

Täysistunto

Tiistai 8.12.2015 klo 14.00—4.12

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 04.12.

Puhetta johtivat puhemies Maria Lohela (14.00—15.59 ja 23.59—1.58), ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (15.59—17.57, 20.02—21.57 ja 1.58—4.12) ja toinen varapuhemies Paula Risikko (17.57—20.02 ja 21.57—23.59).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Kansalaisaloitteet

Eduskunnalle on 4.12.2015 toimitettu kansalaisaloite KAA 5/2015 vp: Nollasopimusten kieltäminen lailla.

3. Välikysymys valtiovarainministerin johtaman lainvalmistelun avoimuudesta ja asianmukaisuudesta sekä oikean tiedon välittämisestä eduskunnalle

Välikysymys VK 5/2015 vp

Välikysymyksen esittäminen

Puhemies Maria Lohela: Välikysymyksen esittämistä varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Paavo Arhinmäki ja 26 muuta edustajaa ovat tehneet valtioneuvostolle välikysymyksen VK 5/2015 vp valtiovarainministerin johtaman lainvalmistelun avoimuudesta ja asianmukaisuudesta sekä oikean tiedon välittämisestä eduskunnalle. Annan nyt puheenvuoron välikysymyksen ensimmäiselle allekirjoittajalle.

Paavo Arhinmäki luki välikysymystekstin.

Työjärjestyksen mukaisesti välikysymys lähetettiin keskustelutta valtioneuvostolle vastattavaksi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi varhaiskasvatuslain sekä lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 80/2015 vp

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 11/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 11/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Yleiskeskustelun aloittaa sivistysvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Puumala. Olkaa hyvä.

Keskustelu

14.10 Tuomo Puumala kesk (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Valiokunnan mietinnöstä: Hallituksen esityksessä 80 on siis kysymys siitä, että varhaiskasvatusta laia sekä lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annettua lakia muutetaan siten, että jokaisella lapsella olisi jatkossa subjektiivinen oikeus saada varhaiskasvatusta 20 tuntia viikossa nykyisen 40 tunnin sijaan. Tämä tarkoittaa sitä, että niiden perheiden lapsilla, joissa toinen tai molemmat vanhemmista ovat kotona vanhempain- tai hoitovapaalla tai työttömänä, olisi jatkossa oikeus osa-aikaiseen varhaiskasvatukseen. Lapsella on kuitenkin oikeus kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen, jos lapsen vanhemmat tai muut huoltajat työskentelevät kokoaikaisesti taikka päätoimisesti opiskelevat, toimivat yrittäjänä tai ovat omassa työssä. Lapsella olisi lisäksi oikeus tarpeen mukaan 20 tuntia laajempaan varhaiskasvatukseen vanhemman osa-aikaisen tai väliaikaisen työssäkäynnin, työllistymistä edistävään palveluun osallistumisen, kuntoutuksen tai muun vastaavan syyn vuoksi. Ehdotetun lain mukaan varhaiskasvatus olisi aina järjestettävä nykyisen laajuisena, jos se on tarpeen lapsen kehityksen, tuen tarpeen tai perheen olosuhteiden vuoksi tai se on muuten lapsen edun mukaista. Varhaiskasvatusoikeuden arvioidaan muuttuvan kokopäiväisestä osa-aikaiseksi 6,7 prosentilla lapsista. Nyt tehtävä muutos liittyy hallitusohjelman tavoitteisiin vähentää kuntien tehtäviä ja normeja sekä saada aikaan julkisen talouden säästöjä.

Puhemies! Perustuslakivaliokunta on antanut oman lausuntonsa tästä hallituksen esityksestä. Lausunnossa kiinnitetään huomiota kolmeen perustuslain kannalta olennaiseen asiaan. Sivistysvaliokunta on ottanut nämä omassa mietinnössään huomioon.

Ensin tärkeä huomio: lasten oikeus sosiaaliturvaan ja yhdenvertaisuuteen. Tämä toteutuu, kun jokaiselle lapselle taataan oikeus kokopäiväiseen hoitoon, kun lapsen etu sitä vaatii. Tätä valiokunta mietinnössään korostaa.

Toinen huomio on asetuksenantovaltuus. Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että varhaiskasvatustilaki sisältää lukuisia asetuksenantovaltuuksia, joista osa ei täytä valiokunnan asetuksenantovaltuuksille asettamia edellytyksiä. Perustuslakivaliokunta pitääkin välttämättömänä, että sivistysvaliokunta ottaa mietintöönsä lausuman, jossa valtioneuvosto velvoitetaan tekemään varhaiskasvatustilain asetuksenantovaltuuksia koskeva kokonaistarkastelu. Ja juuri näin sivistysvaliokunta toimii. Mietintöön sisältyy lausuma: Asetuksenantovaltuuksia koskeva kokonaistarkastelu on tehtävä, ja sen yhteydessä harkitaan myös päiväkodissa ja perhepäivähoidossa hoito- ja kasvatustehtävissä olevan henkilöstön sekä lasten välisen henkilöstömitoituksen kirjaamista lakiin.

Kolmas perustuslakivaliokunnan huomio liittyi yksityisyydensuojaan. Nimittäin hallituksen esityksessä säädetään Kansaneläkelaitoksen oikeudesta ilmoittaa kunnalle salassa-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

pitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta tietoonsa saamansa lapsen varhaiskasvatusoikeuden laajuuteen mahdollisesti vaikuttavat seikat. Perustuslakivaliokunnan mukaan ehdotuksessa tarkoitetut Kansaneläkelaitoksella olevat tiedot ovat salassa pidettäviä ja osin arkaluonteisia henkilötietoja. Tämän vuoksi sivistysvaliokunta esittää lakiehdotuksen 24 §:n 3 momenttia muutettavaksi siten, että tietojensaantioikeus kytketään välttämättömyysvaateeseen. Tämänkaltainen muutos oli perustuslakivaliokunnan mukaan edellytyksenä sille, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Puhemies! Muutamia sivistysvaliokunnan omia huomioita, pyrin tiivistämään ne kolmeen kohtaan:

Ensinnä uudistuksen toteutuminen ja seuranta: Sivistysvaliokunta kantaa huolta uudistuksen mahdollisista vaikutuksista niihin lapsiin, joiden perhetilanne on taloudellisista tai terveyteen liittyvistä syistä johtuen lapsen kehityksen ja terveyden kannalta haitallinen. Tältä osin vaikutusten arviointiin suunnattu kritiikki on ollut asiantuntijakuulemisissa laajaa ja myös monin paikoin perusteltua. Mietinnössä onkin tähän asiaan liittyvä lausunto, jossa edellytetään, että valtioneuvosto laatii kokonaisarvioinnin eri uudistusten aiheuttamista vaikutuksista sekä lapsiin että perheiden ja sukupuolten väliseen tasa-arvoon ja että tämä arviointi huomioidaan varhaiskasvatuslain uudistuksessa.

Toiseksi valiokunta korostaa lapsen edun ensisijaisuutta. Tämä näkyy hyvin myös hallituksen esityksessä, jossa korostetaan lapsen yksilöllisten tarpeiden huomioon ottamista ja lapsen edun ensisijaisuutta palvelun tarvetta arvioitaessa. Nyt tehtävät muutokset eivät saa johtaa siihen, että varhaiskasvatuksen aloittanut lapsi joutuisi muuttamaan varhaiskasvatuspaikkaa. Lisäksi varhaiskasvatus on aina järjestettävä nykyisen laajuisena, jos se on tarpeen lapsen kehityksen, tuen tarpeen tai perheen olosuhteiden vuoksi.

Kolmas keskeinen havainto on varhaiskasvatuslain uudistuksen jatko. Sitä nimittäin tarvitaan. Viime vaalikaudella vihdoinkin ja viimein hyväksyttiin varhaiskasvatuslaki, ja sitä pitää edelleen viedä eteenpäin, kuten on tarkoituskin. Tarvitaan varhaiskasvatuslain toinen vaihe. Uudistus lisää sivistysvaliokunnan arvion mukaan tarvetta kehittää sisällöllisesti varhaiskasvatusta vastaamaan yhteiskunnan perheille asettamia vaatimuksia ja niistä johtuvia perheiden palvelutarpeita. Varhaiskasvatuslain jatkovalmistelua on arvioitava vielä uudelleen, myös nyt käsiteltävänä oleva uudistus osana laajaa varhaiskasvatuspalveluiden kehittämistä. Lainsäädännön jatkovalmistelussa on syytä pohtia myös mahdollisia kannusteita varhaiskasvatukseen osallistumisen lisäämiseksi.

Puhemies! Loppuun: Tulevaisuuden ja uudistuksen onnistumisen kannalta olennainen kysymys on, miten tuo minimissään 20 tuntia varhaiskasvatusta käytetään. Tähän myös valiokunta kiinnitti keskeisesti huomiota. Päiväkodeissa tuo 20 tuntia varhaiskasvatusta on monien asiantuntija-arvioiden mukaan sinänsä hyvin toteutettuna riittävä määrä varhaiskasvatuslain tavoitteiden saavuttamiseksi. Tärkeää on kuitenkin käyttää nämä tunnit lapsen kannalta järkevällä tavalla hyödyksi. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on voimakkaasti korostettu säännöllisen, päivittäisen ja koko viikon kestävä varhaiskasvatuksen suotuisaa merkitystä lapsen kehityskaarelle jatkumona varhaiskasvatuksesta aina aikuiskoulutukseen asti. Valiokunnan mielestä jatkossa on selkeytettävä varhaiskasvatuksen käsitettä ja laadittava sille selkeät sisällöt ja tavoitteet eri toimintamuodoissa. Sivistysvaliokunta pitääkin lapsen edun kannalta parhaina niitä ratkaisuja, jotka tarjoavat lapselle varhaiskasvatusta säännönmukaisesti viitenä päivänä viikossa.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Sivistysvaliokunta katsoo, että näiden varhaiskasvatuksen kehittämistä ja lapsen edun ensisijaisuutta korostavien huomioiden ja muutosten jälkeen hallituksen esitystä voidaan viedä järkevällä tavalla eteenpäin. Vaikka subjektiivista varhaiskasvatusoikeutta rajataan, taataan jatkossakin jokaiselle lapselle mahdollisuus laadukkaaseen ja kasvua tukevaan varhaiskasvatukseen.

Mietintö sisältää hylkäsesityksen sisältävän vastalauseen.

14.18 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys asettaa lapset räikeällä tavalla eriarvoiseen asemaan keskenään. Varhaiskasvatusoikeuden rajaamisen käytännön seuraukset tulevat vaihtelevaan ratkaisevasti sen mukaan, miten 20 tunnin varhaiskasvatusoikeutta toteutetaan eri kunnissa. Jo nyt tiedetään, että osa kuntia ei tule rajausta toteuttamaan ja osassa kuntia oikeutta rajataan hyvinkin tiukasti. Näin ollen yhdenvertaisuus eri kunnissa asuvien lasten ja perheiden välillä vaarantuu.

Varhaiskasvatusoikeuden rajaaminen suurentaa päiväkotien ryhmäkokoja, kun vain osan päivästä paikalla olevien lasten määrä kasvaa, sillä osa-aikaisen ryhmäkoot ovat suuremmat, yksi hoitaja 13:a lasta kohden, kun kokoaikaisessa yhtä hoitajaa kohden on vain 8 lasta. Lasten oikeuksien kannalta on hyvin kyseenalaista, että lapsen ryhmän suuruus vaihtelee sen mukaan, minkä pituisen ajan lapsi päiväkodissa viettää: osapäiväryhmässä siis jopa 39 lasta ja muissa 24. Eriarvoisuus kasvaa.

Hallitus tavoittelee esityksellään säästöjä. Jos varhaiskasvatusoikeuden rajausta toteutetaan niin, että tarve laajempaan kuin 20 tunnin varhaiskasvatukseen perustuu lähinnä lapsen vanhempien ilmoitukseen, kuten hallituksen esityksessä epäsuorasti todetaan, on nyt esitetty varhaiskasvatusoikeuden rajausta turha eikä hallituksen toivomia säästöjäkään synny. Jos taas oikeuden määrittely ja päättäminen tapahtuu kuntahallinnossa, lisää se merkittävästi byrokratiaa ja viranomaisharkintaa kunnissa eikä siksi tuota haetun suuruaisia kustannussäästöjä. Toisaalta korjaavat kustannukset voivat myöhemmin vuosina olla suuria, niin kuin 90-luvun laman jälkeen huomasimme.

Arvoisa puhemies! Lakiesitys heikentää myös lapsen vertaissuhteita ja mahdollisuuksia vastata lapsen yksilöllisiin tuen tarpeisiin. Se, kuinka suuret varhaiskasvatuksen myönteiset vaikutukset ovat, riippuu erityisesti siitä, kuinka usein ja kuinka monta tuntia lapsi osallistuu varhaiskasvatukseen, kuinka säännöllistä ja jatkuvaa lapsen osallisuus on, kuinka pysyviä ihmissuhteita lapsi solmii sekä kuinka hyvin toiminta vastaa lapsen tarpeita.

Osapäivähoito johtaa ryhmien vaihtumiseen, ja osaviikkoinen hoito tarkoittaa, ettei enää ole mahdollista turvata varhaiskasvatuksen pysyvyyttä ja säännöllisyyttä. Esitys uhkaa heikentää myös lapsen osallisuutta ryhmässä. Epäsäännöllinen, muutamana päivänä viikossa tapahtuva toiminta johtaa siihen, että lapsi ei koe olevansa osallinen vaan voi altistua ulkopuolisuuden kokemukselle, syrjäytymiselle ja kiusaamiselle. Jatkuvat muutokset lapsiryhmissä altistavat lapsia myös stressille ja vaikuttavat lasten välisiin pysyviin kaverisuhteisiin. Se on myös pedagogisesti huono ratkaisu.

THL:n lastenpsykiatri Jukka Mäkelä kiinnitti lausunnossaan huomiota siihen, että ehdotus tulee vähentämään suomalaislasten sosioemotionaalista hyvinvointia ja käynnistämään syrjään joutumisen kierteen useille lapsille. Uuden lain myötä lapsen sosioemotionaalille kehitykselle keskeiset lapsiryhmät muuttuvat epävakaammiksi. Osa-aikaisten lasten määrä ryhmässä kasvaa, ja osa ryhmistä muodostuu erityisesti näistä lapsista. Molemmissa tilanteissa lapsiryhmät muodostuvat vaihtuviksi lasten tullessa ja lähtiessä satun-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

naisina aikoina. Tämä kasvattaa lapsen arjen sosiaalisten suhteiden lukumäärää, mikä kuormittaa lapsen kehittyvää yhteisöllisyyden hallintaa.

Joidenkin valiokunnan saamien asiantuntijalausuntojen mukaan 20 viikkotuntin mittainen varhaiskasvatus voi hyvin toteutettuna olla riittävä määrä varhaiskasvatuslain tavoitteiden saavuttamiseksi. Lapsen edun näkökulmasta olisi silloin parempi, jos 20 tuntia varhaiskasvatusta järjestettäisiin lähtökohtaisesti useampana päivänä viikossa. Näin varhaiskasvatus voisi toteutua tavalla, joka vastaa lain tavoitteita. Osaviikkoista varhaiskasvatusta tulisi käyttää vain poikkeustapauksissa, koska sillä ei saavuteta lapsen kasvuille, kehitykselle ja oppimiselle asetettuja tavoitteita. Valiokuntakäsittelyssä SDP:n valiokuntaryhmä ehdotti lakiin tämän ajatuksen sisältävää pykälämuutosta, mutta ikävä kyllä se ei toteutunut.

Kaikkein paras tapa olisikin tarjota maksutonta, päivittäistä, aamupäiviin sijoittuvaa varhaiskasvatusta neljä tuntia päivässä kaikille yli kolmevuotiaille. Koska päivähoidon maksuilla katetaan vain 12—15 prosenttia kustannuksia, voitaisiin nämä periä maksullisesta iltapäivähoidosta, johon suurin osa edelleen osallistuisi. Samalla varhaiskasvatusta olisi mahdollista kehittää sisällöllisesti osaksi koulutusjärjestelmäämme.

Arvoisa puhemies! Laadukas varhaiskasvatus ehkäisee syrjäytymistä. Nyt esitetty muutos lisää lasten keskinäistä eriarvoisuutta ja kärsijöinä ovat erityisesti tukea tarvitsevat, heikommassa asemassa olevat lapset, kuten työttömien vanhempien ja maahanmuuttajataustaisten vanhempien lapset. Perheen kokemana vanhemmuuden tuki on asiantuntijoiden mukaan tärkein suojatekijä lasten kaltoinkohtelua vastaan. Jatkossa osa perheistä tulee jäämään vaille sitä tukea, jota päivähoito on antanut vanhemmille keskeisessä kasvatustehtävässä. Jos perheet eivät saa tukea, lisääntyvät lasten laiminlyönnin ja pahoinpitelyn riskit. Nämä ovat Suomessa merkittävimpiä lasten tervettä kehitystä vaarantavia tekijöitä asiantuntijoiden mukaan.

Vaikka kokopäivähoitoa on jatkossakin mahdollista saada perustellusta syystä, nostaa se kuitenkin kynnystä hakea kokopäivähoitoa niiden perheiden kohdalla, jotka siitä eniten hyötyisivät. Vanhemmat haluavat pärjätä itse ja pelkäävät leimatuksi tulemista, vaikka olisivatkin tuen tarpeessa.

Edellä olevan perusteella ehdotan, että lakiehdotus hylätään.

Puhemies Maria Lohela: Otetaan hetken päästä debattia. Käydään muutama puheenvuoro ensin.

14.24 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Nyt voi sanoa, että yli 90 prosenttia asiantuntijoista on ollut erittäin kriittisiä ja kielteisiä tälle hallituksen esitykselle. Suoraan sanoen en muista pitkäkhön poliittisen toimintani aikana tilannetta, jossa hallituksen esitys on saanut näin rankan tuomion. (Välihuutoja oikealta) Lapsiasiavaltuutettu totesi — kuunnelkaa nyt, kun lainaan lapsiasiavaltuutettua, jonka tehtävänä on arvioida ja edistää lapsen oikeuksien toteutumista Suomessa, voitteko kuvitella, en ole koskaan kuullut, että joku asiantuntija toteaa näin — että esitys on vaarallinen. Esitys on vaarallinen, sanoi lapsiasiavaltuutettu Kurttila valiokunnassa. Hän katsoo, että nyt käsiteltävänä oleva hallituksen esitys vie tilannetta selkeästi takaisin huonompaan suuntaan.

Tarkoituksella otan tässä esille tällaisten asiantuntijatahojen näkemyksiä ja lausuntoja. Tiedän, että me — ja te kaikki — arvostamme Mannerheimin Lastensuojeluliiton työtä, eikö vain? (Eduskunnasta: Kyllä!). No, keskusliitto katsoo, että esitys lapsen varhaiskas-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

vatusoikeuden rajaamisesta ei vastaa hallituksen lapsi- ja perhepalvelumuutosohjelman tavoitteita. Myöhemmin täällä asiantuntijalausunnossa todetaan, että liitto ei pidä esitystä nykyisen laajuisen varhaiskasvatusoikeuden rajaamisesta perusteltuna, sillä se asettaa lapset eriarvoiseen asemaan riippuen lapsen vanhemman tai muun huoltajan perhe- ja työmarkkinatilanteesta. "Uhkana on, että perheissä, joissa voimavarat ovat vähäiset ja jaksaminen koetuksella, laajennetun varhaiskasvatusoikeuden hakeminen jää tekemättä." Tässä se ydin on sanottu Mannerheimin Lastensuojeluliiton lausunnossa.

Eli tämä hallituksen esitys ja varhaiskasvatukseen kohdistuvat leikkaukset ovat vahingollisia ja lyhytnäköisiä. Varhaiskasvatusoikeuden rajaaminen, kasvattajien määrän vähentäminen ja ryhmäkokojen suurentaminen ovat ristiriidassa peruspalvelujen ehkäisevän työn ja varhaisen tuen vahvistamisen tavoitteen kanssa.

No, mitä sanoo tasa-arvovaltuutettu? Nämä asiantuntijatahot, jotka nyt nostan esille, katsovat siis tätä asiaa asiantuntijoina, lasten elämän asiantuntijoina. Olisin voinut käydä täällä lävitse OAJ:n, Opettajien Ammattijärjestön, lastentarhanopettajien erittäin kriittisiä lausuntoja, mutta tiedän, että monien teidän päässä kulkee sellainen ajatus, että esimerkiksi nämä mainitsemiani tahot ovat jollakin tavalla asianosaisina, eivät siis riittävän objektiivisesti katso asioita. Itse en ole tätä mieltä, olen tottunut arvostamaan mainitsemiani tahoja hyvinkin paljon. Mutta haluan ajatella näin, että valistuneet kollegani antavat arvoa Lastensuojelun Keskusliiton, Mannerheimin Lastensuojeluliiton ja lapsiasiavaltuutetun lausunnoille.

Ja nyt lopuksi vielä, mitä tasa-arvovaltuutettu sanoo? Haluatteko kuulla? Totta kai. (Naurua) Hallituksen esityksessä on tehty tasa-arvovaikutusarviointia — tämä on siis myönteistä — mutta näille tasa-arvovaikutusten arvioille ei kuitenkaan ole annettu painoa, vaikka esityksen vaikutukset näyttäisivät olevan ristiriidassa tasa-arvolain tarkoituksen kanssa. Tämä siis kohdentuu oikeastaan kahdesta tulosuunnasta naisiin, nuoriin äiteihin, kovalla otteella, koska se on vähentämässä (Puhemies koputtaa) lasten parissa työskentelevien henkilöiden, asiantuntijoiden, määrää ja kohdentuu myöskin monta kertaa ikäväällä tavalla sitten nuoriin äiteihin, (Puhemies koputtaa) jotka esimerkiksi työttöminä ja muitten ongelmien johdosta...

Puhemies Maria Lohela: Edustaja Gustafsson, nyt on aika täynnä.

Lopetan juuri. — ...joutuvat tällaisiin hankaliin tilanteisiin. — Kiitos.

Puhemies Maria Lohela: Seuraavaksi vielä edustaja Arhinmäki, ja sitten siirrytään debattiin.

14.30 Paavo Arhinmäki vas: Arvoisa rouva puhemies! Monien arvioiden mukaan lasten varhaiskasvatus on parasta ennalta ehkäisevää toimintaa. Sillä varmistetaan sitä, että lapsia ei varhaisessa vaiheessa syrjäytetä yhteiskunnasta, varhaisessa vaiheessa nähdään mahdollisia ongelmia, niihin pystytään puuttumaan ja löytämään ratkaisuja. Monien arvioiden mukaan, jos katsotaan pitkällä tähtäimellä, varhaiskasvatukseen sijoitettu euro tulee 7 euron takaisin yhteiskunnalle, kun pystytään puuttumaan siihen, ettei tule syrjäyttämistä tulevia kerrannaisvaikutuksia. (Eduskunnasta: Näin sanoo myös OECD!)

Arvoisa rouva puhemies! Tämä on esitys siitä, että lasten varhaiskasvatusoikeutta rajataan vanhempien työmarkkina-aseman perusteella. Haluan korostaa, että lasten oikeutta ol-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

laan rajaamassa nyt vanhempien työmarkkina-aseman perusteella. Voiko itse asiassa enemmän, paremmin, voimakkaammin jakaa, tuoda lapsia luokkayhteiskuntaan kuin että heitä varhaisessa vaiheessa vanhempien työmarkkina-aseman perusteella jaetaan. Tämä johtaa, niin kuin tässä aikaisemmissa puheenvuoroissa kuultiin, asiantuntijoiden mukaan siihen, että monet niistä lapsista, jotka ehkä kaikkein eniten tarvitsisivat varhaiskasvatusta, täysipäiväistä varhaiskasvatusta, saattavat jäädä sen ulkopuolelle.

On hyvä huomata, että jo nyt valtaosa lapsista, joilla toinen vanhempi on kotona, eivät ole kokoaikaisessa päivähoitossa vaan käyttävät nyt jo osa-aikaista mahdollisuutta. Mutta tässä halutaan rajata vanhempien vapautta. Tässä halutaan rajata vanhempien mahdollisuutta valita lapsensa kannalta paras ratkaisu. Muistan viime kaudella niitä puheita, joissa kyöneleet silmissä esimerkiksi keskustan edustajat puolustivat perheen vapautta valita, mikä on lapsen kannalta paras ratkaisu. Tällä esityksellä te olette tätä vapautta rajaamassa.

Arvoisa puhemies! Tämän lain osalta ei ole, niin kuin ei valitettavasti ole kovin monen muunkaan hallituksen esityksen lain osalta, tehty kunnollisia vaikutusten arviointia, tämän vaikutuksista tasa-arvoon, naisten asemaan. Tässä ei ole kunnollisia arvioita siitä, missä määrin tämä luo byrokratiaa kuntiin, byrokratiaa ihmisille, jotka joutuvat nykypäivän työmarkkinoille, joissa työpaikat ovat pätettäviä, silppua, osa-aikaista, ja joiden työmarkkina-asema vaihtuu jatkuvasti. Tämä luo valtavan byrokratian.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä on kysymys myös lastentarhanopettajien ja lastenhoitajien työolosuhteista. Yhtä aikaa hallitus pakkolaeilla on leikkaamassa erityisesti pieni- ja keskituloisten naisvaltaisten alojen palkkoja. Nämä leikkaukset koskettavat erityisen rajusti lastentarhanopettajia ja lastenhoitajia. Samaan aikaan hallitus on asetuksella kasvattamassa ryhmäkokoja ja nyt on lailla rajaamassa kokopäiväistä subjektiivista päivähoito-oikeutta. Kysymykseni kuuluu, kun nämä ovat korkeasti koulutettuja, osaavia, motivoituneita mutta pienipalkkaisia työntekijöitä: mikä on hallituksen vastaus siihen, miten he jaksavat tehdä tätä yhteiskunnalle tärkeää työtä jatkossa?

Arvoisa rouva puheenjohtaja! Ruohonjuuritasolla, sillä tasolla, jolla tunnetaan päätösten vaikutukset, on noussut kapina näitä päätöksiä vastaan. Useat, useat isot kaupungit ovat tehneet jo etukäteen päätöksen siitä, että he eivät rajaa lasten subjektiivista päivähoito-oikeutta tästä laista huolimatta: Tampere, Riihimäki, Kotka, Hämeenlinna, Valkeakoski, vain muutaman mainitakseni. (Silvia Modig: Ja Pori!)

Arvoisa rouva puheenjohtaja! "Helsingin budjettineuvotteluissa sovittiin, että Helsinki säilyttää päivähoiton ryhmämitoituksen ja kaikkien lasten subjektiivisen oikeuden päivähoitoon, vaikka laki varhaiskasvatuksesta muuttuisi." Näin tiedotettiin keskiviikkona — ensimmäinen allekirjoittaja kokoomuksen valtuustoryhmä. Hyvät ystävät, hyvät kansanedustajat, kuunnelkaa kokoomuksen paikallistason toimijoita mieluummin kuin ministeri Grahn-Laasosta.

Puhemies Maria Lohela: Nyt on debattimahdollisuus avattu, pyydän ilmoittautumaan.

14.35 **Sanna Lauslahti kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kunnilla on oikeus päättää mitä päättävät, ja kunnallisvaalit ovat sitä varten, että kunnalliset päätökset tehdään kuntatasolla ja niiden arvovalintojen pohjalta. Nyt käsillä oleva esitys ei pakota kuntia tekemään esityksen mukaan, vaan ne päätökset tehdään kunnittain, ja näin on hyvä. Varhaiskasvatusoikeus tulee jatkossakin olemaan jokaisella. Tärkeää on, että pystymme kehittämään varhaiskasvatusta aivan oikeastikin varhaiskasvatusta kohti, aikaisemman

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

hoidon näkemyksen jälkeen. Mikä tässä nousee ennen kaikkea esille, on se, miten tärkeätä on, että meillä on ammattitaitoinen henkilökunta meidän varhaiskasvatuksessa. On erittäin hyvä asia, että meillä myös tulee lisää ammattitaitoisia henkilöitä, ja tätä puolta myöskin hallitus vahvistaa tulevien vuosien aikana.

14.36 Matti Vanhanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on myös hyvä esimerkki säästölaista, jossa on kuitenkin kyetty ottamaan huomioon se, että seuraukset eivät ole kohtuuttomia. Tämä edustaja Arhinmäen esimerkki Helsingistä kertoo vain siitä, että meillä on kuntia, joilla on varmastikin varaa pitää palvelut nykyisellä tasolla, mutta emme pane niin kuin sakkia päähämme, että heikennämme vain kuntien taloutta antamatta niille mahdollisuutta sopeuttaa. Edellisen hallituksen aikaan kuntataloudesta leikattiin kaiketi tähän päivään verrattuna noin 1,5 miljardia euroa ja lisättiin kuntien velvollisuuksia, mutta ei lainkaan karsittu kuntien sellaisia tehtäviä, että niillä olisi liikkumattilaa ratkaista, miten ne tästä taloudestaan selviävät. Tämä hallitus antaa kunnille itselleen mahdollisuuden harkita, miten säästöt tehdään, ja tässä minun ymmärtääkseni kukaan niistä lapsista, joita tämä 20 tunnin subjektiivinen päivähoito-oikeus koskettaa, ei joudu hoitoavaille, koska oikeastaan ehtonahan sille on se, että heillä on vanhemmat tai toinen vanhemmista, joka voi hoitaa.

14.38 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Vanhanen toi esille tämän säästövaikutuksen kuntataloudessa. Kaikki tutkimukset kuitenkin osoittavat sen, miten tärkeää varhaiskasvatus on lapsille. Valiokunnassa kuulumme muun muassa lausunnon Ruotsista, joka nyt ei ole hirveän hyvin näissä Pisa-tutkimuksissa menestynyt, että sieltä on löydetty selkeä tutkimustulos siitä, että ne lapset, jotka ovat osallistuneet varhaiskasvatukseen, ovat menestyneet myöskin Ruotsissa Pisa-tutkimuksissa selvästi paremmin. (Maria Tolppanen: Miksi se menee Suomessa nyt alaspäin?) Ja laajemmasta näkökulmasta varhaiskasvatukseen laitettu euro tuottaa itsensä 6—7-kertaisesti takaisin. Sen takia tämä lapsen etu on tässä niin olennainen kuin vain ikinä voi olla.

14.39 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Edustaja Gustafsson on sinällään oikeassa siinä, että varhaiskasvatus on tavattoman tärkeää ja on todella olemassa tutkimuksia siitä, kuinka moninkertaisena se tuottaa itsensä takaisin. Mutta tässä keskustelussa yksi asia unohtuu aika usein: sehän ei sinänsä vielä takaa mitään, että lapsi viedään päivähoitoon, jossa hoitajat tekevät hyvää, tärkeää ja arvokasta työtä ja toki löytyy kaveriporukka ja ryhmä. Sehän ei vielä sinänsä tarkoita, että tuo tuotos—panos-suhde on vaikkapa se, että varhaiskasvatus 7-kertaisena tuottaa itsensä takaisin, vaan asiantuntijat lähtevät siitä, että sen pitää olla laadukasta varhaiskasvatusta, ja sen vuoksi äärimmäisen tärkeää on, miten tuo 20 tuntia käytetään siellä päiväkodissa laadukkaan varhaiskasvatuksen aikaansaamiseksi. Tämä usein tuosta keskustelusta jää puuttumaan, ja halusin sen sen vuoksi tuoda esille.

14.40 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomalainen varhaiskasvatus on erittäin laadukasta, ja kun edustaja Puumala sanoi, että pitää huolehtia siitä, että se on laadukasta, että saadaan nämä tulokset, niin kysymys kuuluu: tälläkö se varhaiskasvatuksen laatu paranee, että asetuksella kasvatetaan ryhmäkokoja ja toisaalta

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

leikataan mahdollisuutta kaikilta osallistua varhaiskasvatukseen niin kuin vanhemmat, perhe, parhaaksi katsovat lapsen edun näkökulmasta?

Arvoisa rouva puhemies! Täällä edustaja Niikko välihuusi, että lapsen etu on olla kotona. Onko se edustaja Niikko, joka päättää kaikkien Suomen lasten kohdalta, (Ben Zyskowicz: Ei kun edustaja Arhinmäki!) mikä on näiden lasten etu? Itse olisin sitä mieltä, että parempi, että perhe saa päättää. (Välihuutoja) Nimittäin nythän tällä lakiesityksellä viedään perheeltä mahdollisuus päättää, voiko lapsi olla kokopäiväisesti (Hälinää — Puhemies koputtaa) vai puolipäiväisesti. Suurin osa päättää jo nyt, jos (Puhemies: Aika!) toinen vanhemmista on kotona, että lapsi on puolipäiväisenä.

14.41 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! SDP, oppositio on marssittanut asiantuntijat vakuuttaakseen hallituksen siitä, että koti on kirosana, ikään kuin vanhemmat eivät osaisi hoitaa lapsiaan kotonaan ilman, että nämä ovat päivähoidossa 40 tuntia viikossa. Oman kokemukseni mukaan jos lapsilta kysytään, niin lapsihan haluaa ensisijaisesti olla kotona, jos vanhemmat ovat kotona, eikä se mikään tarkoituksenmukaisuus ole, että heidät viedään 40 tunniksi päivähoitoon. Kyllä 20 tuntia riittää varhaiskasvatusta lähtökohtaisesti, ja tämä on hallituksen linja, että ne, jotka tarvitsevat sen 40 tuntia, sen myös saavat.

Arvoisa puhemies! Ihmettelen myös tätä syylistämistä ja tätä pelon luomista, mikä jatkuvasti oppositiolla on linjana. Nimittäin täällä käytettiin näitä termejä, että lapsi altistuu syrjäytymiselle ja kiusaamiselle, jos hän ei saa olla 40 tuntia varhaiskasvatuksessa. (Vasemmalta: Kuka niin on sanonut!) Sitten täällä puhuttiin siitä, että vanhemmat pelkäävät leimaantumista ja tämä koko esitys on vaarallinen. Tämä on täyttä hölynpölyä.

14.42 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on tyypillinen esimerkki tällaisesta kateuspopulismista, jossa heikommassa asemassa olevia lapsia syrjitään sen takia, että täällä harrastetaan populismia heidän vanhempien työmarkkina-asemasta. Jotenkin annetaan ymmärtää, että jos lapsen tilanne on sellainen, että hänet pitää viedä päivähoitoon, vaikka vanhempi ei ole sillä hetkellä töissä, niin se olisi asia, minkä takia lasta pitäisi ruveta syrjimään. Se on täysin kohtuutonta.

Kun olen keskustellut lastenhoidon ammattilaisten kanssa — ja edustaja Gustafsson aivan oikein toi nämä lausunnot esille — ne yksiselitteisesti puolustavat sitä, että lasten etu on se, että perhe voi valita itse, kuinka pitkään lapsi on päivähoidossa. Ja miten voidaan erottaa pedagoginen osuus, jakaa päivä eri osioihin? Olen kuullut, että esimerkiksi maahanmuuttajalapsille se kasvatusta on sitä, että kun mennään ulos pihalle kaikki yhdessä, niin kaikki yhdessä sanovat, että nyt laitetaan kenkä jalkaan, näytetään, että jalka tuossa, tässä kenkä, tässä käsi, laitetaan vaatteet päälle, eli harjoitetaan koko ajan pedagogista kasvatusta, harjoitellaan kieltä kaikessa, mitä tehdään. Sitten jos näiltä lapsilta, maahanmuuttajataustaisilta nuorilta, jotka tarvitsevat kotoutumiseenkin sitä, että he voivat olla päivähoidossa yhdessä muiden kanssa, rajataan, että he ovatkin vain osan aikaa siellä, eikö se ole osoittelevaa ja syrjivää, ja osaavatko heidän (Puhemies koputtaa) vanhempansa hakea sen oikeuden lapsille, (Puhemies: Aika!) jos se heille kuuluu, itse?

14.43 Elsi Katainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos otettaisiin ihan vain lapsen näkökulma ja myöskin se näkökulma, että perheellä oikeasti ja aidosti on edelleen mahdollisuus tehdä valinta, niin asiantuntijoiden mukaan, jos ajatellaan pelkästään

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

lapsen kannalta, varhaiskasvatukselliset tavoitteet kyllä voidaan saavuttaa myös sillä parilakymmenellä tunnilla viikossa. Lapsi ei välttämättä tarvitse kahdeksaa tuntia päivässä, jotta nämä varhaiskasvatuksen tavoitteet voivat toteutua. Ja mitä vikaa, todellakin voin itsekini kysyä, on siinä, että myös kotona voidaan hyvin ja luotetaan siihen vanhemmuuteen? Tämä hallitus onkin halunnut tukea myöskin vanhemmuutta viemällä esimerkiksi kotiapua ja tukemalla kotielämää.

14.44 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Det lönar sig att komma ihåg att en överväldigande majoritet av sakkunniga har ställt sig kritiska eller rent av mycket kritiska till lagförslaget. Och många var de sakkunniga som påtalade risken för polarisering och stigmatisering av familjerna. Man var rädd för att vägen till heldagsvård i framtiden enbart går via barnskyddet. Så här får det inte bli, tvärtom: om familjen eller föräldrarna ber om heldagsvård ska detta vara möjligt på basis av det här behovet som man upplever i familjen. Jag tycker också att det är sorgligt att regeringen nu frångår principen om barnets rätt till god småbarnspedagogik. Sakkunniga påtalade också att den dagliga, regelbundna småbarnspedagogiken är oerhört viktig.

Sedan skulle jag vilja påtala det här som utskottet satte till i en kläm, det vill säga att vi behöver en utredning om alla de nedskärningar och åtgärder som nu riktar sig mot barnfamiljerna.

14.47 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jotenkin tuntuu pahalta, että te olette siis ensi vuonna tavoittelemassa 6,6 miljoonan säästöjä, minkä vuoksi 90-luvun lamavuosien historiallinen päätös, joka antoi kaikille lapsille subjektiivisen päivähoito-oikeuden, voidaan poistaa säästöjen nimissä. Minusta olisi reilumpaa, hyvät hallituspuolueiden kansanedustajat, että sanoisitte sitten, että tällä tavalla pitää säästää, mutta se, että te selitätte, että tämä on niiden lasten parhaaksi, joiden subjektiivinen päivähoito-oikeus leikataan ja rajataan, on minusta kyllä väärin.

Ja nyt, kun valmistaudutte jo seuraavaan vastauspuheenvuoroon, minä haluaisinkin tietää, miksi valiokunta ei muuttanut sitten samalla, kun tämän päätöksen teki, tätä vanhaa kuollutta kirjainta laissa, joka sallii sen, että osapäivälapsia voi olla 39 yhdessä osa-aikaisessa ryhmässä. Kun Suomessa yksi tällainen ryhmä tulee, se tarkoittaa sitä, että meillä on toisessa ryhmässä kokopäivälapsia 24 (Puhemies koputtaa) ja laki sallii 39 lasta, (Puhemies: Aika!) joiden subjektiivinen päivähoito-oikeus... [Puhemies antoi puheenvuoron seuraavalle puhujalle.]

14.48 Matti Vanhanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä täällä on selkeästi sanottu, että tämä on säästölaki. Tämän tavoitteena on säästää, ja se tehdään tavalla, joka ei kohtuuttomuuksiin johda. (Välihuutoja) Kenenkään oikeutta varhaiskasvatukseen ei poisteta, vaan haetaan ratkaisu, joka antaa mahdollisuuden kokopäivähoitoon niille, joiden perhetilanne on sellainen, että se edellyttää sitä. Te teitte, edellinen hallitus, kertaalleen päätöksen siitä, että subjektiivista päivähoito-oikeutta rajataan, mutta te ette vieneet sitä loppuun, ja mielelläni kuuntelen, mikä se teidän mallinne mahtoi olla. Sen sijaan te vain leikkasitte kunnilta rahat pois, mutta ette antaneet kunnille mahdollisuutta sopeutua siihen rahan leikkaukseen.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

14.49 **Maria Guzenina sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tämä keskustelu on mennyt aika banaaliksi. Samoihin aikoihin kunnissa tehdään budjettipäätöksiä. Meillä Espoossa viime viikolla päätettiin, että ryhmäkokoja ei lähdetä kasvattamaan, mutta subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajoituksesta me teemme päätökset vasta ensi vuoden puolella. Ja me näimme sellaisenkin näytelmän Espoon valtuustossa eilen, että äänestettiin siitä, voidaanko kuulla asiantuntijoita (Eduskunnasta: Ohhoh!) — voidaanko kuulla asiantuntijoita — ennen kuin tehdään päätös subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajoittamisesta. Tämä äänestystulos on perin kummallinen ottaen huomioon hallituspuolueiden puheet täällä. Kokoomuslaisista valtaosa ei halunnut, että kuullaan asiantuntijoita. Keskustalaiset eivät halunneet (Ben Zyskowitz: Onko siellä niitäkin? — Krista Kiuru: Aivan käsittämätöntä!) kuulla asiantuntijoita. Yksi perussuomalainen ei halunnut kuulla asiantuntijoita. (Timo Heinonen: Tämä on Suomen eduskunta eikä Espoon valtuusto!) Jos me emme tässä asiassa viitsi kuunnella asiantuntijoita, niin toteutuuko aidosti lapsen etu? (Puhemies koputtaa) Ja tämän päälle vielä se maksupolitiikka, (Puhemies: Aika!) jota ei olla vielä... [Puhemies antoi puheenvuoron seuraavalle puhujalle.]

14.50 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Todellakin varhaiskasvatus on yliverlainen investointi lasten kasvuun ja kehitykseen, ja sellaiset leikkaukset, jotka aiheuttavat sen, että yhdenkin lapsen oikeus varhaiskasvatukseen ei toteudu, ovat järjettömiä. Tässä lakiesityksessä rajataan lasten oikeutta varhaiskasvatukseen, mutta jokaisella lapsella on lähtökohtaisesti oikeus varhaiskasvatukseen, ja asiantuntijat ovat kuulemisessa todenneet, että myöskin tällä voidaan turvata se, että lapset saavat sen varhaiskasvatuksen, jonka he tarvitsevat.

Mutta vaikeusasteita tämä laki tuo, ja haluan sanoa, että hyvä oli, että valiokunta teki sen lausuman, jossa seurataan tämän lain vaikutuksia. Olennaista varhaiskasvatuksen laadulle on se, että siellä on riittävästi lastentarhanopettajia ja heidän koulutustaan lisätään. Olennaista on, että meillä on valtakunnalliset varhaiskasvatuksen tavoitteet, ja työtä on tehtävä, että ne toteutuvat jokaisen lapsen osalta. Aikuisten aika on aivan olennainen, ja haluan tässä yhtyä niihin puhujiin, jotka toteavat, että on järjetöntä, että osapäivälapsilla (Puhemies koputtaa) on erilainen mitoitus kuin kokopäivälapsilla. Toivon, että tämä asia korjataan.

14.51 **Kimmo Kivelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuskin kukaan hallituspuolueenkaan kansanedustaja riemusta kiljuen tämän lakiesityksen äärellä on, mutta samanaikaisesti on kuitenkin muistettava, että myös tämän lain voimaan tultua meillä on edelleen korkeatasoinen, laadukas varhaiskasvatus. Ja tärkeää on myös, mihin edellinkin puhuja viittasi, että toimitaan niin kuin valiokunta edellyttää, että uudistuksen vaikutuksista laaditaan kokonaisarviointi. Arvoisat kollegat, aikoinaan hyväksyttiin subjektiivinen päivähoitolaki, ja myös tämän uuden lain myötä erityisesti niille, joille se on välttämätöntä, se 40 tuntia turvataan.

14.52 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tästä osittaisesta rajaamisesta huolimatta kristillisdemokraateille on tärkeää se, että jos lapsen etu niin vaatii kehityksen, tuen tarpeen tai perheen olosuhteitten takia, niin on mahdollisuus kuitenkin tähän nykyisen laajuiseen varhaiskasvatukseen.

Olemme huolissamme lähinnä siitä, millä tavalla tuo varhaiskasvatuksen laatu pystytään varmistamaan. Niin kuin täällä on kuultu, yhtä aikaa mitoituksen heikentäminen ja toi-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

saalta sitten näitten osapäiväisten lasten määrän kasvaminen näissä päiväkotiryhmissä voivat vaikuttaa siihen, että todellakin kolmella hoitajalla yhteensä voi olla 39 lasta siinä ryhmässä. Siinä mielessä pidämme äärimmäisen tärkeinä näitä mietintöön sisältyviä lausumia: meidän tulee nyt todellakin sitten seurata, mitä nämä muutokset tulevat aiheuttamaan. On hyvä, että kunnissa on tehty myöskin toisenlaisia päätöksiä, ja siinä mielessä pidän tärkeänä, että tämä laatuksymys nousee tässä nyt erityisesti kärkeen.

14.53 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Vanhaselle haluaisin todeta, että se on totta, että viime kaudella keskusta kritisoi todella, todella voimakkaasti esimerkiksi kuntien valtionosuusleikkauksia (Ari Jalonen: Ja syystä!) — ja niin myös perussuomalaiset — ja nyt on hyvä muistaa, että yhtään niistä päätöksistä tämä hallitus ei peru. Yhtään niistä kuntiin kohdistuvista säästöistä tämä hallitus ei peru. (Touko Aalto: Kiristää julkista taloutta!) — Kyllä.

Arvoisa puhemies! Se kysymys, mihin säästöihin tällä nyt tullaan pääsemään: Esimerkiksi omassa kaupungissani tehty arvio on murto-osa siitä, mitä hallitus itse laskee. Kun hallitus kunnilta ottaa vasemmalla kädellä ja ikään kuin nyt antaa mahdollisuuden sopeutua, leikata kustannuksia, niin ei tällä tulla esimerkiksi Kuntaliiton arvion mukaan pääsemään niihin säästöihin. Eli todellisuudessa hallitus leikkaa kunnilta, eli te jatkatte sitä politiikkaa, jota viime kaudella kritisoitte, ja se keskeisin ero, edustaja Vanhanen, viime kauden on se, että te olette ottaneet nyt tähän rajaukseen mukaan työttömät. (Puhemies koputtaa) Ja se syy, miksi siitä luovuttiin, oli nimenomaan se, että se (Puhemies koputtaa) säästövaikutus oli niin pieni. (Puhemies: Aika täynnä!)

14.54 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ymmärrän, että edustaja Arhinmäki on mieltynyt kapina-käsitteeseen, mutta ei tässä mistään kuntien kapinasta ole kyse vaan kuntien itsehallinnosta. Minun mielestäni on erinomainen asia, että jos kunnilla on sellaiset taloudelliset edellytykset, että ne katsovat voivansa entiseen tapaan järjestää nämä varhaiskasvatusasiat, niin siitä vaan.

Minun mielestäni tuolla päiväkodeissa tehdään erittäin arvokasta työtä, ja uskon, että se on lapsille hyvästä. Mutta kun täällä joka käänteessä korostetaan, että tämä on lapsen oikeus, niin minua vähän häiritsee tällainen ilmaisu myös perustuslakivaliokunnan lausunnossa, koska ettehan te mitään Stasia ole lähettämässä sinne kotiin, missä vanhemmat haluavat itse hoitaa lapsensa. (Välihuutoja) Siinä mielessä se ei ole lapsen oikeus; se on näiden perheiden oikeus.

Huomion kiinnitän vielä vanhan harrastukseni pohjalta siihen, että olemme nyt säättämässä jälleen lakia, jonka hallitus esitti perustuslain vastaisena. Ajatelkaa, hallitus esitti perustuslain vastaista lakia, koska Kela olisi saanut antaa kuntien salassapitovelvollisille viranomaisille tiettyjä tietoja. Sitä kohtaa piti perustuslakivaliokunnan mukaan muuttaa, kun se oli vastoin perustuslakia — järjetöntä.

14.56 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin, kunnat voivat nyt itse päättää sitten tästä hallituksen linjauksesta huolimatta subjektiivisesta päivähoito-oikeudesta tulevaisuudessa. Riihimäellä päätettiin viime yönä säilyttää subjektiivinen päivähoito-oikeus ennallaan, samoin päivähoidon ja peruskoulujen ryhmäkoot säilyvät nykyisellään, ja tämä on erinomainen asia.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Puhemies! Olen todella huolissani siitä, miten Suomessa lapset joutuvat tämän hallituksen esityksen myötä hyvin eriarvoiseen asemaan riippuen siitä, missä kunnassa he asuvat. Ja täytyy sanoa, kun sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa kuulin asiantuntijoita ja täällä oli edustaja Gustafssonin arvio siitä, että 90 prosenttia asiantuntijoista (Ben Zyskiewicz: Nyt tarkkana!) vastusti tätä hallituksen esitystä (Paavo Arhinmäki: Ei ole ministeri — vielä!) tai piti sitä huonona, että rohkenen väittää, että se oli vielä suurempi prosenttiosuus. Yksikään asiantuntija valiokunnassa ei kannattanut tätä hallituksen esitystä.

14.57 Jani Toivola vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse olisin taipuvainen ajattelemaan, että tätä esitystä pitäisi tarkastella nimenomaan niiden perheiden näkökulmasta, jotka ovat yhteiskunnassa heikoimmassa asemassa, ja niiden perheiden, jotka eniten tarvitsevat esimerkiksi sitä kokopäiväistä varhaiskasvatusta. Tämä ei ole debattia siitä, onko kotihoito arvokkaampaa kuin varhaiskasvatus päivähoidossa tai jotain vastaavaa, vaan siitä, mitkä ovat ne riskit, joita syntyy näiden heikoimmassa asemassa olevien perheiden kohdalla. Ja ne riskit, joita mahdollisesti syntyy: ovatko ne säästöt, jotka jäävät hyvin pieniksi, sen arvoisia? Tai mikä on se taho, joka jollekin perheelle sanoo sen, että te ette ole oikeutettuja kokopäiväisyyteen? Kuka ottaa sen vastuun ja arvioi? Tai kun me luomme tällaisen kynnyksen, niin hirveän helposti ihminen alkaa ikään kuin vähätellä sitä omaa tilannetta kotona, rupeaa venyttämään sitä rajaa, että kyllä me jaksamme ja ehkä me emme täytä kriteerejä, jolloin taas mahdollisesti syntyy tällainen riskityhjiö, missä ihminen ei saakaan sitä tukea tai uskalla pyytää sitä apua silloin kuin sitä tarvitsisi. Sen takia minä toivon, että hallitus vielä miettisi ne riskit, joita tähän sisältyy perheiden näkökulmasta, koko päivähoitojärjestelmän näkökulmasta, ja toisella puolella ne hyvin pieniksi jäävät säästöt. Onko meillä varaa ottaa lasten ja perheiden hyvinvoinnin kannalta (Puhemies koputtaa) tällaisia riskejä?

14.58 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lienee vähän kulunut, vanha sanonta, että sitä tikulla silmään, joka vanhoja muistelee, mutta kyllä hie-
man kiinnitti huomiota, että täällä esimerkiksi edustaja Arhinmäki niin kovin painokkaasti puolustaa perheiden valinnanvapautta, ja muistaakseni juuri teidän puolueenne oli yksi niistä, jotka olivat aivan ehdoin tahdoin haluamassa pakkokiintiöitä kotihoidon tukea viime kaudella, (Välihuutoja) jolloin taas me puolustimme lapsiperheiden valinnanvapautta.

On ihan selvää, että nyt ollaan tekemässä muutosta. Ja vielä selvempää ja erinomaista on se, että valiokunnat, jotka tätä ovat käsitelleet, ovat painottaneet tämän lain seurantaan erityisesti siltä osalta, millä kriteerein eri kunnissa päädytään siihen, että lapset saavat kokopäiväisen hoidon. Minusta on nyt tärkeää, että täältä salista lähtee myös se viesti, että me emme ole rajaamassa oikeutta pois kokonaan. Yhä edelleen 20 tuntia viikossa jokaisella lapsella on oikeus varhaiskasvatukseen. Minusta on ollut hyvä, että täällä ovat nousseet esiin esimerkiksi maahanmuuttajaperheet. On ensiarvoisen tärkeää, että nyt kotoutuvat lapset, muualta tulleet, saavat vaikkapa sen kokopäiväisen varhaiskasvatuksen (Puhemies: Aika!) sovitusti suomen kielen edistämiseksi. (Puhemies: Aika täynnä!)

14.59 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Saarikko, aivan tarkoituksella nostin esille tämän keskustelun sen vuoksi, että edustaja Saarikko muun muassa, muiden mukana, kyyneleet silmissä puolusti sitä, että perheillä pitää olla oikeus valita, miten lasta hoidetaan. (Välihuutoja) Ja nytten tässä esityksessä täällä

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

saa sellaisen kuvan, että se, että lapsille taataan subjektiivinen päivähoito-oikeus kokopäiväisenä, tarkoittaisi sitä, että lapsen olisi pakko olla 40 tuntia viikossa päivähoidossa, varhaiskasvatuksessa. Ei tarkoita. Se ei tarkoita myöskään sitä, että tarvitsisi olla 20 tuntia. Edelleen lapsi voi olla pois päivähoidosta, mutta tämä antaa sen mahdollisuuden, josta kaikki asiantuntijat ovat sanoneet, että se on vain ja ainoastaan järkevää.

Edelleen olen sitä mieltä, että naisten tasa-arvon kannalta ja naisten työmarkkinatilanteen kannalta olisi järkevää se, että naiset ja miehet tasaisemmin käyttäisivät kotihoidon tuen mahdollisuutta.

15.00 Aila Paloniemi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni keskustelu tästä päivähoito-oikeuden rajaamisesta on erittäin kapeaa ja mustavalkoista, ikävä kyllä. Tärkeästä asiasta voisi keskustella vähän laajemmin. On eittämättä tärkeää, että varhaiskasvatusta annetaan kaikille sitä tarvitseville lapsille, mutta yhtä tärkeää on myös se, että yhteiskunta havaitsee sen tosiasian, että osa pienistä lapsista, aivan pienistä lapsista, saa hyvän kasvatuksen ja turvallisuuden tunteen, kun voi olla kotona vanhempansa kanssa. Siitä on myös erittäin paljon tutkimusta, ja siitä on myös erittäin paljon asiantuntijalausuntoja, mutta niitä ei oteta tässä keskustelussa huomioon, koska tämä keskustelu on hyvin ideologista selvästi myös siltä puolelta.

Ja korostan vielä: Kuinka moni teistä on käynyt päiväkodissa töissä ja katsonut, miten isoissa lapsiryhmissä jo tällä hetkellä lapset ovat? Minä olen ollut monta vuotta töissä siellä. Ja kuinka moni teistä on kysynyt niiltä lapsilta, haluatteko te olla pitkää päivää päiväkodissa vai haluatteko olla kotona? Minun poikani ei halunnut (Puhemies koputtaa) esimerkiksi iltapäivähoitoon. Hän halusi olla kotona, koska se oli mahdollista. (Puhemies koputtaa) Yhteiskunnan pitää tukea tätä kotihoitoa myös.

15.01 Sanna Marin sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä tämä on surullista aikaa, jota me elämme. Eivät ole varmasti kahden käden sormilla laskettavissa ne puheenvuorot, joita eduskunnan salissa ollaan käytetty siitä, minkälaisia virheitä on 90-luvulla tehty. Silloin ollaan säästetty lapsilta, ollaan säästetty nuorilta ja sen jälkeen aika yksituumaisesti ollaan todettu, että nämä ovat olleet niitä kaikista ikävimpiä ja kurjimpia säästöpäätöksiä, mitä ollaan tässä yhteiskunnassa tehty. Ne ovat olleet kerta kaikkiaan huonoja säästöpäätöksiä, koska ne kustannukset näistä päätöksistä ovat olleet niin inhimillisesti kuin taloudellisesti myöhemmin paljon suurempia.

Edustaja Vanhaselle haluaisin sanoa, että kun te perustelette nyt näitä päätöksiä esimerkiksi tästä varhaiskasvatuksesta sillä, että annetaan kunnille nytten vapaus tasapainottaa omaa talouttansa, niin kunnat ovat kyllä todenneet — esimerkiksi me olemme Tampereella todenneet — että nämä teidän esittämäne säästöpäätökset ovat niin järjettömiä, että kunnat eivät halua niihin tarttua, koska ne maksavat myöhemmin meille paljon enemmän kuin mitä näillä (Puhemies koputtaa) säästöillä tässä vaiheessa olisi (Puhemies: Aika!) saatavissa.

15.02 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen päivähoito on kyllä erinomainen asia, koska silloin vanhemmat voivat käydä töissä ja opiskella ja niin edelleen. Mutta jos toinen vanhemmista tai molemmat vanhemmat ovat kotona, niin minusta vanhempien tulee hoitaa lapsensa itse. Jokaisella lapsella säilyy nyt oikeus varhaiskasvatukseen 20 tuntia ja tarpeen mukaan 40 tuntia. Tämä on menossa ihan oikeaan

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

suuntaan: päivähoitoa annetaan siis tarpeen mukaan. Meillä ei ole lakisääteistä velvollisuutta osallistua varhaiskasvatukseen, ja moni lapsi on jo nyt osa-aikaisessa päivähoitossa tai kokonaan kotihoitossa. Onko oppositio huolissaan näistä lapsista? Kysyisin sitä.

15.03 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa menee suloisesti sekaisin subjektiivinen päivähoitovelvollisuus ja -oikeus. Kyse on nimenomaan oikeudesta eikä pakosta, ja tämä unohtuu todella monta kertaa. Ja isoin pihvi tässä keskustelussa on nimenomaan se, että tämän subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen jatkaa sitä hallituksen linjaa, että otetaan eniten pois niiltä, joilla on kaikkein vähiten ja jotka tarvitsevat kaikkein eniten sitä apua. Tämä on se kaikkein isoin pihvi tässä asiassa. (Eduskunnasta: Mitä nyt otetaan pois?)

15.04 Saara-Sofia Sirén kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatuksen merkitystä ei varmasti kiistä yhtään kukaan tässä salissa, (Välihuutoja) ja itsekkin pienen varhaiskasvatusikäisen tyttären äitinä voin vakuuttaa, että otsa kurtussa tätä asiaa on valiokunnassakin käsitelty. Mutta tässä esityksessä turvataan jokaiselle lapselle varhaiskasvatusoikeus ja myös täysipäiväisenä silloin, kun siihen on peruste. Ja nythän keskustelu pitäisikin olla siitä, mitkä nämä perusteet ja kriteerit ovat, jolloin nimenomaan turvataan se kokopäiväinen hoito niille, jotka sitä tarvitsevat erityisesti.

Edustaja Saarikko aivan oikein nosti esille tämän seurannan merkityksen ja vaikutusarvioinnin, ja siihen haluankin kiinnittää huomiota. Itse ehdotin valiokunnassa lausumaa, jossa edellytetään kokonaisarviointia näiden eri uudistusten vaikutuksista lapsiin, perheisiin ja myöskin sukupuolten väliseen tasa-arvoon ja sitä, että tämä kokonaisarviointi pitäisi huomioida varhaiskasvatuslain uudistuksessa, ja ilokseni tämä lausumaehdotus yksimielisesti hyväksyttiin valiokunnassa.

15.05 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun mielestäni on syytä vielä kerran todeta, että Suomessa on tällä hetkellä olemassa varhaiskasvatusjärjestelmä, joka perustuu perheiden valinnanvapauteen, eli se perustuu ajatukseen siitä, että perheet itse parhaiten osaavat arvioida, mikä hoitomuoto ja -aika on lapselle paras. Tämän rajauksen myötä se tarkoittaa, että julkinen valta tiettyjen perheiden kohdalla linjaa, mikä hoitotapa ja -aika ovat lapselle paras. Tämä osoittaa, että valinnanvapaus ei kokoomukselle ole tärkeä periaate silloin, kun puhutaan työttömien perheistä.

Sitten, kuten me kuulimme tässä edustaja Vanhasen puheenvuorossa, niin tässä on tosiaankin kyse ainoastaan säästöistä, mutta myöskin nämä arviot säästöistä ovat saaneet erittäin voimakasta asiantuntijakritiikkiä. Hallituksen esityksessä koko tämä arvio perustuu 11 vuotta vanhaan selvitykseen. Tässä ei ole huomioitu mahdollisesti lastensuojelun puolella kasvavia menoja, eikä tässä ole huomioitu sitä, että kaikki kunnat eivät edes aio tätä muutosta toteuttaa, mikä tulee lisäämään alueellista eriarvoisuutta. Onko tämä se kehitys, minkä keskusta haluaa?

15.06 Matti Vanhanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikki säästöt ovat tietysti vaikeita toteuttaa, mutta varsinkin kun kritiikki tulee puolueen edustajilta, jotka eivät ole esittäneet mitään vaihtoehtoja säästöille vaan päinvastoin että velkaa otettaisiin lisää, luotetaan siihen, että kyseessä on vain suuremmanluonteinen kysyntälama, joka menee ohi, kunhan ei tehdä mitään — ei näin voida toimia.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Nyt hallitus toimii vastuullisella tavalla. Se säästöjä ajaessaan ja toteuttaessaan antaa siihen myös käytännölliset mahdollisuudet, ja niin kuin totesin, tässä tapauksessa ei kohtuutomuutta kuitenkaan tapahdu. Varhaiskasvatus säilyy subjektiivisena oikeutena. Se on osalla 20 tuntia, osalla 40 tuntia. En oikein tässä keskustelussa sitä sävyä hyväksy, että koetaan, että monet niistä vanhemmista, joille ei tule automaattisesti oikeutta 40 tuntiin, olisivat jotenkin huonompia vanhempia ja eivät pystyisi tätä kasvatusvelvollisuuttaan tekemään. (Välihuutoja) Minusta tällaista syyllistämistä ei pidä tehdä.

15.07 Ilkka Kantola sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Paloniemi piti kiinnostavan puheenvuoron, jossa hän viittasi siihen, että tämä keskustelu saattaa olla jotenkin ideologisesti väritynyttä. Mikä sitten on ideologista ja mikä ei ole ideologista? Ajattelen, että ideologista on jokin sellainen, kun me kieltäydymme katsomasta suomalaisesta yhteiskuntaa sellaisena kuin se suomalainen yhteiskunta on. Viittaan tällä juuri siihen, että sen lisäksi, että meillä on paljon hyviä perheitä, joissa lasten on hyvä olla siellä kotona, meillä on myös perheitä, joissa lapsi ei kotona saa sitä tukea. Voi olla vanhemmilla mielenterveys- ja päihdeongelmia, sen tyyppisiä tilanteita, joihin tarvitaan sitten yhteiskunnan tukea. Osaako mielenterveysongelmainen tai päihdeongelmainen itse lähteä sitä tukea vaatimaan ja hakemaan? Tämä on se kysymys. Osataanko lähteä hakemaan sitä, mikä itselle kuuluu, kun pelätään leimautumista? Silloin siinä kärsii lapsi, joka on kaikkein heikoimassa asemassa.

15.08 Lea Mäkipää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin todeta, kun katson tätä eduskuntasalia, että meistäkin on tullut aika viisaita, vaikka emme ole aikanamme saaneet varhaiskasvatusta päiväkodissa. Eli haluaisin sanoa, että varhaiskasvatus ja myös myöhempi kasvatus ennen kaikkea kuuluu vanhemmille, aikuiselle.

Mutta on hienoa, että meillä on päiväkodit, jotta siellä voivat olla lapset niin halutessaan 20 tuntia tai perheolosuhteista riippuen pidemmän aikaa. Mutta jos katsotaan lapsen silmin, niin täällä on puhuttu vain varhaiskasvatuksesta, ja jos ajatellaan lasta, niin hän haluaa leikkiä, on se kotona tai päiväkodeissa, leikkiä, olla yhdessä ja sitten tehdä kaikkea mukavaa, liikkua, pelata ja näin. Kaikista ikävintä heillä on kuulemma sängyssä, on se kotona tai päiväkodeissa. Lapsi oppii tutkimalla ja kyselemällä, keskustelemalla ja kaikella. Kaiken tarkoituksena on, ovat lapset kotona tai päiväkodeissa, että meidän lapset osaavat olla (Puhemies: Aika!) toisten kanssa ja tähän yhteiskuntaan sopeutua. Tämä ideologinen... [Puhemies antoi puheenvuoron seuraavalle puhujalle.]

15.09 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pidän myönteisenä sitä, että varhaiskasvatustilaa kehitetään edelleen ja sen kakkosvaihe tulee. Suomessa lasten varhaiskasvatus on huippuluokkaa, ja on arvokasta, että jokaisella lapsella säilyy oikeus subjektiiviseen varhaiskasvatukseen. Lisäksi on lapsen oikeus saada tasavertaisesti laadukasta varhaiskasvatusta. Tämä taataan siis myös jatkossakin. On myös lasten oikeus saada laajaa päivähoitoa, ja sekin säilyy silloin, kun lapsen etu sitä vaatii. Nämä ovat sellaisia arvoja, joista pitää myös vaikeina aikoina pitää kiinni. Minun mielestäni on hyvä, että pidämme sen kirkkaasti mielessä, että jokaisella lapsella säilyy oikeus varhaiskasvatukseen ja kun lapsen etu sitä vaatii, myös laajaan päivähoitoon.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

15.10 Silvia Modig vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on paljon nyt perusteltu sitten hallituspuolueiden puolelta sitä, että kaikille säilyy oikeus ja perheen tilanteen mukaan sitten voidaan toteuttaa varhaiskasvatus laajemmassa mittakaavassa. Mutta miten tämä niin kuin käytännössä menee? Kun ihminenhan voi yhden vuoden aikana olla sekä työssä käyvä että työtön, opiskelija tai valitettavasti vaikkapa sairas, niin muuttuuko tämä lapsen päivähoitoarki koko ajan näitten tilanteiden mukaan? Miten se päiväkodin henkilöstö pystyy siihen vastaamaan? Ja miten se lapsen etu voidaan siinä varmistaa?

Pelkään, että tämä on eriarvoistava tekijä, kuten myös se tosiasia, joka on todettu, että kunnathan loppupelissä itse päättävät, kuinka laajasti varhaiskasvatuksen (Välihuutoja) järjestävät. Eli silloin meillä on se riski, että meillä on lapsia eriarvoisessa asemassa eri puolilla Suomea. Toisissa kunnissa on mahdollisuus tarjota kaikille laajassa mittakaavassa varhaiskasvatus, toisissa paikoissa ei. Tämä on huolestuttavaa, ja eriarvoistava kehitys on aito riski tässä esityksessä.

15.12 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä salissa on monesti vaadittu toimia kuntien päätöksenteon lisäämiseksi ja normien purkamiseksi. Nyt niitä tehdään. (Välihuutoja) Totta kai tämä on säästölaki, mutta se takaa oikeuden varhaiskasvatukseen 20 tunniksi ja takaa myös perheiden valinnanvapauden jatkossakin.

Minusta on erittäin epämiellyttävää, että täällä syyllistetään niitä vanhempia, jotka hoiavat lapsia kotona (Välihuutoja), ikään kuin nämä jäisivät jostain paitsi, kun ovat kotona. Lapsen kannalta voi olla yhtä merkityksellistä saada olla sisarusten seurassa, kun äiti on siellä toisten sisarusten kanssa tai pienen vauvan kanssa, oppia tuntemaan omaa siskoaan tai veljeään. Ei se välttämättä ole pois lapsen kehityksestä, päinvastoin, se voi olla ihan yhtä hyvä asia. Jokainen perhe voi jatkossakin tehdä valinnan, (Eduskunnasta: Ei voi!) ja siitä olen mielissäni.

15.13 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman! Edustaja Kattainen sanoi äsken, että hallitus luottaa perheisiin, vanhempiin. Niinhän sitä toivoisi, mutta tämä esitys viittaa kyllä täysin päinvastaiseen. Hallitus ei luota vanhempiin eikä luota siihen, että perheet itse pystyisivät tekemään tämän valinnan. Hallitus viisaudessaan tekee sen vanhempien puolesta, ihan kuten edustaja Andersson tuossa äsken hyvin sanoi. Hallitus päättää, kuka saa päivähoitoa, kuka ei, kuka saa 40 tuntia, kuka 20 tuntia. Ja samalla luodaan tarveharkintainen järjestelmä, jossa lapset helposti stigmatisoidaan: ovat ne työssä käyvien lapset ja sitten ne työttömien lapset. Ei tämä ole lasten etu.

Edustaja Niinistö nosti hyvin esille integroinnin ja sen, miten tämä päivähoito on tärkeä osa integrointia. Varsinkin tässä tilanteessa, missä ollaan, missä maahanmuuttajien määrä on nopeasti kasvanut, tämä tulisi ottaa huomioon. Edustaja Saarikko puhui, että hallitus ilmeisesti tämän tulee ottamaan, ja se on hyvä asia, koska näin maahanmuuttajille taataan mahdollisuus (Puhemies koputtaa) päivähoiton kautta opiskella molempia kotimaisia kieliiä.

15.14 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä mielestäni täällä rankasti liioitellaan tämän rajauksen kielteisiä vaikutuksia ja samalla vähätellään lapsen oikeutta omiin vanhempiinsa ja tavallisten vanhempien kykyä antaa omalle lapselleen laadukasta varhaiskasvatusta. Jos vanhemmat ovat kotona ja jos he ovat kykeneviä

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

hoitamaan lasta, niin eikö lapselle tulisi ensisijaisesti turvata oikeus vanhempiin ja perheeseen ja vasta toissijaisesti päivähoitoon? Kysyn: oletteko te oikeasti sitä mieltä, että esimerkiksi pienet lapset, 1-, 2-, 3-vuotiaat, tarvitsevat kokopäiväistä ammatillista varhaiskasvatusta enemmän kuin oman vanhemman syyliä? Ja muistutan, että myös perustuslaissa painopiste on perheessä, kun siellä sanotaan näin, että "julkisen vallan on tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu".

15.15 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä esitys todistaa kyllä sen huolen todeksi, että taloudellinen taantuma tuo mukanaan myös henkistä taantumusta. (Välihuutoja) Tämä esitys on mielestäni taantumuksellinen, se heikentää tasa-arvoa, se vaikeuttaa naisten työmarkkinoille osallistumista, esimerkiksi työttömän äidin työnhakua. Ja kun tätä keskustelua kuuntelee, niin väkiselä tulee mieleen se, onko hallituksen tavoite ajaa naiset takaisin kotiin. Tämä myös heikentää lasten oikeuksia. Varhaiskasvatus on kaiken opinpolun perusta. Se luo pohjan kaikelle koulutukselle, mitä asiantuntijat ovat toistuvasti korostaneet, mutta teidän kovat korvanne eivät sitä kuule.

Tämä esitys ei tee lapsista vain kahden vaan peräti kolmen kerroksen lapsia. Nimittäin ei vain vanhempien työmarkkina-aseman perusteella erotella niitä, jotka saavat varhaiskasvatusta, vaan myös asuinpaikan perusteella, koska esityksen seurauksena jotkut kunnat ovat nyt päättäneet, että eivät heikennä subjektiivista päivähoito-oikeutta. Mitä keskusta sanoo siihen, että eräissä maan osissa, pohjoisessa ja idässä, lapset ovat heikommassa asemassa kuin esimerkiksi täällä Helsingissä, missä vauraat kunnat ovat päättäneet pitää subjektiivisen päivähoito-oikeuden? (Puhemies koputtaa)

Arvoisa puhemies! (Välihuutoja) Tämä esitys hallituksen olisi viisainta perua... [Puhemies antoi puheenvuoron seuraavalle puhujalle.]

15.16 Ulla Parviainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on viitattu moniin asiantuntijoihin ja sopimuksiin, mutta yksi on täällä vielä lausumatta: YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisesti meidän tulee huolehtia sopimusvaltiona siitä, että kunniotamme huoltajan vastuuta, oikeutta ja velvollisuutta lapsensa huoltamisessa ja kasvatamisessa. Tämä varhaiskasvatuksen 20 tuntia on kyllä monen tutkimuksenkin mukaan aivan riittävä. Eräskin tutkimus sanoo, että 3 tunnin säännöllinen osallistuminen korkealaituiseen varhaiskasvatukseen tuo sen, mitä siinä pienelle on tuotavissa. Ajan lisääminen ei merkittävästi lisää sitten hyötyä tämän laadukkaankaan varhaiskasvatuksen kohdalla.

15.17 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Liittyy tuohon, mitä äskeinen puhuja sanoi, tämä laki on ristiriidassa myös YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen kanssa, sillä tämä ei turvaa jokaiselle lapselle yhdenvertaista oikeutta tavoitteiden mukaiseen varhaiskasvatukseen, koska lapset asetetaan eriarvoiseen asemaan heidän vanhempiensa työmarkkina-aseman mukaan. Ja päinvastoin, YK:n lapsen oikeuksien komitea suosittelee Suomelle, että varhaiskasvatuksen kattavuutta ja laatua pitäisi parantaa, ja suositeltiin myös, että Suomen tulisi kannustaa nykyistä useampia vanhempia ilmoittamaan lapsensa varhaiskasvatukseen, jotta suomen kielen taidot, sosiaaliset taidot ja kouluun siirtyminen helpottuisivat ja jotta epäonnistuminen koulunkäynnissä ja koulupuudokkuus voitaisiin estää. Mutta nyt käy sitten aivan päinvastoin. Eikö pitäisi jo kaikille

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

meille olla selvää, että ennaltaehkäisy maksaa paljon vähemmän kuin korjaaminen niin rahassa kuin inhimillisestikin?

Sen lisäksi ihmettelen sitä, minkä takia myöskään tähän esitykseen ei ole tehty vaikutus-arvioita: puuttuu lapsivaikutusten arvioinnit, perhe- ja sukupuolten vaikutusarvioinnit. Minkä ihmeen takia hutiloidaan eikä tehdä vaikutusarvioita? Harmi, ettei täällä ole ministereitä vastaamassa.

15.18 Outi Mäkelä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä hämmästelän tätä, että täällä jatkuvasti kärjistetään ja liioitellaan asioita. Edustaja Tuppurainen väitti täällä, että tämä laki on taantumuksellinen ja ajaa naisia kotiin. Ei tässä mistään sellaisesta ole kyse. Kyllä tämä laki edelleen turvaa sen, että jokainen, joka tarvitsee varhaiskasvatusta, saa sitä. Ja tämä myöskin turvaa sen, että nekin, joilla on vanhemmat kotona, saavat sen 20 tuntia viikossa laadukasta ja asiantuntevaa varhaiskasvatusta.

Edustaja Kantola totesi, että on katsottava asioiden tilaa sellaisena kuin se on. Tähän vain lisäisin, että kyllä myös tätä talouden tilaa tulee katsoa sellaisena kuin se on, silmästä silmään, ja tehdä rohkeasti niitä vaikeitakin päätöksiä, jotka tässä ajassa ovat välttämättömiä.

15.19 Outi Alanko-Kahiluoto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan, jos katsottaisiin taloudellisia vaikutuksia, niin silloin todettaisiin, että 1 euron panostus varhaiskasvatukseen tuottaa 7 euroa takaisin. Muun muassa tästä syystä asiantuntijat eivät kannata päivähoito-oikeuden rajaamista. Me sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnassa kuulumme yli 20:tä eri asiantuntijatahoa, ja yksikään heistä ei kannattanut tätä hallituksen esitystä, ei yksikään.

Ja mitä tulee näihin naisten oikeuksiin tai naisten työssäkäyntiin, niin tokihan esitys, joka rajoittaa nimenomaan silpputyötä tekevien mahdollisuutta saada lapselleen kokopäiväpaikkaa, heikentää heidän tilannettaan. Ja kuten tiedätte varmaankin, nämä silpputyöt kasaantuvat nimenomaan naisille siitä syystä, että perhekustannukset edelleen Suomessa jaetaan epäoikeudenmukaisella tavalla. Ja kyllä tämä on nimenomaan lasten oikeuksien näkökulmasta surullinen laki. Tällähan parannetaan (Puhemies koputtaa) varakkaiden vanhempien oikeuksia (Puhemies: Aika!) ja heikennetään kaikkein köyhimpien lasten oikeuksia.

15.20 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituspuolueet ovat tietoisesti asettaneet vastakkain päiväkodin ja kodin. Eihän tässä siitä ole kyse, vaan kyse on siitä, että jokaisella lapsella on tasa-arvoinen oikeus yhtä laadukkaaseen, yhtä pitkään tarvitsemaansa varhaiskasvatukseen. Kyse ei ole lasten oikeudesta vanhempiin tai muusta vaan lasten oikeudesta varhaiskasvatukseen. (Välihuutoja)

Ja toisaalta tässä on ongelmana myös se, mitä täällä on perusteltu, että jos tätä 20 tunnin oikeutta ei pidetä vaan halutaan pitempää, niin perheet joutuvat perustelemaan sen, minkä takia lapsi tarvitsee tämän kokopäiväisen päivähoidon. Sen lisäksi tämä ongelma tulee siitä, että eri kunnat voivat eri kriteereillä määrittää sen, millä perusteella lapsella on oikeus kokopäivähoitoon. Ja nyt, kuten täällä on todettu, meillä on kaupunkeja ja kuntia, jotka ovat myös sanoneet, että he eivät ota tätä lakia käyttöön. Elikkä koko meidän (Puhemies koputtaa) varhaiskasvatuksen kenttä lapsen oikeuksien näkökulmasta tulee eriarvoistavaksi, (Puhemies: Aika!) mikä ei millään tavalla ole oikein.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

15.21 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Täällä on nimenomaan puhuttu tästä laadukkaasta varhaiskasvatuksesta, ja tähän hallitus aikoo panostaa varhaiskasvatuksen puolella: tätä pedagogista koulutusta tullaan lisäämään näille ammattilaisille merkittävällä tavalla tällä kaudella. Se, mikä on olennaista, on nimenomaan se, että kaikilla on vähintään se tietty määrä. Asiantuntijoitteen mukaan tämä 20 tuntia on riittävä määrä, ja kaikki he, joilla on tarve, tulevat saamaan jatkossa sitten laajemman määrän tuota varhaiskasvatusta. Ja nimenomaanhan on kysymys julkisesta palvelusta ja kohtuullisuudesta siinä mielessä, että se, mikä on tarve ja mikä on nimenomaan se välttämätön määrä, se 20 tuntia, turvataan nyt kaikille.

Se, mikä on olennaista, on myös se perheiden valinnanvapaus. Me emme halunneet valiokunnassa tehdä sentyyppistä lausumaa sinne, että sen pitää olla tiettyinä päivinä tai tietty määrä, vaan perheillä pitää olla se valinnanvapaus tässä asiassa jatkossakin. Ja se, mikä on olennaista myös, on se, että vanhemmilla on ensisijainen kasvatusvastuu, ja sen takia perheiden kotipalveluissa tullaan myös merkittävästi heitä auttamaan siinä kasvatustyössä, kun niin paljon nuoret perheet ovat nyt (Puhemies koputtaa) yksinään tässä kasvatusvastuussa. (Puhemies: Aika!) Se on minusta olennaista tässä kysymyksessä.

15.23 Jyrki Kasvi vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Niikon puheenvuoro kuvaa hyvin tämän hallituksen eriskummallista asiantuntijavihamielisyyttä. Oppositio muka marssittaa asiantuntijoita, aivan kuin se olisi asiantuntijoiden vika, että hallitus tekee esityksiä, joihin asioita työkseen tutkivat ihmiset ottavat kantaa.

Tässä esityksessä on kaksi ongelmaa, ensin jo esiin nostettu lasten epätasa-arvo. Jatkossa tosiaan riippuu ihan kunnasta, millaista hoitoa ja varhaiskasvatusta lapset saavat. Se siitä kokoomuksen saarnaamasta mahdollisuuksien tasa-arvosta. Toiseksi on perheiden leimautuminen, eli kuten täällä on monta kertaa todettu, lapsilla on mahdollisuus saada kokopäiväistä hoitoa, vaikka vanhempi olisi kotona, eli viranomaiset arvioivat, se edustaja Zyskowniczin maalailema sossun stasi päättää, mikä perhe saa sitä hoitoa ja mikä ei. Siitä on sitten naapureiden hyvä katsoa, että, ahaa, tässä perheessä onkin sellainen tilanne, että tarvitaankin kokopäivähoitoa, kiva kiva, mitähän siellä tapahtuu.

15.24 Ben Zyskowniczk kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä korostetaan sitä, että kun osa kunnista menettelee toisin kuin toiset kunnat, niin siinä lapset joutuvat eriarvoiseen asemaan. Toisaalta, kun keskustelemme kunnallisesta itsehallinnosta, niin kaikki, myös edustaja Kasvi vihreistä ja muut, korostavat, miten tärkeätä on kunnallinen itsehallinto. Hyvät ystävät, kunnallinen itsehallinto, jos sitä kunnioitetaan, johtaa siihen, että tietyissä tilanteissa tietyissä kunnissa olevat saavat erilaisen palvelun ja kohtelun kuin toisissa kunnissa olevat.

Sitten minua häiritsee tämä tietynlainen terminologinen epärehellisyys. Kun edustaja Kiljunen esimerkiksi sanoi, että jokaisen lapsen oikeus on tämä laadukas varhaiskasvatus, niin eihän tämä ole totta. Niissä perheissä, joissa vanhemmat pitävät lapsen kotona ja antavat siellä sen rakkauden ja kasvatuksen, ei sillä lapsella ole oikeutta, ei laadukkaaseen eikä vähemmän laadukkaaseen varhaiskasvatukseen. (Välihuutoja) Minun mielestäni tässä keskustelussa voisi olla sen verran rehellisiä, että tämä todettaisiin.

15.25 Riitta Myller sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tässä on pohjimmitaan erittäin tärkeästä asiasta kysymys, hyvin laajasti ottaen tasa-arvosta: minkä

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

mahdollisuuden me annamme meidän lapsillemme kasvaa tasa-arvoiseen yhteiskuntaan, kaikille saada samat mahdollisuudet. Täällä on jo monta kertaa puhuttu siitä, miten varhaiskasvatus on pohja myöhemmälle oppimiselle ja se, miten koulumenestys sujuu, on myöskin tae sitten muulle tasa-arvolle.

Täällä on puhuttu, että kaikilla lapsilla on mahdollisuus myöskin yli 20 tunnin varhaiskasvatukseen. Kun en ole ollut näissä valiokunnissa kuuntelemassa asiantuntijoita, olen tässä nyt kuunnellut teitä, hyvät kollegat. Minun on erittäin helppo yhtyä niihin näkemyksiin, mitä täällä on sanottu, että nimenomaan juuri ne perheet, jotka kaikkein eniten tarvitsisivat tätä tukea, jättävät sen hakematta. Ei tässä ole kysymys siitä, että (Puhemies: Aika!) se taataan kaikille lapsille riippumatta siitä, kuka sitä hakee.

15.26 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kotihoito ja päivähoito eivät ole toistensa kilpailijoita tai vastakohtia. Kotihoito ja päivähoito ovat toisiaan täydentäviä tapoja kasvattaa tähän maahan kivoja, kunnollisia kansalaisia. Mikäli hallitus tekee esityksen, joka vaarantaa lasten ja perheiden mahdollisuuden valita kotihoito, lupaan tiikerinä vastustaa myös tätä esitystä, mutta siitähän tänään ei ole lainkaan kysymys. Kysymys on lasten ja perheiden oikeudesta päivähoitoon. (Eduskunnasta: Kyllähän se säilyy!) Käsi ylös, kuinka moni täällä laittaisi oman lapsensa sellaiseen lapsiryhmään, jossa on 39 lasta? Minä en kyllä laittaisi. Silti täällä aika moni olettaa, että normaali suomalainen perhe pitää sitä laadukkaana hoitona. (Välihuutoja) Selvitysten mukaan perheet ovat varsin kykeneviä jo nykyisellään määrittelemään lastensa hoitoaikoja lasten tarpeista käsin. Mihin (Puhemies koputtaa) perustuu se oletus, että he eivät pystyisi siihen jatkossa?

15.27 Rami Lehto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ei ole mitään väärää siinä, että hallitus katsoo, että kotona olevien vanhempien on kannettava enemmän vastuuta lastensa hoidosta, vai onko opposition mielestä kyse enemmän vanhempien mukavuudesta kuin lapsen oikeudesta vanhempiensa läsnäoloon, huolenpitoon, hellyyteen ja läheisyyteen? Lapsen ja vanhempien vuorovaikutus on tärkeää lapsen minäkuvan kehittämisessä. Vuorovaikutus kehittyy yhdessä tekemällä, kokemalla ja olemalla. Lapsi tarvitsee vanhempiensa aikaa ja tunnetta siitä, että vanhemmat iloitsevat ja nauttivat hänen kanssaan olemisesta. Vanhempien läsnäolo on tärkeää myös lapsen kiintymyssuhteen kehittämisessä. Äitinä ja isänä oleminen tulisi nähdä etuoikeutena eikä elämää rajoittavana tekijänä.

15.28 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun mielestäni täällä puhutaan nyt joko hyvinvoivista perheistä, missä kaikki asiat sujuvat niin kuin pitää, tai sitten puhutaan perheistä, joissa tämä tarve kokopäivähoitoon on aivan ilmeistä. Mutta minä pelkään niitten perheitten puolesta, jotka ovat rajatapauksia. Ei tänä päivänä päiväkodeissa tiedetä kaikista perheiden ongelmista. Jos joku äiti tai isä kärsii uupumuksesta tai mielenterveysongelmista, niin siitä ei välttämättä tiedetä päiväkodissa, mutta jatkossa perhe joutuu perustelemaan sitä, miksi me koemme, että me tarvitsemme enemmän kuin 20 tuntia, ja tämä on se ongelma. Se ei enää tule automaattisesti. Minun mielestäni siksi tämä on erittäin vaarallinen laki, joka polarisoi ja stigmatisoi.

15.30 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä esiin nousseista huolista tähän lainsäädäntöön liittyen, esimerkiksi tästä työmarkkina-aseman

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

muutoksesta vanhemmilla: Jos nyt oikein olen tulkinut, niin tämä laki kuitenkin mahdollistaa sen, että työelämäaseman muuttuessa eli työttömyyden koittaessa lapsella on mahdollisuus vielä parin kuukauden ajan olla kokopäiväisessä hoidossa, ja tutkimusten mukaan suurin osa löytää ikään kuin uuden työn sinä aikana. Tämä on tietenkin ongelma, ja varmasti voidaan katsoa tapauskohtaisesti, mutta ei pidä liioitella tämänkään vaikutuksia.

Sitten vähän tuon edustaja Nylanderin puheenvuoron jatkoksi haluaisin todeta mielenkiintoisen seikan, joka tuli sosiaali- ja terveysvaliokunnan kuulemisissa esiin. Se hämmästytti minua. Siihen nähden, että lastensuojelulaki on muuttunut siten, että ilmoitusvelvollisuus on käytännössä kenellä meistä tahansa lasten kaltoinkohtelun epäilyksessä, on eriskummallista, että meidän päivähoitojärjestelmän piiristä tulee aivan marginaalinen määrä lastensuojeluilmoituksia. Siis valtaosa tulee jostakin muualta kuin päivähoidon piiristä. Tämä oli minusta mielenkiintoinen yksityiskohta, ottaen huomioon, että täällä todetaan nyt hyvin voimakkaasti (Puhemies: Aika!) lastensuojelullisen tarpeen ja päivähoidon kytkös.

15.31 Tiina Elovaara ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jaan saman ajatuksen kuin edustaja Saarikko tästä, että parhaimmillaan päiväkodeissa tästä eteenpäin saadaan herkemmin avattua keskusteluita myös vaikeista ja kipeistä asioista. En myöskään pidä siitä, että määrittelimme niin, että ne, jotka saavat 40 tuntia varhaiskasvatusta, tulevat menestymään paremmin elämässään. Emme voi leimata ihmisiä, jotka käyttävät pienempää määrää päivähoito-oikeutta — eivät he kaikki ole työttömiä, mielenterveysongelmaisia. Ja sitä paitsi ei kai voida ajatella, että työtön vanhempi on opposition mielestä huonompi vanhempi.

15.32 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei tietenkään kysymys ole siitä, että työmarkkina-aseman perusteella joku olisi hyvä tai huono vanhempi, mutta on selvä tosiasia, että työttömässä perheessä on monta huolta, esimerkiksi taloudellista huolta, kannetaan murhetta siitä, mistä työtä löydetään, vanhempien energiaa kuluu paljon sellaisiin asioihin, mihin taas työelämässä ei kulu, ja myöskin sitä työtä pitäisi pystyä etsimään lapsesta huolehtimisen lisäksi. Mutta on aivan pakko sanoa, että tutkimuksiin kannattaisi uskoa. Lasten sosiaalinen ympäristö on tärkeä osa lapsen kehitystä. Tutkimukset sanovat, että lapsen aivot on luotu sellaisiksi, että ne kehittyvät sosiaalisessa kontaktissa (Eduskunnasta: Sitä on kotona!) — sitä on kotona, mutta se, mitä tehdään päiväkodissa, miten lapset esimerkiksi toisten lasten kanssa oppivat sosiaalisuutta, on erittäin tärkeää lapselle, ja sitä ei pidä (Puhemies: Aika!) vähätellä.

15.33 Johanna Karimäki vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmettelen, että hallitus vie härkäpäisesti eteenpäin lapsen kannalta huonoa esitystä, jonka erittäin monet asiantuntijat ovat lytänneet. Kysehän ei ole siitä, hoidetaanko lasta kotona vai päivähoidossa. Kumpikin on aivan yhtä arvokasta, mutta nyt hallitus vie perheiltä oikeuden valita. Erityisen huolissani olen niitten lasten kannalta, joiden perheessä on uupumusta tai mielenterveysongelmia tai jotakin muuta hälyttävää, niin että lapsi olisi lastensuojelusysteissä paremmassa tallessa, jos hän saisi kokopäiväisesti varhaiskasvatusta, koska perhe ei kuitenkaan välttämättä halua hakea tai jaksa hakea tätä mahdollisuutta kokopäiväiseen hoitoon, puhumattakaan siitä, että hallituspuolueiden jäsenet nyt iloitsevat siitä, että kunnat voivat nyt näin säästää lapsista ja että kunnat voivat tehdä sen päätöksen, että leikkaavat

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

lapsilta. Joissakin kunnissa lapset saavat mahdollisuuden kokopäiväiseen hoitoon, mutta toisissa eivät.

15.34 Maria Tolppanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minä hämmästelen suuresti tätä keskustelua varsinkin siltä osin, mitä puhutaan lastensuojelusta tai sossusta — sosiaalitoimiston toimista ja lastensuojelun toimista — miksi lastensuojelun päälle heitetään varjoa, aivan kuin se olisi huono asia, aivan kuin se olisi hävettävä asia. Se on lapsen oikeus, se on lapsen etu, ja lastensuojelu toimii tässä maassa ainakin joissakin kunnissa hyvin, ja se on erittäin hyvä asia. Tässä laissa on kyse siitä, että päivähoito on lapsen oikeus, ei perheiden oikeus. Perheillä ei ole oikeutta päivähoitoon, lapsella on oikeus päivähoitoon, ja se tässä taataan ja vielä siten, että jos sitä tarvitaan silloinkin kun vanhemmat ovat kotona, niin silloin sitä saadaan. Koskee myös maahanmuuttajalapsia.

Mutta tämä on osaltaan myöskin säästölaki, se on totta. Vuonna 2007 tähän maahan luotiin rahakupla, jota meillä ei enää ole. Tyhjistä tehdyt rahat ovat menneet. Kertokaa, mistä me säästämme, jos emme tästä voi yhtään säästää...

Puhemies Maria Lohela: Seuraavaksi edustaja Krista Kiuru.

...Mistä ne rahat otetaan? Otettaisiinko maahanmuutosta?

15.35 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä aika pitkän aikaa sitten edustaja Vanhanen kysyi, miksi tämä laki kaatui viime hallituskaudella. Jostakin syystä satun tietämään nämä vaiheet varsin tarkasti ja totean, että se kaatui sen takia, että silloisia säästöjä, joissa ei ollut työttömien lapsia mukana, ei tullut. Ja kun niitä säästöjä ei tullut, niin eihän hallitus voinut viedä eteenpäin sellaista säästölakia, jossa ei tullut säästöjä, josta syystä tästä luovuttiin.

Nyt minä ihmettelen tätä uutta hallitusta. Teillähän on aivan samat virkamiehet käytössä, ja sitä varten minä ihmettelen, miksi kukaan ei ole kertonut teille, että Suomen kunnilta kysyttiin — 30 kunnalta kysyttiin — aikovatko he ottaa käyttöön osapäivälasten mitoituksen, joka on tällä hetkellä kuollut kirjain, eli 1/13-mitoitus ei ole Suomessa käytössä reilussa kaavassa. Siellä kerrottiin, että kyllä me otamme tämän käyttöön, josta syystä meille syntyisi kahdenlaisia ryhmiä: 39 lapsen osa-aikaryhmiä, joiden subjektiivinen päivähoito-oikeus on leikattu, (Puhemies: Aika!) ja sitten näitä normaaleja ryhmiä. Sen takia tämä maksaisi 30 miljoonaa, kun tavoiteltiin 20 miljoonan säästöjä.

15.36 Elsi Katainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä nousee esille myöskin naisten työmarkkina-asema. Täytyy muistuttaa ihan siitä, että tämä hallitus vihdoin viimein pystyi tekemään päätöksen siitä, että vanhemmuuden kustannuksia tasataan nyt sillä 2 500 euron kertakorvauksella. Tätäkin ongelmaa pitkään pyöriteltiin, mutta nyt saatiin onneksi jotakin aikaankin.

On aivan selvä asia, että tähän käsiteltävänä olevaan asiaan liittyy kiusaus tulkita sitä erittäin kriittisesti ja että niin löydetään jos jonkinlaista porsaanreikää. Olen samaa mieltä myös siitä, että nämä arviot täytyy aika joustavina kuitenkin sitten toteuttaa. Esimerkiksi jos puhutaan työssä käyvistä vanhemmista tai naisryrittäjistä tai vaikkapa isä on yrittäjänä, ilman muuta näihin sitten haetaan jonkinlaisia muita ratkaisuja. On turha antaa uloskaan-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

päin sellaista kuvaa, että tässä nyt ollaan kokonaan viemässä lapsilta hoito-oikeutta ja pakotetaan naiset kotiin. Älkää antako tällaista väärää viestiä perheille.

15.37 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Älkää tekään siellä puolella salia antako ymmärtää, että tällä puolella halutaan viedä lapselta oikeus olla kotona. Sitä ei kukaan ole todellakaan tekemässä. Mutta huoli on iso siitä, että lapset ovat nyt hyvin eriarvoisessa asemassa. Kuntien välisen rajan toisella puolella saattaa asua lapsi, joka saa pienemmän päivähoitoryhmän ja jolta subjektiivista päivähoito-oikeutta ei ole rajattu, ja toisella puolella kunnan rajaa on suurempi päiväkotiryhmä ja siellä on rajoitettu myöskin tätä subjektiivista päivähoito-oikeutta. (Ben Zyskowicz: Ja eri veroaste!) Mitä tämä tarkoittaa sitten köyhien kuntien kannalta? (Ben Zyskowiczin välihuutoja) Köyhät kunnat, jotka tekevät näitä säästöjä... — Edustaja Zyskowicz, kuunnelkaa. Älkää aina höpöttäkö päälle. — Mitä tämä tarkoittaa niille köyhille kunnille? Lapsiperheet muuttavat pois näistä köyhistä kunnista, joissa jo nykyisellään demografinen asetelma on hankala. Eli nyt sysätään niitä työssä käyviä vanhempia, joilla on lapsia, muuttamaan kuntiin, joissa on paremmat päivähoitopalvelut. Kokoomuslaisilta ymmärrän, että teidän kannattajanne menevät sinne yksityiselle palveluntuottajalle, (Puhemies: Aika!) jolta voi ostaa sen subjektiivisen päivähoito-oikeuden koko päiväksi... [Puhemies antoi puheenvuoron seuraavalle puhujalle.]

15.39 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kasvi mainitsi, että hallitus kuuntelee kriittisesti asiantuntijoita. Mutta kyllähän se on totta, että pitää kriittisesti kuullakin, jos kerran täällä esitetyt väitteet ovat totta. (Välihuuto) Olette esittäneet, että asiantuntijoiden mukaan tämä hallituksen esitys on vaarallinen, se altistaa syrjäytymiselle, leimaa vanhempia, leimaa lapsia ja niin edespäin. Ei tämä enää ole asiantuntijuutta, vaan tämä turhien pelkojen luomista, koska hallitus ei poista oikeutta varhaiskasvatukseen.

Mutta mennään tuohon historiaan: Minun ikäluokassani 60—70-luvun taitteessa ei ainakaan Joensuussa ollut järjestäytyntä päivähoitoa, vaan äitini kävi töissä vuoroin siskonsa kanssa ja he vuoroin hoitivat lapsia. Ei päivähoitojärjestelmää luotu alkujaan työttömiä ja kotona olevia vanhempia varten vaan naisia varten, jotta he pääsisivät työelämään. Tämä lähtökohta täytyy muistaa. Ja nyt kun me elämme taloudellisesti tiukkoja aikoja, meidän täytyy pikkuhiljaa mennä takaisinpäin siihen, että meidänhän täytyy antaa vanhemmille mahdollisuus hoitaa lapsiaan kotona, jos siihen on mahdollisuus, mutta silti antaa lapsille oikeus varhaiskasvatukseen jokaiselle sen tarpeen mukaan.

15.40 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Siihen on oppositiossa jo totuttu, että hallituksen puolelta asiantuntijalausuntoja ei kauhean vakavasti kuunnella eikä niitä lueta, mutta edustaja Niikko puhui asiantuntijalausunnoista aikaisemmin jo hölynpölynä. Hölynpölynä asiantuntijalausunnoista! Ja opposition puolelta jatkuvasti korostetaan sitä, että koti- ja päivähoito-oikeus on sekä—että, kun hallituspuolelta maalataan kuvaa, että se on joko—tai. Nimenomaan — edustaja Zyskowicz, toivon, että kuuntelette seuraavan lausahduksen — ajatus on se, että ketään ei pakoteta viemään lapsia päivähoitoon, mutta kaikille tarjotaan se mahdollisuus siihen kokopäiväiseen päivähoitoon. Kysymys on päivähoito-oikeudesta, ei velvollisuudesta. Tarjotaan mahdollisuus, ketään ei pakoteta sinne. Toivon, että nämä perusasiat huomioidaan.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Ja vaikka hallituspuolueet ovat julistaneet byrokratian purkutalkoot, niin valtakunnallisesti kuin paikallisesti hallituspuolueiden edustajat tekevät päätöksiä, jotka vain lisäävät byrokratiaa ja siitä koituvia kustannuksia, ja tämän takia kaadettiin subjektiivisen päivähoito-oikeuden raja-alue Helsingissä.

Puhemies Maria Lohela: Täällä on vielä kymmenen pyydettyä puheenvuoroa: edustajat Zyskiewicz, Andersson, Marin, Arhinmäki, Lindtman, Paloniemi, Huhtasaari, Halmeenpää, Räsänen ja Vanhanen. Käydään ne ja sitten mennään puhujalistaan.

15.41 Ben Zyskiewicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Guzeninalle totean, että kunnalliseen itsehallintoon todellakin sisältyy se, että kuntien välillä on eroja. Ajatelkaa, siinä kunnan rajan toisella puolella on ihan eri veroprosentti kuin siinä toisella.

Edustaja Aalto, en ole väittänyt, että pakotetaan. Olen halunnut keskusteluun sen verran rehellisyyttä, että todettaisiin, että tämä ei ole jokaisen lapsen oikeus, toisin kuin täällä valtiokunnan mietinnöissä ja muualla sanotaan. Tämä on näiden perheiden oikeus. Niillä on oikeus valita, mutta ei sillä lapsella ole oikeus valita, ja sitä on täällä turha todeta.

Sitten edustaja Guzenina sanoi, että kokoomuslaiset menevät jonnekin yksityiselle. En tiedä, voi olla, että jotkut menevät, ja hyviä palveluja silläkin puolen tarjotaan, mutta minun mielestäni kuntien tarjoamat päivähoito- ja varhaiskasvatuspalvelut ovat erinomaisia. Siellä on hyviä ammattilaisia tekemässä tärkeitä töitä, enkä ole koskaan sitä väheksynyt.

Mitä tulee näihin asiantuntijalausuntoihin, niin edustaja Gustafsson sanoi, että hän ei ole ikinä kuullut näin yksimielistä asiantuntijatyrmyästä. Edustaja Gustafsson, käytitte saman puheenvuoron viime viikolla, kun puhuttiin koulusäästöistä.

15.42 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen sitä mieltä, että työtön vanhempi on aivan yhtä hyvä vanhempi kuin työssä käyväkin. Työtön vanhempi on aivan yhtä hyvä arvioimaan, mikä on hänen lapselleen paras tapa, hoitomuoto ja hoitoaika, kuin on työssäkäyvä vanhempi. Te olette tämän lakiesityksen myötä sitä mieltä, että hän ei ole. Te olette leimaamassa kotona olevia vanhempia. Te olette viemässä työttömiltä vanhemmilta oikeuden itse valita ja päättää, miten lastenhoitoa halutaan järjestää. Te olette pakottamassa työttömiä vanhempia osoittamaan olevansa vanhemmuuden tuen tarpeessa kunnan työntekijöille, jos he haluavat pitää lapsensa jatkossakin kokopäivähoidossa. Tästä tähän tässä on kyse.

Sitten mitä tulee hallinnolliseen työhön ja normien purkamiseen, niin minä todellakin toivon, että tämä ei ole esimerkki siitä, mitä keskustan normienpurkutalkoot tulevat tarkoittamaan. Tämä esitys siis lisää alueellista eriarvoisuutta mutta samalla lisää kuntatasolla tehtävää hallinnollista työtä, normitusta ja tarveharkintaa.

15.44 Sanna Marin sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa on käytetty sekä hyviä että vähän heikompia puheenvuoroja tästä itse aiheesta, mutta jos yksi asia on tullut tästä keskustelusta selville, niin se on se, että hallituspuolueiden edustajat eivät hirveän paljon arvosta asiantuntijoita, asiantuntijalausuntoja, perusteellista valmistelua omassa lainsäädäntötyösssänsä, mikä on valtavan surullista, koska tämän hinnan maksavat meidän lapsemme, meidän nuoremme, meidän tulevaisuutemme.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Asiantuntijat ovat hyvin yksituumaisesti tyrmänneet nämä säästöt. Täällä muun muassa edustaja Jarva puhui siitä, että nyt samaan aikaan olisi tarkoitus parantaa päivähoidon varhaiskasvatuksen laatua. Kyllä minä esittäisin kysymyksen, millä tavalla se parantaa varhaiskasvatuksen laatua, että kun nyt jo meillä ovat hoitajat täystyöllistettyjä päiväkodeissa, niin sen lisäksi vielä lisätään ryhmäkokoja, ja sitten näillä osa-aikaisilla lapsilla ryhmäkoot ovat jo erittäin suuria. Kyllä ihmettelen suuresti näitä ajatuksia laadun parantamisesta, kun tässä nimenomaan ollaan heikentämässä lasten oikeuksia ja ollaan (Puhemies koputtaa) myös kasvattamassa ryhmäkokoja, mikä vaikeuttaa huomattavasti päiväkotien arkea.

15.45 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Niikko täällä kertoikin hänen tavoitteensa tämän lain takana: paluu menneisyyteen, se, että äidit ovat kotona, ja varmaan pitäisi lauantait olla töissä ja työpäivien pidempiä. Mutta en usko, että sentään kaikki tämän lain puolustajat ovat yhtä vanhoillisia ja samoilla tarkoituksiperillä kuin edustaja Niikko.

Sen sijaan vähän edustaja Kalmarin ja edustaja Räsänen puheenvuorot ovat häirinneet siinä, kun te sanotte, että täällä syyllistetään niitä vanhempia, jotka hoitavat lapsia kotona. En ole kuullut kenenkään tämän lain puolustajan käyttävän tällaista puheenvuoroa. Tässä on sanottu se, että viedään mahdollisuus perheeltä valita, mikä on perheen näkökulmasta paras tapa. Minusta nämä edustaja Kalmarin ja edustaja Räsänen puheenvuorot kuulostavat enemmän siltä, että syyllistetään niitä, jotka haluavat, että lapsi saa varhaiskasvatusta ja on päivähoidon piirissä. Tämä minusta on valtavan iso kysymys. Meidän lapsemme tarvitsevat myös varhaiskasvatusta.

15.46 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Arhinmäki kyllä tarkoituksella tulkitsi väärin tämän minun kommenttini. Minä vain kuvasin sitä, millä tavalla tämä päivähoitojärjestelmä on syntynyt, että se on syntynyt tarpeeseen, ja aikanaan tarve oli se, että naiset pääsisivät myös työelämään kiinni. (Paavo Arhinmäen välihuuto) Siinä mielessä, mitä tulee näihin asiantuntijalausuntoihin, en minä ole näitä täysin tyrmännyt. (Jukka Gustafsson: Hölynpölyä!) Minä olen tyrmännyt opposition kommentit siltä osin kuin te perustelette asiantuntijuutta sillä, että nämä hallituksen toimenpiteet ovat vaarallisia, tai joillain muilla termeillä, joita olette käyttäneet. Samaa mieltä olen sitten asiantuntijoiden kanssa esimerkiksi ryhmäkokojen suurentamisesta. Se on minun mielestäni typeryyttä, jos kunnat sille tielle lähtevät. Me emme ainakaan Vantaalla lähde sille tielle, että me rupeamme kasvattamaan näitä ryhmäkokoja. Se ei olisi edes mahdollista, koska meidän tilamme eivät anna myöten siihen asiaan, ja suurella osalla kuntien päiväkodeista ei ole tilaa kasvattaa niitä niin suuriksi kuin edustaja Kiuru mainitsi. Siinä mielessä kyllä minä luotan kumminkin kuntapäätäjiin, että he ajavat edelleen lasten etua tämänkin lain jälkeen siellä päätöksenteossa.

15.47 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä edustaja Niikon puheenvuoro oli kyllä erittäin paljastava, mistä tässä on kysymys. Hän siis hallituspuolueen edustajana on hyväksynyt sen, että hallitus kasvattaa ryhmäkokoja ja ottaa kunnilta rahat pois, mutta sitten kotikunnassa sen jälkeen, kun sosialidemokraatit tekivät aloitteen, että ryhmäkokoja ei kasvateta, niin siellä hän taas niitä vastustaa. Mutta siitä huolimatta

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

kansanedustaja Niikko kyllä vetää Vantaaltakin rahat pois. Tässä on nimenomaan se keskeinen ongelma myös tässä säästöesityksessä.

Se on totta, edustaja Zyskiewicz, että kunnilla on itsehallintoa. Mutta kun katsoo nyt niitä kuntia, joissa päätös on tehty, että tätä rajausta ei tehdä, niin siellä se arvio on perustunut nimenomaan siihen, että saatavat säästöt ovat hyvin pieniä niihin haittoihin nähden, jotka tulevat. Kysyn, mikä viesti tämä on hallitukselle.

Ja kun edustaja Vanhanen täällä sanoi, että puolueet, jotka täällä ovat kritisoineet asiantuntijalausuntoihin perustuen, eivät esitä vaihtoehtoa: SDP on esittänyt vaihtoehdon, ja esimerkiksi pienentämällä Maatilatalouden kehittämisrahaston pääomitusta (Puhemies ko-puttaa) saataisiin hoidettua jo pelkästään ensi vuoden säästöt tämän osalta.

15.48 Aila Paloniemi kesk (vastauspuheenvuoro): Minä, arvoisa puhemies, kannan huolta niistä lapsista, joita on yhä enemmän — kerrotaan vuoropäiväkodeista — niistä lapsista, jotka saavat olla tai joutuvat olemaan siellä vuoropäivähoidossa todella pitkiä päiviä. Ja mistä se johtuu? Se johtuu siitä, mitä edustaja Alanko-Kahiluotokin tuossa sanoi. Se johtuu osittain siitä, että monille yksinhuoltajille, joilla ei ole oikein hyvää koulutusta taustallaan, ei tarjota tänä päivänä todellakaan muuta kuin silpputöitä, yöttöitä, iltatöitä, pätäkötöitä, sunnuntaitöitä, eli lasten päivät muodostuvat todella pitkiksi. Minä haluaisin nyt kysyä teiltä: Mikä on lapsen etu tässä tapauksessa? Eikö etu nyt olisi se, että me ajattelisimme ja tulisimme vastaan todellakin näitä vanhempia, että he voisivat pieniä lapsiaan hoitaa kotona esimerkiksi? Jos pitää tehdä monta silppua, pätkää, yötä, viikonloppua, ei se vanhemmuus eikä se lapsen etu kyllä siinäkään tapauksessa toteudu. Minun mielestäni tätä asiaa pitäisi ajatella paljon laajemmin ja katsoa ihan oikeasti, ketkä ovat voimakkaan vanhemmuuden tuen tarpeessa ja mitä me näille asioille voisimme tehdä.

15.49 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ymmärrä, mikä tässä, että saa hoitoa tarpeen mukaan, on mennyt oppositiolta ohi. Ja mitä tulee vaikeisiin perhetilanteisiin, niin kenenkään vanhemman päihdeongelma ei poistu sillä tavalla, että lapsi on päivähoidossa, vaan me tarvitsemme keskustelua siitä, minkä takia tarvitaan enemmän hoitoa. Sitten me tarvitsemme tukea vanhemmuuteen, koska lapsella on oikeus hyvään vanhemmuuteen. Mitä tulee eriarvoisuuteen, niin tälläkin hetkellä lasten ja perheiden tilanteet vaihtelevat koko ajan. Lapset ovat välillä osapäiväisesti hoidossa, välillä tulee pieniä sisaria, sitten ollaan kokopäivähoidossa, välillä ollaan kotona kokonaan hoidossa. Nytkin lapsia on erikokoisissa ryhmissä, perhepäivähoidossa, osa on kotihoidossa, erilaisissa päiväkodeissa. Tämä kysymys eriarvoisuudesta on ihan täysin turha. Vielä lisäksi: sivistysvaltio Sveitsi pärjää ihan hyvin ilman subjektiivista päivähoito-oikeutta.

15.50 Hanna Halmeenpää vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tällä esityksellä ei valitettavasti yhteiskunnasta taida poistua silpputyö, eikä tällä esityksellä taida valitettavasti kenenkään vanhemman vanhemmuus sinänsä parantua. Ne lähtökohdat ovat aivan muita kuin tästä lakiesityksestä lähteviä.

Mutta, arvoisa puhemies, tässä keskustelussa ei esille valitettavasti nouse oikeastaan lainkaan varhaiskasvatuksen henkilöstön näkökulma, joka minusta myöskin on olennainen. Ja mitä tulee eri kuntiin, niin nyt olisi hyvä kuulla myös se, onko sivistysvaliokunta selvittänyt, mitä tulee tapahtumaan vaikkapa niissä pienissä ja keskisuurissa kunnissa, joissa merkittävä osa varhaiskasvatuksesta tapahtuu perhepäivähoidossa. Onko perhepäivä-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

hoitajalla osa- ja kokopäiväisiä lapsia jatkossa vuorossa, vai venytetäänkö ryhmäkokoja ja/tai perhepäivähoitajan työaika, ja miten tämä näkyy palkkauksessa? Yhden perhepäivähoitajan näkökulmasta tämä on kaikesti aika olennainen kysymys.

Toisekseen, tähän kokonaisuuteen... (Puhemies: Aika!) — Jatkan seuraavassa.

15.52 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Arhinmäelle: En puhunut vanhempien syyllistämisestä vaan vanhempien vähättelystä, sillä täällä on puhuttu monessa puheenvuorossa siitä, miten vahingollista on se, jos lapsella ei ole oikeutta 40 tuntiin viikossa varhaiskasvatusta. Muistutan tässä nyt siitä, että meillä perusopetuslain mukaan on 1.—2.-luokkalaisilla oikeus 19 viikkotuntiin viikossa. Miksi ihmisessä 1-vuotias tai 2-vuotias tarvitsee 40 tuntia varhaiskasvatusta, jos 7- ja 8-vuotiaat tarvitsevat 19 tuntia kasvatusta viikossa? Minä en ymmärrä tätä logiikkaa.

Sitten vielä haluan puuttua tähän kommenttiin, jossa todettiin, että työttömällä vanhemmalla pitäisi olla oikeus hakea työtä. Kyllä on jo todella ahkera (Puhemies koputtaa) työtön työnhakija, jos hakee neljä tuntia tehokkaasti päivässä töitä.

Puhemies Maria Lohela: Ja vielä edustaja Vanhanen.

15.53 Matti Vanhanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näissä ongelmatilanteissa tämänkin lain hyväksymisen jälkeen kaikilla on mahdollisuus saada myös se 40 tunnin hoito viikossa. Saattaa jopa olla, että tilanne sillä tavalla paranee, että näiden perheiden tilanne on käytävä lävitse ja etsittävä, minkälaista apua tarvitaan: onko se paras apu se, että lapsi saa kokoaikaisen varhaiskasvatuksen, vai annetaanko kenties apua kotiin. Mutta ei jätetä näitä perheitä heitteille, kunhan on 40 tuntia, vaan asiat käydään perheen kanssa lävitse kunnolla.

Palauttaisin myös tämän varhaiskasvatuksen syntyhistorian sillä tavalla, että eihän tämä 8 tunnin tai 40 tunnin aika tullut aikanaan varhaiskasvatuksen tarpeista käsin, vaan se tuli työelämän tarpeista käsin. Ollaan tässä rehellisiä. Ja aivan niin kuin äsken edustaja Räsänen totesi, sitten kun mennään ala-asteelle, aika putoaa noin 20 tuntiin. Eli eiväthän nämä tuntimäärät ole mistään tieteestä tulleita, vaan ne ovat tämän yhteiskunnan asettamia, (Puhemies koputtaa) ja nyt tällä hetkellä säästöjen ja joustojen saamiseksi tätä joudutaan jonkin verran (Puhemies: Aika!) säätämään.

Puhemies Maria Lohela: Ja sitten puhujalistaan. Siellä on edustaja Andersson.

15.54 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Esitys subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajoittamisesta on täydellinen esimerkki siitä, miten politiikkaa ei pitäisi tehdä. Varhaiskasvatus on Suomessa tällä hetkellä pedagogisesti hyvin toimiva ja perheiden tarpeita hyvin palveleva järjestelmä. Se on useissa tutkimuksissa todettu hyvin toimivaksi ja erittäin kannattavaksi sosiaalisesti investoinniksi. Se mahdollistaa kokopäiväisen varhaiskasvatuksen kaikille perheille elämäntilanteiden muutoksista huolimatta. Tämän hyvin toimivan järjestelmän jatkokehittämisen ja parantamisen sijaan tätä järjestelmää lähdetään nyt rajaamaan ja huonontamaan. Subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen heikentää koko varhaiskasvatusjärjestelmää. Se rajaa vanhempien valinnanvapautta ja eriarvoistaa lapsia ja lapsiperheitä. Kasvavana riskinä on myös, että eniten tukea tarvitsevat lapset jää-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

vät ilman sitä. Ja ainoat perustelut esitykselle ovat säästöt, jotka on kaiken lisäksi arvioitu reippaasti yläkanttiin.

Arvoisa puhemies! Lain rajaukset ja muutokset eriarvoistavat perheitä sekä asuinkunnan että palveluntuottajan perusteella. Jo tällä hetkellä on tiedossa, että monet suuret kunnat eivät aio toteuttaa hallituksen esittämiä muutoksia ryhmäkokojen tai päivähoito-oikeuden osalta. Linjausten myötä lapsiperheiden palveluiden alueelliset erot tulevat kasvamaan merkittävästi. Tämän lisäksi kuntien jatkossa tehtävä tarveharkinta sen suhteen, mitkä perheet saavat kokopäivähoitoa perheen sosiaalisten olosuhteiden perusteella, lisää riskiä, että eri puolilla maata sovelletaan erilaisia kriteereitä perheen tuen tarpeen arvioimiseksi. Rajaus asettaa myös yksityisissä ja julkisissa palveluissa olevat lapset eriarvoiseen asemaan toisiinsa nähden. Yksityiset palveluntuottajat voisivat jatkossa tarjota kokopäiväistä hoitoa kaikille perheille erillismaksua vastaan, kun kunnallisella puolella tällaista mahdollisuutta käytännössä ei ole.

Kuten tässä on monissa puheenvuoroissa jo kuultu, lähes kaikki asiantuntijat ovat tyrmänneet tämän esityksen. Erityistä huomiota on kiinnitetty siihen, miten rajaus vaikuttaa erityistä tukea tarvitsevien perheiden asemaan. Suomessa on arvioitu, että jopa 25 prosenttia alaikäisistä lapsista elää perheissä, joissa vanhemmilla on hoitoa vaativa päihde- tai mielenterveysongelma. Niissä perheissä, joissa vanhempi on kotona mutta lapsi kokopäivähoidossa, on tehdyissä selvityksissä ilmennyt, että näiden lasten taustalta löytyy vahvoja perusteita lapsen kokopäivähoidon tarpeelle, kuten vanhempien kielitaidottomuutta, vanhempien mielenterveysongelmia, työkyvyttömyyttä, eläkettä, vakavasti sairaiden sisarus-ten erityishoidon tarvetta sekä pätkätöitä. Rajaus ja siihen yhdistetty tarveharkinta nostavat kynnystä hakea kokopäivähoitoa niiden perheiden kohdalla, jotka siitä eniten hyötyisivät. Se lisää pelkoa leimatuksi tulemisesta, koska tarveharkinta edellyttää, että vanhemmat itse erikseen osoittavat olevansa vanhemmuuden tuen tarpeessa.

Arvoisa puhemies! Lainmuutoksen valmistelun, joka näin merkittävällä tavalla vaikuttaa lasten hyvinvointiin, tulisi perustua ajankohtaisiin ja paikkansapitäviin tietoihin. Tässä esityksessä arvio säästöistä perustuu sen sijaan 11 vuotta vanhaan STM:n selvitykseen. Vaikutuksia erityisesti heikossa asemassa oleviin lapsiperheisiin ei ole arvioitu erikseen, ja esityksessä ei ole otettu kantaa lastensuojelutarpeen mahdolliseen kasvuun.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Tätä hallituksen esitystä perustellaan vain ja ainoastaan valtiontalouden säästöillä. Siinä ei ole otettu lähtökohdaksi lapsen etua ja lasten oikeuksia, kuten YK:n lapsen oikeuksien sopimus velvoittaa. Suhtautumisessa varhaiskasvatukseen tässä on kyse merkittävästä poliittisesta linjanmuutoksesta Suomessa. Lapsen edun ja kasvatuksellisten näkökulmien sijaan etusija on annettu puhtaasti taloudellisille säästöille.

Näistä syistä kannatan edustaja Elorannan tekemää hylkäsesitystä.

15.59 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Koska debatissa aika perusteellisesti jo käsiteltiin tämän esityksen päällysrakenne ja se, että säästöjä tällä ei olla saavuttamassa, minä keskityn nyt sellaisiin taustaoletuksiin, joita tämä esitys ja myös siitä käyty keskustelu pitävät sisällään ja jotka minun mielestäni ovat keskeisiä ymmärtää ja sanoa auki, jotta ymmärretään, mikä tässä nyt menee niin pahasti pieleen. Tässähän ollaan nyt tekemässä esitystä, joka omalta osaltaan vie suomalaista yhteiskuntaa ja sen hyvinvointirakenteita kohti semmoista vastikkeellisuuden mallia, jossa jäykkyys ja byrokratia tulee kasvamaan entisestään. Eli kysymys on normitalkoista väärinpäin: mennään juuri päinvastaiseen suuntaan kuin alun perin ajateltiin, kun tälle hallituskaudelle lähdettiin.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Tämän takana on oletus säännöllisestä hitaiden muutosten perheestä, joka on täyttä pupua tässä maailmassa, jossa erityisesti pienten lasten vanhemmat työskentelevät yleensä prekaareissa olosuhteissa ja jossa perheen olosuhteet siten voivat vaihdella kuukausittain, jopa viikoittain. On hyvin tyypillistä, että esimerkiksi hoitovapaan jälkeen äiti, jolla ei ole työpaikkaa odottamassa, haluaisi aloittaa sen oman työuransa sillä, että menee vuokratyöfirmaan töihin, joista sitten soitetaan aamulla seiskalta, että pääsisitkö kasilta töihin. No, eihän hän sitä työtä voi ottaa vastaan, koska ei mikään päivähoitojärjestelmä pysty sitä kokopäiväpaikkaa noin lyhyellä varoitusajalla sitten tarjoamaan, tai jos pystyy, niin se merkitsee niin isoja lisäkustannuksia ja nykyisen päivähoitojärjestelmän uudelleenorganisointia, että se kyllä syö ne säästöt, mitä tässä ehkä olisi jotenkuten saavutettavissa.

Toinen oletus, mikä tässä on takana, on oletus päivähoidon kokopäiväisyydestä, siitä, että kaikki kokopäiväpaikoilla olevat lapset itse asiassa tällä hetkellä kävisivät sen 40 tuntia tai ainakin 35 tuntia viikossa siellä päiväkodissa. Näinhän ei suinkaan ole, vaan vanhemmat käyttävät tätä 40:tä tuntia hyväkseen siihen, että se antaa pelivaraa perheen tilanteen ja lapsen oman kehityksen huomioimiseen hoitoaikojen pituudessa, että jos lapsi tykkää kauheasti olla päiväkodissa tässä kuussa ja sillä on kovat touhut ja leikit käynnissä kaverien kanssa, niin silloin voi olla pidempääkin päivää, mutta kun mummo tulee käymään ja on hoitaja kotona ja on mukava olla mummon kanssa, niin sitten voidaan olla hyvinkin lyhyttä päivää. Tosiasiallisesti lähes kaikki vanhemmat jo nykyolosuhteissa — vaikka heillä olisi kokopäiväpaikka — silloin kun se on mahdollista, pyrkivät varsin rationaaliin ja kohtuullisiin hoitopäiviin erityisesti hyvin pienten lasten kohdalla, ellei perheessä sitten ole jokin erityinen sellainen tekijä, minkä vuoksi katsotaan, että se 40 tuntia tai lähes 40 tuntia olisi tarpeen. Ja tämä johtaa siihen, että tämän lain muutos kohdistuu nimenomaan sellaisiin perheisiin, joissa olisi erityistä tarvetta lasten kokopäivähoidolle, eli perheisiin, joissa on synnytyksen jälkeistä masennusta, perheisiin, joissa on jotakin muuta sairautta, perheisiin, joissa on kriisi jostakin syystä, perheisiin, joissa vauva valvottaa yöt ja päivisin äiti haluaisi nukkua.

Kolmas oletus tämän uudistuksen taustalla, joka ei pidä paikkaansa, on oletus siitä, että kun me vain pistämme hyviä tahtoja lakiin taikka jopa kun me pistämme ne valiokunnan mietintöihin, niin tuostapa kunnat menevät ja toteuttavat ne meidän kauniit ajatukset yhtään rutisematta. Näinhän ei tosimaailmassa tapahdu. Tosiasiassa meillä on jatkuvasti kuntia, joilla on jonkinlaiset uhkasakot päällä sen takia, että ne eivät noudata edes niitä velvoitteita, jotka on lakiin kirjattu numeromääräisesti ja jotka ovat siten hyvin helposti valvottavissa. On utopistista olettaa, että tässä taloudellisessa tilanteessa kunnat toimisivat jotenkin suorasekkäisemmin sellaisten velvoitteiden kanssa, joiden valvonta on hyvin vaikeata ja joissa yleensä kohteena on vielä sellainen ihmisryhmä, jonka kyky penätä omia oikeuksiaan on erityisen heikko.

Neljäs taustamytti tämän esityksen takana on oletus latteäideistä. Kun nyt eduskunta on vaihtunut, kaikki eivät ehkä muista tätä latteäiti-käsitettä, mutta viime kaudella käytiin kova keskustelu siitä, että ne laiskat kotiäidit vain istuskelevat tuolla keskustan kahviloissa juomassa latteä lastenvaunujen kanssa eivätkä näytä olevan yhtään yhteiskuntaa rakentamassa kokopäiväisesti niin kuin kaikkien meidän pitäisi olla. (Markku Pakkanen: Onhan niistä osa!) Ja edelleen viittauksia tähän suuntaan kuulee tuon tuostakin. On jännittävää, että nämä viittaukset tulevat yleensä miehiltä, ja erityisesti semmoisilta miehiltä, jotka eivät sitä kotiäitiyttä ole koskaan kokeilleet ja joiden mielestä se kotona oleminen on sohvala makailua, että aina välillä vaihdetaan tuttipullo lapsen suuhun ja eihän siinä mitään sen

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

kummallisempaa ole. Ainakaan meillä kotona ei ollut semmoista. Aika monessa kodissa ei ole semmoista. Aika monessa kodissa lasten unirytmit ovat epäsäännöllisiä, saattavat osua aivan eri aikoihin, voi olla sairautta, voi olla hässäkkää, on korvatulehdusta, on nuhaa, on erityisiä ongelmia, vilkkautta, vaikka mitä sattuu koko ajan. On ihan järkevää, että se vanhempi lapsi pääsee johonkin muuhunkin ympäristöön kuin siihen vauvaperheen kaaokseen, niin välillä saa huohtaa.

Ja vielä yksi myytti, joka valitettavasti näkyy myös lain vastustajien keskuudessa ja jota minä erityisesti pahoittelen, on myytti siitä, että kaikille lapsille olisi olemassa jokin yhteinen paras. Näin ei ole. Lapset ovat yksilöitä, ihan kuin me aikuisetkin, ja meidän täällä olisi syytä kunnioittaa sitä.

16.06 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Kyllä politiikan puolella on havahduttu varsin myöhään varhaiskasvatuksen merkitykseen. Suomi erottuu OECD-maiden vertailussa mielenkiintoisella tavalla, mikä muuten oli totta äskeisessäkin keskustelussa. Nimittäin pedagogiseen varhaiskasvatukseen osallistuminen OECD-maiden vertailussa on Suomessa keskimääräistä alhaisempaa kuin monilla verrokkimaillamme. Siis 75 prosenttia yli kolmevuotiaista lapsista osallistuu pedagogiseen varhaiskasvatukseen, joten äskeiseen keskusteluun viitaten ei minusta ongelma ole se, etteikö lapsella olisi mahdollisuutta olla kotona, mutta onko hänellä oikeus olla varhaiskasvatuksessa, siitä tänään keskustellaan.

Arvoisa puhemies! Minusta täällä esitti hyvin keskustan ryhmäpuheenjohtaja Matti Vanhanen, joka nyt valitettavasti ei ole kuulemassa tätä pidempää vastausta, miksi viime kaudella subjektiivinen päivähoito-oikeus kaatui. Se kaatui siksi, että se hän oli säästölaki, ja jos säästölaki ei pystytäköön osoittamaan niitä säästöjä, joita tavoitellaan, niin silloin se ei tietenkään enää ole säästölaki. Silloin on kysymys ideologisesta, poliittisesta arvovalinnasta, sellaisesta lainsäädännöstä, jota hallitus priorisoi oman ideologiansa pohjalta tärkeäksi, ja silloin tuodaan tietysti lakiesitys siitä, että halutaan juuri näin toimia.

Mutta tänään meillä on käsittelyssä myös säästölaki, ja meidän täytyy tänäänkin kysyä, toteutuvatko nämä hallituksen esittämät säästöt. Ja nyt kysymys, kun mennään aivan suoraan ytimeen, on siitä, onko Suomen kokoisessa valtakunnassa mahdollista se, että ensinnäkin lapsia kohdellaan eri tavalla. Yhdenvertaisuus tarkoittaisi tietysti sitä, että jokainen lapsi olisi samanarvoisessa asemassa sivistyksellisten oikeuksien suhteen. Toisin kuin äskeisessä keskustelussa, joka päättyi myös Matti Vanhasen toteamukseen siitä, että tämä vanha pohja subjektiiviselle päivähoito-oikeudellehan tulee siitä, että vanhemmilla oli tarve päästä töihin ja lapsen piti jossakin olla se aika, nyt ei ole enää nykyaikaisessa varhaiskasvatuksessa kysymys siitä, että tämä olisi vanhempien oikeus. Viime hallituskaudella tämä yli 40 vuotta vanha päivähoitolaki uudistettiin varhaiskasvatuslaiksi, ja siinä otettiin tietoinen arvovalinta, että kysymys on lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen. Nyt tämä lapsen oikeus varhaiskasvatukseen on meillä täällä kysymyksessä, kun keskustellaan subjektiivisesta päivähoito-oikeudesta.

Onko siis mahdollista, että sivistyksellisiä oikeuksia rajoitetaan? Minusta oli mielenkiintoinen juttu, että perustuslakivaliokunta otti tähän kannan, ja olen ihmetellyt koko tämän keskustelun aikana, miksi tästä niin vähän puhuttiin tässä salissa. Tämä on nyt mielenkiintoinen juttu. Hallitus puskee läpi säästölain, jossa todella säästetään subjektiivisesta päivähoito-oikeudesta, ja kun perustuslakivaliokunta edellyttää, että hallitus tuo nämä ryhmäkoot arvioitavaksi lainsäädännöllä eduskuntaan, niin se tulee johtamaan siihen, että todennäköistä on, että ei ole mahdollista kohdella sivistyksellisten oikeuksien piirissä olevia

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

lapsia niin eri tavalla, että heillä on jopa puolet suuremmat ryhmät silloin, kun on kysymys osa-aikaisista lapsista. Näin ollen tämä säästölaki, joka tänään viedään läpi säästölakina, tulee myöhemmin osoittautumaan aivan turhaksi kuoreksi, jossa ei tule säästöä, mutta myöhemmin osoitetaan, että nämä kovat kustannukset, jonka vuoksi viime hallituskaudella tämä laki kaatui, vyöryvät päälle. Ja sitten me toteamme, että hienoa, hallitus sai tämän ideologisen hankkeensa läpi, koska näitä säästöjä ei voinut eduskunnassa arvioida samalla kertaa. Siitä minä olen todella pahoillani.

Tämä osoittaa hallituksen huonoa valmistelua, jos me olemme tilanteessa, jossa aidosti ei voitu arvioida, onko Suomessa mahdollista, että lapsia voidaan kohdella osa-aikalapsina niin, että 39 lasta voi olla samassa osa-aikaisessa ryhmässä. Tämän ideologisen valinnan teki tämä hallitus päättämällä, että tähän ei oteta minkäänlaista muutosesitystä, jolloin me olemme tilanteessa, jossa lapsia tulee jatkossa olemaan 24 sijasta 39 osa-aikaryhmässä, joiden lapsilta on jo subjektiivinen päivähoito-oikeus leikattu. Jos tämä ei ole näiden lasten oikeuksien polkemista, niin mikä sitten on? Samassa luokassa, ikään kuin peruskoulussa, osaa lapsia pidettäisiin aivan mielettömän suurissa ryhmissä (Puhemies koputtaa) ja toisessa taas ei. Siltä osin on todettava, puhemies, että 1/13-mitoitus on myös valtiovarojen sivistysjaoston yksiä suurimpia murheita, toteutuvatko nämä säästöt, varsinkin kun kunnat ovat etupainotteisesti tehneet toisia ratkaisuja.

16.12 Touko Aalto vihr: Arvoisa herra puhemies! Niitä, jotka puhuvat varhaiskasvatuksesta vain paikkana, jonne lapsi laitetaan ikään kuin säilöön vanhempien työssäkäynnin ajaksi, suosittelen tutustumaan lapsen oikeuksiin ja varhaiskasvatuksen tärkeyteen. Niitä puolestaan, jotka puhuvat vain rahasta, suosittelen tutustumaan vaikka OECD:n raporttiin ja laskelmiin siitä, että se 1 euron sijoitus laadukkaaseen varhaiskasvatukseen tuottaa yhteiskunnalle 7 euron hyödyn takaisin, kuten niin moni edustaja tänään tässä keskustelussa on jo todennut.

Kuten aikaisemmin toin jo esille — mutta en saanut vastausta hallituspuolueiden edustajilta — hallituspuolueet ovat julistaneet byrokratian purkutalkoot, mutta niin valtakunnallisesti tässä salissa kuin paikallisesti hyvin monien kuntien valtuustoissa hallituspuolueiden edustajat tekevät päätöksiä, jotka vain lisäävät byrokratiaa ja siitä koituvia kustannuksia. Tähän asiaan ei edes Ben Zyskowitz tarttunut keskustelussa.

Niin Jyväskylässä, Porissa kuin monessa muussakin kunnassa suurimpia ongelmia on nimenomaan työttömyys. Kun se työttömyys yhdistetään sirpaloituneeseen työelämään, subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen sekä taloudellisesti että inhimillisesti on järjetön päätös. Subjektiivinen päivähoito-oikeus ei ole subjektiivinen päivähoitovelvollisuus — toistan: subjektiivinen päivähoito-oikeus ei ole subjektiivinen päivähoitovelvollisuus — ja ihmisillä on myös jatkossa oikeus harkintaan ja perheen käytännön tilanteita tukeviin ratkaisuihin, joissa lasta tai lapsia hoidetaan päiväkodin rinnalla enemmän myös kotona. Tätä tahdon vielä korostaa: oppositiossa puhuttiin sekä—että-mallista, hallituksessa ja hallituspuolueiden edustajat puhuivat tänään hyvin paljon joko—tai-mallista.

Subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen johtaa siihen, että lapsen oikeus varhaiskasvatukseen tulee riippuvaiseksi vanhemman elämäntilanteesta, ja tämä on se iso pihvi, josta tänään oppositio on puhunut. Ne vanhemmat, joiden lapsilla ei ole oikeutta kokopäiväiseen hoitoon, joutuvat valitsemaan, osallistuuko lapsi varhaiskasvatukseen joka päivä osapäiväisesti vai muutamana päivänä viikossa kokopäiväisesti. Ja koska kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen osallistuvia yli 3-vuotiaita lapsia saa olla yhtä kasvattajaa kohden

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

korkeintaan 8, kun taas osapäiväiseen varhaiskasvatukseen osallistuva lapsia voi olla yhtä kasvattajaa kohden enimmillään 13, johtaa tämä lakimuutos siihen, että vanhempien työsäkäynti tai opiskelu oikeuttaa lapsen pääsemisen pienempään ja laadukkaampaan varhaiskasvatukseen. Jos perheet valitsevat muutamana päivänä tapahtuvan kokopäiväisen varhaiskasvatusvaihtoehdon, lapsen pääsevät pienempiin ryhmiin ja laadukkaamman varhaiskasvatuksen piiriin. Mutta koska varhaiskasvatusta suunnitellaan kokonaisuutena, kehitystä ja oppimista tukevana toimintana, vain muutamana päivänä kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten osalta tämä tavoite toteutuu vain osittain. Käytännössä tämä johtaa siihen, että lapset joutuvat jättämään monia oppimisen ja kasvatuksen kannalta merkittäviä opetuskokonaisuuksia kesken, ja lasten vanhempien päätökset rajaavat monet lasten kehityksen kannalta keskeiset opetuskokonaisuudet pois.

Ja vaikka joillekin perheille rajatumpi varhaiskasvatusmalli saattaa toimia jopa paremmin, on kokonaisuuden kannalta aivan keskeistä huomioida ainakin kolme seikkaa, jotka ovat jo tänään tässä keskustelussa nousseet esiin:

1) Vanhempien työllisyystilanne ja perheen muiden lasten hoitojärjestelyt eivät käy varhaiskasvatuksen laadun vaihtelun perusteiksi.

2) Perustuslaki kieltää asettamasta ihmisiä eriarvoiseen asemaan sosioekonomisen taustan perusteella. Tiedän, mitä valiokunta ja perustuslakivaliokunta ovat sanoneet tästä asiasta, mutta tässä on nimenomaan se, mikä tänäänkin nousi monta kertaa esille, että eri kunnissa olevat ihmiset ovat eriarvoisessa asemassa. Jyväskylässä kaupunginvaltuusto hyväksyi subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisen yhden äänen enemmistöllä, kun taas Porissa rajaamista ei tapahdu. Porissa ja Jyväskylässä lapset ovat eriarvoisessa asemassa.

3) Kolmas pointti: varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää koulutuksellisen tasa-arvon toteutumista, jonka kanssa subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen on ristiriidassa. — Kiitos.

16.17 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Jokainen meistä omaa vahvoja mielipiteitä, koska jokaisella meistä on kokemusta perheestä. Se ei kuitenkaan tee meistä päteviä ottamaan kantaa toisen perheen tilanteeseen. Tässä esityksessä jos missä meidän tulee ottaa asiantuntijoiden näkemykset huomioon. Perheiden hyvinvointi on asia, jonka pitää olla puoluepoliittisten kiistojen ulkopuolella. Lasten edun on oltava ensisijainen. Lapsissa on koko kansakuntamme tulevaisuus: tulevat presidenttimme, tutkijamme, taiteilijamme ja kaikki muut toimijat. Uudessa sukupolvessa on Suomen uusi toivo.

Lapsille ei pidä koskaan tarjota puolivillaista siksi, että he ovat vain lapsia, vaan parasta, koska he ovat lapsia. On kerta kaikkiaan moraalisesti väärin leikata lapsilta. Mitään rahallista hyötyä näillä leikkauksilla ei edes saada aikaan, pelkkää vahinkoa ja suurempia kustannuksia vain. Vastuu lapsista on tietenkin aina huoltajilla, mutta tämän hokeminen ei auta epätäydellisessä elämässä, jossa nykylapsilla on hyvin paljon riskitekijöitä hataraan perherakenteeseen, päihteisiin, työttömyyteen ja rahapulaan liittyvien ongelmien takia. Suojaavien tekijöiden ansiosta ihminen voi selviytyä hyvin näistä riskitekijöistä huolimatta.

Tässä hallituksen esityksessä jotenkin kumpuaa läpi asenne, että päiväkotia olisi vain säilytyslaitos, ja sitähan se ei tietenkään ole, vaan vanhempien kasvatustyötä tukeva ja lasten omia perusvoimavaroja lisäävä kotien kasvatuskumppani. Päiväkotia ei voi vaikuttaa perheiden taloudelliseen tilanteeseen eikä kovin paljoa myöskään perheiden sisäisiin yksityiselämän asioihin, mutta se antaa suojaa lasten sosiaalisiin taitoihin, lämpimiin ihmissuh-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

teisiin, taitojen oppimiseen, itsetunnon vahvistumiseen, menestyksen kokemukseen, kaverisuhteisiin ja aikuisiin luottamiseen. Suojaava tekijä lapsen elämässä voi olla esimerkiksi lämmin suhde ymmärtäväiseen lastenhoitajaan tai lastentarhanopettajaan. Ihmissuhteet tarvitsevat aikaa, eivätkä ne synny, jos hoitajalla on liian monta lasta tai jos lapset tulevat ja menevät kuin hollituvassa.

Hallituksen esityksestä kumpuaa myös vanhanaikainen ajattelu työsuhteista. Esityksen myötä päivähoidon työntekijät joutuvat olemaan tulkitsijoina freelancereiden, keikkatyöläisten, osa-aikaisten, useille työnantajille työtä tekevien työmarkkina-asemasta päivähoito-oikeuden näkökulmasta. Silpputyöt ovat jo itsessään erittäin suuri rasite perheissä, ja nyt hallitus laittaa näiden perheiden lapsiakin epävarmuuden tilaan. Perheillä on myös hyvin erilaiset arjen mahdollisuudet kuljettaa lapsia hoitoon, sillä kaikilla ei ole kahta autoa. Päivähoidon tulisi olla lähipalvelu, mutta valitettavasti käytännössä se ei nykyään sitä ole. Meillä Itä-Suomessa julkinen liikenne ei toimi niin hyvin, että mahdollistuisi lapsen vieminen hoitoon 4 tunniksi päivässä. Lapsen varhaiskasvatuksen järjestämisessä on otettava huomioon ihan tällaiset arkiset kyytijärjestelytkin.

Ymmärrän sen, että hallituspuolueet eivät halua kuunnella oppositiota, mutta toivon, että kuuntelisitte asiantuntijoita ja vanhempia ja peruuttaisitte kaikki nämä lapsiin kohdistuvat leikkaukset. — Kiitos.

16.22 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämä laki on säästölaki. Siitä ei pääse mihinkään, ja totta kai aina kun säästöjä tehdään, ne sattuvat erilaisiin väestöryhmiin. Tämän hallituksen linjana on ollut se, että kun teemme säästöjä, niitä tehdään kaikkialle ja niin, että ne aiheuttavat mahdollisimman vähän vaurioita. Ja kun tätä lainsäädäntöä ollaan tehty, tässä on se positiivinen puoli — olen kuullut erittäin monta kertaa tässä salissa sanottavan, että kunnille pitää saada lisää itsemääräämisoikeutta, meidän tulee purkaa täällä normeja — että nyt ne kunnat, jotka katsovat, että tämä esitys on heidän kannaltaan sellainen, että se ei tuo tavoiteltuja säästöjä tai aiheuttaa hankaluuksia, ovat voineet toimia niin, että he eivät ole käyttäneet tätä mahdollisuutta, mikäli heillä on kunnassa säästöjä tuoda, mutta ne kunnat, joissa on ajateltu, että tämä lainsäädäntö helpottaa heidän kustannuksiaan ja varhaiskasvatus voidaan hyvin näilläkin edellytyksillä hoitaa, mitä 20 tunnin vaatimus varhaiskasvatuksesta on, ovat sen voineet ottaa käyttöön.

Täällä on erittäin ylhäältäpäin puhuttu siitä, mikä on lapselle parasta. Minusta on surullista tämä ideologinen keskustelu siitä, niin kuin me tietäisimme, mitä lapsi haluaa. Väitän, että jos me kysymme kaksivuotiaalta lapselta, haluaako hän olla vanhempien kanssa vai haluaako hän olla varhaiskasvatuksessa, hän saattaisi hyvin usein vastata, että hän haluaa olla oman äidin luona tai oman isän luona tai oman sisaruksen luona eli siellä esimerkiksi vanhempainpäivärahalla olevan vanhemman kanssa kotona. Mutta täällä me sanomme, että se ei ole lapselle hyväksi, tai moni sieltä vasemmalta laidalta näin sanoo. (Jukka Gustafsson: Ei ole sanottu!) He syyllistävät perheitä, jotka toimivat tällä tavalla, ja minusta se on erittäin surullista. Esimerkiksi edustaja Tuppurainen käytti puheenvuorossaan sanoja, miten heikomman pohjan saavat nyt sitten Itä- ja Pohjois-Suomen lapset, jos on tehty tällaisia, ja täällä on käytetty monia muitakin sanoja, jotka mielestäni syyllistävät niitä perheitä, joissa on päätetty valita toisin.

On tärkeää, että pystymme huolehtimaan siitä 20 tunnin oikeudesta varhaiskasvatukseen, mutta useat tutkijat toteavat, että 20 tuntia viikossa esimerkiksi musiikin tai kuvataiteen tai kielen hallinnan opetusta riittää, ja lapselle on tärkeää myös sellainen rentout-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

tava lepoaika ja seura omien turvallisten ihmisten seurassa. Ei se välttämättä ole keneltäkään pois. Ja kuten tässä eräs edustaja jo totesi, itse asiassa meistäkin suurimmasta osasta on tullut ihan kelpo ihmisiä, vaikka emme ole ehkä ihan kaikki saaneet sitä subjektiivista päivähoitomahdollisuutta.

En haluaisi, että tästä tulee sentyyppinen ideologinen keskustelu, että lasten hoitamisen kotona tai lasten hoitamisen varhaiskasvatuksessa tai vaikkapa perhepäivähoidossa olisi eroavaisuuksia. Joka muodolla voi kasvaa kelpo lapsia, ja siksi on tärkeää, että tämä valinnan mahdollisuus jatkossakin säilyy, mutta yhtä tärkeää on se, että pystymme tekemään niitä tarvittavia kustannussäästöjä, vaikka kieltämättä jonkun saavutetut etuisuudet silloin saattavat hieman murentua.

16.27 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Kyllä minusta on aika uskomaan, että te, edustaja, päätitte puheenne siihen, että ihmisten saavutetut oikeudet saattavat murentua. Me puhumme, hei, näin pienistä lapsista.

Ja kun te väititte äsken pöntössä, että täällä on tehty vastakkainasettelua kodin ja perheen välillä, niin minusta on aika erikoinen juttu se, että Kela 19.11. omalla kannanotollaan toteaa — siis tämä on Kelan tekstiä, kun he ovat seuranneet eduskunnassa käytyä keskustelua, jota seuraavaksi luen: "Ei siis ihme, että 0—5-vuotiaiden lasten varhaiskasvatuspalveluiden käyttö on Suomessa Pohjoismaiden alhaisin. Vuonna 2013 Suomessa 1—2-vuotiaista lapsista päivähoitossa oli noin 40 prosenttia, muissa Pohjoismaissa noin 70—90 prosenttia. Toisin kuin Suomessa, muissa Pohjoismaissa lähes kaikki yli 3-vuotiaat osallistuvat varhaiskasvatukseen kodin ulkopuolella." Eli minä kyllä uskon, että meillä on paljon kansanedustajia, jotka ajavat tätä perinteistä Suomen linjaa, joka on erilainen kuin muualla maailmassa. Minä en sitä kyseenalaista. Mutta sen minä kyseenalaistan, (Puhemies koputtaa) että kun kaikilla lapsilla on oikeus olla joko kotona tai päivähoitossa, niin osalla ei enää olekaan mahdollisuutta olla päivähoitossa.

16.28 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä puhuja puhui valinnanvapauden puolesta ja arvosteli oppositiota siitä, että me arvotamme eri hoitomuotoja toisiinsa nähden. Mutta tämä hallituksen esityshän tarkoittaa sitä, että hallitushan tässä on linjaamassa tiettyjen perheiden puolesta, mikä se sopiva hoitomuoto on. Se on seurausta tästä hallituksen esityksestä. Te olette nyt rajaamassa perheiden valinnanvapautta. Te olette tiettyjen perheiden kohdalla linjaamassa, mikä on sopiva hoitomuoto ja hoitoaika. Ei oppositio, vaan hallitus.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä vastauspuheenvuoro edustaja Kalmarille, ja sen jälkeen on edustaja Guzeninan varsinainen puheenvuoro.

16.29 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jatkossakin kaikilla perheillä on mahdollisuus 20 tunnin subjektiiviseen päivähoito-oikeuteen. Tätä rajasta on tehty jo ennenkin: silloin oli rajaus, että on oikeus 40 tunnin varhaiskasvatukseen. Kuten täällä kuulimme, kansainvälisissä tutkimuksissakin on todettu, että varhaiskasvatus on lapsen kehitykselle hyväksi, mutta vähemmälläkin pärjätään. Haluan kysyä teiltä, jotka olette toimineet varhaiskasvatuksen piirissä tai sillä sektorilla syvemmin: onko teidän mielestänne kaikki 40 tuntia, mitä siellä päivähoiton aikana tapahtuu, kasvatuksel-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

lista, vai voisiko osaa, esimerkiksi tällaista lepoa, jos sitä sisältyy siihen päivään, suorittaa kotonakin?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Tämä synnytti nyt vielä muutaman vastauspuheenvuoron. Myönnän ne nyt vielä, eli edustajat Andersson, Jarva ja Guzenina, ja sen jälkeen menemme listaan.

16.30 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toistan nyt vielä keran: siis tämän esityksen myötä tietyillä perheillä on oikeus kokopäiväiseen hoitoon ja tietyillä perheillä vain puolipäiväiseen, sitä se käytännössä tarkoittaa. Ja kun edustaja Kalmarin tässä kyseli, mikä tämä tilanne on ollut joskus aikaisemmin, niin voin kertoa, mitä yksi asiantuntija sanoi ollessaan sivistysvaliokunnassa antamassa asiantuntijalausuntoa. Hän on toiminut varhaiskasvatuksessa kenttätasolla vuosikymmeniä, eli hän on ollut mukana myös ennen kuin me siirryimme tähän tasa-arvoiseen järjestelmään, mikä meillä nyt on käytössä. Hän sanoi, että se tarveharkinta, mitä silloinkin tehtiin, oli kauheaa, ei hän halua siinä hänen asemassaan työntekijänä olla se, joka määrittelee, mitkä perheet ovat ne, jotka saavat sen kokopäivähoidon ja mitkä eivät, ja olla se henkilö, joka joutuu sen perheen tilanteen arvioimaan. "Kauheaa" oli se sana, mitä hän käytti, ja hän toivoi, että me emme pala sellaiseen järjestelmään Suomessa uudestaan.

16.31 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Palaan tuohon edustaja Kiurun puheenvuoroon siitä, miksi aikoinaan kaatui tämä subjektiivisen päivähoito-oikeuden raja. Siihenhän liittyi nimenomaan kotihoidon tuen pakkokiintiöinti, joka olisi tullut mielettömän kalliiksi, koska silloin olisi päivähoitoon kysyntä kasvanut rajusti. Sen takiahan sitten siinä ohessa kaatui myös subjektiivisen päivähoito-oikeuden raja.

Pakko vielä todeta tähän edellisen edustajan puheenvuoroon, että ihmeellistä pelottelua tämä. Nimenomaan lapsilla, niillä, joilla on se tarve, säilyy se oikeus. Emme kai me niille anna oikeutta erikseen, joilla ei sitä tarvetta ole. Eihän se ole julkisen palvelun tehtävä, että jos ei ole tarvetta, niin annetaan. Lapsilla ja perheillä, joilla on tarve, saavat sen jatkossakin. Sitten vielä työttömien osalta: jos he saavat töitä, niin nythän veloitetaan siihen, että pitää välittömästi tarjota se hoitopaikka. Tässä ei tulla kiusaamaan niitä, jotka työpaikan (Puhemies koputtaa) saavat työttömyyden jälkeen.

16.32 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta oli hyvä, että edustaja Jarva vielä tarkensi, minkä takia tämä lakiesitys viime kaudella kaatui. Se syy ei ole se, että se oli sidottu kotihoidon tukeen, vaikka näin oli, vaan se, että täällä subjektiivisen päivähoito-oikeuden puolella ei pystytty osoittamaan, että säästöt toteutuvat. Ja sen takia kaatui sitten myös kotihoidon tuen muutos. Tiedän tämän sen takia, että minähän sen jouduin vetämään pois. Minä en pystynyt osoittamaan eduskunnalle tässä keskustelussa, että olisi mahdollista toteuttaa tämän tyyppinen subjektiivisen päivähoito-oikeuden raja, josta tulisi säästöä. Nyt sama on ollut esillä, kun on käyty sekä valiokunnassa että jaoston puolella nämä asiantuntijakuulemiset läpi. Minä varoitan teitä, hyvät kansanedustajat, että jos tämä on budjettilaki, niin me arvioimme täällä säästöjä, ja jos me arvioimme jotain muuta, niin se on ideologista lainsäädäntöä, ja voi olla, että te ajatte sitäkin, mutta säästöä tästä ei tule, ja sen takia tämä kaatui viime hallituskaudella.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä vastauspuheenvuorot edustaja Guzeninalle ja tämän keskustelun aloittaneelle elikkä edustaja Kalmarille. Edustaja Guzenina, normaalisti, kun edustajalla on seuraava varsinainen puheenvuoro, vastauspuheenvuoroa en myönnä. Tämän kerran nyt sen teen.

16.33 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Edustaja Kalmari myönsi, että tämä on säästölaki, niin kuin sieltä puolelta salia on myönnetty koko keskustelun aikana. Laki, jota kutsutaan säästölaiksi mutta joka ei tuo säästöjä, on tyhmä laki. Linaan asiantuntijalausuntoa: "Jos varhaiskasvatus-, päivähoito-oikeuden rajausta toteutetaan niin, että tarve laajempaan kuin 20 tunnin varhaiskasvatukseen perustuu lähinnä lapsen vanhempien ilmoitukseen, silloin tätä rajausta ei pitäisi edes tehdä. Jos taas lapsen päivähoito-, varhaiskasvatusoikeuden määrittely ja päättäminen tapahtuu kuntahallinnossa, lisää se merkittävästi hallinnollista työtä kunnissa eikä siksi tuota haetun suuruisia kustannussäästöjä." Asiantuntijalausunto, ja mainitsen vielä nimenkin, mikä asiantuntija: OAJ.

16.34 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vaikka ei tulisi aivan sen suuruisia kustannussäästöjä, niin kukaan ei ole kiistänyt, etteikö kustannussäästöjä tule. Mutta todellisuudessa kun viime kaudella subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajausta ja kotihoidon tuen pakkokiintiöinti poistettiin, niin kysehän oli nimenomaan siitä, että pakkokiintiöinti olisi tullut niin kalliiksi, koska se olisi kasvattanut rajusti päivähoidon kysyntää ja lisännyt työttömyysturvamenoja. Elikkä kyse oli nimenomaan siitä, että kotihoidon tuen pakkokiintiöinnistä ei olisi tullut niitä säästöjä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Siirrytään listaan. (Maria Guzenina: Arvoisa puhemies, puhun täältä paikaltani, niin säästän aikaa.) — Käy päinsä.

16.35 Maria Guzenina sd: Arvoisa puhemies! Täytyy sanoa, että nämä ovat todella surullisia aikoja suomalaisille perheille ja suomalaisille lapsille, koska ollaan säästölakina viemässä eteenpäin lakia, joka itse asiassa rajoittaa tätä lapsen oikeutta varhaiskasvatukseen. Tämä on todella iso kokonaisuus, josta meille yritetään nyt pakkosyöttää pakkopulana pieniä palasia.

Esimerkiksi tämä ryhmäkokoasia asetuksella: perustuslakivaliokunnassa todettiin, että tämä ei vetele, näin ei voi tehdä, te joudutte siihen puuttumaan.

Subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajoitus: Perustuslakivaliokunta totesi, että tätä asiaa on seurattava. Entä jos kunnat säästötoimenpiteenä rajoittavatkin sitä subjektiivista päivähoito-oikeutta niiltä lapsilta, joille se kuuluisi sosiaalisin perustein esimerkiksi? Kunnissa katsotaan, että tämä on säästötoimenpide, ja mepä tiukennamme ne kriteerit, niin että se lapsi, joka siitä hyötyisi, joka sitä tarvitsee, ei saakaan. Omaishoidon tuen kohdalla näin on käynyt jo: kaikki omaishoidon tukea tarvitsevat eivät ole sitä saaneet.

Ja maksupolitiikasta täällä ei vielä ole puhuttu lainkaan: Meillä Espoossa laskettiin, että jotta hallituksen kaavailema säästö toteutuisi, 280 euron korkeimman maksuluokan vanhemmat joutuisivat tästä eteenpäin maksamaan — tai kun tämä teidän haaveenne toteutuisi — 350 euroa kuukaudessa. Ja mitä tapahtuu nollamaksuluokalle? Siitäkään te ette ole linjanneet. Aiotteko te viedä pois nollamaksuluokan eli kaikkein köyhimmiltä perheiltä jälleen viedä jotain? Tähän ei ole tullut mitään vastauksia. Eikä muuten siihenkään hallitus-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

puolueista kukaan ole vastannut, onko hyväksyttävää, että lapset ovat eriarvoisessa asemassa ympäri Suomea. Kukaan teistä ei ole vastannut tähän suoraan kysymykseen, jota täältä oppositiosta on (Puhemies koputtaa) useaan kertaan kysytty. Te vaikenette tämän (Puhemies koputtaa) asian. Onko tämä tällainen sasilainen ajattelutapa, (Puhemies koputtaa) että perustuslaki on joku häiriötekijä, jolla ei ole mitään väliä, että kumotaan koko perustuslaki, viedään ihmisiltä oikeudet pois?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Jaaha, ja 2 minuuttia on täynnä. Puhuja voi siirtyä pönttöön.

Arvoisat edustajat! Tästä asiasta tähän saakka käydyssä keskustelussa on käytetty 87 puheenvuoroa. Varsinaisia puheenvuoroja on 9 ja vastauspuheenvuoroja 79. Nyt teen tilaa varsinaisille puheenvuoroille jonkun aikaa, ja kun tulee terävän debatin paikka, en sitä kaihda. Nyt varsinaisia puheenvuoroja.

16.38 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Kuten toitte esille, täällä on käyty hyvin vilkasta ja tärkeätä keskustelua, mutta vielä pitää asiasta puhua, koska niin isoista asioista on kyse.

Sipilän hallitus ehdottaa muutettavaksi varhaiskasvatustilain pykälää, jossa säädetään lapsen subjektiivisesta oikeudesta varhaiskasvatukseen. Päätös tarkoittaa, että lapsen subjektiivinen oikeus kunnan järjestämään varhaiskasvatukseen rajataan 20 tuntiin viikossa. Esitystä ei voi hyväksyä. Tässä on kyse jokaisen lapsen oikeudesta laadukkaaseen varhaiskasvatukseen. Tärkeää on varsinkin meidän lainsäätäjien varmistaa, ettei lapsi ole vastuussa siitä, mikä on hänen huoltajansa elämäntilanne.

Kuten Kiuru edellä toi esille, Suomi on jo nyt OECD-maiden keskiarvon alapuolella lasten osallistumisessa päivähoitoon ja esikouluun. Monissa muissa maissa lasten osallistumista varhaiskasvatukseen pidetään erittäin tärkeänä lasten kehitykselle ja investointina maan osaamistasoon. Tähän asti myös Suomessa on kehitetty varhaiskasvatusta tähän suuntaan, että varhaiskasvatus nähdään nimenomaan lapsen oikeutena. Tätä perustelua tukee myös YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus, jossa todetaan, että lapsella on oikeus syrjimättömyyteen ilman minkäänlaista lapsen, hänen vanhempansa tai muun laillisen huoltajan ominaisuuteen tai muuhun seikkaan perustuvaa erottelua. Lasta ei voi laittaa eriarvoiseen asemaan. Kuten täällä keskustelussa on tuotu esille, niin tämä ja myös esimerkiksi kuntien erilaiset päätökset asiaan liittyen tai esimerkiksi osa-aikaisten lasten asema eivät ole yhdenvertaisia Suomessa, jos tämä päätös toteutuu tällaisenaan.

Hallituksen päätös ei lähde lapsen edusta, koska varhaiskasvatusoikeuden sitominen ensisijaisesti vanhemman työmarkkina-asemaan on aikuislähtöinen ratkaisu. Tätä on syytä pohtia, koska hallitus on puhunut paljon nimenomaan valinnanvapaudesta, mutta juuri tällaisilla päätöksillä hallitus rajaa tiettyjen lasten valinnanvapautta ja mahdollisuutta jo ihan lapsuudesta asti. Ja kun nimenomaan hallitus rajaa näiden perheiden esimerkiksi hoitotapaa ja hoitoaikaa, kyse ei voi olla valinnanvapauden vahvistamisesta.

Hallituksen kärkihankkeisiin kuuluu myös lapsiperheiden peruspalveluiden vahvistaminen ja painopisteen siirtäminen ehkäiseviin ja varhaisen tuen palveluihin. Varhaiskasvatusoikeuden rajaaminen on täysin ristiriidassa laissa määritettyjen varhaiskasvatuksen keskeisten tavoitteiden ja esitettyjen hallituksen tavoitteiden kanssa. Tässä esityksessä varhaiskasvatuksen rajauksessa ei ole otettu huomioon tarpeeksi muuttuvia elämäntilanteita ja työelämän joustoja. Asialta puuttuvat myös tarvittavat vaikutusarvioinnit, kuten on monta

kertaa tuotu esille. Siinä ei ole otettu huomioon yksiselitteisiä asiantuntijalausuntoja, se ei lähde lasten edusta ja yhdenvertaisuudesta, ja kuten täällä on moneen kertaan tuotu esille, se on täysin ideologinen säästöpäätös.

Jokaisen lapsen laadukasta varhaiskasvatusta on puolustettava, koska se tukee lapsen yksilöllistä kehittymistä ja ehkäisee myös syrjäytymistä ja se on jokaisen lapsen oikeus. Sen ei tulisi määräytyä esimerkiksi sen mukaan, mikä on lapsen vanhempien elämäntilanne, vaan sen on lähdettävä lapsen oikeudesta. Valitettavasti tämä esitys lisää lasten keskinäistä eriarvoisuutta ja häviöinä ovat erityisesti heikommassa asemassa olevat lapset. Siksi kannatan edustaja Elorannan hylkäsesitystä.

16.43 Nasima Razmyar sd: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajakollegat! Kerron tässä lyhyen tarinan muutaman vuoden takaa: Tapasin silloin afganistanilaisen perheen, jolla oli pieni poika. Poika taisi olla silloin noin 3,5-vuotias. He olivat juuri tulleet, he eivät olleet kauan asuneet Suomessa, ja tämä poika ei sillä hetkellä tosiaankaan osannut puhua sanaakaan, siis hän ei osannut lainkaan ilmaista, eikä oikeastaan mitään ääniä tullut. (Anne Kalmari: Varmaan saa jatkossakin päivähoitoa!) Kesti hetken, ja hän pääsi päiväkotiin, ja noin puolen vuoden sisään — itse asiassa alle puolen vuoden sisään — poika puhui jo sujuvaa kieltä molemmilla kielillä. Tälle pojalle perheen taholta ehdittiin jo diagnosoida kaikenlaisia sairauksia, mutta kiitos suomalaisen päiväkotijärjestelmän, meidän ainutlaatuisen kasvatusjärjestelmän, osattiin puuttua ajoissa niihin kohtiin, mihin pitäisi puuttua juuri sillä hetkellä.

Arvoisa puhemies! Tänään eletään hyvin ikävää ja itse asiassa, voisin sanoa, suomalaisessa historiassa yhtä surullisimmista päivistä, jolloin tehdään... Meillä on paljon huonoja päätöksiä valitettavasti tällä kaudella edessä, mutta tämä on niistä kenties huonoin. Subjekttiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen ei ole millään tavalla perusteltua. Sillä ei saavuteta väitettyjä tuloksia, ja ylipäätään laskelmat ovat olleet epämääräisiä. Jopa edellinen hallitus, kuten tässä ilmeni, luopui vastaavasta esityksestä, kun hyödyt ovat olemattomat. Minun mielestäni on myös järkevää se, että luopuu järjettömistä ja huonoista päätöksistä. Samoin esimerkiksi Riihimäki, Hämeenlinna, Tampere ja Turku, vain muutaman mainitakseni, ovat valmiita säilyttämään subjektiivisen päivähoito-oikeuden hallituksen esityksestä huolimatta. Tämä vasta eriarvoistaa lapsia eri puolilla Suomea.

Sivistysvaliokunta on kuullut erittäin monta tahoja, kymmeniä asiantuntijoita, jotka vuorotellen ovat käyneet esittämässä huolensa hallituksen esityksistä. Koska meitä opposition edustajia täällä useimmiten ei haluta kuunnella, niin minä kerran vielä lausun näitä asiantuntijoiden lausuntoja:

Akava, joka ei kannata esitystä, pitää sitä jopa hallitusohjelman lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa koskevien kirjausten vastaisena. Samoin Akava kritisoi esitystä eriarvoistavaksi niin lasten kuin palveluiden tuottajien näkökulmasta — unohtamatta hallituksen lupausta lisätä naisten työllisyyttä ja työelämän tasa-arvoa, jotka tällä esityksellä pikemminkin vähenevät.

THL, Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, huomauttaa, että subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen ei ole lapsen edun mukaista. Samoin THL muistuttaa meitä siitä, että subjektiivinen varhaiskasvatus- ja päivähoito-oikeus on työn ja perheen yhteensovittamisen kulmakivi.

Lastentarhanopettajaliitto tuo esiin, että muutos johtaa lisääntyvään byrokratiaan sekä päiväkodinjohtajien, henkilöstön, eritoten lastentarhaopettajien, työmäärän lisääntymi-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

seen, kun samalla esityksen taloudelliset vaikutukset lasketaan muun muassa henkilöstömenojen vähennyksellä. Eli tässä ne teidän säästönne kyllä ehkä mahdollisesti tulevat, kun henkilöstöä vähennetään. Oma kysymykseni on se, miten on hyväksyttävää lisätä ennen kaikkea byrokratiaa, kun muualla sitä kovasti halutaan vähentää.

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ nostaa lausunnossaan meitä kaikkia huolestuttavan kysymyksen siitä, miten hyvin tämä esitys on edes valmisteltu. OAJ katsoo, että varhaiskasvatukseen kohdistuvista leikkauksista ja subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajoituksesta ja päiväkotien lapsiryhmämitoitusten suurentamisesta ei ole tehty riittävää lapsivaikutusten arviointia eikä perheiden ja sukupuolten väliseen tasa-arvoon liittyvää arviointia.

Myös Helsingin kaupunki tuo lausunnossaan esiin ongelman vaikutusten arvioinnista. Esityksen taloudellisia vaikutuksia on hyvin vaikea arvioida tarkasti, koska kaikkia esityksen toteuttamiseen liittyviä tekijöitä ei ole tiedossa. Lisäksi esitys tulee lisäämään hallinnollisia kustannuksia merkittävästi ja vaatii investointeja varhaiskasvatukseen ja muiden viranomaisten käyttämiin tietojärjestelmiin tarvittavien tiedonsiirtojen mahdollistamiseksi. Ja tämä on viesti kunnalta, kun äsken oli puhetta kuntien valinnanvapaudesta.

Kuten todettu, tässä on vain muutama esimerkki siitä, miten asiantuntijat tähän suhtautuvat. Esityksestä on valitettavasti haittaa niin lapsille, tasa-arvolle kuin kilpailukyvyille. Varhaiskasvatuksen yhteys oppimistuloksiin ja pärjäämiseen myöhemmin on hyvin selkeä. Tämä mahdollisuus on tarjottava jokaiselle lapselle riippumatta taustasta, vanhempien varallisuudesta ja heidän työtilanteestaan. Lisäksi vaikutukset työelämään, sen tasa-arvoon, ovat merkittäviä. Arvoisa hallitus, arvoisat kansanedustajat, (Puhemies koputtaa) Suomella ei ole varaa luopua subjektiivisesta päivähoito-oikeudesta.

16.48 Sanna Marin sd: Arvoisa puhemies! Subjektiivinen päivähoito-oikeus on yksi tärkeimmistä hyvinvointivaltion uudistuksista ja saavutuksista viime vuosikymmeniltä. Laadukas ja tasa-arvoinen varhaiskasvatus on olennainen osa monien lasten ja perheiden arkea, ja tähän asti on nähty, että perheet ovat oman arkensa parhaita asiantuntijoita arvioimaan päivähoiton ja varhaiskasvatuksen tarpeen juuri oman perheensä ja lapsensa tilanteen näkökulmasta.

Nyt hallitus on muuttamassa tämän keskeisen lähtökohdan ja siirtämässä arvioinnin hoidon ja varhaiskasvatuksen tarpeesta perheen ulkopuolelle rajaamalla subjektiivisen päivähoito-oikeuden 20 tuntiin osan perheistä kohdalla. Rajauksen piiriin ovat tulossa esimerkiksi ne perheet, joissa vanhemmat ovat työttömiä. Oikeus subjektiiviseen ja yhdenvertaiseen varhaiskasvatukseen puretaan, ja tulevaisuudessa määrittävänä tekijänä sille, kenellä on oikeus kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen, on vanhempien sosiaalinen status, siis esimerkiksi se, onko vanhempi työssä käyvä vai työtön.

Subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisesta luovuttiin viime hallituskaudella, koska sillä tavoitellut säästöt todettiin pieniksi ja vastaavasti riskit taas suuriksi. Edustaja Kiuuru tästä käytti erinomaisen puheenvuoron täällä aikaisemmin. Subjektiivinen päivähoito-oikeus on ollut tärkeä erityisesti heikompiosaisille perheille, sillä se on tasannut koulutukseen ja tulotasoon liittyvää yhteiskunnallista epätasa-arvoisuutta ja ennaltaehkäissyt olemassa olevien ongelmien syvenemistä. Ja juuri näiltä perheiltä ja lapsilta hallitus on ottamassa subjektiivisen päivähoito-oikeuden pois. Tämä ei kerta kaikkiaan ole oikein.

Varhaiskasvatus on mitä suurimmissa määrin ennalta ehkäisevää palvelua ja erittäin tärkeä tulevaisuusinvestointi. Edustaja Vanhanen korosti aiemmassa debattikeskustelussa, että tämä laki on ennen kaikkea säästölaki. No, säästölakina se on järjetön, kuten täällä sa-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

lissa on useaan kertaan osoitettu, varhaiskasvatukseen panostaminen kun on yksi kannattavimmista investoinneista, joita voimme yhteiskunnassa tehdä. OECD:n laskelmien mukaan varhaiskasvatukseen sijoitettu 1 euro tuottaa 7 euron hyödyn yhteiskunnalle. Vastavasti varhaiskasvatuksesta säästäminen maksaa yhteiskunnalle moninkertaisesti tulevaisuudessa. Tämäkin on täällä moneen kertaan todettu, mutta valitettavasti hallituspuolueiden edustajien korvat eivät ole olleet avoinna.

Muun muassa tämän vuoksi useat kunnat, oma kotikuntani Tampere mukaan luettuna, ovat päättäneet, etteivät aio rajoittaa subjektiivista päivähoito-oikeutta tai kasvattaa ryhmäkokoja. Tampereella ryhmäkokojen kasvattamista vastustivat lähes kaikki valtuustoryhmät, myös hallituspuolueiden valtuutetut, ja subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajausta kaatui sekin hallituspuolueiden edustajien vaa'ankieliasemassa olleisiin ääniin, koska ei siis nähty, että tämä säästö on järkevä. Nähtiin, että se tulee maksamaan tulevaisuudessa huomattavasti enemmän.

Hallituspuolueiden edustajat ovat perustelleet esitystään myös sillä, että nyt kunnille annetaan itsehallinnon nojalla lisää mahdollisuuksia päättää omista palveluistaan. Kuitenkin hallitus on ottamassa kunnilta pois rahat, joilla varhaiskasvatusta pitäisi järjestää. Ei tämä ole itsehallinnon lisäämistä vaan vyön kiristämistä, joka johtaa kuntien ja kunnissa asuvien ihmisten eriarvoistumiseen, kuten jo tehdyistä valtuustojen päätöksistä olemme nähneet.

Hallituksen päätös romuttaa suuri hyvinvointivaltion saavutus, subjektiivinen päivähoito-oikeus, tulee hankaloittamaan päiväkotien, perheiden ja lasten arkea hyvin konkreettisesti tasolla kasvattamalla ryhmäkokoja ja tekemällä päiväkotien arjesta sirpaleista. Päätöksestä leikata varhaiskasvatuksesta on hyvin hankalaa tai jopa mahdotonta löytää mitään positiivista. Se lisää lasten eriarvoisuutta, hankaloittaa perheiden arkea, kuormittaa päivähoitoon työntekijöitä ja tätä kautta myös lapsia, lisää byrokratiaa ja tulee pitkällä aikavälillä taloudellisesti kalliimmaksi kuin nämä säästöt nyt mahdollistavat. Ja näiden lisäksi se heikentää myös naisten työmarkkina-asemaa ja sukupuolten välistä tasa-arvoa.

Edustaja Razmyar käytti juuri ennen omaa puheenvuoroani painavan puheenvuoron sivistysvaliokunnan asiantuntijoiden yksituumaisesta tyrmäyksestä hallituksen varhaiskasvatuspolitiikkaa ja tätä lakia kohtaan. On käsittämätöntä, ettei hallituspuolueiden edustajille asiantuntijoiden kuuleminen näytä olevan juuri minkään arvoinen asia, ja täällä salissa on tänäänkin kuultu jopa pilkallisia puheenvuoroja hallituspuolueiden edustajilta asiantuntijakuulemisia kohtaan.

Tämä on erittäin surullinen päivä meidän lastemme, meidän perheidemme kannalta, mutta kyllä tämä myös osoittaa jollakin tavalla ongelmia tässä prosessissa, jos todella asiantuntijakuulemisilla, asiantuntijalausunnoilla ei näyttäisi olevan minkäänlaista arvoa, kun me täällä säädämme näin merkittävästä asiasta ja laista.

16.54 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraateille tässä lakimuutoksessa rajata päivähoito-oikeutta osittain on tärkeintä se, että varhaiskasvatuksen laatu pystytään myöskin jatkossa varmistamaan. Meille on myöskin tärkeää se, että tässä todellakin tuodaan esille, niin laissa kuin myöskin valiokunnan mietinnössä, korostaen se, että varhaiskasvatus on kuitenkin aina järjestettävä nykyisen laajuisena, jos se on tarpeen lapsen kehityksen, tuen tarpeen tai perheen olosuhteiden takia tai se on muutoin lapsen edun mukaista. Uskon, että tätä kohtaa varmasti tullaan huolellisesti harkitsemaan. Näin haluan uskoa, koska meillä on kuitenkin Suomessa erittäin hyvät varhaiskasvatuksen ammattilaiset

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

arvioimassa näitä tilanteita. Täällä on tuotu monissa puheenvuoroissa esille esimerkiksi maahanmuuttajalasten tilanne: todellakin usein on tilanne se, että kun ollaan tultu Suomeen, niin molemmat vanhemmat ovat kotona työttöminä. Mutta varmastikin heidän elämäntilannettaan koskee juuri tämä poikkeus. Eli heidän etunsa kannalta on tärkeää, että he saavat varhaiskasvatusta täyden määrän ja että heillä on myöskin mahdollisuus saada kielten opetusta siinä samalla ja päästä mukaan siihen lapsiryhmään.

Me näemme tämän tilanteen myös niin, että kun tätä varhaiskasvatuksen laatua arvioidaan, niin tulee huomioida se, mitä mietinnössä, lausunnossa 2 on otettu esille, eli myöskin näitä henkilöstömitoituksia on tulevaisuudessa pohdittava, koska varhaiskasvatuksen ammattilaiset ovat pelänneet niitä tilanteita, että lapsiryhmät saattavat pahimmillaan kasvaa sellaisiksi, että kolmella hoitajalla todellakin saattaa olla 39 lasta. Siinä mielessä tämä varhaiskasvatuksen laatu ei varmastikaan näin suuressa ryhmässä pysty enää toteutumaan. Pikemminkin se on sitten sitä, että katsotaan, että kenellekään ei satu mitään ja pystytään jollakin tavalla se päivä viemään läpi. Tietysti kunnilla on nyt suuri vastuu sitten siinä, millä tavalla he tähän tilanteeseen tarttuvat.

Täällä on puhuttu paljon siitä, onko tämä nyt säästölaki. Ehkä tässä kohtaa voisi sanoa, että vähän hämmäntäviä ovat nämä valiokunnan mietinnössäkkin esille nostetut luvut, kun on arvioitu, että säästöpotentiaali voisi olla noin 62 miljoonaa, josta osa sitten jakautuu sinne kunnille ja osa valtionosuuksiin, ja Suomen Kuntaliitto nostaa näissä arvioissa esille tämän, että säästöpotentiaali olisi 36,7 miljoonaa eli lähestulkoon vain puolet siitä summasta, mitä hallituksen esityksen taustalla olevat numerot ovat. Siinä mielessä kyllä ymmärrän myöskin sitä kritiikkiä, mitä täällä on nostettu tätä säästölakikohtaa vastaan nimenomaisesti: ovatko tässä saavutettavissa kaikki ne säästöt, joita tällä kuvitellaan saavutettavan.

Tuossa myöskin varhaiskasvatuksen ammattilaisia kuunnellessani heräsi huoli siitä, millä tavalla kunnissa pystytään sitten ennakoimaan se, mikä määrä lapsia on esimerkiksi osapäivätyötä tekevien vanhempien työvuorojen takia seuraavalla viikolla tuolla päivähoitoryhmissä. Kysyin sitä, kuinka paljon aikaisemmin on ilmoitettava viimeistään, että lapsi on tulossa hoitoon, ja minulle kerrottiin, että viikkoa aikaisemmin on tällainen yleinen sääntö, jota pyritään noudattamaan. Kyllä voi olla aika vaikea niitä työvuorolistoja hyvin nopeasti muutella niin siellä päivähoidon puolella kuin sitten silloin, jos esimerkiksi vaikkapa kaupassa osa-aikatyötä tekevä henkilö saakin yllättäviä työvuorotarjouksia tai jos vaikkapa esimerkiksi terveydenhuollon puolella työskenteleville tulee vuoronvaihtoja ynnä muuta. Juuri nämä erilaiset työvuorolistojen vaihtamiset ja muut tai nämä säästöpotentiaalit, mitä on laskettu tämän lainsäädännön varaan, todennäköisesti saattavat hyvinkin mureta sitten siinä käytännön elämässä.

Meille kristillisdemokraateille tosiaankin on tärkeää se, että tähän laatuun pystyttäisiin kiinnittämään huomiota. Siinä mielessä nämä valiokunnan esille nostamat molemmat lausumat ovat kyllä erittäin hyviä ja kannatettavia ja mielestämme osuvat tähän asian ytimeen. Lapsen hoitopaikan säilyminen turvataan, vaikka hoitotarve muuttuu, ja perheen erilaiset tarpeet ja elämäntilanteet huomioidaan. Se, että perheellä todellakin säilyy se valinnanmahdollisuus, toteutuuko lapsenhoito päivittäin, osapäiväisesti vai osaviikkoisesti, on myöskin äärimmäisen tärkeää. Siinä mielessä voisi sanoa, että pienellä miinuksella tätä asiaa voimme kannattaa. Toivomme vain, että nämä lausumat tulee hyvin huomioitua, ja siinä mielessä varhaiskasvatuksen laatu edellä (Puhemies koputtaa) tässä tilanteessa on mentävä.

16.59 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatuksessa lienee edessä yhtä ravisuttava muutos kuin minkä peruskoulu koki 70-luvulla, eikä kyse ole ainoastaan toiminnallisista tai rahoitukseen liittyvistä muutoksista. Tämä kyseinen hallituksen esitys kuitenkin kieltämättä perustuu julkisen talouden heikkoon tilaan. Esitys antaa kunnille mahdollisuuden karsia kustannuksia varhaiskasvatuksesta mutta ei tätä edellytä. Säästön realisoitumisesta päättävät siis kunnat, ja on aivan totta, että jo nyt on nähty, ettei koko tämä säästöpotentiaali tule toteutumaan.

Varhaiskasvatustilain valmistelussa on kuultu laajasti asiantuntijaverkostoa, ja he ovat ymmärrettävästi ilmaisseet huolensa uudistuksen vaikutuksista. Juuri siksi ehdotin valio-kunnassa lausumaa, jossa edellytetään eri uudistusten aiheuttamien lapsiin, perheisiin ja myös tasa-arvoon kohdistuvien vaikutusten kokonaisarviointia ja sitä, että tämä kokonais-arvio huomioidaan varhaiskasvatustilain uudistuksessa. Tämä lausuma hyväksyttiin valio-kunnassa.

Jotta kunnat voisivat onnistua tiukassa taloustilanteessa uuden varhaiskasvatustilain käytännön toteuttamisessa, tulee palvelutarpeen arvioinnin ja asiantuntevan palveluohjauksen merkitystä korostaa. Uudistuksen toteuttamisessa kuntien edellytetään huomioivan lapsen etu sekä lapsen ja hänen vanhempiensa tai muiden huoltajien esittämät tarpeet ja toiveet. Tarvittaessa jokaisella lapsella on oikeus varhaiskasvatukseen myös kokoaikaisena. Uudistuksen käytännön toimeenpanosta on julkisessa keskustelussa kannettu suurta huolta. Perheen valintojen ennustettavuus on nähty haastavaksi. Myös uudistuksen päiväkodeissa aiheuttama mahdollinen lisätyö esimerkiksi työvuoroja tai toiminnan sisältöjä suunniteltaessa ja seurattaessa on huolestuttanut.

Arvoisa puhemies! Nämä haasteet saivat minut selvittämään, mitä nämä rakenteelliset muutokset voisivat varhaiskasvatuksessa tarkoittaa ja minkälaisia ratkaisuja uudistuksen herättämiin huoliin voitaisiin tarjota. Onneksi sellaisiakin löytyy.

Muutamia kuntia lähti kokeilemaan jo pari vuotta sitten digitalisaation mahdollisuuksia varhaiskasvatuksessa. Esimerkiksi Jyväskylässä, Oulussa, Kaarinassa ja Liperissä päivähoitoon saapuvat lapset on varustettu kellokortilla, jota vilautetaan lukijalaitteena toimivalle älykännykälle tullessa ja lähtiessä. Hoitotuntien lisäksi mobiilisovellus taltioi sähköiseen muotoon esimerkiksi hoitosopimukset, vanhempien yhteystiedot, kuvausluvut, allergiat sekä tiedon siitä, kuka lapsen saa päiväkodista hakea.

Useita kuntia on alkanut jopa kiinnostaa päivähoitomaksun uudistaminen todellisia hoitotunteja vastaavaksi. Mutta jo ilman tuntiperusteista laskutusta kunnat ovat saaneet sähköisestä kirjauksesta monia positiivisia vaikutuksia. Suunnitelmallisuus on helpottunut. Henkilökunnan työaikaa on vapautunut varsinaiseen kasvatustyöhön. Lasten hoitopäivät ovat lyhentyneet kuin itsestään, ja myös selvää säästöä on syntynyt.

Olen kartoittanut päiväkotien kokemuksia sähköisestä kirjauksesta, ja ne ovat yksinomaan positiivisia. Päiväkohtainen kirjaaminen mahdollistaa rutiinitöiden tehokkaamman toimittamisen. Kertatallentaminen ja tietojen reaaliaikaisuus nopeuttavat päivittäisten työtehtävien suorittamista. Palvelu tehostuu, laatu ja turvallisuus paranevat, ja palvelun käyttäjien tarpeisiin pystytään paremmin vastaamaan. Kaikkien hyvinvointi lisääntyy, ja samalla syntyy myös säästöjä. Sähköinen läsnäolojen kirjaaminen on sellainen digitaalinen ratkaisu, joka tulisi nyt saada kokeiluista monistettavaksi ja laajasti käyttöön.

Hallitusohjelman mukaisesti kokeilukulttuuri on yksi toimintatapojen uudistamisen kulmakivistä. Kokeilukulttuuri syntyy halusta ja rohkeudesta kokeilla ja valita erilaisia ja uusia lähestymistapoja. Nyt lähtökohtana on uudistaa toimintaa voimakkaammin ja syste-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

maattisemmin kokeilujen tuoman tiedon ja näkemyksen perusteella. Juuri edellä mainittujen sähköisten kirjausten kaltaisia kokeiluja ja ideoita tulisi nyt tukea. Alkuun tarvitaan kunnilta pieni rahallinen satsaus mutta ennen kaikkea henkilökunnalta innostusta oppia uusi asia arkeen. Varhaiskasvatuslain uudistuessa ja digitalisaation koskettaessa koko ihmisen elämänkaarta tässä olisi helppo arjen uusi käytäntö valtakunnallisesti toteutettavaksi. Sähköisen kirjauksen kaltaisten uusien toimintatapojen kautta kunnilla on hyvä mahdollisuus onnistua varhaiskasvatuksen uudistamisessa.

17.05 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Todella hyvä, että tästä asiasta keskustellaan perusteellisesti, sillä täällä puhutaan tänään hyvin periaatteellisesta asiasta. Varhaiskasvatus on todettu monissa tutkimuksissa tuloksellisimmaksi ja kustannustehokkaimmaksi keinoksi lasten hyvinvoinnin ja kehityksen varmistamiseksi. Varhaiskasvatus on aina ensisijaisesti lapsen oikeus ja vasta toissijaisesti vanhempien työssäkäynnin mahdollistaja.

Päivähoito-oikeuden rajaaminen jättää kokopäiväisestä varhaiskasvatuksesta hyötyviä ja sitä tarvitsevia lapsia sen ulkopuolelle, sillä monelle perheelle on psyykkisesti kohtuutonta selittää, että tarvitsisi kokopäiväistä hoitoa tietystä syystä. Tämä myös stigmatizoi vanhempia ja perheitä, koska se edellyttää, että vanhemman ja perheen on erikseen osoitettava olevansa erityisen tuen tarpeessa. Toivon, että kunnissa on nyt niin paljon asiantuntijuutta ja osaamista, ettei siellä ryhdytä kyselemään asian perään. Jos perhe tuo lapsen kokopäivähoitoon, niin silloin perhe tarvitsee sitä. Jos ollaan liian jäykkä tässä asiassa, niin lasta ei tuoda päivähoitoon, ja se voi tuoda paineita esimerkiksi lastensuojeluun.

Yksi ongelma on myös se, että jos vanhemmat valitsevat vapaasti osapäiväisen ja osaviikkoisen hoidon välillä, niin lapsiryhmät muodostuvat vaihteleviksi lasten tullessa ja lähtiessä eri aikaan. Tämä kasvattaa arjen sosiaalisten suhteiden lukumäärää, ja tämä taas kuormittaa lasten vasta kehittymässä olevaa yhteisöllisyyden hallintaa. Koko ajan muuttuvat ryhmät vaikeuttavat järkevän ryhmätoiminnan järjestämistä. Kun tähän sekamelskaan lisätään vielä hallituksen päätös suurentaa ryhmäkokoja, niin varhaiskasvatuksen lapsilähtöinen toteuttaminen tulee melko mahdottomaksi. Pahimmillaan tilanne päiväkodeissa voi olla sellainen, että aamulla katsotaan, mihin ryhmään lapsi tänään mahtuu. Jatkossa ryhmässä voi olla jopa 39 lasta, ja jokainen meistä ymmärtää, ettei näin suuri ryhmä voi olla lapsen etu.

Erityisen huolissani olen erilaisista oppijoista, aistiyliherkkyyttä potevista ja niin sanotuista nepsy-lapsista eli neuropsykiatrisia oireita potevista lapsista, joita yhteensä arvelaan olevan noin 25 prosenttia kaikista lapsista. Erityisesti he tarvitsevat laadukasta varhaiskasvatusta, mutta heille ryhmien koon kasvattaminen, hädin lisäntyminen, ryhmän jatkuva muuttuminen ja rauhoittavan sylin väheneminen aiheuttavat erityisen paljon pahaa oloa ja levottomuutta. Pahoin pelkään tämän näkyvän muutaman vuoden kuluttua koulu- maailmassa.

Kansainvälisten tutkimusten mukaan lapsiin investoiminen on julkiselle taloudelle ja yhteiskunnalle erittäin tuottava toimenpide. Yksi varhaiskasvatukseen sijoitettu euro tuottaa yhteiskunnalle tulevaisuudessa 7 euroa, se on mainittu täällä jo useampaan kertaan.

YK:n lapsen oikeuksien komitea kehotti vuonna 2011 Suomea valmistelemaan uuden varhaiskasvatusta koskevan lain, jossa vahvistetaan lapsen oikeuksien näkökulmaa niin, että varhaiskasvatuksen kattavuutta ja laatua parannetaan muun muassa lisäämällä henkilökunnan määrää, rajoittamalla päiväkotien ryhmäkokoja ja turvaamalla hoitosuhteen jat-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

kuvuus entistä paremmin. Hallituksen suunnittelemat muutokset ovat ristiriidassa näiden suositusten kanssa. Olemme menossa lasten oikeuksien toteuttamisessa taaksepäin.

Yhteenvetona voikin todeta, että tämä luvattoman huonosti valmisteltu lakiesitys, jossa asiantuntijoita ei ole haluttu kuulla, aiheuttaa vakavia ongelmia suomalaiseen varhaiskasvatusjärjestelmään. Se heikentää varhaiskasvatuksen laatua, asettaa lapset eriarvoiseen asemaan ja lisää byrokratiaa sekä tarpeetonta viranomaisharkintaa. Monissa kunnissa on tiedostettu nämä ongelmat ja päätetty olla rajoittamatta subjektiivista päivähoito-oikeutta ja olla kasvattamatta ryhmäkokoja. Arvostan suuresti niitä kuntapäättäjiä, joilla oli kyky asettaa lapsen etu ensimmäiselle sijalle.

Sipilän hallitusohjelmassa luvataan ottaa käyttöön päätösten lapsi- ja perhevaikutusten arviointi. Tällaisen arvioinnin tavoitteena on selvittää, miten tehtävä päätös vaikuttaa lapsiin. Nyt tehdyssä päätöksessä ei kuitenkaan ole tehty minkäänlaista vaikutusarviointia.

Lopuksi, arvoisa puhemies, edustaja Sirénin mainitsema tuntiperusteinen laskutus päivähoitossa olisi paljon parempi tapa ollut tehdä näitä tarvittavia — jos hallitus on sitä mieltä, että ne ovat tarvittavia — säästöjä. Itse tiedän esimerkiksi Liperistä sen, että siellä on saatu erittäin hyvät toimintamallit käyntiin ja myöskin säästöä on syntynyt. — Kiitos.

17.10 Timo Heinonen kok: Arvostettu herra puhemies! Hyvä edustajakollegat! Suomalainen päivähoito, varhaiskasvatus ansaitsee monessa mielessä kiitosta. Meillä on aivan huippuluokkaa oleva varhaiskasvatus, ja on tärkeää, että sitä myös kehitetään tulevaisuudessa, ja pidän myönteisenä sitä, että varhaiskasvatustalake on uudistettu. Vaikka se työ on ollut aika-ajoin hieman takkuista, siinä ollaan kuitenkin edetty ja ollaan etenemässä myös nyt tuon varhaiskasvatustalain uudistuksen kakkosvaiheen kanssa.

Arvokasta on, että jokaisella lapsella säilyy tulevaisuudessa oikeus varhaiskasvatukseen. Subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen on lapsen oikeus saada tasavertaisesti laadukasta varhaiskasvatusta, ja tämä toteutuu siis jatkossakin. On myös lasten oikeus saada laajempaa päivähoitoa, ja sekin oikeus säilyy silloin, kun lapsen etu sitä vaatii. Ei siis perheen etu vaan lapsen etu.

Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokunta on tehnyt perusteellista työtä, ja hieman hämmästellän olen tässä kuunnellut tätä keskustelua aika-ajoin: onko osan mielestä kyse lapsen oikeudesta vai vanhempien oikeudesta? Se herää varsinkin siinä vaiheessa, kun katsoo esimerkiksi sitä, että varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten osuus väestön 1—6-vuotiaista on viimeisten kymmenen vuoden aikana vaihdellut 59 ja 63 prosentin välillä, eli kaikki lapset eivät ole olleet mukana. Voi hyvin kysyä silloin, onko tässä toteutunut sitten se yhdenvertaisuus lasten välillä, kun osa ei ole päässyt sinne varhaiskasvatukseen.

Minun mielestäni on ihan oikein, että siitä ei tehdä pakollista kaikille lapsille vaan annetaan aidosti myös perheille mahdollisuus tehdä valintoja sellaisissa tilanteissa, kun esimerkiksi toinen vanhemmista on kotona. Ainakin itse myös entisenä opettajana muistan ne hetket, kuinka lapset odottivat yhteisiä lomia, sitä, että he pääsivät päiväkodista pois, pääsivät olemaan oman isän tai äidin kanssa lomalla. Ja nyt nuorena isänä olen saanut itse kokea, kuinka omat pienet lapset odottavat niitä hetkiä, että saavat olla sieltä päiväkodista pois ja olla isän kanssa päivän silloin jos toisen tällöin. Ne ovat arvokkaita hetkiä myös lasten kehittymisen kannalta.

Kuntaliitto on arvioinut, että tämä tuo säästöä noin 36,7 miljoonaa. Sitä on vähätelty täällä, mutta näin Kuntaliitto toteaa. Myös tässä on aika paljon todettu, muun muassa edellisenkin puheenvuoron pitäjä, että asiantuntijalausunnat on sivuutettu. Kuitenkin täällä to-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

detaan, että "päiväkodeissa 20 tuntia varhaiskasvatusta viikossa on saadun asiantuntijalausannon mukaan hyvin toteutettuna riittävä määrä varhaiskasvatuslain tavoitteiden saavuttamiseksi". Ruotsissa on 15 tuntia. En tiedä, mistä sitten se 40 tuntia tulee. Miksi oppositio ei vaadi 80 tuntia tai 60 tuntia? Se on aina joku luku, joka on sitten valittu, mutta 20 tuntia on asiantuntijoiden, joita täällä on peräänkuulutettu, lausuntojen mukaan riittävä.

Mutta huolta pitää kantaa siitä, että meillä eivät kaikki lapset osallistu varhaiskasvatukseen. Itse kannatan vapaaehtoisuutta mutta siten, että se olisi mahdollisimman matalan kynnyksen päässä, ja sen takia toivon, että kunnat avaavat erilaisia varhaiskasvatuksen malleja. Avoin päivähoito on hyvä malli siinä. Tämä tuntiperusteinen laskutus on yksi keino saada perheet käyttämään entistä rohkeammin hoitoa. Me käytimme esimerkiksi oman perheen kanssa silloin, kun toinen lapsi oli kotona, puolipäivähoitoa, mikä oli erinomainen sille toiselle lapselle. Hän sai sitä aktiivista toimintaa siellä päiväkodissa, ja hänellä oli ammattilaiset kasvattamassa sen puolipäivähoidon osalta.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi: oma toiveeni olisi, että joskus pääsisimme Suomessa siihen malliin, että tämä 20 tuntia, se aktiivisen varhaiskasvatuksen aika, voisi olla kaikille lapsille maksuton ja maksut kerättäisiin sen ulkopuolella olevilta ajoilta (Puhemies koputtaa) eli siitä niin sanotusta päivähoito-osuudesta. — Nyt täyttyi viisi minuuttia, (Puhemies koputtaa) ja, puhemies, lopetan siihen.

17.15 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoroa, koska halusin kommentoida tätä edustaja Heinosen puhetta, kun hän siellä puhui pakollisuudesta. Minun tietääkseni kukaan ei ole esittänyt sitä, että varhaiskasvatus olisi pakollista. En ole sellaista puheenvuoroa kertaakaan tässä salissa kuullut. Tässähän kannetaan nyt huolta siitä, että perheiden valinnanvapautta ollaan rajoittamassa — siitä tässä on kyse — aiheuttaen tietyille perheille sitten aika merkittäviäkin käytännöllisiä ongelmia, mitä tulee perheiden arjen pyörittämiseen, ja myöskin rajoittaen perheiden vapautta itse valita, miten haluavat lasten kasvatuksen hoitaa ja järjestää.

Sitten edustaja Heinonen kommentoi tätä sivistysvaliokunnan mietintöä liittyen tähän osa-aikaiseen hoitoon, että se hyvin toteutettuna voi täyttää näitä kasvatuksellisia tavoitteita. Yksi keskeinen ongelma Suomessa tällä hetkellä on kuitenkin se, että meillä ei ole mitään tämmöistä vakiinnutettua osa-aikaista hoitojärjestelmää, eli niitä käytäntöjä pitää nyt luoda kokonaan uusiksi, minkä lisäksi merkittävä osa asiantuntijoista on kommentoinut sitä, että se ei tule olemaan helppoa eikä mahdollista, jos tätä hoitoa toteutetaan osaviikkoisena.

17.16 Nasima Razmyar sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Kertaan vielä sen saman, mitä tässä salissa on kertaalleen jo kerrattu. Kun mennään näihin OECD-maihin, 75 prosenttia 3-vuotiaista käy varhaiskasvatuksessa, EU-maissa 88 prosenttia, Suomessa 3-vuotiaista 68 prosenttia ja 4-vuotiaista 75 prosenttia. Tämä on alhaisempi kuin muissa EU-maissa, ja se tarkoittaa sitä, että tällä hetkellä meillä on se valinnanvapaus olemassa. Perheet, kuten teilläkin, päättävät, miten ne parhaiten toimivat ja mikä perheille parhaiten sopii. Mutta tässä, kuten niin monesti on todettu ja kuten edustaja Andersson tässä varmaan moneen kertaan on todennut tämän saman, nythän me rajaamme tämän valinnanvapauden perheiltä, lisäämme byrokratiaa. Ja kenties ne säästöt tulevat sillä, että vähennetään lastentarhanopettajien määrää. En usko, että sillä parannetaan millään lailla meidän varhaiskasvatuksen laatua.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Räsänen, viimeinen vastauspuheenvuoro ennen keskustelun aloittanutta Heinosta.

17.17 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Oikeutta varhaiskasvatukseenhan ei olla nimenomaisesti tällä esityksellä poistamassa, vaan se edelleen jatkuu. Mutta jos ajatellaan sitten tätä kokopäiväistä päivähoitoa, varhaiskasvatusta, niin sitä ei ole alun perin rakennettu kokopäiväiseksi Suomessa nimenomaan sen varhaiskasvatuksen tarpeesta käsin vaan työssäkäynnin tarpeista käsin, vanhempien työpäivän näkökulmasta käsin. Ja tässä mielestäni hyvä vertailukohta on ajatella kouluja ja alakoululaisia, joilla on 19 tuntia viikossa kasvatusta. Sitten heillä voi olla iltapäivähoitoa, mutta se riippuu nimenomaan vanhempien työelämän tarpeista. Jos vanhemmat ovat kotona, niin eivät he silloin sinne iltapäivähoitoon lasta vie, vaan nimenomaan vain niissä tilanteissa sitten ovat ikään kuin kokopäiväisesti pienetkin koululaiset poissa, jos vanhemmat työelämän vuoksi sitä tarvitsevat.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ehdottomasti viimeinen vastauspuheenvuoro, edustaja Kontula, ja sitten edustaja Heinonen.

17.18 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toteaisin vain lyhyesti, että kunnallinen päivähoitojärjestelmähän on lähtenyt ensisijaisesti lastensuojelullisista ja sosiaalisista lähtökohdista, ei tästä päivähoiton hoitofunktiosta eikä myöskään varhaiskasvatusfunktiosta. Ne ovat molemmat myöhempää perua.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Viimeinen vastauspuheenvuoro, edustaja Heinonen.

17.19 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse kyllä arvostan erittäin korkealle myös suomalaiset äidit ja isät ja heidän tekemänsä kasvatustyön. Pidän sitä arvokkaana. En pidä siitä lähestymistavasta, että lähin omainen olisi viranomainen, vaan kyllä siinä tilanteessa, kun kotona on äiti tai isä ja kaikki on niin sanotusti kunnossa, lapselle hyvä paikka on oma kotikin. Tämä varhaiskasvatusoikeushan tässä säilyy jokaisella lapsella, ja se on tärkeä arvo. Mutta kokopäiväinen hoito silloin, kun toinen vanhemmista on kotona, on hieman sama kuin se, ettemme tarjoa tällä hetkellä kaikille lapsille yöhoitoakaan, jos heillä eivät vanhemmat ole yötyössä. Eli siinä on tämä sama logiikka, että tarjotaan niitä palveluita, mitä perheet tarvitsevat, ja luotetaan edes vähän suomalaiseen äitiin ja isään. Minä luotan heihin paljon.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Varsinainen puheenvuoro, edustaja Kiljunen.

17.20 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Hallitusohjelman mukaan varhaiskasvatusta tulee kehittää tukemaan lapsen hyvinvointia. Kuitenkin hallituksen esitys, jossa rajataan varhaiskasvatus osalta lapsista säästöjen takia, vaikuttaa täysin toiseen suuntaan eliikkä päinvastaisesti ja on hyvin lyhytnäköistä politiikkaa.

Subjekttiivisen päivähoito-oikeuden rajausta sekä ryhmäkokojen kasvattaminen tulevat lisäämään eriarvoisuutta, heikentämään palveluiden laatua. Yli 90 prosenttia asiantuntijois-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

ta piti esitystä huonona, ja on todella hämmästyttävää, että tästä huolimatta kokoomus, keskusta ja perussuomalaiset eivät halua kuunnella asiantuntijoita vaan toteuttavat aivan toisensuuntaista lapsiperhepolitiikkaa. Hallituspuolueet hakevat säästöjä, jotka tulevat tulevaisuudessa todella kalliiksi niin yksittäiselle lapselle kuin myös koko yhteiskunnalle.

Näillä muutoksilla käytännössä romutetaan tasa-arvoinen varhaiskasvatus, joka on ollut yksi pohjoismaisen hyvinvointivaltion peruspilareita. Tutkimuksista tiedämme, että laadukas varhaiskasvatus tukee lapsen kehitystä ja oppimista ja ehkäisee syrjäytymistä. Varhaiskasvatus auttaa lasta muodostamaan vertaissuhteita ja kehittämään sosiaalisia taitoja. Maahanmuuttajataustaisten lasten kotoutumiseen ja kielitaidon oppimiseen sillä on erityisen suuri vaikutus. Hallitus esittää nyt, että lapsen oikeuden varhaiskasvatukseen tulee riippua hänen vanhempiensa elämäntilanteesta. Päivähoitoon kohdistettavat säästöt sulkevat päivähoiton ulkopuolelle juuri niitä lapsia, jotka kaikkein eniten tarvitsevat laadukasta varhaiskasvatusta.

Hallituksen lakimuutokset mahdollistavat tulevaisuudessa osa-aikaisille lapsille jopa 39 lapsen opetusryhmät. Samanikäiset lapset voivat olla erikokoisissa ryhmissä riippuen siitä, onko lapsi kokopäiväryhmässä vai osa-aikaryhmässä. Suuressa ryhmässä hoitajat ovat entistä kuormittuneempia ja heillä jää vähemmän aikaa kullekin lapselle. Tämä tulee vaikuttamaan myös lapsen ja aikuisen välisiin vuorovaikutustilanteisiin, turvallisiin ja hyviin ihmissuhteisiin. Tämän lisäksi lapsen näkökulmasta vuorovaikutussuhteiden määrä kasvaa, ja lapsiryhmät tulevat olemaan jatkuvassa muutoksen tilassa. Tämä vähentää mahdollisuuksia lapsen yksilölliseen kohtaamiseen ja huomioimiseen. Tämä tulee vaikuttamaan myös lasten keskinäisen sosiaalisen vuorovaikutuksen kehitykseen ja sitä kautta vaikuttaa lapsen omaan sosiaaliseen ymmärrykseen ja kehitykseen.

Hallituksen lukuisilla säästölaeilla tulee väistämättä olemaan se vaikutus, että lapsiperheiden köyhyys lisääntyy. On selvää, että varhaiskasvatuksen säästöt syventävät tätä ongelmaa. Varhaiskasvatusoikeuden rajaaminen hankaloittaa merkittävästi pätkätöissä olevien vanhempien osallistumista työmarkkinoille. Tämän vaikutus kohdistuu erityisesti nuoriin äiteihin. Jos työttömän vanhemman lapsi on siirretty osa-aikaiseen varhaiskasvatukseen, on hänen vanhempansa vaikeampi paitsi etsiä töitä myös ottaa tarjottua työtä vastaan.

Esityksen mukaan varhaiskasvatus voi jatkua kokopäiväisenä, jos se on tarpeen lapsen kehityksen, tuen tarpeen tai perheen olosuhteiden takia. Tämä kirjaus on kuitenkin veteen piirretty viiva, jota tullaan takuulla noudattamaan eri kunnissa hyvin eri tavalla. Sivistysvaliokunnan mietinnön mukaan palvelutarpeen arviointimenettely ei missään olosuhteissa saa johtaa perheen leimautumiseen, mutta kuka sen takaa, että näin ei tulisi käymään? Todennäköisesti huoltajien kesken tuleekin vallitsemaan suuri epätietoisuus siitä, missä olosuhteissa heidän lapsellaan säilyisi oikeus laajempaan varhaiskasvatukseen. Kunnille tämä arviointimenettely tulee epäilemättä teettämään lisää työtä ja aiheuttamaan hallinnollisia kustannuksia ja lisäämään byrokratiaa aivan eri suuntaan kuin hallituksen tavoitteena byrokratian purkamisen osaltakin oli.

17.25 Petri Honkonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tässä lakiesityksessä on toki kyse säästölaista, sitä ei varmaan kukaan meistä kiistä. Ja tiettyjen palvelujen ja tiettyjen saavutettujen mahdollisuuksien leikkaaminen ei tietenkään ole kenellekään meistä mieluisaa, mutta tässä kohtaa nyt on kuitenkin mielestäni lähdetty varsin oikeaan suuntaan ja asian luonteeseen nähden kivuttomasti etenemään.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Kuten tässä aikaisemmin on jo todettu, niin aikanaan, kun luotiin tämä mahdollisuus lasten päivähoitoon, tavoitteena oli tukea lapsen vanhempien, erityisesti äitien, töihin pääsyä ja työllistämistä, ja mielestäni tämä on edelleenkin aivan keskeinen tehtävä meidän päivähoito- ja varhaiskasvatusjärjestelmässä ja sitä se palvelee edelleenkin myös tämän hallituksen esityksen toteuduttua.

Mitä tulee varhaiskasvatuksen laatuun, nyt kun mahdollisuus, huom. subjektiivinen mahdollisuus, päivähoitoon 20 tunnin ajan edelleen säilyy, niin se laatuhan on aivan olennainen kysymys. Lastentarhanopettajien koulutusta lisätään, ja mielestäni tämä varhaiskasvatussuunnitelma on kyllä aivan erinomainen työväline, jota tähän asti ei ole kaikkialla käytetty. Se tarjoaa mahdollisuuden lapsen yksilölliseen huomioimiseen varhaiskasvatuksen piirissä ja myöskin sitten tilaisuuden, kuten tässä on jo todettu, sen perheen mahdollisten ongelmien ja huolien korjaamiseen ja niihin tarttumiseen ja myös kohdistaa tukea niille perheille, jotka sitä tarvitsevat. Oikeus kaikille lapsille säilyy siihen 20 tuntiin, ja kuten myös sivistysvaliokunta mietinnössään totesi, on syytä kohdistaa tukea niille, jotka sitä erityisesti tarvitsevat, ja keskittyä siihen varhaiskasvatuksen laatuun, mikä on kyllä äärimmäisen tärkeä asia.

Mitä tulee tähän itse esitykseen ja tähän esitettyyn kritiikkiin tässä edellä, mielestäni tässä on nyt turhaan pyritty leimaamaan erilaisia vanhempia ja pyritty myös ikään kuin leimaamaan omalla tavallaan työttömien ihmisten — heidän, joilla ei ole sitä mielestäni suunnattua asemaa olla työn piirissä — vanhemmuutta. Kuitenkin tulee muistaa, että tällä lakiesityksellä on, kuten aikaisemmin on tehty mielipidetutkimuksia, aika monen suomalaisen vahva tuki. Ja kyllä kernaasti yhdyn tässä edustaja Timo Heinosen esittämään näkemykseen siitä, että lähiomainen on aina hyvä, kun se on vanhempi eikä viranomainen. Tämä on hyvä lähtökohta. Mielestäni tällä lakiesityksellä sen tietyistä haasteista — kun kyseessä on säästölaki — huolimatta annetaan aivan oikea viesti siitä, että se ykköskasvatusvastuu on aina ensi sijassa lapsen vanhemmilla tai vanhemmalla, mutta julkisen järjestelmän kautta voidaan antaa sitä tarvittavaa tukea yhä edelleen nyten tämän lakiesityksen toteutumisenkin jälkeen.

17.29 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hiukan kuitenkin särähti korvaan edustajan ajattelu siitä, että kun käsitellään säästölakia, niin säästöjä voitaisiin perustella sillä, ovatko mielipidemittaukset näiden säästöjen takana vai eivät. Kyllä eduskunnassa tehtävänä on arvioida, toteutuvatko nämä säästöt vai eivätkö toteudu, ja sitten se on ideologisempaa, käyvätkö suurelle yleisölle nämä tehdyt esitykset tai eivät. Minusta ei ole hirveän hyvä, kun me puhumme kuitenkin alle 7-vuotiaitten lasten sivistyksellisistä oikeuksista, että me kysymme mielipidemittausten pohjalta, minkälaisia ratkaisuja me teemme. Sitä varten ovat asiantuntijakuulemiset, ja kyllä se minusta on aika iso juttu, että valiokunnassa, esimerkiksi valtiovarojen sivistysjaostossa, meillä ei käynyt yhtään asiantuntijaa, joka olisi kiitellyt tätä esitystä, ei edes Kuntaliitosta, koska tähän liittyy niin paljon ongelmia. Kyllä meidän tehtävämme on nämä ongelmat täällä selvittää eikä katsoa siitä, mitä mielipidemittaukset (Puhemies koputtaa) sanovat.

17.30 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä tuli kyllä aika erikoinen näkemys, että valtaosa suomalaisista tukisi tätä esitystä. Siis oletteko te, edustaja, sitä mieltä, että valtaosa suomalaisista on sitä mieltä, että meidän päiväkotiemme ryhmäkokoja pitäisi kasvattaa? Te puhutte laadusta, te haluatte satsata laatuun. Millä taval-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

la laatu saadaan aikaiseksi, jos esimerkiksi osa-aikaisten kohdalla ryhmäkoko kasvaa jopa 39:ään? Voidaanko silloin sitä laatua mahdollistaa?

Arvoisa puhemies! Yksi asia vielä. Täällä ei ole puhuttu siitä, mitä tämä lakiesitys tuo yksityisille palveluntuottajille. Tämä osa-aikaisten ja kokoaikaisten sekoittuminen: pystyvätkö yksityiset palveluntuottajat enää tekemään sitä omaa työtään, takaamaan sen laadun? Tämä on todella iso kysymys, ja hallituksen puolella on kyllä yritysten puolesta paljon puhujia, mutta tässä laissa sitä ei ole huomioitu.

17.31 Mikko Kärnä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä kun edustaja Kiuru nosti esille lapsen sivistykselliset oikeudet, niin minä haluaisin nyt kuulla opposition näkemyksiä siitä, eikö teidän mielestänne todella 0—6-vuotiaalle lapselle riitä 20 tuntia varhaiskasvatusta viikossa. Eikö tämä teidän mielestänne riitä, koska päivähoito ja varhaiskasvatus ovat kaksi toisistaan erillistä asiaa? Päivähoidossa leikitään vapaasti, ruokaillaan, ollaan ilman ohjausta. Mikä se teidän näkemyksenne tästä on? Minun mielestäni 1-vuotiaalle, 2-vuotiaalle ja 3-vuotiaalle 20 tuntia sivistyksellistä toimintaa nimenomaan on varmasti täysin riittävästi.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Tässä välissä tämän keskustelun aloittaneelle edustaja Honkoselle vastauspuheenvuoro, ja sitten syntyneistä uusista rönsyistä käydään niitä keskusteluja sen jälkeen sitten. — Nyt edustaja Honkonen.

17.32 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Mitä tulee tähän äskeisessä puheenvuorossa esitettyyn arvosteluun, niin kyllä ne viestit, mitä minä olen saanut kentällä ja muutenkin, tukevat sitä ajatusta, että meidän on tehtävä myös kansalaisten arvojen mukaista politiikkaa ja kansalaisten arvojen mukaisia päätöksiä. Minulle ei ole ainakaan tähän asti tuolla kentällä tullut tätä esitystä vastustavaa mielipidettä vastaan, pikemminkin kannustavia puheenvuoroja nimenomaan ihmisten vastuunottamisesta ja tietynlaisen vastuunoton alleviivaamisesta. Minun mielestäni lähtökohtana on oltava se, että kun se 20 tuntia on oikeus, niin sen silloin tarjottavan varhaiskasvatuksen on oltava laadukasta. Kyllä ihmettelen, kuten edustaja Kärnä tässä edellä totesi, millä perustellaan se, että 7-vuotiaalle riittää 20 tuntia mutta sitten 6-vuotiaalle ja 5-vuotiaalle ei.

17.33 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensimmäistä kertaa täällä salissa todettiin nyt suoraan, että tämä on myös arvovalinta, ideologinen valinta. Me olemme täällä oppositiossa katsoneet, että tämä on teidän puoleltanne säästölaki, jota asiantuntijat vastustavat ja toteavat, että niitä säästöjä ei synny. Katsotaan sitä oikealta, vasemmalta, keskeltä, ylhäältä tai alhaalta, niin niitä säästöjä ei tällä synny. Ja nyt te kerrotte, että tämä on siis arvovalinta, ideologinen valinta. Kiitoksia, hyvät edustajat, että nyt kerroitte tämän meille, koska me uskoimme, että kyseessä on säästölaki, joka ei kohtelee lapsia oikein. Te katsotte tätä ideologisena asiana, ja te ette ole tässä kyllä lasten puolella.

17.34 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Palaan näihin mielipidemittauksiin. Niissä on otettu kantaa nimenomaan siihen, että kun on vanhemmat, jotka ovat kotona, niin tarvitseeko silloin lapsella olla oikeus kokopäiväiseen hoitoon. Kyllä niissä mielipidemittauksissa aivan valtaosa suomalaisista on ollut sitä mieltä, että ei tarvitse. Eli silloin, jos vanhemmat ovat kotona ja kykenevät hoitamaan lapsensa, suomalais-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

ten näkökulmasta yhteiskunnan ei tarvitse tarjota kokopäiväistä hoitoa vaan vanhemmat voivat itse hoitaa lapset.

17.34 Hanna Halmeenpää vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä nyt edustaja Honkonen ja minun korviini myös hieman edustaja Räsänen puhuivat siihen sävyyn ikään kuin tämä kasvatusvastuu ei suomalaisille lapsiperheille olisi aivan selvä asia, kenelle se kuuluu, ja sehän kuuluu, se päävastuu, tietysti vanhemmille. Olen jotenkin ymmärtänyt näistä puheenvuoroista, että tällä lakiesityksellä haluttaisiin, niin kuin edustaja Honkonen totesi, alleviivata sitä kasvatusvastuuta, ja kiinnittäisin huomiota siihen, että käsittääkseni tällaista ongelmaa ei suomalaisessa yhteiskunnassa ole. Aivan tuoretta tietoa ei ole, ellei sivistysvaliokunta ole sellaista saanut, mutta 2004 niiden vanhempien lapsista, joiden vanhemmat eri syistä ovat kotona, noin 10 prosenttia vain on kokopäivähoidossa, ja silloin siihen on aivan perusteltu tarve. Ei meillä ole tällaista ongelmaa, että pitäisi alleviivata, kenen se vastuu lasten kasvatuksesta on. (Jukka Gustafsson: Erinomainen puheenvuoro!)

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä muutaman puheenvuoron. Viittaan vielä siihen, kuinka pitkään tästä debattia on käyty. Pidän tärkeänä, että edustajat voivat käyttää oikein siis kunnan puheenvuoroja, että myös niille jää tilaa ja sijaa. Kunnan puheenvuoroja voivat toki olla vastauspuheenvuorotkin, mutta pituudeltaan riittävän mittaisia.

17.36 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toteaisin tähän, että kun vedotaan gallup tuloksiin, kyselyihin, niin silloin olisi hyvä olla johdonmukainen edes sen käynnissä olevan keskustelun ja hallituksen esityksen suhteen. Minä en usko, että tästä maasta pystytään tekemään yhtään sellaista kyselyä, jossa enemmistö suomalaisista olisi sitä mieltä, että 39 lapsen ryhmät ovat ihan ok. Jos nyt oman päätöksentekonsa haluaa perustaa suomalaisten enemmistön kannalle, niin olisi hyvä muistaa tämäkin puoli. Minä itse en pane hirveästi painoa näihin kyselyihin sen takia, että minun potentiaalinen kannattajakuntani on joka tapauksessa vähemmistöä ja kannattaa subjektiivista päivähoito-oikeutta ihan kaikille.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuoro, seuraavana edustaja Jarva, sitten Kiuru, Andersson, Pakkanen.

17.37 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Puheenjohtaja! Tässä on viitattu näihin gallupeihin, ja on erikoista, että tässä asiassa ei kuunnella gallupeja. Monissa muissa poliittisissa asioissa oppositio kyllä niitä voi sitten käyttää, että enemmistö on tätä mieltä.

Mutta asiantuntijat ovat myös tästä itse asiasta sanoneet myös niin, että tosiaan tämä 20 tuntia on riittävä pienelle lapselle, ja tosiaan päivähoito on sitten ehkä hieman myös erikseen. Pitäisi muistaa tässä asiassa myös, että samassa yhteydessä sitten myös tällä hallituskaudella ollaan lisäämässä lasten mahdollisuuksia tämmöiseen avoimeen päivähoitoon, varhaiskasvatukseen, kerhotoimintaan, perheitten kotipalveluihin ollaan tekemässä merkittävästi satsauksia eliikkä nimenomaan perheitten valinnanvapautta lasten hoitamiseen liittyen ollaan lisäämässä.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

17.37 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulle ei ole henkilökohtaisesti mitään ongelmaa siinä, jos joku haluaa käyttää tilastoja ja kertoa, mitä mieltä kansan suuri enemmistö on, mutta minusta teidän eduskuntaryhmänne eturivi oli perustelemassa tätä säästöä säästönä eikä ideologisenä keskustan valintana. Jos tämä on teille ideologinen valinta, niin nyt olette kyllä todella syvillä vesillä. Minä olen aina uskonut siihen, että keskusta on nähnyt, että suomalainen päivähoito on tärkeä. Te olette juuri tällä esityksellä romuttamassa esimerkiksi meidän perhepäivähoitojärjestelmän, koska näiltä perhepäivähoitajilta palkasta lähtee vähintään 25 prosenttia pois, kun tämä esitys menee läpi. Meillä ei ole ollut osapäivähoitoa sellaisena tunnettuna järjestelmänä tässä maassa. Te luotte osapäivähoitojärjestelmän päivähoitoon, mikä johtaa siihen, että te haluatte myöskin, että tämä 20 tuntia voi riittää kaikille lapsille, koska kerhotoiminta (Puhemies koputtaa) korvaa sitten tämän lopun päivän. Me olemme ajatelleet, että koko päivä on pedagogista.

17.39 **Mikko Kärnä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kiuru alkoi nyt puhumaan tästä päivähoidosta, vaikka on aikaisemmin puhuttu varhaiskasvatuksesta. Toistan edelleen tämän kysymykseni, heikentääkö tämä esitys teidän mielestänne lasten oikeuksia varhaiskasvatukseen, koska sitä se ei nimenomaan tee, koska 0–6-vuotiaille lapsille on varmastikin täysin riittävä aika varhaiskasvatuksellisia toimintoja tämä 20 tuntia per viikko. Se on varmasti täysin riittävä. Totta kai tämä on taloudellinen kysymys, tämä on myös ideologinen kysymys, se liittyy yhteen, ja kukaan ei ole täältä hallituksen puolelta kiistänyt, etteikö kyseessä olisi säästölaki. Mutta se säästö kohdistuu päivähoitoon, se ei kohdistu siihen varhaiskasvatukseen, vaikka te muuta väitätte.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Suora kysymys edustaja Kiurulle.

17.39 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): No, kyllä tämä on helppo sanoa, että kyllä se kohdistuu. Sehan kohdistuu nimenomaan siihen, että meillä on ennen ollut käytössä kokopäiväjärjestelmä, jossa on lähdetty siitä, että jokaisella lapsella on oikeus, subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen. Viime hallituskaudella tämä muutettiin uuden varhaiskasvatuslain myötä. Jokaiselle lapselle tuli oikeus, sivistyksellinen oikeus kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen.

Nyt te lähdette siitä, että osalle lapsista sitä ei tarvitse tehdä. Minusta on todella ihmeellistä väittää, että tämän neljän tunnin jälkeen enää ei olisi mitään päivähoidon niin sanotun varhaiskasvatuksen piirissä, joka olisi varhaiskasvatusta, että se olisi vain hoivaa ja huolenpitoa. Näinhän ei ole, koska sitä haettiin viime hallituskaudella kissojen ja koirien kanssa, mikä osa siitä päivästä, jonka lapsi on päiväkodissa, on kasvatusta, mikä on hoivaa ja mikä on hoitoa, ja selvitettiin, että se on kokonaisuus, jossa tätä tapahtuu, (Puhemies koputtaa) koko se aika, kun lapset ovat varhaiskasvatuksessa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä debatin tätä osaa. Edustaja Honkonen, vastauspuheenvuoro.

17.40 **Petri Honkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edelleenkin ei ole tullut siihen selkeää vastausta, millä perusteellaan se, että se 20 tuntia olisi liian

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

vähän varhaiskasvatusta viikossa, kun se ei kerran kouluikäiselle lapselle sitten ole. — Ei muuta.

17.41 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin tästä 20 tunnista, johon hallituksen edustajat nyt selvästi takertuvat. Niillä kasvatustieteen asiantuntijoilla, jotka ovat kommentoineet, se lausunto on liittynyt siihen, että teoriassa 20 tuntia voi olla riittävä, mutta Suomessa ei ole tällä hetkellä vielä sellaista järjestelmää, jossa varhaiskasvatus olisi rakennettu tämän osa-aikaisen hoidon hoitojärjestelmän puitteissa. Se on ensimmäinen "mutta".

Toinen on se, että hallituksen esitykseen edelleen sisältyy mahdollisuus osaviikkoiseen hoitoon, mitä kukaan kasvatustieteen asiantuntija ei ole kannattanut. (Eduskunnasta: Juuri näin!) He eivät kannata sitä vaihtoehtoa. Minusta on hyvä, ettei siitä huolimatta lähdetty rajoittamaan sitä sen enempää, koska silloin se olisi tuottanut ja lisännyt näitä perheen arkeen liittyviä ongelmia vielä enemmän ja tehnyt järjestelmästä vielä joustamattomamman. (Puhemies koputtaa) Mutta ei ole niin, että asiantuntijat olisivat tätä esitystä kannattamassa tästä syystä.

17.42 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämähän on pakolaki. Tämähän on pakko. Te puhutte siellä puolella vanhempien valinnanvapaudesta. Te olette useaan otteeseen tänään täällä puhuneet siitä, että vanhemmilla täytyy olla valinnanvapaus, mutta samaan aikaan te viette sitä valinnanvapautta pois. Ja sieltä hallituspuolueiden piiristä kukaan ei ole vielääkään vastannut, onko se hyväksyttävää, onko se perustuslain mukaan sopivaa ja hyväksyttävää teidän mielestänne, että eri kunnissa olevat lapset ovat nyt eriarvoisessa asemassa riippuen siitä, missä ovat.

17.43 Markku Pakkanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu, ettei voisi ideologisesta kulmasta myös tätä asiaa katsoa. Kyllä toki voi katsoa, niin kuin huomaa ainakin, että oppositiokin katsoo tätä päivähoitokysymystä, kokopäivähoitoa kunnallisessa. Se on ollut teidän ideologinen ratkaisunne vuosikymmeniä, ja te olette sitä ajaneet koko ajan. Tässä vaiheessa kyllä pidän tärkeänä, että tuo edustaja Honkosen näkemys on yhtä arvokas kuin teidän ideologinen näkemyksenne. Viime kaudella tätä kotihoidon tuen pakkokiintiötä ajettiin, ja sanoitte, että silloin perhepäivähoitoa ja näitä oikeuksia rajoitettiin, mutta kyllä todellisuus taisi siinä vaiheessa olla se, että vaalit olivat niin lähellä ja sen takia se esitys viime kaudella teillä kaatui eikä taloudellisista syistä. Kyllä tässä ideologinenkin vaihtoehto on ilman muuta ollut teillä selvästi esillä.

17.43 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin toivon, että opposition näkemyksiä ei yleistetä, koska täällä on myös oppositiopuolue, joka kannattaa osaa tästä ehdotuksesta eli nimenomaan tätä subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamista 20 tuntiin. Haluan todeta sen, että nythän on erinomainen mahdollisuus olla rakentamassa sitä lapsilähtöistä 20 tunnin mittaista varhaiskasvatusta, joka on pituudeltaan suurin piirtein samanmittainen kuin siellä alakoulussa, ykkös- ja kakkosluokassa se koulupäivä. Ja sitten täytyy muistaa, että niille lapsille, joiden vanhemmat työn, opiskelun tai jonkun muun syyn takia sitten tarvitsevat sitä kokopäiväistä hoitoa, sekin taataan tässä. Mielestäni tältä osin tämä esitys on erinomainen. Toki kannan itse huolta siitä, että nämä ryhmäkoot suurenevät, mutta se on kokonaan toinen asia sitten.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuoro edustaja Kiljunen, ja sitten vielä myönnän edustaja Jarvalle puheenvuoron. Sitten menemme listaan sen jälkeen.

17.45 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin edustaja Pakkaselle totean sen, että puolueemme on puoluekokouksessa hyväksynyt subjektiivisen oikeuden, jokaiselle lapselle tasa-arvoisen oikeuden subjektiiviseen päivähoitoon ja varhaiskasvatukseen, ja meidän lähtökohtamme lähtee siitä, ei lähestyvistä vaaleista.

Toinen asia on se, että kun me puhumme 20 tunnin varhaiskasvatuksesta, niin joillekin lapsille se voi olla riittävä, mutta me emme voi lähteä siitä, että se on systemaattisesti kaikille riittävä. Sen tämä laki velvoittaa, että jos joku lapsi tarvitsee yli 20 tuntia varhaiskasvatusta, niin se pitää pystyä perustelemaan. Toisaalta tämä lähtökohta koko tälle asialle on aivan erilainen. On todettu myös se, että yksi syy, minkä takia viime kaudella ei haluttu silloisen ministeri Kiurun johdolla siirtyä 20 tuntiin, oli se, että nyt ei voi esimerkiksi kuntia velvoittaa tarjoamaan lapsille lämmintä ruokaa, koska tämä 20 tunnin tuntiraja tekee sen vaikeuden kunnille. Elikkä sitä kautta se tuo eriarvoisuutta (Puhemies koputtaa) meidän lapsillemme, on hän kokopäivähoidossa tai sitten osa-aikahoidossa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuoro edustaja Jarva, ja sen jälkeen siirrymme puhujalistaan, jossa on samoja nimiä, jotka nyt ovat pyytäneet vastauspuheenvuoroja. Tähän saakka on käytetty 18 varsinaista puheenvuoroa ja 100 vastauspuheenvuoroa.

17.46 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Puheenjohtaja! Jotta ei väärää tietoa levitetä, niin edelleenkin kaikilla suomalaisilla lapsilla säilyy oikeus tähän subjektiiviseen varhaiskasvatukseen. Se on se 20 tuntia. Se on 40 tuntia nyt se raja — siinä on raja tälläkin hetkellä — ja 20 tuntia on se raja nyt sitten jatkossa. Ja toisin kuin myös annetaan ymmärtää, niin kaikki perheet, joilla on tarvetta joko sen lapsen oman tilanteen tai sen perheen tilanteen vuoksi, tulevat saamaan kokopäiväisen hoidon jatkossakin. Ne perheet, joilla ei sitä tarvetta ole, eivät saa sitä julkista palvelua turhaan.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Varsinainen puheenvuoro, edustaja Mikkonen.

17.47 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan lasta koskevia päätöksiä tehtäessä on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Sopimuksen mukaan lasta ei saa syrjiä minkään häneen itseensä tai vanhempiinsa liittyvän seikan perusteella. Varhaiskasvatus on lapsen oikeus, jonka ei pidä olla riippuvaista vanhempien työstä ja sen muutoksista. Hallitus on esityksessään subjektiivisen päivähoito-oikeuden poistosta täysin sivuuttanut lapsen oikeudet. Ainoa perustelu päivähoito-oikeuden rajaukselle on säästö. Mitään muuta näkökulmaa ei ole huomioitu.

Tämän hallituspuolueiden edustajat ovat myöntäneet, ja ehkä siksi tässä keskustelussa hallituksen puolelta on yritetty laittaa lakia vastustavien suuhun sellaisia perusteita, jotka eivät ole totta. Tässä ei ole kyse kotihoidon ja päiväkodin paremmuudesta. Lastenhoitomuodot kotihoidosta päiväkotiin ja perhepäivähoitoon ovat yhtä arvokkaita. Oleellista on, että perhe voi itse valita heille kulloinkin sopivan hoitomuodon, ja monessa perheessä

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

nämä myös vaihtelevat eri aikoina perheen tilanteen mukaan. Hallituksen esitys poistaa tämän valinnanvapauden niiltä perheiltä, joissa vanhemmat ovat kotona. Se, mitä oppositio on halunnut, on tämän valinnanvapauden säilyttäminen perheillä. Kyse ei ole myöskään siitä, saako hoitoa 20 vai 40 tuntia. Näiden tuntimäärien väliin mahtuu monta eri vaihtoehtoa, jotka riippuvat kulloinkin perheen tilanteesta.

On hyvin kyseenalaista, saadaanko tällä esityksellä todellisia säästöjä. Päivähoidolla on ennalta ehkäisevä merkitys lastensuojelussa, mikä on lakiinkin määrätty vuonna 2014. Päivähoitossa on tarjottava erityistä tukea, joka edistää ja turvaa lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tukee vanhemmuutta jo silloin, kun lapsi tai perhe ei ole lastensuojelun asiakkaana. Subjektiivinen päivähoito onkin todennäköisesti pääsyy siihen, että toisin kuin muissa ikäluokissa, 0–6-vuotiaiden lastensuojelutapausten määrä ei ole noussut. Kaikissa muissa ikäluokissa nousu on ollut raju, mutta päiväkotikäisten kohdalla määrä on pysynyt vakaana. Päivähoito onkin suhteellisen edullinen tukimuoto. Vuoden kokopäivähoidon kustannus on keskimäärin 12 500 euroa, kun lastensuojelun laitoshoidon maksaa 104 000 euroa.

Hallituspuolueet ovat kyselleet, pitääkö kaikille perheille tarjota subjektiivinen oikeus kokopäivähoitoon ja eikö riitä, että lastensuojelusyistä saa sen. Oleellista onkin ymmärtää päivähoidon ennalta ehkäisevä rooli. Meidän monen on vaikea pyytää apua, vaikka sitä tarvitsisi. Haluamme selvittää ja sinnitellämme usein niin pitkälle saakka kuin mahdollista. Sama tilanne on monissa perheissä. Kuinka moni vanhempi hakee lastensuojeluperusteisen kokopäivähoitopaikkaa, vaikka tarvetta olisikin? Haetaanko apua vasta sitten, kun tilanne on jo liian pitkällä lasten ja perheen hyvinvoinnin näkökulmasta? Emme myöskään tiedä, mitkä tekijät hyväksyvät lastensuojeluperusteiksi. Kuka ne määrittelee, miten ja millä ajalla? Ovatko nämä samat kaikkialla? Riittääkö pelkkä oma ilmoitus? Millaisia todistuksia vaaditaan? Miten asiaa seurataan, vai seurataanko tätä? Ovatko esimerkiksi nämä hyväksyttävistä syistä: erityishoitoa tarvitseva lapsi, kielitaidottomat vanhemmat vieraasta kulttuurista, työttömiksi jääneet vanhemmat, vauvanhoidosta uupuneet vanhemmat, ystäviään kaipaava leikki-ikäinen?

Päivähoitosta puhuessaan hallitus on monesti alleviivannut sitä, että perheet tietävät parhaiten, milloin ja millaista hoitoa lapsi tarvitsee. Mutta onko niin, että hallituksen mielestä tämä ei koske niitä perheitä, joissa vanhempi on kotona? Kun subjektiivinen päivähoito luotiin 1990-luvulla, painava peruste siihen oli se, ettei haluta, että sosiaalisten syiden arviointi saattaa leimata lapsia ja perheitä. Nytkö se halutaan takaisin?

Tiedämme, että työelämän muuttuessa yhä vähemmän pysyväksi työssäolo- ja työttömyysjaksot tulevat vaihtelevaan. Jos samaan tahtiin lapsi joutuu vaihtamaan päivähoitopaikkaa kotihoitoon, ryhmästä toiseen, se ei ole lapsen edun mukaista. Maahanmuuttajalasten näkökulmasta kokopäivähoito on lisäksi merkittävä kielen oppimisen kannalta. Äitiyslomalla ja hoitovapaalla olevien kohdalla syynä voi olla äidin uupumus ja vanhempien lasten tarve ikäisilleen leikkikavereille. Yksi käytännön syy on se, että kunnat eivät ole voineet taata lasten pääsyä tuttuun vanhaan ryhmään mahdollisen kotonaolojakson jälkeen.

Palveluihin ja varhaisiin tukitoimiin käytetty raha on kannattava investointi. 1990-luvun laman vuosina lasten peruspalveluista leikanneet joutuivat maksamaan moninkertaisesti rahaa lasten ja nuorten psykiatriin palveluihin. Lakiesityksen ainoa perustelu on säästö. Se on hyvin kyseenalainen. Sen sijaan vaikutukset lasten ja perheiden hyvinvoinnille ja tasa-arvolle ovat selviä. Siksi tämä lakiesitys tulisi hylätä.

17.52 **Hanna Halmeenpää vihr:** Arvoisa puhemies! Meille säädettiin tänä vuonna uusi varhaiskasvatuslaki, jota hyvin moni varhaiskasvatuksen ammattilainen oli odottanut melkein koko työhistoriansa, etenkin jos on tehnyt pitkän työuran julkisella puolella. Tässä uudessa varhaiskasvatuslaissa korostetaan pedagogiikkaa, mutta sillä ei ole mitään merkitystä, jos lapsiryhmiä suurennetaan. Tällöin nimittäin lastentarhanopettajilla ei ole käytännössä mahdollisuuksia pedagogiikkaan panostaa, vaan suurten ryhmien yksiköissä tulee keskittyä lähinnä siihen, että kaikki lapset voidaan turvallisesti ja vahingoittumattomina päivähoitopäivän päätteeksi vanhemmilleen luovuttaa. Siinä eivät paljon digiloikatkaan auta.

Julkisen puolen päiväkodeissa on aivan tavallisten perheiden tavallisia lapsia ja myös paljon erityistä hoitoa ja kuntoutusta tarvitsevia lapsia, lastensuojelulapsia ja maahanmuuttajataustaisia lapsia. Tähän todellisuuteen siis lisättäisiin päivähoito-oikeuden rajaamisen seurauksena 20 viikkotunnin osapäivälapset, joille myös pitää muun muassa varhaiskasvatussuunnitelmat tehdä, ja sitä ennen näitä lapsia pitäisi lastentarhanopettajien riittävästi havainnoida, jotta sillä lakisääteisellä varhaiskasvatussuunnitelmalla olisi mitään todellisuuspohjaa. Jos ajattelen vaikkapa kolmevuotiaita lapsia ja vähintään 24 lapsen ryhmää, niin ei siinä 20-viikkotuntisen osapäivälapsen päivittäisessä 4 tunnissa kyllä ehdi juuri muuta kuin syödä, pukeutua ulkoilua varten ja tulla sieltä ulkoa takaisin ja riisuutua — siinä se nelituntinen varhaiskasvatus menikin.

Lasten vuorovaikutussuhteiden määrä suuressa ryhmässä voi nousta yli heidän sietokykynsä. Ajatelkaahan niitä kokopäivälapsia, jotka ovat siinä — osapäivälapset mukaan luetuna — maksimissaan 39 lapsen ryhmässä joka päivä, ja sitten siihen tulee alkuvuikosta yksi porukka 20-tuntisia lapsia, ja loppuvuikosta porukka osapäivälasten osalta vaihtuu, kun tulevat ne loppuvuikon 20-tuntiset lapset, jos sitä 20:tä tuntia ei jaotetakaan päivittäiseksi hoitoajaksi vaan käytetään vaikka puolella vuikosta.

Tämä päätösesitys suosii yksityisiä päiväkoteja, joista voi rahalla ostaa lisää tunteja, ja jatkossa julkisen puolen päivähoitoon hakeutuisivat lähinnä patkätöitä tekevien perheiden lapset. Päiväkodin johtajako se sitten arvioi ja valikoi, kenellä on oikeus kokopäivähoitoon ja todellinen tarve siihen? Minkä kaikkien selvitysten perusteella päivähoidon tarve jokaisen eri lapsen ja hänen vanhempiansa kohdalla arvioitaisiin? Millä työajalla tämä uusi arviointi tehtäisiin? Entä viranomaispäätökset, joita tarvittaisiin aiempaa tiheämmin? Tämä systeemi lisää kunnissa töitä ja byrokratiaa, kun jatkuvasti jouduttaisiin tekemään virkavastuulla päätöksiä osa- tai kokopäiväisestä päivähoitopaikasta ja muuttamaan lasten hoitoaikoja vanhempien työllisyystilanteen mukaan — se niistä norminpurkutalkoista. Hallituksen esittämällä päivähoito-oikeuden rajaamisella käytännössä näin voi kunnissa tapahtua. Samalla siirretään resursseja hoivasta ja kasvatuksesta byrokratiaan.

Arvoisa puhemies! Subjektiivista päivähoito-oikeutta ovat useissa kunnissa käyttäneet lähinnä sellaiset perheet, jotka ovat halunneet pitää isommalla sisaruksella paikan samassa päiväkodissa myös äitiysloman jälkeen tai vuorotteluvapaan jälkeen luottaen siihen, että myös sille pienemmälle lapselle hoitopaikka järjestyy, kunhan muistaa jättää hakemuksen heti, kun lapsi on nimen saanut. Näiden perheiden lapset ovat siis olleet muutaman tunnin kuukaudessa päiväkodissa ylimääräisinä siinä omassa ryhmässään. Tämä järjestely on ollut toimiva ja tasapuolinen kaikille perheille ja lapsille. Eikö siis tämä — vanhempien harkintakyky ja päivähoidosta vastaavien ammattilaisten osaaminen kunnissa — ole toiminut meillä tähän saakka hyvin? Onko sivistysvaliokunnalla ollut kuultavanaan asiantuntijoita, jotka olisivat lausuneet, että vanhemmat eivät osaa arvioida sitä, onko heidän lapsellaan tarvetta päivähoitoon ja varhaiskasvatukseen? En oikein jaksa uskoa sellaista lausuntoa

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

löytyvän. Varhaiskasvatuspalveluita ja julkisen puolen henkilöstön etuja ollaan leikkaamassa karkealla kädellä. Miten varhaiskasvatuksen henkilöstö tulee jaksamaan? Edistääkö se laadukasta varhaiskasvatusta?

Arvoisa puhemies! Lopetan siihen, että totean lasten päivähoidossa tehtävän monen perheen kannalta ensiluokkaista työtä. Lapsiryhmien suurentaminen yhdessä henkilökuntaa koskevien etuisuuksien huonontamisen kanssa on kelvoton kiitos tästä arvokkaasta työstä.

17.58 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! Ammattilaisten toteuttama varhaiskasvatus tukee vanhempien kasvatustyötä, joka on laissa säädetty ensisijaiseksi rooliksi. Oikeutta varhaiskasvatukseen ei olla poistamassa siis keneltäkään, vaan se turvataan kaikille lapsille jatkossakin. Hallituksen esitys subjektiivisen varhaiskasvatuksen osalta turvaa jokaisen lapsen oikeuden vähintään 20 tunnin varhaiskasvatukseen, joka on asiantuntijoiden mukaan riittävä määrä saavuttamaan lapsille suunnatut ja tavoitellut pedagogiset tavoitteet. Kun vanhemmat eivät työn tai opiskelun vuoksi pysty lasta hoitamaan kotona tai perheen tilanne tai lapsen etu sitä vaatii, tarjotaan lapselle edelleen tarvittaessa kokopäiväinen hoito hyvin matalan kynnyksen kriteerillä. On siis tärkeää huomata, että jos lapsi tarvitsee omien tai perheen ongelmien vuoksi ammattilaisen tarjoamaan varhaiskasvatusta enemmän kuin nyt asetettavat 20 tuntia, hän saa sitä myös jatkossa. Tämän esityksen myötä saavatkin lapsiperheet nyt mahdollisuuden kattavammin vastaanottaa apua ja tukea ongelmiinsa. Tämä toteutuu nyt paremmin niissä kunnissa, joissa tarveharkinta otetaan käyttöön varhaiskasvatuksen määrän osalta.

Ja kyllä, tämä on hyvää tarkoittavaa ja turvaa tuovaa byrokratiaa, joka vaatii enemmän varhaiskasvatuksesta kunnissa vastaavalta henkilöstöltä. He käyvät perheen kanssa yhdessä läpi perheen laajemman tarpeen varhaiskasvatukseen ja henkilökohtaisen tuen tarpeen. Tämän mallin kautta me voimme puuttua perheiden ongelmiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa tehokkaammin jatkossa. On parempi, että vaikeatkin asiat otetaan puheeksi kuin että automaattisen varhaiskasvatuspalvelun käytön ohessa tilaisuuksia perheen tilanteen kohtaamiseen on vähemmän. Byrokratia ei ole ainoastaan huono asia, vaan siitä on purettava turhat normit pois. Tälle normille on kuitenkin tarve sekä säästö- että hyvinvointisistä.

Lapsen hoitopaikkaa ei tulla jatkossakaan siirtämään vanhempien työtilanteen muuttuessa. Myös työttömäksi jouduttaessa lapsen hoitopaikka säilyy pari kuukautta, joten hoitojärjestelmä joustaa tässä tilanteessa jatkossakin. Hallitus haluaa kehittää myös avomallisia päivähoito- ja varhaiskasvatuspalveluita, joissa koko perhe voi olla mukana. Tämähän on erityisen tärkeää, että perheet ovat näissä mukana.

Se, mikä on huomattavaa, on sitten myös se, että osapäiväisiä ja kokopäiväisiä hoitolapsia on nykyin samoissa päivähoitopaikoissa, joten asia ei ole uusi ammattilaisille. Ryhmäkokojen ylärajan joustavoittaminen on tässä juuri tarpeen, jotta ryhmät saadaan järjestettyä tarkoituksenmukaisesti. Tätä muutosta on myös laajasti kiitetty kuntien sivistysjohtajien toimesta.

18.01 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin aloitan siitä tärkeimmästä. Perustuslakivaliokunta käsitteli tämän lakiesityksen yhteydessä lakiesitykseen liittyviä perustuslaillisia haasteita. Perustuslakivaliokunta totesi, että tähän lakiesitykseen liittyy myöskin arvio ryhmäkokoasiasta, jonka hallitus oli omalla asetuksenantovaltuudella vienyt valtioneuvostossa läpi niin, että eduskunta näihin ryhmäkokoihin ei sitten voisi ottaa kantaa.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Perustuslakivaliokunta totesi, että tämän lakiesityksen yhteydessä on käynyt ilmi, että tähän liittyvät nämä ryhmäkoot ja ne on tuotava eduskunnan päätettäväksi lainsäädännöllä, niin kuin vanhuspalvelulain mitoituksen osalta viime hallituskaudella tiedettiin, että joudutaan tekemään.

Tältä osalta olemme nyt tilanteessa, jossa hallitus hallituspuolueiden kansanedustajien tuella on tänään puskemassa läpi sellaisen säästölain, jonka vaikutuksia joudutaan vasta myöhemmin arvioimaan. Tämän myöntääkin sivistysvaliokunta omassa mietinnössään, jossa sivistysvaliokunta toteaa, että näitä esiin tulleita ongelmia tarkastellaan myöhemmin. Minusta tämä on eduskunnan arvovallan näkökulmasta kyllä aika erikoinen ratkaisu. Niitä tarkastellaan siis sitten, kun ryhmäkokoasetuksen muuttaminen lainsäädännöllä sitovaksi tullaan eduskunnassa käsittelemään. Siinä yhteydessä me tulemme tilanteeseen, jossa joudumme kaikki ottamaan kantaa siihen, syntyykö suomalaisessa päivähoitossa tilanne, että kun päivähoitojärjestelmä muuttuu nyt sekä osa-aikaiseksi että kokopäiväiseksi — jota käytäntöä meillä käytännössä ei ole ollut — niin se johtaa siihen, että meille syntyy sellaisia tilanteita, joissa lapsia on osa-aikaisessa hoidossa 39, koska tämä vanha asetuskirjaus siitä, että osapäivälapsilla on eri mitoitus kuin kokopäivälapsilla, voidaan ottaa käyttöön.

Jos joku ajattelee, että kyllä kunnat tietävät tarkkaan, että näin ei tulla lapsia kohtelemaan, niin viime hallituskauden lopulla teetettiin opetusministeriössä selvitys, ottavatko Suomen suurimmat kunnat tämäntyyppisen osapäivälasten erilaisen mitoituksen käyttöön, ja sen selvityksen valossa selvisi silloisille hallituskumppaneille, että me joudumme törmäämään tähän mitoitukseen, joka on osapäivälasten ja kokopäivälasten osalta erilainen. Siksi on tärkeää, että hallituskumppanit olisivat ottaneet kantaa siihen, onko teille esitetty kaikki tähän lainsäädäntöön liittyvät asiat, joiden sellaisinaan pitäisi olla tämän lainsäädännön eteenpäinviemisessä tutkittuja. Huonosta valmistelusta kertoo se, että hallituspuolueille on tullut yllätyksenä, että näitä päivähoitoon liittyviä ryhmäkokoja ei voinutkaan valtioneuvostoasetuksella päättää, vaan ne on tuotava nyt eduskunnan päätettäväksi.

Tässä toisen vaiheen käsittelyssä, jota on luvattu mutta ei kuitenkaan ministerin suulla ole vahvistettu, on tarkoituksena muuttaa kolme asiaa. Viime hallituskauden varhaiskasvatustilain uudistuksesta jäi kolme asiaa linjaamatta: kolmiportainen tuki päivähoiton puolella, pedagogiikan vahvistaminen ja ryhmäkokojen pienentäminen. Silloin kävin esittelevänä ministerinä kysymässä keskustalta ja perussuomalaisilta, olisivatko he olleet valmiita tulemaan mukaan talkoisiin, jossa koko eduskunnan porukalla oltaisiin voitu laatia tiekartta siihen, miten ryhmäkokoja voidaan tässä valtakunnassa varhaiskasvatuksessa pienentää. Mutta yllättävää oli se, että silloisista oppositiopuolueista vihreät ja vasemmistoliitto olivat halukkaita tulemaan mukaan, mutta keskusta ja perussuomalaiset päättivät, että heitä ei tämä työ kiinnostanut. Enkä minä yhtään ihmetellyt, koska te todella silloin jo mietitte, että tästä kohtaa voidaan säästää.

On todella sääli, että me olemme nyt siinä tilanteessa, että näitä ryhmäkokoja merkittävästi isonnetaan ja samalla subjektiivista päivähoito-oikeutta rajoitetaan ja se kuva, joka meille varhaiskasvatuksesta syntyy, on hyvin erilainen kuva kuin se, johon Suomessa on aikaisemmin uskottu. Me olemme uskoneet kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen. Me olemme uskoneet, että myös iltapäivisin tapahtuu varhaiskasvatusta, että varhaiskasvatus on siis hoidon, hoivan (Puhemies koputtaa) ja pedagogiikan yhdistelmä, ja näin ei nyt tapahdu.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Arvoisa puhemies! Koska pyysin puheenvuoroa salista, niin ihan todella lyhyesti vielä yksi asia. — Minä haluan vielä tuoda sen teille tietoon, että tämän lainsäädännön valmistelussa muutettiin myös sitä, mikä on osapäivälasten mitoitus. Laki ja asetus antavat ymmärtää, että osapäivälapsi on viisituntinen lapsi per päivä. Tämän subjektiivisen päivähoito-oikeuden käsittelyn yhteydessä ei ole otettu kantaa siihen, mitä ovat nämä subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajauksen piiriin tulleet lapset, joiden päivä onkin neljätuntinen. He eivät siis ole osa-aikaisen päivähoidon piirissä vielääkään. (Puhemies koputtaa) Tältä osin on kiinnostavaa tietää, milloin puututaan näihin epäkohtiin, joita on tullut esille tässä lakiesittelyssä ja tässä valmistelussa, josta erittäin monet asiantuntijat — voi sanoa, että jopa Kuntaliitto, joka on perinteisesti tätä kannattanut — ovat todenneet, että säästöä ei tule.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Kontula. Pyritään tuohon 5 minuutin suositusaikaan kaikissa puheenvuoroissa, aivan niin kuin ovat ohjeet tulleet.

18.08 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! En ole aivan varma, ovatko kaikki täällä tutustuneet niihin selvityksiin, joissa on käyty läpi, keitä ovat nämä vanhemmat, jotka pitävät lapsiaan kokopäiväpaikoilla siitä huolimatta, että ovat itse kotosalla. Vanhemmat, jotka ovat kotona lapsen ollessa päivähoidossa, voidaan jakaa neljään ryhmään: lastensuojelun piirissä oleviin, maahanmuuttajataustaisiin, työttömiin työnhakijoihin sekä äitiys- tai vanhempainlomalla tai hoitovapaalla oleviin. On selvää, että kaikkien näiden ryhmien lasten päivähoidolla on kansantalouden kannalta suotuisia vaikutuksia. Perustelen tarkemmin.

Lastensuojelun piirissä olevat lapset voivat säästyä kalliimmilta lastensuojelun tukitoimenpiteiltä, kuten perhetyöltä, huostaanotolta tai kodin ulkopuoliselta sijoitukselta. Nimenomaan päivähoitoikäisten lasten keskuudessa merkittävää huostaanottojen kasvua ei ole tapahtunut samalla lailla kuin muissa ikäryhmissä. Oikein ajoitettu varhainen tuki myös parantaa niiden lasten kouluvalmiuksia, perusturvallisuuden tunnetta ja kykyä toimia vuorovaikutuksessa toisten lasten kanssa. Jos kotona on lastensuojelun tarvetta aiheuttavia ongelmia, yhteiskunnan vastuu kasvatuksesta on erittäin suuri.

Subjektiivisen päivähoito-oikeuden siirtymisellä lastensuojelukynnyksen taakse voidaan ennakoida olevan kahdensuuntaisia vaikutuksia, joista voivat toteutua joko jommatkummat tai molemmat: Toisaalta osa selvästi päivähoidosta hyötывistä lapsista jää sen ulkopuolelle, kun vanhemmat eivät halua todistella viranomaisille tarvettaan lastensuojeluliseen tukeen. Toisaalta lastensuojelun asiakkaaksi voi hakeutua sellaisiakin, joiden tarve on tosiasiallisesti päivähoito, mikäli portti päivähoitopaikkaan kulkee lastensuojelun asiakkuuden tai siihen rinnastuvan kautta.

No, entä maahanmuuttajataustaiset perheet? Heille kielitaidon omaksuminen ja kulttuuristen koodien sisäistäminen sekä ystävyssuhteiden solmiminen valtaväestötaustaisten lasten kanssa on erittäin tärkeää tulevan koulu-uran kannalta. Osallistuminen päivähoidon toimintaan edistää parhaassa tapauksessa myös vanhempien integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

Työttömän vanhemman tehtävänä on suomalaisessa yhteiskunnassa pyrkiä kaikkiin keinoin pääsemään kiinni uudelleen työelämään tai uudelleenkoulutukseen aktiivisen työhaun ja erilaisten kuntouttavien toimenpiteiden avulla. Aikuisten työ- ja koulutusurat ovat tulevaisuudessa yhä pirstaleisempia ja työmarkkina-aseman vaihtelut nopeita. Irtisanottu

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

asuntovelkainen ja tulevaisuudestaan monella tapaa ahdistunut ja epävarma vanhempi ei aina ole lapselle paras hoitaja. Ei voida myöskään edellyttää, että lapset liikkuvat päivähoitoryhmistä, päiväkodeista ja sen myötä ystävyys- ja hoivasuhteista toiseen sen mukaan, miten työmarkkinat heittelevät heidän vanhempiaan. Ei liioin ole järkevää, että muutokset päiväkodin arjessa ajoittuisivat toistuvasti päällekkäin kodin kriisivaiheiden kanssa.

Viimeinen ryhmä, vanhempainvapaalla olevien vanhempien lapset, on näistä kokopäivähoitoryhmistä kaikkein pienin, vain noin 3 prosenttia kaikista päivähoidossa olevista lapsista. Käytännössä valtaosa tällaisista lapsista on siis jo nyt vapaaehtoisesti osapäivähoidossa tai kokonaan kotona. Subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen tässä ryhmässä ei siten tuo merkittäviä kustannussäästöjä mutta saattaisi yksittäisissä perheissä vaikeuttaa arkea huomattavasti. Jo kokopäivähoitoa vanhempainvapaiden aikana käyttävien perheiden vähäisyys viittaa siihen, että ratkaisuun päädytään perustellusta syystä. Ehkä vauvaa hoitava vanhempi on syystä tai toisesta väsynyt tai perheen lapset ovat vaikeahoitaisia. Lapsi voi myös kaivata kaverisuhteitaan eikä halua vaihtaa ryhmää pienemmän sisaruksen synnyttyä.

Uudistuksen vaikutusta pienten lasten äitien työssäkäyntiin on vaikea arvioida. Melko turvallisesti voidaan kuitenkin ennakoida, että sitoutuminen osapäivähoitoon vaikeuttaa työnhakua ja kasvattaa houkutusta jäädä kokoaikaisesti kotiin. Näin käy varsinkin silloin, kun kotiin jäämisen vaihtoehtona on pienten lasten äideille tavallinen työttömyyden, opiskelun ja pätkätöiden kombinaatio.

18.13 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Tässä on keskustelussa useampaan otteeseen viitattu kasvatusalan ammattilaisten näkemykseen 20 tunnista ja sen riittävydestä varhaiskasvatuksen kasvatuksellisten tavoitteiden täyttymiseen. Minun mielestäni pitäisi kuitenkin tarkastella tätä hallituksen esitystä kokonaisuutena ja sitä, miten nämä samat kasvatusalan ammattilaiset ovat kommentoineet juuri tätä nimenomaista esitystä ja varhaiskasvatuksen kokonaisuutta, mikä meillä on nyt käsittelyssä, ja heidän eivät kannata tätä nyt tähän esitykseen sisältyvää mallia osa-aikaiselle hoidolle. Sillä ei ole näiden asiantuntijoiden tukea. He eivät myöskään kannata ryhmäkokojen kasvattamista. Tämän on kaikkien asiantuntijoiden toimesta arvioitu huomattavasti vaikeuttavan nimenomaan näiden kasvatuksellisten tavoitteiden täyttymistä.

Tämä varhaiskasvatusjärjestelmä Suomessa, niin kuin tässä on useammassa puheenvuorossa jo todettu, on hyvin toimiva järjestelmä tällä hetkellä. Siinä huomioidaan sitä, että perheet itse parhaiten osaavat arvioida, mikä on omalle lapselle paras tapa hoitaa ja järjestää kasvatusta ja hoitoa. Se huomioi myöskin sen, että lapset ovat yksilöitä, että lapsen yksilölliset tarpeet saattavat muuttua, ja myöskin sen, että perheen tilanteet saattavat muuttua ajan myötä. Eli meillä on tällä hetkellä joustava, perheiden tarpeita huomioiva järjestelmä, josta me nyt olemme siirtymässä tämmöiseen rajattuun malliin, mikä tulee lisäämään perheiden ongelmia sovittaa yhteen lapsenhoitoa ja arkea ja työntekoa ja opiskelua ynnä muuta. Tämä muutos, minkä hallitus nyt esittää, johtaa siihen, että me siirrymme järjestelmästä, jossa tämä joustavuus ja valinnanvapaus on taattu, sellaiseen järjestelmään, jossa kaikilla vanhemmilla ei enää itse ole oikeutta päättää, mikä se paras hoitotapa ja -pituus on omalle lapselle. (Puhemies koputtaa) Kyllä minun mielestäni tässä on kyse ihan selvästä ideologisesta kannanotosta tietyn tyyppisen hoitomuodon puolesta.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

18.15 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on käyty keskustelua siitä, onko tämä ideologinen lakiesitys vai lähteekö tämä säästötarpeista liikkeelle. Uskon, että molempia elementtejä tästä lakiesityksestä löytyy, kuten tässä keskustelussakin on käynyt ilmi. Muistutan siitä, että arvioidaan, että säästöpotentiaali tällä esityksellä on noin 62 miljoonaa euroa, ja arvioidaan, että kokopäiväisestä varhaiskasvatuksesta sinne 20 tunnin varhaiskasvatusoikeuden piiriin siirtyisi noin 11 100 lasta eli 6,7 prosenttia kokopäiväisessä hoidossa olevista lapsista. Mutta kyllä minä ainakin myönnän sen, että tämän asian tarkasteluun vaikuttaa myös se ideologinen lähtökohta, millä tavalla ajattelemme lapsesta, lapsen kasvatuksesta ja perheen merkityksestä lapsen hoitamisessa.

En edelleenkään ymmärrä sitä, että jos meillä perusopetuksessa alaluokilla riittää se 19 tuntia viikossa kasvatusta ja opetusta, niin miksi ihmeessä se ei riittäisi alle 7-vuotiaille lapsille, kun ottaa huomioon, että tässä on aivan pieniäkin lapsia. Kysyn edelleen: onko joku täällä sitä mieltä, että vuoden tai kahden vuoden ikäinen lapsi tarvitsisi 40 tunnin ammatillista varhaiskasvatusta viikossa? (Eduskunnasta: Ei siitä ole kyse!) Ei varmasti tarvitse. Eikä sitä tarvitse 6-vuotiaakaan lapsi. 20 tuntia riittää vallan mainiosti, ja siihen tässä esityksessä on subjektiivinen oikeus säilymässä, (Puhemies koputtaa) ja sitten hekin, jotka tarvitsevat kokopäiväistä hoitoa, saavat sen.

18.17 Satu Taavitsainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Räsänen on tänään useampaan kertaan viitannut tähän, että Suomessa ykkös- ja kakkosluokkalaisilla on hyvin lyhyet koulupäivät, aivan kuin se olisi verrannollinen tähän, kuinka paljon päivähoitossa pitäisi näitä tunteja olla. Haluaisin nyt vähän kyseenalaistaa tätä asiaa, onko meillä tällä hetkellä mielestänne ideaali tilanne alakoululaisten osalta, sillä hyvin monissa keskusteluyhteyksissä on keskusteltu juuri siitä, että päivät ovat aivan liian lyhyitä siellä alakouluissa. Lapset ovat aivan liikaa yksin kotona, kun päivät loppuvat jo kello 12. Lapset ovat koko iltapäivän yksinään kotona, kun heille olisi paljon parempi olla vaikka erilaisten taide- tai liikuntatoimintojen parissa iltapäivät siellä koulussa. Elikkä meillä ei ole tällä hetkellä ideaali tilanne ykkös- ja kakkosluokkalaisten osalta, enkä toivo, että siihen verrataan tässä tapauksessa, että se olisi asia, johon pitäisi pyrkiä.

18.18 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun edustaja Räsänen kysyi, mikä tässä sitten niin erilaista on, kun verrataan kouluihin, niin emmehän mekään ajattele, että suomalainen peruskoulu toimisi niin, että lapset voivat valita, milloin he tulevat. Eihän se ole mahdollista, että minä jätän maanantain välistä ja tiistainkin ja hoidan minun perusopetuksen oppivelvollisuuteni niin, että käyn keskiviikkoisin ja torstaisin ja perjantaisin, ja tietenkään tämä lapsi itse ei sitä päättäisi, vaan hänen vanhempansa. Me emme myöskään voi ajatella, että tällainen kaksivuotias lapsi ajattelisi, että otan neljä tuntia nyt tätä hallituksen takaamaa subjektiivista päivähoito-oikeutta ja menen kotiin loppupäiväksi, koska hän ei itse pysty sitä päättämään. Se riippuu työmarkkina-asemasta, joka lapsilla on.

Ja kyllä minun täytyy sanoa, että onhan tämä erityisen huolestuttavaa, jos Kelan johtavat tutkijat kysyvät, eikö tällä maalla enää ole varaa koko päivää tätä pedagogiikkaa tarjota niille lapsille, jotka joka tapauksessa joutuvat olemaan jossakin (Puhemies koputtaa) koko sen päivän, kun vanhemmat ovat töissä.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Vastauspuheenvuoro, edustaja Räsänen, ja sen jälkeen puhelistaan.

18.20 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nythän ei ole kysymys niistä lapsista, jotka olisivat yksin kotona, koska nyt on kysymys niistä lapsista, joiden vanhemmat ovat kotona. Eli siinä mielessä mielestäni ei voi verrata nyt niihin pieniin koululaisiin, jotka tarvitsevat sitä iltapäivähoitoa. Pidän myös tärkeänä, että pienet koululaiset saavat iltapäivähoitoa, jos vanhemmat tekevät täyttä työpäivää, mutta varmasti niissä tapauksissa, jos siellä vanhemmat ovat kotona, he ilomielin ottavat sen koululaisen lyhyen koulupäivän jälkeen kotiin, eivätkä sellaiset lapset jää iltapäivähoitoon. Eli on rehellisesti tunnustettava, että tämä kokopäiväinen päivähoitojärjestelmä on lähtenyt nimenomaan vanhempien työelämän tarpeesta, siitä, että on tarvittu kokopäiväistä hoitoa sen työpäivän ajaksi. Ei se ole lähtenyt liikkeelle siitä, että pieni lapsi tarvitsisi 40 tuntia viikossa varhaiskasvatusta. Se 20 tuntia riittää vallan hyvin pienelle lapselle varhaiskasvatusta.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten puhujalistaan.

18.21 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Kävin täällä aikaisemmin ja ajattelin, että tulen tänne, ettei tuo aikataulu rajaa sitten puheenvuoroani.

Arvoisa puhemies ja hyvät kollegat! Minun täytyy kyllä todeta, että tämä vastakkainasetteleva keskustelu on osoittanut sen, etteivät kaikki edustajat ole perehtyneet asiantuntijoiden lausuntoihin ja näkemyksiin, joita on saatu sekä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa että sivistysvaliokunnassa, ja siltä osin on harmillista, että tämä keskustelu menee siihen, että mikä minun mielestäni on oikein ja miten minun lapseni on kasvatettu. Näin minun mielestäni ei pitäisi lainsäädäntöä tehdä, vaan lainsäädäntö antaa kansalaisille sekä kunnille, tässä tapauksessa kunnille, ne perusteet ja puitteet, ne lainsäädäntövelvoitteet, joilla meidän pitää turvata jokaiselle kansalaiselle, jokaiselle lapselle subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen, joka lähtee lapsen tarpeesta, ja kysehän on tästä. Sen takia jos me lähdemme rajaamaan tätä lapsen tarvetta, niin silloin se näkemys on meillä erilainen. Selvästi näkee, että kaikki asiantuntijat, jotka ovat olleet valiokunnissa, näkevät tämän aivan eri lailla, kuten esimerkiksi edustaja Räsänen on omissa puheenvuoroissaan todennut.

Arvoisa puhemies! Hallitus asettaa lapset jo hyvin pienestä pitäen eriarvoiseen asemaan. Se on tässä yksi oleellinen kysymys, jota me tällä hetkellä käsittelemme. Tällä vuosituhannella on tehty selvityksiä perheistä, joissa toinen vanhemmista on kotona ja lapsi on kokopäivähoidossa. Näiden tilanteiden taustalla on todettu hyvin usein olevan myös vahvoja perusteita kokopäivähoidon tarpeelle, kuten vanhempien mielenterveysongelmia, kielitaidottomuutta tai vakavasti sairaiden sisarusten erityishoidon tarvetta. Hallitus ilmeisesti olettaa, että nämä perheet automaattisesti tulevat hakemaan oikeutta kokopäivähoitoon. Kuitenkin lastensuojelun puolelta tiedetään ja on arvioitu, että vanhemmat itse hakevat tukea ja apua hyvin harvoin, vaikka perheen tilanne sitä hyvinkin usein saattaisi jopa edellyttää ja vaatia. Moni haluaa pärjätä itse ja pelkää leimatuksi tulemistä. He eivät halua kertoa omista elämäntilanteistaan, uupumisistaan, parisuhteistaan ja muista elämäntilanteistaan ja varsinkaan taholle, joka on varhaiskasvatuksen parissa, ja alan ihmisille, joilta ehkä sitten sitä apua tulevaisuudessa hakisivat.

Lisäksi päiväkodeissa tulee hoidon ja osa-aikaisuuden ja suurempien ryhmien takia olemaan entistä vaikeampaa havaita lapsen ongelmia ja tarjota tukea, jolla lastensuojelun tar-

vetta voitaisiin ehkäistä ennalta. Onkin helppo ennustaa, että hallituksen toimenpiteiden ansioista lastensuojelun tarve tulee lisääntymään ja huono-osaisuus periytymään entistä voimakkaammin. Eli kun hallitus nyt rajaa varhaiskasvatusoikeutta, suurena riskinä onkin, että ennalta ehkäisevien matalan kynnyksen palveluiden sijaan siirrytäänkin lopulta vaativien erityispalveluiden piiriin, jotka saattavat kestää vuosia ja joiden yhteiskunnalliset sekä yksilölliset kustannukset ovat moninkertaisia. Käytännössä hallituksen säästölaki tulee yhteiskunnalle moninkertaisesti kalliimmaksi.

Arvoisa puhemies! Kun viime vaalikaudella hallitus teki säästöjä, sosialidemokraatit pyrkivät aina pitämään huolta siitä, etteivät ne kohdistuisi kaikkein huono-osaisimpiin. Esimerkiksi lapsilisäleikkausta saimme pienennettyä ja lisättyä siihen verovähennyksen, jolla leikkaus kompensoitiin pienituloisille perheille. On valitettavaa, että nykyisessä hallituksessa ei ole enää puolueita, joilla olisi tahtoa vastaaviin pehmeisiin toimenpiteisiin. Päinvastoin tämäkin säästö, varhaiskasvatuksen subjektiivisen oikeuden rajaaminen, kohdistetaan nimenomaan niihin lapsiin, jotka ovat jo valmiiksi syrjäytymisriskissä ja -vaarassa.

18.25 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Suuri ongelma tässä lakiesityksessä on se, kuka määrittelee lapsen oikeuden kokopäivähoitoon ja millä perusteella tämä määrittely tapahtuu. Ulkopuolisen on vaikea määritellä tätä tarvetta, ja toisaalta esimerkiksi masentuneen tai väsyneen vanhemman voi olla vaikea vaatia lapselleen kokopäivähoitoa, vaikka lapsi sitä tarvitsisi. Itse asiassa ministeri Grahn-Laasonenkin on todennut, ettei perheitä saa ryhtyä tenttaamaan tällaisessa asiassa: jos perhe tuo lapsen kokopäivähoitoon, niin silloin lapsi ja perhe tarvitsevat kokopäivähoitoa. Jos näin on, niin miksi tarvitaan tällaista byrokraattista järjestelmää, joka tuo vain lisää työtä?

Toinen iso ongelma ovat nämä koko ajan suurenevat ryhmät, joissa kaiken lisäksi lapset vaihtuvat koko ajan. Tämä ei mahdollista esimerkiksi yhteisöllisyyden tai sosiaalisten taitojen oppimista.

Kolmanneksi olen erittäin huolissani varhaiskasvatustyötä tekevien jaksamisesta. Monet varhaiskasvatustyötä tekevät ovat sanoneet minulle, että eniten heitä uuvuttaa ammattidentiteetin ja todellisuuden välinen ristiriita. He tietävät, mitä hyvä ja laadukas varhaiskasvatus on, mutta liian suuret ryhmäkoot eivät mahdollista tätä laadukasta työtä.

18.27 Annika Saarikko kesk: Arvoisa puhemies! Ehkä ensinnäkin kommenttina täällä esiin nousseisiin pariin yksityiskohtaan: Hämmäntää tavallaan se tapa, jolla keskustellaan siitä, että varhaiskasvatus on kaikki se, mitä päiväkodissa tapahtuu. Kyllä varmasti laajasti ymmärrettyä on näin. Mutta kyllä meillä on alan ammattilaiset, joihin on viitattu monin kerroin ja on syytäkin ollut, koska he käytännön upean työn tekevät, osaavat rytmittää päivän niin, että siinä on selkeä pedagogisempi varhaiskasvatuksellinen osuus, sitten on ruokailua, päiväunia, ulkona leikkimistä, sitä normaalia päiväkodin arkea, jossa pedagogiikan ja hoivan vuorottelu on osattu ammattilaisten toimesta rytmittää niin, että varhaiskasvatuksellinen osuus toteutuu myös niiden kohdalla, jotka jatkossa osallistuvat päiväkodin arkeen esimerkiksi vain osapäiväisesti.

Mitä tulee myös tähän maahanmuuttoon, jonka nostin jo aiemmassa puheenvuorossa esiin, niin pidän todella tärkeänä, että yhtenä kriteerinä kokopäiväisen hoidon saamiselle voitaisiin käyttää tätä maahanmuuttoa, vasta maahan tulleiden perheiden lasten asemaa ennen kaikkea kulttuurin ja kielen oppimisen kannalta. Näen varhaiskasvatuksen ja koko päi-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

vähoitojärjestelmämme avainasemassa tässä, kun laajaa kotouttamista nyt parhaillaan mietitään.

Mutta ehkä vielä tähän isompaan kuvaan, arvoisa puhemies. Minusta on hyvä, että täällä ovat nousseet esiin myös nämä avoimet varhaiskasvatuspalvelut. Pitkältihän tämänkin lain toteutuminen on kiinni kunnissa tapahtuvasta palveluohjauksesta, siitä, mitä perheille kerrotaan erilaisista vaihtoehtoista lapsen hoidon ratkaisuksi, koko siitä paletista. Ja toisaalta on myös tämä iso kokonaisuus, hallituksen kärkihanke lasten ja perheiden muutosohjelmasta, jossa käytännön toimenpiteenä on muun muassa määrärahan osoittaminen viime kaudella tehtyyn hyvään sosiaalihuoltolakiin lapsiperheiden kunnallisen kotiaavun osalta. Toivoisin, että näkisimme päivähoidon osana isoa lapsiperheille ja nimenomaan lapsille kohdennettua palvelupalettia, jonka kuntakenttä tarjoaa.

18.29 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa puhemies! Se on todettu jo monta kertaa, että Suomen talous on ongelmissa, ja nyt me olemme siinä tilanteessa, jossa joudumme tekemään leikkauksia hyvinvointiyhteiskunnan pelastamiseksi. Mielestäni on lähdettävä sellaisesta, joka ei hävitä mitään peruuttamattomasti mutta kylläkin saattaa viedä niitä saavutettuja etuja, jotka on täällä jo ainakin kerran aikaisemmin mainittu.

Totesin aikaisemmin, että kolmen tunnin säännöllisellä korkealaatuisella varhaiskasvatuksella saadaan hyöty, mikä ei merkittävästi lisääny ajan lisäämisellä. Ja pyytäisin kaikkia huomioimaan, että käsittelyssä oleva laki turvaa jokaiselle 20 viikkotuntia varhaiskasvatusta — sama määrä kutakuinkin kuin on alkuopetuksessa peruskoulussa, johon sitten järjestetään kyllä sitä iltapäivähoivaa ja -kerhoa tarvittaessa.

Niille lapsille, joiden vanhempien voimavarat eivät riitä, tulee järjestyä tukea ja mahdollisuus kokopäiväiseen hoitoon, aivan kuten hallituksen esityksessä huomioidaan. Täällä on kannettu huolta siitä, että lapset leimautuvat avun tarvitsijoiksi. Minä uskon, että tämä huoli on turha. Tukea tarvitsevat ohjataan tuen piiriin jatkossa, aivan kuten tehdään tälläkin hetkellä. Suomessa on jo käytössä hyviä malleja, esimerkiksi Lapset puheeksi -malli, jolla systemaattisesti selvitetään lapsen ja perheen tarpeet ja ohjataan eteenpäin sitten ne lapset ja perheet, jotka tukea tarvitsevat.

Minä ajattelen näin, että nyt haetaan normaalisuutta lasten ja perheitten elämään. Lapsen oikeus on saada omien vanhempiansa aikaa ja kasvatusta, kun vanhemmat eivät ole työssä tai opiskelemassa.

18.31 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Ensipohtimalla ja keskustelemalla vaikka tuolla toreilla tämän esityksen ajatus tuntuu jokseenkin ymmärrettävältä. Niin, miksipä eivät vanhemmat hoida lapsiaan, jos eivät ole työssä. Uskon kuitenkin, että tänään täällä käydään historiallista keskustelua, historiallista keskustelua sen vuoksi, että 20 vuoden päästä näemme, mihin tämä päätös johtaa.

Jokaisen vastuullisen päättäjän tehtävä on perehtyä asiaan. Mielipiteitä voidaan ilmaista kohtuu helpoin perustein, mutta kun kuuntelee asiantuntijoita, kun perehtyy tähän itse asiaan, ymmärtää, että tässä on kyse paljon isommasta asiasta. Asiantuntijakuulemisen jälkeen itselleni jää useampi huoli tästä esityksestä. Ehkä keskeisin ja tärkein asia on lasten eriarvoisuuden kasvu, joka lähestulkoon poikkeuksetta, jokaisen asiantuntijan puheenvuorossa nousi esille. Varhaislapsuuden merkitys sosiaalisen osaamisen kehittymisessä ja pedagogisissa taidoissa on kaikkien tutkimusten mukaan merkittävä. Itse asiassa asiantuntijakuulemisessa nousi esille myös se, että nyky-yhteiskunnassa sosiaalisten taitojen merki-

tys on kasvanut merkittävästi, ja juuri siihen päiväkotij- ja ryhmätyöskentely toisten lapsien kanssa valmentaa näitä lapsia.

Osa-aikaisuuden ja kokoaikaisuuden välinen ero ei ole merkityksellinen. Edustaja Saarikko totesi, että on päiväkodin ammattitaitoa rytmittää päivät niin, että kaikkea tätä, mitä lapsi kasvunsa tueksi tarvitsee, tullaan jatkossakin saamaan. Tosiasia on se, että päiväkodin rytmin on oltavakin hyvin selkeä. Se, että tietyt tapahtumat tapahtuvat siellä joka päivä samaan aikaan, on ihan lasten edun mukaista. Miten käy sille lapselle, joka aina lähtee pois esimerkiksi ennen kuin alkaakin yhteisen ja vapaan leikin aika? Minulla on tästä jo nykyisellään ihan tuore kokemus, jossa tällaisen lapsen sosiaaliset taidot nostettiin esille ja hän sai erityislastentarhaopettajan kanssa opetella sosiaalisia taitoja. Koettiin, että lapsella oli ongelma, mutta kun lapsi menikin äidin töihin mentyä kokopäivähoitoon, niin tämä ongelma katosi. Kävi ilmi, että hän oli lähtenyt päiväkodista aina siihen aikaan, kun alkoi nimenomaan vapaan leikin aika. Hän ei ollut koskaan päässyt mukaan niihin ryhmiin ja jäi sitä kautta ulkopuolelle ja ikään kuin tuli leimatuksi sosiaalisilta taidoiltaan jollain tavalla puutteelliseksi.

Tutkijoiden mukaan jo nykyisinkin ne lapset, jotka tulevat tai lähtevät eri aikaan, koetaan lapsiryhmissä vieraina, jopa niin, että he eivät pääse mukaan leikkeihin. Tutkijat nostivat esille asiantuntijakuulemisissa sen, että tässä ei ole kyse siitä, että lapset olisivat jollain tavalla pahoja eivätkä haluaisi ottaa toisia lapsia mukaan leikkiin, vaan tämä on luontainen taipumus ja reaktio, tapa, jolla lapset toimivat, kun on kyse vieraammasta lapsesta suhteessa sitten niihin tuttuihin lapsiin. Leima on tässä yhteiskunnassa iso asia. Nyt sitä leimaa ollaan erityisesti työttömien ja enemmän apua tarvitsevien lapsiin lyömässä. Aina kun ihminen kokee olevansa erilainen kuin muut, syntyy leimaamisen tunne. Lapselle itselleen se on erittäin merkittävää, että joudutaan selittämään erilaisuutta. Kun muut joutuvat selittämään, miksi on tarvetta, niin se aiheuttaa leimaantumista.

Palvelujärjestelmän eriytyminen nousi esille: se, että jatkossa päiväkotikäisten osalta voidaan yksityiseltä palveluntuottajalta ostaa kokopäiväinen hoito, jota ei saa julkisen palvelun puolelta.

Sitten on sanottava, että nämä säästöt ovat ehdottomasti kyseenalaisia. Kaikista on tehtävä päätös hyvän hallinnon mukaan, sellainen päätös, josta voi myös valittaa. Tämä tulee tarkoittamaan sitä — siis ainoastaan 10 prosenttia nykyisistä päätöksistä on sellaisia, joiden kohdalla tätä harkitaan — että tullaan tekemään 90 prosentille nykyisistä kokopäivähoidossa olevista hakemuksia ja päätöksiä, joista syntyy valitusoikeus ja -rumba. Lopuksi sanon vielä sen, että päätöstä, joka eriarvoistaa lapsia, ei saisi koskaan tehdä säästösyistä. Tämä on ihan jo lapsen oikeuksienkin puolesta merkittävä asia.

18.36 Tapani Tölli kesk: Arvoisa puhemies! Olen hyvin mielenkiinnolla seurannut tätä keskustelua. Mieleeni on noussut ensinnäkin se, että on hyvin tärkeää, että keskustelu on oikeasuhtaista. Nyt mielestäni oppositio kärjistää tätä asiaa. Tässä ei ole kyseessä varhaiskasvatuksen oikeuden lopettaminen. Subjektiivinen oikeus 20 viikkotuntiin säilyy, ja se on se ydinasia, ja sitten, jos on tarve, niin on 40 tuntia. Se kynnys ei ole korkea.

Tässä keskustelussa huolestuttaa tämä perusasenne. Meidän perustuslakimme sanoo näin: "Julkisen vallan on myös tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu." Se perusvastuu on vanhemmilla tai niillä, joilla on vastuu sitten lapsen huolenpidosta, jos vanhempia ei ole. Ei lähin omainen ole lähtökohtaisesti viranomainen, vaan se vastuu on vanhemmilla.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Kun tätä keskustelua kuuntelee, niin jos ei tietäisi, mistä tässä on kysymys, tulee helposti se näkökulma, että rohkenevatko vanhemmat enää olla laittamatta lasta täysipäiväiseen varhaiskasvatukseen. He kokevat, että emme me osaa, emme me voi antaa laadukasta varhaiskasvatusta, vaikka osaisivatkin. Meidän lähtökohtamme on tukea niin, että vanhemmat pystyvät tämän tehtävänsä hoitamaan. Ei lähin omainen ole viranomainen. Kyllä asetus on näin.

Tämä ei tarkoita sitä, ettemmekö me tarvitse laadukasta varhaiskasvatusta. Sen pitää olla ja se on meidän yhteiskunnan hyvinvointijärjestelmän hyvin tärkeä osa. Voin sen sanoa omakohtaisestikin. Lapseni ovat olleet kunnallisessa päivähoidossa ja myöskin perhepäivähoidossa, ja se on aina kunkin perheen tilanteen mukaan harkittava, ja on erittäin hyvä, että meillä on hyvä järjestelmä.

Sitten kun me puhumme subjektiivisesta oikeudesta, niin jos lähtökohta on se, että vaikka ei olisi välttämätöntä tarvetta, niin on subjektiivinen oikeus 40 tuntiin varhaiskasvatusta viikossa, mutta sitten kun lapsi tulee vähän vanhemmaksi, niin hänellä on noin 20 tuntia subjektiivista oikeutta perusopetukseen, kun tulee sitten kouluikään, niin kyllä meidän pitää tarkastella näitä asioita oikeasuhtaisesti. Ja sanon vieläkin, että on erittäin tärkeää, että meillä on osaava, ammattitaitoinen varhaiskasvattajien joukko, joka pystyy antamaan laadukasta varhaiskasvatusta, ja sitä pitää tukea.

Mutta jos asetus tulee sellaiseksi, että on ainoa oikea tapa se, että lapsi on suurimman osan valvellaoloajasta kunnallisessa varhaiskasvatuksessa ja vanhemmat eivät pääse lapsen kanssa juurikaan yhteistä aikaa käyttämään... (Välihuutoja vasemmalta) — Ei, tämä asetus tulee tästä. Sitten kun on tarve siihen täysipäiväiseen, niin ilman muuta pitää olla.

Eli keskustellaan suunnilleen oikeasuhtaisesti tässä asiassa eikä tehdä turhaa vastakainasettelua.

18.41 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Edustaja Töllille, jota tavattomasti arvostan ja arvostan tämänkin puheenvuoron jälkeen, on nyt pakko todeta: Olen seurannut tätä koko tämän keskustelun ajan, istunut paikallani. Sanoitte, että oppositio kärjistää. Kun kuuntelin asiantuntijoita sivistysvaliokunnassa ja lainasin täällä aiemmin lapsiasiavaltuutettu Kurttilaa, joka sanoi, että tämä esitys on vaarallinen, niin sanoisin näin, että täällä käytetyissä puheenvuorossa on ehkä sitten kuitenkin — en halua nyt enää sytyttää mitään kokoa enkä muuta — kyllä jonkun verran enemmän keskustan ja hallituksen puolelta on tätä keskustelua ideologisoitu. Kyllä opposition puolelta (Puhemies koputtaa) on kuitenkin korostettu tätä lapsen etua ja lapsen lähtökohtaa. Mutta olen sitä mieltä, että tämmöistä (Puhemies: Aika!) siltaa kannattaa nyt tässä rakentaa, ettei tehdä tästä liian vaikeata.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Kaksi vastauspuheenvuoroa vielä, edustaja Kiuru Krista ja sitten edustaja Kontula.

18.42 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiinnitin huomion siihen, että sanoitte, edustaja Tölli, että lapset ovat niin paljon päivähoidossa. Nyt olisi hyvä, että tämäkin tosiasia korjataan täällä. Olen sen ennenkin tämän keskustelun aikana jo kuullut. Tänä päivänä suomalaiset lapset, vuoden 2004 tilaston mukaan — koska uudempia meillä ei ole, ja asiantuntijathan ovat meitä kritisoineet, että me teemme eduskunnassa päätöksiä 2004 vuoden tilastojen pohjalta — olivat 26 tuntia käytännössä viikossa päivähoidossa, eivät 40 tuntia tai yli. Ikään kuin annetaan ymmärtää, että lapset ovat enemmän päi-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

vähoidossa kuin vanhemmatkaan töissä. Näinhän ei ole. Se on hirveän tärkeätä huomata, että jos halutaan säästää ja ajatellaan, että subjektiivinen päivähoito-oikeus on nyt tämä suuri kansansairaus, jota tässä yritetään parantaa, niin kyllä minusta olisi ollut järkevämpi jollakin maksupolitiikalla tai jollain muulla ohjata, että vanhemmat eivät käytä sitä 100 prosenttia päivähoito-oikeutta lapsellensa vaan aidosti pitävät huolta siitä, (Puhemies koputtaa) että käytetään, kun on tarvetta. Tämä useimmiten unohtuu, että kun kuusi tuntia päivässä ollaan (Puhemies: Aika!) ja nyt neljää tuntia te teette, niin se on kahden tunnin leikkaus.

18.44 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Minä olen edustaja Töllin kanssa aivan samaa mieltä siitä, että kasvatusvastuu on ensisijaisesti vanhemmilla, mutta minä en ymmärrä, miten sitä tukee se, jos meidän päivähoitojärjestelmästä tehdään byrokraattisempi, hankalampi ja huonommin perheen ja sen lapsen elämäntilanteen muutoksiin reagoiva järjestelmä, niin kuin nyt ollaan tekemässä. Edustaja Töllin nuoruudessa työsuhteet olivat pitkiä ja melkoisen vakaita toisin kuin minun lasteni nuoruudessa, kun he alkavat omia lapsiaan tehdä. Silloin pitää päivähoitojärjestelmän reagoida ihan erilaisella nopeudella, jos me yritämme luoda järjestelmää, joka tukee niitä perheitä eikä ole perheille taas yksi ylimääräinen uusi vaiva.

Sitten siitä, onko subjektiivisen päivähoito-oikeuden raja iso vai pieni asia: Jos minun palkastani viedään puolet, niin kyllä se on minulle aika iso asia. Jos minä pääsen terveyskeskukseen vain joka toinen kerta, niin kyllä sekin on minulle aika iso asia, vaikkei se tarkoitakaan, etten ikinä lääkäriin pääsisä.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Otetaan vielä kolme vastauspuheenvuoroa, edustaja Tölli, edustaja Kärnä ja edustaja Jarva tässä järjestyksessä, ja sitten mennään puhujalistaan.

18.45 Tapani Tölli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin tärkeää, että tämä järjestelmä seuraa aikaa ja vastaa niihin tarpeisiin, mitä kunakin aikana on, ja että päätöksenteon pohjana käytetään riittävästi tietoa.

Erittäin hyvä, että edustaja Kiuru täsmensi näitä tilastoja. Minä viittasin siihen keskustelun sävyyn, mikä tässä on ollut, ja pitää ottaa huomioon se, että ei tule sitä näkökulmaa, että ainoa oikea tapa on viedä lapsi joka tapauksessa... (Välihuutoja vasemmalta) — Niin, tätä ei ole suoraan sanottu, mutta keskustelusta tulee tämä asetelma. — Sitten on erittäin tärkeää, että myöskin tämän voimaan tullessa seurataan, miten tämä toimii. Lähtökohtahan tässä on se, että silloin kun on tarve, kynnys on riittävän matala, että silloin kun lapsen etu vaatii, että on koko päivän, vaikka molemmat vanhemmat ovat kotona, niin ilman muuta. (Puhemies koputtaa) Siinä on päivähoiton henkilökunta avainasemassa, että tähän tartutaan, kun on aika.

18.46 Mikko Kärnä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluaisin aivan ensimmäiseksi kiittää niin edustaja Tölliä kuin edustaja Gustafssonia todella rakentavista puheenvuoroista. Olen täysin samaa mieltä siitä, että tässä tulisi nyt rakentaa sitä siltä, mutta se sillan rakentaminen vaatii, että me yhdessä nyt tunnustamme sen, että tämä hallituksen esitys ei millään tavalla loukkaa niitä lapsen sivistyksellisiä oikeuksia eikä heikennä hänen mahdollisuuttaan nimenomaan varhaiskasvatukseen. (Kristiina Salonen: Mi-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

ten niin?) Edustaja Räsänen aikaisemmin jo käytti erittäin rakentavan puheenvuoron tästä. Nyt täytyy yhdessä rakentaa sellainen järjestelmä, jossa ne sivistykselliset oikeudet kytetään turvaamaan ja oikeus varhaiskasvatukseen säilytetään. Se meidän on yhdessä tunnus-tettava.

18.47 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Puheenjohtaja! Ikävä kuulla, että joissakin kunnissa on jo nyt ongelmia näiden osapäiväisten lasten osalta, että siellä ei saada niitä pedagogisia tavoitteita toteutettua. Tässä on varmasti isoja eroja kunnissa. Omassa kunnassani esimerkiksi ollaan erittäin tyytyväisiä siihen, miten on voitu hoitaa osapäiväisten ja kokopäiväisten lasten hoito samoissa paikoissa.

Mutta vielä sitten tähän byrokratiaan liittyen, kun tätä normia ollaan purkamassa: Itsekin vastaan tästä, omalta osaltani vastuussa olen siitä, ja haluaisin siihen nyt viitata, että kun puhuimme istunnossa tästä normien purusta, niin edustaja Kontula silloin nimenomaan vaati, että tämä byrokratia turvaa kansalaisten oikeuksia tietyissä osin ja nimenomaan tämmöisissä tarveharkinta-asioissa. Tässä nimenomaan nyt turvataan perheitten tilannetta siinä mielessä, että katsotaan läpi se heidän (Krista Kiurun välihuuto) palvelutarpeensa ja -tarjontansa — olisi myös hyvä, että edustaja Kiuru ei aina huutaisi päälle, kun yrittää puhua — että he saavat sitä apua sinne kotiin jatkossa enemmän. Tämä hallitus haluaa lisätä tätä mahdollisuutta ja sitten näitä erityispalvelutarpeita esimerkiksi sille ongelma-perheelle. Jos heillä on esimerkiksi alkoholismia, niin onhan parempi, että niihin ongelmiin puututaan ja sitä apua tarjotaan sekä vanhemmille että lapsille tarvittaessa (Puhemies koputtaa) kuin että lapsi vain viedään hoitoon ja ei puututa siihen tilanteeseen. Nyt tämä keskustelu pitää syvemmin käydä.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Otetaan tässä vaiheessa edustaja Lohen puheenvuoro ja jatketaan hetken päästä sitten debattia vielä. Mutta koska tuossa jo kerkesin sanoa, että mennään listaan, niin mennään nyt listaan, mutta aivan varmasti kaikki saavat puhua tänään vielä.

18.48 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Kun tätä keskustelua olen kuunnellut osittain tässä salissa ja osittain työhuoneessa, niin tulee todella sellainen kuva, että nyt olisi tapahtumassa jotain todella dramaattista lasten oikeuksien näkökulmasta. Kyllä minun käsitykseni on se, että jos molemmat vanhemmat tai toinen heistä on kotona ja silloinkin on oikeus 20 tuntiin varhaiskasvatusta, niin minusta se on itse asiassa erittäin hyvä suunta, mihin mennään, ja ihan oikea päätös. Täytyy muistaa, kun täällä on siteerattu YK:n lapsen oikeuksien sopimustakin, että tämän sopimuksen mukaan lapsilla on ensisijainen oikeus kuitenkin vanhempiinsa ja heidän tarjoamaansa huolenpitoon ja hoivaan, ja sitten siellä lapsen oikeuksien sopimuksessa todetaan, että jos vanhemmat ovat töissä, niin jäsenvaltioiden tulisi järjestää tämmöinen päivähoito. Eli se sopimuskin lähtee tämmöisestä tarpeesta, ja tämä on hyvä tässä muistaa.

Kun tätä keskustelua on kuunnellut, niin tulee kyllä mieleen, että tässä aika lailla ajatellaan ja lähestytään tätä kysymystä eri maailmoista, ja olen miettinyt, mistä tämä johtuu, ja varmasti osittain tässä on myös tämmöinen ideologinen lähtökohtakin. Olen kyllä pahoillani, mutta tulee mieleen se, että täältä opposition puolelta, erityisesti vasemmistosta ja demareista, on käytetty puheenvuoroja, joista tulee semmoinen sävy, että lasten vanhemmat eivät lähtökohtaisesti olisi kelvollisia kasvattamaan ja tarjoamaan sitä varhaiskasvatusta

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

itse (Kristiina Salonen: Missä ja kuka?) vaan tarvitaan aina yhteiskunnan järjestämää päivähoitoa tai varhaiskasvatuspalveluita, jotta tulisi kelvollinen kansalainen. Ja jos tällainen viesti lähetetään täältä ulospäin, niin minusta se on huono viesti. (Kristiina Salonen: Kuka on lähettänyt?) Minusta pitää lähettää kaikille lapsen ja lapsien vanhemmille, niin heille, joiden lapset ovat päivähoidossa tai perhepäivähoidossa, kuin myös niille vanhemmille, jotka hoitavat itse kotona lapsiaan, se viesti, että kaikkien vanhempien tekemä kasvatus työ on erittäin arvokasta työtä ja sitä pitää arvostaa, eikä niin, että jotenkin, jos vanhemmat hoitaisivat lapsiaan kotona, ei tulisi kelvollisia kansalaisia. (Riitta Myller: Ei kukaan ole sanonut tuommoista!) Tällöistä viesteistä en halua välittää, mutta tällainen ideologinen viesti näyttää tulevan läpi etenkin sosialidemokraattien puheenvuoroista, ja olen tästä kyllä pahoillani.

Haluaisin vielä tuoda esille sen, kun moniin asiantuntijoihin täälläkin on viitattu, että eräs asiantuntija, professori Liisa Keltikangas-Järvinen, on todennut monissa puheenvuoroissaan, että 3-vuotiaalle lapselle päivähoitosta ei ole varsinaisesti kasvun ja kehityksen kannalta mitään hyötyä. Yli 3-vuotiaalle voi olla, mutta alle 3-vuotiaalle ei. Sen takia tätä hallituksen esitystä ja sen sisältöä kannattaisi suhteellistaa: tässä ei ole tapahtumassa mitään dramaattista, muuta kuin askel oikeaan suuntaan.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Otetaan tässä kolme vastauspuheenvuoroa. Edustajat Salonen, Kiuru Krista ja edustaja Kiljunen, tässä järjestyksessä.

18.52 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on kyllä niin käsittämätöntä vääristelyä. Siis minä ymmärrän sen, että me perustelemme asioita omasta lähtökohdastamme, mutta että toistuvasti hoetaan sellaista, että sosialidemokraatit ajattelevat, että vanhemmat eivät ole hyviä kasvattajia — ei pidä paikkansa. En minäkään sano ja väitä täällä, että keskustan puheenvuoroista välittyy se kuva, että te ette välitä lapsista. (Eduskunnasta: Joo, se on ihan käsittämätöntä!) En minä vääristele teidän puheenvuorojanne sillä tavalla. Älkää tekään tehkö samoin meidän puheenvuorojemme osalta, koska kukaan ei ole missään kohtaa sanonut, että vanhempi ei pystyisi kasvattamaan lasta. Eivät nämä ole toinen toisiaan poissulkevia puheenvuoroja.

Arvoisa puhemies! Vielä on sanottava se, että olen joka ainoan nykyisen kansanedustajan kanssa valmis tulemaan 20 vuoden päästä tähän samaan tilaan tai eduskuntasaliin ja myöntämään, jos olen ollut väärässä näissä puheenvuoroissa, (Puhemies koputtaa) että olen väärässä. Mutta toivon, että myös te olette valmiita tulemaan siinä kohtaa, (Puhemies: Aika!) kun ehkä moni lapsi on tämän kautta menettänyt elämässään (Puhemies: Aika!) jotain.

18.53 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun on kyllä nyt pakko sanoa, että hiukan hillintää. Minä en ainakaan eikä täällä moni muukaan halua käydä keskustelua siitä, onko lapselle parempi kotona annettu hoito vai päiväkodissa annettu hoito. Siitä ei ole tänään ollut kysymys, vaan siitä, saako lapsi aidosti sivistykselliset oikeudet — meillä on tähän asti katsottu, että ne ovat kahdeksantuntisia — koska meillä on katsottu, että varhaiskasvatus on hoidon, hoivan ja opetuksen kokonaisuus. Ja nyt sitä opetuksen kokonaisuutta ollaan rajaamassa, ja sen takia minusta on ollut tärkeätä, että me tunnustamme kyllä täällä sen, että meillä on erilaisia falangeja, on erilaisia näkökulmia. Ja minä vielä kerran lainaan sitä, mitä Kela sanoo: että on tunnustettu tosiasia, että 0—5-vuotiaiden lasten varhaiskasvatuspalveluiden käyttö Suomessa on Pohjoismaiden alhaisinta.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Ja tämä on vain tosiasia, mutta ei täällä kukaan ole sanonut, että vanhempi ei saisi valita, saako hänen lapsensa olla kotona vai ei. Ei täällä olla tekemässä ainakaan meidän puoleltamme semmoista esitystä, että kaikkien pitäisi viedä lapset päivähoitoon. Minun mielestäni siinä mielessä on aika uskomatonta ja törkeätä, että sosialidemokraatteja tästä (Puhemies koputtaa) syytetään. Ei täällä ole kukaan teitäkään syyttänyt, että lapset olisivat kotona.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Kolme vastauspuheenvuoroa, edustajat Kiljunen, Saarikko ja Jarva.

18.54 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On tullut jotenkin sellainen tunne tästä keskustelusta, että jotta hallituspuolueet pystyisivät perustelemaan tämän tilanteen, niin he kohdistavatkin nämä syytteet sosialidemokraatteihin ja oppositioon ja vääristelevät sitä kautta niitä tilanteita. (Tapani Tölli: En ole yhtään kertaa käyttänyt sanaa SDP!) Sanon nyt sen, miltä minusta tuntuu. Subjektiivinen varhaiskasvatus ei tarkoita sitä, että kaikki lapset on vietävä varhaiskasvatukseen, vaan kyse on ennen kaikkea lapsen subjektiivisesta oikeudesta varhaiskasvatukseen ilman erillisperusteita, ilman perusteita siitä, onko hänen vanhempansa töissä tai työttömänä. Lähtökohtana on ennen kaikkea lapsen subjektiivinen oikeus varhaiskasvatukseen. Tämä on se keskiössä oleva asia. Ja tämä tarkoittaa myös sitä, että me kunnioitamme vanhempien valinnanvapautta, sitä, että vanhemmat tietävät sen, milloin tämä oikeus on, mutta vanhempien ei tarvitse tulla perustelemaan omien elämäntilanteittensa, vaikeuksiensa tai työttömyytensä takia sitä asiaa, vaan he näkevät sen lapsen oikeuden jo sinällään (Puhemies koputtaa) yhteiskunnallisena oikeutena, ja sitä kautta mahdollisimman moni lapsi (Puhemies koputtaa) pääsee varhaiskasvatukseen, kun hän sitä tarvitsee.

18.56 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun täällä ovat sosialidemokraattien edustajat alkaneet käydä tätä nyt hyvin emotiopohjaisesti läpi, niin sanon itsekin, miltä minusta tuntuu. Osana hallitusta ja hallituspuolueen edustajana olen ollut valmis hyväksymään ja pidän välttämättömänä talouden tasapainotusta. Nämä kaikki keinot eivät ole helppoja, ja aika monen kohdalla on pitänyt mennä peilin eteen siinä, mitä niistä ajattelee. Tämä subjektiivinen päivähoito-oikeus ja sen rajaaminen ei itselleni ole ollut laisinkaan tästä helpoimmasta päästä, mutta samalla kun tähän asiaan on perehtynyt valiokunnassa asiantuntijoiden kautta — jotka kyllä monet ovat todenneet tästä laista kriittisesti — ja sitä valmisteluvaihetta seurannut, kun lakia on hiottu paremmaksi ja paremmaksi — ja me emme puhu samantyyppisestä esityksestä, kuin mitä viime hallitus silloisen ministeri Kiurun johdolla oli suunnittelemassa — niin minä lähdän siitä, että minä luotan niihin kasvatusalan ammattilaisiin ja myös siellä sosiaali- ja sivistystoimessa päivähoiton ammattilaisiin, jotka perheiden kanssa käyvät päivähoitopaikkaa anottaessa palveluohjauksena keskustelun siitä, mitä mikäkin perhe tarvitsee. Ja luotan myös siihen, että päiväkodin arki osataan järjestää niin, että varhaiskasvatuksen sivistykselliset oikeudet, joihin Kiuru viittaa, eivät ole esimerkiksi päiväunia tai ruokailua vaan sitä pedagogista osaamista, joka, kyllä, on jokaiselle lapselle oikeus ja keskiössä myös tästä eteenpäin.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Täällä oli muutamia vastauspuheenvuoroja vielä, ja luettelen ne tässä: edustaja Jarva, edustaja Marin, edustaja Huhtasaari ja edustaja Krista Kiuru.

18.57 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Puheenjohtaja! Ihmettelen kyllä tätä. Kun näihin asiantuntijoihin viitataan, niin edelleenkin on tämä 20 tuntia, mistä asiantuntijat ovat tuoneet esille, että se on riittävä määrä pienelle lapselle ammattimaisen varhaiskasvattajan toteuttamana varhaiskasvatuksena. He ovat todenneet, että se on riittävä pienelle lapselle.

Siihen, mitä sitten hoitona tarjotaan muuten, ollaan luomassa uusia malleja merkittäväällä tavalla, ja niitä resursseja lisätään siihen. Sehän on nimenomaan ollut perheillä se ongelma, että tällä hetkellä ei ole käytännössä sitä todellista valinnanvapautta sen suhteen, pystyvätkö he täysillä hoitamaan sitä lasta kotona, tai sitten he eivät nimenomaan ole saaneet niihin perheitten ongelmatilanteisiin sitä apua. Tästä on nimenomaan ollut kysymys, miksi meillä on niin paljon nimenomaan nuorissa perheissä sitä pahoinvointia, kun he eivät saa nimenomaan kotiin sitä apua. Varsinkin siinä vaiheessa, kun vauva syntyy perheeseen, pitää puuttua niihin ongelmiin. Tämä on tärkeä asia, nimenomaan tämä keskustelu, mikä käydään perheiden kanssa siinä vaiheessa. Minä luotan perheisiin ja ammattilaisiin, että katsotaan se palvelutarve yhdessä.

18.58 Sanna Marin sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä salissa on käytetty tänään hyviä ja rakentavia puheenvuoroja ja sitten täällä on käytetty vähän vähemmän rakentavia puheenvuoroja. En itsekään pidä siitä, että täällä jatkuvasti tiettyjen hallituspuolueiden edustajien toimesta pyritään asettamaan ikään kuin vanhempien kasvatusta ja varhaiskasvatusta vastakkain. Tästä ei missään vaiheessa ole ollut kyse, kuten oppositiopuolueiden puheenvuoroista olisi pitänyt jatkuvasti kuulla. Me emme suinkaan aseta näitä kahden vastakkain, vaan katsomme, että perheillä pitää olla itsellään oikeus valita se hoidon tarve nimenomaan sen oman perheen ja oman elämäntilanteen mukaan.

Tätä on hyvin perusteellisesti täällä käyty tänään läpi, ja toivon, että nyt kuulette tämän viestin. Esimerkiksi edustaja Kontula käytti tänään oikein hyvän ja perusteellisen puheenvuoron siitä, millaisia perheitä ja elämäntilanteita tämä raja koskisi, ja jos ette olleet täällä salissa kuuntelemassa, niin toivon, että luette sitten vaikka eduskunnan sivujen kautta sen puheenvuoron. Minusta se oli oikein hyvä ja hyvin avaava.

19.00 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä itse vanhempana mietin, mitkä, edustaja Kiuru, ne sivistykselliset oikeudet ovat, mitkä jäävät puuttumaan sellaisilta lapsilta, jotka hoidetaan kokonaan kotona tai jotka ovat vain muutama päivän viikossa hoidossa tälläkin hetkellä. Minulle tämä päätös ei ollut ollenkaan vaikea. Olen itse asiassa aina ihmetellyt sitä, minkä takia, kun meillä on julkinen palvelu, saa itse päättää, kuinka paljon sitä käyttää. Eikö julkinen palvelu ole sitä varten, että tarpeen mukaan? Eihän vanhuskaan saa päättää, meneekö hän laitoshoidon vai ei, vaan sen tarpeen arvioi joku ammattilainen, kun kyseessä on julkinen palvelu. (Krista Kiuru: Entäs koulut taikka joukkoliikenne?) — Jos puhemies antaa vielä vastata tähän koulukysymykseen? (Puhemies: Juu!) — Meillä on oppivelvollisuus. Pitäisikö, edustaja Kiuru, meidän laittaa myös varhaiskasvatusvelvollisuus lapsille?

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

19.01 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käytän sen minuuttini, jonka ehdin, tähän edustaja Saarikon kysymykseen. Teitä kovasti arvostan, edustaja Saarikko, kansanedustajana, mutta nyt kyllä vähän sydäntäni kirpasi. Nimittäin on totta, että viime hallituskaudella tehtiin uudistus osana tällaista isompaa rakennepoliittista kokonaisuutta, tiekarttaa siitä, miten suomalaista julkista taloutta tasapainotetaan. Sen kokonaisuuden osana kotihoidon tuen ja tämän subjektiivisen päivähoito-oikeuden kokonaisuus sidottiin yhteen. Minä puolestani perin tästä kokonaisuudesta tämän subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajoittamisen keskustalta. Tunnen tämän tosi hyvin. Sen takia olen tänäänkin ollut nämä viimeiset viisi tuntia paikalla — kohta tulee viisi tuntia.

Ja minun pitää sanoa, että tämä esitys, jonka te toitte eduskuntaan, todella on erilainen esitys, ja kiinnititte ihan oikeaan asiaan huomiota. Sitä minä en ymmärrä, miksi te ette perineet edes sitä vanhaa pohjaa, koska se olisi ollut oikeudenmukaisempi, ja siltä osin minä kysyn vielä siis nämä ongelmakohdat: Miksi lapsella ei ole viittä tuntia oikeutena, niin kuin osapäivälapsi määritellään laissa viiden tunnin lapseksi? Te olette siitäkin tunnin leikanneet pois, koska Kuntaliitto toivoi, että lapset voisivat aamu- ja iltavuoroon tulla päivähoitoon ja voidaan liukuhihnalta hoitaa tämä homma. Täällä iltapäivät ovat erilaisia päivähoitossa kokopäivälapsilla, (Puhemies koputtaa) ja silloin nämä osapäivälapset eivät sovi siihen samaan rytmiin, ja heidän sivistykselliset oikeutensa ovat siltä osin jo heti valmiiksi erilaiset. Tähän valiokunta ei muuttanut tätä kantaa. Ymmärrän sen siitä leimautumisen näkökulmasta, (Puhemies koputtaa) mutta en tästä näkökulmasta.

Sitten vielä, puhemies: 1/13-mitoitusta (Puhemies: Aika!) te ette muuta, eli 39 lasta voi olla samassa ryhmässä. Tätä en ole koskaan esittänyt.

19.03 **Nasima Razmyar sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on nyt toistunut useaan kertaan, että kyllä tämä 20 tuntia riittää ja asiantuntijoiden mukaan se on riittävä määrä. Istumme samassa valiokunnassa, ja muun muassa OAJ on sanonut, että 20 tuntia ei riitä. Jos osapäivähoidossa olevien lasten määrä kasvaa ryhmäkoossa jopa 39 lapseen, niin jokainen meistä voi miettiä, onko se laadukasta varhaiskasvatusta, kun ryhmässä on 39 lasta samanaikaisesti. Päivän rytmi hajaantuu, ja sitä kautta myöskin tiedämme, mitä nämä säästöt käytännössä tulevat tarkoittamaan. Kaiken lisäksi vielä lastentarhaopettajien määrä tulee vähentymään.

Edustaja Salonen piti äsken erittäin hyvän puheenvuoron siitä, että nyt puhutaan myös lapsista ja heidän tulevaisuudestaan. Jos tämä on teillä säästökohde, niin pidän sitä erittäin valitettavana. Sen maksamme kyllä myöhemmin vielä moninkertaisesti takaisin.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten otetaan yksi vastauspuheenvuoro vielä, ja sen saa edustaja Lohi. Sitten mennään puhujalistaan, ja siellä jälleen sitten saatte kyllä puheenvuoroja ilman muuta.

19.04 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan todeta sen, kun tässä syntyi debattia minun puheenvuoroni jälkeen, että minusta kuitenkin lapsella, jos puhutaan subjektiivisesta oikeudesta, on tärkeämpi oikeus omien vanhempien antamaan hoivaan, huolenpitoon ja kasvatukseen kuin yhteiskunnan tarjoamaan päivähoitoon. Minusta se menee kuitenkin tässä kaiken edelle. Täällä on käytetty puheenvuoroja muun muassa siitä — juuri tässä edellä edustaja Kiuru totesi — että lasten sivistyksellisiä oikeuksia jotenkin tulee loukattua, kun he eivät saa kuin 20 tuntia varhaiskasvatusta. Minä ym-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

määrän kyllä asian aivan toisella lailla, niin, että niille lapsille, jotka eivät ole esikoulussa tai oppivelvollisuuden piirissä, ei tämä kuitenkaan ole sen tyyppistä, tämä varhaiskasvatus ja päivähoito, miksi sitä kutsuukaan, (Puhemies koputtaa) että jos sieltä on pois, niin jäisi joku sivistyksellinen aukko niille lapsille. Se on kuitenkin leikkiä ja yhdessäoloa lähinnä.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten puhujalistaan.

19.05 Laura Huhtasaari ps: Arvoisa puhemies! Minusta tässä on nyt ihan oikeasti unohtettu se, minkä takia tämä päivähoito on olemassa. Se on sitä varten, että vanhemmat voivat käydä töissä ja opiskella ja tarpeen mukaan. Sitä varten tämä päivähoito on olemassa. Minun siskoni asuu Sveitsissä — ei siellä ole tällaista. Minun serkkuni asuvat Saksassa — ei siellä ole tällaista. Meillä Suomessa on, ja tämä on todella hieno asia, että meillä Suomessa on mahdollisuus viedä lapset päivähoitoon, kun sinä olet töissä. Mutta jos olet kotona, niin se viesti pitää antaa vahvana lapsille, että hoida lapsesi itse. Lapset haluavat viettää aikaa omien vanhempiensa kanssa.

Minä olen ollut päiväkodissa töissä, ja ne lapset kaipaavat siellä vanhempiaan. Ja kun ne pienet lapset ovat siellä 40 tuntia viikossa, se on todella paljon. Se on yksi syy, minkä takia minun mieheni otti osa-aikatyötä, koska minä tiedän, kuinka raskas se viikko on pienelle lapselle. Olen nähnyt sen työssä. Lisäksi vielä oma lapseni ei haluaisi edes kolmea päivää olla päivähoidossa, (Puhemies koputtaa) vaikka se päiväkotia, missä minun lapseni on, on todella laadukas.

19.06 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Sellaisia keskustelun avainsanoja ovat mielestäni olleet "tarveharkinta", "lasten eriarvoisuuden kasvu", "leima". Lähten kuitenkin liikkeelle siitä, kun nyt jo elämäkokemukseniakin takia kannattaa sanoa, mitä on mielessä, eikä 20 vuoden päästä tulla tänne, että sosialidemokraateille perhe on varmaan yhtä arvokas, jollei arvokkaampi, kuin muille, mutta sovitaan, että se on meille kaikille. Se on perusyksikkö. Ne voivat olla tänä päivänä kovin monenlaisia, mutta mielelläni ajattelen ainakin itse sillä tavalla, että perhe on hyvin tärkeä. Ja samassa yhteydessä mielelläni sanon näin, että vielä tärkeämpää on se, että lapsella on suhde aikuisiin, mielellään omaan isään ja äitiin, jos se on suinkin mahdollista, mutta olen aina koko yhteiskunnallisen toimintani ajan korostanut vanhemmuuden merkitystä ja teen sen alleviivaten tässäkin yhteydessä.

Mutta itse tämän keskustelun kannalta olennainen kysymys on seuraava: Asiantuntijalausunnossa on todettu näin, se oli THL:n lastenpsykiatri Jukka Mäkelä: "Perinteisesti sukulaiset, muut isommat lapset ovat olleet keskeisiä kasvatustehtävässä. Meidän yhteiskunnassamme tätä tukea tarjoaa myös varhaiskasvatuslain alainen toiminta." Sitten: "Tuen tarve on henkilökohtainen kokemus pärjäämisestä, eikä sitä voi ulkopuolelta määritellä. Jos perheet eivät saa sitä tukea, jota kokevat tarvitsevansa, lasten laiminlyönnin ja pahoinpitelyn riski lisääntyy. Nämä ovat Suomessa merkittävimpiä lapsen terveyttä, kehitystä vaarantavia tekijöitä."

Sitten kysymys kuuluu näin, että jos me otamme totena sen — niin kuin täällä on todettu myöskin hallituspuolueitten taholta, se oli vahvasti todettu myöskin sivistysvaliokunnan mietinnössä — että jos vanhemmat arvioivat, että he tarvitsevat apua lapsen kasvatustehtävässä, tarvitsevat oikeuden kokopäiväiseen hoitoon, ja se tulee heille antaa, niin miksi tavallaan sitten tuodaan tämänkaltaisen esitys, joka tulee tuomaan eri kunnissa, yksittäisissä päiväkodeissa satoja, jollei tuhansia tällaisia konflikteja — uskallan sanoa sen vähän tällä

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

tavalla — joissa syntyy pahaa mieltä, ongelmia ja joissa helposti käy niin, että ne vanhemmat, joitten voimavarat ovat vähäisemmät, saavat sitten tietyllä tavalla vammaa sielulleen tai heidän voimaantumistaan ei edesauteta. Minusta on todella harmi, että tässä esityksessä myöskin voi tapahtua erittäin isoja vaurioita, ja kuulun niihin, jotka iloitsevat siitä, että niin monissa kaupungeissa, myöskin omassa kotikaupungissani Tampereella, annettiin rukka-set tälle hallituksen esitykselle.

Lopuksi sanon sen — on nyt professori Keltikangas mitä mieltä tahansa — että minulla on yksi lapsenlapsi, jonka kehitystä olen seurannut, vähän yli 3-vuotias nyt, ja hän on tavattoman paljon oppinut siellä varhaiskasvatuksessa: siis sosiaalisia taitoja, liikuntaa, tanssia, kieltä ja näin edelleen. Ihmettelen kyllä tässä tapauksessa nyt tätä professori-asiantuntijaa. (Puhemies koputtaa) Kyllä siellä 2—3-vuotiaat oppivat paljon.

19.12 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Gustafsson tuossa edellä mielestäni kuvasi hyvin niitä ongelmia, joita meillä tällä hetkellä lapsiperheiden palveluissa on, ja kun tiedämme, että meillä on todella suuria puutteita lastensuojelussa tai vaikkapa lapsiperheiden kotipalveluissa, niin kyllä mielestäni täytyy rohjeta myös pohtia sitä, millä tavalla me asetamme näitä painopisteitä palveluissa. Eli sitten täytyy etsiä säästöjä niissä kohdin, joissa ilman vauriota ja vahinkoa pystytään säästämään, jotta voidaan panostaa niille kaikkein eniten apua tarvitseville perheille ja lapsille.

Se, mikä itseäni tässä keskustelussa on vaivannut, on se, että täällä ei ole huomioitu sitä, että niissä ikäluokissa, joista nyt puhutaan, nämä eri-ikäiset lapset ovat hyvin eri kehitysvaiheissa. Jos ajatellaan 1- tai 2-vuotiaista lasta ja sitten toisaalta 5—6-vuotiaita lapsia, niin heidän sivistykselliset tarpeensa ovat hyvin erilaiset. Itse pidän tätä hallituksen esitystä järkevänä kompromissina, lopputulemana, että nyt huolehditaan siitä, että jokaisella lapsella on se oikeus — ei velvollisuutta eikä pakkoa — siihen 20 tunnin varhaiskasvatukseen. Mutta jos sitten ajatellaan näitä pieniä lapsia, vuoden ja kahden ikäisiä, niin eihän heillä itessään ole tarvetta varhaiskasvatukseen tai joihinkin sivistyspalveluihin; he tarvitsevat hoivaa, ja ennen muuta he tarvitsevat äidin ja isän syliä ja hoivaa, (Puhemies koputtaa) jos se vain on suinkin mahdollista. Se heidän päivähoidon tarpeensa nousee (Puhemies koputtaa) ihan puhtaasti siitä vanhempien työssäkäynnistä tai opiskelusta tai sitten muista erityisyyistä.

19.14 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Suomessa käytetään bruttokansantuotteesta 1,2 prosenttia rahaa varhaiskasvatuksen hoitamiseen. Se on paljon vähemmän kuin muissa Pohjoismaissa. Tänään kävimme ansiokasta keskustelua siitä, että jos säästetään, keneltä kannattaa säästää. Jos me jo tällä hetkellä varhaiskasvatusta hoidamme halvemmalla kuin mikään Pohjoismaa, niin tietenkin keskeinen kysymyksemme tänään täällä taas on se, mitä me haluamme tältä varhaiskasvatukselta.

Illan aikana on selvinnyt, että moni ajattelee vielä, että varhaiskasvatus on aikansa lapsi. Sehän aikoinaan määriteltiin juuri työelämän tarpeista käsin. On sanottava, että se palveli sitä aikaa, jolloin aidosti oli mahdollisuus päästä sukupuolesta riippumatta työelämän pariin. Mutta tänä päivänä ja viime hallituskauden hyvin historiallista päätöstä ajatellen me puhummekin kaikkien lasten oikeudesta varhaiskasvatukseen. Koemme, että päivähoito on sekä hoidon, hoivan että kasvatuksen kokonaisuus. Emme pysty erottamaan, milloin on kysymys hoivasta, hoidosta ja kasvatuksesta, vaan monesti nämä elementit menevät myös limittäin. Siltä osin on tietenkin ollut iso kysymys varhaiskasvatuksen rajoittamisessa se,

tyytytäänkö siihen, että tämä neljä tuntia varhaiskasvatusoikeutta voisi olla vanhemman ja lapsen käytettävissä silloin, kun he itse haluavat, vai ei. Monet sivistyksellisten oikeuksien puolesta puhujat ovat lähteneet siitä, niin kuin valiokuntakin omassa mietinnössään toteaa, että tätä asiaa pitää tarkastella, ja ehkä mahdollisuus siihen, että lapsi kävisi päivittäisessä varhaiskasvatuksessa, saattaisi olla näiden sivistyksellisten oikeuksien kannalta ensisijaisista. Mutta sen kääntöpuoli on se, että en voi itsekään rohkeasti astua suoraan tälle linjalle, koska tosiasia on se, että me joudumme myös miettimään, miten tämä leimaa lasta, että joka päivä ei sitten saakaan olla varhaiskasvatuksen piirissä.

Iso kysymys on se, että kun esimerkiksi vuosittain nautimme kalenterin mukaan erilaisista juhlapäivistä, onko lapsella oikeus osallistua juhlapäiviin liittyviin projekteihin joka päivä vai vain niinä päivinä, kun on mahdollisuus olla varhaiskasvatuksen piirissä. Kovin julmalta tämä tuntuu, sillä jos hallituspuolueidenkin kansanedustajat myöntävät, että kaikilla lapsilla voi olla, jos tarve on ilmeinen, mahdollisuus olla kokopäivähoidon piirissä, ja sitä ei silloin tarvitse leikata. Silloin minä ihmettelen sitä, että jos kerran on vakaa halu, että jokainen, joka tarvitsee hoitoa, saa olla päivähoidon piirissä, niin miksi sitten tätä hyvin toimivaa subjektiivista oikeutta, jota ihmiset aidosti käyttävät vain noin 26 tuntia viikossa ja 6 tuntia päivässä, halutaan rajoittaa. Sitä en jaksa ymmärtää, jos kerran kuitenkin kaikilla on mahdollisuus tulla näiden sivistyksellisten kokopäiväisten oikeuksien piiriin.

Kun edustaja Saarikko äsken kysyi debatissa allekirjoittaneelta, miksi tai miten nämä viime kauden ja tämän kauden esitykset eroavat, tai viittasitte siihen, että tämä olisi parempi, niin minä käyn muutaman ongelmakohdan vielä läpi, jotta sitten tätä keskustelua voi referoida. Ensinnäkin minä ihmettelen hyvin paljon sitä, kuka keksi sen ja kuka antoi mennä läpi hallituspuolueessa sen, että vaikka osapäivälasten tuntimäärä mitataan nykyisessä lainsäädännössä viideksi tunniksi, niin nyt meillä on subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajoitusta koskeva esitys, joka onkin neljä tuntia. Tähän ei kukaan tunnu kiinnittävän huomiota. Eikö tämä ole aika iso epäkohta? Mitä tällä aidosti tarkoitetaan? Minä en itse halunnut antaa tässä Kuntaliiton painostuksessa periksi, koska tämä johtaa siihen, että osapäivälasten asema voi muuttua niin merkittävästi, että tätä oppimista ja kasvatusta, jota tässä salissa on korostettu, saattaa sitten saada niin sanotusti liukuhihnalta: neljä tuntia osapäivälapsia sisään aamulla ja iltapäivällä toiset samalla tavalla sisään. (Puhemies koputtaa) — Arvoisa puhemies, saisinko hiukan vielä jatkaa, ettei tarvitse tulla uudelleen? — Yritän olla lyhyt, mutta kun asia on niin tärkeä ja sydäntä riistää. Jos eduskunnassa on ollut sellainen hetki, hyvät kansanedustajat, että alkaa olla lähellä tippa silmäkulmassa, niin yhdeksättä vuotta tässä salissa — anteeksi, ei ihan tässä salissa fyysisesti — olleena minun täytyy sanoa, että nyt sydäntä riistää. Nimittäin tämä johtaa nyt siihen ongelmaan, että 30 miljoonan kustannukset ovat edessä, ja tätä hintalappua me voimme täällä vain arvioida, koska tosiasia on se, että sivistysvaliokuntakin myönsi, että ongelmia oli monenlaisia, mutta niihin palataan myöhemmin, ja teitte onneksi siitä lausuman, että palataan aidosti myöhemmin asiaan.

Mutta nyt tulee se iso juttu: Perustuslakivaliokunta totesi, että tähän liittyvät nämä ryhmäkoot, ja ei voi olla niin, että näillä osapäivälapsilla, joita kunnat voivat laittaa liukuhihnalta aamu- ja iltapäivään, nämä ryhmät voivat ollakin (Puhemies koputtaa) 39 lasta ja 39 lasta, koska nykyinen lainsäädäntö kuolleena kirjaimena tämän sallisi. Jos tämä tulee käyttöön, niin onhan tämä nyt valtavan iso asia täällä eduskuntasalissa, että sallimmeko me tällaisen epäyhdenvertaisuuden. Ei kai kukaan voi ajatella, (Puhemies koputtaa) että 39 lasta osapäiväryhmässä on tätä päivää.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

19.21 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Puhemies! Me emme varmaan pääse yksimielisyyteen tässä asiassa, mutta toivoisin, että emme tulkitsisi toisiamme tahallisesti väärin. Olen todella kummissani siitä, miten ihmeessä hallituspuolueiden edustajat voivat kuulla, että esimerkiksi me sosialidemokraatit aliarvioisimme vanhempien kasvatustyötä tai kasvatustaitoja. Olemme varmasti kaikki samaa mieltä siitä, että vanhemmat ovat useimmiten lastensa parhaimpia kasvattajia, mutta emmehan me siitä tänä päivänä täällä keskustele.

Tämä laki kyllä loukkaa lasten yhdenvertaisia oikeuksia varhaiskasvatukseen, sillä jatkossa eri kunnissa lapsilla on erilainen mahdollisuus saada varhaiskasvatusta. Monessa kunnassa ajatellaan nimenomaan asiantuntijoihin luottaen, että hallituksen esityksestä huolimatta lapsella on subjektiivinen oikeus kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen, ja nyt se varhaiskasvatuksen määrä siis riippuu siitä, mikä on lapsen kotikunta.

Mutta olemme erityisen paljon keskustelleet tänä iltana myöskin siitä, että tämä hallituksen esitys suurentaa ryhmäkokoja, ja tämä on todella huolestuttava asia varhaiskasvatuksen laadun kannalta. Toivottavasti hallituspuolueiden edustajat ovat samaa mieltä siitä, että 39 lasta samassa ryhmässä on kerta kaikkiaan ihan liikaa.

19.23 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Minusta on hyvä, että täällä on luettu myös perustuslakivaliokunnan lausuntoa tähän asiaan, ja toivon, että sitä luetaan sillä tavalla tarkkaan, että myös katsotaan, mitä se sisältää.

Sen haluan kuitenkin tunnustaa, että jos meillä ei olisi tiukkaa valtiontaloudessa ja jos meillä olisi ihan määrättömät varat, niin eihän varmasti olisi tarvetta mitään oikeuksia rajata, se on ihan selvä asia. Mutta sekin on hyvä tiedostaa, että ylimmässäkään maksuluokassa nämä päivähoitomaksut eivät kata kuin noin puolet niistä kustannuksista. Sen takia nämä loput kustannetaan verorahoilla ja ne verot kerätään meiltä kaikilta suomalaisilta. Senkin takia on hyvä miettiä, mikä on sitten tänä päivänä välttämätöntä yhteiskunnan tarjoamaa palvelua ja tarpeellista palvelua lasten ja lasten kehityksen kannalta, ja näitä joudutaan harkitsemaan ja tekemään tämmöisiä rajoituksia. Kun tämän tunnustan, niin samalla toivoisin, että opposition puoleltakin voitaisiin tavallaan tunnustaa se, että ei tämä nyt niin dramaattinen muutos ole lasten kasvun ja kehityksen näkökulmasta, mitä täällä on maalailtu.

Ja minusta olisi hyvä, että voitaisiin tunnustaa, että myöskin ne puheenvuorot, joissa on todettu, että tämä jotenkin leimaisi lapsia, ovat nekin kyllä ylimitoitettuja. Päinvastoin meidän pitäisi täällä käyttää sentyyppisiä puheenvuoroja, ettemme ainakaan kannustaisi tämäntyyppiseen toimintaan, enkä usko, että lapset leimaavat toisiaan tämän takia sen kokemuksen perusteella, mikä minulla on lasten toiminnasta.

19.24 Laura Huhtasaari ps: Arvoisa puhemies! Kiitos, edustaja Lohi. Olen näistä puheenvuoroistasi täysin samaa mieltä, mitä olet täällä sanonut.

Ja kun kyse on todellakin pienistä lapsista ja jos vanhempi on kotona tai molemmat vanhemmat ovat kotona, niin minusta paljon oleellisempi kysymys on, miksi sinä haluaisit viedä oman lapsesi hoitoon 40 tuntia viikossa. Se on se oleellinen kysymys, ja siinä on hyvä, että keskustellaan, koska eihän vanhemmuus parane sillä tavalla, että lapsi on päivän pois. Nythän meillä on mahdollisuus käydä sitä keskustelua ja tukea vanhemmuutta tässä näin. Ja edelleen päivähoitoa tarjotaan tarpeen mukaan.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Minä myös haluan korostaa, kuten olen aikaisemmin korostanut ja edustaja Lohi korosti: kysymys on julkisesta palvelusta, ja myös muissa julkisissa palveluissa saa tarpeen mukaan.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Vastauspuheenvuoro, edustaja Järvinen, ja sitten mennään taas puhujalistaan.

19.26 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä edustaja Huhtasaaren kommentissa oikeastaan kiteytyy kokonainen ydin. Hän kysyi sitä, kuinka vanhemmat, jotka ovat kotona, edes haluavat lastaan päivähoitoon, kun ongelma on juuri siinä, että tämä kokopäiväinen hoito lapsille on taannut hoidon, hoivan ja varhaiskasvatuksen myös niissä tapauksissa, joissa vanhemmat eivät edes älyä tarjota sitä vaihtoehtoa lapsille. Heidän ei ole tarvinnut käydä mitään seulaa läpi, vaan juuri näiden ihmisten lapset ovat ne kaikkein oleellisimmat, jotka tällä hetkellä voimassa olevalla lailla on saatu pidettyä siellä päivähoiton parissa ja jotka ovat uhatta syrjäytyä ja jäädä kotiin usein juuri sellaisten vanhempien hoivaan, joilla itsellään on niin pahoja ongelmia, että lapset kärsivät, vaikeivat vanhemmat sitä ymmärrä.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ja vastauspuheenvuoro vielä, edustaja Huhtasaari, jonka nimi mainittiin.

19.27 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on nytkin paljon lapsia, jotka eivät ole päivähoiton piirissä — eivät ollenkaan. Jotkut ovat nytkin osa-aikaisesti. Jos me haluamme panostaa lastensuojeluun, niin meidän tulee panostaa neuvolapalveluihin. Se, että lapsi on päivän päiväkodissa, ei muuta perheen tilannetta ja vanhemmuutta tai poista päihdeongelmaa tai muitakaan mielenterveysongelmia. Me tarvitsemme tukea kotiin niille, jotka sitä tarvitsevat, ja sen takia sitten tämä neuvolapalveluihin panostaminen on hyvä asia.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten mennään puhujalistaan.

19.27 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Edustaja Järvinen nosti esiin sellaiset perheet, joissa on niin pahoja ongelmia, että lapset tarvitsevat kokopäiväistä varhaiskasvatusta ja päivähoitoa, ja on aivan totta, että näitä perheitä on. Ajatellaan tilanteita, joissa on esimerkiksi mielenterveysongelmia, uupumusta, on alkoholiongelmia. Mutta kyllä itse pidän hyvänä sitä, että tulee tarve ja tulee järjestelyt, joissa nämä kysymykset on reilusti nostettava esiin. Eli tästä kokopäiväisestä hoidon tarpeesta on tehtävä selvitys, jolloin on mahdollista se, että näissä perheissä saadaan muutakin apua, kun ollaan ammattilaisten kanssa tekemisissä. Jos ajatellaan vaikkapa päihdeongelmaa, me tiedämme, että meillä on lähes 100 000 sellaista perhettä, jossa jommallakummalla tai molemmilla vanhemmilla on päihdeongelma. Kyllä se lapsi kärsii viikonlopun aikana ja ilta-aikana ja myös yöaikana siitä päihdeongelmasta, eli pelkästään se, että lapsi on 40 tuntia viikossa kunnallisessa päivähoitossa, ei ratkaise perheen päihdeongelmaa. Siihen tarvitaan muutakin apua. Sen takia en pidä lainkaan pahana sitä, että siitä täytyy tehdä selvitys ja täytyy hakeutua avun piiriin.

Lisäksi, jos ajatellaan näitä työttömiä vanhempia, niin mielestäni työttömyys ei ensinnäkään millään tavalla vähennä vanhempien kykyä sinänsä hoitaa lapsia ja antaa myös sitä

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

varhaiskasvatusta, jos pieniä lapsia ajatellaan, mutta pidän kyllä hyvänä, että esityksessä on tämä kahden kuukauden siirtymäjakso, jossa lapsi vielä voi olla entisessä kokopäiväryhmässä ennen kuin siirrytään tuohon 20 tunnin varhaiskasvatusryhmään.

19.30 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Tässä salissa on hyvin paljon enemmän asiantuntemusta kuin minulla itselläni on, mutta kun olen seurannut tuolta työhuoneesta tässä salissa käytyä keskustelua, niin vaikka päätin jo, että annan parempien asiantuntijoiden käydä tätä keskustelua ja käyttää puheenvuoroja, niin kyllä tämän lopun osalta on pakko todeta tiettyjä asioita vähän niin kuin omasta elämästä.

Minulla on paha lukihäiriö, ja olen aivan varma, että varhaiskasvatuksessa olevat ammattilaiset pystyvät havainnoimaan oppimisvaikeuksia jo ennen koulun aloittamista ja sitä kautta tehdään huomattavasti niveltyneempi mahdollisuus sen lapsen oppimiselle. Katson erityisesti tässä kohtaa, että me olemme nyt siinä tilanteessa, että meille tulee ja meillä on tällä hetkellä turvapaikanhakijoita. Meillä on ehkä kymmeniätuhansia niitä, jotka saavat turvapaikan. Jos varhaiskasvatus mahdollistetaan siinä vaiheessa nimenomaan näille tahoille niin että se on heidän oikeutensa, ilman että tarvitsee käydä keskustelua siitä, onko heillä siihen oikeus, niin sen vaarantaminen tällä esityksellä tekee ihmisistä eriarvoisia ja nimenomaan perheiden, ei pelkästään lasten, osalta. Meidän pitää antaa kaikki tuki ja mahdollisuudet niin, että tämä varhaiskasvatus antaa mahdollisuudet oppimisvalmiuksien kehittämiseksi, kielen oppimiselle ja tämän yhteiskuntakulttuurin omaksumiselle. Ja erityisesti siinä mielessä tämä varhaiskasvatus ja perhepäivähoito, siinä muodossa kuin ne nyt ovat, puolustavat omaa paikkaansa.

Kun edustaja Räsänen toi niitä ongelmaperheitä tässä esille ja sanoi, että eiväthän ne ongelmat nyt poistu, täytyy sanoa, että mahdollisuus olla perhepäivähoidossa, saada varhaiskasvatusta, tukee aivan varmasti näiden lasten kehittymistä, mennäänpä vaikkapa yhteen lämpimään ruokaan päivässä, kun lapsella on mahdollisuus saada sosiaalisesti hyviä kontakteja siinä ympäristössä, missä on muitakin lapsia, eikä kohdata niitä perheen päivittäisiä ongelmia, joita siinä perheessä ehkä on, jossa on mielenterveysongelmia tai alkoholinkäyttöä, liiallista sellaista taikka liian vähäistä — ihan kuinka hyvänsä.

Tärkeintä on se, että nyt nähdään isompi kokonaisuus siinä, kuinka me mahdollistamme tähän yhteiskuntaan sopeutumisen tässä meille tosi tärkeässä asiassa. Onko parempi niin, että me säästämme nyt, kun emme tiedä, kuinka paljon voimme säästää, vai otammeko sen turvallisemman askeleen ja mahdollistamme sen asian, kun ennakolta jo osaamme arvioida, että mikäli tämmöistä yhtenäistä mahdollisuutta, subjektiivista oikeutta, rajoitetaan, se tuottaa enemmän kuluja seuraavan 20 vuoden kuluessa? Nyt on tärkeätä pohtia sen lapsen ja perheen ja koko tämän meidän yhteiskuntarakenteen osalta, kuinka paljon parempi on se, että meillä on subjektiivinen perhepäiväoikeus.

19.33 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Olen iloinen siitä, että vaikka kello käy puolta kahdeksaa, näin moni kansanedustaja on paikalla näin tärkeässä asiassa, ja näin nopeasti sanottuna en tiedä olenko oikeassa vai väärässä, mutta minusta tuntuu, että näin pitkään yksittäisen säästölain kohdalla emme ole istuneetkaan pitkään aikaan. Siltä osin kyllä tämä kansanedustajia puhuttaa ja syystä.

Nimittäin noin 50 000, tai taisi siinä olla yli 50 000, allekirjoittajaa eri ammattijärjestöistä, jotka ovat päivähoidon piirissä töissä, on erityisen huolissaan tässä lakiesityksessä siitä, olemmeko me arvioineet koko tämän varhaiskasvatuksen kokonaisuuden eduskun-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

nassa tavalla, josta ei tule jälkikäteen ongelmia. Minusta se on aika iso vetoamus kansakunnan ammattilaisilta eduskuntaan päin, että tämä koko varhaiskasvatusta ja sen tilaa koskeva selvitys tehtäisiin ensin ja sitten tehtäisiin tämä kokonaisuus loppuun.

Edustaja Lohi viittasi jo tähän perustuslakivaliokunnan pohdintaan. Perustuslakivaliokuntahan totesi, että tähän liittyvät nämä ryhmäkoot, ja totesi näistä ryhmäkokoasioista, että ne pitää tuoda valtioneuvoston asetuksen sijasta eduskunnan lailla päätettäväksi. Tämä ennakkotapaus otettiin viime kaudella vanhuspalvelulain yhteydessä. Siltä osin myös sivistysvaliokunta on lainannut tätä perustuslakivaliokunnan kannanottoa siitä, että kun varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja muutetaan, ne pitäisi lailla vahvistaa. Ja todennäköisesti on suunniteltu, että toisen vaiheen yhteydessä näin tultaisiin tekemään.

Siitä syystä tietysti ammattilaiset ovat syystä huolissaan, että miksi vasta sitten koko tämän kokonaisuuden kuluerä käydään läpi, koska tosiasiaa sivistysvaliokunta itsekin kiinnittää huomiota siihen, että näitä ongelmia tarkastellaan myöhemmin ja sitä kautta sitten pitää seurata. Nämä eduskunnan asiantuntijakuulemisessa esitetyt ristiriitaiset laskelmat sekä valtiovarojen jaoston puolella että valiokunnan puolella sekä niihin liittyvät aika vanhat vuoden 2004 tilastot kertovat siitä, että me olemme voineet erehtyä, kun näitä säästölain todellisia kustannuksia ja säästöjä arvioidaan. Siksi minusta on tärkeitä, että kun me teemme esityksiä, joilla on kauaskantoisia vaikutuksia, myös nämä säästöt olisi arvioitu oikein. Tältä osin, jos Kuntaliiton arvio lähtee siitä, että kunnissa nämä säästöt jäävät puoliksi toteutumatta, se on jo tarpeeksi kova kannanotto siihen, että ongelmia saattaa tulla.

Toisaalta jos kerran näissä kuulemisissa on käynyt ilmi, että lapsia tuskin voidaan kohdella sekä osa-aikaisina että kokopäiväisinä, niin että yleistyy tämä kuollut kirjain 1/13-mitoituksesta, jolloin osapäivälapset olisivat 39:n ja kokopäivälapset 24 hengen ryhmissä, ja tätähän ei hallitus muuta, niin silloin me joudumme siihen tilanteeseen, että tähän tarkastetaan vasta sitten, kun eduskunta pääsee näihin ryhmäkokoisiin käsiksi. Jos silloin päätetään luopua tästä mahdollisuudesta kohdella näitä osapäivälapsia näin eriarvoisella tavalla suhteessa kasvattajien lukumäärään, silloin me olemme tilanteessa, jossa sen 1/13-mitoituksen muuttaminen maksaakin 30 miljoonaa, ja tämän esityksen säästövaikutuksista ei jää enää mitään jäljelle. Ja näitä nyt on käsitelty tietysti sekä jaoston että valiokunnan puolella.

Arvoisa puhemies! Sitten yksi näkökulma, josta on kovin vähän vielä puhuttu, on se, että on hienoa, että tässä esityksessä kuitenkin taataan se mahdollisuus, että lapsi voisi jäädä siihen samaan hoitopaikkaan. Mutta konkreettinen kysymys käytännössä on se, että tätä oikeutta on kuntien hyvin vaikea taata, koska nämä tilanteet ensinnäkin muuttuvat hyvin nopeasti. Onko oikeus siihen omaan päiväkotiin tällä yhdellä pienellä ihmisellä? Asiantuntijakuulemisissa on epäilty sitä, voiko käytännössä tämä perusteluissa ilmaistu oikeus toteutua.

Tältä osin kysymys on siis siitä, miten tämä 20 tunnin oikeus käytännössä tulee toteutumaan, minkälainen byrokratia se tulee olemaan. Jos se on kevennettyä byrokratiaa, sen pitää kuitenkin olla sellaista byrokratiaa, josta voi valittaa. Ja koska tämän oikeuden piiriin pääseminen saattaa koskea nyt tätä 90:tä prosenttia nykylapsista, jos elämäntilanne vanhemmilla jatkossa muuttuu merkittävästi, silloin tämä on aika iso kysymys, kuinka paljon tämä byrokratia itsessään tulee tuottamaan kustannuksia.

Arvoisa puhemies! Vielä on pakko sanoa siitä, että emme me ihan turhaan täällä ole keskustelleet. Nimittäin kyllä tämä OAJ:n tiedote on ikävä eduskunnalle ja sen arvovallalle. Haluan tämän siteerata siitä huolesta, joka minulla on nyt siitä, onko tämä aidosti pystytty

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

arvioimaan (Puhemies koputtaa) sillä vallalla, joka eduskunnassa on. Tämä kuuluu näin, puhemies: "Sivistysvaliokunta myönsi subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaukseen liittyvät ongelmat mutta ei käyttänyt valtaansa puuttua niihin. Sivistysvaliokunta iski viimeisen naulan tolkkulisen varhaiskasvatuksen arkuun, sanotaan OAJ:stä. Mietinnössään sivistysvaliokunta myöntää varhaiskasvatuksen ja (Puhemies koputtaa) päivähoito-oikeuden rajausta koskevan lakiesityksen puutteet, joita ovat muun muassa ristiriitaiset laskelmat kustannuksista (Puhemies koputtaa) ja laskelmien taustalla olevat vanhat tilastot."

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Yritetään pitää näitä suositeltuja aikoja, koska on pitkä ilta edessä ja paljon puheenvuoroja.

19.40 Laura Huhtasaari ps: Arvoisa puhemies! Minä haluaisin kysyä, miksi oppositiole on ongelma se, että lapsi saa päivähoitoa tarpeen mukaan enemmän kuin sen 20 tuntia, siis tarpeen mukaan enemmän. Kokeeko oppositio, että lapset ovat tällä hetkellä eriarvoisessa asemassa, koska nythän kaikki lapset eivät suinkaan ole klo 8—16 päivähoidossa? Lasten ja perheiden tilanteet elävät nytkin ihan koko ajan, tälläkin hetkellä.

19.40 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! Olemme jo yli seitsemän vuotta eläneet tätä talouden taantumaa, ja tiukkojakin ratkaisuja pitää tehdä. Tämä rajaus on yksi näistä tarvittavista ratkaisuista. Olen ymmärtänyt, että vähintään 20 tuntia turvataan kaikille, kiipeimmin tarvitseville laajemminkin, ja olen kyllä aidosti hieman hämmästynyt tästä keskustelusta, kun sitä olen työhuoneessa radion välityksellä seurannut. Jos keskustelusta olisi kuullut vain osan, niin olisi voinut jäädä siihen uskoon, että tässä olisi nyt kyseessä todella mittava suuren luokan mullistus, joka asettaisi meidän lapsemme välittömään vaaraan. Koska näin ei kuitenkaan ole, niin hyväksyn näissä olosuhteissa tämän esityksen.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 80/2015 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lapsilisälain ja elatustukilain 4 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 70/2015 vp

Valiokunnan mietintö StVM 12/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 12/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Edustaja Heikkinen tulee esittelemään asiakirjan. Olkaa hyvä.

Keskustelu

19.42 Hannakaisa Heikkinen kesk (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Esittelen siis sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietinnön hallituksen esityksestä eduskun-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

nalle laiksi lapsilisälain ja elatustukilain 4 §:n muuttamisesta. Olemme saaneet valiokuntaan lausunnon perustuslakivaliokunnalta, ja asiantuntijoita kuultuamme olemme todenneet seuraavaa.

Tässä esityksessä ehdotetaan, että lapsilisälaista kumotaan lapsilisien indeksisidonnaisuutta koskeva säännös. Lapsilisien indeksitarkistuksia ei enää jatkossa toteuteta. Esityksellä tavoitellaan valtiontalouden säästöjä. Hallitus arvioi, että ehdotuksesta kertyy säästöä vuosina 2016—2019 yhteensä 64,4 miljoonaa euroa.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta huomioi, että lapsilisien indeksisidonnaisuuteen on kohdistunut poikkeuksellisen paljon muutoksia viime vaalikausien aikana. Lapsilisä sidottiin kuluttajahintojen muutosta vastaavaan kansaneläkeindeksiin maaliskuun alusta 2011. Sitä ennen valtioneuvostolla oli oikeus laissa olleen valtuutuksen nojalla korottaa lapsilisän määrää elinkustannusten nousua vastaavasti. Näin ei kuitenkaan yleensä tehty, vaan lapsilisän tasokorotuksista on aika ajoin päätetty lailla.

Arvoisa rouva puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta huomauttaa, että jos indeksitarkistus nyt tehtäisiin, lapsilisät pienenisivät, koska kansaneläkeindeksi vuonna 2016 on jonkin verran negatiivinen. Nyt hallituksen esityksen seurauksena lapsilisät säilyvät vuoden 2015 tasolla, ja tason pysyttämiseen varataan valtion talousarviossa vajaa 6 miljoonaa euroa. Valiokunta toteaa, että indeksisidonnaisuuden lakkauttaminen kokonaan heikentää vuosien mittaan lapsilisän reaaliarvoa, ellei sen tasosta huolehdita tasokorotuksilla. Reaaliarvon alentuminen vaikuttaa erityisesti pienituloisiin lapsiperheisiin, sillä tulonsiirtojen merkitys pienituloisissa perheissä on noin kolminkertainen muihin lapsiperheisiin verrattuna. Lapsiperheiden toimeentulovaikkeudet koskettavat tutkimusten mukaan kaikkein eniten yhden huoltajan perheitä sekä monilapsisia perheitä. Valiokunta toteaa, että lapsilisän indeksisidonnaisuuden poistaminen ei vaikuta kuitenkaan kaikkein pienituloisimpien toimeentulotukea saavien lapsiperheiden tulotasoon sillä edellytyksellä, että toimeentulotukeen tehdään tulevina vuosina täysimääräiset indeksitarkistukset. Pienempi lapsilisä korvautuu tällöin hieman suuremmalla toimeentulotuen määrällä. Indeksisidonnaisuuden poisto tuo toimeentulotuen piiriin jonkin verran uusia lapsiperheitä alimman tulotason perheistä, monilapsisimmista perheistä sekä työttömistä ja yksinhuoltajaperheistä.

Arvoisa rouva puhemies! Valiokunta pitää myönteisenä, ettei hallitus esitä lapsilisiin suoranaisia tason leikkauksia ja että lakiehdotuksesta on hallituksen esityksessä tehty lapsivaikutusten arviointi. Perustuslakivaliokunta on kuitenkin kiinnittänyt huomiota siihen, että indeksisidonnaisuuden lakkautumisesta aiheutuvia vaikutuksia lapsiin ja lapsiperheisiin arvioidaan tässä esityksessä vain keskiarvojen valossa. Perustuslakivaliokunta katsoo kuitenkin, että nyt ehdotetun indeksijäädätyksen vaikutukset ovat suhteellisen vähäisiä eikä esitys kokonaisuutena arvioiden heikennä lapsiperheiden asemaa sillä tavoin, että se muodostuisi ongelmalliseksi suhteessa perustuslakiin.

Perustuslakivaliokunta huomauttaa myös, että tämänkaltaisen lainsäädännön yhteydessä on välttämätöntä tuoda perusteluissa yleisen tason mittareiden lisäksi selkeästi esille leikkausten tosiasialliset vaikutukset erilaisten perheiden ja kotitalouksien asemaan. Sosiaali- ja terveysvaliokunta yhtyy tähän valiokunnan vaatimukseen. Perustuslakivaliokunnan mielestä on suotavaa, että indeksin poisto toteutettaisiin määräaikaisena toimenä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta kuitenkin ehdottaa lakiehdotuksen hyväksymistä hallituksen esittämällä tavalla pysyvänä.

Arvoisa rouva puhemies! Tähän mietintöön sisältyy pykälävastalause.

19.47 **Anna Kontula vas:** Arvoisa rouva puhemies! Jonkin aikaa sitten juttelin vanhan sastamalalaisen kunnallisvaikuttajan, Myllyniemen Liisan, kanssa. Liisa on sitä ikäluokkaa, että muistaa sen päivän, kun hän ensimmäistä kertaa äitinsä kädestä pitäen jonotti sitä ihan ensimmäistä lapsilisää. Hän muistaa vielä, kuinka suuri asia tavallisessa työläisperheessä se silloin oli. Hän myös muistaa, kuinka kova poliittinen kysymys se oli, kuinka jonon vieressä kulki ihmisiä, jotka nimittelivät heitä loisiksi ja yhteiskunnan varoilla eläjiksi, kun kehtasivat lapsilisää mennä nostamaan.

Myllyniemen Liisa ei ymmärrä lapsilisien leikkausta. Vaikea sitä on ymmärtää minunkaan. Olen itse kasvanut sellaisessa perheessä, jonka koulu arvioi kaupunginosan köyhimmäksi perheeksi, ja meillä kyllä jokainen markka oli silloin kovasti tarpeen. Omille lapsileni olen lukuisia kertoja keittänyt kaurapuurot leipäjonojen antimista, ja kyllä siinäkin taloudessa ne kolikot olivat tarpeen.

Lapsilisä säädettiin vuonna 48 sillä ajatuksella, että me tarvitsemme pysyvän tulonsiirtomekanismin lapsettomilta perheiltä tai kotitalouksilta lapsellisille perheille, koska lasten hankkiminen on köyhyysriski. Köyhyysriski se on sitä vielä edelleen, tänäkin päivänä, ja ehkä enemmän kuin jonkin aikaa sitten. Vuodesta 95 alkaen — ei ihan joka vuosi, mutta noin isona trendinä — lapsiköyhyys on lisääntynyt koko ajan. THL:n arvion mukaan yksi keskeisimpiä syitä lapsiköyhyyden kasvuun on sosiaaliturvan ostovoiman heikkeneminen, jota estämään juuri on nämä indeksisidonnaisuudet on meidän sosiaaliturvajärjestelmäämme rakennettu. Me tiedämme jo kokemuksesta, että kun indeksi puretaan sellaisissa oloissa, joissa oletettavana on, että useimpina vuosina hinnat kuitenkin nousevat, sosiaaliturva jää jälkeen. Me emme pysty tässä salissa päättämään joka vuosi erikseen niitä korotuksia, jotka sinne pitäisi tehdä sen tason säilyttämiseksi.

Tutkimusten mukaan lapset eivät elä mitenkään ulkona raha-asioista, vaan lapset ovat erittäin luokkatietoisia. He tietävät, kuka porukassa on köyhä ja kuka on se tosi köyhä. Tiedetään myös, että köyhyyden kokemuksella ja sen syrjäyttävällä vaikutuksella on kantavuus pitkälle aikuisiälle, niin kuin Myllyniemen Liisankin kokemukset kertovat.

Hanna Mäntylä käytti täysistunnossa 10.4.2014 viisaan puheenvuoron, jonka hän päätti seuraaviin sanoihin: "Silloin kun itse on etuoikeutettu, on vaikea ymmärtää päätöstensä seurauksia niille, jotka ovat saaneet elämässään heikommat kortit." Tuolloin oli kysymys lasten asemasta tehdystä välikysymyksestä.

19.51 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Lapsiperheköyhyyden lisääntyminen on vakava asia. Se on erityisen vakava asia niissä perheissä asuville ja eläville lapsille. Lapsiperheiden toimeentulovaikeuksia ja köyhyysriskiä kasvattavat vanhempien työttömyys, yksinhuoltajuus ja lasten suuri määrä. Yksinhuoltajaperheissä eletään useimmiten kädestä suuhun, ja lähes 70 prosenttia yksinhuoltajista kertoo, että menojen kattaminen tuloilla on jonkin verran tai erittäin hankalaa.

Lasten ja nuorten hyvinvointi eriytyy voimakkaasti vanhempien koulutuksen ja sosioekonomisen aseman mukaan. Perheen taloudelliset vaikeudet ovat yhteydessä lasten ja nuorten pahoinvointiin. Tutkimusten mukaan 1990-luvun laman aikana lapsuuttaan ja nuoruuttaan eläneistä nuorista aikuisista jopa 50—60 prosenttia kärsii jonkinasteisista mielen-terveysongelmista. Tässä ryhmässä on myös paljon syrjäytymistä. Vanhempien huoli omasta jaksamisesta on yhteydessä taloudelliseen tilanteeseen. Köyhien perheiden lapset kokevat saavansa vähemmän aikaa ja huomiota aikuisilta kuin paremmassa taloudellisessa

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

tilanteessa olevien perheiden lapset ja nuoret. Köyhyys vaikuttaa siis monella tavalla kielteisesti lapsen hyvinvointiin ja kehitykseen.

Perheen varattomuus kaventaa myös lapsen mahdollisuuksia osallistua elinpiirinsä tavanomaisiin toimintoihin ja valintoihin. Pelastakaa Lapset ry:n selvityksen mukaan — vuodelta 2015, siis aivan uusi selvitys — köyhissä perheissä elävien lasten yhdenvertaisuus ei toteudu Suomessa lasten harrastuksissa, muussa vapaa-ajan toiminnassa eikä myöskään koulussa. Tästä esimerkkinä on se, että 80 prosenttia köyhien perheiden lapsista kokee mahdollisuutensa osallistua harrastuksiin rajoittuneeksi ja lähes 40 prosenttia kertoo jääneensä pois koulun järjestämiltä luokkaretkiltä. Huolestuttavaa on se, että perheiden heikolla taloustilanteella on vaikutuksia lasten kaverisuhteisiin. Köyhyys altistaa muun muassa kiusatuksi tulemiselle. Kiusaamisella ja ryhmän ulkopuolisuudella, kaverien syntymäpäiviltä pois jäämisellä on pitkäkestoiset vaikutukset lapsen hyvinvointiin ja terveen itsetunnon kehitykseen.

Tämän kaiken me siis tiedämme tutkimustietoonkin pohjautuen, mutta mitä hallitus tekee? Hallitus monin eri tavoin heikentää lapsiperheiden taloudellista tilannetta ja lisää lapsiperheköyhyyttä. Valitettavasti tämä nyt käsittelyssä oleva lakiesitys on vain yksi niistä monista erityisesti pienituloisten, monilapsisten ja yksinhuoltajaperheiden tilannetta kurjistavista lakiesityksistä. Säästöjen kokonaisvaikutukset tulevat olemaan huolestuttavan suuria.

19.54 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys lapsilisän indeksidonnaisuuden poistamisesta on yksi monista säästötoimista, joilla pyritään paikkaamaan julkisen talouden heikkoa tilaa arvioimatta tarkemmin pitkäaikaista vaikutusta. Asiantuntija-arvioiden mukaan esitys heikentää lapsiperheiden toimeentuloa ja siten vaarantaa lasten oikeuksien toteutumisen erityisesti pienituloisten, monilapsisten ja pienten lasten perheiden sekä yksinhuoltajaperheiden kohdalla. Yhdessä hallituksen tekemien muiden pienituloisiin ja haavoittuvassa asemassa oleviin ihmisiin ja perheisiin kohdistuvien leikkausten kanssa se syventää vanhempien taloudelliseen asemaan perustuvaa lasten eriarvoisuutta.

Sosiaaliturvalla on merkittävä rooli etenkin pikkulapsiperheiden arjessa, ja käytettävissä olevien tulojen niukkuus vaikuttaa monella tavalla lasten päivittäiseen elämään ja mahdollisuuksiin kuulua ryhmään. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimuksen mukaan lasten ja nuorten hyvinvointi eriytyy voimakkaasti vanhempien koulutuksen, sosioekonomisen aseman ja taloudellisten tilanteitten mukaan. Perheen varattomuus kaventaa lapsen mahdollisuuksia osallistua elinpiirinsä tavanomaisiin toimintoihin ja valintoihin ja johtaa ulkopuolisuuden kokemuksiin. Köyhyys rajoittaa lasten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia koulussa, harrastuksissa ja lähiympäristössä.

Lapsiperheköyhyys koskee yhä useammin myös perheitä, joissa vanhemmat ovat työssä. Sirpaleinen työmarkkina-asema, pätkätyöt, lyhyiden työsuhteiden ja työttömyyden vuorottelu sekä matalapalkkaisuus aiheuttavat enenevässä määrin taloudellista ahdinkoa lapsiperheissä. Yleisesti ottaen voidaan todeta, että mitä enemmän lapsia ja mitä nuorempia lapset ovat, sitä suurempi on perheen köyhyysriski. Kaikkein heikoimmassa asemassa ovat yksinhuoltajat. Heillä perheellisyys on riski myös työllistymiselle. Erityisesti siitä syystä on ristiriitaista, että hallituksen esityksessä arvioidaan, että esitys tuo toimeentulotuen piiriin jonkin verran myös uusia lapsiperheitä. Toimeentulotuki luo syvän kannustineloukun, johon vaikeassa työmarkkina-asemassa olevia ihmisiä ei pitäisi tietoisin poliittisin

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

päätöksin ohjata. Hallituksen ei pitäisi tehdä leikkauspolitiikkaa, jossa heikennetään ensisijaisia etuuksia ja siirretään lapsiperheitä viimesijaisen harkinnanvaraisen etuuden piiriin. Tätä ratkaisua ei voida pitää kannattavana.

Kuten valiokunta mietinnössään toteaa, on hyvä, että hallituksen esitykseen on sisällytetty lapsivaikutusten arviointi, jossa huomioidaan verotuksen lapsivähennyksen poistumisen ja lapsilisän indeksisidonnaisuuden poistamisen yhteisvaikutus. Perheisiin kohdistuu nyt monia muitakin toimia. Hallitus esittää leikkauksia yleiseen asumistukeen ja lääkekorvauksiin, korotuksia terveydenhuollon maksuihin. Hallitus aikoo rajata lasten oikeutta varhaiskasvatukseen ja korottaa varhaiskasvatuksen maksuja. Lisäksi koulutukseen kohdistuu rajuja leikkauksia kaikilla koulutusasteilla. Samalla nuorisotakuun rahoitusta ajetaan alas, työllisyystoimista leikataan ja työelämän pelisääntöjä heikennetään ja niin edelleen. Näillä kaikilla toimilla on kasautuvia vaikutuksia lapsiperheissä, ja leikkaukset kohdistuvat yhtä useampaan perheeseen. Hallitus ei saa esittää ratkaisuksi lastensuojelua tai toimeentulotukea. Mielestämme on välttämätöntä, että hallitus ottaa aikalisän lapsiin kohdistuvissa säästösuunnitelmissa. Tästä syystä esitämme, että hallitus tekee kokonaisarvioinnin lapsiperheisiin kohdistuvien säästöpäätösten vaikutuksista. Hallituksen ei tule ennen tätä arviointia tehdä pysyviä heikentäviä muutoksia lapsiperheiden etuuksiin.

Tästä syystä esitämme, että hallitus luopuu aikeistaan poistaa lapsilisä indeksistä sekä estääkseen negatiivisen indeksitarkistuksen vuonna 2016 jäädyttää indeksin aiemmalle tasolle ensi vuodeksi. Edellytämme myös, että hallitus tekee esimerkiksi osana lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman kärkihanketta laajemman suunnitelman siitä, että lapsiperheiden asemaa voidaan kokonaisvaltaisesti parantaa työn ja perhe-elämän yhteensovittamista parantamalla, vanhempien työllisyyttä vahvistamalla sekä sosiaaliturvan etuuksia ja palveluita kehittämällä. Tässä yhteydessä tulisi esimerkiksi arvioida lapsilisäjärjestelmän rakenteellinen kehittäminen sekä mahdollisuus korottaa vähimmäisvanhempainpäiväraha työmarkkinatuen tasolle.

Tästä syystä esitämme (Puhemies koputtaa) pykälävastalauseen sekä toisessa käsittelyssä tuomme myös oman lausumamme.

20.00 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Leipäjonoissa on tuhansittain pienten lasten vanhempia, jotka kipeästi odottavat sitä, milloin lapsilisät tulevat tilille, jotta pääsee kauppaan. Hallitus nyt esittää, että lapsilisälain indeksisidonnaisuus kumotaan. Näin ollen lapsilisien indeksitarkistuksia ei jatkossa toteutettaisi. Jos hinnat nousevat, niin lapsilisät eivät nouse.

Hallitus leikkaa tällä tavalla 64 miljoonaa euroa lapsilta vuosina 16—19. Lapsilisän ostovoiman heikennys lisää osaltaan lapsiperheiden köyhyyttä. Pieni- ja keskituloisilla vanhemmilla on entistä huonommat lähtökohdat turvata lapsen hyvinvointia ja kehitystä. Tämä on todella surullista ja poukkoilevaa politiikkaa, sillä nyt kumotaan päätös, joka on ollut voimassa vasta viisi vuotta. Lapsilisien taso on päässyt laskemaan, ja indeksiin sitominen oli edistysaskel sen saamiseksi vastaamaan nykyistä hintatasoa. Parannukset perusturvassa vähentävät lapsiperheiden riippuvuutta toimeentulotuesta. Hallitus itsekkin esityksessään toteaa, että indeksisidonnaisuuden poisto lisää toimeentulotukiasiakkaita. Toimeentulotukimenojen lisäyksen arvioidaan olevan miljoonia. Valtio ja kunnat rahoittavat perustoimeentulotuen menot yhtä suurin osuuksin, eli valtio laittaa kunnat maksajiksi, vaikka sillä itsellään on leveämmät hartiat kantaa taloudellista vastuuta.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Vielä huhtikuussa 2014 keskustalla ja perussuomalaisilla oli toinen ääni kellossa, kun he jättivät silloiselle hallitukselle välikysymyksen lapsilisien leikkaamisesta. He olivat silloin sitä mieltä, että "päätös leikata lapsilisiä on selkeä arvovalinta, joka kasvattaa inhimillistä hätää etenkin perheissä, joiden talous on tiukalla työttömyyden, sairauden tai muiden ongelmien vuoksi. Suurimpia kärsijöitä ovat näiden perheiden lapset." Näin se jakku kääntyi tässäkin asiassa. Mitään edellisellä kaudella kritisoitua ei ole esitetty korjattavaksi.

En hyväksynyt lapsilisien leikkaamista vuonna 2014 enkä hyväksy niiden heikennyksiä nytkään. Viime vuonna silloisen valtiovarainministeri Antti Rinteen vaatimuksesta lapsilisäleikkaukset hyvitettiin pieni- ja keskituloisille verotuksen lapsivähennyksellä. Nyt hallitus ei aio jatkaa enää lapsivähennystään. Verotuksen lapsivähennyksen poistuminen vuoden 17 jälkeen pienentää lapsiperheiden tuloja.

Näiden lisäksi hallitus kohdistaa leikkauksia lapsiperheille monelta suunnalta. Esimerkiksi vanhempainpäivärahan ja lomakarttuman leikkaukset, päivähoitomaksujen ja pienten koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan maksujen korotus, lasten subjektiivisen päivähoiton rajoittaminen, päivähoiton ryhmäkokojen nostaminen, esiopetuksen hoidon muuttaminen kerhotoiminnaksi, yleisen asumistuen heikennys, työllisyystoimenpiteiden heikennykset ja suunnitellut heikennykset työehtoihin sekä asumiskustannusten nousu vaikuttavat monin tavoin lapsiperheiden arkeen ja lisäävät lasten välistä eriarvoisuutta.

Arvoisa puhemies! Hallitus ihannoii monessa asiassa Saksaa. Lapsilisät Saksassa ovat tuplasti suuremmat kuin Suomessa ja ovat siellä myös nousussa. Toivoisin tässä asiassa otettavan oppia Saksasta. Lapsiperheiden toimeentulon heikentäminen ja palveluista leikkaaminen vaarantavat lasten oikeuksien toteutumisen erityisesti pienituloisten, monilapsisten ja pienten lasten perheiden sekä yksinhuoltajaperheiden kohdalla. Sen, minkä lapsilta leikkaa, elämältä leikkaa. Ettekö te hallitusvastuussa olevat ymmärrä, että kun lapsiperheistä pidetään huolta, niin kansakuntamme pärjää tulevaisuudessakin?

Kannatan edustaja Kiljusen tekemiä esityksiä. — Kiitos.

20.05 Annika Saarikko kesk: Arvoisa puhemies! Tämä lapsilisien indeksisidonnaisuus on nyt teema, jossa kannattaa käydä asia läpi vähän kauempaa, ensinnäkin siksi, että tässä salissa ei taida juurikaan olla puolueita, jotka olisivat vailla todistustaakkaa tämän asian tiimoilta. Tämä todetaan myös valiokunnan mietinnössä, jossa kerrotaan, että lapsilisät olivat pitkään etuus, joka ei ollut laisinkaan indeksiin sidottu. Kiviniemen hallitus asetti 2011 voimaan lapsilisien indeksisidonnaisuuden. Sitten tuli Kataisen hallitus, joka teki päätöksen siitä, että tämä viimeisimmäksi indeksiin sidottu etuus voidaan jäädyttää. Eli viime kaudella lapsilisiä ei tarkistettu. Sitten tuli Stubbin hallitus, jonka tehtäviin — tai Kataisen ja Stubbin hallituksen rajamailla — kuului lapsilisien leikkaaminen. Siis indeksijääditys ei riittänyt vaan lapsilisistä leikattiin. No, sitten päätettiin lisäksi laatia siihen yhteyteen verovähennysjärjestelmä, joka kyllä — täällä hyvin mainittiin — korjasi pienituloisten osalta hyvin monimutkaisella ja kalliilla verotuksen operaatiolla tätä tasoitusta leikkauksen osalta mutta ei tehnyt sitä kaikkein pienituloisimpien osalta, joilla ei tuloja käytännössä ole. Sitten tulemme tähän hallituskauteen, jolloin päädyttiin siihen, että tämä viiden vuoden taival lapsilisien sitomisessa indeksiin päättyy kokonaan.

Minä en rohkene sanoa, että yksikään puolue meistä olisi ollut erityisen johdonmukainen suhteessa lapsilisien indekseihin. Samalla kuitenkin on hyvä muistaa, että siitä huolimatta, että oppositio on esittänyt tässä kärjekkäitä arvioita lapsiperheköyhyyden kasvamisesta ja on totta, että nämä eri säästöpäätökset monin osin kohdistuvat lapsiperheisiin, tä-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

män osalta ei kuitenkaan voi ensi vuonna väittää perheiden tilanteen heikkenevän, koska kansaneläkeindeksi on jonkin verran negatiivinen ensi vuonna ja se tarkoittaa sitä, että lapsilisät säilyvät nykyisellä tasolla ja tason pysymiseen varataan valtion talousarviossa 5,9 miljoonaa. Elikkä nykyinen taso säilyy. Se on ensi vuoden osalta oleellinen tieto. Samalla haluan olla tyytyväinen siihen — kun hallituspuolueen edustajana ei näitä kaikkia päätöksiä ole hirmuisen helppo täällä puolustaa, mutta sen teen, jotta talous tasapainottuisi tulevien sukupolvien tähden — ja haluan kuitenkin muistuttaa siitä, että tämä hallitus teki osaltaan arvovalinnan ja poikkesi edellisen hallituksen arvovalinnasta, että me emme ole tehneet suoranaista tasoleikkausta lapsilisiin. Meitä voi syyttää monesta asiasta, mutta tässä asiassa, lapsilisissä, me päädyimme säilyttämään tämän universaalin oikeuden, joka on ainoitaatuinen osa suomalaista sosiaaliturvajärjestelmää, oli sitten kysymyksessä minkälainen perhe tahansa. Se on ennen kaikkea tulonsiirto lapsiperheiltä lapsiperheille, ja sen historia on hyvä muistaa.

Mutta niin kuin todettua, tämä indeksien suhtautuminen lapsilisiin ja eri puolueiden toiminta eri hallituskausilla ei ole kaiken kaikkiaan ollut erityisen johdonmukaista, ja siksi tämä järjestelmä on ollut poikkeuksellisen vaikeasti ennustettava. Se on minusta hyvä meidän kaikkien myöntää.

20.09 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Kiitoksia edustaja Saarikolle. Oli ihan hyvä, että tässä salissa käytiin läpi tätä indeksiä ja indeksisidonnaisuutta, sen purkamista ja leikkaamista. Minusta se on ihan rehellistä puolin ja toisin, niin hallituksen kuin opposition puolelta, kun nämä roolit ovat tässä vuosien varrella vaihdelleet.

Mutta kuitenkin kaikesta huolimatta rohkenen ihmetellä — jos tätä asiaa katsoo valtiontalouden näkökulmasta — miksi sitten kuitenkin tässä tilanteessa hallitus päätyi siihen, että halutaan nimenomaisesti poistaa kokonaan tuo indeksisidonnaisuus, kun sillä, että indeksi jäädytettäisiin, oltaisiin päästy siihen samaan säästövaikutukseen kuin mitä tällä nyt sitten ilmeisesti kuitenkin ollaan hakemassa. Siinä mielessä, kun esimerkiksi edellisessä asiakohdassa keskusteltiin siitä, onko kysymys säästämisestä vai ko ideologisesta rajauksesta, tässä kohtaa tuntuu, että on selkeästi nyt kysymys ideologisesta valinnasta. Elikkä nimenomaan tämä indeksisidonnaisuus halutaan kokonaan, tyystin, poistaa jostakin kumman syystä, vaikka sitten sillä indeksijäädytyksellä oltaisiin päästy valtiontalouden näkökulmasta ihan vastaavaan tilanteeseen. Että kyllä tässä mielestäni nyt on tietynlainen signaali haluttu antaa elikkä se, että emme halua, että tulevaisuudessa lapsilisät seuraavat elintasokustannusten nousun mukana, ja siinä mielessä tätä pidän kyllä ongelmallisena.

Tähän asiaanhan myös perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota ja kritisoinut sitä, että lapsivaikutuksia on toki arvioitu mutta niitä on katsottu nimenomaan tällaisesta keskiarvonäkökulmasta, ja keskiarvot kyllä kuvaavat aika heikosti sitä tilannetta, koska näitten indeksien poiston vaikutus on suurinta esimerkiksi monilapsisissa perheissä ja yksinhuoltajatalouksissa ja sitten myöskin vähävaraisten kohdalla. Elikkä voisi sanoa, että hyväosaisimmat pienet perheet kärsivät tässä tilanteessa kaikkein vähiten tästä indeksisidonnaisuuden purkamisesta. Ja täällä jo tuotiin esille se, että kun indeksisidonnaisuuden lakikauttaminen tehdään yhdessä tämän lapsivähennyksen poistamisen kanssa, niin tämä yhteisvaikutus on myöskin sellainen, että sitä olisi syytä varmasti sitten seurata ja arvioida.

Jäin vähän miettimään sitä, miten tässä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä sanotaan kuitenkin näin, että "perustuslakivaliokunta katsoo, että nyt ehdotetun indeksijäädytyksen vaikutukset ovat suhteellisen vähäisiä", kun kysymyshän ei nyt nimenomaan ole

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

jäädytyksestä vaan sen indeksin yhteyden purkamisesta. Elikkä onko tässä nyt sitten sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä jonkunmoinen lapsus käynyt? Tosin yritin katsoa tuonne perustuslakivaliokunnan lausuntoon tuossa nopeasti, oliko siinäkin sitten tätä "indeksijäädytystä" ja "indeksin poistamista", näitä sanoja, ristiin käytetty. Nyt kuitenkin selkeästi on kysymys siitä, että tämä indeksisidonnaisuus puretaan, ja jäädytys on minun käsittääkseni kyllä vähän toinen asia, niin että nyt tässä on valiokunnissa näitä sanoja käytetty vähän ristikkäin. Ehkä joku sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsen pystyy tätä kenties omassa puheenvuorossaan vähän avaamaan, miksi näin on kirjoitettu tänne.

Toisaalta sitten perustuslakivaliokunta toteaa hyvin, että "sosiaali- ja terveysministeriön on seurattava uudistuksen vaikutuksia erityisesti heikoimmassa asemassa olevien perheitten kohdalla", ja hyvä, että myös sosiaali- ja terveysvaliokunta tähän asiaan yhtyy. Mutta perustuslakivaliokunta todellakin myöskin omassa lausunnossaan toteaa, että indeksien jäädytys olisi ollut parempi kuin se, että kokonaan ollaan tämä indeksisidonnaisuus poistamassa.

Ikävä kyllä kristillisdemokraattien edustaja ei sillä hetkellä päässyt pöydän ääreen tuolla sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, mutta ehdottomasti tässä asiassa kyllä olemme opposition rintamassa ja tulemme siinä äänestämään opposition mukana, koska meidän mielestämme tässä on tämä ideologinen viesti elikkä ei haluta, että tulevaisuudessakaan indeksi olisi sitten se, joka määrittää lapsilisien tasoa, vaan sitä sidonnaisuutta halutaan siitä kokonaisuudessaan olla purkamassa.

Ja mielellään tosiaan kuulen, jos joku sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsen pystyisi vähän valottamaan tätä, miksi täällä on nyt ristikkäin käytetty tätä "sidonnaisuutta" ja toisaalta sitten "jäädyttämistä".

20.14 Elsi Katainen kesk: Arvoisa puhemies! Lapsilisät ovat kaikessa universaaliudessaan ja tasa-arvoisuudessaan hieno ja vaalimisen arvoinen järjestelmä, jolla halutaan osoittaa sitä, kuinka suomalaisessa yhteiskunnassa ollaan vuosikymmenet haluttu arvostaa sitä, että lapsia syntyy ja että lapsiperheet pärjäisivät. Siksi hallitus ei tässäkään talouden tilanteessa ole halunnut tai päätenyt esimerkiksi alentamaan lapsilisien tasoa leikkaamalla lapsilisiä tai muuttamaan sitä esimerkiksi verotettavaksi etuudeksi tai että se poistettaisiin kokonaan hyvätuloisemmilta. Kuten tuossa esittelyssä jo alkuun kuulin, niin tämä indeksisidonnaisuus saattaisi jopa heikentää tulevana vuosina tuota tilannetta.

Lapsiköyhyys on totta ja tunnistettu. Se on aivan selvä asia, mutta onneksi hyvinvointi, niin lapsien kuin lapsiperheidenkin hyvinvointi, ei ole pelkästään rahasta kiinni. Tässä ikävässä indeksin poistossa on se kääntöpuoli, että hallitus on kuitenkin muuta kautta halunnut sitten panostaa palveluihin, niin kuin kotiin vietäviin palveluihin, lastensuojeluun, ja toisaalta koko kuntiin suhtautuminen on tällä kaudella hyvin erilaista kuin viime hallituskaudella. Kunnille täytyykin antaa työrauha niin keskittyä tähän uuteen sote-maailmaan kuin myöskin tuottaa niitä palveluja, joita esimerkiksi lapsiperheet käyttävät hyvin paljon. Toivottavasti talous kohenee pidemmällä aikavälillä niin, että lapsilisiin voidaan palata sitomalla ne uudelleen indeksiin.

Tuossa edustaja Saarikko jo hyvin esitteli keskustan hyvän historian näitten lapsilisien kehittämisessä. Se on ehkä päässyt tietoisesti unohtumaan tässäkin keskustelussa. Kaikki me olemme tekojamme tehneet lapsietuuksien suhteen, mutta kaikki ymmärrämme myöskin sen vastuun, ja sen takia onkin hyvä, että lapsivaikutusten arviointia on jo tehty.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

20.16 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Hallitus on poistamassa lapsilisän indeksidonnaisuuden. Ja tällä se pyrkii paikkaamaan julkisen talouden heikkoa tilaa, ja säästää tavoitellaan jopa yli 64 miljoonaa. Pidän tätä esitystä erikoisena, varsinkin kun asiantuntija-arvioiden mukaan esitys heikentää lapsiperheiden toimeentuloa ja siten vaarantaa lasten oikeuksien toteutumisen erityisesti pienituloisten, monilapsisten ja yksinhuoltajaperheiden kohdalla. Mielestäni lapsiperheiden köyhyyttä ei tulisi lisätä entisestään, päinvastoin, siihen tulisi puuttua ja parantaa varsinkin nuorten perheiden toimeentuloa. Perheen varattomuus kaventaa lapsen mahdollisuuksia osallistua elinpiirinsä tavanomaisiin toimintoihin ja valintoihin, sekä se saattaa johtaa ulkopuolisuuden kokemuksiin. Köyhyys rajoittaa myös lasten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia kouluissa, harrastuksissa ja lähiympäristöissä. Tätäkö hallitus todella haluaa?

Pidän esitystä myös ristiriitaisena, koska hallituksen esityksessä arvioidaan, että esitys tuo toimeentulotuen piiriin jonkin verran uusia lapsiperheitä. Toimeentulotuki luo syvän kannustinloukun, joten onko todella niin, että hallitus ohjaa vaikeassa työmarkkina-asetmassa olevia perheitä tietoisilla valinnoillaan toimeentulotuen piiriin, toisaalta myös näin lisää kuntien kustannuksia? Mielestäni meillä ei ole perusteita poistaa lapsilisän indeksidonnaisuutta, ja tämä heikentää perheiden toimeentuloa tulevaisuudessa.

20.18 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä ymmärrän hyvin näkemyserot, ideologiset tai poliittisesta asetelmasta johtuvat eroavaisuudet, liittyen näihin hallituksen säästöpäätöksiin, ja minusta esimerkiksi edellinen keskustelu, joka täällä pitkäsanaisesti käytiin, oli selvästi sellainen, jossa meillä oli näkemyseroja puolueiden välillä. Mutta tässä kysymyksessä minun on hirvittävän vaikea ymmärtää sosialidemokraatteja ja muita viime kauden hallituspuolueita, jotka täällä käyvät kertomaan, kuinka nyt lapsiperheköyhyys lisääntyy, kun te viime kaudella olitte valmiita tekemään suoranaisen taso-leikkauksen. Siksi minä yritin omassa puheenvuorossani haastaa siihen, että tässä kysymyksessä meistä kaikki ovat hitusen jäävejä. Tämä ei ole ollut parasta mahdollista tulevaisuuspolitiikkaa eikä lapsilähtöistä politiikkaa oikein keneltäkään hallitukselta tällä eikä viime kaudella liittyen näihin lapsilisiin, ja sen takia minusta on hieman ongelmallista, että täällä sosialidemokraatit nyt kertovat. Ja sitä paitsi, edustajalle äskeiseen (Puhemies koputtaa) puheenvuoroon kuntien rahoitukseen liittyen: toimeentulotuki siirtyy Kelan maksatettavaksi.

20.19 Satu Taavitsainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valta antaa mahdollisuuden toimia, ja kuitenkin olitte tekemässä välikysymystä vuonna 2014 lapsilisien leikkaamisesta ja suuresti kritisoitte niitä toimia, joita silloin tehtiin. Nyt kun teillä on valta korjata kaikki ne, joita kritisoitte edellisellä kaudella, niin ette kuitenkaan halua niitä tehdä. Meillä, jotka emme ole olleet edellisellä kaudella näitä leikkauksia tekemässä, ei ole näitä syntejä harteillamme, vaan olemme täällä nyt puhumassa tästä asiasta aivan uutena asiana. Elikkä haluaisin kysyä edustaja Saarikolta: kun todellakin valta (Puhemies koputtaa) antaa mahdollisuuden toimia, niin miksi ette toimi?

20.20 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä varmasti on lähtökohtaisesti juuri näin, että tällä kaudella taloon tulleen edustajana te kommentoitte tilannetta tästä hetkestä käsin, mutta viime kaudella puhuttiin aivan samoista suomalaisista perheistä kuin puhutaan tällä kaudella, aivan samoista lapsilisien saajista, riippumatta

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

siitä, keitä täällä salissa on. Meidän puolueemme näitä päätöksiä ovat olleet tekemässä. Niin kuin totesin ja yritin hyvin nöyrästi kuvata, tämä ei ole hallituspuolueen edustajalle helppo päätös juuri siksi, että tähän lapsilisien indeksisidonnaisuuteen on liittynyt erityistä epäloogisuutta. Mutta korostan kuitenkin: me emme ole olleet tekemässä tasoleikkauksia. Myöskin kuva valtiontaloudesta on synkentynyt sitten viime vuosien aikoina, jolloin näitä päätöksiä on tehty, ja lisäksi, jos tätä jollain pitää yrittää perustella, niin näen tämän linjassa laajempaan indeksien jäädyttämiseen, joka on nyt iso valtiontalouteen liittyvä ratkaisu muissakin sosiaaliturvaetuuksissa kuin yksin lapsilisissä.

20.21 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Aivan kuten edustaja Saarikko totesi tässä, täytyy myöntää, että 1990-luvulta asti lapsiperheköyhyys on kasvanut, mutta täytyy kyllä todeta se, että viime kaudella ensinnäkin tuloerot eri perheitten välillä pienenivät, tai sanotaanko, että ne rauhoittuivat, ja toisaalta sitten täytyy todeta, että kun viime kaudella tehtiin lapsilisäleikkauksia, niin samalla kuitenkin tehtiin verotukseen pieni- ja keskituloisille lapsivähennys, joka kompensoi tämän lapsilisäleikkauksen, ja sitä kautta tämä tilanne heidän osaltaan muuttui vähän eri tavalla. Mutta se on tosiasia, että lapsilisän osalta käydään tämmöistä kiemuraa, ettei siinä ole mitään logiikkaa eikä pitkäjänteisyyttä, mistä me voimme eri kausilla olleet kansanedustajat ja puolueet kyllä kantaa oman vastuun.

20.22 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Tästä loogisuudesta: Varmaan hyvä yritys oli viime kaudella, kun ministeri Rinne valmisti tämän verovähennysjärjestelmän lapsilisien jyrkkään leikkaukseen kompensoimaan lapsiperheille tätä, mutta nimenomaan kun puhutaan tuloerojen kasvusta, niin tähän ei koskenut lainkaan köyhimpiä lapsiperheitä, jotka eivät voi tätä vähennystä tehdä. Tämä oli silloin jo tiedossa. Ja kyllä, keskusta vastusti tätä leikkausta hyvin voimakkaasti viime kaudella. On myös hyvä huomata se, että vaikka tämä indeksi olisi nyt säilytetty, niin lapsilisä ei olisi noussut lainkaan ensi vuonna. Jos tämä olisi säilynyt sellaisena, että tämä kansaneläkeindeksi vaikuttaa tähän lapsilisään, niin se lapsilisä olisi laskenut. Lapsilisä säilyy ensi vuonna samankokoisena kuin tänä vuonna, (Puhemies koputtaa) se ei laske.

20.23 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Saarikko puhuu nyt varmasti tarkoituksella ainoastaan lapsilisistä ja siitä, miten eri puolueet ovat toimineet vain lapsilisien kohdalla aikaisempien vuosien aikana, mutta kyllähän tämän hallituksen suurin ongelma on tämä perhepoliittinen kokonaisuus eli nämä yhteenlasketut vaikutukset nyt tehtävistä säästöpäätöksistä erityisesti pienituloisiin perheisiin. Eli ei ole kyse ainoastaan lapsilisistä vaan siitä, että sen lisäksi teette säästöjä korottamalla varhaiskasvatustaksuja, korottamalla kerhomaksuja, te teette säästöjä rajoittamalla varhaiskasvatusoikeutta tavalla, joka myöskin tulee vaikuttamaan heikossa asemassa olevien perheiden arkeen ja asemaan, minkä lisäksi vielä tehdään merkittäviä heikennyksiä koulutusjärjestelmään kaikilla tasoilla, mikä myöskin vaikuttaa erityisesti nuoriin lapsiin, joten kyllä tämä kokonaisuus tässä on se suurin ongelma, ja siinä kyllä tämän hallituksen arvovalinnat tulevat hyvin selvästi esille. Säästöpäätökset kohdistuvat kaikista eniten eläkeläisiin ja lapsiperheisiin.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Viimeinen vastauspuheenvuoro, edustaja Saarikko.

20.24 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vasemmiston Anderssonille haluan todeta, että vasemmistoliitto olikin viime kaudella tässä suhteessa johdonmukainen. (Silvia Modig: Juuri näin!) Ymmärtääkseni teidän hallituksesta vetäytymiseen liittyi juuri muun muassa tähän kysymykseen. Sinänsä ymmärrän teidän argumentaationne aivan eri tavalla kuin esimerkiksi sosialidemokraattien, jotka olivat tässä mukana. En ota siihen kantaa, se oli viime hallituksen tekosia.

Mutta mitä tulee tähän hallitukseen, niin kyllä täällä koetetaan nyt kohta kohdalta näitä hallituksen esityksiä niin puolustaa kuin käsitellä ja vastustaa, ja on aivan totta, että on hyvä käydä läpi myös sitä perhepolitiikan kokonaiskuvaa. Minusta suomalainen poliittinen järjestelmä ei ole ollut erityisen ansioitunut perhepolitiikan kokonaiskuvan hahmottamisessa. Siinä osa on sosiaaliturvaa ja tulonsiirtoja. Toinen yhtä tärkeä osa on lapsiperheiden palvelut, ja kolmas on ehkä näkymättömämpi ja vaikeammin hahmotettava. Kaikki isot ratkaisut aina asuntopolitiikasta kaavoitukseen ja liikenneratkaisuihin, nämä kaikki ovat osa perhepolitiikkaa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Menemme listaan.

20.25 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa puhemies! Minun mielestäni on vähän epärehellistä ja oikeastaan epäreilua perustella nyt tehtäviä säästöpäätöksiä säästöpäätöksillä, joita on tehty viime kaudella, erityisesti siitä syystä, että esimerkiksi nyt täällä keskustan edustajat kovasti puhuvat tämän hallituksen esityksen puolesta, vaikka viime kaudella vastustitte näitä leikkauksia. Ymmärrän, että se on vaikeata, mutta itse koen, että minä voin täällä hieman kritisoida tätä esitystä, sillä lähdimme hallituksesta yhtenä suurena syynä nimenomaan nämä lapsilisäleikkaukset, joita viime kaudella tehtiin.

Mutta, arvoisa puhemies, nämä lapsilisät ovat säästökohteena ilmeisen helppo, sillä ne näyttävät olevan säästökohteena kaudesta toisen riippumatta siitä, kuka on hallituksessa ja kuka oppositiossa. Lapsilisiin on viime kausien aikana tehty niin euromääräisiä säästöjä kuin sitten indeksin jäädytyksiä, kuten täällä salissa on tullut esiin. Minun mielestäni edustaja Saarikko erinomaisesti kuvasi tuossa ensimmäisessä puheenvuorossaan sitä, miten poukkoilevaa tämä päätöksenteko on ollut näitten lapsilisien suhteen. Mutta nyt me olemme tämän indeksisidonnaisuuden poistamassa kokonaan, ja minun mielestäni se on periaatteellinen päätös ja se on arvovalinta.

Tällä päätöksellä on valitettavia seurauksia, kuten esimerkiksi juuri lapsiperheköyhyyden lisääntyminen, ja hallituksen esityksessäkin jo hyvin todettiin — tai en tiedä, voiko sanoa, että hyvin todettiin, mutta todettiin — että tämä esitys lisää toimeentulotukiriippuvuutta ja heikentää työllisyyttä. Minun mielestäni erityisesti pitäisi aina mieluummin kehittää tukia, joita perheille maksetaan, sen sijaan, että sidotaan perheitä sen viimesijaisen eli toimeentulotuen piiriin.

20.27 Heli Järvinen vihr: Arvoisa puhemies! Kuten tämä keskustelu on osoittanut, lapsilisän historia on kurja ja epälooginen, ja siksi toivoisi kaikin voimin, että sen tulevaisuus olisi vähän valoisampi ja loogisempi. Ihmetyttää myös se, miksi tämä hallituksen päätös piti tehdä pysyväksi eikä määräaikaiseksi.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Kun täällä puhutaan siitä, mikä hallitus on leikannut ja kuinka paljon ja kuinka pahasti enemmän kuin joku toinen, niin pitää tässäkin opposition kritiikissä ja tässä tilanteessa muistaa se, että kritiikki kohdistuu koko pakettiin, johon sisältyvät varhaiskasvatusleikkaukset, koulutusleikkaukset ja lapsilisäleikkaukset yhtenä osana sitä, ja tämä kokonaisuus vain on kohtuullisen rankka. Mutta jos ja kun lapsilisistä päättäminen on näin hankalaa ja vaihtelee hallituskaudesta toiseen, niin pitäisikö tässäkin muodostaa sitten parlamentaarinen työryhmä, joka loisi lapsilisälle vähän kestävämmät puitteet jatkoa varten, jotta pääsisimme hieman parempaan tulokseen, etenkin kun muistetaan se, että lapsilisät ovat Suomessa huomattavasti pienempiä kuin vaikkapa Ruotsissa tai Saksassa?

Edustaja Saarikko totesi aivan oikein, että lapsilisät ovat myös tulonsiirto lapsittomilta lapsiperheille. Jottei syntyisi väärää käsitystä, mitä hankkaan ei varmasti tarkoittanut, kannattaa muistaa, että näitä tulonsiirtoja tarvitsemme kipeästi, sillä lapsiluku Suomessa on joitakin vuosia lukuun ottamatta jatkuvasti ollut pienenemässä ja ensisynnyttäjien keskiikä nousemassa. Eli me tarvitsemme tulonsiirtoja, jotka kohdistuvat nimenomaan lapsiperheille. Toivon jatkossakin myös sitä, että myös vanhemmuuden kustannusten jakamisessa päästään eteenpäin, kuten tämä hallitus nyt vihdoinkin tekee.

20.29 Merja Mäkilä-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! On totta, ettei tämä yksittäinen lakiesitys sinällään lisää lapsiperheköyhyyttä ainakaan lyhyellä aikajänteellä. Kysymys onkin siitä, että nyt tämä hallitus tekee useita päätöksiä, jotka vaikeuttavat lapsiperheiden tilannetta ja lisäävät sillä tavalla sitä lapsiperheköyhyyttä. Minun käsittääkseni hallitus itsekin tämän myöntää. Olisi ollutkin toivottavaa, että hallitus olisi tehnyt kokonaisvaikutusten arvioinnin kaikista lapsiperheisiin kohdistuneista säästöpäätöksistä. Nykyisistä hallituspuolueiden edustajista lähes 50 allekirjoitti ennen vaaleja niin sanotun Lasten ja nuorten kansanedustajan huoneentaulun, jossa korostetaan, että päätökset tulee tehdä kokemus- ja tutkimustiedon perusteella ja että lainsäädäntötyössä on pyrittävä kokonaisvaikutusten arviointiin. Mielestäni hallituksen yksi keskeinen ongelma onkin se, ettei tämä hallitus yleensä tee näitä kokonaisvaikutusten arviointeja, vaan ne asiat tulevat tänne yksitellen, ja silloin niitä on hyvin vaikea kokonaisuutena hahmottaa.

20.30 Annika Saarikko kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos oikein muistan, niin olin yksi niistä edustajista, jotka allekirjoittivat tuon huoneentaulun. Olin sitä oman puolueeni puolesta vastaanottamassakin. Pidin sitä hyvin tärkeänä. Siksi jos jostain voi olla ylpeä ja tyytyväinen tällä vaikealla hallituskaudella, niin siitä, että yksi tämän hallituksen tärkeimmistä kärkihankkeista ja hyvinvoinnin puolella eniten rahallista lisäsaustaa saava kärkihanke on juuri lasten ja perheiden palvelujen muutosohjelma. Se pitää sisällään kaiken sen palvelun, josta on puhuttu, päivähoidosta lähtien aina siihen tilanteeseen, kun perhe on äärimmäisessä tilanteessa ja joudutaan puhumaan huostaanotosta.

Ja tämän palvelukattauksen uudistaminen: Jotta me pääsisimme siihen — kun kaikki me aina puhumme, että ennaltaehkäisyyn on satsattava ja miksi viimesijaisiin palveluihin menee niin paljon rahaa — me tarvitsemme niiden hyvien käytäntöjen levittämistä eri puolilta kuntakenttää. Monin paikoin on onnistuttu.

Mitä tulee edustaja Mäkilä-Ropposen kritiikkiin, että te arvioitte ennemmin kokonaisuutta, niin kun täällä on (Puhemies koputtaa) pitkä lista esityksiä, joista oppositio voi hallitusta haukkua, niin puhutaan nyt yhdestä esityksestä kerrallaan.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja palaamme listaan.

20.31 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Aika pienelle huomiolle tässä keskustelussa, kun lapsista on keskusteltu, on jäänyt se, että kahdeksan vuotta olemme pian eläneet näiden lasten velaksi. Itse asiassa näyttää siltä, että Suomen velka tulee tuplaantumaan tämän vaikean taloustilanteen aikana, ja nämä lapset, joista me täällä nyt huolta kanamme, ovat niitä, jotka aikanaan joutuvat siitäkkin velkataakasta isoimman osan kantaamaan. Talouden tasapainottaminen on siksi tärkeä tehtävä. Se on kovaa työtä, ja se tarkoittaa myös kipeitä ja vaikeitakin päätöksiä. Tämä on varmasti yksi sellainen.

Pidän myönteisenä sitä — ja koen itseni lähemmäksi tätä nykyhallitusta kuin edellistä sen takia — että tämä hallitus ei esitä lapsilisiin suoranaisia leikkauksia vaan tyytyy siihen, että tästä indeksisidonnaisuudesta luovutaan. Ihmettelen sitä, että esimerkiksi vastalauseessa todetaan, että tämä heikentää lapsiperheiden toimeentuloa ja siten vaarantaa lasten oikeuksien toteutumisen, kun toisaalta täällä todetaan, että jos tämä indeksi olisi nyt pidetty voimassa, niin lapsilisät ensi vuonna pienenisivät. Tämä päätöksen myötä lapsilisät pysyvät ensi vuonna nykyisellä tasolla elikkä ne eivät pienene. Jos indeksi olisi pidetty voimassa, niin se olisi pienentänyt myös lapsilisä.

Arvoisa puhemies! Onneksi mikään päätös ei ole pysyvä, toisin kuin täällä on väitetty. Kaikki päätökset ovat aina muutettavissa, ja varmasti siinä vaiheessa, kun velaksi eläminen lastemme piikkiin päättyy, voimme näihinkin asioihin palata. Olen vakuuttunut siitä, että terve ja vahva valtiontalous on lopulta (Puhemies koputtaa) meidän lapsiemmekin etu.

20.33 Satu Taavitsainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! SDP esitti sitä, että tuo indeksi jäädytetään tämän vuoden tasolle eikä päästetä sitä laskemaan ensi vuonna. Eli tähän olisi ollut siinä hallituksen keinovalikoimassa kyllä käytössä, indeksi olisi voinut olla tämän vuoden tasolla.

Mitä tulee tähän velkamäärään, niin kyllä tässä talousarviokirjassa, arvoisa edustaja Heinonen, otetaan enemmän velkaa ensi vuonna kuin tänä vuonna on otettu, eli se, että te nyt heikennätte lapsiperheiden toimeentuloa, ei pienennä velkataakkaa, vaan te jaatte sen velkamäärän, minkä te otatte, omien arvovalintojenne mukaisesti, mihin eivät selvästikään kuulu lapsiperheet. Ne velkarahat jaetaan uusille autojen ostajille tai yrittäjille tai maataloustuottajille mutta ei lapsiperheille, mikä on tietenkin todella ikävä arvovalinta. Ja myöskin rahallisesta velasta pääsee eroon sitten rahalla tulevaisuudessa. Mutta (Puhemies koputtaa) se velka... [Puhemies antoi puheenvuoron seuraavalle puhujalle.]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt riittää tältä erää.

20.34 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä lyhyesti vastauksena edustaja Heinoselle: Se, mikä tekee tästä leikkauksen, on se, että tässä ollaan pysyvästi poistamassa tämä indeksisidonnaisuus. Kyllä se pitkällä tähtäimellä tarkoittaa sitä, että lapsilisien taso tulee jäämään tästä yleisestä kustannustasosta ja kehityksestä jälkeen, mikä tarkoittaa sitä, että niiden taso laskee. Jos te olisitte halunneet toteuttaa oikeudenmukaisemman säästöpäätöksen, niin te olisitte päättäneet näiden indeksien jäädyttämisestä, joka olisi ollut niin lapsiperheiden kuin valtiontalouden näkökulmasta järkevämpi lopputulos.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

20.35 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En oikein pidä tästä SDP:n edustajien sävystä, siitä, että nostetaan tietyt ammattiryhmät ja heidän perheensä tässä tikunnokkaan, että tässä jotenkin jaetaan rahaa yrittäjille tai maaseutuyrittäjille enemmän. Myös näissä on lapsiperheitä, ja yrittäjissä on keskimäärin suhteellisesti jopa enemmän toimeentulon rajalla olevia perheitä ja ihmisiä, niin että on ehkä hieman semmoinen harhakäsitys tästä asiasta. Jos muissa ammattiryhmissä leikattaisiin 25—30 prosenttia tuloista 1—2 vuoden sisään, niin minä luulen, että täällä olisi paljon isompi elämä kuin että puhuttaisiin vain maatalousyrittäjistä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Viimeinen vastauspuheenvuoro tähän keskusteluvaiheeseen.

20.36 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Saarikko kuvasi hyvällä tavalla tämän, minkälaisia valintoja tehdään, ja kertoi juuri sen, kuinka meillä kärkihankkeista suurin panostus suunnataan nimenomaan tänne. Me olemme tehneet tällaisen valinnan, ja se on tärkeä valinta tässä vaiheessa.

Mitä tulee talouden isoon kuvaan, niin kannattaa katsoa nyt kokonaisuutta eli sitä, minkälaisen suunnitelman tämä hallitus on tehnyt. Sen suunnitelman tiimoilta vuonna 2019, kun nämä vaikeatkin päätökset uskalletaan ja voidaan ja rohjetaan viedä maaliin ja arkeen, meidän talous lähtee kasvuun. Sen jälkeen meillä on mahdollisuus palata näihin asioihin. Toivottavasti jossain vaiheessa sitten talous on siinä mallissa, että voimme jälleen palata siihen keskusteluun, että tiettyjä etuuksia voidaan korottaa. Mutta nyt meidän on laitettava tämän maan talous kuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Palaamme puhujalistaan, edustaja Essayah.

20.37 Sari Essayah kd: Kiitoksia, puhemies. Todellakin tämä indeksin poistaminen: Kun täällä sanoin aiemmassa puheenvuorossani, että tämän jäädytyksen ja poistamisen kohdalla näyttää nyt olevan ristiriitaa, niin kyllä tämä ristiriita lähtee näköjään ihan sieltä perustuslakivaliokunnan mietinnöstä. Eli siellä on virheellisesti kerrottu indeksin jäädytyksestä, kun olisi pitänyt olla indeksisidonnaisuuden poistamisesta. Sieltä se on sitten noussut tähän. (Timo Heinonen: Perustuslaillinen ongelma!) — Perustuslaillinen ongelma, niin kuin täällä edustaja Heinonen toteaa vieressä. — Mutta ehkä tämä tulee sitten virkamiesten toimesta, toivon mukaan, korjattua.

Vielä tähän indeksisidonnaisuuteen kaiken kaikkiaan: kyllähän hallitus tällä hakee koko vaalikaudella säästöjä. 64,4 miljoonaa on tavoite vuosille 2016—2019. Se on totta, että kansaneläkeindeksi laskee 0,03 prosenttia ensi vuonna. Elikkä ensi vuoden kohdalta tämä luku olisi todellakin hivenen laskenut tätä lapsilisää, mutta kokonaisuutenaan hallitus hakee tällä säästöjä sillä, että he purkavat tämän indeksisidonnaisuuden. Kyllä se silloin kertoo siitä, että ei haluta, että edes tulevaisuudessa, kun elinkustannukset kuitenkin koko ajan nousevat, lapsilisät ovat seuraamassa tätä indeksikehitystä. Siinä mielessä täytyy sanoa, että kertoo kyllä taas tämän hallituksen, oman näköisestä politiikasta asian suhteen. Toivon tietysti, niin kuin edustaja Heinonen täällä sanoi, että kenties tulevana vuosina, jos päästään sitten parempaan taloudelliseen tilanteeseen, ehkä sitten voidaan tehdä vuosi vuodelta niitä korotuksia, jotka ovat tarpeellisia.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

20.39 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Olisin edustaja Saarikolta kysynyt, kun hän tuossa äsken totesi, että hän ei ymmärrä, mitä sosialidemokraatit ovat nyt oikein tehneet ja ovat tekemässä — mutta ehkä varapuheenjohtaja Heikkinen voi vastata: tarkoittatko sitä, että ette hyväksyneet viime kaudella olleen lapsilisäleikkauksen seurauksena olevaa verotukseen kohdistuvaa lapsivähennystä, jonka te nyt sitten tällä kaudella poistatte kokonaan? Ja oletteko te arvioineet sitä, mitä tämä lapsivähennyksen poistaminen vaikuttaa sitten myös lapsiperheitten toimeentuloon?

Sitten on ihan oikeutettua ja hyvä asia, että yhtenä tämmöisenä muutosohjelman kärkihankkeena on tämä lapsiperheiden aseman parantaminen. Olisin kysynyt hallituksen edustajilta, jotka ovat täällä paikalla: kun sosialidemokraatit ovat esittäneet sitä, että luovuttaisiin tästä lapsilisäindeksin poistamisesta sekä sitten tästä, joka estää tämän negatiivisen indeksitarkistuksen vuonna 2016, ja sitten jäädytetään se tälle tasolle ja samanaikaisesti tehtäisiin tämän muutosohjelman mukaisesti tämä kärkihanke mutta laajemmalti siten, että siinä huomioitaisiin tämä lapsiperheiden asema laajemmalti esimerkiksi työn ja perhe-elämän yhteensovittamista parantamalla ja vanhempien työllisyyttä vahvistamalla sekä sosiaaliturvan etuuksia ja palveluita kehittämällä, ja tämän jälkeen sitten arvioitaisiin tämä kokonaistilanne, niin miltä tämä teistä tuntuu? Olisiko teillä valmiuksia ottaa tämä vahvemmin mukaan osaksi yhtä kärkihanketta?

20.41 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Saarikko korosti täällä hallituksen kärkihankkeita. Ne ovat varmasti ihan hyviä hankkeita — kukaan ei sitä kiistä — mutta ne eivät auta, jos sitten samalla karsitaan kuitenkin perustason palveluja. Esimerkiksi lasten ja perheiden terveyden ja hyvinvoinnin suurimpia riskitekijöitä ovat köyhyys ja eriarvoisuus, ja nyt kuitenkin näillä hallituksen päätöksillä lisätään lapsiperheiden köyhyyttä ja eriarvoisuutta. Eli näissä hallituksen puheissa on jonkin verran ristiriitaa.

20.41 Heli Järvinen vihr: Arvoisa puhemies! Entisenä perustuslakivaliokunnan jäsenenä haluan korjata edustaja Essayahin äskeistä kommenttia siitä, miksi indeksia leikataan eikä jäädytetä. Jos olen ymmärtänyt oikein, perustuslakivaliokunta teki lausuntonsa siinä uskossa ja toiveessa, että lapsilisien indeksi jäädytetään vain tilapäisesti, määräajaksi, ja sen takia siinä lausunnossa puhutaan nimenomaan jäädytyksestä. Ja kuten sitten edustaja Heikkinen sanoi jo aiemmassa puheenvuorossaan, sosiaali- ja terveysvaliokunta päätti vastoin perustuslakivaliokunnan kantaa, että tästä indeksimuutoksesta tehdään pysyvä leikkaus eikä jäädytys, ja siitä johtuu ehkä sitten se, minkä takia nämä termit seikkailevat vähän ristiin rastiin. Mutta varmasti perustuslakivaliokunta on tehnyt hyvässä uskossa oman lausuntonsa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Yritän katsoa, onko kysymys vastauspuheenvuorosta vai varsinaisesta puheenvuorosta. (Sari Essayah: Vastauspuheenvuorosta!) — Siis vastauspuheenvuoro, edustaja Essayah.

20.42 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Mietin kuitenkin, kun tässä hallituksen esityksessä selkeästi sanotaan, että halutaan poistaa lapsilisän indeksisidonnaisuus pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelman mukaisesti — se on hallituksen esitys — että näinkö sitten perustuslakivaliokunta olisi itse lähtenyt hallituksen esityksen vastaisesti ottamaan kantaa ja suosittanut tätä jäädytystä. Periaatteessa tietenkin

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

heidänhän pitää ottaa kantaa ennen kaikkea siihen, millä tavalla hallituksen esitys on suhteessa perustuslakiin. Täällä sanotaan, että perustuslakivaliokunta katsoo, että nyt ehdotetun indeksijäädityksen vaikutukset ovat suhteellisen vähäisiä, ja kuitenkin kysymyksessä on se hallituksen esitys, jossa puhutaan siitä indeksisidonnaisuuden poistamisesta. Että kyllä tässä nyt jollakin tavalla perustuslakivaliokunnassa on ehkä virheellisesti (Puhemies koputtaa) otettu kantaa.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta, sairausvakuutuslain muuttamisesta annetun lain uuttamisesta sekä apteekkimaksusta annetun lain 2 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta, sairausvakuutuslain muuttamisesta annetun lain muuttamisesta sekä apteekkimaksusta annetun lain 2 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 106/2015 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 106/2015 vp

Hallituksen esitys HE 128/2015 vp

Toimenpidealoite TPA 11/2015 vp

Valiokunnan mietintö StVM 13/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 13/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

20.44 **Hannakaisa Heikkinen kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä käsitellään kahta hallituksen esitystä, hallituksen esitystä numero 106 näiltä valtiopäiviltä sekä hallituksen esitystä 128 näiltä valtiopäiviltä. Hallituksen esityksessä 106 ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutuslakia, sairausvakuutuslain muuttamisesta annettua lakia sekä apteekkimaksusta annettua lakia. Esityksen tavoitteena on toteuttaa pääministeri Sipilän hallituksen päättämät säästöt sairausvakuutuksen lääke-, sairaanhoito- ja matkakorvausmenoista vuodesta 2016 lukien. Hallituksen esityksessä 128 ehdotetaan täydennettäväksi hallituksen esitystä 106.

Hallitus on päättänyt pienentää lääkekorvauksiin vuonna 2016 kohdistuvan 50 miljoonan euron säästötavoitteen puoleen. Esityksessä ehdotetaan, että 25 miljoonan euron lääkekorvaussäästö toteutetaan siten, että toimenpiteiden vaikutukset kohdistuvat sekä vakuutettuihin että lääkealan toimijoihin. Taustaksi sosiaali- ja terveysvaliokunta kertoo, että pääministeri Juha Sipilän hallituksen hallitusohjelman mukaan lääkekorvauksiin kohdistetaan 150 miljoonan euron säästöt vuodesta 2017 eteenpäin. Ensi vuoden talousarvioesityksessä lääkekorvauksiin kohdistettuja säästöjä aikaistettiin niin, että 150 miljoonan euron kokonaissäästöstä 50 miljoonaa euroa toteutetaan jo vuonna 2016. Hallitus päätti kuitenkin puolittaa lääkekorvauksiin kohdistuvan säästön aikaistamisen ja

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

antoi asiasta täydentävän hallituksen esityksen. Nyt esitetyt 25 miljoonan euron säästöt lääkekorvauksista kohdistetaan sekä vakuutettuihin että lääkealan toimijoihin. Valiokunta pitää myönteisenä ensi vuodelle suunniteltujen säästöjen kohtuullistamista.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että lääkekustannusten nousun hallitsemiseksi on toteutettu viime vuosikymmeninä useita toimenpiteitä. Tällaisia ovat olleet vakuutettujen omavastuun korotukset, lääkevaihdon käyttöönottoaminen, tukkuhintojen alentaminen ja vuonna 2009 käyttöön otettu viitehintajärjestelmä. Viime vuosina lääkekorvausmenoissa on toteutettu 113 miljoonan euron vuotuinen säästö vuoden 2013 alusta muun muassa alentamalla peruskorvauksen ja alemman erityiskorvauksen korvausprosentteja ja alentamalla viitehintajärjestelmään kuulumattomien lääkevalmisteiden kohtuullisia tukkuhintoja.

Arvoisa puhemies! Lääkekorvauksiin kohdistettujen säästöjen toteuttamiseksi ensi vuoden alusta voimaan tulevaa 45 euron alkuomavastuuta ehdotetaan korotettavaksi 50 euroon, ylemmän erityiskorvausluokan lääkekohtaista omavastuuta 3 eurosta 4,50 euroon ja vuosiomavastuun ylityksen jälkeistä lääkekohtaista omavastuuta 1,50 eurosta 2,50 euroon.

Hallituksen päättämän lääkekorvausten vuonna 2017 toteutettavan 150 miljoonan euron säästön valmistelu on vasta alkuvaiheessa. Sosiaali- ja terveysvaliokunta korostaa, että säästöt tulee toteuttaa sosiaali- ja terveystalouden tavoitteiden kannalta mahdollisimman vaikuttavasti ja oikeudenmukaisesti siten, että ne kohdistuvat ensisijaisesti muihin kuin pienituloisiin ja paljon lääkkeitä käyttäviin. Valiokunta pitää tärkeänä, että lääkekustannusten hillitsemisen keinoja etsitään valmistelun kiireellisyydestä huolimatta yhteistyössä terveydenhuollon ammattihenkilöiden ja lääkealan toimijoiden kanssa. Säästöt on myös valiokunnan mielestä pyrittävä kohdentamaan siten, ettei lääketeollisuuden mahdollisuuksia uusien lääkkeiden kehittämiseen merkittävästi heikennetä.

Arvoisa puhemies! Valiokunta pitää tärkeänä, että myös lääkealan toimijat osallistuvat ehdotuksen mukaan tarvittavien säästöjen toteutukseen. Lääkealan toimijoille säästöstä ehdotetaan kohdennettavaksi 12,5 miljoonaa euroa.

Sairausvakuutuksen matkakustannusten korvausten matkakohtaista omavastuuta ehdotetaan korotettavaksi 16 eurosta 25 euroon ja korotettua omavastuuta 32 eurosta 50 euroon. Matkakustannusten 272 euron vuotuista omavastuusuutta ehdotetaan korotettavaksi 300 euroon, joka vastaa 12 yhdensuuntaisen matkan omavastuusuuksien kustannuksia. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan yksittäisen matkan omavastuun nostaminen 9 eurolla matkaa kohden voi vähentää terveystalouden käyttöä erityisesti harvaan asutuilla alueilla. Matkakorvaukset kohdentuvat pääosin iäkkäille, pienituloisille asiakkaille, jotka hakevat korvausta matkoista julkiseen erikoissairaanhoidon tai hoidon vaatimien kontrollikäynteihin. Valiokunta pitää tärkeänä, että myös matkakustannusten omavastuun säästöjen vaikutuksia ja yhteisvaikutuksia muiden säästötoimien ja asiakasmaksujen korotusten kanssa seurataan.

Sairaanhoitokorvauksiin kohdistettavien säästöjen toteuttamiseksi ehdotetaan, että Kansaneläkelaitos tarkistaa vuoden 2016 korvaustaksoja vahvistaessaan lääkärin ja hammaslääkärin palkkioiden sekä näiden määräämisen tutkimuksen ja hoidon korvaustasoa ja korvausten rakennetta siten, että sairaanhoitovakuutuksen korvausmenot vähenevät 78 miljoonalla eurolla. Lääkärinpalkkioiden korvaustason alentamisen arvioidaan lisäävän hoitoon hakeutumista terveyskeskuksiin, joissa hoidosta perittävät maksut ovat asiakkaille halvempia yksityiseen hoitoon verrattuna. Esityksen perustelujen mukaan korvaustason alentaminen voi lisätä kunnallisen terveydenhuollon menoja, mutta vaikutuksen suuruu-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

den tarkkuutta on vaikea arvioida. Korvaustason alentamisen vaikutus on todennäköisesti suurempi suun terveydenhuollossa, jossa yksityisen palvelun osuus on merkittävä. Suun terveydenhuollolla on myös huomattava merkitys yleisen terveydentilan ja muiden sairauksien ehkäisemisen kannalta.

Harkinnanvaraisesta kuntoutuksesta valiokunta toteaa, että tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutuslakia määräaikaisesti siten, että harkinnanvaraisena kuntoutuksena järjestettävän kuntoutujan työssäjaksamista mahdollistavan kuntoutuksen menosta 4,5 miljoonaa euroa voidaan maksaa sairausvakuutusrahastosta työtulovakuutuksen kuuluina ensi vuonna. Valiokunta pitää sekä vakuutettujen että palveluntuottajien kannalta asianmukaisena, että harkinnanvaraisen kuntoutuksen päätöksen aiemmin saaneiden vakuutettujen mahdollisuus päästä kuntoutukseen toteutuu.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Valiokunta pitää ehdotettuja säästöjä valtiontalouden tasapainottamisen kannalta perusteltuina. Valiokunta toteaa kuitenkin, että ensi vuodelle nyt tehtävien lääkekorvausten säästöjen vaikutuksia on tarpeen arvioida huolellisesti ja valmistella hallituksen päättämän lisäsäästön kohdentamista siten, että sairausvakuutuskorvaukset mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla tukevat sosiaali- ja terveystaloudellisia tavoitteita. Valiokunta piti tärkeänä, että tehokkaita toimenpiteitä vakuutettujen ja yhteiskunnan lääkekustannusten kasvun hillitsemiseksi löydetään. Valiokunta katsoo edelleen, että lääkehoidossa on edelleen saavutettavissa merkittäviä kustannussäästöjä lisäämällä lääkealan hintakilpailua, muun muassa lääkevaihtoa ja viitehintajärjestelmän käyttöä tehostamalla.

Tässä hallituksen esityksen yhteydessä on käsitelty toimenpidealoite, ja tähän mietintöön sisältyy kolme vastalausetta.

20.53 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Nostaisin muutamia huomioita tähän esitykseen liittyen.

Ensinnäkin hallituksen esitys sairausvakuutuskorvausten muutoksista osuu kaikista voimakkaimmin paljon palveluita käyttäviin pienituloisiin, vanhoihin ja sairaisiin ihmisiin. Pidän huolestuttavana, että hallitus kohdentaa säästöpäätöksiä ja leikkauksia varsinkin pieniin etuuksiin ja elintärkeisiin palveluihin. Valitettavaa on myös, että useat hallituksen päätökset kohdentuvat juuri näihin samoihin yhteiskuntamme heikompiosaisiin kansalaisiin. On muistettava, että jo nyt Suomessa sosioekonomiset hyvinvointi- ja terveyserot ovat suuret, ja nämä hallituksen pienituloisiin kohdentuvat leikkaukset vain lisäävät tätä yleistä eriarvoisuutta.

Lääkekorvauksiin kohdistuva 25 miljoonan säästö on epäoikeudenmukainen, koska se kohdistuu jo itsessään lääkkeitä paljon tarvitseviin sairaisiin ihmisiin. On kuitenkin hyvä, että opposition painostuksesta hallitus perääntyi alkuperäisistä leikkauskaavailuistaan ja lievensi tätä säästöesitystään. Kuitenkin huomionarvoista on, että kaikkein kovimmin nämä lääkkeiden omavastuiden nousut kohdistuvat jo nyt eniten maksaviin, ja sitä ei pidä pitää hyväksyttävänä — suurimpana ryhmänä esimerkiksi diabeetikoihin, joille lääke on elämää ylläpitävä eli elintärkeä. Huomioisin lääkekustannusten omavastuuosuuksien olevan Suomessa jo kansainvälisestikin hyvin korkeat. Huolestuttavaa on, että hallitus aikoo jatkossa saavuttaa vielä esitettyä suurempia säästöjä lääkekorvauksista, mutta vielä ei ole tiedossa, miten ne kohdentuvat. Edellytän kuitenkin, että lääkealan toimijat osallistuvat myös jatkossa kustannusten tasaamiseen.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Tämän lisäksi hallitus nostaa niin sanottujen Kela-kyytien omavastuuta 16 eurosta peräti 25 euroon. Edestakainen matka maksaa muutoksen jälkeen peräti 50 euroa. Tämä kohdistuu varsinkin pienituloisille ja iäkkäisiin sekä etenkin harvaan asutuille alueille.

Nämä päätökset ovat valitettavan kohtuuttomia, etenkin kun otetaan huomioon hallituksen muut leikkaukset, sairausvakuutukseen kohdistuvien leikkausten lisäksi esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen peräti 30 prosentin korotus. Tämä tarkoittaa ihan käytännössä esimerkiksi poliklinikkamaksuissa tai terveydenhuollon asiakasmaksuissa sitä 30 prosentin korotusta.

Huomioisin, että jo aikaisemmin perustuslakivaliokunta on lausunnoissaan todennut, että asiakkaan taloudellinen asema ei voi olla esteenä palveluiden saamiselle eivätkä asiakasmaksut saa siirtää palveluja niitä tarvitsevien tavoittamattomiin. Nämä päätökset valitettavasti saattavat niin tehdä. Usein myös, jos leikataan näiltä ihmisiltä, leikkaamalla näistä palveluista saatetaan lisätä menoja toisaalla. Varsinkin näillä päätöksillä on varauduttava lisääntyviin toimeentulotukimenoihin.

Mielestäni näitä säästölakeja ei pidä tehdä sairaiden ja vanhojen ihmisten kustannuksella ja yleistä eriarvoistumista kasvattamalla. Mielestäni aivan ensimmäiseksi hallituksen ja meidän pitäisi selvittää ja etsiä ratkaisut siihen, miten ihmiset voivat ylipäänsä selvitä näistä lisääntyvistä kustannuksista, ja vasta tämän jälkeen pohtia näitä päätöksiä.

20.58 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Edellisessä kohdassa keskustelimme pienituloisten lapsiperheiden tilanteesta ja siitä, miten lapsiperheköyhyys uhkaa kasvaa hallituksen säästöpäätösten seurauksena. Nyt tässä käsittelyssä olevassa hallituksen esityksessä sairausvakuutuskorvausten säästöistä kuritetaan pienituloisia, sairaita, vanhuksia ja muuten haavoittuvassa asemassa olevia kansalaisia. Yhteistä näissä esityksissä on se, että puhumme laajasti ajatellen kansalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista.

Me kaikki tiedämme, että terveyden ja hyvinvoinnin eriarvoistuminen tulee yhteiskunnalle kalliiksi, puhumattakaan siitä inhimillisestä kärsimyksestä, mitä se aiheuttaa. Suomessa sosioekonomiset hyvinvointi- ja terveyserot ovat jo tällä hetkellä suuret, ja hallituksen tietoinen, erityisesti pienituloisiin kohdistuva leikkauslinja lisää tätä eriarvoisuutta. Suurin selittäjä terveys- ja hyvinvointieroille on henkilön ja perheen sosioekonominen asema. Terveyttä ja hyvinvointia pahoin uhkaavia asioita hallituksen talousarviossa ovat sairausvakuutuksen lääkekorvausten vähentäminen, sairausvakuutuksen indeksin leikkaaminen, Kela-matkakorvausten leikkaaminen ja kunnallisten asiakasmaksujen korotus. Valitettavasti monet näistä toimenpiteistä osuvat kaiken lisäksi samoille henkilöille, minkä johdosta yhä useampi kansalainen joutuu toimeentulotuen asiakkaaksi.

Lisäksi työkykyä ylläpitäväksi tarkoitettu Aura-kuntoutus lopetetaan ennen kuin se pääsi alkamaankaan. Tämä on työssäjaksamisen ja työhyvinvoinnin edistämisen kannalta erittäin huono päätös, jos tavoitteena on työurien pidentäminen. Hallitus ei säästöpäätöksissään ole lainkaan tehnyt terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointia. Pidemmällä tähtäyksellä näiden säästöpäätösten johdosta yhteiskunnan kustannukset uhkaavat kasvaa.

Arvoisa puhemies! Terveiden ja hyvinvoinnin edistäminen tulisi yhteiskunnassa nähdä investointina eikä kulueränä. Hyvinvointiin panostaminen tuottaa inhimillisen hyvän lisäksi myös taloudellista hyötyä. Työhyvinvointiin panostaminen lisää työn tuottavuutta, ja sairauksien ennaltaehkäisy, varhainen puuttuminen, oikea-aikainen hoitaminen ja kuntoutus tuovat taloudellisia säästöjä tulevaisuudessa yhteiskunnalle. Esimerkiksi jos sairauksia

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

ei hoideta varhaisessa vaiheessa, niiden hoito myöhemmin sairauden pahetessa tulee kallimmaksi.

Hallitus on nyt tekemässä samat virheet kuin 1990-luvun laman aikana tehtiin. Silloin tehtyjä säästöjä maksetaan yhteiskunnan kohonneina sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksina edelleen. Meillä ei olisi varaa toistaa kerran tehtyjä virheitä. Ihmettelenkin, eikö näitä lakiesityksiä tekemässä ole ollut ketään terveystaloustieteilijää, joka tekisi kunnollisia kustannusvaikuttavuus- ja kustannus—hyöty-analyyskejä, jolloin voitaisiin välttää pahimmilta virhevalinnoilta. Väärään paikkaan tehty säästö lisää huomattavasti yhteiskunnan tulevaisuuden kustannuksia.

21.01 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa herra puhemies! Esittelen vastalauseemme.

Hallituksen esittämä säästö sairausvakuutuskorvauksiin jatkaa samaa pienituloisia, sairaita, vanhuksia ja haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä kurittavaa linjaa kuin useat muutkin talousarvioon liittyvät esitykset. Korvauksiin kohdistuvia säästöjä on jopa aikaisettu ja kovennettu hallitusohjelman liitteessä esitettyyn suunnitelmaan verrattuna. Säästöt kohdistuvat monilta osin samoihin ihmisiin ja uhkaavat syventää ihmisten välisiä terveyseroja. Tämä on kohtuutonta, etenkin kun hallitus sairausvakuutukseen kohdistuvien leikkausten lisäksi aikoo nostaa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja lähes 30 prosentilla. Näiden suoraan sosiaali- ja terveydenhuoltoon kohdistuvien säästöpäätösten ohella hallitus kohdentaa useita muitakin leikkauksia eri etuuksiin ja palveluihin ilman että niiden vaikutuksia on arvioitu riittävästi etenkin niiden kohdistuessa samoihin ihmisiin ja perheisiin. Suomessa sosioekonomiset hyvinvointi- ja terveyserot ovat jo tällä hetkellä suuret, ja hallituksen tietoinen pienituloisiin erityisen kovasti kohdistuva leikkauslinja vain lisää eriarvoisuutta.

Lääkekorvauksiin kohdistuu ensi vuonna 25 miljoonan säästö, josta puolet maksetaan asiakkailta ja puolet lääkealan toimijoilla. On sinänsä hyvä, että hallitus perääntyi alkupe raisesta säästöesityksestä ja lievensi lääkekorvauksiin kohdistuvia säästöjä. Uudessa esityksessä on kuitenkin puutteita, joiden vuoksi emme voi hyväksyä asiakkaiden lääkekorvauksiin esitettyjä leikkauksia. Alkuomavastuuta ja ylemmän erityiskorvauksen lääkekohtaista omavastuuta pienennettiin, mutta vuosiomavastuun ylittäneiden lääkekohtaisia omavastuita edelleen korotettiin alkuperäiseen hallituksen esitykseen nähden. Valiokunnassa kuultujen asiantuntija-arvioiden mukaan lievennykset vaikuttavat suureen potilasjoukkoon, mutta ne jäävät yksilötasolla melko pieniksi. Kaikkein kovimmin omavastuun nousut kohdistuvat lääkkeistään jo nyt eniten maksaviin, mitä ei voi pitää hyväksyttävänä. Lääkekustannusten omavastuut ovat Suomessa kansainvälisessä tarkastelussa poikkeuksellisen korkeat. Ne muodostivat jo vuonna 2012 lähes kolmanneksen eli 31 prosenttia kotitalouksien terveydenhuoltoon kohdistuvasta rahoitusosuudesta. Kuten ehdotuksessa todetaan, lääkkeiden omavastuuosuuksien korottamisella voi olla terveyserojen kasvattamisen kannalta kielteisiä vaikutuksia.

Hallituksen esittämä matkakustannusten korvauksen omavastuun nostaminen 16 eurosta 25 euroon lisää potilaiden kustannuksia, ja leikkaus kohdistuu etenkin harvaan asutuille alueille, pienituloisille ja iäkkäille henkilöille. Tässä tilanteessa matkakorvausten leikkausta ei voi hyväksyä.

Hallitus aikoo jatkossa saavuttaa 150 miljoonan euron säästöt lääkekorvauksista. Vielä ei ole tiedossa, miten säästö aiotaan kohdentaa, mutta hallituksen esityksessä lääkeyrityksiin, tukkuun ja apteekkeihin kohdistuvat toimet on esitetty määräaikaisiksi vain vuodelle

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

2016. On välttämätöntä, että lääkealan toimijat osallistuvat jatkossakin kustannusten tasamiseen. Kuitenkin hallituksen vaikutusarviot kaikkien esitystensä osalta ovat hyvin vajavaiset. Mielestämme tässä tilanteessa ei pidä leikata lisää matka- ja lääkekorvauksista ennen kuin selvitetään ja esitetään ratkaisu siihen, miten ihmiset voivat selvittää lisääntyvistä matkakustannuksista. Matkakorvausjärjestelmää tulee edelleen kehittää sen sijaan että asiakkaiden omavastuita enää nykyisestä nostetaan. Myös maksukattojärjestelmää tulee kehittää, jotta voidaan estää asiakkaille kohtuuttomiksi nousevat maksut.

Lääkäri- ja hammaslääkäripalkkioiden korvauksiin kohdistuu myös merkittävät leikkaukset. Korvaustason lasku saattaa lisätä kuntien kustannuksia ja terveydenhuollon jonoja. Pidämme tärkeänä julkisten palveluiden vahvistamista, jotta ihmiset saavat jatkossakin tarvittavan hoidon ja palvelun. Etenkin suun terveydenhuollon palvelut on resursoitava riittävästi, jotta voidaan vastata ikääntyvän väestön palvelutarpeisiin. On tärkeää, ettei korvauksiin kohdisteta enää lisää leikkauksia ennen kuin sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitusuudistuksesta tehdään päätös osana sote-uudistusta.

Kuntoutuksen rahoitusta on vahvistettava ja kokonaisuudistus on toteutettava. Korkea työllisyysaste on välttämätön hyvinvointivaltiomme tulevaisuuden ja kestävä rahoituksen kannalta. Tarvitsemme paitsi työpaikkoja myös osaavia ja työkykyisiä työntekijöitä. Siksi työkäisten ihmisten työ- ja toimintakyvyn turvaaminen ja vahvistaminen ovat tärkeitä myös rakenteellisen kestävyuden näkökulmasta. Työntekijöiden sairauspoissaoloja, sairaana työskentelyä ja työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymistä ja pitkittyviä odotus- ja toipilasaikojen kustannuksia voidaan ehkäistä tehokkaasti muun muassa toimivan kuntoutusjärjestelmän avulla ja samalla vahvistaa ihmisten työkykyä ja hyvinvointia.

Hallituksen politiikka ei kuitenkaan satsaa ennaltaehkäisyyn vaan leikkaa sen rahoitusta. Hallitusohjelman mukaisesti uusi, harkinnanvaraiset Aslak- ja TYK-kuntoutukset yhdistävä Aura-kuntoutus päätettiin lakkauttaa ennen sen käynnistymistä vuonna 2016. On kuitenkin kohtuullista, että vakuutetut saavat heille aikaisemmin myönnetyn kuntoutuksen. Tästä syystä hallitus on esittänyt määräaikaista muutosta, (Puhemies koputtaa) niin että harkinnanvaraisena kuntoutuksena järjestettävän kuntoutuksen työssä jatkamista mahdollistavan kuntoutuksen menoista 4,5 miljoonaa euroa voitaisiin maksaa sairausvakuutusrahastosta työtulovakuutuksen kuluina vuonna 2016.

Arvoisa puhemies! (Puhemies koputtaa) Tulemme ehdottamaan tästä syystä, että 1. lakiehdotus hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön (Puhemies koputtaa) mukaisena paitsi 4 luku, ja esitämme seuraavassa käsittelyssä 2. lain hylkäämistä.

21.08 Annika Saarikko kesk: Arvoisa puhemies! Näiden niin sanottujen Kela-korvausten säästölakeihin liittyen on niin ikään hyvä myös vähän katsoa kauemmas. On aivan totta, kun edustaja Mäkisalo-Ropponen katsoi 90-luvulle, että silloin tehtiin erittäin rajuja leikkaustoimenpiteitä, mutta ihan niin kauas ei tarvitse katsoa. Riittää, kun katsoo viime vaalikaudelle. Kataisen hallituksen johdolla tehtiin lääkekorvausjärjestelmään 113 miljoonan euron leikkaukset. Se ei tee tästä leikkauksesta nyt yhtään sen parempaa, mutta toivoisin, että osaisimme katsoa kokonaiskuvaa, mitä tälle järjestelmälle on tapahtunut.

Siksi rohkenenkin sanoa, että nyt tälle hallitukselle sovittu kokonaissäästö, alun perin 150 miljoonaa, on kyllä syytä tehdä varsin perusteellisesti, ja on hyvä, että siinä on nyt vuoden aika suhtautua tuohon valmisteluun varsin kunnianhimoisesti. Tämä tapa, jolla me hallitus toinen toisemme perään niistämme aina vähitellen Kela-korvauksia matkakorvausten osalta, lääkekorvausten osalta ja myös yksityislääkäripalkkioiden osalta, vähitellen muren-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

taa järjestelmää. Meidän pitää katsoa kokonaisuutta ja arvioida, onko järjestelmällä relevanssia ja onko siihen varaa. Samalla vastaan itse: totta kai pitää olla varaa. Meillä pitää olla sellainen luottamus hyvinvointiyhteiskunnassamme, että sairastuttuaan saa tukea yhteiskunnalta lääketoisiin.

Pidän erittäin hyvänä tässä hallituksen esityksessä kahta asiaa, ensinnäkin sitä, että alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen säästöä kohtuullistettiin 25 miljoonaan. Vähintään yhtä hyvänä asiana pidän sitä, että tuo summa on jaettu puoliksi lääketeollisuuden ja lääkejärjestelmän maksettavaksi, niin kutsuttuna palautusmaksuna, ja toisen puolen 12,5 miljoonaa on säilytetty kustannuksiksi lääkkeiden käyttäjille. Minä pidän ansiokkaana sitä, että viime vaalikaudella uudistettiin lääkekorvausjärjestelmää muistaakseni ministereiden Risikko ja Huovinen johdolla, jos oikein muistan, siten, että ne ihmiset, jotka käyttävät lääkkeitä paljon, saavat paremmat korvaukset ja yhteiskunta tulee nopeammin vastaan. Vähemmän lääkkeitä käyttäville on oikein, että omavastuujärjestelmä on se, johon ensiksi turvaudutaan, ja sen jälkeen tulee yhteiskunnan tuki lääkekorvauksen muodossa tähän järjestelmään mukaan.

Mutta haluaisin korostaa sitä ja asettaa toiveen jatkovalmistelulle, että nyt kun yhteensä kohdistuu säästöjä, jos katsotaan viime ja tätä kautta, reippaasti yli 200 miljoonaa tähän järjestelmään, me emme voi tehdä sitä mekaanisena säästönä ja katsoa, mitä jää jäljelle, vaan pitää käydä läpi lääkekorvausjärjestelmä myös siltä osin, miten me maksamme korvauksia mistäkin lääkemuodoista, eli arvioisimme myös, mihin ja miksi Suomessa käytetään lääkkeitä niin paljon. Valiokunnassa puhuttiin paljon rationaalisen lääkeshoidon merkityksestä ja sitä kautta toimivasta ja järjenkin mukaisesta lääkityksestä, jolla voidaan myös hillitä kustannuksia ja tasan varmasti myös parantaa lääkkeiden käyttäjien asemaa ja hyvinvointia.

Toinen, mistä kannan huolta — joka on tietysti tämän köyhyyskysymyksen ja vähävaraisten, paljon sairastavien ihmisten kysymyksen ohella tässä oleellinen muttei ehkä niin suosittu näkökulma — liittyy siihen, että meidän järjestelmämme pitää olla kuitenkin lääkkeiden valmistajien, lääketeollisuuden kannalta siinä määrin houkutteleva, että tänne haluavat lääkealan yritykset tuoda markkinoillemme uusia parantavia lääkkeitä. Lääketiede on valtavassa mullistuksessa kehityksen osalta, lääkkeiden, jotka ovat kohdistettuja esimerkiksi henkilökohtaisesti juuri minulle sopiviksi. Silloin tulemme myös vahvan eettis-moraalisen keskustelun äärelle siitä, mitä kaikkea tässä yhteiskunnassa suhteessa lääkkeiden käyttöön ja siihen kuluviin varoihin meillä on halu rahoittaa, mihin asti. Tämä on vaikeampi teema, mutta toivon, että tähän uudistukseen suhtauduttaisiin kunnianhimoisesti, ja pidän hyvänä, että tämä säästö pystyttiin pitämään nyt kohtuullistettuna, 25 miljoonan suuruisena, ja myös niin, että ne kustannukset tasattiin molempien, sekä lääkefirmojen ja lääketeollisuuden että lääkkeiden käyttäjien osalle.

Mitä tulee matkakorvauksiin ja yksityislääkärikorvauksiin, niin ne ovat järjestelmässä heikennyksiä, mutta pidän hyvänä, että tämä perattaisiin nyt kokonaisuudessaan tämän vaalikauden aikana.

21.13 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraatit on jättänyt tähän oman vastalauseensa, vastalauseen 3, ja siinä tosiaankin otetaan kantaa nimenomaan hammaslääkäripalkkioitten ja myöskin muitten erikoislääkäripalkkioitten korvausten leikkaukseen. Tietenkin sinällänsä täytyy sanoa, että olemme tyytyväisiä siitä, että hallitus pienensi näitä leikkauksia, mutta siitä huolimatta nämä leikkaukset, mitkä kohdistuvat sekä tänne yksi-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

tyispuolelle että myöskin sitten lääkekorvauksiin, ovat monille pienituloisille eläkeläisille kohtuuttoman suuria. Ja niin kuin täällä kuultiin, aika monet näistä hallituksen esittämistä leikkauksista kohdistuvat juuri niihin samoihin ihmisiin, jotka sairastavat paljon, joilla on pienet tulot, ja monilla on pitkäaikaisia, kroonisia sairauksia. Siinä mielessä täytyy sanoa, että on tosi kohtuutonta, että hallituksen leikkauspolitiikka kohtelee juuri näitä kaikkein heikoimmassa asemassa olevia erityisen kovasti.

Lisäksi täytyy myöskin huomioda se, että tammikuussa, kun nämä monet lääkekatot ovat vielä kertymättä ja omavastuut vasta kertyvät, on todellakin ihmeteltävä, millä monet pienituloiset eläkeläiset sen tammikuun oikeastaan selviytyvät. Heillä on kyllä todellakin hyvin, hyvin vaikea aika edesssä, ennen kuin sitten katot tulevat vastaan ja sitä myöten sitten kustannukset eivät enää paina heidän omaa kukkaroaan. Tässä lääkekorvausten kohdalla erityisesti on huomioitava se, että kristillisdemokraatit omassa vaihtoehtobudjetissaan esittävät sitä, että me kompensoisimme tätä alkuomavastuuta vuosittaista maksukattoa alentamalla, ja se todellakin helpottaisi sitten monien ikääntyneiden ihmisten tilannetta ja olisi juuri apuna tähän raskaaseen alkuvuoteen.

Siinä mielessä tämä kristillisdemokraattien vastalause 3 on osa meidän vaihtoehtobudjettiamme, ja tulemme sitten seuraavassa käsittelyssä (Puhemies koputtaa) esittämään toisen lakiehdotuksen hylkäämistä.

21.15 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! On aivan totta, että nyt tässä viimeisimmässä esityksessä on tehty lievennyksiä alkuperäiseen säästötavoitteeseen. Valitettavaa kuitenkin on, että nämä lievennysten vaikutukset yksilötasolla jäävät pieniksi.

Myöskin kustannusten nousu kohdistuu edelleen paljon sairastaviin, koska lääkekaton ylityksen jälkeen tämä lääkekohtainen omavastuu voi nousta paljon sairastaville suureksi — ainakin heille, jotka käyttävät useampia lääkkeitä. Sanotaan, että paljon sairastavat ostavat keskimäärin noin 15 ostoa kuukaudessa, ja siinäkin sitten tietenkin, vaikka se yksi osto on 2,5 euroa, omavastuu nousee kohtuu korkeaksi, saati sitten silloin, kun lääkkeitä on vielä huomattavasti enemmän.

Valinta olisi siis voitu tehdä niin, että olisi nostettu alkuomavastuuta, jolloin se olisi taiseemmin jakautunut kaikille lääkkeiden käyttäjille eikä olisi kohdistunut niihin, jotka jo nykyisellään paljon lääkkeitä tarvitsevat, mutta nyt siis tehtiin tällainen valinta, että haluttiin nimenomaan kohdistaa nyt ne säästöt paljon sairastaviin. Yli 75 000 henkilön osalta omavastuu nousee jatkossa merkittävästi. Tämä on iso joukko ihmisiä. Se, että ensi vuodelle osoitettu 50 miljoonan säästö puolitetaan, ei silti poista sitä tosiasiaa, että 100 miljoonan säästö on edelleen seuraavan vuoden osalta tulossa. Paljon sairastavat odottavatkin jo kauhulla sitä, mitä tämä säästö tulee vielä tähän jatkoksi tarkoittamaan.

No, kuten täällä on useassa puheenvuorossa todettu, niin ei yksistään se, että lääkkeiden osalta jokaisella nousee tämä itse maksettava osuus, mutta kun samanaikaisesti matkakorvausten omavastuuosuus nousee, asiakasmaksuihin tulee korotuksia, niin erityisesti nyt ne henkilöt, jotka paljon tarvitsevat julkisia palveluita, jotka asuvat esimerkiksi hajaseutalueella ja jotka sairastavat paljon, joutuvat kyllä ihan kohtuuttomiin tilanteisiin näiden nostojen seurauksena. Jos ajatellaan esimerkiksi matkakorvauksen nousua 16 eurosta, joka itse asiassa on jo paljon — muistan, että viitisen vuotta sitten, kun työskentelin vielä sosiaalitoimistossa, se taisi olla 9,5 euroa, nyt se on siis 16 euroa — niin nyt se nousee vielä 25 euroon per matka. 50 euron omavastuu edestakaisesta matkasta vaikka jostain hajaseutalueelta, jossa eivät kulje bussit eivätkä julkiset, vaan se taksi esimerkiksi on se ainut

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

käyttötapa, varmasti tulee kyllä vaarantamaan jonkun pitkäaikaissairaahan kontrollikäynnin sinne terveyskeskukseen. Itse asiassa Kela nosti asiantuntijakuulemisissa esille juuri tämän, että he pelkäävät, että nyt juuri nämä pitkäaikaissairaajat, jotka asuvat siellä syrjäseuduilla, jättävät nämä kontrollikäynnit välistä, koska ei ole laittaa ylimääräistä 50:tä euroa. Siis tähän on oikeasti vakava asia. (Eduskunnasta: Kyllä!) Tätä on syytä kyllä hiljentyä pohtimaan, että näin tämä ei voi olla. Ja tämä tulee nyt kohtelevaan eriarvoisesti myöskin ihmisiä riippuen siitä, missä he asuvat.

No, sitten on pakko sanoa tästä vaikutusten arvioinnista ihan yleisestikin: ymmärrän sen, että tässäkin tehtiin nopeasti suunnanmuutos, mutta kyllä on jotenkin hirvittävän surullista valiokunnassa tällä hetkellä, että esitys toisensa jälkeen tulee siellä niin, että sekä ministeriöitten virkamiehet kuin asiantuntijatkin toteavat, että tässä ei ole tehty oikeastaan lainkaan vaikutusten arviointeja. Tämänkin esityksen osalta kun kysyttiin, että no, mitenkäs tätä sitten pohdittiin, että nämä kasaantuvat nyt paljon sairastaville, niin muutokset tehtiin niin nopeasti, että vaikutusten arviointia ei sitten oikeastaan enää ehditty tekemään.

Toinen asia, joka toistuu useassa valiokunnassa olevassa esityksessä, on tämä toimeentulotuen tarpeen kasvu. Eli esitys itsessään on jo sellainen, että nähdään ja tiedetään, asiantuntijat tietävät, että toimeentulotuen tarve tulee kasvamaan. Ja kuten olen sanonut, minä en halua nähdä — en halunnut nähdä aikaisemminkaan, mutta en nytkään halua nähdä — niitä rollaattorilla sosiaalitoimistoon tulevia vanhuksia ja ikäihmisiä, jotka tulevat hakemaan apua, että voivat ostaa lääkkeensä, jos sitten sinne löytävät.

Lopuksi vielä: meidän on kehitettävä tätä (Puhemies koputtaa) maksukattojärjestelmää, ja lääkehoidon kokonaisarviointi on tehtävä.

21.21 Matti Semi vas: Arvoisa puhemies! Nämä kaikki lääkkeiden ja sosiaalietuuksien omavastuukorotukset minusta eriarvoistavat suomalaisia erittäin paljon. Ne lisäävät köyhyyttä ja lisäävät nimenomaan köyhien sairastavuutta paljon.

Sitten jos mietitään tätä asiakasmaksujen huimaa korotusta, sen seurauksena on melko pitkälle se, että mitä köyhempi ihminen on, sen varmemmin hän jättää käyttämättä ne tietyt terveydenhoitopalvelut, mitkä hänelle periaatteessa kuuluisivat ja millä hänet pitäisi hoitaa. Sen seurauksena sairastavuus vain lisääntyy, ja sitten kun on viimeinen pakko lähteä sairaalaan, niin lähdetään sinne hoitoon. Se aiheuttaa useimmiten erikoissairaanhoidon menoja, erityishoitoja, mitkä ovat yhteiskunnalle paljon kalliimpia toimenpiteitä.

Ihan näillä ajatusviivoilla mietin sitä, että nyt tässä on käynyt näin, että hallitus on päättänyt lähteä romuttamaan meidän hoitoketujamme ja hoitopalvelujamme sillä tavalla, että hoidon porrastus romutetaan todella kerralla näihin hoitomaksuihin, mitä nyt on esitetty korotettavaksi.

21.22 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Saarikolle haluan vastata, että jos jo viime kaudella leikattiin jostakin, niin silloin pitäisi olla vielä varovaisempi leikkausten tekemisessä samoista asioista samoille henkilöille. Minusta on hiukan huono perustelu leikkauksille se, että leikkasittehan tekin viime kaudella. Siitä olen kyllä edustaja Saarikon kanssa aivan samaa mieltä, että meidän tulee pohtia lääkkeiden käyttöä kokonaisvaltaisesti, sillä meillähän käytetään ihan liikaa lääkkeitä ja niitä käytetään myöskin ihan turhaan, eli meillä hoidetaan lääkkeillä asioita ja tilanteita, joita ei lääkkeillä voida oikeastaan hoitaa, vaan siinä pitäisi olla ihan joitakin muita hoitokeinoja.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Mutta kun katsoo näitä hallituksen päätöksiä kokonaisuutena, niin kyllä minä olen todella huolissani paljon sairastavista syrjäseuduilla asuvista henkilöistä. Kun kaikki nämä päätökset pannaan toimeen, niin koska ne jotenkin kohdistuvat samoihin henkilöihin, pahoin pelkään, että moni köyhä ihminen jää ilman hoitoa jatkossa.

21.23 Anna-Maja Henriksson r: Värderade talman! Det här lagförslaget innebär att självriskerna stiger för patienterna, och då man samtidigt höjer självrisken för både mediciner, också resekostnader och också vårdkostnader betyder det att det kan bli en oskäligen belastning för många individer. Det här har också Folkpensionsanstalten fäst sig vid i utskottshörandet. FPA har också sagt att man skulle ha kunnat hitta andra sätt att göra de här nedskärningarna på så att det inte skulle drabba så många så hårt. Därför har vi från svenska riksdagsgruppens sida också reserverat oss mot det här förslaget, och vi föreslår att man skulle gå in för ett gemensamt kostnadstak för mediciner, reseersättningar och vårdkostnader. Den modellen tillämpar man bland annat i Sverige, och det skulle vara skäl nu för Finland att på riktigt göra det här också på allvar.

Arvoisa puhemies! Myös ruotsalainen eduskuntaryhmä on tässä asiassa antanut eriävän mielipiteen tai vastalauseen. Olemme sitä mieltä, että nyt olisi korkea aika Suomessakin miettiä yhteistä kustannuskattoa lääkkeille, matkakorvauksille ja hoitokuluille, koska jos jatkamme näin, niin se tietää vääjäämättä sitä, että ihmiset joutuvat eriarvoiseen asemaan. Kaikki eivät kerta kaikkiaan sitten pääse tai heillä ei ole varaa mennä lääkäriin tai edes ehkä ostamaan lääkkeitä, ja näin ei voida jatkaa. Sen takia meidän ryhmämme on esittänyt, että mentäisiin yhtenäiseen kattosysteemiin, ja toivomme, että hallitus nyt ripeässä tahdissa tekisi töitä sen eteen.

Voidaan myös todeta, että OECD-maiden piirissä Suomi kuuluu niihin maihin, joilla on kaikkein korkeimmat kulut (Puhemies koputtaa) tässä suhteessa, ja sekin pitäisi ottaa nyt huomioon.

21.25 Heli Järvinen vihr: Arvoisa puhemies! Minä voin antaa täyden tukeni edustaja Henrikssonin aloitteelle yhteisestä hoitokustannusten maksukatosta. Kun nyt elämme niin poikkeuksellisia aikoja, että edessä on sote-uudistus, joka tulee mullistamaan koko hoitokentän, kun elämme niitä aikoja, että ensi vuoden aikana mietitään tämänkin lakiesityksen kustannusvaikutuksia ja jatkoa, ja kun elämme myöskin niin erikoisia aikoja, että sekä nykyinen sosiaali- ja terveysministeri että tuleva sosiaali- ja terveysministeri ovat paikalla, niin haluan vilpittömästi myös oman ryhmäni puolesta kannustaa teitä pohtimaan kaikkien näiden maksukattojen yhdistämistä, sillä jos me saisimme yhteisen asiakasmaksujen, lääkekorvausten ja matkakorvausten maksukaton, se olisi kaikkein reiluin tapa koordinoida tätä asiaa ja kohdistaa näitä säästöjäkin niin, että ne eivät kohdistuisi nimenomaan pienituloisiin ja paljon lääkkeitä käyttäviin, mikä on nytkin erittäin suurena pelkona, vaikka sosiaali- ja terveysvaliokunta toisin onkin linjannut.

21.26 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajakollegat! Sosiaali- ja terveydenhuoltoon kohdistuu useita säästötoimenpiteitä, joiden yhteisvaikutuksilla voi olla dramaattisia seuraamuksia. Matkakustannusten omavastuun korottaminen on kyllä kohtuuton. Omavastuun korottaminen lisää etenkin sairauden vuoksi matkoja tekevien kustannuksia kohdentuen nimenomaan pienituloisille ja iäkkäille henkilöille. Esitys tuottaa myös

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

alueellista epätasa-arvoa etenkin harvaan mutta kauttaaltaan asutulle Itä-Suomelle, jossa ei julkinen liikenne toimi.

Merkittävä osa matkakustannuksista syntyy Kelan vaikeavammaisten kuntoutusta saavien asiakkaiden kuntoutusmatkoista. Nämä samat henkilöt joutuvat useimmiten myös käyttämään paljon lääkkeitä ja muita sairaanhoitopalveluita, joista myös maksut nyt nousevat. Usein nämä henkilöt ovat myös niitä, jotka eivät pysty milloinkaan ansaitsemaan ansioita työelämässä. Koko elämänsä työelämän ulkopuolella olevan henkilön tulot muodostuvat takuueläkkeestä, hoitotuesta ja eläkkeensaajan asumistuesta. Jos tällä hetkellä pakolisten kulujen, joihin kuuluvat asuminen, matkakulut, lääkkeet, terveydenhuollon maksut, sähkö, vesi, puhelin ja ehkä turvapuhelin, jälkeen jää käteen käytettäväksi ruokaan ja muihin menoihin alle 500 euroa, niin näiden eri omavastuuosuuksien nostojen jälkeen elämiin jää vieläkin vähemmän rahaa.

Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi on tässä hallituksen esityksessä puutteellinen muun muassa sen osalta, mihin kierteeseen pitkäaikaissairas tai vammainen henkilö voi joutua, mikäli henkilö rahan puutteen vuoksi jättää esimerkiksi lääkkeet ostamatta. Tällöinhän tulevat kustannukset toisaalla terveydenhuollossa paljon kalliimmiksi. Lääkkeiden käytön vähentäminen on aivan oikea tavoite, mutta tapa, jolla nyt hallitus vähentää lääkkeiden käyttöä, ei pohjaudu ihmisten tasa-arvoiseen kohteluun ja lääkärin harkintaan, vaan pienituloisten pakkoon valita lääkkeiden ja ruuan välillä.

Kysynkin, aikooko hallitus ajaa pienituloiset, työelämän ulkopuolella olevat vammaiset ja pitkäaikaissairaat toimeentulotukiasiakkaiden ja ajaa Suomen ihmisoikeuskriisiin. Toivoisin, kun täällä on paikalla nykyinen sekä tuleva peruspalveluministeri, että voisimme saada vastauksia. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yleisestä asumistuesta annetun lain 16 ja 51 §:n muuttamisesta ja eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 54 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 127/2015 vp

Valiokunnan mietintö StVM 14/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 14/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

21.31 **Hannakaisa Heikkinen kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Esittelen sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi yleisestä asumistuesta annetun lain 16 ja 51 §:n muuttamisesta ja eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 54 §:n väliaikaisesta muuttamisesta.

Valtiontalouden tasapainottamiseksi tarvittavien säästöjen aikaansaamiseksi sekä julkisten menojen hillitsemiseksi esityksessä ehdotetaan muutoksia yleisen asumistuen sekä

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

eläkkeensaajan asumistuen määräytymiseen. Pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelman mukaan yleisen asumistuen perusteita tarkistetaan niin, että yleisen asumistuen menot alenevat vuositasolla 25 miljoonaa euroa toimeentulotukimenojen kasvu mukaan lukien. Hallitusohjelman mukaan muutokset asumistuen perusteisiin tehdään vuositarkistusten yhteydessä.

Valtion ensi vuoden talousarvioesitykseen liittyen yhteensä 22 miljoonan euron yleisen asumistuen säästöt ehdotetaan toteutettaviksi asumismenojen perusomavastuuosuutta korottamalla ja soveltamalla ensi vuonna samaa hyväksyttävien asumismenojen enimmäismäärää kuin tänä vuonna. Vuositasolla säästö on 37 miljoonaa euroa. Enimmäisasumismenojen korottamatta jättäminen ei vaikuta etuuden saajien asumistuen tasoon, mutta asumistuen taso ei seuraa mahdollista vuokran nousua, jos asumismenot ovat korkeat. Sosiaali- ja terveysvaliokunta huomauttaa, että yleisen asumistuen perusomavastuuosuuden korottaminen ei koske kaikista pienituloisimpia eli työmarkkinatuen saajia, joita on lähes puolet asumistuen saajista.

Eläkkeensaajan asumistuki on korvaustasoltaan yleistä asumistukea korkeampi, ja asumistuessa määritellyt kohtuulliset asumiskustannukset ovat lähempänä tosiasiallista vuokratasoa kuin yleisessä asumistuessa. Esityksen mukaan eläkkeensaajan asumistukeen oikeuttavien asumismenojen enimmäismäärää ei koroteta asumismenojen muutosta vastaavasti ensi vuonna. Muutos vähentää eläkkeensaajien asumistuen menoja vuositasolla 9 miljoonalla eurolla.

Arvoisa puhemies! Asumisesta aiheutuvia kustannuksia korvataan nykyisin neljän eri etuusjärjestelmän kautta eli yleisen asumistuen, eläkkeensaajan asumistuen ja opintotuen asumislisän kautta, ja asevelvollisille maksetaan erillistä asumisavustusta. Eri järjestelmät ovat tasoltaan ja määräytymisperusteiltaan erilaiset. Huomattava osa eläkeläisistä ja opiskelijoista kuitenkin on jo nyt yleisen asumistuen piirissä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta viittaa mietinnössään sosiaaliturvan uudistamista valmistelleen Sata-komitean mietintöön, joka ehdotti, että asumistukijärjestelmiä yksinkertaistaan ja yhdenmukaistetaan vaiheittain. Sen mukaan asumistuen hallinnollinen tehokkuus paranisi merkittävästi, jos järjestelmiä lähennettäisiin toisiinsa. Komitean mielestä lopullisena tavoitteena tulisi olla koko asumistukijärjestelmän selkeyttäminen. Sata-komitea piti tarpeellisena, että selvitystyötä järjestelmien yhdistämiseksi jatketaan.

Arvoisa puhemies! Valiokunta toteaa tässä mietinnössä, että asumisen kustannukset ovat yleisesti nousseet. Lisäksi väestön ikääntyminen nostaa jatkossakin eläkeläisten asumiseen tarvittavan yhteiskunnan tuen määrää. Tutkimusten mukaan myös asumistuen taso heijastuu jossain määrin vuokratasoon. Valiokunta toteaaakin, että asumisen hintaan kasvukeskuksissa tulee pyrkiä vaikuttamaan kasvattamalla eri keinoin asuntojen tarjontaa. Nykyisessä haastavassa valtiontaloudellisessa tilanteessa olisi etsittävä tapoja edistää kohtuuhintaista asumista, jotta asumisen kalleus ei muodostuisi työvoiman liikkuvuuden ja siten työllisyyden kasvun esteeksi.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta halusi kirjata mietintöön jotakin myös lainvalmistelun tasosta. Hallituksen esitys on valmisteltu pikaisella aikataululla, eikä sen valmistelussa ole voitu tavanomaiseen tapaan pyytää lausuntoja tahoilta, joita lakiehdotus koskee. Esityksestä ei ole ehditty myöskään tekemään asianmukaista vaikutusten arviointia. Esityksen taloudellisia vaikutuksia on arvioitu vain osittain. Aikataulun tiukkuudesta johtuen ei ole voitu tehdä arvioita muutosten vaikutuksista eri tulotasoilla olevien kotitalouksien toimeentuloon ja kokonaistilanteeseen ottaen huomioon muut etuusjärjestelmiin

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

samanaikaisesti tehtävät muutokset. Esityksen vaikutuksia kuntien menoihin ei myöskään ole arvioitu. Valiokunta toteaaakin, että valtioneuvostossa tulee jatkossa paremmin varmistua siitä, että ehdotettava sääntely on lainvalmistelun keskeiset laatuvaatimukset täyttävää ja että asian eduskuntakäsittelylle jää riittävästi aikaa.

Lopuksi valiokunta painottaa, että toimeenpanosta pitää aikataulun tiukkuudesta huolimatta huolehtia Kelassa niin, etteivät asumistukia koskevat ratkaisut ruuhkaudu.

Arvoisa puhemies! Tähän mietintöön sisältyy vastalause.

21.37 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Hallitus aikoo jähdyttää asumistuen enimmäisasumismenot. Päätös tarkoittaa kyllä käytännössä heikennystä asumistukeen. Päätös ei valitettavasti myöskään ole oikeudenmukainen, koska tuet eivät nykyiselläänkään vastaa yleistä vuokratasoa. Tästä kertoo esimerkiksi se, että yli 70 prosenttia yleisen asumistuen saajista ylittää enimmäisasumismenot ja ylitys on keskimäärin 124 euroa. Huomioisin, että monet asumistuen saajat joutuvat nykyisinkin turvautumaan pitkäaikaisesti toimeentulotukeen. Näin ollen jos asiaa mietitään yhteiskuntapoliittisesti, kestävämpi ratkaisu olisi varmistaa, ettei toimeentulotuki muodostu pääasialliseksi tulonlähteeksi.

Eläkkeensaajan asumistuki on herättänyt keskustelua ja myös lupauksia täällä salissaakin. Eläkkeensaajan asumistuen enimmäismenon jähdytys tarkoittaa käytännössä heikennystä jopa 10 000 eläkkeensaajan asumistuen kohdalla. Tämä näkyy myös hallituksen kaavailuissa miljoonasäästöissä tähän eläkkeensaajan asumistukeen. Hallitus on moneen kertaan julkisuudessa todennut, että eläkkeensaajan asumistuesta ei leikata, mutta käytännössä tämä päätös tarkoittaa säästöjä ja myös heikennyksiä eläkkeensaajan asumistukeen. Mielestäni olisi reilua, että mikäli hallitus lupaa, ettei eläkkeensaajan asumistukea leikata, niin näin myöskään ei tehtäisi. Toiseksi, mielestäni ei ole oikein ottaa heiltä, joilla on ennestäänkin vähän. Mikäli hallituksen esitys toteutuu tämänkaltaisena, tarkoittaa se heikennystä, ja toivoisin, että se rehellisesti myös hallituksen puolelta kerrotaan.

21.39 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Näitä on niin paljon, näitä yleisiä kuristamislakeja, jotka ovat kansantaloudellisesti ja inhimillisesti järjettömiä, että oppositiotakin alkaa jo väsyttää toistella uudestaan ja uudestaan samoja asioita. On myös hirveän turhauttavaa kohta kohdan jälkeen törmätä siihen samaan kritiikkiin, että vaikutusarvioita ei ole tehty, valmistelu on huonoa, mahdolliset taloudelliset vaikutukset ovat tiedossa vain osittain, on ollut kiire, ei ole ehditty tekemään kunnolla, asiantuntijoita ei ole kuultu tai ei ainakaan kuunneltu. Ei näin voi valtakunnan asioita hoitaa. Jos meillä hoidettaisiin omaa kotitaloutta tällä tavalla, niin äkkiä oltaisiin konkurssissa.

Jos meidän ongelmamme on se, että asumistukimenojen kasvu on kestäättömällä tasolla, niin ainoa järkevä toimenpide on vuokra-asumisen merkittävä lisääminen niillä alueille, joilla vuokrien nousu on kaikkein nopeinta, eli käytännössä suurissa kaupungeissa, erityisesti Helsingissä. Helsingin kaupungin vuokra-asuntotuotanto tällä hetkellä pysyy pystyssä täysin omin voimin saaduilla vuokratuloilla ja itse asiassa pystyy pitämään siitä huolimatta vuokrat sen verran alhaisina, että sinne on koko ajan kova tunku.

Minusta on järjetöntä, että tällaisia toimintamalleja, jotka meillä ovat vakiinnuttaneet paikkansa ja joiden me tiedämme olevan menestyksekkäitä, ei voida laajentaa, jatkaa ja toteuttaa paremmin.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

21.41 **Anneli Kiljunen sd:** Arvoisa herra puhemies! Esittelen sosialidemokraattien, vihreiden, vasemmistoliiton sekä kristillisten yhteisen vastalauseen.

Hallitus aikoo jäädyttää yleisen asumistuen enimmäisasumismenot, vaikka ne eivät tälläkään hetkellä vastaa vuokratasoa. Yli 70 prosenttia yleisen asumistuen saajista ylittää enimmäisasumismenot, ja ylitys on keskimäärin noin 124 euroa. Yleisen asumistuen keskeisin ongelma on tukea myönnettäessä hyväksyttävän vuokratason alhaisuus verrattuna markkinavuokriin. Monet asumistuen saajat joutuvat paikkaamaan matalaa asumistukeaan turvautumalla pitkäaikaiseen toimeentulotukeen.

Tämä on valitettavaa, sillä lakiesitys toisensa jälkeen todetaan, että ihmiset joutuvat turvautumaan toimeentulotukeen, kun suuntauksen pitäisi olla aivan toinen. Yhteiskuntapolitiittisesti kestävämpi ratkaisu on ensisijaisten etuuksien hyvä taso, jotta viimesijaisella toimeentulotuella vastataan pääsääntöisesti akuutteihin taloudellisiin tuen tarpeisiin. Tulosi-donnaisuuden nostaminen voi nostaa myös kynnystä työn vastaanottamiselle, mikä sekään ei ole järkevää politiikkaa.

Eläkkeensaajan asumistuen enimmäismenojen jäädyttäminen tarkoittaa, että arviolta 10 000 tuensaajaa nykyisten lisäksi ylittää enimmäisasumismenot. Tällä hetkellä enimmäisasumismenot ylittyvät 20 prosentilla eli 45 000:lla eläkkeensaajan asumistuen saajista. On kohtuutonta, että hallitus leikkaa pienituloisimpien eläkeläisten toimeentuloa. Kun toimeentulo on tiukka ja asumiskustannukset korkeat, niin pienetkin säästöt vaikeuttavat arkista toimeentuloa ja saattavat ihmiset esimerkiksi ruoasta tai terveydenhuollosta tinkimiseen.

Enimmäisasumismenojen jäädyttäminen koskee asumistuen saajia, joiden vuokra on jo korkea. Hallitus laskee sen varaan, että vuokrat eivät nousisi tuen jäädytyksen takia. Tosi-asiassa vuokrat ovat kasvaneet 3 prosentin vuositasolla ja niiden ennakoitaan nousevan edelleen. Emme pidä uskottavana emmekä hyväksyttävänä keinona korkean vuokratason laskemiseen sitä, että pienituloisimpien asumistukea saavien ihmisten asumistukea leikataan. Vain järkevällä asuntopolitiikalla voidaan saada aikaan ratkaisuja, jotka kestävästi hillitsevät asumiskustannusten nousua.

Hallituksen on arvioitava säästöjen vaikutukset. Hallituksen leikkaukset yleisestä asumistuesta ja eläkkeensaajien asumistuesta ovat kohtuuttomia. Hallituksen poukkoileva päätöksenteko on johtanut siihen, että asioita on valmisteltu hyvin nopealla aikataululla ja vaikutusten arvioinnit ovat siitakin syystä jääneet tekemättä. Hallitus on tekemässä samanaikaisesti useita leikkauksia, joiden yhteisvaikutukset pienituloisten ihmisten arkeen ovat kokonaan arvioimatta. Emme voi hyväksyä tällaista sokeaa säästölinjaa. Pienituloiset maksavat suhteessa enemmän lääkkeitään ja palveluistaan. Sosiaali- ja terveydenhuollon huikeat lähes 30 prosentin korotukset asiakasmaksuihin kohdistuvat monesti työterveydenhuollon ulkopuolella oleviin työttömiin tai eläkeläisiin — samoihin ihmisiin, jotka saavat asumistukea. Sosiaali- ja terveysetuuksiin tehdään negatiivisiksi painuvia tarkistuksia eli etuuksien leikkauksia. Ensisijaisten etuuksien leikkaukset lisäävät toimeentulotuen tarvetta. Kyse ei ole vain tuloista vaan myös elämän laadusta ja terveydestä. Pienituloisuus yhdessä esimerkiksi terveysongelmien kanssa muodostaa usein toinen toistaan vahvistavan kierteen, jossa helposti laiminlyödään oma hyvinvointi riittävien varojen puutteessa. Hallituksen monet säästöpäätökset kohdistuvat täsmälleen samoihin ihmisiin, eikä mitään arvioita vaikutuksista yksittäiseen kansalaiseen ja ihmiseen ole esitetty. Tarvitsemme arvion paitsi taloudellisista myös hyvinvointiin kohdistuvista vaikutuksista.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Leikkauksilla saatetaan saavuttaa nopeita ja hetkellisiä säästöjä. Pidemmällä aikavälillä ihmisten hyvinvointiin kohdistuvat leikkaukset tulevat kuitenkin kalliimmiksi kuin ongelmien hoitaminen ajoissa hyvin toimivilla palveluilla ja ostovoimaltaan riittävillä etuuksilla. Panostuksia ihmisten hyvinvointiin ei ole kyetty näkemään investointeina (Puhemies koputtaa) vaan kuluerinä, joita leikkaamalla valtiontalous pyritään saattamaan lyhytnäköisesti tasapainoon.

21.47 Annika Saarikko kesk: Arvoisa puhemies! Meillä on edustaja Kiljusen kanssa tuommoinen läpsystä vaihto -järjestelmä tuossa portailla, että näkökulma aina pikkusen muuttuu, mutta asia on lähtökohtaisesti sama.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys on siltä osin rinnastettavissa edelliseen, jossa käsiteltiin lääkekorvausten säästöjä, että myös tähän esitykseen liittyy kohtuullistamisratkaisuja — ikään kuin hallituksen linjan pehmentäminen näissä vaikeissa talousolosuhteissa. Eli hallitus oli alun perin ajatellut yhdistää asumistukijärjestelmän neljästä järjestelmästä kaksi samaan eli tehdä neljästä asumistuen eri määrittelystä kolme ja yhdistää yleisen ja eläkeläisten asumistuen. Tulen siihen yhdistämiseen vielä lopuksi, mutta totean, että hallitus arvioi, että tuon esityksen vaikutukset olisivat olleet niin dramaattisia tietylle joukolle pienituloisimpia eläkeläisiä, että ajatuksesta tällä erää luovuttiin. Pidän sitä perusteltuna ratkaisuna ottaen huomioon valmistelun vähän ajan.

Samalla haluan todeta, että asumistukijärjestelmään kohdistuu nyt kuitenkin pieniä säästöpaineita, mutta on hyvä korostaa, varsinkin nyt näin opposition käytettyä useamman puheenvuoron, että eläkkeensaajan asumistuen nykytaso säilyy. Eläkkeensaajien asumistues- sa nykytaso säilyy. Mitä tulee yleiseen asumistukeen, siinäkin lähtökohtaisesti nykytaso säilyy, mutta asumismenojen perusomavastuuta korotetaan 40 prosentista 42 prosenttiin. Tämä tarkoittaa noin 100 000 tuensaajan arjessa 9 euron korotusta kuukaudessa. Mitä suuremmat ovat tulot, sitä suuremmat ovat vaikutukset. Eikä kannata jättää huomiotta sitä yksityiskohtaa, minkä valiokuntakin muuten mietinnössään on todennut, että yleisen asumistuen perusomavastuun osuuden korottaminen ei koske kaikkein pienituloisimpia eli työmarkkinatuen saajia, joita on lähes puolet tämän järjestelmän piirissä olevista ihmisistä.

Eli nykytaso säilyy, ja nämä pienet säästöt, jotka tähän järjestelmään tulevat, koskevat ikään kuin tason säilyttämistä. Väheksymättä niitä — tämä on totta kai merkityksellinen järjestelmä — haluan tähän isompaan kuvaan kiinnittää vielä kahdella tavalla huomiota.

Ensinnäkin valiokuntakäsittelyn jälkeenkään en saanut lähtökohtaisesti varmuutta siitä, mikä on todellisuus suhteessa vuokrahintojen nousun ja asumistuen korottamisen välillä. Me emme ole pystyneet faktuaalisesti tarkasti todentamaan, mutta selviä viitteitä siitä kyllä on, että aina kun olemme korottaneet asumistukijärjestelmän asumistukea, myös vuokrat ovat nousseet, koska suurin osa asumistuesta käytetään nimenomaan vuokra-asumisen kustannuksiin. Tämän järjestelmän osalta kustannukset ovat viimeisen vajaan kymmenen vuoden aikana nousseet useampia kymmeniä prosentteja. Se on merkittävä muutos ja osa tätä hyvinvointiyhteiskuntaa ja myös tätä sosiaaliturvajärjestelmää, josta aika paljon vähemmän puhutaan. Asumistuen kalleus ja hintalappu tässä yhteiskunnassa erityisesti pääkaupunkiseudun korkean asumisen hinnan vuoksi on todella kohtuuton. Näin rohkenisin sanoa. Siksi tämänkin esityksen taustalla meidän pitäisi rohkeasti katsoa yli puoluerajojen sitä, miten voisimme parantaa kohtuuhintaisten asuntojen tuotantoa ja sitä kautta asuntojen saantia täällä pääkaupunkiseudulla. Se on tämän miljardipotin takana, mitä valtionta-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

loudesta tähän vuositason käytetään. Siksi kannattaa tämä 9 miljoonan säästö eläkkeensaajien asumistuessa suhteuttaa nyt tähän isoon miljardikuvaan.

Toinen näkökulma, jonka haluan todeta, liittyy siis tähän kokonaispottiin ja monimutkaiseen järjestelmään. En ainakaan itse rohkene täältä väittää, että tuntisin asumistuen järjestelmän joka yksityiskohtaa myöten ottaen huomioon sen järjestelmän äärimmäisen monisyisyyden ja monet vaikuttimet, millä perusteella ihminen tukea saa: perheeseen, asunnon, tulojen ja vaikka minkä monen muun tekijän ansiosta. Siksi lähtökohtaisesti ajatus — jonka muuten aikanaan Sata-komitea Vanhasen kakkoshallituksen aikana esitteli — että asumistukijärjestelmät yhtenäistettäisiin ainakin eläkkeensaajien ja yleisen asumistuen osalta eli vaikkapa työttömän yksinhuoltajan osalta, että näihin tulisi yhtenäiset kriteerit, on minusta lähtökohtaisesti perusteltu ajatus. Se yhdenmukaistaisi, se tasavertaisi ja se ennen kaikkea selkeyttäisi ja vähentäisi byrokratiaa, tekisi järjestelmästä läpinäkyvän. Siksi haluaisin todeta, vaikka tämä hallitus perustellusti nyt luopui ajatuksesta johtuen näistä kohtuuttomista vaikutuksista ja tämä iso säästö jätettiin tekemättä, että minusta tätä isoa ajatusta ei kuitenkaan kannattaisi täysin haudata.

21.52 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Todellakin, varmasti sekä eläkeläisjärjestöjen että opposition vahvojen vaatimusten vuoksi tämän eläkeläisten asumistuen yhdistämisen tähän yleiseen asumistukeen ja siten erillisenä asumistukena lakkauttamisen hallitus joutui perumaan, ja siitä olemme tyytyväisiä. Mutta hallitus kuitenkin jäädyttää tämän asumistuen enimmäisasumismenot, mikä näiden nousevien asumiskustannusten tilanteessa tosiasiaa tarkoittaa leikkausta sekä yleiseen että eläkkeensaajan asumistukeen.

Edustaja Saarikko kyllä täällä ihan ansiokkaasti nosti esille tämän koko, voisi sanoa, asumistukijärjestelmän ongelmallisuuden ja sen ongelmallisuuden, kun sitä lähdetään miettimään vaikkapa suhteessa toimeentulotukeen, taikka siinä vaiheessa, kun henkilö esimerkiksi ottaa vastaan lyhytaikaista työtä. Todellakin se on varsinainen viidakkokko, ja olen samaa mieltä siitä, että tämä sosiaaliturvan uudistamista valmistellut SATA-komitea, joka kehotti tähän yksinkertaistamiseen, on kyllä varmasti lähtökohtaisesti oikeassa. Mutta se, että hallitus kiireessä oli sitten yhtäkkiä poistamassa kokonaan tämän eläkeläisten asumistuen ilman erillisiä vaikutusarvioita, olisi ollut kyllä aivan kohtuutonta.

Toivonkin, että tässä asumistukijärjestelmän selkeyttämisessä sekä hallitus että oppositio voisi tehdä tällä vaalikaudella hyvää yhteistyötä esimerkiksi siinä vaiheessa, kun mietitään erilaisia perustulo- tai perusturvaratkaisuja ja sitä, millä tavalla tämä asumistuki vaikuttaa vaikkapa sitten työn vastaanottamisen kannattavuuteen. Kristillisdemokraateilla on tässä oma kannustava perusturvamallinsa, jossa katsomme, että aina, kun ihminen ottaa vastaan työtä, on jätävä enemmän käteen kuin mitä sitten tuet ja verotus vievät niistä työllä hankituista euroista.

Mutta kaiken kaikkiaan kristillisdemokraatit ovat mukana tässä opposition yhteisessä (Puhemies koputtaa) vastalauseessa, ja äänestämme sen mukaisesti.

21.54 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! Tässä edustaja Saarikko ansiokkaasti kertoi, mistä tässä on kyse, ja haluaisin siksi sanoa vielä esimerkiksi edustaja Essayahille, joka käytti termiä "poistanut" eläkkeensaajien asumistuen — hallitus meinasi näin hänen mukaansa tehdä — että tästä tulee hirveän helposti väärä mielikuva, että koko asumistuki olisi poistettu, vaikka olisi siirrytty yhtenäiseen järjestelmään, jossa nämä on yhdistetty. Toivoisin, että tämän tyyppisiä lausumia ei tulisi.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Sen sijaan edustaja Essayah nosti tärkeitä asioita esille siitä, miten tämä asumistukijärjestelmän voi vaikuttaa kohtuuhintaiseen asumiseen, ja minusta on tärkeää, että meillä on ollut täällä ministeri Tiilikaisen esittelemänä myös lainsäädäntö, missä tuetun asumisen kohtuuhintaisuutta pyritään edistämään niin, että esimerkiksi säätiöt eivät voi pumpata rahaa itselleen korkotoiminnalla tai sillä, että tekevät kohtuuttomia varauksia investointiin. Mutta tässä hallituksen korjatussa esityksessähän nyt oikeastaan tähän asumistukeen ei juurikaan tarvitse sitten tehdä leikkauksia. Ainoastaan tämä perusomavastuu nyt sitten vähän nousee, ja se tietysti hieman kirpaisee, mutta minusta on hyvä, että kuunnellaan kansalaisia ja silloin, kun on vaikeat ajat, koetetaan pitää siitä heikommasta ihmisestä huolta. On hyvä, että kaikkein pienituloisimpien asumistukeen ei nyt sitten tarvitse lainkaan puuttua.

21.56 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Paitsi että yleisen asumistuen ja eläkkeensaajan asumistuen yhdistämisestä olisi seurannut merkittävät säästöt erityisesti eläkkeensaajille, niin yhdistämisessä oli myöskin kyse kahden erilaisen järjestelmän lyömisestä yhteen samojen kriteerien alle. Minusta, kun puhutaan siitä, että mahdollisesti jatkossakin pitäisi tätä edelleen pohtia, on syytä erottaa, että on kyse erilaisista järjestelmistä, joista toinen tuki perustuu pysyvään tuen tarpeeseen ja toinen toivottavasti lyhytaikaiseen tuen tarpeeseen, esimerkiksi työttömyyden ja sairauden varalle. Tämä näin aluksi.

Mutta sitten on sanottava, että sosiaali- ja terveysministeriö on koko syksyn valmistellut tätä vanhaa esitystä, ja nyt sitten yhtäkkiä viikossa he tekivät uuden esityksen, jopa niin, että Kela esimerkiksi ei lähettänyt näitä määräaikaistarkastuksia, koska eläkkeensaajan asumistuki piti todellakin lakkauttaa. Nyt sitten Kela on lähettänyt näitä kirjeitä kiireellä, mutta se voi johtaa siihen, että jonkun tuki ei tule tarkistettua sitten heti alkuvuodesta.

Hyvään lakiesitykseen kuuluu, että on arvioitu taloudellisia, yhteiskunnallisia ja yksiköön kohdistuvia vaikutuksia. Tässä esityksessä ei niin ole tehty. Minä toistan tämän, mutta tämä ei ollut minun suustani, vaan asiantuntijakuulemisessa Kuntaliitto nosti esille tämän, ja tämä pitää paikkansa: viikossa yhtäkkiä vene kääntyi, ja siinä nopeassa käännössä ei todella ole ennätetty tekemään minkäänlaisia vaikutusten arviointeja. Taas kerran täällä on sellainen esitys. Olen tänään jo useamman kerran tämän nostanut esille. Ja ei, tämä ei ole muotipuhe, muotisana, mitä haluaisi viljellä, en todella haluaisi viljellä, vaan tämä on fakta ja tosiasia, miten tässä ajassa esityksiä eduskunnalle tuodaan. Siitä meidän on kaikkien syytä ottaa opiksi.

Sitten näitten enimmäisasumismenojen osalta on todettava, että ne eivät nykyiselläänkään ole vuokrien tasolla. Itse asiassa tuen saajista 70 prosenttia ylittää jo nykyisellään enimmäismenot, joten oikeastaan on turha sanoa, että tämä ei nyt kaikkia tule koskettamaan, koska näin on jo nykyisellään. Ja on aina muistettava, että kun puhutaan asumistuen saajista, niin on aina kyse pienituloisista. Ei asumistukea saa, jos ei ole pienituloinen. Silloin pienilläkin muutoksilla — kun täällä taistellaan siitä, onko tämä nyt säästö vai ei ole säästö ja vaikuttaako tämä ihmisten elämään vai eikö vaikuta ihmisten elämään — aina kun on kyse pienituloisista ihmisistä ja sinne tehdään pienikin säästö, vaikutetaan ihmisen arkeen. On se sitten vaikka 9 euroa kuukaudessa, se 9 euroa on jostain otettava, ja se otetaan luultavammin sitten siitä, että ruokaa ostetaan vähemmän tai jätetään sitten jotain muuta hankkimatta.

No, sitten tässä on lisäksi vielä tämä tulosidonnaisuuden nostaminen, ja se tulee tarkoittamaan noin 1 900:aa tuensaajaa, jotka jäävät nyt ulkopuolelle. Tämä on yksi asia, joka

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

nousi kuulemisessa esille, että se voi nostaa työn vastaanottamisen kynnystä, mikä ei tietenkään missään kohtaa ole kannattavaa. Sellaisia esityksiä meidän ei kannattaisi tuoda, jotka nostavat sitä työn vastaanottamisen kynnystä. Olen käsittänyt, että hallitukseen ei lähtökohtaisesti tätä halua, joten tämä olisi esimerkiksi siinä vaikutusten arvioinnissa kannattanut harkita vähän tarkemmin.

Sitten edustaja Saarikko sanoi täällä, että ei oikein päässyt selville siitä, onko asumistuen nostolla vaikutusta vuokriin. Me saimme kyllä erilaisia tutkimuksia, mutta tosiasia on, että tästä ei ole hirveän paljon tutkimuksia. Se, mitä näistä tutkimuksista esille nousi, on selvästi, että palveluasumisten osalta eläkkeensaajan asumistuen nosto nostaa myös näitten palveluasumisten vuokria. Siinä on selvä yhteys. Mutta yleisen asumistuen osalta näin ei voida suoraviivaisesti sanoa. Erityisesti kun me tiedämme jo nykyiselläänkin, että nämä enimmäisasumismenot eivät ole näitten vuokrien tasalla nykyäänkään, ei voida tehdä sellaista suoraa yhteyttä, että asumistuen nosto niitä nostaisi. Itse asiassa vuokrat ovat kasvaneet noin 3 prosentin vuositasolla joka tapauksessa riippumatta siitä, onko asumistuki noussut. Saimme myös kuulla asiantuntijakuulemisessa, että näin arvioidaan käyvän myös jatkossa siitä huolimatta, mitä nyt sitten tälle asumistukipäätökselle tapahtuu, eli vuokrat tulevat joka tapauksessa nousemaan, vaikkei asumistukea nostettaisikaan. Tämä on se elävä elämä, missä ihmiset elävät. Tämä meidän on tiedostettava ja tätä kuultava, kun päätöksiä teemme.

22.01 Elsi Katainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edellisessä puheenvuorossa sillä tavalla oli vähän väärää todistusta, että väitettiin, että missään ei ole otettu vaikutusten arviointia käyttöön. Aiemmin puhuttiin lapsilisien indeksistä, ja juuripa niittenkin kohdalla on tiukasti otettu heti jo siinä lain valmisteluvaiheessa esiin myös se, kuinka ne vaikuttavat sitten lapsiin ja lapsiperheköyhyyteen ja lapsiköyhyyteen. Joten ihan väärää tietoa ei kuitenkaan tarvitse millään tavalla olla täällä levittämässä.

Näissä puheenvuoroissa edelleenkin painottuvat tietysti tärkeät eurot ja niitten miinusmerkit siinä edessä, mutta on myös otettava se kokonaisuus huomioon sillä tavalla, että esimerkiksi omaishoitoon on nyt eläkeläistenkin hyväksi panostettu 75 miljoonaa euroa, ja muutenkin kaikkea kotihoitoon liittyvää on lisätty, myöskin veteraanien apuun ja tukiin on enemmän niihinkin panostettu. (Puhemies koputtaa) Joten otetaanko tämä kokonaisuus huomioon?

22.02 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt on kyllä sanottava, että olen istunut voisin sanoa melkein joka ainoassa sosiaali- ja terveysvaliokunnan kokouksessa, jossa on käsitelty useampi hallituksen esitys, ja lähestulkoon poikkeuksetta esityksistä nousee asiantuntijakuulemisissa esille se, että vaikutusten arviointi on vähäinen, kuten esimerkiksi edellisessä kohdassa, jonka äsken täällä esille toin, eli tämän sairausvakuutuslain muuttamisessa, jossa siis on matkakorvauksia, lääkekustannuksia ja muita. Eli kyllä nyt täytyy sanoa, että en ihan puhunut kyllä perättömiä. Tämän voitte tarkistaa vaikka näistä kaikista asiantuntijalausunnoista siellä.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Vielä yksi vastauspuheenvuoro, edustaja Katainen, ja sen jälkeen puhelistaan.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

22.03 Elsi Katainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Arvostan kovasti kyllä sitä, että nimenomaan valiokunnan asiantuntemus puhuu täällä. Siksi haluaisinkin tietää ja kysyä teiltä: onko näin, että lapsilisien indeksiasiaa ei ole otettu huomioon lapsivaikutusten arvioita? Onko juuri näin? Haluan teiltä ihan eksaktin vastauksen tähän.

22.04 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos on yksi asia kymmentä asiaa vastaan, niin ette voi sillä kumota sitä, mitä olen sanonut siitä, mikä on se valtavirta, mikä asiantuntijakuulemisissa esille nousee. (Timo Heinonen: Paljonko prosentteina?) Ette voi kumota sitä sillä, että tuotte yhden asian esille, jossa... (Välihuutoja) — Niin, olenko sanonut, että näin ei ole? Olen sanonut, että valtavirta on se. Valtaosassa asioista on tullut esille, että vaikutusten arviointi on jäänyt tekemättä, ja yksi esimerkki siitä on tässä nyt meillä käsittelyssä oleva asumistukilaki eläkkeensaajan asumistuen osalta.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten puhujalistaan.

22.04 Olavi Ala-Nissilä kesk: Arvoisa rouva puhemies! Täällä edustaja Saarikko ja edustaja Katainen jo kertoivat hyvin, mistä tässä on kysymys. Tässä on todella pyritty nykyisessä erittäin vaikeassa taloudellisessa tilanteessa mahdollisimman oikeudenmukaiseen ratkaisuun. Tämähän ei koske lainkaan kaikkein pienituloisimpia eli työmarkkinatuen saajia. Mielestäni kuitenkin kannattaa todeta, että kyllä meillä asumisen tukijärjestelmiä, jotka ovat erilaisia, tulee edelleen Suomessa pyrkiä kehittämään.

Toinen näkökulma on se, että asuminen on todella pääkaupunkiseudulla järkyttävän kallista. Toisaalta joissain osissa Suomea asunnot ovat jäämässä tyhjiksi. Tämä on iso ongelma, ja asumistuen määrä Suomessa on varsin korkea. Tuolla tarkastusvaliokunnassa on alustavasti lähdetty selvittämään tätä asumistuen rahoitusta ja tukien kokonaisuutta Suomessa. Mitään lopullista päätöstä tästä ei ole tehty, mutta tämä on varmaan yksi semmoinen asia, joka on syytä ottaa esille myöskin laajemmasta taloudellisesta näkökulmasta, toisaalta ihmisten asumisen kustannusten näkökulmasta. Tällainen tilanne, että meillä annetaan asumiskustannusten karata täällä pääkaupunkiseudulla ja syntyä asumiskustannuksiin suoraan kuplaa, on aika vaarallinen tilanne.

22.06 Heli Järvinen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Esittelypuheenvuoro yleisen asumistuen ja eläkkeensaajan asumistuen leikkauksista oli jo surullisen tuttu: ei ole kuultu kohderyhmiä, ei ole tehty vaikutusarvioita, ei tiedetä kuntavaikutuksia. Ymmärrän, että lakien säätäminen tältä pohjalta on kovin helppoa, mutta ihan kauhean kestävällä pohjalla se ei ole. Niin kuin varmaan me kaikki tässä salissa olevat tiedämme, asiat usein ovat sellaisia, miltä ne näyttävät, ja nyt lakien valmistelu ei vain näytä kovin hyvältä. Ja se on se perussyy, minkä takia vihreät lähtivät tekemään välikysymystä siitä, miten lait tänne tuodaan, millaiset taustat selvitetään, millaiset perustelut tehdään. Toivottavasti saamme hyvän ja laajan keskustelun aiheesta.

Mitä tulee sitten näihin kokonaisvaikutuksiin, täällä on käytetty puheenvuoroja siitä, että kokonaisvaikutuksia ei tiedetä tai eivät ne niin kovin pahoja ole. Ulkopuoliset tutkijat ovat arvioineet eläkeläisiin kohdistuvia leikkauksia, ja heidän mukaansa 80 prosenttia näistä leikkauksista kohdistuu niihin eläkeläisiin, joiden ansiot kuukaudessa ovat korkeintaan 1 300 euroa. Ja kun suomalainen keskieläke tällä hetkellä on noin 1 540 euroa, sanoi-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

sin aivan rehellisesti ja ilman sarvia ja hampaita, että leikkaukset kohdistuvat nimenomaan pienituloisiin suomalaisiin eläkeläisiin.

22.07 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! On hyvä, että hallitus päätti luopua aiemmin suunnitelluista suurista ja suurta huolta aiheuttaneista leikkauksista tähän liittyen, mutta täytyy kyllä sanoa, että tästä prosessista ei voi kovin suuria tyylipisteitä antaa. Erityinen huomio kiinnittyy näihin valiokunnan yhteisiin huomioihin lainvalmistelun tasosta, johon edustaja Järvinenkin puheenvuorossaan viittasi: siihen, että ei ole pyydetty lausuntoja tahtoilta, joita lakiehdotus koskee eikä myöskään tehty näitä vaikutusarvioita esimerkiksi kuntien menoista. Ja todellakin tämäntyyppisissä esityksissä tulisi tätä paremmin varmistua siitä, että lainvalmistelun keskeiset laatuvaatimukset täytetään ja että myös sitten eduskuntakäsittelylle jää riittävästi aikaa, kuten tuolla mietinnössä todetaan.

Lopuksi totean sen, että tämän esityksen vaikutukset ovat kielteiset mutta kuitenkin kohtuulliset pienet, 7,5—15 euroa kuukaudessa.

22.09 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Jos henkilölle käteen jäävä rahamäärä vähenee ja tuen ulkopuolella olevien ihmisten määrä lisääntyy, niin asumistuen enimmäisasumismenojen jäädytys on käytännössä leikkaus. Asumistuen ongelma on jo tällä hetkellä se, että tukea myönnettäessä hyväksyttävä vuokrataso on alhainen verrattuna markkinavuokriin ja jo nyt monet tuensaajat joutuvat paikkaamaan matalaa asumistukea turvautumalla pitkäaikaiseen toimeentulotukeen. Toimeentulotuen pitäisi kuitenkin olla vain tilapäinen ratkaisu äkillisiin toimeentulon ongelmiin. Siksi etuuksien pitäisi olla sen verran korkeita, ettei säännölliseen toimeentulotukeen tarvitsisi turvautua. Nyt hallitus näillä monilla päätöksillään lisää toimeentulotuen asiakkuuksien määrää, ja samalla lisää myös säännöllisen toimeentulotuen asiakkaita.

Edustaja Katainen korosti täällä, että pitää katsoa kokonaisuuksia, ja kokonaisuutena voidaan kyllä todeta, että hallituksen päätökset lisäävät köyhyyttä ja eriarvoisuutta. Köyhyyden ja eriarvoisuuden lisääntyminen tulee lisäämään monella tavalla inhimillistä kärsimystä ja sosiaali- ja terveysmenoja, mutta se vähentää myös kotimaista kulutusta, sillä vähävaraisilla henkilöillä kaikki tulot menevät kulutukseen, ja kun tulot vähenevät, myös ostovoima heikkenee.

Arvoisa puhemies! Arvostan sitä, että valiokunta on tässä mietinnössä kirjannut, että esityksessä ei ole tehty vaikutusarviointia ja lakiesitys on valmisteltu liian kireällä aikataululla. Hyvä, että se on tähän kirjattu, sillä minä olen todella huolissani lainvalmistelun tasosta tällä hallituskaudella, sillä tällainen toimintatapa on enemmän sääntö kuin poikkeus. Hyvä, että edustaja Katainen löysi yhden lakiesityksen, jossa vaikutusarviointi on tehty, ja toivottavasti niitä on enemmänkin, mutta kyllä hyvin monesta lakiesityksestä ne puuttuvat ihan täysin. Tällainen lainvalmistelun taso ei herätä minkäänlaista luottamusta.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 127/2015 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 37/2015 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 14/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 14/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Edustaja Korhonen esittelee. Olkaa hyvä.

Keskustelu

22.12 Timo V. Korhonen kesk (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia. Eli esityksessä ehdotetaan kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosenttia korotettavaksi siten, että kuntien valtionosuusprosentti olisi 25,52 vuonna 2016 ja vastaavasti kuntien omarahoitusosuus 74,48 prosenttia. Valtionosuusprosentissa on otettu huomioon edellisellä hallituskaudella päätetyt sopeutustoimet, uusiin ja laajeneviin tehtäviin hallitusohjelman mukaisesti osoitettu 100 prosentin valtionosuus sekä valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistus.

Kustannustenjaon tarkistuksen laskenta on tarkentunut alkuperäisen hallituksen esityksen antamisen jälkeen. Tähän liittyen täydentävässä talousarvioesityksessä ehdotetaan kustannustenjaon tarkistuksen vaikutusten vähentämistä noin 44 miljoonalla eurolla, jolloin kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosentiksi tulee 25,47 ja kunnan omarahoitusosuudeksi muodostuu 74,53 prosenttia. Vuoteen 2015 verrattuna valtionosuusprosentti nousee siten 0,03 prosenttiyksikköä. Valiokunta ehdottaa lakiehdotukseen tehtäväksi tätä koskevat muutokset lain 55 §:ään.

Lainsäädäntöön ja kehyspäättökseen sisältyy toimenpiteitä, jotka vaikuttavat kunnan peruspalvelujen valtionosuusmomentin määrärahan mitoittamiseen. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä huomioitu esimerkiksi tänäänkin puhutut varhaiskasvatuslakiin esitetyt muutokset. Lisäyksenä on otettu huomioon muun muassa hallitusohjelman mukainen lisärahoitus lastensuojeluun ja lapsiperheiden kotiapuun. Hallintovaliokunta toteaa myönteisenä sen, että kunnille kompensoidaan täysimääräisesti verolainsäädännössä tehtyjen veroperustemuutosten seurauksena kunnille aiheutuvat verotulomenetykset kuntakohtaisesti lisäämällä vastaavasti kunnan peruspalvelujen valtionosuutta. Hallitusohjelmaan perustuen valtionosuuden mitoituksessa on otettu huomioon indeksitason jäädytys vuosille 2016—2019. Hallintovaliokunta pitää valitettavana, että valtionosuuksien indeksikorotuksista on jouduttu mainituiksi vuosiksi luopumaan.

Kuntataloutta on leimannut viime vuodet jatkuva kireys, ja tilanteen arvioidaan lähivuosina jatkuvan. Heikko taloustilanne, toteutetut valtionosuusleikkaukset sekä kuntien kantokykyyn nähden liian suuret velvoitteet ovat asettaneet kuntien taloudet ahtaalle ja heikentävät kuntien mahdollisuuksia vastata tulevaisuuden muuttuviin palvelutarpeisiin. Hallintovaliokunta pitääkin tärkeänä, että kuntataloutta tällä esityksellä vahvistetaan. Valiokunta katsoo kuntatalouden vakauden kannalta olevan välttämätöntä, että hallitusohjel-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

massa sovitut, vielä yksityiskohdiltaan täsmentymättömät kuntataloutta vahvistavat uudistukset saadaan valmisteltua ja toimeenpantua määrätietoisesti. Valiokunta kiirehtii myös kuntien tehtävien ja velvoitteitten määrän vähentämistä. Valiokunta pitää nykyisessä taloustilanteessa tärkeänä uutta kuntatalouden makro-ohjausta eli asetettua kuntatalouden rahoitusasematavoitetta ja kuntatalouden sitovaa euromääräistä menorajoitetta.

Arvoisa puhemies! Hallintovaliokunta esittääkin tämän lain hyväksymistä täsmentämällä tämän esityksen 55 §:ää, ja mietintöön sisältyy kaksi vastalausetta.

22.16 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Pitkään jatkunut hyvin vaikea taloudellinen tilanne maassamme ei tunnu hellittävän. Hallituksen vaatimattomat satsaukset työllisyyteen ja talouden kasvuun sekä ihmisten ostovoimaa heikentävät leikkaukset ja työtekijöiden tilannetta heikentävät pakkolait vaikeuttavat tilannetta entisestään. Tämä kaikki heijastuu yhä vahvemmin myös kuntatalouteen ja ihmisille tärkeiden arkisten peruspalveluiden saatavuuteen ja laatuun.

Kuntien tehtäviä ja kustannuksia on tarkoitus karsia miljardiluokassa. Käytännössä se tarkoittaa kuntalaisten palveluiden heikentymistä. Yhtälöä vaikeuttaa erityisesti se, että samalla kunnan peruspalveluiden tarve kasvaa jatkuvasti muun muassa ikärakenteen muutoksen vuoksi. Hallitus satsaa kyllä lapsiperheiden kotiaivun lisäämiseen mutta tekee samalla rajuja leikkauksia lasten varhaiskasvatukseen. Hallitus suunnittelee satsausta omaishoitajien tilanteen parantamiseen, mutta samalla hallitusohjelman mukaan hyvän ikääntymisen turvaamisen ja palveluiden parantamisen laatusuosituksia aiotaan heikentää pienentämällä henkilöstömitoitusta ja laskemalla hoitotyöntekijöiksi myös opiskelijoita ja ilman alan koulutusta olevia ihmisiä. YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen ratifiointi uhkaa jälleen lykkääntyä, kun kehitysvammaisten erityishuoltoa koskevan lakiuudistuksen voimaantulo siirtyy ensi vuoden alusta. Lisäksi esimerkiksi odotettu vammaislakien yhdistäminen, johon on laskettu 22 miljoonan kustannukset, on kokonaan uuden arvioinnin kohteena, vaikka laki on ihmisten yhdenvertaisuuden kannalta erittäin tärkeä.

Hallitus on korottanut 19.11.2015 antamallaan asetuksella sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja peräti noin 30 prosentilla. Näin on tarkoitus saavuttaa julkiseen talouteen 150 miljoonan euron säästö. Säästö perustuu arvioihin, sillä asiakasmaksujen periminen ja niiden suuruus kuuluvat kunnan harkintavaltaan. Asiakasmaksuista kertyvät rahat jäävät kunnille, mitä pidämme tässä tilanteessa järkevänä ratkaisuna. Emme kuitenkaan voi hyväksyä korotuksia. OECD-maiden vertailussa Suomi on keskitasoa ja pohjoismaisessa vertailussa osuus on korkea, kun katsotaan asiakkaiden maksuosuutta terveydenhuollon menoista. Asiakasmaksujen suurella korottamisella voi olla vaikutuksia palveluiden käyttöön. Korotuksista aiheutuvat kielteiset vaikutukset korostuvat heikompituloisilla ja paljon palveluita käyttävillä henkilöillä, joilla maksukatto ei kuitenkaan vielä täyty. Vähävaraisempien palveluiden käyttäjien kohdalla korotus lisää tarvetta turvautua toimeentulotukeen. Nimenomaan sosioekonomiset terveys- ja hyvinvointierot ovat Suomessa ihmisten välillä suuret, joten myös tällä pienituloisten tilannetta heikentävällä säästöpäätöksellä on suoraan sosiaali- ja terveyseroja syventäviä vaikutuksia.

Kaiken kaikkiaan kuntapalveluihin kohdistuvat leikkaukset yhdessä etuuksiin kohdistuvien leikkausten kanssa heikentävät merkittävästi etenkin haavoittuvassa asemassa olevien pienituloisten ja paljon palveluita tarvitsevien ihmisten asemaa. Tämä näkyy myös syvästi syrjäytymisen lisääntymisenä, heikentyvänä terveytenä ja hyvinvointina sekä ras-

kaampien ja kalliimpien hoitojen ja muun palvelun tarpeena. Edellinen hallitus tasapainotti kuntataloutta määräaikaaisella kuntien korotetulla yhteisövero-osuudella. Tämän menetelyn jatkaminen on harkinnan arvoinen ratkaisu myös tässä tilanteessa.

22.20 Sirpa Paatero sd: Arvoisa rouva puhemies! Tähän esitykseen sisältyy vastalause, jonka ovat allekirjoittaneet sosialidemokraatit, vihreät ja vasemmistoliiton ryhmä hallintovaliokunnassa. Muutama osuus siihen aiheeseen.

Kuntatalousohjelma, joka on aikaisemmalla hallituskaudella tehty, on hyvä runko nykyisin hahmottaa koko kunta-alan haasteellista taloustilannetta. Siihen tietysti vaikuttaa erityisesti nykyinen työllisyystilanne ja siihen tehtävät toimet, ovat ne sitten kuinka vähäisiä tai suuria. Nämä kuntien taloustilanteet näkyvät arjessa ihmisten peruspalveluiden saamisessa ja tietenkin niiden laadussa. Me tiedämme, että kuntatalouden haasteet tulevat siitä, että näiden palveluiden tarve kasvaa. Nyt ollaan tietysti tekemässä vielä itsehallinto-aluemuutosta. Nyt sitten tässä esityksessä valtionosuusprosentti todellakin nousee sen 0,3 prosenttia, mutta tämä indeksijääditys on tietysti se iso ongelmallinen kohta, johonka sosialidemokraattien vaihtoehtobudjetissa ollaan sitten hakemassa kompensatiota yhteisövero-osuuden korotuksen jatkamisella. Koska se on nyt jo kahteen kertaan muistaakseni tehty, niin sitä oltaisiin voitu tällä hetkellä myöskin jatkaa.

Ongelmallisia ovat useammat kohdat ja yksi osa näistä perusteista, sillä varhaiskasvatustlain muutos on otettu perusteeksi tämän valtionosuusperusteen muutoksena. Tässä kohdalla on kysymys siitä, että tehdään ennakkolisesti tätä muutosta kunnissa, tai jos se laki menee läpi, niin eivät ne vaikutukset ole vielä mahdollisia, ja missään tapauksessa ne eivät ole tammikuun alusta asti voimassa. Ja nyt tämä valtionosuusmuutosperuste varhaiskasvatustlain muutoksena tulee tammikuun alusta voimaan.

Toinen kysymys on sitten se, mitkä ovat ne laskelmat ja kuinka paljon niillä toivotaan niitä säästöjä saatavan. Oletettavaa on, että ne laskelmat eivät tule pitämään paikkaansa, sillä se tarkoittaisi yli 4 000 lastentarhanopettajan tai lasten kanssa työskentelevän ihmisen irtisanomista. Ainoastaan sillä keinolla olisi tämä säästö saatavilla kunnissa.

Ja kolmantena on tietysti se, että suuret kunnat ja monet pienemmätkin kunnat ovat tällä hetkellä päättäneet, että ne eivät ota käyttöön tätä varhaiskasvatustlain muutosta.

Elikkä on kolme isoa syytä siihen, että tämä valtionosuusjärjestelmään luotu perusta on romuttumassa. Sitten meillä ovat tietenkin keskustelussa myöskin vanhuspalvelulain mitoitukset ja muut, jotka ovat heikennyksiä ihmisten palveluihin, mutta sitten monet kunnat haluavat yhä edelleen pitää kiinni siitä vähintään 0,5:stä, jopa 0,6:sta. Elikkä emme halua monessakaan kunnassa palveluita heikennettävän. Siitä syystä olemme esittämässä lausuman, jossa lukee, että "eduskunta edellyttää, että indeksijäädityksiä ja muita leikkauksia kompensoidaan kuntatalouteen säilyttämällä yhteisöveron korotettu jako-osuus kunnille myös vuodelle 2016" ja "varhaiskasvatustlakiin tehdyt muutokset eivät saisi etupainotteisesti vaikuttaa valtionosuuksien perusteluihin".

Vielä yksi asia, minkä mainitsen tässä kohtaa, on se, kun tehdään heikennyksiä kuntien palveluiden tuottamiseen. Se on tämä esitetty sairausvakuutusmaksun alennus yksityisille yrityksille mutta ei julkiselle puolelle, vaikka samanlaisia työntekijöitä, palkkaa ansaitsevia työntekijöitä, on myös kuntapuolella järjestämässä palveluita. Näin tehdään epätaasa-arvoista kilpailua. Olemme yrittäneet tätä kysyä ministeriltä. Ensimmäinen vastaus: emme saaneet minkäänlaista vastausta tehtyyn kysymykseen. Olemme tehneet sen uudelleen. Toivomme saavamme perustelut, miksi vain yksityisiltä yrityksiltä alennetaan sai-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

rausvakuutusmaksuja mutta ei julkiselta puolelta, jolloinka kunnat ja kuntien työntekijätkin saisivat sen hyväkseen.

22.25 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Kristillisdemokraateilla ei ole tuolla hallintovaliokunnassa omaa edustusta, ja katsoimme, että tässä valiokunta on hallituksen alkuperäistä esitystä lähtenyt kiristämään, ja syynä ovat nimenomaan nuo opetustoimen valtionosuudet ja niihin liittyvät tarkistuslaskennat, eli 44 miljoonaa on sieltä tarkoitus nipistää.

Niinpä, arvoisa rouva puhemies, teen esityksen, että käsittelyn pohjaksi otetaan alkupe-
räinen hallituksen esitys 37, jossa siis tämä 44 miljoonaa säilyisi, koska täällä sanotaan, että tämä muutos tosiaan johtuu niistä kustannusten tarkistuksista, jotka koskevat pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien opetusten kustannuksia.

Kun lukee tämän hallintovaliokunnan mietinnön, johon sivistysvaliokunta on antanut lausunnon, niin täällä erityisesti nostetaan esille hyvin huolestuttavin äänenpainoin kaiken kaikkiaan tämä opetustoimen rahoitus. Meidän sivistysvaliokunta arvioi, että nykytilanteessa koulutuksellinen tasa-arvo kunnittain on jopa vaarantumassa rahoituksen vuosia kestäneen vähenemisen vuoksi. Siinä mielessä tuntuu kyllä todellakin huolestuttavalta, että valiokunnassa on päädytty kaikesta huolimatta nimenomaan opetustoimesta tekemään nämä nipistykset. Täällä sitten ihan tässä sivistysvaliokunnan lausunnossa nimenomaan tuodaan esille se, että valtiolla ei ole käytössä lainsäädäntöön nojautuvaa ohjausjärjestelmää, niin että voitaisiin tehokkaasti vielä puuttua näihin järjestämisissä tapahtuviin heikennyksiin opetuspalveluissa. Silloin, kun puhutaan pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevista oppilaista, niin heidän ovat niitä kaikkein heikoimmassa asemassa olevia oppilaita. Heillä on joku erityinen syy, minkä tähden heillä on tämä pidennetty oppivelvollisuus. Siinäkin mielessä, vaikka sinällensä varmaan valtiontalouden näkökulmasta tämä tarkistussumma 44 miljoonaa on pieni, niin kristillisdemokraatit esittävät, (Puhemies koputtaa) että sitä ei viedä pois, ja silloin tosiaankin se toteutuu sitä kautta, että hallituksen alkuperäinen esitys otetaan käsittelyn pohjaksi.

22.27 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Kuntien tehtävien ja kustannusten karsiminen tarkoittaa käytännössä kuntalaisten palvelujen heikentämistä. Tämä on ristiriidassa sen tosiasian kanssa, että esimerkiksi väestön ikääntymisen myötä palvelujen tarve kasvaa. Myös työttömyyden lisääntyminen ja monet hallituksen tekemät säästöpäätökset tulevat johtamaan siihen, että kuntalaiset tulevat entistä enemmän tarvitsemaan muun muassa sosiaali- ja terveyspalveluita.

Hallitus puhuu paljon myönteistä kärkihankkeistaan, ja minulla ei ole niistä mitään pahaa sanottavaa, mutta kun samalla viedään perustoiminnalta pohja pois, niin kärkihankkeidenkin hoito heikkenee. Terveyden edistämisen kärkihanke on hyvä, mutta samalla hallitus tekee toimia, joilla eriarvoisuus ja köyhyys lisääntyvät. Nämä ovat suurimpia riskitekijöitä myös terveyden eriarvoistumisessa. Samoin hallitus lisää lapsiperheiden kotiapua mutta samalla suurentaa ryhmäkokoja päivähoidossa ja koulussa. Omaishoidon ja kotihoi-
don kehittämiseen tähtäävä kärkihanke menettää merkityksensä, kun hallitus ei lainkaan huomioi yhteisökotien tilannetta, vaan heikentää henkilöstömitoituksia ja henkilökunnan ammattipätevyyksiä.

Sekä inhimillisyyden että kansantalouden näkökulmasta olisi kaikkein tärkeintä, että ihmiset voisivat säilyttää omatoimisuutensa mahdollisimman kauan myös silloin, kun eivät

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

pysty enää asumaan omassa kodissaan. Pelkään kovasti, että hallituksen päätösten johdosta esimerkiksi muistisairautta sairastavien hoidossa entistä useammin joudutaan luopumaan aktiivisesta kuntouttavasta toiminnasta ja siirrytään passivoivaan puolesta tekemiseen. Muistisairautta sairastavan henkilön toimintakyvyn ylläpitäminen edellyttää riittävä ja osaavaa henkilöstöä.

Suuresti arvostamani ministeri Rehula on sanonut, etteivät numerot tee hyvää hoitoa. Olen aivan samaa mieltä hänen kanssaan, mutta valitettavan usein minimimitoituksista tulee kunnissa maksimi. Olen kuullut jo nyt monessa kunnassa sanottavan, että nyt voidaan sitten vähentää henkilöstöä. Ministeri kauniisti uskoo, että kunnissa osataan tehdä päätöksiä asiakkaan tarpeen mukaisista palveluista, mutta valitettavasti tämä ei aina pidä paikkaansa. Hallitus on sanonut, että toki kunnat voivat itse päättää henkilöstömitoituksen ja päivähoitoryhmien koot, mutta jos kunta ei saa rahoitusta, niin tiedämme, mihin se usein johtaa. Sama koskee myös palvelumaksujen korotuksia. Monessa kunnassa palvelumaksuja korotetaan varmasti juuri sen verran kuin hallitus päätöksillään sallii. Korotuksista aiheutuvat kielteiset vaikutukset korostuvat pienituloisilla ja paljon palveluita käyttävillä henkilöillä, joilla esimerkiksi maksukatto ei vielä täyty.

Kaiken kaikkiaan kuntapalveluihin kohdistuvat leikkaukset yhdessä etuuksiin kohdistuvien leikkausten kanssa heikentävät merkittävästi etenkin haavoittuvimmassa asemassa olevien pienituloisten ja paljon palveluita tarvitsevien ihmisten asemaa. Seuraukset näkyvät sitten pienellä viiveellä muun muassa syrjäytymisen lisääntymisenä, heikentyvän terveytenä ja hyvinvointina sekä kalliimman hoidon ja muun palvelun tarpeena. Eli säästöpäätökset ovat hyvin lyhytnäköisiä.

22.31 Elsi Katainen kesk: Arvoisa rouva puhemies! On aivan totta, että tässä kireässä kuntatalouden tilanteessa ja valtiontalouden tilanteessa on yhä pidettävä kiinni siitä ja seurattava sitä, että valtion ja kuntien välinen rahoitusperiaatteen tasapuolisuus toteutuu tästä käsittelyssä olevasta vuosikorotuksestakin huolimatta. On aivan välttämätöntä, että kuntataloutta pyritään nyt vahvistamaan. Tosin nyt ensimmäistä kertaa neljään vuoteen valtion talousarvioesitys on kuntataloutta vahvistava. Ensi vuonna vaikutus on noin 288 miljoonaa euroa tämän vuoden talousarvioesitykseen verrattuna, ja koko tällä kehyskaudella kehitysarvion mukaan valtion toimenpiteet vahvistavat kuntataloutta vajaalla 500 miljoonalla eurolla. Tämä kaikki on tietysti positiivista.

Tässä kehitysarviossa ei ole kuitenkaan huomioitu vielä valmisteilla olevaa toimenpideohjelmaa siitä, kuinka kuntien tehtäviä ja vähentämissä tehdään, ja jo edellisestä kaudesta tiedämme, että se ei todellakaan ole helppo tehtävä, eikä myöskään sote-uudistuksen vaikutuksia, joiden kyllä odotetaan vahvistavan myöskin kuntataloutta. Meillä on myös edelliseltä kaudelta joitakin haasteita jäljellä, esimerkiksi alijäämien kattamisvelvollisuus kunnille, joka tulee ihan täysimääräisenä myöskin käytäntöön, eikä riitä enää se, että tehdään vain asiasta suunnitelma. Vielä on vähän hämärän peitossa, kuinka se tulee vaikuttamaan sitten kuntien talouteen, puhumattakaan kuntien uudesta roolista tässä suuressa sote-uudistuksessa. Varmasti haasteita tulee olemaan, mutta on huomattava se, että nyt kuitenkin ollaan jo menossa plussan puolelle.

22.33 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tiedoksi edustaja Kataiselle ja tuleville keskustan puhujille tästä samasta aiheesta: kuntatalous on osa julkista taloutta, ja vaikka kuntien rahoitustilannetta ei suorilla leikkauksilla heikennetä, ja

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

hyvä niin, erittäin hyvä niin, hallituksen pakkolait, leikkaukset ja kiristävä finanssipolitiikka iskevät myös kuntiin ja kuntalaisiin. Tämä pitää pystyä muistamaan tässä yhteydessä, kun puhutaan, että kuntataloutta ei suoraan heikennetä. Ei suorasti, mutta koska kiristävä finanssipolitiikka on huomattavasti kiristävämpää kuin vielä viime kaudella, niin tällä kehyskaudella nimenomaan se kiristävä finanssipolitiikka iskee paljon kovemmin kuin ne suorat valtionosuuksien leikkaukset viime kaudella. Jos niistä on huolissaan, nyt teillä on kaikki valta ja vastuu perua vaikka niitä viime vaalikauden vaikeita päätöksiä kuntien valtionosuuksista.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Puhujalistaan.

22.34 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Katainen tässä edellä vei hivenen sanat suustani. Oleellista tässä esityksessä on nyt kyllä se, että tämä on kuntataloutta vahvistava toimenpide, ja pidän sitä erittäin positiivisena.

Edustaja Aalto käytti tuossa äsken puheenvuoron ja sanoi, että kuntatalous on osa julkista taloutta. Totta kai näin on, mutta mielestäni nyt on äärettömän positiivista, että tämä hallitus vahvistaa sitä taloutta, kun edellinen hallitus, jossa edustaja Aallonkin edustama puolue oli istumassa, sälytti nämä vaikeat leikkaus- ja veronkorotuspäätökset tuonne kunnille, kuntien vastattavaksi, ja tämä oli mielestäni äärettömän selkärangatonta. Siellä pantiin kuntapäätäjät seinää vasten, kiristettiin rahoitusruuvia ja pakotettiin tekemään ne leikkaukset siellä, kun olisi kyllä ollut johdonmukaisempaa ja äärettömän paljon reilumpaa, että se vastuu olisi kannettu täällä. Mutta sitä vastuuta ei edellinen hallitus ollut valmis kantamaan.

22.35 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Itse asiassa tässä asiassa olen ihan yhtä mieltä edustaja Kärnä kanssa. Viime vaalikaudella oli vastuutonta sälyttää kuntapäätäjien harteille niitä isoja päätöksiä, mitä valtio ei suoraan kyennyt tekemään. Mutta nyt nimenomaan edustaja Kärnä ja hallitus voivat korjata tämän epäoikeudenmukaisuuden ja perua nämä valtionosuusleikkaukset. Ja muistutan vielä siihen päälle: kun tätä ei tehdä, niin pahennetaan vielä tilannetta äärimmäisen kiristävällä finanssipolitiikalla ja taas siirretään kuntapäätäjien vastuulle erittäin ikäviä päätöksiä. Vaikutus on ihan sama, tehdäänpä se suoraan niiden valtionosuuksien kautta vai julkisen talouden finanssipolitiikan kautta. Se iskee sinne köyhiin ja pienituloisiin ja vaikeuttaa nimenomaan kuntapäätäjien asemaa. Jos te olette aidosti huolissanne kunnista, kuntien rahoitusasemasta ja kuntalaisten palveluista, tehkää vähemmän kiristävää finanssipolitiikkaa ja perukaa niitä viime vaalikauden ikäviä päätöksiä. Teillä on vastuu. Teillä on mandaatti. Teillä on valta. Käyttäkää sitä.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Myönnän kolme vastauspuheenvuoroa, edustajille Kärnä, Jarva ja Korhonen, ja tässä järjestyksessä.

22.36 Mikko Kärnä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sitä valtaa tämä hallitus nyt käyttää. Kuntien tehtäviä ja velvoitteita ollaan keventämässä. On sitouduttu siihen, että sinne ei yhtään uusia tehtäviä sälytetä, ellei niihin sitten osoiteta riittävää rahoitusta. Ja myös tämä nyt käsitteillä oleva esitys on kuntataloutta vahvistava, sen var-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

masti nyt edustaja Aaltokin myöntää. Eli tässä tehdään juuri niitä toimenpiteitä, joihin otitte tuossa äsken kantaa. Meillä on paljon korjattavaa edellisen hallituksen jäljiltä.

22.37 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Tuota edellisen puhujan asiaa jatkaen: Nimenomaan näin, eli hallitus haluaa nimenomaan vähentää kunnilta niiltä tehtäviä, joita on merkittävästi lisätty edellisten vuosien aikana, ja nimenomaan tätä rahoitusasemaa parannetaan. Ja hallitusohjelmassa on myös linjattu, että jos uusia tehtäviä tulee kunnille, niin siihen annetaan se vastaava rahoitus. Subjektiivisesta päivähoito-oikeudesta tuossa juuri puhuttiin, ja siihenhan nimenomaan liittyy se, että kun siinä turvataan kaikille se varhaiskasvatus jatkossakin edelleen ja kaikille niille myös kokopäiväisenä edelleen, jotka sitä tarvitsevat, niin tässä samassa yhteydessähän katsotaan se palvelutarve niille perheille, mitä muuta apua ne tarvitsevat kuin vain sen päivähoitopaikan. Ja tähän liittyen kuntien palveluvalikoima perheille itse asiassa laajenee ja paranee, ja tämä kotipalvelu, joka on tässä iso asia, tulee perheille nyt jatkossa paranemaan. Tämä on myös resursikysymys, ja tähän resursseja lisätään kunnille.

22.38 Timo V. Korhonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime kaudella valtion alijäämiä siirrettiin kuntatalouden harteille koko ajan huolimatta siitä, että molemmathan ovat, niin valtiontalous kuin kuntatalous, luottoluokittajien seuraamassa riskianalyyssissä.

No, edustaja Aalto sanoi, että hallituksella olisi valta muuttaa kuntapolitiikkaa. Sitä kuntapolitiikkaa nyt muutetaan, mutta jos ajatellaan, että viime kaudella leikattiin valtionosuusprosenttia yli 8 prosenttiyksikköä, niin sen nopea muuttaminen on aika mahdollista. Suuntaa muutetaan, ja sen lisäksi kuntataloutta pyritään vahvistamaan monilla isoilla rakennemuutoksilla: sote niistä suurin, tehtävien leikkaukset, normien leikkaukset ja niin pois päin. Mutta se muutos on aika hidasta. Tärkeää on kuitenkin nyt, että kuntataloudellakin ja kunnilla on tietynlainen rauha tehdä sitä kehitystyötä tästä eteenpäin.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Kaksi vastauspuheenvuoroa vielä, ja sen jälkeen puhujalistaan, edustajat Aalto ja Katainen.

22.39 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nimenomaan tässä subjektiivisen päivähoito-oikeuden ohella kysymys on siitä, että vaikka puhutaan paljon, että tehdään byrokratian purkutalkoita, tässä on kyse nimenomaan byrokratian lisäämistalkoista, ja se lisää myös kustannuksia ja lisää nimenomaan kuntien hallinnollista taakkaa. Se on ristiriidassa sen kanssa, mitä aikaisemmin sanottiin. Ja nimenomaan se on tärkeintä, kun puhutaan julkisesta taloudesta, että katsotaan kokonaisuuksia. Se on hyvä asia, että vasen käsi tässä näin ei lisää kuntien rahoitustaakkaa, mutta jos oikea käsi sitä lisää, kaksin verroin kauhoo enemmän, niin mikä jää lopputulokseksi? Pitää katsoa, mitä viivan alle jää. Tämä on se kaikkein olennaisin asia, mikä tässä unohtuu. Tuntuu, että kuntien rahoitusasemasta puhuminen on nimenomaan keskustalle ehkä tällä hetkellä se ainoa tapa, millä pyritään oikeuttamaan julkisen talouden toimien ja sen kautta kiertoreittiä pitkin tuleva erittäin kiristävä kuntien rahoitusasemaa heikentävä vaikutus.

22.40 Elsi Katainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä keskustaa päähallituspuolueena kantaa huolta valtiontaloudesta ja ymmärtää hyvin sen, että kunta-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

talous on osa julkista taloutta ja kokonaisuutta. Ilman muuta sitä katsotaan ja silläkin tavalla, että — toivottavasti nyt muistetaan se — nyt täytyykin kunnissa muistaa koko kuntakonsernin käsittely. Nyt ei ole yksikkönä pelkkä kunta, peruskunta, vaan nimenomaan koko kuntakonserni, mikä tuo lisää haasteita tietysti kuntapäätäjille. Ja on muistettava se, että kunnilla on myös oma vastuunsa omista rakenteistaan ja omista toimistaan ja ne ovat sillä tavalla vastuussa myös siitä julkisesta taloudesta.

Mutta lopetan siihen, mistä aloitin: rahoitusvastuun periaate on se, mistä pitää pitää huolta, ja siinä on valtiolla kyllä oma vastuunsa kannettavana, ja kunnat ovat jääneet siinä kyllä nopen osalle.

22.41 Päivi Räsänen kd: Arvoisa puhemies! Edustaja Essayah esitti, että käsittelyn pohjaksi otetaan hallituksen alkuperäinen esitys, ja sehän tarkoittaa käytännössä 44 miljoonan euron lisäystä kunnille. Mielestämme tämä hallintovaliokunnan tekemä kiristys oli tässä tilanteessa, näiden tarpeiden edessä väärä. Kannatan edustaja Essayahin tekemää esitystä.

22.41 Petri Honkonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tervehdin kyllä tätä esitystä valtionosuuksien nostamisesta ilolla, kuten varmasti moni muukin kuntapäätäjä näiden viime vuosien jälkeen. Nythän tilanne on kuitenkin se, kuten tässä edellä on kuultu, että kuntien rahoitusasema, kuntien taloudellinen asema tämän esityksen myötä paranee. Sen takia ihmettelen kovasti tätä keskustelua, mitä tässä edellä on käyty.

Pidän sen vuoksi myöskin siitä omasta kuntapäätäjän näkökulmastani tärkeänä — kun olen omassa kotikunnassani Saarijärvellä nähnyt sitä kunnan arkea ja sitä kunnan taloudenpitoa — että nyt näytetään myös positiivista viestiä ja annetaan sitä tässä aikaisemmin peräänkuulutettua työrauhaa myös kunnille. Nythän tilanne on se, että meidän on aivan ehdottomasti saatava eteenpäin myös näitä kuntien muita kustannuksia, velvoitteita aiheuttavien tehtävien karsimisia. (Puhemies koputtaa) Se on aivan välttämätöntä. Meidän tulee myöskin sitten pidättäytyä näiden uusien velvoitteiden tuomisesta.

22.43 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kun täällä kysyttiin sitä, miksei hallitus nyt palauta kaikkia leikattuja valtionosuuksia, niin kyllähän itse asiassa se linja muuttuu. Nimittäin vuonna 2011 kuntien peruspalveluiden valtionosuusprosentti oli vielä 34,11, ja tähän vuoteen mennessä se on laskenut 25,42 prosenttiin, ja nyt me korotamme sitä. Kyllähän me koetamme korjata niitä leikkauksia, mitä edellinen hallitus sai aikaan, valtionosuusprosenttia nostamalla. Toki se tapahtuu hitaasti mutta maltillisesti, mutta me emme leikkaa valtionosuuksista suoraan. Toki on surullista, että indeksejä jäädytetään, mutta kylläpä ne taisi jäädyttää joku edellinenkin hallitus tässä maassa. Kysymys on tietenkin suuresta kuntatalouden kuvasta, suuresta linjakuvasta, että me emme säilytä uusia tehtäviä kunnille. Me emme leikkaa, jos ei samalla lähde palveluvelvoitteita pois kunnilta.

22.44 Timo V. Korhonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tuo hallintovaliokunta toteaa mietinnössä aivan oikein, että kuntataloutta on leimannut viime vuodet jatkuva kireys, ja tilanteen arvioidaan lähivuosina jatkuvan. Heikko taloustilanne, toteutuneet valtionosuusleikkaukset sekä kuntien kantokykyyn nähden liian suuret velvoitteet ovat asettaneet kuntien taloudet ahtaalle ja heikentävät kuntien mahdollisuuksia vastata tulevaisuuden muutuviin palvelutarpeisiin. Hallintovaliokunta pitääkin siis tärkeänä, että kuntataloutta pyritään nyt vahvistamaan, ja kuten täällä on todettu, ensimmäistä kertaa neljään vuoteen val-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

tion talousarvioesitys on kuntataloutta vahvistava. Kehitysarviossa ei siis — kun tässä on nyt ajateltu ja nähty, että kuntatalous vahvistuu ensi vuonna lähes 300 miljoonalla eurolla, 500 miljoonalla eurolla vuoden 2019 tasolla — ole huomioitu vielä valmisteilla olevaa toimenpideohjelmaa kuntien tehtävien vähentämisestä eikä ennakoitu sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistuksen vaikutuksia. Itse näen joka tapauksessa selkeästi, että viime eduskuntavaalien jälkeen kuntapolitiikassa tapahtui selkeä käänne.

Arvoisa puhemies! Arvostan valiokuntatyössä kaikkien edustajien ja valiokuntaryhmien työtä, sitä myötä myös tehtäviä ja tehtyjä vastalauseita ja eriäviä mielipiteitä. Itse näen niin, että hallituspuolueitten edustajien suoranainen velvollisuus on näihin vastalauseisiin ja eriäviin mielipiteisiin perehtyä ja arvioida omaa päätöksentekoa siltäkin pohjalta. Tähän valtiosuuslakiin lausunnon antoivat sivistysvaliokunta ja sosiaali- ja terveysvaliokunta. Kaikella ystävyydellä näiden valiokuntien lausuntoihin tehtyjen vastalauseitten sisällön osalta rohkenen sanoa näin: olisin odottanut kohtuulliseen korkeaa itsekritiikkiä. Tarkoitin tällä sitä, että viime vaalikauden aikana kuntataloutta ajettiin todella rajulla kädellä alaspäin. Yleensä ei kannata katsoa taaksepäin tehtyjä päätöksiä, mutta kuntatalouden nykytilanteeseen ja siihen kriisiin vaikuttaa aivan oleellisesti ja keskeisesti se, minkälaista kuntapolitiikkaa viime kaudella kaiken kaikkiaan harjoitettiin.

Siis viime vaalikaudella päätettiin kumulatiivisesti yhteensä noin 4 miljardin euron valtionosuuksien leikkauksista vuosille 2012—2017. Kuluvan vuoden tasossa valtionosuuksien leikkaukset ovat noin 1,5 miljardia euroa. Kuntien peruspalveluitten valtionosuusprosentti laski vuodesta 2011 tähän vuoteen yli 8 prosenttiyksiköllä. Sen nopea palauttaminen tässä taloustilanteessa on mahdotonta. Viime vaalikausi oli kunnille monella tavalla erittäin sekava, niin kuin kaikki tässä salissa olevat ja erityisesti kuntapolitiikassa olevat tietävät. Kuntien peruspalveluitten valtionosuuksiin tehtiin historiallisen suuria leikkauksia. Opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuuksien indeksit jäädettiin — 400 miljoonaa euroa miinusta. Kunnille sälytettiin raskaita lisätehtäviä vajaalla rahoituksella, erityisesti pitkäaikaistyöttömien rahoitusvastuu. Asiakasmaksuja, kiinteistöveroja ja verotusarvoja korotettiin. (Riitta Myllerin välihuuto) — Sen sijaan kuntia koskevissa uudistuksissa pääsääntöisesti valitettavasti epäonnistuttiin, edustaja Myller.

Sipilän hallitusohjelmaan on aivan oikein siis kirjattu monia kuntataloutta vahvistavia elementtejä: kunnille ei sysätä uusia vastuita tai niiden rahoitusta ei leikata, jollei valtio rahoita niitä kokonaan tai vastaavalla summalla vähennä kuntien velvoitteita. Kuntien velvoitteita pyritään nyt karsimaan miljardilla eurolla, sekä laajalla kokeilutoiminnalla annetaan kunnille väljyyttä huolehtia tehtävistään kustannustehokkaasti. Eli totean tässäkin lopuksi, että kuntapolitiikan suunta on muuttunut, mutta kun kaikki tiedämme, miten laaja merkitys kuntataloudella ja kuntien palvelutoiminnalla on kansalaisten elämään, niin tämä kuntatalouden, kuntakentän vahvistaminen on koko tämän eduskunnan, koko tämän salin yhteinen asia.

22.49 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus arvioi, että leikkaamalla subjektiivista päivähoito-oikeutta olisi saatavissa säästöjä. Minusta tämä on erittäin lyhytnäköinen ajatus, varsinkin kun hallituksen laskennalliset arviot perustuvat yli kymmenen vuotta vanhoihin tietoihin. Toisaalta päivähoiton laatu heikkenee, kun hallitus on asetuksella kasvattanut päivähoiton ryhmäkokoja. Hallitus ei ole millään tavalla huomionnut varhaiskasvatuksen lastensuojelullisia vaikutuksia, kuten sitä, että nyt sellaiset perheet, joissa on vaikkapa uupumusta ja mielenterveysongelmia, voivat saada tukea arkeensa sil-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

lä, että päivähoito on järjestetty. Jatkossa, kun sitä pitää erikseen anoa, on vaara, että nämä perheet joutuvat leimatuksi. Toisaalta päivähoidon rajaaminen vaikuttaa myös työssäkäyntiin ja työelämään. Kun nyt subjektiivinen päivähoito-oikeus rajataan 20 tuntiin, niin se vaikeuttaa muun muassa osa-aikatyötä. Monet osa-aikatyötä tekevät tekevät enemmän työtä viikossa kuin tämän 20 tuntia. Toisaalta työttömät, joilta viedään oikeus lapsen kokopäiväiseen hoitoon päivähoidossa, eivät ole niin selkeästi työmarkkinoiden käytettävissä tai voi käyttää aikaansa työpaikan etsimiseen.

Minä olen kaiken kaikkiaan erittäin huolissani siitä, että hallitus toimillaan ja säästöilläään ja leikkauksillaan heikentää kaikkein pienituloisimpien ja heikoimmassa asemassa olevien kuntalaisten asemaa. Nyt asetuksella on päätetty korottaa terveystalvelujen asiakasmaksuja 30 prosentilla. Tämä osuu erittäin kipeästi juuri niihin kuntalaisiin, jotka tarvitsevat paljon terveystalveluita ja käyttävät muun muassa paljon lääkkeitä.

22.51 Heli Järvinen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Täällä luvataan kovasti kunnille työrauhaa. On ihan loistavaa, että valtioneosuuksia ei tällä kaudella aiota leikata. Siitä huolimatta suosittelisin hallitukselle nyt jättä hattuun sen suhteen, mikä merkitys niillä tulee kuntien taloudelle olemaan, kun kuntia rokotetaan toisella kädellä koko ajan. Jos otetaan pari esimerkkiä: Työllisyysmäärärahoista leikataan 50 miljoonaa, mikä tarkoittaa sitä, että vastuu pitkäaikaistyöttömistä tulee jatkossa siirtymään yhä selvemmin kunnille. Samaan aikaan uusia tehtäviä kunnille pakosti tulee, esimerkiksi nyt subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisen kautta. On pakko löytää henkilökuntaa, joka selvittää lasten tarpeita koko-aikaiseen päivähoitoon, kun se ei enää ole subjektiivinen oikeus. Näitä tehtäviä vain tulee.

Kun samaan aikaan kuntalaisilta indeksit jäädytetään, pakkolait säädetään, työttömyys kasvaa, on aivan selvää, että kuntalaisilta saatavat veroeurot tulevat rankasti vähenemään. Se tarkoittaa, hyvät ystävät, sitä, että kuntien tulot vähenevät. Eli en ihan kovasti vielä tuulettelisi sillä, että kuntataloudella menee nyt hyvin — meillä Savonlinnassa ainakin korotetaan jälleen kuntaveroprosenttia. Mutta lupaan, että vilpittömästi ja rehellisesti perehdymme asiaan kolmen vuoden kuluttua: oletteko onnistuneet parantamaan kuntien tilannetta vai ette.

22.53 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Haluaisin vain kommentoida yhdeltä osin edustaja Korhosen puheenvuoroa, kun hän viittasi, että viime kaudella tehtiin ratkaisu, jossa kuntien vastuu työmarkkinatuen maksuosuuksista kasvoi ja se oli rasite kuntataloudelle. Näin varmasti oli. Silloin jo valiokunta kiinnitti huomiota siihen, että jos samanaikaisesti ei ole riittävästi tarjolla aktiivisia työvoimapolitiikan välineitä, jotta kunnat voivat huolehtia aktivointivertteestansa ja sitä kautta päästä irti sakkomaksuiksi kutsutuista työmarkkinatuen maksuosuuksistansa, niin silloin käy näin, että kuntatalous kärsii. Nyt tällä hetkellä tuo vanha esitys säilyy voimassa ja sen lisäksi leikataan, niin kuin edustaja Järvinen tässä totesi, voimakkaasti aktiivisen työvoimapolitiikan rahoja, mikä tosiasiallisesti johtaa siihen, että tuo maksuosuus ja niin sanottu sakko-osuus kunnissa kasvaa, koska ei ole sitä valtioneosuutta, jolla ihmiset voisivat päästä aktiivisiin työvoimapolitiikan välineisiin. Ja mitä tulee yleiseen ikään kuin kustannuskipailukykypolitiikkaan, niin siinä suuri ongelma on se, samoin kuin osassa säästöjä, että itse asiassa se leikkaa aika voimakkaalla kädellä kuntien verotuloja.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

22.54 Sirpa Paatero sd: Arvoisa rouva puhemies! Muutama huomio tähän lisää. Jos indeksit jäädytetään— ja me kaikki tiedämme, että joka tapauksessa kustannusten kasvu on nähtävissä — niin se tulee leikkaamaan siinä kohtaa kuntien toimintamahdollisuuksia, vaikka sitä euromääräisesti ei näin vähennettäisi. Muistan kyllä hyvin edelliseltä kaudelta, että silloinkin on ollut tavoitteena a) korvata kunnille mahdollisimman hyvin ne uudet tehtävät ja b) vähentää kuntien tehtäviä ja velvollisuuksia. Nyt kun on kysytty, miten paljon siitä miljardista on saatu tällä hetkellä kasaan, niin vastaus on muutamia miljoonia, jotka ovat löytyneet niistä tehtävistä, joita nyt pystyttäisiin vähentämään. Elikkä vielä ollaan aika pitkällä takamatkalla sen miljardin säästön saavuttamiseksi.

Meillä on näitä tehtäviä jo tässä edelläkin mainittuna, ja kolmen vuoden jälkeen ollaan todellakin uudenaikaisessa tilanteessa, kun nämä IHA-alueet ovat sitten käynnissä, ja siinä kohtaahan kunnilla ei ole enää kuin 40 prosenttia nykyisistä valtionosuuksista eikä siinä kohtaa myöskään niitä tehtäviä eikä velvoitteita, ja sen jälkeen ollaan totaalisesti erilaisessa tilanteessa. Me voimme keskustella ihan toisenlaisen keskustelun. Elikkä nämä indeksijäädytykset ja kustannusten tason alenemiset eletään nyt, ja sen jälkeen kun mietitään, mitkä tehtävät jäävät tai eivät jää kunnille, niin muun muassa työllisyyden hoito, kuntoutus ynnä muut tehtävät.

Olen huolissani siitä — yksi pieni yksityiskohta vielä — että kun esimerkiksi Veikkauksen tuloutuksista tällä hetkellä annetaan kunnille liikuntatoimen järjestämiseen rahoitusta, niin mitä tulee tapahtumaan, kun hallitusohjelmaan on kirjattu, että liikuntalakia ei tarvitse noudattaa. Tarkoittaako se sitä, että myöskään näitä valtionosuuksia ei tältä osin sitten makseta?

22.56 Touko Aalto vihr: Arvoisa rouva puhemies! Olisi hienoa, jos minun ei tarvitsisi käyttää tätä puheenvuoroa. Ja on hienoa, että keskusta vaatii jälkikäteen vähemmän kiristävää finanssipolitiikkaa viime kauden osalta muun muassa edustaja Korhosen puheenvuorossa. Jotta keskusta olisi looginen tälle linjalle, se a) korjaisi viime vaalikauden leikkauksia edes osin, vaikka pidemmällä aikajänteellä, nimenomaan mitä tulee kehyksiin, ja b) tekisi vähemmän kiristävää finanssipolitiikkaa. Voi kysyä vaikka edustaja Korhoselta: voitko kertoa, miten hallituksen pakkolait, leikkaukset ja kiristävä finanssipolitiikka auttavat kuntien rahoitustilannetta? Vasen käsi ei tiedä, mitä oikea käsi tekee. Ja tämä on nimenomaan se olennainen juttu: katsoa, mitä viivan alle jää.

Teidän linjanne johtaa ennen kaikkea massiiviseen työttömyyteen ja sekä valtion että kuntien verotulojen vähentämiseen, ja tämä johtaa siihen, että kun valtio ja kunnat pakotetaan leikkaamaan menojaan, niin myös ne tulot vähentyvät, ja yhä vähemmän ihmisillä on ostovoimaa, kun kokonaiskysyntä vähenee, ja yhä vähemmän menee euroja yrityksiin, yksityiselle sektorille, ja yhä vähemmän yksityinen sektori pystyy työllistämään ja investoimaan. Ja tästä syntyy se negatiivinen kierre, mistä täällä on monta kertaa varoitettu, ja se koskee myös kuntia. Näköjään tuntuu, että keskusta on täysin pimennossa makrotalouden ihan abc-logiikasta.

22.57 Elsi Katainen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on perätty moneen otteeseen työrauhaa kunnille. Minä näen, että nyt tulevaisuudessa kunnilla on enemmän työrauhaa. Ollaan esimerkiksi pääsemässä eroon turhista kuntaliitosselvityksistä, jotka ovat vaivanneet kuntia koko viime kauden, työllistäneet turhaan ja johtaneet vain harvoin kuntalii-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

toksiin, toisin kuin aiempänä aikana, jolloin esimerkiksi Paras-hankkeen aikana saatiin vapaaehtoisia kuntaliitoksia, noin sata kuntaa vähemmän lopputuloksena.

Minä näen — kuten edustaja Paatero tuossa vähän maalaili kuvaa uudesta kunnasta — sen hyvin valoisana ja paljon uusia mahdollisuuksia antavana. Minä näen hyvänä sen, että kunnat ikään kuin pääsevät eroon siitä sote-vaivasta ja -ikeestä, mikä niillä on ollut. Kuinka paljon itse asiassa te monet kuntataloudessa mukana olevina pystyitte oikeasti vaikuttamaan siihen, miten sote-asiat menivät ja kuinka paljon se maksoi, varsinkin kun puhutaan erikoissairaanhoidosta suhteessa kuntien laskutuksiin? Minä näen siinä paljon mahdollisuuksia sillä tavalla, että nyt voidaan keskittyä enemmän niihin elinvoimakysymyksiin, terveyden edistämisen asioihin, ja myöskin kaikkia uusia kokeiluja, toiminnan mahdollisuuksia se antaa. Ja siksi, kuten Paaterokin sanoi, nämä pienemmät muutokset ovat käsisämme nyt, mutta meidän täytyy yhdessä valmistautua niihin suurempiin, uuden kunnan haasteisiin.

22.59 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa rouva puhemies! En voi kyllä muuta kuin hämmästelä tätä opposition linjaa. Tässäkin salissa on nyt tänään pitkin päivää vaadittu koko ajan parempia ja parempia vaikutuksen arviointeja, ja meidän tulisi tunnustaa se fakta, että edellinen hallitus ei muuta tehnyt. Se teki niitä vaikutusarviointeja, ja vaikeimmat eli ne päätökset jäivät sitten tekemättä, tai ne vaikeat päätökset sysättiin sitten kuntien vastuulle, kuten nyt on tapahtunut. Kaikki vaikeat päätökset edellisellä hallituskaudella, leikkaukset, veronkorotukset, yritettiin välttää sillä, että laitetaan kuntapäätäjät tekemään ne. Nyt tämä hallitus, hitaasti mutta varmasti, korjaa sitä virhettä. Ne aukot siellä kuntataloudessa, kuten on tunnustettu, ovat suuria, ne ovat valtavia. Mutta nyt tällä hitaallakin korjaamisella — myös edustaja Aalto varmasti tunnustaa sen — kun kuntataloutta vahvistetaan, niin myös sinne paikallistalouteen ja paikallisesti pumpataan sitä teidänkin peräänkuuluttamaanne ostovoimaa, ja se tulee kyllä hyödyttämään sitten kuntataloutta ja kuntalaisia. Samaten on nyt tunnustettava se, että näiden tehtävien ja velvoitteiden keventämisellä, kun se saadaan kunnolla vauhtiin ja se etenee, tulee olemaan erittäin voimakas kuntataloutta vahvistava vaikutus.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Aallon nimi mainittiin. — Olkaa hyvä, vastauspuheenvuoro.

23.00 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kärnä sanoi aivan oikein, että viime vaalikauden ja viime hallituksen suurin synty oli se, että se ei kyennyt päätöksiin. Tällä vaalikaudella näyttää, että kolmen p-kirjaimen sääntö on muodostunut vakiintuneeksi tavaksi. Ensin päätetään, sitten pohditaan ja lopuksi perutaan. Ilmeisesti tarvitaan se kolmas vaalikausi, että saadaan tehtyä päätöksiä ja vietyä ne loppuun asti.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Korhonen. Puhujalistaan siis menttiin.

23.01 Timo V. Korhonen kesk: Arvoisa puhemies! Tässä edellinen puhuja sanoi, että viime kauden hallitukset eivät kyenneet päätöksiin. Kyllä ne kykenivät kuntatalouden osalta: Valtionosuusprosenttia leikattiin yli 8 prosenttiyksiköllä. (Eduskunnasta: Huhuhuh!) Vuositasolla tämän vuoden tasolla 1,5 miljardia euroa valtionosuuksia pois.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Mutta sitten edustaja Järvinen tuossa puheenvuorossaan totesi, että ikään kuin keskusta tuulettelee, että kunnilla menee hyvin. Minä haluaisin tietää, kuka meistä keskustalaisista edustajista sen sanoi. Jos kunnilta kumulatiivisesti on leikattu 7 miljardia euroa valtionosuuksia, ei kenenkään meidän pokka kyllä kestä sanoa, että kunnilla menee hyvin. Mutta täytyy myös todeta se, että plus 300 miljoonaa euroa valtionosuuksia ensi vuonna lisää on aika paljon enemmän kuin miinus 1,5 miljardia euroa vuositasolla. Eikö niin, edustaja Järvinen?

Edustaja Paatero käytti, kuten hänen tapanaan on, jälleen erinomaisen puheenvuoron. Hän viittasi tähän kuntien tehtävien vähentämiseen sanomalla, että se on vaikeaa. Se on totta vieköön sitä, jos kunnilta otetaan yli puolet tehtävämäärästä soten osalta pois. Miljardi euroa kuntien tehtävien vähentämiseen on todella iso tehtävä myös sen takia. Mutta minä ymmärrän sillä tavalla, että myös edustaja Paatero on sitä mieltä, että kuntien tehtäviä on pyrittävä karsimaan. Sitä taustaa vasten tämä sosiaali- ja terveysvaliokunnan eriävä mielipide on aika erikoinen, koska täällä lähdetään siitä, että tämä kuntien tehtävien vähentäminen olisi kuntalaisten näkökulmasta ikään kuin kielteinen asia.

23.03 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä ei enää uskalla sanoa kenenkään nimeä keskustelun tyrehtyttämiseksi. Mutta haluan vain korjata sen, että en todellakaan ole kenenkään väittänyt tuulettelevan kuntien tilanteella, mutta monessa puheenvuorossa on tullut ilmi se, että kunnilla on nyt tulevana vuosina työrauha. Se ei vain pidä paikkaansa, koska koko ajan, vaikka valtionosuuksia ei leikata, kuntien tulot pienenevät sitä kautta, että ihmisten, kuntalaisten maksamat veroeurot vähenevät. Työttömyyden takia, indeksien jäädyttämisen takia, pakkolakien takia, monesta syystä, ja se tulee näkymään kuntataloudessa aivan samalla tavalla kuin valtionosuuksien leikkaaminen viime kaudella. On ihan loistavaa, jos valtionosuuksiin ei tällä kaudella kosketa, ja lupaan olla ensimmäisenä tuulettamassa, jos kolmen vuoden päästä kuntien talous on paremmalla tolalla. Tämä on lupaus.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Puhujalista.

23.04 Sanna Marin sd: Arvoisa puhemies! Oikeastaan pyysin tämän puheenvuoron edustaja Kataisen puheenvuoron innoittamana. Hän viittasi edellisen kauden päätöksiin kuntarakenteen osalta. Ehkä tähän voisin sen verran todelta omalta kaupunkiseudultani, tuolta Tampereen kaupunkiseudulta, että me olimme itse asiassa tekemässä oikein hyvää yhteistyötä Tampereen ja Tampereen ympäristökuntien kanssa. Olimme luomassa sinne tällaista omaa kaupunkiseudun mallia, jolla olisimme voineet järjestää sekä maankäytön, asumisen ja liikenteen palvelut että sitten sosiaali- ja terveydenhuollon ja koulutuspalvelut sillä tavalla, että edelleen olisivat olleet lähikunnat lähellä ja sitten olisi kuitenkin ollut tällainen vahva hartia näille kaupunkiseudun yhteisille palveluille. Olimme siinä etenemässä oikein hyvässä yhteisymmärryksessä, kunnes sitten tuli tämä sote-uudistus, joka ikään kuin jyräsi tämän kuntarakennemuutoksen ja sitten jouduimme ottamaan siihen aikalisän ja jäädyttämään sen kaupunkiseudun yhteisen kehittämisen näiltä osin, kun jäimme odottamaan, mitä tämä sote-uudistus tuo tullessansa.

Oikeastaan toinen kommenttipuheenvuoro tähän kohtaan nimenomaan tämän sote-uudistuksen osalta: Kun täällä edustaja Katainen sanoi, että nyt kunnat pääsevät tästä sote-ikeestänsä eroon, niin me emme ole kyllä nähneet tätä minään ikeenä vaan palveluna, joka

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

tukee myös näitä muita palveluita. Ihmisen elämä on kuitenkin kokonaisuus, ja meillä Tampereen seudulla on ollut tällainen elämänkaarimalli käytössä, ja tiedän, että se on muillakin kaupunkiseuduilla ollut käytössä. Olemme ajatelleet, että meidän kannattaa rakentaa palvelut niin perustasolla, että ne tukevat toinen toisiaan, ja nähdä ihminen kokonaisuutena. Siinä esimerkiksi liikenteen palvelut, asumisen palvelut, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut, koulupalvelut tukevat toisiaan. Olemme halunneet nähdä ihmisen kokonaisuutena.

Sinänsä tämä sote-uudistus tarjoaa varmasti kunnille mahdollisuuksia, mutta kyllä se tarjoaa myös haasteita siinä, millä tavalla sitten pystytään ottamaan tämä perustason palveluiden välinen integraatio paremmin huomioon esimerkiksi vaikka asumisen, liikenteen, muiden palveluiden osalta. Eli varmasti haasteita tulee tulevaisuudessakin piisamaan tämän sote-uudistuksen jälkeenkin.

23.06 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Muutama kommentti täällä esille nostettuihin teemoihin.

Minusta on hyvä, että valtionosuuksia ei leikata. Se on hyvä linjaus, ja on järkevää myöskin tarkastella julkistaloutta kokonaisuutena eikä tehdä politiikkaa, jolla ikään kuin siirretään velkaantumispainetta valtiolta kuntatasolle. Se ei tarkoita sitä, että esitys on ongelmaton. Niin kuin tässä muun muassa edustaja Essayah nosti omassa puheenvuorossaan esille, kasvatus- ja opetustoimen näkökulmasta nämä säästöpainet ja indeksijäädätykset ovat ongelmallisia, koska sillä alalla on vähemmän palvelutuotantoa ohjaavaa normistoa, mikä tarkoittaa sitä, ettei pystytä samalla tavalla huolehtimaan siitä, että koulutuksellinen tasa-arvo toteutuu koko maassa, kun säästötoimia tehdään.

Olen myös eri mieltä siitä, että tässä oltaisiin takaamassa kunnille työrauha tällä kaudella. Tämä sote-uudistus tulee kyllä tuottamaan ihan merkittävästi työtä nimenomaan kuntatasolla, ja myöskään tämä tavoite kuntien tehtävien vähentämisestä ei ole ollenkaan yksiselitteinen tai ongelmaton sekään. Suurimmalla osallahan niistä normeista, mitä on olemassa ja luotu kuntatasoa varten, tähdätään siihen, että pystytään takaamaan tietty palvelun laatu, ja iso osa niistä koskee esimerkiksi nuorten lasten palveluita ja vanhusten palveluita. Kun näitä mitoituksia ja normeja lähdetään muuttamaan ja purkamaan, niin kyllä se tulee vaikuttamaan silloin ihan suoraan myöskin kuntalaisten palveluiden laatuun ja niihin mitoituksiin, jotka nyt tällä hetkellä ovat voimassa.

Eli olisi kyllä korkea aika myöskin niiden edustajien, jotka tätä normien purkamista kannattavat, sitäkin konkretisoida ja tarkentaa, mitä normeja, mitä tehtäviä ja velvoitteita kuntatasolla sitten halutaan keventää, poistaa ja miten se tulee sitten vaikuttamaan kuntalaisten palveluihin.

23.08 Timo V. Korhonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Anderssonilta ihan hyviä kysymyksiä. Tätä konkretiaa normien purun osalle varmasti on tässä tulossa, koska sitä työtä parastaikaa tehdään. Kyllähän se on ihan totta, että kuntakenttään tulee kohdistumaan isoja muutoksia ennen kaikkea tämän sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen osalta. Mutta niin kuin edustaja Katainen tuossa jossain aiemmassa erinomaisessa puheenvuorossaan sanoi, minäkin näen, että kuntakokonaisuus ja kuntien tehtävä rakenne tulevat muuttumaan myönteiseen suuntaan. Minä näen sillä tavalla, että kun kunnilta lähtevät pois sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävät — ehkä osa sosiaalipalveluja sinne jää — niin kunnat ikään kuin palaavat siihen alkuperäiseen tehtäväänsä, mitä varten kunnat kaiken kaik-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

kiaan on perustettu. Sitä työtä, mitä tämä tulevaisuuden kunta kaiken kaikkiaan tulee olemaan, tässä on nyt tiivistä tehtävä. Mutta niin kuin sanottua, aika isoja muutostokoonaisuuksia tässä on edessä.

23.09 Elsi Katainen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on aikaisemmin moitittu keskustaa siitä, että ei ole saatu muutoksia aikaan ja ettei ole muutettu niitä päätöksiä, mitä viime kaudella on tehty. No, siihen emme ole kyenneet, mutta olemme tehneet paljon suurempiakin muutoksia. Sote-uudistus ja uusi kunta-asia ovat historiallisen suuria muutoksia. Ja kun puhuin työrauhasta, niin tarkoitin nimenomaan sitä, että tästä lähtien kunnat pystyvät tekemään enemmän semmoista hyvällä tavalla eteenpäin vievää kuntapolitiikkaa ja kuntalaisten palveluitten tuottamiseen liittyvää positiivista asiaa, mitä toivon. Niin kuin edustaja Marin kertoi kokemuksiaan Tampereelta, toivon todellakin, että yhteistyö, kuntien välinen syvä yhteistyö, pystyy jatkumaan, koska se on aivan välttämätöntä, jotta kunnat pystyvät tuottamaan vielä edullisesti palveluitaan. Elinkaarimalli, jos puhutaan vaikka tyyliltään Imatran mallista, on edelleenkin mahdollista toteuttaa, ja se ilman muuta kannattaa näin tehdäkin.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vuorotteluvapaalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 51/2015 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 3/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 3/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

23.11 Tarja Filatov sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käytän siis puheenvuoron valiokunnan puheenjohtajana. Haluan sanoa tämän ääneen, koska olen hiukan eri mieltä siitä, mitä valiokunta kokonaisuudessaan päätti tästä asiasta.

Kyse on vuorotteluvapaajärjestelmästä. Vuorotteluvapaalakia hallitus ehdotti muutettavaksi ja tiukennettavaksi sillä tavalla, että työhistoriaedellytys korotetaan 20 vuoteen, vapaan enimmäiskesto lyhennetään 180 kalenteripäivään ja pitkän työuran tehneiden ihmisten kohdalla korkeampi vuorottelukorvaus poistetaan. Tämä esitys perustuu siis hallitusohjelmaan, ja sillä pyritään saamaan aikaan 50 miljoonan euron vuosittainen säästö.

Tätä lakia muutettiin edellisen hallituksen aikana 1. syyskuuta sillä tavalla, että kiristettiin työhistoriaedellytystä ja vuorottelusijaisia koskevia edellytyksiä ja säädettiin vuorottelijan yläikärajasta. Näillä säädöksillä pyrittiin tuolloin siihen, että tällaisista yhden päivän työttömyyksistä sijaisten kohdalla päästäisiin eroon. Edellytyksenä on siis kolmen kuukauden työttömyyshistoria lukuun ottamatta haavoittuvassa asemassa olevia työttömiä elikkä alle 25-vuotiaita nuoria, ikääntyneitä työntekijöitä sekä sitten vastavalmistuneita nuoria työntekijöitä.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Vuorotteluvapaan tarkoituksena on edistää lyhytkestoisen työstä poissaolon avulla työntekijän työssäjaksamista ja parantaa samalla niiden ihmisten asemaa, jotka työttöminä työnhakijoina tulevat vuorotteluvapaasijaisiksi. Tutkimukset osoittavat sen, että käyttötarkoitukset vaihtelevat kovasti. Käytön yleisimmät syyt ovat työelämässä olevat työntövoimat, eliikä siellä työssä on jotakin sellaista, joka työntää pois, tai sitten vuorotteluvapaalle jäävä perheenjäsen tarvitsee hoivaa tai sitten itse kokee tarvitsevänsä jollakin tavalla hoivaa. Vuorotteluvapaata käytetään eniten kouluttautumiseen, jonkun verran lepäämiseen, matkusteluun, harrastuksiin, mutta myös kuntoutukseen ja lasten tai vanhempien hoitamiseen, eliikä hyvin erilaisiin käyttötarkoituksiin. Joissakin tilanteissa vuorotteluvapaata käytetään myös ikään kuin sairausloman sijaistomintona, eliikä toisena vaihtoehtona olisi se, että jätätisiin sairauden vuoksi pois työelämästä, mutta vuorotteluvapaa koetaan kevyemmäksi menettelyksi. Silloin on tietysti ymmärrettävää, että pitäisi käyttää niitä ensisijaisia syyperusteisia välineitä.

Vuorotteluvapaata on tutkittu, mutta itse asiassa on aika vaikea löytää siitä kattavaa vaikuttavuusarviota. Esimerkiksi VATT teki vuonna 2009 tutkimuksen, jossa vuorotteluvapaa osoitti, että se ei varsinaisesti niiden, jotka vuorotteluvapaalle jäävät, työssäjaksamista suhteessa verrokkiryhmiin lisännyt tai ei vähentänyt sairauspoissaoloja. Mutta sitä tuo tutkimus ei kerro, oliko vuorotteluvapaalle jäävien tilanteessa jo jotakin, mikä poikkesi verrokkiryhmästä. Sen sijaan tuo tutkimus kertoi sen, että ne, jotka ovat vuorotteluvapaasijaisia, työllistyivät verrokkiryhmää paremmin. Tätä on perusteltu sillä, että he ovat myös verrokkiryhmää tai yleensä työttömänä työnhakijana olevia ihmisiä paremmassa asemassa, he ovat kouluttautuneempia tai heidän työttömyytensä on lyhytkestoisempaa ja että nuo tulokset olisivat tulleet tästä. Mutta tilastolliset analyysit vertaavat erilaisia ihmisryhmiä tai eri tilanteissa olevia ihmisryhmiä, mutta eivät mene sinne yksilöllisten syiden sisälle, ja sen vuoksi niistä on vaikea tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä.

Esimerkiksi TEMin työvoimapolitiikan palvelut kertovat, että vuorotteluvapaasijaiset työllistyivät paremmin kuin minkään muun työvoimapolitiittisen toimenpiteen piirissä olevat. Eliikä voi sanoa, että tuon perusteella vuorotteluvapaa on varsin hyvää työvoimapolitiikkaa. Mutta tässäkin duubiona on esitetty se, että toisaalta voi olla, että he ovat myös helpommin työllistyviä muutoinkin kuin näiden muiden toimintojen piirissä olevat ihmiset.

Jos katsotaan sitten valiokunnan kannanottoja tähän esitykseen, niin valiokunnan enemmistö oli sitä mieltä, että ensisijaisesti pitäisi käyttää muita työvoimapolitiikan välineitä, jotta ihmiset työllistyvät, eikä tätä vuorotteluvapaata. Ehkä valiokunnan enemmistön kannan voi kiteyttää seuraavaan lainaukseen, joka on siis suora lainaus täältä mietinnöstä: "Vuorotteluvapaa vähentää suurella todennäköisyydellä kansantalouden yhteenlaskettuja työtunteja. Se on subventio vapaa-ajan käyttöön, eikä sen ole osoitettu pidentävän työuria tai vaikuttavan työssä pärjäämiseen ja jaksamiseen. Sitä käytetään mitä ilmeisimmin myös tilanteissa, joita varten on muita, tällaisia tilanteita varten luotuja toimenpiteitä, joilla työkykyä ja terveyttä ylläpidetään. Mahdollinen myönteinen vaikutus vuorottelusijaisten asemaan on saavutettavissa muilla työvoimapolitiikan toimilla. Koska julkisia menoja joudutaan nyt monella hallinnonalalla säästämään alaspäin, valiokunta pitää näistä syistä vuorotteluvapaan menoja soveliaana säästökohteena ja pitää tämän vuoksi hallituksen esitystä perusteltuna."

No, julkisen talouden säästöjä on arvioitu, ja tässä hallituksen esityksessä on lähdetty siitä, että säästö muodostuu siitä, että vuorotteluvapaata käytetään vähemmän ja nuo vuorotteluvapaakorvaukset säästyvät. Mutta noissa laskelmissa ei ole otettu huomioon sitä,

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

mitä tapahtuu vuorotteluvapaasijaisten työttömyyskorvauksille. Siihen ei itse asiassa vastausta käsittelyn yhteydessä saatu.

Valiokunta esitti duubionsa siitä, että tätä lakia muutetaan nopeasti eikä vielä tiedetä edellisenkään lain muutoksen vaikuttavuuksia ja siinä mielessä on vaikea arvioida, mitä tulevaisuudessa tapahtuu, mutta myös siitä, että noin 70 prosenttia vuorotteluvapaan käyttäjistä on naisia ja eniten vuorotteluvapaata käytetään julkisen sektorin naisvaltaisilla aloilla, kuten sosiaali- ja terveydenhuollossa ja opetusosalalla, joten lain vaikutukset kohdistuvat erityisesti naisiin. Kuitenkaan tästä laista ei ole tehty sukupuolivaikutusten arvioita, ja valiokunta katsoi, että ne olisi pitänyt tehdä.

Valiokunta päätyi puoltamaan näitä muutoksia, ja tähän valiokunnan mietintöön sisältyy kaksi vastalauseita.

23.18 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Sipilän hallituksen hallitusohjelmaan perustuva 50 miljoonan euron vuosittaiseen säästöön tähtäävä esitys laiksi vuorotteluvapaalain muuttamiseksi on kiireellisesti ja puutteellisesti valmisteltu, ja siitä puuttuvat täysin uskottavat vaikuttavuusarvioinnit.

Vuorotteluvapaalain alkuperäisenä tarkoituksena on edistää lyhytkestoisen työstä poisolon avulla työntekijän työssäjaksamista ja parantaa samalla työttömänä työnhakijana olevan henkilön työllistymisedellytyksiä. Vuorotteluvapaan voidaan katsoa edistäneen näitä alkuperäisiä tavoitteita.

Vuorotteluvapaajärjestelmällä katkaistaan työttömyyden pitkittyminen, mutta sillä on ollut tutkitusti myös pysyviä ja etenkin positiivisia vaikutuksia varsinkin työllistyneiden sijaisten työllisyyteen. Tutkimusten mukaan vuorotteluvapaasijaisten työllisyys on ollut vielä kahdeksan vuoden jälkeen noin 10 prosenttia korkeampi kuin vertailuryhmässä. Hallituksen esitys on lyhytnäköinen ja heikentää työmarkkinoiden notkeutta hetkellä, kun Suomessa ongelmana on työttömyyden pitkittyminen, työttömyyden lisääntyminen ja työpaikkojen puute. Myös rajauksella tavoitellut 50 miljoonan säästöt ovat kyseenalaiset.

Tiedetään, että vapaalle hakeudutaan myös orastavan työuupumuksen vuoksi. Vaikka järjestelmällä ei ole osoitettu olevankaan suoria vaikutuksia työurien pituuteen, on sillä kiistatta työhyvinvointia ylläpitävä vaikutus ja siten merkittävä vaikutus työssäjaksamiseen. Vuorotteluvapaan merkitys on ollut suuri erityisesti hoiva- ja opetusosalalla keskiikäisten ja keskipalkkaisten joukossa. Huomioisin, että vuorotteluvapaalla olevista noin 50 prosenttia on kertonut käyttäneensä aikaansa myös lastenhoitoon ja lisäksi 20 prosenttia muuhun hoivatyöhön, lähinnä omaishoitoon. Korostaisin, että on hyvä säilyttää järjestelmä, joka mahdollistaa erilaiset syyt vuorotella. Syyperustaisesti ei voida ikinä luoda kattavaa ja joustavaa järjestelmää, joka olisi synnyn suhteen normivapaa.

Valitettavasti hallituksen esityksessä ei ole tarkkoja ja hyvin valmisteltuja kustannus- ja vaikuttavuusarvioita esitettyyn vuorotteluvapaajärjestelmän muutokseen. Ei myöskään ole perusteltua tehdä uusia muutoksia tässä vaiheessa, kun edelliseenkin järjestelmään tehtyjen muutoksien vaikutuksia ei ole voitu vielä havaita saatikka arvioida. Hallituksen esitys on huonosti valmisteltu, ja se huonontaa varsinkin naisvaltaisten työntekijöiden autonomiaa ilman, että mitään hyötyä millekään taholle, sen paremmin työnantajalle kuin kansantaloudellekaan, olisi osoitettu. Ehdotus vaikeuttaa työntekijöiden autonomiaa ilman, että mitään hyötyä tästä esityksestä olisi osoitettu. Hallituksen esityksen taloudelliset kokonaisvaikutukset saattavat olla negatiivisia, koska siinä ei ole otettu huomioon sijaisten parempaa työllistymistä, sijaisten työllistymisestä johtuvia työttömyysturvan säästöjä eikä

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

hyvinvoinnin vaikutuksia työssäjaksamiseen. Myöskään edellisen vuorotteluvapaajärjestelmän muutoksen vaikutuksia ei ole vielä arvioitu, kuten totesin.

Edellä olevan perusteella sosialidemokraattinen ryhmä tulee tekemään toisen käsittelyn yhteydessä hylkäysesityksen: että tämä hallituksen lakiehdotus hylättäisiin. Vastalauseeseen on yhtynyt myös vasemmistoliitto.

23.23 Anna Kontula vas: Arvoisa rouva puhemies! Hyvinä talouden aikoina vuorotteluvapaa on verraten halpa keino parantaa ihmisten elämänlaatua merkittävästi. Huonoina talouden aikoina vuorotteluvapaajärjestelmä on keskeinen pelastusrengas, josta meillä nyt ei olisi varaa päästää irti. Silloin kun maassa vallitsee massatyöttömyys, yksi kaikkein keskeisimmistä ja kiireellisimmistä toimista on pitää huolta siitä, että mahdollisimman harvan työttömyys pääsee pitkittymään, koska me tiedämme, että pitkittyvä työttömyys johtaa melkoisen suurella osalla työkyvyn alenemiseen. Tällä varmistetaan, että sitten kun se nousu taas on edessä ja sitten kun niitä työpaikkoja taas löytyy, meillä on ihmisiä sitä työtä tekemään, että meillä on se koulutettu, osaava, terve ja innokas väestö niille työmarkkinoille.

Tällä hetkellä suomalaisessa järjestelmässä vuorotteluvapaa on ainoa työn jakamisen mahdollistava mekanismi. Meillä ei ole mitään muuta vastaavaa järjestelmää. Työttömyyden pitkittymistä voidaan kyllä estää myös muilla tavoin, mutta työn jakaminen on ehkä näistä kätevin,ärkevin ja halvin meidän käytettävissämme oleva tapa, ellei sitten lähdetä ilmaistyön merkittävään kasvattamiseen.

Jälleen kerran, niin kuin jo monta kertaa tänä iltana, meillä on käsissä lakiesitys, joka on valmisteltu luokattoman huonosti. Ne asiantuntijat, joita valiokunta kuuli, suhtautuivat hyvin skeptisesti siihen, että nämä laskelmat kertoisivat asian tilasta mitään sellaista, joka auttaisi päätöksenteossa. Jos me ajattelempa tilannetta, jossa henkilö jää pois töistä vuorotteluvapaalle, hän tulee saamaan pienempää työttömyyskorvausta kuin mitä hänen ansiosidonnaisensa olisi. Se henkilö, joka taas sieltä työttömyydestä siirtyy hänen tilalleen töihin, useimmiten pääsääntöisesti saa pienempää palkkaa kuin se henkilö, jonka tilalle hän on tullut. Näin ollen ei ole realistista odottaa, että edes mekaanisesti laskien tämä järjestelmä tuottaisi sellaisia merkittäviä kustannuksia, joista se säästö, jota nyt väitetään saavan, koostuisi.

Ehkä isompi taloudellinen ongelma on kuitenkin se, että meillä ei ole myöskään erityisesti keski-ikäisille ihmisille, joidenka vanhemmat alkavat olemaan hoivan tarpeessa ja toisaalta lapset jo siinä iässä, että tekevät omia lapsia, suunnattua tukea tai mahdollisuutta keskittyä hoivaamaan läheisiään oikeastaan mitään muuta mekanismia kuin vuorotteluvapaa. Nyt me olemme tilanteessa, jossa tiedetään, että hoivan tarve tässä yhteiskunnassa tulee kasvamaan merkittävästi ja sitä kautta julkisen sektorin kulut ja tarpeet tulevat kasvamaan merkittävästi. Onko nyt järkevää ja meillä tässä tilanteessa varaa siihen, jos meillä on ihmisiä, jotka haluaisivat kantaa raskaamman hoivavastuun ja jotka todistettavasti sitä jo nykyisellään tämän järjestelmän puitteissa merkittävässä määrin tekevät — ja kun se järjestelmä ei vielä maksakaan meille juuri mitään — että mieluummin järjestetään tämä sama hoiva professionaalina palkkatyönä?

Tasa-arvovaikutusten arvioinnin puutteesta minä en aio nyt puhua, koska minä olen kylästynyt siihen, että minä joudun aina toistamaan niiden puuttumisen esitys toisensa jälkeen.

23.27 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Minuakin alkavat jo kyllästyttää nämä omat puheenvuoroni, mutta pakko on todeta jälleen kerran tänä iltana, että tämäkin lakiesitys on puutteellisesti valmisteltu ja siitä puuttuvat uskottavat vaikuttavuusarvioinnit. Olen joutunut tämän saman puheenvuoron käyttämään tänä iltana jo useamman kerran ja siksi sanoin, että tämä saman puheenvuoron toistaminen on uuvuttavaa.

Vuorotteluvapaan kiristys korkean ja kasvavan työttömyyden aikana on myös työvoimapolitiittisesti väärin ajoitettu. Tasa-arvovaikutusten arvioinnin puuttuminen on myös vakava puute tässä lakiesityksessä. Nyt ei olisi mitään perusteita tehdä uusia muutoksia, koska edellisiäkään, järjestelmään vastikään tehtyjä muutoksia ja niiden vaikutuksia ei ole voinut arvioida. Tämän lain tarkoituksena on ollut edistää lyhytkestoisen työstä poissaolon avulla työntekijän työssäjaksamista ja parantaa samalla työttömänä työnhakijana olevan henkilön työllistymisedellytyksiä määräaikaisen työkokemuksen kautta.

Vuorotteluvapaajärjestelmän tavoitteena on ollut synnyttää työttömille työntekomahdollisuuksia ja katkaista pitkittyneet työttömyysjaksot. Tutkimuksissa on todettu, että tällä järjestelmällä on ollut pysyviä positiivisia vaikutuksia työllisyyteen. Vapaalle hakeudutaan myös orastavan työuupumuksen vuoksi, ja vaikka järjestelmällä ei olekaan suoria vaikutuksia työurien pituuteen, on sillä työhyvinvointia ylläpitävä vaikutus. Tämä työurien pidentäminen ei ollut lain alkuperäisenä tavoitteenakaan.

Tämä on antanut kunniallisen luvan vetää henkeä. Olen kuullut monien sanovan, että pelkkä ajatuskin mahdollisuudesta on auttanut jaksamaan, ja etenkin hoito- ja hoiva- ja opetuslalla keski-ikäisten ja keskipalkkaisten naisten joukossa tällä on ollut hyvin suuri merkitys jaksamiselle. (Puhemies koputtaa) Itse tunnen henkilökohtaisesti useita hoito-työntekijöitä, jotka (Puhemies koputtaa) ovat kokeneet tämän vuorotteluvapaan antaneen uutta puhtia työhön.

23.30 Kari Kulmala ps: Arvoisa rouva puhemies! Vuorotteluvapaa on ollut erittäin toimiva järjestelmä, eikä sitä olla tässä esityksessä romuttamassa. Sen saamisen edellytyksiä ja sisältöä tosin ollaan muuttamassa. Vuorotteluvapaan tarkoituksena on ollut edistää lyhytkestoisen työstä poissaolon avulla työntekijän työssäjaksamista ja parantaa samalla työttömänä työnhakijana olevan henkilön työllistämisedellytyksiä määräaikaisen työkokemuksen kautta. Olen itsekkin käyttänyt tätä järjestelmää ja voin todeta, että järjestelmä toimii. Vuorottelujärjestelmän tärkeimpinä seikkoina pidän juuri sitä, että sen tarkoituksena on edistää työntekijän työssäjaksamista ja toisaalta tarjota työttömälle henkilölle työllistymismahdollisuus. Erityisesti monelle nuorelle työttömälle tämä on voinut olla lähes ensimmäinen työpaikka, ja järjestelmän kautta hän on päässyt työelämään kiinni, työkokemusta kun kertyy vain työtä tekemällä.

Vuorotteluvapaalle pääsemisen edellytyksenä olevaa työssäoloaikaa ehdotetaan pidentettäväksi 16 vuodesta 20 vuoteen, ja sen enimmäiskesto ehdotetaan lyhennettäväksi 360 päivästä 180 päivään, kuten tässä jo aikaisemmin kuulumme. Samalla myös ehdotetaan luovuttavaksi mahdollisuudesta jaksottaa vuorotteluvapaa. Minusta tällainen työssäoloajan muutos 16 vuodesta 20 vuoteen on vähän keinotekoinen, mutta sen taloudellinen merkitys on merkittävä. Esityksen tavoitteena on saada aikaan hallitusohjelman edellyttämä 50 miljoonan euron vuosittainen säästö vuorotteluvapaajärjestelmän aiheuttamista menoista. Vuonna 2016 menojen arvioidaan vähentyvän jo 10 miljoonaa euroa. Vuorotteluvapaan käytölle ei ole säädetty aikaisemminkaan mitään rajoituksia, joten vuorotteluvapaalla ole-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

va työntekijä voi käyttää vuorotteluvapaan haluamallaan tavalla. Ymmärtääkseni tähän ei ole tulossa nytään muutoksia.

Vuorotteluvapaajärjestelmää on sen voimassaoloaikana muutettu useaan kertaan. Edellinen muutos tuli voimaan syyskuun alussa 2014, joten muutos näyttäisi olevan tässäkin järjestelmässä jatkuvaa.

En tiedä, minkä verran vuorotteluvapaajärjestelmää on käytössä muualla maailmassa tai onko järjestelmää edes muualla. Suomessa vuorotteluvapaan käyttötarkoitukset vaihtelevat kokemukseni mukaan hyvin paljon ja syyt sen käyttöön ovat hyvin yksilöllisiä. Kuten aikaisemminkin olemme todenneet, noin 70 prosenttia vuorotteluvapaan käyttäjistä on ollut tilastojen mukaan naisia, ja eniten vuorotteluvapaata käytetään julkisen sektorin naisvaltaisilla aloilla, kuten sosiaali- ja terveydenhuollossa ja opetusalailla, joten lain vaikutukset kohdistuvat erityisesti naisiin.

Uskon kuitenkin, kuten asiaa käsitellyt valiokuntakin, että näistä tiukennuksista huolimatta järjestelmä tarjoaa edelleen mahdollisuuden edistää työssäjaksamista määräaikaisten työstä poissaolon avulla. Se antaa edelleen myös mahdollisuuden nuorelle työttömälle päästä työelämään kiinni. Sitä pidän erittäin tärkeänä seikkana.

23.33 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Tämä puheeni on ehkä herkempi, lähempi kuin moni arvaakaan. Tämä vuorotteluvapaa on ollut minulle hyvin läheinen ja tärkeä hanke. Kun laki astui voimaan noin 15 vuotta sitten, niin silloinen työministeri Liisa Jaakonsaari minulta lupaa kysymättä esitellessään lakia eduskunnalle kutsui sitä Lex Gustafssoniksi. Miksi näin? Olin kerännyt kahteen kertaan yli 100 kansanedustajan nimeä lakialoitteeseen. Paimensin sen jälkeen asian hallitusohjelmaan, ja siitä se sitten lähti liikkeelle. En malta olla toteamatta sitä, että lakialoitteeni allekirjoittivat muun muassa Paavo Lipponen, Anneli Jäätteenmäki, Claes Andersson, Antti Kalliomäki, Olli Rehn, Heikki A. Ollila, Bjarne Kallis, Tarja Halonen, Heidi Hautala, Paavo Nikula, ja ajan säästämiseksi en muuta sataa nimeä luettele. Uskallan sanoa teille, että sellaista nimiluetteloa, mikä oli lakialoitteeni mukana, ei hevin löydy. Ei hevin löydy. Voitte kuvitella, hyvät ystäväni, että kun tämä asia oli verrattain outo, vaikeakin monille, niin jouduin käymään useiden edustajien kanssa 15 minuutin, jopa pidempiä, keskusteluja, että he allekirjoittivat sen. Mutta allekirjoittivat.

Kun kysyn teiltä, kuinka monta ihmistä on ollut vuorotteluvapaalla, niin vastaus on, että noin 250 000 ihmistä. Sama määrä on ollut sijaisina tekemässä oikeaa työtä. Kertokaa minulle, mikä on toinen sen kaltainen laki, joka on tehnyt puoli miljoonaa suomalaista onnelliseksi. Minä olen ollut tosi huolissani siitä, että tosiasiallisesti nyt vuorotteluvapaata ajetaan alas. Tässä edellinen puhuja, edustaja Kulmala, käytti hienon puheenvuoron, kiitos siitä. Olitte optimisti, että edelleenkin näitten heikennysten jälkeen vuorotteluvapaan vetovoima säilyy. Sanoisin, että siinä ja siinä. Se muuttuu olennaisesti, ja minä olen siitä tosi pahoillani. Sen takana on myöskin tietynlainen ihmiskäsitys, käsitys hyvästä yhteiskunnasta. Tällainen ajatus tällaisesta Homo economicuksesta ikään kuin nyt tässä yhteydessä on minulle vieras, koska näen, että ihmisellä on oikeus oman elämänsä huokoistamiseen pitkän työuransa aikana mieluummin kaksi kertaa kuin kerran tai ei sitten ollenkaan.

Ja niin kuin tässä kävi ilmi, näitä syitä on sitten hyvin paljon. Kirjoitin vajaa vuosi sitten Aamulehteen verrattain laajan artikkelin otsakkeella "Vuorotteluvapaa apuna työn jakamisessa". Niin kuin täällä jo todettiin, niin vuorotteluvapaahan on ainut toimiva työn jakamisjärjestelmä Suomessa. Ihminen, nuori, keski-ikäinen, pääsee tekemään oikeaa työtä, ei mi-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

tään vippaskonsteja vaan oikeaa työtä. Ja niin kuin tiedämme, niin kymmenettuhannet ihmiset ovat saaneet näytön paikan ja joko heidät on myöskin valittu heti sen vuorotteluvapaan perään töihin tai sitten kun tehdään rekrytointia, henkilö on antanut kunnon näytön ja toivotetaan tervetulleeksi. Sitten vielä: Tämä järjestelmään on joustava. Se vaatii työnantajan ja työntekijän sopimuksen, jolloin toteutuu myöskin suhdanteitten huomiointi ja joustava sijaisen palkkaaminen. Ihmiset ovat äänestäneet jaloillaan, päällään ja sydämellään, että vuorotteluvapaa on hyvä asia. Ymmärryksen mukaan (Puhemies koputtaa) jo tietoisuus siitä, että tällainen mahdollisuus on olemassa, edistää jaksamista ja elämisen laatua. Sitä kautta se on pidentämässä myös työuraa.

Olen tietysti nyt äänestämässä näitä merkittäviä heikennyksiä ja (Puhemies koputtaa) muutoksia vastaan ja toivon, että joskus koittaa semmoinenkin aurinkoinen päivä, että voidaan tätä vuorotteluvapaata taas parantaa ja kehittää. — Kiitos.

23.39 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Gustafsson täällä kertoi oikein hyvin vuorotteluvapaan monista hyödyistä. Se todellakin sekä parantaa työssäjaksamista että sillä autetaan työllistyneiden sijaisten työllistymistä myöskin jatkossa. Itse asiassa, niin kuin edustaja Gustafsson täällä totesi, vuorotteluvapaa on ollut ainut sellainen järjestelmä, joka on jakanut työtä, ja toisaalta sitten työttömien työmarkkina-asema on selkeästi parantunut.

Nyt hallitus on kiristämässä näitä vuorotteluvapaan ehtoja tavoitteenaan säästää tätä kautta 50 miljoonaa euroa. Tässä on pakko kiinnittää huomiota ihan samoihin seikkoihin kuin monet kollegat. Kun näitä säästöjä jahdataan ja kun nämä vaikutusarviointit ja valmistelut ovat olleet niinkin heppoisia ja puutteellisia kuin ovat, niin valiokunta ihan tässä omassa tekstissään arvioi sitten sitä, että onkohan tässä nyt mahdollisuus itse asiassa näihin 50 miljoonan euron säästöihin. Sijaiseksi palkattavien työttömien kannalta nämä vaikutukset olisi pitänyt tässä huomioida. On sanottu suoraan, että on mahdollista, että julkisen talouden nettokustannukset vuorotteluvapaajärjestelmästä ovat vähäisiä ja korkean työttömyyden oloissa työttömyysturvaan saattaa joissakin tapauksissa syntyä säästöä. Eli valiokunta jo itsessään toteaa, että nämä valmistelut ovat jälleen kerran olleet heppoisia ja puutteellisia, ja tämä on minun mielestäni huolestuttavaa. Siinä mielessä kristillisdemokraatitkin ovat lähteneet sitten mukaan tähän vastalauseeseen numero 2 yhdessä vihreitten ja RKP:n kanssa. Todellakin toivon, että tämä vuorotteluvapaajärjestelmä pikemminkin voisi kehittyä tällaisessa työttömyysajassa, missä me olemme, kuin että sitä ruvetaan heikentämään.

23.41 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa rouva puhemies! Vuorotteluvapaa on merkittävä tekijä työntekijöiden työssäjaksamisen parantamiseksi. Erityisesti fyysisesti ja henkisesti raskailla aloilla tämä mahdollisuus jäädä vuorotteluvapaalle on todella tärkeä. Ja kuten täällä on jo useissa puheenvuoroissa todettu, usein nämä vapaalle jäävät ovat pienipalkkaisia naisia, jotka ovat tukeneet työuralla jaksamistaan vuorotteluvapaalla hyvin pienellä korvauksella. Monet myös hoitavat omaisiaan taikka tekevät kotona ja järjestöissä työtä, joka tulee näkyväksi vasta, kun sen sitten jättää tekemättä. Ja tuon vuorotteluvapaan korvaus on jo ennestään ollut niin alhainen, että on aivan turha kuvitella, että kukaan turhaan jäisi vuorotteluvapaalle.

Sijaiselle tämä vuorotteluvapaa on ollut kyllä erittäin hyvä tapa saada työtä ja työkokemusta, ja on sääli, ettei tätä ymmärretä. Mielestäni on turhaa juhlapuheissa kertoa työurien

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

pidentämisestä, jos samaan aikaan tekee päivittäisiä esityksiä. Jos työssäjaksamista halutaan oikeasti työpaikoilla lisätä, on vuorotteluvapaan heikennyksestä kyllä luovuttava, sillä tämän heikennyksen myötä voi käydä niin, että sairauspoissaolot ja työkyvyttömyyseläkkeet lisääntyvät, ja tällöin tästä esityksestä ei edes tule säästöjä vaan sen sijaan kokonaiskustannukset kasvavat.

Tällaiset työelämään kiinteästi liittyvät asiat tulisi mielestäni neuvotella työmarkkinaosapuolien kanssa.

23.43 Sanna Marin sd: Arvoisa puhemies! Kuten täällä salissa on todettu, hallitus on todellakin kiristämässä vuorotteluvapaajärjestelmää peräti kolmella tavalla: korottamalla työhistoriaedellytystä, lyhentämällä kestoja ja poistamalla pitkän työuran tehneiden korkeamman vuorottelukorvauksen.

Nämä eivät ole ainoita kiristyksiä, joita vuorotteluvapaajärjestelmään on tehty, vaan myös edellisen hallituksen aikana järjestelmää on muutettu ja ehtoja tiukennettu tietyiltä osin. Edelliset muutokset ovatkin vasta tulleet voimaan noin vuosi sitten syyskuussa. Myös minun mielestäni olisi viisasta katsoa, millaisia vaikutuksia näillä toimilla on ollut, ennen kuin lähdetään tekemään näin perustavanlaatuisia muutoksia koko järjestelmään. Tästä on hyviä puheenvuoroja tässä salissa jo käytettykin.

Vuorotteluvapaa on ollut kokonaisuudessaan hyvä ja tarpeellinen järjestelmä, ja moni ihminen on siitä omassa elämässään hyötynyt. Kuten on varmasti monen muun läheinen, myös omassa lähipiirissäni on henkilö, joka on hyödyntänyt vuorotteluvapaan. Sillä on ollut merkitystä, työhyvinvointia lisäävä vaikutus, ja sen avulla tämä henkilö on sitten lopulta voinut olla työelämässä sinne eläkeikään asti. Näitä esimerkkejä varmasti löytyy meidän jokaisen lähipiiristä yllin kyllin.

Työssäjaksaminen ja työhyvinvointi eivät kuitenkaan ole ainoita syitä, minkä takia vuorotteluvapaa on ollut hyvä järjestelmä. Kolikon toisena puolena ovat ne henkilöt, jotka ovat päässeet ja pääsevät työelämään kiinni sijaistaessaan vuorotteluvapaalla olevaa. Kyse on siis paitsi vuorotteluvapaan käyttäjistä, myös heitä sijaistavista ihmisistä.

Tämäkin asia on tässä nostettu esille valiokunnan mietintöön jätetyssä vastalauseessa 1, ja siinä vaiheessa, kun sitten tämä vastalause toisessa käsittelyssä jätetään, myös minä tulen sitä kannattamaan.

23.45 Heli Järvinen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Jätin valiokunnassa aiheesta vastalauseen, ja ihan sen kunniaksi tulen tänne pömpeliin.

Kävi hyvin selväksi käsittelyssä, että vuorotteluvapaasta on ollut paljon hyötyä. Vuorotteluvapaalle jääneet ovat Jyväskylän yliopistossa tehdyn tutkimuksen mukaan kokeneet vaikutukset itse henkisen ja fyysisen hyvinvointinsa ja motivaationsa kannalta hyvinä ja parantuneina. He ovat myös yleensä palanneet siihen työhön, josta ovat jääneet vapaalle.

Erilaisia motiiveja vuorotteluvapaalle on paljon: työpaineet, stressi, levon tarve. Mutta mielenkiintoista oli kuulla useamman asiantuntijan suusta se, että jo pelkkä tietoisuus vuorotteluvapaasta ja mahdollisuus siihen, että se on käytettävissä, on lisännyt ihmisten jaksamista töissä. Moni kuultava asiantuntija toi esiin myöskin sen, kuinka vähän vuorotteluvapaasta on tutkimustuloksia, ja he harmittelivat sitä myöskin itse ja harmittelivat omien tutkimustensa ikää. He toivoivat juuri nimenomaan sitä, että vuorotteluvapaata voitaisiin tutkia niiden suomalaisten näkökulmasta, jotka eivät ole sitä käyttäneet mutta kokevat sen

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

olemassaolosta hyötyä omalle jaksamiselleen. Tämä mahdollisuus on toiminut perälautana, johon työntekijä tietää voivansa turvautua, jos tilanne alkaa tuntua mahdottomalta.

Asiantuntijat pitivät työntekijöiden subjektiivisia kokemuksia tärkeinä. Tietysti erityisen selviä ovat ne hyödyt, joita sijaiset järjestelmässä saavat. Muutamia lukuja: uskokaa tai älkää, vuorotteluvapaasijaisuus on työvoimapolitiikan palveluista se, josta työllistytään parhaiten. Eräältä vuodelta luvuista voin kertoa, että vuorotteluvapaasijaisina toimineista lähes 63 prosenttia oli työllistynyt kolme kuukautta jakson päättymisen jälkeen uudelleen. Myös pitkäaikaistyöttömien, vammaisten ja ulkomaan kansalaisten työllistyminen onnistui hyvin. Heidänkin osaltaan luvut olivat yli 50. Työhön pääsy on katkaissut siis monelta työttömyyden ja antanut kokemusta, joka on edistänyt merkittävästi työllisen myöhempään työllistymistä. Vuorotteluvapaasijaiset työllistyvät huomattavasti useammin väliaikaisen työjakson jälkeen kuin työvoimapolitiikan muissa palveluissa olevat ihmiset. Tämä osoittaa, että vuorotteluvapaa on järjestelmänä onnistunut ja on antanut monelle mahdollisuuden kerätä voimia ja jaksaa työssä pitempään.

Täällä on jo kerrottu, että vuorotteluvapaita ovat hyödyntäneet eniten naiset. Erityisesti hyödyntäneitä on hoivapalvelujen ja terveydenhuollon työntekijöissä sekä opettajissa, opetusalan erityisasiantuntijoissa.

Vuorotteluvapaan ehtoja on rajoitettu useaan kertaan viime vuosina, ja eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta piti esimerkiksi viime vuonna säädettyjä rajoituksia merkittävinä. Valitettavasti niistäkään ei ole mitään vaikutusten arviointia tehtynä. Mutta tällaisessa tilanteessa, jossa työttömyys on suurta, vuorotteluvapaajärjestelmää ei voi pitää julkisen talouden kannalta kohtuuttoman kalliina. Kannattaa muistaa, että usein vapaalle jäävälle maksettava korvaus kuittautuu sillä, että työllistyvälle sijaiselle maksettava palkka on monesti sijaistettava huomattavasti pienempi ja hänelle ei tarvitse maksaa vapaan ajalta työttömyyskorvausta, jota hän muuten olisi työttömänä saanut. Eli säästöt yhteiskunnalle tästä heikennyksestä tulevat olemaan hyvin pienet.

Työelämässä olevien työssäjaksaminen saattaa myös näiden säästöjen myötä heikentyä. Samalla monen työttömän, joka pystyisi vuorotteluvapaan avulla ylläpitämään työelämävalmiuksiaan, asema heikkenee, työttömyys pitkittyy ja työllistyminen vaikeutuu. Nämä molemmat vaikutukset voivat olla inhimillisesti raskaita mutta samalla myös heikentää julkisen talouden pitkän aikavälin rahoitusperustaa.

Tällä perusteella ehdotan lakiehdotuksen hylkäystä, ja tähän hylkyehdotukseen ovat osallistuneet ja liittyneet mukaan myöskin RKP ja kristilliset. Henkilökohtaisesti yritin valiokunnassa vaikuttaa siihen, että leikkauspäätöstä 360 päivästä 180 päivään olisi lievennetty 200 päivään. Syy on se, että opettajien lukuvuosi kestää noin 190 päivää, ja kun vuorotteluvapaan maksimipituus on 180 päivää, se aiheuttaa ikävän tilanteen kouluihin, kun opettajat ovat pakotettuja tulemaan toukokuun lopussa antamaan numeroita oppilaille, (Puhemies koputtaa) joita he eivät ole tavanneetkaan.

23.51 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Voisi kuvata tätä hallituksen esitystä kuin taikuri, joka ottaa hatusta kanin ja huomaakin, että käteen tulivat pelkät korvat, sillä tuo 50 miljoonan arvioitu säästötavoite ei ole mistään kotoisin. Se on nimenomaan hatusta vedetty. Siitä puuttuu kaikki se arviointi, mitä tällaisen lainsäädännön valmistelussa pitäisi olla. Ja niin kuin tässä on monessa puheenvuorossa todettu, edelliset tiukennuspäätökset ja niiden arviointi on ollut mahdotonta, koska niitä ei ole tehty. Ja yhtä lailla minä en vielä-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

kään jaksaa olla toistamatta: tasa-arvovaikutuksia tässäkin yhteydessä ei ole arvioitu, ja tuntuukin, että hallituksessa ei naisille anneta naisille kuuluvaa arvoa ja tasa-arvoa. Niin moni lakiesitys tässä salissa ollaan kuultu.

Tällä on ollut erityisen suuri merkitys nimenomaan työllisyyspolun luomiseksi. Esitystä puolustelevalle voivat sanoa ja toivatkin esille, että työllistymiseen on muitakin keinoja kuin vuorotteluvapaa, jotka ovat tehokkaampia. Mutta on pakko kysyä tässäkin keskustelun yhteydessä: mitä ne sitten ovat, kun samalla kertaa meiltä puuttuvat resurssit antaa riittävästi työllistäviin toimiin määrärahoja? Meillä ei ole tarpeeksi starttirahoja, joilla me voimme luoda tähän maahan työllisyyttä. Tämä järjestelmä on ollut toimiva, ja nyt tämän poistaminen tarkoittaa sitä, että tämäkään työllistymisen polku ei löydy niin usealle kuin se tällä hetkellä on löytynyt. Siinä mielessä vasemmistoliitto on ilomielin yhtymässä siihen vakaavaan ja hyvin perusteltuun sosialidemokraattien tekemään näkemykseen, että tämä laki-aloite pitää hylätä.

23.53 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Ensin oikeastaan haluaisin todeta tämän mietinnön esittelyn ulkopuolelta, että monesko lakiesitys tai mietintöluonnos tänä iltana on menossa, kun sama asetelma jatkuu: mitään muutoksia ei saisi tehdä, eikä nähdä sitten taustalla niitä asioita, minkä takia näitä muutoksia tehdään. Joka lakiesityksen käsittelyyn varmasti löytyvät omalta alaltaan ne asiantuntijat, jotka kertovat, että useimmissa asioissa on kyse säästöjen löytämisestä. Näitten vaikutuksia ihmisiin ei oikeastaan kukaan, en ainakaan minä, halua kiistää, mutta hallituksen tehtävänä on tarkastella asioita kokonaisuutena, ja isoimpana johtotähtenä on Suomen pelastaminen, Suomen talouden pelastaminen. Niin tässäkin, kun olemme kiristämässä vuorotteluvapaan ehtoja, tavoitteena on löytää 50 miljoonan euron vuosittainen säästö.

Mutta haluan, arvoisa puhemies, muistuttaa, että vuorotteluvapaajärjestelmää on sen voimassaoloaikana muutettu useaan kertaan, ja edellinen muutos tuli voimaan 1. syyskuuta 2014. Tuolloinkin kiristettiin työhistoriaedellytystä ja sen lisäksi vuorottelusijaista koskevia eri edellytyksiä kiristettiin ja lisäksi säädettiin vuorottelijan yläikärajasta. Tuolloin ehtojen tiukennuksen tarkoituksia perusteltiin työllisyysasteen nostamisella.

Arvoisa puhemies! Kuten tiedämme, vuorotteluvapaan tarkoituksena on edistää tämän lyhytkestoisien työstäpoissaolon avulla työntekijän työssäjaksamista ja sitten toisaalta parantaa työttömänä työnhakijana olevan henkilön työllistymisedellytyksiä määräaikaisten työkokemuksen kautta. Näitä hyviä tavoitteita ei varmaan kukaan meistä halua kiistää. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa me kävimme erittäin pitkän ja hyvän kuulemisen ja erittäin hyvää keskustelua myös valiokunnan jäsenten kanssa tästä asiasta kävimme, ja mielestäni tämä mietintöluonnos on monilla tavoin hyvä. Toki meillä oli erilaisia näkökulmia tähän asiaan. Mutta tuolla valiokunnassa kävi myös selville se, kuten tähän mietintöön on kirjattu, että vuorottelijoilla on erilaisia tarpeita ollut tämän vuorotteluvapaan käyttöön, ja myös sellaisia tilanteita, että ilman vuorotteluvapaata nämä ihmiset olisivat ajautuneet sairauspoissaoloihin tai muihin työkyvyttömyyden varalta oleviin järjestelmiin. Kuitenkin me valiokunnassa halusimme kirjata tähän mietintöön, että vuorotteluvapaata ei ole tarkoitettu korvaamaan työntekijän sairauslomaa. Työterveyteen liittyvät ongelmat tulee työpajoilla ratkaista luomalla yhteistyössä työterveyshuollon, työntekijän ja työnantajan kanssa sellaiset työolot, etteivät ne aiheuta vaaraa työntekijän terveydelle, ja käyttämällä työkyvyn ylläpitämiseksi luotuja yhteistoimintamenettelyjä. Tämä on tärkeä kirjaus meidän työelämästämme.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Toisaalta myös, kuten tähän mietintöön olemme kirjanneet, monelle vuorotteluvapaalla olevalle ihmiselle — meidän valiokuntamme asiantuntijakuulemisen kautta tämä tuli selväksi — se on mahdollinen ja tärkeä hengähdystauko. Tämä on subjektiivinen kokemus monelle ihmiselle, ja nämä ihmiset ovat kokeneet, että se on tarpeellinen oman jaksamisen kannalta. Kuitenkin Valtion taloudellinen tutkimuskeskus on selvittänyt vuonna 2009 myös, että vuorotteluvapaa ei kuitenkaan ole edesauttanut työssäjaksamista siten, että vapaalla olleet olisivat vapaan jälkeen pysyneet työllisinä verrokkiryhmää pidempään, eikä myöskään sairauspoissaolojen määrä laskenut verrokkiryhmään verrattuna. Tämä pitää myös meidän tunnustaa.

Mutta, arvoisa puhemies, vuorotteluvapaalle jäämisen ehtojen muuttaminen ja korvauksen pienentäminen vaikeuttaa ja vähentää vuorotteluvapaalle jäämistä erityisesti pienipalkkaisilla ja naisvaltaisilla aloilla. Tämän me tunnistamme myös. Valiokunta katsookin siksi, että tiukennuksista huolimatta järjestelmä kuitenkin edelleen tarjoaa mahdollisuuden edistää työssäjaksamista määräaikaisen työstä poissaolon avulla.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ja mennään puhelistalla nyt ainakin jonkin aikaa.

23.59 Touko Aalto vihr: Arvoisa rouva puhemies! Aivan aluksi tiedoksi edustaja Heikkiselle, että toki myös oppositiopuolueet kantavat huolta Suomesta ja tahtovat Suomen menestyksen tielle. Sen takia jokainen oppositiopuolue on tehnyt myös nämä omat vaihtoehtobudjettinsa.

Mitä tulee itse käsiteltävään asiaan, yhdyn niihin edustajiin, jotka ovat täällä salissa tänään todenneet, että vuorotteluvapaan kiristys korkean ja kasvavan työttömyyden aikana on työvoimapolitiittisesti väärin ajoitettu eikä siihen ole sisällytetty niitä uskottavia vaikutusarviointoja. Yhdyn myös niihin edustajiin, jotka sanovat, että asia on myös henkilökohtaisesti hyvin läheinen. Sen pohjalta tahdon todeta, että on ehdottomasti järkevämpää niin yhteiskunnan kuin myös yksilön kannalta hakeutua vuorotteluvapaalle työuupumuksen takia tai silloin, kun elämän perusasiat menevät remonttiin esimerkiksi avioeron tai läheisen sairastumisen tai jopa kuoleman vuoksi. Kun ihmiselle annetaan mahdollisuus toipua uupumuksesta tai päästä yli elämän suurista järkytyksistä, hän pystyy aikaisemmin palaamaan myös tuottavaan työhön. Juuri sen takia vuorotteluvapaa on parempi kuin sairauseläkejärjestelmä tai merkittävä työkyvyn menettäminen, josta kärsii yksilön ohella myös koko työyhteisö.

0.00 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa puhemies! Heikennykset vuorotteluvapaajärjestelmään ovat todella valitettavia. Vuorotteluvapaa tukee työssäjaksamista. Samoin se auttaa yhdistämään työtä ja muuta elämää erilaisissa elämäntilanteissa. Yksi esimerkki on omaishoidon mahdollistaminen, jotta vuorotteluvapaan turvin voi hoitaa läheistään.

Edustaja Gustafsson käytti hienon puheenvuoron ja kertoi, kuinka hänen aloitteestaan vuorotteluvapaajärjestelmä on alun perin lähtenyt liikkeelle. Minusta on hienoa, että tässä asiassa on tehty näin pitkään hyvää ja tärkeää työtä. Itse asiassa vuorotteluvapaalakihan oli pitkään määräaikainen, ja myös työministeri Cronberg aikoinaan edisti parannuksia vuorotteluvapaalakiin, ja työministeri Sinnemäki aikoinaan vakinaisti tämän lain.

Selvitysten mukaan vuorotteluvapaan sijaiset ovat työllistyneet hyvin eli järjestelmä on ollut keino työllistää työttömiä. Se on osa hyvää yhteiskuntaa, jossa työtä jaetaan ja joku voi välillä huoahata. Selvityksessä ei ole todettu vaikutuksia työuran pituuteen, mutta toi-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

saalta vuorotteluvapaa voi ennalta ehkäistä työuupumusta, jopa burnoutia. Vuorotteluvapaata on käytetty eniten naisvaltaisilla aloilla. 70 prosenttia vuorotteluvapaalle jääneistä on ollut naisia. Vuorotteluvapaa on ollut yleistä hoito- ja hoiva-aloilla ja myös opetusalaalla sekä fyysisesti raskaissa töissä. Muutos on siten selvä heikennys tasa-arvoon.

En kannata tätä hallituksen esitystä vuorotteluvapaan heikennyksistä. Täällä salissa on viitattu monta kertaa siihen, että vuorotteluvapaata on jo turhaan viimekin kaudella heikennetty, eikä näitä asioita ole tarkkaan selvitetty.

Kannatan edustaja Järvisen esittämää hylkäsesitystä.

0.02 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Tässä salissa on nyt keskustelu jo liki kymmenen tuntia, ja kaksi asiaa on tullut monta kertaa esille: oppositiosta sanotaan jatkuvasti, että laki on huonosti valmisteltu ja vaikutusten arviointi puuttuupi. Mutta on semmoinen asia, että meillä on kuulkaa paljon valtion virkamiehiä, jotka ovat todella ammatillaisia ja tekevät työnsä kyllä ihan täysillä. Hallitusohjelma on valmistunut jo keväällä. Tässä on ollut todella paljon aikaa valmistella asioita, ja virkamiehet kyllä tietävät, mitä tekevät näissä asioissa. Esimerkiksi tämä kyseinen laki, joka on nyt käsittelyssä, oli meillä viime vaalikaudella työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassakin käsittelyssä tiettyjen esitysten osalta, jotka on nyt otettu käyttöön. Tämä asia on siis todellakin virkamiehille tuttu.

Tiedetään, että säästöjä on saatava aikaiseksi, ja niiden eteen on nyten tehty töitä. Siis kaikkihan me totta vie olemme sitä mieltä, että on erittäin tärkeää, että tämä laki on olemassa. Vuorotteluvapaan merkitys on todella iso, mutta meidän kaikkien on nyt kannettava vastuu tästä yhteiskunnasta. Meidän on pakko alkaa hakemaan niitä säästöjä, löydettävä niitä. Ja kuten olette huomanneet, me olemme laittaneet säästöjä joka ikiseen asiaan. On todella pahoja ja vaikeita meitä keskustalaisiakin koskevia asioita, on jouduttu esittämään niihin säästöjä, ja niistäkin me olemme tekemässä leikkauksia. Toivon mukaan me saamme kuitenkin tästäkin laista nyten semmoisen, että me voimme turvata niiden ihmisten tarpeet, jotka tätä vuorotteluvapaata kaikkein eniten tarvitsevat, ja saisimme kuitenkin sen tärkeimmän hyödyn tästä aikaiseksi.

0.04 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! En halua pitkittää, mutta tämä asia on myös minulle itselleni sen verran tärkeä, että haluan käyttää henkilökohtaisen puheenvuoron.

Tähän valmisteluun. Kun edellisellä hallituskaudella tehtiin tähän lakiin muutoksia, niin niitä valmisteltiin huolella, ja silloin pohdittiin, miten vahvistetaan sitä, että kyse on nimenomaan työssä olevan vuorotteluvapaalle jäämisestä ja työttömän sijaan tulemisesta, ja sen vuoksi tuolloin säädettiin uudet pelisäännöt, jotka lähtivät siitä, että sijaisen pitää olla ollut joko kolme kuukautta työttömänä, alle 20-vuotias, alle 30-vuotias vastavalmistunut tai ikääntynyt työntekijä. Eli siellä taustalla on työttömyyshistoriaa enemmän kuin päivä tai kaksi ja sen lisäksi nämä haavoittuvimmat ryhmät. Tästä seurauksena mitä todennäköisimmin on aitoa säästöä, koska silloin tulee sijaan työttömänä olevia eivätkä ikään kuin jo työssä olevat ihmiset vaihda paikkaa ja kierrä paikasta toiseen. Ja nyt kun näitä uudistuksia tehtiin, on ajateltu, että tuo säästö tulee vain siitä, että vuorotteluvapaan käyttö vähenee. Itse vielä tarkistin heiltä, jotka nämä säästölaskelmat ovat tehneet, henkilökohtaisesti valiokuntatyön jälkeenkin vielä, miten ne on laskettu, ja ne on laskettu nimenomaan siten, että lasketaan säästö vuorotteluvapaan vähenemisestä ja säästö siitä, että vuorottelukorvauksia ei tule, mutta mitään muuta taloudellista vaikutusta ei ole arvioitu, koska tässä ajassa ei ole ehditty arvioida. Jos ajattelemme tätä talouskokonaisuutta, niin me tiedämme,

että vuorotteluvapaata käytetään enemmän julkisella sektorilla. Ja jos julkiselta sektorilta joku jää pois työelämästä, sijaan tulee työtön, niin mitä todennäköisimmin tämän vuorotteluvapaalle jäävän vuorottelukorvaus on pienempi, koska se on pienempi kuin työttömyysturva yleensä, ja sitten hänen, joka tulee sijaisena tilalle, palkkatasonsa on pienempi kuin sen vuorotteluvapaalle jäävän, koska hänen työkokemuksensa on ohuempi. Elikkä saadaan palkkasäästöä ja saadaan säästöä sitä kautta, että vuorottelukorvaus on pienempi kuin työttömyyskorvaus.

Nyt tässä säästöajattelussa on kokonaan unohdettu se, että säästyy myös noita työttömyyskorvauksia. Nekin ovat osa julkista taloutta, ja nekin ovat osa sitä säästöä, jota meidän tässä kokonaistaloudellisessa ajattelussa pitäisi ajatella. Sen vuoksi minusta nämä tämän lain nykyiset tehdyt kiristykset ovat kerta kaikkiaan väärin suhdannepoliittisesti, koska juuri nyt meidän pitäisi rohkaista ihmisiä vuorottelemaan, jotta meillä esimerkiksi vastavalmistuneiden mahdollisuus edes pistäytyä siellä työelämässä lisääntyisi. Valiokunnan enemmistö oli sitä mieltä, että tässä pitää käyttää muita työvoimapolitiittisia välineitä. No joo, näinkin voi ajatella, mutta me kaikki tiedämme, että esimerkiksi palkkatukea ei tule ensi vuonna riittämään vastavalmistuneille, koska se on kohdistettu pääasiassa pitkäaikais-työttömille. Ja kun noita rahoja on leikattu, niin vastavalmistuneilla ei tule olemaan palkkatukea, jolla he voisivat parantaa sitä osaamistansa ja tulla ikään kuin vuorottelemaan työelämään palkkatuen avulla. Sen vuoksi minusta on hassua, että nämä päätökset tehdään juuri nyt.

Mutta sitten jos ajatellaan ylipäättään sitä, miten näitä tutkimustuloksia on arvioitu, niin siinäkin minusta on vähän sellaista ikään kuin älyllistä epärehellisyyttä. Toisaalta sanotaan, että tilastollinen tutkimus ei tue sitä, että ihmisten sairauspoissaolot olisivat vähentyneet tai heidän työuransa olisivat pidentyneet — ei tuekaan, se on ihan totta, ei löydy verrokiryhmään suurta eroa — mutta me emme tiedä, mikä on se lähtökohta näillä yksilöillä, jotka jäävät vuorotteluvapaalle. Heillä voi olla uupumista, heillä voi olla sairautta, heillä voi olla jotakin sellaista, mikä jättäisi heidät varhemmin pois työelämästä. Mutta samaan aikaan he, jotka katsovat näitä tilastotuloksia, kritisoiivat sitä, että nämä vuorottelusijaiset, jotka ovat tulleet mukaan, ovat työllistyneet paremmin kuin muut, esimerkiksi palkkatuella työllistyneet, ja että se johtuu siitä, että heillä on paremmat lähtökohdat. Jos käytetään tilastoaineistoa, niin katsotaan sitten tilastollisesti, ei sotketa siihen näitä kvalitatiivisia elementtejä. Nyt tässä ikään kuin tarkoituksenmukaisesti käytetään joko pelkkää tilastoa tai sitten otetaan mukaan myös laadullisia arvioita, joita noista tutkimuksista ei ole suoraan ulosmitattavissa.

Mitä tulee näihin tasa-arvovaikutuksiin, niin itse asiassa edelliselläkään kierroksella niitä ei ollut kunnolla tehty. Silloin valiokunta niitä pyysi ja sai ne valiokuntakäsittelyn aikana. Nyt tähän ei ollut aikaa. Mutta mielestäni on kahta kautta syytä arvioida tasa-arvovaikutuksia tai sukupuolivaikutuksia: Miksi juuri naiset käyttävät näitä? Miksi miehet eivät käytä niin paljon? Tästä näkökulmasta. Ja mitä tämä tarkoittaa naisten ikään kuin työstä hengähtämiselle ja jaksamiselle pääosin julkisella sektorilla, missä tätä käytetään terveydenhuollossa ja opettajien puolella?

0.09 Juho Eerola ps: Arvoisa rouva puhemies! Vuorotteluvapaan merkitys on ollut suurta erityisesti hoito- ja palvelualoilla. Samoin esimerkiksi poliisit ovat kertoneet minulle, että tämä vuorotteluvapaa on parantanut heidän työssäjaksamistaan, olkoonkin, ettei tätä työssäjaksamista oikein voida mitenkään objektiivisesti mitata.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

En ole innostunut tästäkään leikkauksesta niin kuin en oikeastaan mistään Suomen kansalaista koskettavasta leikkauksesta, joita hallituksemme nyt tiukkana aikana joutuu tekemään. Kuitenkin tämä leikkaus kohdistuu verraten hyvinvoiviin ihmisiin, sellaisiin, joilla on työpaikka, ei siis eläkeläisiin, lapsiin, opiskelijoihin tai sairaisiin, ei edes pakolaisiin. (Välihuutoja vasemmalta) Edelleenkin — kuunnelkaapas nyt, edustaja Modig, loppuun saakka — nimittäin ei ole oikein mitään kunnon näyttöä siitä, etteivätkö nämä vuorotteluvapaan sijaisuuksien ansiosta työllistyneet henkilöt olisi työllistyneet muutenkin. Aivan sama kuin jos joku mies sanoisi, että hienoa, että vaimoni löysi minut, sillä muutenhan hän olisi jäänyt kokonaan ilman miestä. No, ei tietenkään olisi jäänyt, vaan olisi ihan hyvin voinut löytää jonkun toisen miehen, ehkä jopa paremmankin kuin minä olen. No nyt en puhu itsestäni vaan edustaja Vartiainen, tämä oli häneltä siteeraus.

Vuorotteluvapaan ehtojen kiristäminen koskettaa erityisesti naisia. Yhdyn opposition huoleen siitä, että tasa-arvovaikutukset olisi pitänyt tehdä. Asiantuntijoita valiokunnassa kuultuani nimittäin selvisi, että osa naisista oli joutunut vuorotteluvapaan aikana tulemaan toimeen puolisonsa tuloilla. Näin siis olemassa ollut järjestelmä on pienentänyt niin sanottua naisen euroa sekä edelleen heikentänyt pienipalkkaisten naisten eläkekertymää.

Arvoisa puhemies! Sen sijaan sitä opposition perustelua en usko, että vuorotteluvapaa lisäisi työssäjaksamista, jos vuorotteluvapaa joissakin tapauksissa käytetään, kuten täällä on kuultu jopa saman puheen aikana, omaisten hoitamiseen. Omaishoito nimittäin on raskasta työtä, eikä se mitenkään helpota työssäjaksamista, jos työhön palataan rankan omaishoitajakson jälkeen.

0.13 Silvia Modig vas (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Edustaja Eerola, sanoitte, että tämä esitys ei koske työttömiä. Olen aivan ihmeissäni. Oletteko te lukenut koko esitystä? Kun ihminen jää vuorotteluvapaalle, häntä tulee paikkaamaan, vuorottelemaan, nimenomaan työtön ihminen. Tämä nimenomaan koskee työttömiä ihmisiä.

0.13 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Juuri näin. Tämä lakiesitys jos mikä koskee työttömiä, ja kannattaa muistaa, että vuorotteluvapaasijaisuus on työvoimapolitiikan palveluista se, josta työllistytään parhaiten. Siis peräti 63 prosenttia vuorotteluvapaasijaisina toimineista on työllistynyt uudelleen tämän jälkeen. Edustaja Eerola sanoi myöskin, että tämä lakiesitys ei koske sairaita. Edustaja Filatov toi hyvin esiin sen, että moni työntekijä saattaa olla sairastunut, masentunut, väsynyt, ja tämä vuorotteluvapaa voi olla se keino, joka auttaa. Ja vielä kolmas asia: Olen lyhyen, viisivuotisen eduskuntaurani aikana ainakin ymmärtänyt, että valiokuntakeskusteluja ei missään tapauksessa siteerata salissa. Toivon ehkä tämän käytännön jatkuvan myös jatkossa.

0.14 Juho Eerola ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! En nyt kyllä muista, että olisin tässä omassa puheenvuorossani sanonut, ettei tämä sairaita koske. (Silvia Modig: Kyllä sanoit!) Täytyy lukea uudestaan, toisaalta saatan välillä puhua ihan vapaastikin. Täytyy kuunnella sitten nuo nauhoitukset.

Mutta tämä, mitä puhuin näistä sijaisuuksista: ei minun näkemykseni mukaan, mitä minä tuota luin, ole mitään selkeää näyttöä siitä, etteivätkö nämä vuorotteluvapaasijaisuuksien aikana työllistyneet henkilöt, joita toki siis on, olisi työllistyneet muutenkin, vaikka ei tätä vuorotteluvapaan mahdollisuutta olisi ollut.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

0.15 Tarja Filatov sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä tulee näiden sijaisen työllistymiseen muutenkin tai näiden toimien avulla, niin kannattaa muistaa, että siinä varhaisemmassa vaiheessa, jolloin sijaisena oli paljon niin sanotusti yhden päivän työttömiä, niin silloin tuo Juho Eerolan argumentaatio piti paikkansa, että oli hyvin lyhytkestoinen työttömyys ja työllistymismahdollisuudet olivat hyvät. Mutta kun näitä kriteereitä muutettiin siten, että juuri ne ryhmät, joiden on vaikea työllistyä, eli alle 25-vuotiaat nuoret, joilla ei ole minkäänlaista työkokemusta siellä taustallansa, tai vastavalmistuneet nuoret tai ikääntyneet työttömät, tulivat ikään kuin ensisijaiseksi kriteeriksi tai sitten tietynjaksainen työttömyys, niin näiden ihmisten kohdalla pystytään sanomaan, että heidän työllistymisensä on keskimääräistä vaikeampaa. Ja jo näillä muutoksilla saatiin aikaan se, että tämän koko lakiesityksen työllisyysvaikutukset paranivat.

Puhemies Maria Lohela: Sitten puhujalistaan.

0.15 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Eerola oikein toi kyllä niitä vaikutuksia, mitä tällä on naisten euroon ja niin edelleen, mutta muistuttaisin kuitenkin tässä edustaja Eerolaa, että tämä ei ole yhtä kuin pitkä kotihoito, jossa hoidetaan ehkäpä muutama vuosi. Tältä ajalta naiselle myös karttuu eläkettä ihan yhtä lailla kuin miehelle, joka on vuorotteluvapaalla, ja tällä henkilöllä on töihinpaluumahdollisuus.

Ja mitä tulee siihen, että omaisten hoitoon tai muuhun sosiaaliseen tarpeeseen käytetty vuorotteluvapaa olisi raskasta, niin minäpä uskon kyllä siihen, että ne ihmiset, jotka ovat ottaneet vuorotteluvapaan siitä syystä, ovat varmasti kokeneet henkisesti helpotusta siitä ja tuoneet jaksamista omaan elämäänsä, kun ovat pystyneet hoitamaan omaa omaistaan, joka on siinä tilassa, että ollaan saattohoidossa, taikka on vakavasti sairastuneen omaisen hoitaminen. Aivan varmasti se on tuonut jaksamista molemmin puolin, sekä hoivan saajan että sen hoivan antajan taholta.

Minä toivoisin, että joku hallituspuolueitten kansanedustaja sanoisi sen, mikä tässä on myös se yksi säästötavoite — se, että yritykset haluavat tällä välttää sen, etteivät he ole osallisena sellaisessa järjestelyssä, jossa he ovat ansiopäivärahan ansio-osan suurin maksaja, koska monella vastavalmistuneella ansio-osa on työmarkkinatuessa nolla, tai jos siellä opiskeluaikana on tehty pieniä työsuhteita, niin se ansio-osa siinä ansiopäivärahassa on erittäin pieni, ja siksi onkin tärkeää, että pyritään poistamaan semmoinen järjestelmä tästä yhteiskunnasta, joka on työnantajien maksettavissa. Mieluummin niin, että yhteiskunta maksaa tämän kaiken, ei työnantaja.

0.18 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Järvinen kuvasi hyvin omassa puheenvuorossaan sitä, että moni työntekijä kokee jo sen tietoisuuden, että olisi mahdollisuus käyttää vuorotteluvapaata, lisäävän työssäjaksamista. Ja siitä ajattelinkin jatkaa hieman, että eikö meidän hälytyskellojen pitäisi soida, jos tilanne työpaikoilla on niin vaikea, että ainoa jaksamisen ajatus kohdistuu siihen, että täältä pääsee pois. Näen, että meillä tällä hallituskaudella ja jatkossakin on valtavan tärkeä työ siinä, että me kehitämme työelämää: sitä, että työssä jaksetaan, koetaan työn imua, ja joka aamu, kun herää — tai ainakin melkein joka aamu, kun herää — olisi semmoinen tunne, että jes, minä pääsen lähtemään töihin, ja jes, minulla on töitä. Ja tähän työn imuun, flow'hun liittyy se, että me kehitämme kaiken kaikkiaan esimiestyötä, lähiesimiehen osaamista johtaa alaisiaan, (Väli-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

huutoja) kehitetään työterveyshuoltoa sillä tavalla, että siellä enemmän panostetaan työssäjaksamiseen eikä sitten vain keskitytä sairauksien löytämiseen.

Arvoisa rouva puhemies! Toinen asia: Edustaja Myllykoski toi nämä omaishoitajuuden ja työelämän joustojen kysymykset hyvin esille omassa puheenvuorossaan, ja se on toinen asia, mitä meidän jatkossa tulee kehittää. Nämä omaishoitotilanteet, sekä omien lasten että omien ikääntyvien vanhempien hoidon tilanteet, ovat todellisia isoja kipupisteitä, ja myös toivon, että me pystymme kehittämään sellaista lainsäädäntöä, että työelämä kehittyy näiltäkin osin (Puhemies koputtaa) joustavammaksi ja tukee työssäjaksamista.

0.20 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Vuorotteluvapaasta on käyty kiivastakin keskustelua tänään täällä salissa. Hallituksen esityksessähän vuorotteluvapaan ehtoja hieman kiristetään, se pitää paikkansa, mutta eihän se kuitenkaan kokonaan poistu. Oppositio esittää aika koviakin väitteitä, mitään muutoksia ei saisi tehdä, ja aina palataan siihen kysymykseen, että kun vaikuttavuusarvioita ei ole tehty, niin tätä asiaa ei voitaisi viedä eteenpäin. No, perusteltuja kysymyksiä nekin. Vuorotteluvapaaseen on tehty muutoksia ennenkin. On todettu, että selvää vaikutusta kuitenkin työllisyysasteen nousuun niillä ei ole ollut. Vuorotteluvapaan tavoitteet ovat kiistatta hyvät, mutta tämäkin käy monessa tutkimuksessa selville, että vuorotteluvapaa ei pidennä työuria.

Täällä on myös käyty keskustelua työterveyshuollosta. Itse näen kuitenkin asian niin, että työterveyshuolto vastaa työntekijöiden terveydenhuollosta, se ei ole vuorotteluvapaan tehtävä. Vuorotteluvapaa on tarkoitettu aivan toisentyypiseen toimenpiteeseen. Ja täytyy muistaa, että vapaalle voi jäädä vain, kun on varaa jäädä vapaalle. Ei kaikilla ihmisillä, vaikka on työpaikka, ole varaa jäädä vuorotteluvapaalle. Jos on kohtuullisen pieni toimeentulo, ei sieltä pysty jäämään vuorotteluvapaalle, vaan ne jäävät, joilla on hyvä työpaikka. Elikkä siinä mielessä on mielenkiintoista, että oppositio nyt hyväosaisia tässä puolustaa, että merkittävän hyvissä työpaikoissa ihmiset eivät voisi jäädä vuorotteluvapaalle. Täytyy muistaa, etteivät myöskään työttömät voi jäädä vuorotteluvapaalle.

Ja pyydän anteeksi oppositiolta kiireessä valmistelemaani puheenvuoroa. Tämänkin puheenvuoron vaikuttavuusarvio puuttuu. (Naurua — Eduskunnasta: Sen kyllä huomasi!)

0.22 Anne Kalmari kesk: Arvoisa puhemies! Edustaja Pakkanen nostamien huomioitten lisäksi on kovin ristiriitaista, että välillä täällä salissa halutaan ehdottomasti naisten jäävän kotiin enemmän ja välillä he eivät saisi hoitaa lapsia kotona. (Naurua) Jotenkin tuntuu, että opposition linja tällä kertaa puuttuu.

Tämä laki vähentää subventiota vapaa-ajan käyttöön. On hienoa, että meillä on edelleen vuorotteluvapaajärjestelmä, mutta tosiasiahan on, että se on aikamoista ylellisyyttä, jonka vertaista saa maailmalta hakea, se on luksusta. Siksi, kun kaikkialta on pakko leikata, on ihan oikein, että leikkauksia (Välihuuto) — aina saavutettujen etujen leikkaaminen on vaikeaa — kohdennetaan vähän kaikkialle.

Muut työvoimapolitiittiset toimet ovat varmasti vaikuttavampia silloin, kun työllistymisestä puhutaan, niihin kannattaa panostaa, samoin jos jaksamisessa työpaikoilla on ongelmia. Täällä on esimerkiksi edustaja Heikkinen käyttänyt hyviä puheenvuoroja siitä, millä siihen asiaan pystytään sitten saamaan parannusta.

Onneksi kuitenkin vuorotteluvapaajärjestelmä nyt sitten jatkossakin säilyy, vaikka korkeampi korvaus otetaan pois ja työhistoriaa täytyy entistä enemmän olla. Mutta näin se

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

vain on, että valtiontaloutta on pakko laittaa kuntoon, kun velka on ylittänyt 100 miljardia ja edellinen hallitus ei sitä velkakierrettä katkaisemaan pystynyt.

0.24 Matti Semi vas: Arvoisa rouva puhemies! Vuorotteluvapaa on omalla tavallaan semmoinen työnjakamismalli — näin minä sitä ajattelen — millä on saatu työpaikkoja työttömille ja missä työttömän ammattitaito pystyy kehittymään. Hallituksen tavoitteena on työllisyysasteen nostaminen 72 prosenttiin, mikä tietää noin 100 000:ta uutta työpaikkaa. Jos se onnistuu, hyvä niin. Mutta sen jälkeen vielä on yli 300 000 ihmistä ilman työtä, ja näille pitää olla jotakin tarjota ja näiden asioita hoitaa vielä eteenkinpäin.

Olen miettinyt, miksi tässä tilanteessa, kun tämä meidän työttömyysaste on näin paha, hallituksella ei ole muita tämmöisiä esityksiä tämmöisestä työnjakamismallista, millä työssä olevat pääsisivät vähän huilaamaan kiireisestä työstä ja työtön saisi työpaikan. Meillä oli aikaisemmin. Muistan, että itsekin olen käyttänyt semmoista osa-aikalisää, millä pystyi olemaan välillä pois töistä ja välillä tulemaan takaisin töihin, ja sille ajalle palkattiin työtön työntekijä, enkä minä itse kokenut missään vaiheessa, että siinä olisi tullut ylimääräistä rasitusta, vaikka tyttäreni perhe päätti rakentaa talon. Minusta oli hienoa olla apuna ja tehdä sen aikaa ja auttaa heitä siinä työssä. (Anne Kalmari: Ja valtio maksoi senkin!) Sitten meillä 90-luvun laman aikana — olin pääluottamusmiehenä — kaupunki asetti tavoitteeksi rakentaa työnjakamismallin. Sitten siellä tehtiin tämmöinen malli ja saatiin ihmisille töitä, ja ihmiset käyttivät näitä hyväkseen.

Nyt minä olen miettinyt, mitenkä hallitus nyt toimii tässä. Jos sen työnjakamismallit ovat sellaisia, että on ainoastaan leikkauksia ja pakkolakeja, joilla viedään ostovoimaa pois ja mahdollisuuksia kulutukseen, että... [Puhemies antoi puheenvuoron seuraavalle puhujalle.]

0.26 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Paljon hyviä puheenvuoroja ja keskustelua, mutta johtuen jo varmaan tästä myöhäisestä ajankohdasta menee kanssa vähän laidoille.

Edustaja Pakkanen totesi aika mielenkiintoisen yksityiskohdan, että tähän vuorotteluvapaaseen ei ole varaa kaikilla. (Markku Pakkanen: No ei ole!) Ei varmaan olekaan, mutta minä otan tämän vähän niin kuin aasinsillaksi, siis sillä tavalla, että vaikka ihmiset lähtevät vuorotteluvapaalle, osin itsekkäistä syistä tai humanitaarisista syistä — viitataan omaishoittoon tai muuhun — voi sen myöskin ajatella näin, että se on myöskin tietyllä tavalla tällainen solidaarinen toimenpide: lähtee niin matalalla ansio- ja palkkatasolla puoleksi vuodeksi, mitä on tapahtunut.

Kun nyt tarkkaan luin tämän hallituksen esityksen, niin kyllä tämä niin huitaisten on tehty, että ihan hirvittää. Tuossa työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan puheenjohtajan kanssa keskustelin esimerkiksi siitä, paljonko se on rahassa, mitä säästyy työttömyyskorvauksia, jos 10 000 ihmistä on vuorotteluvapaalla — tai keskimäärin tämän voimassaoloaikana on ollut 15 000 ihmistä: puhumme noin 100 miljoonan euron tasosta. Sen takia esimerkiksi nämä taloudelliset plus inhimilliset vaikutukset pitäisi paljon syvällisemmin arvioida just tässä heikossa työllisyystilanteessa, mikä nyt on menossa.

Sitten kun olen tämän vuorotteluvapaan ikään kuin filosofiaa ja ajattelumallia ollut myöskin aikanaan kehittämässä, niin kyllä minua harmittaa se, että valiokunnan enemmistö on ilmeisesti tänne kirjoittanut, että "se on subventio vapaa-ajan käyttöön, eikä sen ole osoitettu pidentävän työuria tai vaikuttavan työssä pärjäämiseen ja jaksamiseen" — sub-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

ventio vapaa-ajan käyttöön. Yhtä hyvin voidaan ajatella näin, että se on merkittävä panostus ihmisen elämään, siihen elämänvaiheeseen, kun hän haluaa tällaisen vuorotteluvapaan käyttää. Siis voitaisiin sanoa, että jos halutaan käyttää sanaa "subventio", niin se on sitten subventio ihmiseen, hänen potentiaaliensa kehittämiseen, työkykyyn, kansalaistoimintaan, mitä omaisten auttaminen ja muu ovat, lasten koulunkäynnin käynnistyminen tai joku muu, joka palvelee joitakin jaloja ja hyviä päämääriä. Siis minusta tämä on tosi... En minä tiedä, onko tämä joku porvarillinen ihmiskuva tai yhteiskuntakäsitys, mikä tähän on kirjoitettu. Ainakin voidaan näin kysyä.

Ja kun edustaja Kalmari sanoi, että tämä on niin kuin luksusta: hei kamoon! (Naurua) Ei ole luksusta sillä tasolla, kun ihmiset ovat vuorotteluvapaalle jääneet. On muutama vuosi aikaa siitä, kun Tampereen Keskustorilla minua vastaan tuli postimies, kantoi kärkyjä, pysäytti minut ja kysyi, että oletko Jukka Gustafsson. Minä sanoin, että olen. Hän kumarsi syvään ja sanoi, että kiitos, tulin viikko sitten vuorotteluvapaalta. Hän oli jostain kuullut, että minä olen joitain taustatöitä sen suhteen joskus tehnyt. Ja ei näillä postimiehillä nyt mitään hirveitä palkkoja ole, mutta oli hirveän onnellinen ja tyytyväinen. Ja niin kuin minä aiemmassa puheenvuorossani sanoin, 250 000 työtöntä on saanut työtä vuorotteluvapaan aikana. Ajatelkaa nytten!

0.30 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Jälleen on useissa puheenvuoroissa pyydetty tasa-arvovaikutusta. Mutta nyt sitten eikö tässä tullut vähän aikaisemmin puheeksi se, että viime vaalikaudella tästä vuorotteluvapaalaista käytiin keskustelu ja sitä varten oltiin tehty tasa-arvovaikutuksista arviointi? Sen jälkeen ei ole tapahtunut juuri mitään, eikä tässä isoja muutoksia ole ollut, tässä laisakaan, niin olennaisia, että sillä olisi tasa-arvoon isoa merkitystä. Elikkä on hyvä, että meillä on olemassa se tasa-arvovaikutus, ja sitä kautta on pystytty myös huomioimaan tämä asia. Elikkä pikkuisen tarkempaa selvittelyä, mitä vaikutuksia on tehty. Niitä on tehty ja on olemassa tämän asian suhteen.

0.31 Juho Eerola ps: Arvoisa rouva puhemies! Tarkistin tässä nyt, mitä epäselvällä käsialallani olin näihin papereihini rustannut, ja kyllä vain, olitte oikeassa, kyllä minä sairastakin puhuin. Sanoin jotenkin näin, omaa puhettani, edustaja Järvinen, saanen siteerata: "Tämä leikkaus kohdistuu verraten hyvinvoiviin ihmisiin, sellaisiin, joilla on työpaikka, ei siis eläkeläisiin, lapsiin, opiskelijoihin tai sairaisiin." Tällä tietenkin tarkoitin sellaisia niin sairaita ihmisiä, jotka eivät voi työskennellä, en heitä, jotka sairastavat työpaikoilla. Heitä varten on työterveys ja sairausloma, ei vuorotteluvapaajärjestelmä, etenkin jos sen aikana väsyttään omaishoidossa.

0.32 Heli Järvinen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Olisi todella mielenkiintoista tietää ja selvittää se, kuinka moni työtä tekevä tietoisena vuorotteluvapaan mahdollisuudesta jaksaa jatkaa omaa työuraansa sitä kuitenkaan käyttämättä. Se luku olisi mielenkiintoinen saada selville, tai edes jotain osviittaa siihen suuntaan.

Mutta kaksi asiaa. Täällä on puhuttu, että työllistymisen kannalta ja työurien pidentämisen kannalta vuorotteluvapaa ei ole hyvä järjestelmä. Mitä tulee vuorotteluvapaan työllistävään vaikutukseen, hyvä hallitus, muistutan, että se on työvoimapolitiikan palveluista se, josta työllistytään parhaiten. (Touko Aalto: Parhaiten!) Siis paremmin kuin palkkatuetusta työstä, paremmin kuin Sanssi-kortin avulla, paremmin kuin muista toimista. Eli jos te olette huolissanne työttömistä, teidän kannattaa puhua vuorotteluvapaan puolesta.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Mitä tulee työurien pidentämiseen, työurien pidentäminen ei koskaan ole ollut vuorotteluvapaan tarkoitus, ja ymmärrän hyvin sen, että henkilö, joka jää vuorotteluvapaalle, menettää työurastaan puoli vuotta tai vuoden, mutta pitää muistaa, että kun tilalle otetaan mahdollisesti työtön, joka olisi puhtaasti työttömänä ilman tätä vuorotteluvapaasijaisuutta, ja lasketaan nämä kaksi yhteen, niin ei heidän yhteenlaskettu työuransa ainakaan lyhene, jollei sitten jatkukaan. Jos se vielä auttaa sen sijaisen uudelleentyöllistymistä tämän sijaisuuden jälkeen, niin silloin kyllä työurat kasvavat. Eli tämäkään ei pidä paikkaansa.

Vielä uusin toiveeni: Toivon, toisin kuin valiokunta, hallituksen vielä pohtivan sitä, voisiko tätä vuorotteluvapaan leikkausta rajata 200 päivään sen 180 päivän sijaan. Se tarkoittaisi sitä, että opettajien ei tarvitsisi tulla toukokuun lopussa antamaan numeroita sellaisille oppilaille, joita eivät ole opettaneet.

0.34 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Myös minä haluaisin tuoda esille lain alkuperäisen tarkoituksen, ja ensimmäinen oli nimenomaan työssäjaksamisen tukeminen. Voidaan osoittaa, että varsinkin subjektiiviset kokemukset ovat vahvoja, ja voidaan myös todeta, että vuorotteluvapaalle valikoituvat nimenomaan väsyneemmät työntekijät. Toinen lain alkuperäinen tarkoitus on työttömän työntekijän työllistymisedellytyksen parantaminen ja myös, kuten on täällä keskusteluissa tuotu esille, etenkin sijaisten työllistymisen parantaminen ynnä muu.

Kun täällä nostettiin vuorotteluvapaa ylellisyydeksi ja muuksi, niin haluaisin muistuttaa, että kuitenkin suurin osa käyttäjistä on julkisen sektorin hoiva- ja hoitoalan ja opetusalan työntekijöitä. Esimerkiksi asiantuntijakuulemisessa kuulin, että lähes 80 prosenttia on käyttänyt omia säästöjään, ja hyvin voimakkaasti todettiin, että tämä ei todellakaan ole mikään rahasampo käyttäjälle. Edelleen haluan painottaa, että nämä säästöt ovat kyseenalaisia. Täälläkin on todettu esimerkiksi työttömyyskorvauksien huomiotta jättäminen.

Lopuksi toteaisin, että kun täällä on hirveästi keskusteltu näistä syistä, minkä takia vuorotteluvapaata käytetään, niin kuitenkin minun mielestäni meidän olisi hyvä säilyttää järjestelmä, joka mahdollistaa erilaiset syyt vuorotella ja on myös joustava ja vastaa työelämän muuttuviin tarpeisiin myös työntekijän näkökulmasta.

0.36 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on esitetty yhdeksi ongelmakohdaksi opettajien vuorotteluvapaalle jääminen, että joutuu tulemaan toukokuussa töihin. Opettajat voivat minun mielestäni jäädä lokakuun alussa vuorotteluvapaalle ja olla sitten toukokuun loppuun vuorotteluvapaalla ja vielä kesän, niin kyllä siinä kerkiää vuorotteluvapaalla olla opettajakin ihan kohtuuhyvin aikaa.

Täällä arvostamani edustaja Gustafsson oivallisesti löysi aasinsillan puheestani, jota olin huonosti valmistellut. Tämä on hyvä esimerkki, minkä edustaja Semi toi tuolla, että vuorotteluvapaalla voi rakentaa pojan talon. Minun mielestäni olisi järkevämpää olla kaverin töissä ja sitten poika työllistäisi sen kirvesmiehen, joka rakentaisi sitten, ammattimies, sen talon. Sitten antaisi aidon työpaikan sille uudelle työntekijälle ja itse pysyisi siellä töissä, koska jos jaksaa tehdä pojan talon, niin useasti kyllä jaksaa olla töissäkin, (Naurua) niin että ei sitä nyt niin väsyneenä varmaan olla töissä.

0.37 Pertti Hakanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on käyty kiivas keskustelu tästä vuorotteluvapaalaista, ja minä haluan vain tuoda pienen selvytyksen siitä, että valio-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

kunnan puheenjohtaja käytti mietinnön esittelypuheenvuoron, käytti siinä myöskin henkilökohtaista näkemystään ja käytti myöskin oman puheenvuoron vielä, jossa korosti, että hän puhuu henkilökohtaisesta näkemyksestään. Minä haluan korostaa sitä, että valiokunnan mietintö oli kuitenkin enemmistön näkemys ja että hallituksen esityksen yksityiskohdista siellä kyseenalaistettiin aika monessakin kohtaa hyvin tarkoitushakuisesti. Totta kai vastalauseita tuli myöskin mietintöön. Mutta kyllähän tässä tämä keskustelu vain kertoo siitä, että isoon kuvaan ei ole asian kuin asian kohdalla reagoitu eikä sitä huomattu, vaan halutaan vastustaa kaikkia talouden tervehdyttämistoimenpiteitä, olivat ne pieniä tai isoja.

0.38 Tarja Filatov sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Hakaselle haluan sanoa, että ne siteeraukset, mitä tein, tein suoraan valiokunnan mietinnöstä silloin, kun käytin puheenjohtajan puheenvuoroa. Minusta tämä kritiikki oli kyllä aiheeton. Kannattaa lukea se valiokunnan mietintö ja kannattaa katsoa minun puheenvuoroni. (Jukka Gustafsson: Onko Hakanen ollut paikallakaan?) Mutta siinä, mitä sanoin sitten sen jälkeen, kun puhuin henkilökohtaisesti, kyllä esitin kritiikkiä. Ongelma on se, että tuo valiokunnan mietintö on ristiriitainen. Siinä esitetään kritiikkiä monessa kohdassa, ja se lause, josta äänestettiin, edustaa täysin toisenlaista linjaa kuin se kritiikkiosuus, mikä siinä valiokunnan mietinnössä on. Tästä saattaa tulla se mielikuva, että puhuin ikään kuin omiani, kun kerroin myös ne kritiikkiosuudet, mitä valiokunnan mietinnössä on, mutta pidin tarpeellisena kertoa myös sen osuuden, jossa esitetään toiseen suuntaan meneviä näkemyksiä.

Mitä tulee näiden tasa-arvovaikutusten arviointiin, niin tässä salissa on useaan kertaan vähän vähätelty niiden merkitystä. Mutta haluaisin nyt valiokunnan puheenjohtajanakin muistuttaa, että meidän perustuslakimme lähtee siitä, että tällaisia vaikuttavuusarvioita tehdään. Tasa-arvolain 4 §:ssä linjataan, että näitä vaikuttavuusarvioita pitää tehdä, ja oikeusministeriön lainvalmisteluohjeissa puhutaan jopa sukupuolivaikutusten arvioinnista ja suvauksesta suoraan. Eli me olemme monella tasolla ohjeistaneet sitä, että nämä sukupuolivaikutukset pitää tehdä. Se ei aina tarkoita suvausta, mutta se tarkoittaa sukupuolivaikutusten arviointia, ja tämä kannattaa muistaa tässä meidän lainsäädäntötyössämme.

Sitten tässä keskustelussa on korostunut — nyt puhun taas enemmän ehkä henkilökohtaisesti — se, että tämä on ikään kuin pois niiltä, jotka jäävät vuorotteluvapaalle. Näinhän tässä monessa kriteereiden tiukennuksessa käykin, mutta itse näen tämän nimenomaan toisinpäin: tämä on pois niiltä työttömiltä, jotka eivät pääse vuorotteluvapaan sijaisiksi. Se on se paljon suurempi ongelma, joka on juuri tällä hetkellä suhdannepoliittinen ongelma tämän lain tiukennusten suhteen.

0.40 Touko Aalto vihr: Arvoisa rouva puhemies! Tahdon tuoda loppuun enää vain yhden asian, ja asia on se, että tulen kyllä aika surulliseksi siinä vaiheessa, kun täällä puhutaan vuorotteluvapaasta ikään kuin kaikille luksuksena, ylellisyytenä. Haluaisin, että nämä edustajat, jotka tämmöisiä puheenvuoroja käyttävät, menevät katsomaan silmästä silmään vaikka pienituloista kirjastonhoitajaa, naisvaltaisilta aloilta, palvelualoilta sairaanhoitajia, niitä monia ihmisiä, jotka tekevät todella raskasta työtä, ja sanovat: tämä on teille vain luksusta. Jos tienaa noin 1 000 euroa esimerkiksi kirjastonhoitajana, niin menkää sanomaan, että tämä on vain luksusta, jos toinen vaihtoehto on nimenomaan se, että työkyky muun muassa elämäntilanteen takia järkkyy niin voimakkaasti, että toinen vaihtoehto on sairauseläke tai työuupumus, aivan piikkiin vedetään työpaikalla ja koko työyhteisö kärsii siinä todella voimakkaasti. Ja täällä kehdataan naureskella tälle asialle, tavallisen ihmisen kär-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

simykselle nauretaan ja sanotaan kevytmielisesti, että tämä on vain luksusta. Tämä on hävytöntä ja osoittaa sitä, miten moni edustaja tässä salissa ei tunne tavallisen ihmisen työarkea ja heidän henkilökohtaisia kokemuksiaan työelämästä. Tämä on hävytöntä, nämä puheet.

0.41 Hanna Halmeenpää vihr: Arvoisa rouva puhemies! Kun täällä edustaja Aalto ansiokkaasti toi esille sen, että vaikuttaa siltä, että osa edustajista ei tunne ihmisten arkea ja työelämää, niin kerron erään esimerkin työelämästä ja nimenomaan opetusosalta. Otetaan esimerkiksi vaikka lähemmäs 30 vuoden työuran tehnyt yläkoulun erityisopettaja, joka nyt tällä hetkellä mielessään pohtii sitä, mitä siellä työelämässä on odotettavissa niinä jäljellä olevina työvuosina. No, siellä on odotettavissa rajuja koulutusleikkauksia, digiloikkaa, eläkeiän pidentämistä ja niin edelleen. Ja voi todella olla niin, että sen erityisopettajan henkinen kunto on sellainen, että hän ei siellä työssään tahdo jaksaa mutta jaksaisi kyllä vaikka poikansa omakotitaloa rakentaa, ja se voisi olla jopa terapeutista ja hyödyllistä, niin että jaksaisi vielä palatakin töihin ja tehdä sen työuransa loppuun, eläkeikään saakka. Ja siinä välillä työllistyisi joku nuori opettaja, joka tarvitsee työkokemusta saadakseen sen seuraavankin työpaikan, mahdollisesti toisen sijaisuuden, vaikka äitiysvapaan sijaisuuden tai toisen vuorotteluvapaan sijaisuuden. Minä kyllä sanon, että täytyisi hieman perehtyä työelämän taustoihin ja vaikka sinne opetusalan taustoihin, jos kehtaa puhua, että se vuorotteluvapaa on vain tarpeetonta luksusta.

0.43 Matti Semi vas: Arvoisa puhemies! Tuossa edeltäjät huomauttivat siitä, kun satuin tekemään vapaallani tyttären taloa. Näinhän se on asianlaita jokaisella isällä ja äidillä, että kun lapset tulevat pyytämään apua, niin sitä tahtoo antaa ja haluaa antaa. Sehän kuuluu perheessä semmoisiin kasvatuseräilyihin, että näin tehdään, ja uskon, että kaikki muutkin edustajat toimivat samalla tavalla. Mutta jotta se tilanne lohduttaisi siellä, niin voin kertoa, että siellä tarvittiin myös muuta kalustoa, muun muassa kaivinkoneita, tietynlaisia ilmastointilaitteita ja muita, ja näihin tietenkin työllistettiin muita urakoitsijoita, jotka hallitsevat ne hommat, ja sieltä tilattiin niitä töitä. Tämähän on ihan normaalikäytäntöä. Ja jotenkin minusta oli vähän loukkaavaa, että kun isä auttaa lastaan, niin sitä ruvetaan käyttämään pilkkana täällä. Että kiitoksia vaan siitäkin moitteesta.

0.44 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa puhemies! Täällä on käytetty työssäuupumista ja työssäjaksamista verukkeena tähän vuorotteluvapaa-asiaan. Minä olen itse yrittäjänä, maksan työterveyshuollon maksuja. Minä olen aina kertonut työntekijöille, että jos teillä tuntuu vähänkin väsymistä tai uupumista tai olette sairaita, niin ei missään nimessä saa tulla töihin — menkää työterveyshuoltoon, siellä lääkäri tutkii teidät ja antaa teille sairauslomaa. Sitä varten on työterveyshuolto. Vuorotteluvapaata ei missään nimessä ole tarkoitettu työterveyshuollon korvikkeeksi. Työterveyshuolto on loistava järjestelmä Suomessa, työnantajat ja työntekijät siitä maksavat osuutensa, ja sitä pitää käyttää. Vuorotteluvapaa on ihan toista tarkoitusta varten.

0.45 Heli Järvinen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Kaikki ymmärtävät tässä salissa, että vuorotteluvapaa ei ole mikään sairausloman korvike, mutta (Markku Pakkanen: No, älkää puhuko siitä sitten!) ihan taatusti se on toiminut sellaisena monelle ihmiselle, joka on uu-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

punut omassa työssään, aivan takuuvarmasti. Ainakin näin puhuvat ne ihmiset, jotka vuorotteluvapaata ovat itse käyttäneet.

Hallituksen esityksessä ei perustella erityisesti sitä, miksi se leikkaussuunnitelma on nimenomaan leikata tätä 180:een päivään. Ja edelleenkin, kun täällä puhutaan opettajien mahdollisuudesta jäädä vuorotteluvapaalle lokakuussa, niin jokainen, joka on opettaja tai opettajana toiminut, tietää, miten lukuvuosi kulkee. Helpottaisi lukuvuoden suunnittelua niin sijaisten kuin vakituisten opettajien ja niin oppilaiden kuin koko henkilökunnan näkökulmasta, jos opettaja pystyisi halutessaan olemaan kokonaisen oppivuoden vuorotteluvapaalla. Toivon, että tässä voitaisiin tulla edes 10 päivää vastaan.

Sitten täällä salissa on esitetty kysymyksiä vuorotteluvapaan laajuudesta. En osaa vastata siihen, mutta sen tiedän, että Ruotsissa aikoinaan vuorotteluvapaajärjestelmä on ollut ja se on lakkautettu, ja tiedän myöskin sen, että nykyinen hallitus, joka vastaa siellä lähinnä meidän tämänhetkistä oppositiota, suunnittelee vuorotteluvapaan uudelleen käyttöönottoa.

0.46 Hanna Halmeenpää vihr: Arvoisa rouva puhemies! Kyllä nyt tekee mieli suositella työharjoittelua vaikka meille kaikille, jokaiselle kansanedustajalle, vähän useammallekin ammattialalle, mutta vaikkapa nyt sinne opetuslalle, joka muuten ei ole mitenkään erityisen korkeasti palkattu ala ja jossa muuten työntekijät ovat suurimmaksi osaksi kutsumusammattissaan, tekevät sen viimeisen päälle säntillisesti ja korkealuokkaisesti ja silloinkin, kun tuntuu, että voimat loppuvat, ajattelevat sen työyhteisönsä ja niiden oppilaiden parasta ja ajattelevat jopa niinkin, että nyt minun olisi varmaan hyvä jäädä vaikkapa vuorotteluvapaalle ennen kuin olen siinä jamassa, että joudun sairauslomalle. Ja se sairauslomajärjestelmään ei ole halpa järjestelmä: siitä tulee työterveyden kustannukset, ja siitä tulee sijaisen palkkaamisen kustannukset, ja se on sitä paitsi toimimaton järjestelmä opetuslalla, koska sitä sairauslomaa myönnetään yleensä pätkissä, jolloin se epävarmuus ja opettajien vaihtuvuus oppilailla jatkuu pahimmassa tapauksessa lukuvuoden, joskus toisenkin. En minä oikein ymmärrä, miksi se vuorotteluvapaa nähdään huonona järjestelmänä, jos joku haluaa sillä ehkäistä joutumisensa sairauslomalle. Sehän on hyvä ja ennakoiva järjestelmä ja halvempi kuin se, että ihminen joutuu sairauslomille pitkiä pätkiä.

0.48 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Viime kaudella vihreät vielä ajattelivat niin, että on hyvä saada kokonaistyöntunteja yhteiskuntaan lisää. Tämä esitys auttaa siinä. Nimittäin se vanha järjestelmä vähensi yhteenlaskettuja työtunteja. Ja jos puhutaan siitä, miten joku erityisopettaja, joka on pienipalkkainen — en allekirjoita erityisen paljon tätäkään väitettä — jaksaisi sitten eläkeikänsä asti, tässä järjestelmässä työhistoriaedellytys korotetaan 20 vuoteen. Jos aloittaa normaaliopintojen jälkeen opetusuran, ehtii kyllä sen vuorotteluvapaan ennen eläkeikää aivan hyvin käyttää. (Eduskunnasta: Moneen kertaan!)

0.49 Heli Järvinen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Vuorotteluvapaa ei lyhennä tehtyjä työtunteja, ja sen käyttämättä jättäminen ei lisää tehtyjä työtunteja, kun lasketaan toisaalta se työtön, joka saa sijaisuuden, ja toisaalta se työntekijä, joka saa hengähdystauon omasta työstään. Tämä yhteenlaskettu työtuntien määrä on vuorotteluvapaan ansiostakin plus miinus nolla, eli työurat eivät lyhene, jos sitten eivät myöskään pitene.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

0.49 **Marisanna Jarva kesk** (vastauspuheenvuoro): Tästä vuorotteluvapaasta: Tässä taas keskustelun ohessa tuntuu siltä, että keskustellaan sen tyyppisestä lakiesityksestä, että vuorotteluvapaajärjestelmä oltaisiin poistamassa. Tässä säilyy nimenomaan tämä järjestelmä ja nimenomaan tämä harvinainen etuus, joka suomalaisilla on kansainvälisessä mitta-kaavassa. Sehän, miksi tästä puhutaan sanana ehkä nimenomaan tämmöisenä tietynlaisena etuutena, jopa luksuksena, johtuu nimenomaan siitä, että tämä on nyt työssä käyvien oma etuus ja tämä on myös säästölaki, jonka kautta osallistetaan nyt näihin taloustalkoisiin tässä Suomen vaikeassa taloustilanteessa nimenomaan ne työssä käyvät, ei lapsiperheitä, ei eläkeläisiä, vaan nimenomaan ne työssä käyvät nyt. Itse ammattikorkeassa työskennelleenä kun tunnen tuota koulutuspuolta, niin jos sieltä sen työn sisällön tai sen työmuotojen kehittymisen vuoksi joutuu jäämään vuorotteluvapaalle, niin se ei kyllä ole se oikea ratkaisu, vaan muut keinot pitää silloin ottaa käyttöön.

0.50 **Anne Kalmari kesk**: Täällä kysyttiin, mistä Kalmarin laskuoppi tulee. Laskuoppi tulee tästä valiokunnan mietinnöstä, josta suoraan luin, että tämä vähentää yhteenlaskettuja työtunteja. Ja sehan perustuu siihen, että vaikka tässä työtunnit menevät päikseen, se on takuvarmaa, että se vuorotteluvapaalle lähtijä ei työllisty mutta se, joka tulee sinne vuorotteluvapaalle, saattaisi työllistyä muutenkin.

0.51 **Heli Järvinen vihr**: Arvoisa rouva puhemies! Jos lähdetään tälle linjalle, niin ilman muuta tästä maasta kannattaa lopettaa välittömästi Sanssi-kortti, palkkatuettu työ, koska, kuten sanottu, vuorotteluvapaa on tehokkain työvoimapolitiittinen keino työllistää työttömiä. Vuorotteluvapaan leikkaus kohdistuu nimenomaan työttömiin. Se vie tästä maasta työllistymismahdollisuuksia. Tämä kannattaa muistaa, kun ratkaisua tehdään.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 51/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle kumppanuudesta ja yhteistyöstä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Mongolian välillä tehdyn puitesopimuksen hyväksymisestä sekä laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Hallituksen esitys HE 61/2015 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 4/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 4/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Yleiskeskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 61/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

11. Hallituksen esitys eduskunnalle Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussääntöön vuonna 2010 Kampalan tarkistuskonferenssissa tehtyjen muutosten hyväksymisestä sekä laeiksi muutosten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta sekä rikoslain ja pakkokeinolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 289/2014 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 5/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 5/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

0.52 **Eeva-Maria Maijala kesk:** Arvoisa puhemies! Suomelle on kunniaksi olla eturivissä tukemassa kansainvälisen rikostuomioistuimen toimintaa. Tämä esitys merkitsee käytännössä sitä, että kansainvälisen tapaoikeuden eräät käytännöt sekä kansainvälisen rikostuomioistuimen hyökkäysrikoksen määritelmä tuodaan myös kansalliseen sääntelyyn tarkasti määriteltynä. Kansainvälisen rikosoikeuden sääntelyn kehittäminen tarkkarajaisemmaksi on asia, jota kannattaa tukea ja josta uskon täällä eduskunnassakin olevan laaja yksimielisyys.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 289/2014 vp sisältyvien 1.-3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi esitutkintalain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 66/2015 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 4/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 4/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

0.53 **Kari Kulmala ps:** Arvoisa rouva puhemies! Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi rikoksen uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskevista vähimmäisvaatimuksista sekä niin sanottu uhridirektiivi annettiin 25. päivänä joulukuuta 2012. Jäsenvaltioiden, muun muassa Suomen, oli saatettava direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 16. päivänä marraskuuta 2015. Tällä esi-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

tyksellä laitetaan täytäntöön nyt tämä direktiivi, vaikka se vähän myöhässä tulee. Pidän esitystä erittäin hyvänä, koska sillä parannetaan muun muassa asianomistajan oikeuksia ja suojelua.

Tässä esityksessä säännöksiä vangin tai tutkintavangin vapautumisesta ilmoittamisesta asianomistajalle tarkistetaan. Henkeen, terveyteen, vapauteen tai rauhaan kohdistuneen rikoksen tai seksuaalirikoksen asianomistajalla olisi näin ollen halutessaan oikeus saada ilmoitus vangin tai tutkintavangin vapautumisesta ja tietyin edellytyksin muusta vankilasta poistumisesta. Tämä on mielestäni merkittävä muutos asianomistajan turvallisuuden sekä turvallisuuden tunteen parantamiseksi, mutta ilmoituksen on käytännössä tultava asianomistajalle riittävän ajoissa eikä vasta vangin vapautumispäivänä. Nämä ilmoittamisvelvollisuudet eivät koskisi kaikkia rikoksia, vaan laissa erikseen lueteltuja rikoksia, joissa ilmoittamista rikoksen luonne ja vakavuus huomioon ottaen voidaan pitää perusteltuna. Edellytyksenä olisi, että ilmoittamisesta ei arvioitaisi aiheutuvan vaaraa myöskään vangin tai tutkintavangin hengelle tai terveydelle. Mielestäni Amerikassa oleva käytäntö, missä seksuaalirikollisten vapautumisesta ja asuinpaikasta kerrotaan kaikille, ei ole sopiva käytäntö Suomessa. Rikoksen asianomistajalle se olisi kuitenkin hyödyllinen tieto.

Tällä esityksellä parannetaan myös rikoksen uhrin oikeutta saada tietoa oikeuksistaan sekä saatavilla olevasta tuesta ja suojelusta. Ehdotuksella asianomistajalle tehtävästä henkilökohtaisesta arvioinnista parannetaan haavoittuvassa asemassa olevan uhrin asemaa.

Nämä ovat myös niitä ehdotuksia, joita kansalaiset haluavat. Rikoksessa asianomistajan suojaa on parannettava entisestään. Siinä tämä esitys onnistuu mielestäni toteutuessaan erinomaisesti. Vaikka nämä ehdotetut säännökset ovat sukupuolineutraaleja, niillä on myönteisiä sukupuolivaikutuksia erityisesti naisiin kohdistuvan väkivallan, kuten lähisuhdeväkivallan ja seksuaalirikosten, uhrien asemaan.

Pidän myös 1 artiklan 2 kohtaa tärkeänä. Se koskee lapsiuhrien kohtelua direktiiviä sovellettaessa. Siinä kerrotaan, että jokaisen jäsenvaltion on huolehdittava siitä, että lapsen etu otetaan ensisijaisesti huomioon ja arvioidaan yksilöllisesti.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä lakiesitys on enemmän kuin tervetullut muutos asianomistajan oikeuksien ja suojan parantamiseksi.

0.57 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Vaikka kello on paljon, on hyvä, että me voimme hoitaa meille tärkeitä asioita. Tämäkin laki on monelle suomalaiselle erittäin tärkeä asia. Esitys rikoksen uhrin aseman parantamiseksi on kannatettava ja sisältää askeleita oikeaan suuntaan. Kansan oikeustajun on ollut vaikea ymmärtää, miten rikoksesta epäillyn oikeuksista ja puolustuksesta kannetaan kyllä huolta mutta asianomistajan eli uhrin tuki jää usein vähäiseksi. Rikoksesta epäillyn oikeudet on tietysti oikeusvaltiossa taattava, ettei kukaan syytön tulisi tuomituksi, mutta perinteisesti järjestelmässämme rikoksen uhrin usein hyvin vaikea asema on jäänyt taka-alalle. Vakavien rikosten kohdalla kyse on kuitenkin todella syvästi loukatuista ja usein traumatisoituneista ihmisistä.

Esityksessä keskeisiä ovat rikoksen uhrin suojelun parantamiseen tähtäävät toimenpiteet. Esityksen mukaan asianomistajille tulisi tehdä henkilökohtainen arviointi sen selvittämiseksi, tarvitaanko asianomistajan suojelemiseksi asian esitutkinnassa tai oikeudenkäynnin käsittelyssä erityisiä suojelutoimenpiteitä. Tämä on kannatettava esitys. Vaikka suojelutoimenpiteiden tekeminen on sinällään mahdollista jo nytkin, on niiden tarve syytä arvioida säännöllisesti ja kokonaisvaltaisesti kussakin tapauksessa. Sellaisissakin tilanteissa, joissa rikoksesta epäillyllä ei olisi todellisuudessa aikomusta uusia tekoaan, on

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

uhrin turvallisuuden tunteen lisäämisellä suuri vaikutus hänen henkiseen jaksamiseensa raskasta prosessia läpikäydessään. Kansalaisten on koettava, että järjestelmä on lainkuuliaisten kansalaisten puolella.

Optulan tutkimustiedonannossa "Rikosprosessi väkivaltarikosten uhrien näkökulmasta" todetaan muun muassa seuraavasti: "Omakohmainen kokemus vaikuttaa lain noudattamisen ohella siihen, miten suurta luottamusta tunnetaan oikeudellista järjestelmää kohtaan. Yksilötasolla kokemus rikosprosessista voi vaikuttaa siihenkin, onko hän tulevaisuudessa valmis ilmoittamaan mahdollisesta uudesta rikoksesta poliisille."

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 66/2015 vp sisältyvien 1.-10. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ilmailulain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 69/2015 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 11/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 11/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Yleiskeskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 69/2015 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi huviveneiden turvallisuudesta ja päästövaatimuksista

Hallituksen esitys HE 109/2015 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 12/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 12/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

1.01 **Ari Torniainen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Kun on kuunnellut tänäkertaista istuntoa, niin on havainnut, että oppositio kyseenalaistaa lähes jokaisen hallituksen esityksen ja löytää siitä aina moitittavaa.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Kun tämä hallituksen esitys oli liikenne- ja viestintävaliokunnassa, niin siellä on yksimielisesti saatu mietintö kasaan. Hallituksen esityksellä pyritään varmistamaan huviveneiden, vesiskootterien ja muiden laitteiden, lain tarkoittamien muiden tuotteiden, vaatimusten mukaisuus ihmisten turvallisuuden, terveyden, omaisuuden ja ympäristön suojelemiseksi. Kuitenkin on tärkeää tässä hallituksen esityksessä, että lakia ei sovelleta omaan käyttöön rakennettuihin vesikulkuneuvoihin, jos niitä ei saateta markkinoille viiden vuoden kuluessa vesikulkuneuvon käyttöönotosta. On hyvä, että huviveneen voi rakentaa siis omaan käyttöön ilman lain edellyttämää tuotteiden vaatimusten mukaisuutta.

1.02 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! On hyvä jatkaa edustaja Torniaisen puheenvuorosta, koska olin varautunut sanomaan ihan samasta asiasta. Elikkä on hyvä asia se, että tässä huomioitiin seuraavalla tekstillä erityisesti, että "omaan käyttöön rakennettuihin vesikulkuneuvoihin, jos niitä ei saateta markkinoille viiden vuoden kuluessa vesikulkuneuvon käyttöönotosta". Silloin sitä ei huomioida. Olisi ollut todellakin kohtuutonta, jos olisi otettu nämä kulkuneuvot tähän matkaan. Valiokuntamme myöskin painotti sitä, ettei perintö katkaise viiden vuoden määräaika, mikä on hyvä, ettei perimistilanteessa tule epämiellyttäviä yllätyksiä. Käytiin näitä asioita läpi ja tultiin siihen tulokseen, että ei tässä suurta muutosta nykyisin voimassa olevaan tilanteeseen ole, elikkä eiköhän tämän esityksen kanssa eteenpäin päästä.

1.03 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä edustajat Torniaisen ja Maijala jo ansiokkaasti esittelivät tätä tekstiä. Itsekin haluaisin puuttua näihin omaan käyttöön rakennettuihin vesikulkuneuvoihin. Siellä lain poikkeuksen soveltamisalassa on muun muassa kohdissa 7 ja 8 määritelty, minkälaisia vesikulkuneuvoja nämä ovat. Nämä ovat sellaisia, että ellei näitä tosiaan markkinoille saateta viiden vuoden kuluessa, niin ei tarvitse huomioida. Täällä sanotaan, että "erityisesti kaupallista tarkoitusta varten miehitettäviin ja matkustajia kuljettaviin vesikulkuneuvoihin matkustajamäärästä riippumatta", ja tämä on mielenkiintoinen näkemys, mutta tällaisiahan on tuolla Suomen sisävesillä tänä päivänä. On esimerkiksi saunoja rakennettu tuonne, ja siellä on pieni perämööttori, ja on erilaisia lauttoja. Tämä on erittäin hyvä lakiesitys sikäli, että tämä antaa innovatiiviselle rakentajalle mahdollisuuden tehdä matkailubisnestä ja rakentaa vaikka sellainen jokilaiva tuonne sisävesille. Tässä yhteydessä tämä lakiesitys on erittäin suotava.

1.04 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Täytyy sanoa, että tämä menee nyt melkein pä tilastopuheenvuoron piikkiin, mutta kun kello on 01.05, niin täytyy sanoa, että edustaja Torniaisen koetti syyttää tässä sivumennen, että oppositio on kaikkia hallituksen esityksiä vastaan ollut. Syyttääkö edustaja Torniaisen nyt siitä, että tämäkin yksimielinen mietintö on opposition vika?

1.04 Ari Torniainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ei ollut syytös, vaan se oli kiitos siitä, että liikenne- ja viestintävaliokunnassa saatiin yksimielinen mietintö aikaiseksi. Se on erittäin hyvä asia. Ja silloin kun käydään keskustelua ja perehdytään myöskin asioihin, monta kertaa siellä saadaan yksimielisiä näkemyksiä aikaan, ja niin tässäkin, koska hallituksen esitys on hyvä.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

1.05 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Tässä on hyvä jatkaa valiokunnan työskentelystä. Eli liikenne- ja viestintävaliokunnassa olemme saaneet lähes kaikista asioista yksimielisen lausunnon aikaiseksi. Ja pienenä haasteena muillekin, että yritetään yhteistyötä. Vaikka ei se aina helppoa ole, niin tehdään töitä niin kauan, että saamme asioita yhdessä eteenpäin.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 109/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta sekä luonnonsuojelulain ja metsästyslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 82/2015 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 8/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 8/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

1.06 Jari Leppä kesk (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Näköjään nämä yksimieliset mietinnöt lisääntyvät, mitä pidemmälle ilta menee — hyvä niin. Tässä on siis, rouva puhemies, käsittelyssä vieraslajeista aiheutuvien riskien hallinnasta annettava laki. Se pohjautuu EU-säädöksiin, ja samalla myös muutetaan luonnonsuojelulakia ja metsästyslakia muutamien pykälien osalta.

Valiokunta myös esittää tässä mietinnössään pykälätarkennuksia. Niistä on osa teknisiä, ja osa liittyy niihin painotuksiin, joita valiokunta on halunnut esille tuoda ja tekee niistä ehdotuksen. Vieraslajilaki on tärkeä laki: sillä ylläpidetään meidän eläinten terveyttä, kasvi-terveyttä, ruokaturvallisuutta, ja vieraslajit, niin kuin hyvin tiedetään, aiheuttavat myöskin erittäin merkittävää taloudellista haittaa, taloudellista vahinkoa, jopa kiinteistöjen arvon alentumista. Vieraslajit ovat myöskin erittäin suuri ja merkittävä tekijä alkuperäislajien sukupuuttoa aiheuttavana tekijänä.

Suomessa on tällä hetkellä vieraslajistrategia, joka on laadittu vuonna 2012. Vieraslajistrategian mukaan on 157 haittaa aiheuttavaa ja 123 tarkkailua vaativaa tai paikallisesti haitallista lajia, eli kysymyksessä on melko laaja lajikirjo. Valiokunta katsoo, että jo laajalle levinneiden haitallisten lajien haittojen vähentäminen on jälkikäteen yleensä vaikeaa tai mahdotonta ja se on myös kallista, ja siksi on oleellisen tärkeää, että ollaan ennakoon liikkeellä, jotta näiltä haitoilta voidaan välttyä.

Valiokunta pitää tarpeellisenä myöskin sitä, että me kansallisesti pystymme täydentämään tuota vieraslajiluetteloa, ja 11 §:ään sisältyy mahdollisuus valtioneuvoston asetuksella tätä luetteloa päivittää. Myöskin se mahdollisuus tänne sisältyy, että pystytään tekemään sitä lajiryhmätasolla. Valiokunta pitää välttämättömänä esimerkiksi sitä, että koi-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

rasuden, minkin ja supikoiran osalta selvitetään edellytykset määritellä lajit valtioneuvoston asetuksella kansallisesti merkitykselliseksi haittaa aiheuttaviksi vieraslajeiksi, koska näiden lajien aiheuttamat vahingot monimuotoisuudelle voivat Suomessa olla suuria.

Valiokunta korostaa sitä, että kansallisesti erityisen haitallisten lajien osalta tulee lajikohtaisesti kyetä estämään haittoja kustannustehokkaalla tavalla, ja myöskin sitä korostetaan, että sen toimintamallin pitää olla juoheva ja sellainen, että viranomaisten välillä ei aiheudu tarpeetonta lausuntojen pyytämistä vaan viranomaiset keskenään sopivat asioista, jotta on mahdollisimman pitkälle yhtenäinen näkemys. Se on sitä tapaa, jota myöskin halutaan korostaa näiden säädösten yksinkertaistamisessa ja niin, että niissä on mahdollisimman vähän hallinnollista taakkaa.

Valiokunta myös haluaa erilaisia keinoja käyttää, myöskin sellaisia poikkeuksellisia keinoja, joilla näitä vieraslajeja torjutaan: valonlähteitä, valaisimia, peilejä, häikäiseviä laitteita ja ääntä synnyttäviä laitteita ja niin edelleen, jotta tuo pyynti on mahdollisimman tehokasta. Samassa yhteydessä valiokunta pitää myös tärkeänä, että luonnonsuojelulain seuraavan uudistuksen yhteydessä saavutetaan tilanne, jossa haitallisten vieraslajien pyynti olisi aina sallittua uusilla luonnonsuojelualueilla ilman lupabyrokratiaa ja poistopyynti voitaisiin kieltää vain niissä poikkeustapauksissa, joissa alueen suojelutarve sitä erityisesti edellyttää.

Puhemies! Tämä mietintö on myöskin yksimielinen.

1.10 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Leppä tuossa käytti hyvän esittelypuheenvuoron. On tosiasia, että kun globalisaatio lisääntyy, tavaroiden ja ihmisten liikkuminen lisääntyy, niin vieraslajien maahantulo vääjäämättä helpottuu, ja siitä on tullut ikään kuin muoti-ilmiökin monien lajien kohdalla. Muuten, kun tässä joku takapenkistä sanoi, että siellä taitavat monenlaiset vieraslajit pitää puheenvuoroja, niin totean, että jättiläiskalmari ei ole vieraslajien listalla, (Naurua) ja aika pienikin tässä vielä ollaan, että ei siinä näkään mielessä mitään vaaraa. (Naurua)

Olemme sen sijaan tyytyväisiä siihen, että kansallisesti merkittävien haitallisten vieraslajien listaan nyt sitten koirasusi nostettiin — tai haluamme, että se asetuksella siihen nostetaan. Koko valiokunta oli tästä yksimielinen, sillä se on tärkeä asia sekä geneettisesti puhtaan susikannan kannalta että maaseudun asukkaiden kannalta siinä mielessä, että koirasusi ei pääsisi luontoon leviämään. Oli yllätys valiokunnalle kuulla, että Suomessa on hybridisusia, koirasusia, jo 1 000 kappaletta. Niistä tietenkin kasvatuksessa ja tarhoissa on valtaosa, mutta kun niitä on tällainen määrä, luontoon pääsyn riski on melkoisen suuri, ja itse asiassa myöskin tästä on tullut tällainen aivan vääränsuuntainen ilmiö, että aivan kuin ylpeillään ja kerskutaan sillä ja otetaan videokuvaa, miten niitä koirasusia sinne luontoon päästetään. Tämä ei ole tervettä käyttäytymistä, ja olen erittäin mielissäni siitä, että esimerkiksi filmiyhtiöt siirtyvät huskyjen käyttöön, pois koirasusista, ihan sen takia, että saamme tämän geneettisesti puhtaan susikannan sitten säilymään. Ja on tärkeää vielä huolehtia siitä, että...

Puhemies Maria Lohela: Aika on nyt täynnä.

...dna-tutkimuksilla ja geneettisen kannan avoimuudella (Puhemies koputtaa) saadaan selville, mitkä ovat oikeita susia.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

1.12 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Jatkan siitä, mihinkä edustaja Kal-mari ajan loppumisen vuoksi koetti nopeasti kiteyttää. On tosi tärkeätä, että meillä on mah-dollisuus geneettinen pohja arvioida, niin että jos me olemme susikannasta huolissamme, niin meidän pitää olla ensinnäkin huolissamme siitä, että se on susikanta. Eli tämä geneet-tinen puhtaus tulee pystyä turvaamaan tiukemmalla otteella niin, että meillä voidaan tehok-kaammin ja oikeammin toteuttaa tätä vieraslajien, voisiko sanoa, ketjusta poistamista, kos-ka kyllä se on ainakin minulle henkilökohtaisesti huomattavan tärkeä asia, että minä voin olla tietoinen siitä, että meillä on elinvoimainen susikanta, joka soveltuu suomalaiseen luontoon ja on osa tätä yhteiskuntaa. Se on yksi osa meidän luontoamme, ja sen pitää olla etunenässä.

Edustaja Leppä valiokunnan puheenjohtajana käytti erittäin hyvän puheenvuoron siitä, että meidän pitää uskaltaa katsoa tulevassa kansallispuistojen osalta sitä, että on mahdoli-suus kieltää vieraslajien, voisiko sanoa, poistometsästys niiltä alueilta. Mutta tärkeintä on se, että meillä ei ole turhia esteitä turvata se, että kansallispuistoissa se meidän luonnolli-nen eläimistöemme, joka kuuluu suomalaiseen luontoon, ei tulisi uhatuksi sen takia, että meillä on joku vieras nisäkäslaji, joka haittaa meidän lintujemme ja muitten nisäkkäitten olemassaoloa. Minun mielestäni parasta luonnonsuojelua on se, että me osaamme ja uskal-lamme olla kansallisesti siitä itsekkäitä, että meidän monimuotoinen luontomme ja luonto-elementit eivät tule uhatuiksi vieraslajien toimesta.

1.14 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys on todella hyvä. On tärkeää torjua vieraslajeja ja edistää luonnon monimuotoisuutta. Nämä tulokaslajit, vieras-lajit, syrjäyttävät alkuperäislajeja, ajavat ne jopa sukupuuttoon. Kurturuusu esimerkiksi tukahduttaa saariston herkkää kasvillisuutta. Meillä on jättiputki, espanjansiruetana, pal-jon haitallisia lajeja, ja tuholaiset voivat hävittää metsiä. Myös Itämeren eliöstöä uhkaavat laivojen mukana ajautuvat vieraslajit.

Kun ympäristöjärjestöt ovat pitkään edellyttäneet vieraslajien tehokkaampaa torjuntaa, niin tämä lakiesitys on erittäin tervetullut. On tärkeää tehostaa ja parantaa vieraslajien tor-juntaa, kuten tässä lakimuutoksessa ehdotetaan. Haluan myös muistuttaa eduskuntaa siitä, että luonnon monimuotoisuutta turvataan turvaamalla riittävät määrärahat luonnonsuoje-lualueiden hankintaan, jotta me saamme riittävän laajat suojelualueet, jotta ei synny eris-täytyneitä mikropopulaatioita ja jotta lajien perimä pysyy hyvänä.

Muun muassa edustaja Myllykoski puhui susista, ja susi on todellakin osa Suomen luon-toa. Suden hyvään perimään vaikuttaa myös se, että meillä on riittävän vahva ja eläväinen kanta, jotta syntyy elinkelpoisia, terveitä jälkeläisiä. Tässä kohtaa haluan muistuttaa myös siitä, että hallituksen myöntämät sudenkaatoluvat ovat aivan liikaa suden hyvän perimän jatkuvuuden ja lajin turvaamisen kannalta.

1.16 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Edellisen puheenvuoron pitäjän kanssa voisimme varmasti keskustella pitkäänkin näistä susiasioista tai petoasioista yleen-sä, mutta jos nyt keskitytään ihan tähän kyseiseen esitykseen näistä vieraslajeista. Eliikkä olen erittäin tyytyväinen siitä, että maa- ja metsätalousvaliokunta otti tässä esille tämän koirasusiasian. Se on nyt todellakin virallisesti tunnistettu Suomessa haitalliseksi vierasla-jiksi. Mutta tänä vuonna tehdyssä Suomen susikannan hoitosuunnitelmassa on todettu, että koirasusien maahantuontia ja kasvatusta varten luodaan uutta lainsäädäntöä. On hyvä, että toimitaan nyt sitten tämän hoitosuunnitelman mukaisesti.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Maaseudun asukkailla on ihan tarpeeksi tekemistä ja kärsimystä nykyisten suurpetojen kanssa, myös susien. Uusien ja suomalaiselle luonnolle vieraitten lajien maahantuloa ei tarvitse sietää enää yhtään enempää, koirasusi kun ei edes pelkää ihmistä samalla tavalla kuin normaali susi luonnollisessa ympäristössään pelkää. Kyse on myös geneettiseltä perimältään puhtaan suomalaisen susikannan vaalimisesta. Huomaattehan, minä puhun suomalaisen suden puolesta: siitä, että on hyvä, että meillä on puhtaita suomalaisia susia. Mutta se siitä sitten, minun puheessani suomalaisten susien puolesta. (Naurua) Ehkä toisen keran jatkamme sitten enemmän tästä petokeskustelusta.

1.18 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! Kannatan vahvasti tätä maa- ja metsätalousvaliokunnan yksimielistä mietintöä, siis yksimielistä mietintöä. Siinä todetaan muun muassa, että voimassa oleva lainsäädäntö on vieraslajien osalta hajanainen ja sisältää erityisesti riskinhallinnan suhteen selviä puutteita. Osa vieraslajeista menestyy niin hyvin uudessa ympäristössään, että ne aiheuttavat vakavia vahinkoja alkuperäislajeille, kuten tässä keskustelussa on todettu — ekosysteemeille, viljelykasveille ja metsätaloudelle — ja täten myös merkittävää taloudellista vahinkoa.

Valiokunta katsoi myös aivan oikein, että laajalle levinneiden haitallisten vieraslajien haittojen vähentäminen jälkikäteen on usein vaikeaa tai mahdotonta tai ainakin sen toiminnan kustannukset nousevat erittäin korkeiksi. Pidämme välttämättömänä, että esimerkiksi koirasuden, minkin ja supikoiran osalta selvitetään edellytykset määritellä lajit valtioneuvoston asetuksella kansallisesti merkityksellisiksi haittaa aiheuttaviksi vieraslajeiksi. Mietinnössä myös linjataan, että metsästyslakia tulisi muuttaa niin, että Suomen riistakeskuksella olisi jatkossa selkeä toimivalta myöntää lupa koiran ja suden risteymien luonnosta poistamiseen.

Tärkeä on myös valiokunnan linjaus supikoiran tehokkaan metsästyksen jatkamisen puolesta niin, että metsästyksessä voitaisiin käyttää apuna myös apuvälineitä, kuten valiokunnan puheenjohtaja omassa puheenvuorossaan totesi, esimerkiksi kohteita valaisevia laitteita. Myös valiokunnan esille nostama asia, vieraslajien torjunnan perustuminen pitkälti vapaaehtoistyölle ja arvonto tälle vapaaehtoistyölle, on erittäin arvokas asia tuossa valiokunnan mietinnössä, ja sitä on syytä korostaa.

1.20 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Viljanen tässä edellä läheltä tulkoon vei sanat suustani. Olisin halunnut nostaa esille nimenomaan näitä metsästäjänäkökulmia tästä valiokunnan erinomaisesta mietinnöstä. On äärettömän tärkeää nyt ottaa huomioon se, mitä edustaja Viljanenkin puheenvuorossaan totesi, että metsästäjällä torjutaan näitä haitallisia vieraslajeja vapaaehtoistoimin, ja on erittäin tärkeää, että tätä toimintaa nyt kehitetään ja pidetään yllä metsästäjien motivaatiota toteuttaen tätä työtä. Ja nyt kun lähdetään sitten lakia ja tulevia asetuksia täytäntöön panemaan, niin täytyy huolehtia siitä, että meillä on riittävät resurssit siihen, että metsästäjien motivaatio tähän työhön säilyy nyt ja tulevaisuudessa.

Äärettömän tärkeä on myös se valiokunnan toteamus täällä mietinnössä, että minkki on nyt lisättävä sitten kansalliseen vieraslajiluetteloon. Ja myös tämä edeltävän puhujan esille nostama keinovalojen ja teknisten apuvälineiden käyttö on äärettömän tärkeä ja merkittävä parannus tähän nykytilaan, joka maassamme on vallinnut.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

1.21 Reijo Hongisto ps: Arvoisa rouva puhemies! Haitalliset vieraslajit voivat aiheuttaa huomattavaa taloudellista haittaa esimerkiksi vaikuttamalla ihmisten, eläinten tai kasvien terveyteen. Vieraslajit ovat myös suurin alkuperäislajien sukupuuttoa aiheuttava tekijä — tämä on syytä pitää mielessä. Käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen 11 §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää muista kuin EU-luetteloon sisältyvistä kansallisesti merkittävistä vieraslajeista, joista Suomen oloissa saattaa aiheutua haittaa luonnon monimuotoisuudelle tai muuta vahinkoa luonnonvaraiselle eliöstölle taikka terveydelle taikka turvallisuudelle. Tätä vahinkoa saattaa syntyä, jos vieraslaji luontoon päästessään kykenee risteytymään Suomessa luonnonvaraisena esiintyvän lajin kanssa.

Esimerkki tällaisesta Suomen luonnossa olevasta vieraslajista on suden ja koiran risteymä, hybridi. Tämä laji kykenee lisääntymään suden ja koiran kanssa, ja selvää on, että suden kanssa risteytyessään hybridi periyttää osan itsestään suden jälkeläisiin. Näin luonnossa ollut puhdas susi synnyttää pentuja, jotka eivät enää ole puhtaita susia. Näin suteen on sekoittunut osa koiraa. Aidon, puhtaan suden säilyttäminen Suomen luonnossa edellyttää, että suden geeniperimää sekoittavia koiran geenejä omaavia eläimiä ei luonnossa esiinny. Tämän takia on erittäin tärkeää, että koirasudet poistetaan luonnostamme mahdollisimman tehokkaasti ja nopeasti, jotta minimoidaan niin sanotun ristisiitoksen mahdollisuus aitojen susien kanssa ja näin estetään vieraslajien leviäminen.

Arvoisa rouva puhemies! On ensiarvoisen tärkeää, että koirasusi otetaan valtioneuvoston asetukseen haitallisena vieraslajina. — Kiitoksia.

1.23 Pirkko Mattila ps: Arvoisa rouva puhemies! Niin, tässäkin on todellakin maa- ja metsätalousvaliokunnan yksimielinen mietintö, jonka puheenjohtaja ansiokkaasti esitteli. Olen tyytyväinen siitä, että tässä valiokunta jämerän lausunnon laati ja teki päätöksen 11 §:stä, jossa sitten nostettiin näitä asetuksenantovaltuuksia ja tuotiin se, että luotteloitten täydentäminen on kansallisesti mahdollista. Mutta tässä mietinnössä erittäin upeasti on kirjoitettu se, että viranomaiset sopivat keskenään asioista. Eli tässä on kyllä niin hyvin aukaistu se, mitä hallitusohjelmassakin on kirjoitettu, että sovimme asioista. Pääsemme sopimalla eteenpäin ilman valitusteitä, ja olen aivan varma, että tästä tulee uutta potentiaalia kaikenlaiseen yhteiskunnalliseen toimintaan, viranomaistoimintaan, joka vaikuttaa sitten elinkeinoelämään. Tässä tapauksessa nyt on nostettu esiin myös metsästäjät, jotka vapaaehtoistoimin sitten myös näitä kantoja hoitavat.

Salissa on sitten keskusteltu myös luonnon monimuotoisuuden vaalimisesta ja myös luonnonpuistoista kannettu huolta. Hallitusohjelmaanhan on kirjattu, että Suomeen perustetaan kansallispuisto vuonna 2017, kun Suomi täyttää 100 vuotta. Se on hienoa se.

No mitä tähän susikantaan tulee, niin tulee tällainen kysymys mieleen, että olisiko-han meillä Suomessa susikantaa ilman Venäjää.

1.25 Hanna Halmeenpää vihr: Arvoisa rouva puhemies! Tämähän onneksi tässä vaiheessa iltaa on täysin yksimielinen esitys, mistä täällä nyt keskustelemme. Itsekin valiokunnan jäsenenä olen täysin tämän yksimielisen esityksen takana, totta kai.

Haluan kuitenkin tuoda esille sen, mistä tässä lainsäädännössä oikeastaan on kyse ja mikä on se keskeisin ongelma. Se keskeisin asia ei kuitenkaan valiokunnankaan mielestä eikä asiantuntijakuulemisten perusteella ole hybridi, josta kyllä suden ja koiran risteymä enemmän tulee mieleen auto, joka käyttää sekä sähköä että bensiiniä vuorotellen. (Naurua) Alkuperäinen lain tarkoitus ja valiokunnankin mietinnön tarkoitus on kai se, että nämä vie-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

raslajit, joista luonnon monimuotoisuudelle haitallisimpia ovat esimerkiksi minkki ja supikoira ja kasvillisuuden puolelta vaikkapa lupiini ja vesirutto ja jättipalsami ja kurturuusu, ovat ne, jotka luonnon monimuotoisuutta uhkaavat kuitenkin tätä suden ja koiran risteymää enemmän tällä hetkellä.

Hyvä puoli asiassa on se, että se menee niin, että tätä kansallista lajilistaahan voidaan vaikka täydentääkin aina tarpeen tullen. En kuitenkaan usko, että jättikalmaria sinne tarvitsee lisätä. (Eduskunnasta: Vielä!) Se ei ainakaan toistaiseksi ole luonnon monimuotoisuudelle uhaksi osoittautunut. (Naurua) Mutta minkki, supikoira ja tietyt kasvilajit, jotka ovat hyvin laajalti levinneitä ja joiden poistaminen on melkein mahdotonta, sitä monimuotoisuutta siellä uhkaavat.

1.26 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Todellakin, kun vieraslajien torjunta on paljon helpompaa ja kustannustehokkaampaa silloin, kun niitä on tulossa, niin täytyy kiinnittää huomiota juuri siihen vaiheeseen. Siksi 11 §:ssä, mistä valiokunnan puheenjohtaja Leppä jo muutenkin mainitsi, on tosiaan näitä rajoitteita, miten voidaan kieltää, ettei saisi tarkoituksellisesti maahantuoda, pitää hallussa, kasvattaa, kuljettaa, saattaa markkinoille, välittää tai myydä tai muuten luovuttaa. Nimenomaan tässä on hyvin usein kyse myös esimerkiksi kasvien luvattomasta maahantuonnista.

Mutta sitten palaan vielä tähän koirasusiasiaan siltä osin, että olen mielissäni myös siitä asiasta, että valiokunnan mietinnössä toteamme, että säännöllinen ja kattava dna-näytteiden keruu ja nimenomaan verrokkikannan julkisuus, susikannan koon luotettava arviointi ja tutkimus ovat edellytyksiä sille, että ongelmat todetaan nopeasti, mikä siis mahdollistaa kustannustehokkaan reagoinnin. Nimenomaan tämä verrokkikannan julkisuus on asia, joka pitäisi nyt viedä maaliin asti. On tärkeää, että on vertaisarvion kohteena se verrokkikanta, mihin koirasusikantaa tai aitoa susikantaa verrataan, niin että turhat epäilykset siitä, mikä tämä alkuperäinen verrokkikanta on, häviävät. Normaali käytäntö tieteessä on se, että tiede on avointa ja uudestaan toistettavissa, ja en näe mitään syytä salailuun tai kähmintään tässä asiassa.

1.28 Ari Torniainen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on käytetty hyviä puheenvuoroja nimenomaan koirasusista, supikoirasta ja minkistä, ja näiden kantaa ei saakaan päästää kasvamaan todellakaan. Supikoirakannan tehokas rajoittaminen on erityisen tärkeää esimerkiksi vaikkapa vesilintujen ja metsäkanalintujen tulevaisuuden kannalta. Myöskin erilaisten tautien leviämisen estämiseksi metsästäminen on todella tärkeää ja sitä tulee tehokkaasti toteuttaa.

Sitten haluaisin kiinnittää huomioita vielä yhteen asiaan, mitä täällä ei ole tullut keskustelussa esille. Se on se, että maa- ja metsätalousvaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että esimerkiksi laivaliikenteen kautta merikuljetuksissa erilaisia vieraslajeja voi levitä esimerkiksi laivojen painolastivesissä tai runkoon kiinnittymisen kautta merialueelta toiselle ja jopa tuonne meidän sisävesistöihimme. Siihen tulee kiinnittää huomiota, ja tähän asiaan on jo tulossa hallituksen esitys, joka on jo myöskin valiokuntakäsittelyssä. Se on erittäin hyvä asia, ja siihen tulee kiinnittää huomiota.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 82/2015 vp sisältyvien 1.-3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain, maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain ja Euroopan unionin suosta tuista maataloudelle annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 41/2015 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 9/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 9/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

1.30 Jari Leppä kesk (esittelypuheenvuoro): Rouva puhemies! Jatketaan yksimielisten mietintöjen linjalla. Elikkä tässä on kysymyksessä maataloustukien toimeenpanosta annetun lain, kansallisista tuista säädetyn lain ja suorista tuista säädetyn lain muutos. Tässä on kaksi päällimmäistä asiaa. Toinen liittyy kasvinsuojeluaineiden täydentävien ehtojen noudattamisen valvontaan liittyviin ohjaus- ja valvontatehtäviin. Tässä kasvinsuojeluaineiden täydentävien ehtojen noudattaminen ja niiden valvontaan liittyvät ohjaus- ja valvontatehtävät ehdotetaan siirrettäväksi Elintarviketurvallisuusvirasto Eviralta Turvallisuus- ja kemikaaliviraston ohjaukseen ja valvontaan. Näin se myöskin noudattaa ja valvoo kansanterveyden sekä eläinten ja kasvien terveyden alaan kuuluvien kasvinsuojeluaineiden käyttöä.

Tässä asiassa valiokunta kiinnittää kahteen asiaan huomiota, elikkä painottaa sitä, että kasvinsuojeluaineiden täydentävien ehtojen valvonnalla ja ohjauksella ja sen siirtämisellä Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle ei saa olla vaikutuksia valvontatapahtumaan maataloililla tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tarkastajien paikan päällä tekemiin tarkastuksiin muutoinkaan taikka tarkastusmaksujen tasoihin. Esityksestä ei siis saa aiheutua viljelijöille uusia kustannuksia aiheuttavia velvoitteita. Tätä valiokunta haluaa aivan erityisesti alleviivata: ei lisää velvoitteita eikä tehtäviä eikä valvontoja eikä uusia maksuja. Valiokunta pitää välttämättömänä, että valvonnassa tehtyjä havaintoja seuraavissa jatkotoimenpiteissä otetaan huomioon säännösten monimutkaisuus ja vaikeaselkoisuus — sellaisia ne ehdottomasti ovat. Jatkotoimenpiteenä tulee ensisijaisesti olla pelkkä ohjaus oikeaan menettelyyn. Tiedottamista ja tiedonsaantia on, ja niistä on huolehdittava niin sanotun yhden luukun periaatetta noudattaen, tai paremminkin digitaalisessa maailmassa voitaisiin puhua yhden pilven periaatteesta. Tämä on siis se ensimmäinen asia, jota halutaan alleviivata.

Puhemies! Toinen asia on 31 §, jossa määritellään tukien takaisinperinnästä. Tässähän on periaatteena se, johon erityistä huomiota kiinnitetään lakiehdotuksen ja voimassa olevan lain 31 §:n 2 momentin sanamuodossa. Sanamuodon mukaan takaisinperinnästä voidaan — siis voidaan — luopua säännöksestä ilmenevin edellytyksin. Valiokunta pitää tätä säännöstä epätasällisena ja esittää siihen pykälämuutosta. Valiokunta ehdottaakin tämän kyseisen 31 §:n 2 momenttia muutettavaksi siten, että takaisinperinnästä luovuttaisiin pää-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

sääntöisesti aina niissä tapauksissa, joissa alkuperäinen takaisin perittävä määrä on enintään 100 euroa ilman korkoja tuen saajaa ja myönnettyä yksittäistä tukea kohden. Poikkeuksena ehdotetaan säädettäväksi mainitun pykälän 1 ja 2 momentissa mainitut tilanteet, ja ne tilanteet ovat niitä, että tuensaaja on tahallisesti antanut sellaisen virheellisen ja puutteellisen tiedon, joka on olennaisesti vaikuttanut tuen myöntämiseen ja maksamiseen. Eli näissä tapauksissa peritään, muissa tapauksissa ei. Valiokunnalle toimitusselvityksessä on todettu esimerkkinä tilanne, jossa hakemuksessa ilmoitetaan tuen maksun perusteena oleva pinta-ala, joka on hakijalla tiedossa aiemmasta digitoinnista. Jos kokonaispinta-ala muuttuu ainoastaan hieman, eli ne tukivaikutukset ovat enintään 100 euroa, uudessa digitoinnissa pinta-alatiedon antamista ei voida tulkita sellaiseksi virheelliseksi tiedoksi, joka olisi olennaisesti vaikuttanut tuen myöntämiseen. Eli nyt halutaan vihdoinkin viimein aidosti se alle 100 euron virhe niin, että sitä ei takaisin peritä. Tämä aiheuttaa kohtuutonta haittaa viranomaistoiminnalle ja kustannuksia paljon enemmän kuin mitä tämä 100 euron takaisinperintä tuo tullessaan, ja samalla se aiheuttaa erittäin mittavan vaivan myöskin viljelijöille ja neuvontajärjestöille. Siinä mielessä tämä on huomattavan paljon nykyistä käytäntöä selkeyttävä lakiehdotus.

1.35 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Todellakin, tämä esitys oli kokonaisuudessaan erittäin hyvä, mutta täytyy sanoa, että valiokunta silti käsitteli tätä erityisen tarkasti siitä syystä, että aina kun tulee tällaisia ohjaus- ja valvontatehtävien siirtoja, niin haluamme varmistaa sen, että kustannukset eivät nyt sitten varmasti siellä tiloilla nouse eikä edes tule välillisiä vaikutuksia vaan järjestelmä pysyy ennallaan tai helpottuu sieltä viljelijän näkökulmasta, ja tämä nyt on niin selkeästi sinne kirjoitettu, että sillä asialla kyllä perälauta täytyy olla, että sieltä ei sitten uusia yllättäviä valvontamaksuja tai raporttivelvoitteita tule.

Mutta toinen asia: Tämä ensimmäinen asiakin oli erittäin fiksua toimintaa, että näitä kootaan yksiin käsiin, mutta tämä toinen asia oli todellinen ilon aihe: se, että alle 100 euron takaisinperinnöistä luovutaan ja nimenomaan että se nyt varmasti koskee myös niitä tapauksia, joissa digitoitua pinta-alaa, siis hallinnon antamaa pinta-alaa, käytetään, mutta se sitten uudelleen digitoinnin syystä hieman muuttuu. On se ollut todella kohtuutonta, että viljelijää tästä rangaistaan ja sanktioidaan. On tärkeää, että mistään nyt ei tule sitten kumoaavia ohjeita. Itse asiassa tämä asia on päätetty täällä eduskunnassa jo ennenkin, mutta jostain syystä sieltä ovat kummitelleet vanhat ohjeistukset, joiden mukaan sitten Mavi on toiminut. Nyt täytyy toimia tämän yksimielisen mietinnön mukaisesti. Alle 100 euron takaisinperintöjä ei tule, ellei sitten tahallisesti ole halunnut jotain vilppiä viljelijä tehdä.

1.37 Timo V. Korhonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Täytyy jälleen kerran valiokunnan puheenjohtajan kautta antaa kiitosta koko maa- ja metsätalousvaliokunnalle: jälleen kerran erittäin tasokas mietintö.

Halusin itsekin kiinnittää kolmeen tai ehkä neljään asiaan huomiota tässä mietinnössä. Huomaan, että minulla on täsmälleen sama puheenkirjoittaja kuin kahdella edellisellä puhujalla. Eli äärettömän tärkeää on se, että tästä esityksestä ei saa aiheutua viljelijöille uusia kustannuksia aiheuttavia velvoitteita, ja tämä on myös tavattoman tärkeää, että valiokunnan mielestä tämä säännösten monimutkaisuus ja vaikeaselkoisuus on huomioitava. Eli jatkotoimenpiteenä tulee ensisijaisesti olla pelkkä ohjaus oikeaan menettelyyn. Erittäin tärkeitä linjauksia, ikään kuin järkeä näitten järjettömyyksien keskellä. Eli ei uusia kustan-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

nuksia, ohjaus oikeaan menettelyyn, ei sanktioita. Ja tämä, että alle 100 euron virhettä ei takaisin peritä — erinomainen linjaus.

Neljäs asia, johon kiinnitän huomiota: Tässä esityksessä lakia ehdotetaan muutettavaksi lisäksi siten, että ely-keskuksen myöntämiin tukiin liittyviä tehtäviä voitaisiin keskittää jonkin keskuksen tai joidenkin keskusten tehtäväksi. Meillä on nyt etenemässä erittäin suuri aluehallinnon uudistus 18 maakuntaan tai itsehallintoalueeseen. Ehkä jossakin vaiheessa pitää ruveta ministeriöittenkin huomioimaan se, että tämä muutos on todella tulossa. Näitä tehtäviä eri ely-keskusten osalta ja niitten tehtävien yhdistämistä on syytä hiukan ruveta harkitsemaan tulevan muutoksen pohjalta.

1.39 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! Yhdyn täällä salissa esitettyihin kiitoksiin selkeästä mietinnöstä, maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnöstä. Kiinnitän huomiota erityisesti kolmeen kohtaan:

Kiinnitän huomiota valiokunnan kantaan siitä, että kasvinsuojeluaineiden täydentävien ehtojen valvonnan ohjaus- ja valvontatehtävän siirtämisellä Elintarviketurvallisuusvirastolta Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon ei saa olla vaikutuksia valvontatapahtumaan maatilalla tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tarkastajan paikan päällä tekemiin tarkastuksiin muutoinkaan taikka tarkastusmaksujen tasoihin. Esityksestä ei siis saa aiheutua viljelijöille uusia kustannuksia aiheuttavia velvoitteita. Tämä on erittäin merkittävä linjaus tämän asian yhteydessä, ja se on äärimmäisen hienoa, että se täällä valiokunnan yksimielisessä mietinnössä on.

Toinen erittäin tärkeä näkökanta on valiokunnan havainto siitä, että jatkotoimenpiteissä otetaan huomioon säännösten monimutkaisuus ja vaikeaselkoisuus, ja ensisijaisesti pitää olla ohjaus oikeaan menettelyyn jatkotoimenpiteenä.

Viimeisenä on se, että tämän esityksen yhteydessä päästäisiin vihdoin eroon näiden alle 100 euron tukien takaisinperintöjen suorittamisesta. Tätä on valiokunta monessa yhteydessä jo vuosien ajan yrittänyt saada toteutumaan ja pontevasti edennyt sillä tiellä. Se ei ole erinäisistä syistä kuitenkaan tähän mennessä onnistunut, ja nyt olisi erittäin tärkeää ja on erittäin hienoa, että se tämän mietinnön mukaisesti tulevaisuudessa tulee toteutumaan.

1.41 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa rouva puhemies! Aivan kuten muutkin, edelliset puhujat, itsekin tervehdin ilolla tätä mietintöä, ja toivon, että kaikki salissa olevat tiedostavat ja se on myös yleisessä tietoisuudessa, että maatalous on nyt Suomessa sellaisessa kriisissä ja sen kannattavuus on niin heikentynyt, että mitään lisäkuormaa tämä ala ei kestä. On siis äärettömän tärkeää, että hallitus on reagoinut tähän tilanteeseen kansallisilla tukitoimilla, ja tämäkin lakiesitys osaltaan liittyy tähän samaan kokonaisuuteen, sillä se tulee keventämään viljelijöihin kohdistuvaa byrokratiaa ennen kaikkea siten, että luovutaan tästä alle 100 euron tukien takaisinperinnästä.

Tässä vaiheessa iltaa lienee sopivaa jo todeta, että normitalkoot ovat pyörähtäneet käyntiin ja ne ovat varsin iloinen asia ja nyt tässä tapauksessa se ilo kohdentuu tuonne viljelijöihin.

1.42 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Edelliseen voin jatkaa, että byrokratian purku on todellakin meillä kovasti työn alla hallituspuolueitten asioissa. Olen itse osallistunut maatalouspuolen byrokratian purkuun, työryhmän toimintaan, ja täytyy sanoa, että

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

sillä puolella työ on todella vaikeaa ja hankalaa. Haluttaisiin saada tuloksia aikaiseksi, mutta tilanne on hankala.

Itse tähän asiaan. Tuomioistuimessa tuomarinohjeena on, että ihminen on syytön, jos ei syylliseksi todeta, mutta me maanviljelijät saamme hyvin usein kokea sillä tavalla, että maanviljelijä on syyllinen, jollei häntä vahingossa syyttömäksi todeta. Muutama vuosi takaperin oli tilallamme valvonta, ja siinä kävi semmoinen homma, että minulla oli jäänyt ottamatta yhdeltä peltolohkolta väärinkäsityksen, tietämättömyyteni, vuoksi maanäyte. Se oli iso moka, siitä tuli iso moka, sillä se teetti töitä monta päivää: monena päivänä minä jouduin selittämään asiaa, siinä virkamiehet elystä lähettivät minulle monet paperit, oli valtava paperishow, joka maksoi varmasti hyvinkin paljon. Siitä tuli meille sanktio, 27 euroa muistaakseni. Mutta kuinka paljon maksoi sitten ely-keskukselle, valtiolle, tämän asian hoitaminen? Kuinka paljon vei meiltä voimia ja energiaa näitten asioiden hoitaminen?

Kiitos valiokunnalle tästä tekemästänne työstä. Meillä on todella paljon tämän asian kanssa vielä tehtävissä, mutta tämä on selvästi askel eteenpäin. Haluan ainakin viedä asioita oikeaan suuntaan.

1.44 Reijo Hongisto ps: Arvoisa rouva puhemies! Mietinnössään maa- ja metsätalousvaliokunta tuo selkeästi esille kantansa muun muassa tukien takaisinperintään. Voimassa olevan toimeenpanolain 31 §:n 2 momentin mukaan väärin perustein maksetun tuen takaisinperinnästä voidaan luopua, jos takaisin perittävä määrä on alle 100 euroa ilman korkoja tuensaaajaa ja myönnettyä yksittäistä tukea kohden.

Valiokunta kävi pitkän keskustelun sanoista "voidaan luopua" ja päätyi siihen, että ilmaisuus on epätarkka ja tulkinnanvarainen. Tämän takia valiokunta haluaa täsmentää ilmaisua ja ehdottaa lakia muutettavaksi niin, että sanat "takaisinperinnästä voidaan luopua" korvattaisiin sanoilla "takaisinperinnästä luovuttaisiin pääsääntöisesti" aina niissä tapauksissa, joissa alkuperäinen takaisin perittävä määrä on alle 100 euroa ilman korkoja tuensaaajaa ja myönnettyä tukea kohden. Viljelijöiltä tulee jatkuvasti palautetta, että heiltä peritään takaisin 10, 20 euron maksuja. Jokainen ymmärtää, että tällainen laskun käsitteleminen ja lähettäminen viljelijälle maksaa yhteiskunnalle enemmän kuin laskun summa on, joten ei liene järkevää lähetellä tuollaisia laskuja viljelijöille ja maatalousyrittäjille.

On erinomaisen tärkeää, että lakiin kirjataan valiokunnan mietinnön mukaisesti lausuma, että takaisinperinnästä luovutaan pääsääntöisesti aina niissä tapauksissa, joissa perittävä summa on enintään 100 euroa. Näin takaisinperintää harkitsevan viranhaltijan ei tarvitse pohdiskella, mitä tekee esimerkiksi 65 euron suuruisella väärin perustein maksetulla tukisummalla. Selvä ja selkeä raja, 100 euroa, on jokaiselle helpompi ymmärtää. Tämä on erittäin hyvä uudistus valmisteilla olevaan lakiin.

1.46 Satu Taavitsainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Hongiston innoittamana tässä nyt toivon, että tällaista samanlaista normien purkua ja takaisinperinnän kohtuullistamista tapahtuisi muun muassa toimeentulotuen osalta, jossa on hyvin pienistä euroista aina kyse näitten tukien myöntämisessä tai silloin, jos on väärin perustein myönnetty tai näin, eli tällaiset 100 euron kohtuullistamiset olisivat myös siellä suunnalla erittäin oikeudenmukaisia.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 41/2015 vp sisältyvien 1.-3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maatalousyrittäjien lomituspäalvelulain ja turkistuuottajien lomituspäalveluista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 112/2015 vp

Valiokunnan mietintö StVM 15/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjäestyksen 17. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 15/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

1.47 Hannakaisa Heikkinen kesk (esityspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämän vuorokauden puolella kellon ollessa kohta kaksi aamuyöllä ilokseni totean, että voimme jatkaa yksimielisten mietintöjen sarjaa. Esittelen seuraavaksi sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön hallituksen esityksestä laiksi maatalousyrittäjien lomituspäalvelulain ja turkistuuottajien lomituspäalveluista annetun lain muuttamisesta. Tähän mietintöön liittyy kolme lausumaehdotusta ja joitakin pykälätarkennuksia ja -lisäyksiä.

Tällä hallituksen esityksellä on kaksi päätavoitetta. Ensinnäkin maatalousyrittäjien lomituspäalvelulakiin ja turkistuuottajien lomituspäalveluista annettuun lakiin ehdotetaan tässä tehtäväksi sellaiset muutokset, joilla järjestelmät saadaan sopusointuun Euroopan komission antamien maa- ja metsätaloudenalan ja maaseutualueiden valtiontukea koskevien suuntaviivojen kanssa. Toiseksi hallitusohjelmassa on edellytetty, että lomituspäalvelujen kustannuksista säästetään 20 miljoonaa euroa vuonna 2016.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää myönteisenä, että esityksessä ehdotetut säästötoimenpiteet ovat lausunnolla ollutta hallituksen esitysluonnosta huomattavasti maltillisempia, koska hyvin toimivat lomituspäalvelut ovat tärkeitä maatalousyrittäjien ja turkistuuottajien työhyvinvoinnin, työssäjaksamisen ja työurien pidentämisen sekä työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisen kannalta. Säästöjen aikaansaamiseksi lomituspäalveluihin oikeutettujen maatalousyrittäjien joukkoa rajataan, lomituksen saamisen edellytyksiä ja sijaisapuoikeutta rajoitetaan sekä yrittäjien omavastuuta sijaisavun kustannuksista lisätään. Lomituspäalvelut kohdennetaan vain kotieläintuotantoa harjoittaville maatalousyrittäjille, ja näin ollen kasvinviljelijöillä ei jatkossa enää ole oikeutta lomituspäalveluihin eikä sijaisapuun.

Arvoisa rouva puhemies! Jatkossa paikallisyksikön järjestämää lomitusta on haettava kirjallisesti. Vuosilomahakemuksessa on myös ilmoitettava aiotut vuosiloman ajankohdat. Maksullista lomittaja-apua haetaan yhtä aikaa tuon vuosilomahakemuksen yhteydessä. Lähtökohtaisesti lomituksen järjestäminen on sitä taloudellisempaa, mitä aiemmin lomitussajankohdat ovat järjestäjän tiedossa. Valiokunta pitää tavoitetta vuosilomien ilmoittamisesta paikallisyksiköille mahdollisimman varhain kustannusten säästön kannalta perusteltuna, mutta sosiaali- ja terveysvaliokunta katsoo kuitenkin, että käytännön tilanteissa voi olla kohtuutonta, jos loma-aikoja ei voisi myöhemmin muuttaa. Valiokunta katsoo, että on

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

perusteltua säilyttää laissa säännös, joka mahdollistaa hakemuksen täydentämisen tai muuttamisen vielä hakuajan päätyttyä.

Esityksen mukaan sijaisapua koskeva hakemus on tarkoitettu tehtäväksi kirjallisesti ennen jokaisen sijaisavun alkamista. Tarkoitus on, että kirjallista hakemusta voidaan osittain täydentää suullisesti. Tämä voi olla tarpeen muun muassa silloin, kun samalla perusteella myönnettyä sijaisapua on tarpeen jatkaa. Mikäli maatalousyrittäjä on itse estynyt hakemuksen tekemisestä esimerkiksi äkillisissä sairaustapauksissa, sen voi tehdä hänen puolestaan hänen valtuuttamansa muu taho. Vaatimus tästä kirjallisesta hakemuksesta perustuu EU:n valtiontuen suuntaviivoihin. Sosiaali- ja terveysvaliokunta katsoo tässä mietinnössään maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunnon tavoin, että säännöstä sovellettaessa kirjallisena hakemuksena voidaan pitää paperisen lomakkeen lisäksi esimerkiksi myös tekstiviestiä tai sähköpostia. Tällainen vastaava järjestelmä on ollut käytössä poronhoitajien sijaisavun hakemisessa, ja tuo järjestelmä on toiminut hyvin.

Arvoisa rouva puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta on kiinnittänyt huomiota tarpeeseen kehittää lomittajien työsuhteen ehtoja ja työskentelyolosuhteita niin, että alan houkuttelevuus ja lomittajien saatavuus voitaisiin turvata. Erityisesti lomittajan työn osa-aikaisuutta tulisi pystyä vähentämään. Sosiaali- ja terveysvaliokunta yhtyy maa- ja metsätalousvaliokunnan vaatimukseen, että lomitusjärjestelmää uudistettaessa tulee selvittää mahdollisuudet siirtyä maatalouslomituksessa kokoaikaisiin työsuhteisiin.

Edelleen valiokuntakäsittelyssä on tuotu esiin, että lomittajien työsuojelussa on merkittäviä puutteita, ja sen takia valiokunta pitää tärkeänä, että työsuojelun valvontaan liittyvät toimivaltakysymykset pikaisesti selvitetään ja lomittajien työturvallisuutta ja sen valvomista koskevat säännökset saatetaan työsuojelulainsäädännön edellyttämälle tasolle. Tästä asiasta valiokunta ehdottaa lausumaa.

Sitten muita huomioita.

Esityksen valiokuntakäsittelyssä tuli esiin lomituspalveluihin liittyviä muita uudistus- tarpeita, joihin myös maa- ja metsätalousvaliokunta otti lausunnossaan kantaa. Esityksen mukaan itse järjestetyssä lomituksessa lomittajana ei voi toimia perheenjäsen edes silloin, jos hänet on merkitty ennakkoperintärekisteriin. Paikallisyksikön järjestämässä lomituksessa ei kuitenkaan tällaista vastaavaa rajoitusta ole, elikkä paikallisyksikkö voi lähettää heidän palkkalistoillaan olevan lomittajan perheenjäsenen tilalle. Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että perheenjäsentä koskeva rajoitus tulee suoraan EU:n valtiontuen suuntaviivojen vaatimuksista, eikä tästä syystä esitä rajoituksen poistamista.

Esitykseen sisältyy säännösehdotus, jonka mukaan maatalousyrittäjältä peritään paikallisyksikön järjestämästä varallaolosta maksua 5 euroa tunnilta. Varallaolosta ei ole säännöksiä nykyisessä laissa. Varallaoloa on kuitenkin käytännössä järjestetty, mutta käytännöt eri puolilla Suomea ovat vaihdelleet. Käytäntöjen yhdenmukaistamiseksi ja maatalousyrittäjien yhdenmukaisen kohtelun turvaamiseksi lomituspalveluun on katsottu tarpeelliseksi lisätä säännökset automaation valvontaan annettavasta varallaolosta ja siitä perittävästä maksusta. Valiokunta pitää tarpeellisena, että varallaolon maksullisuuden vaikutuksia lomitukseen käyttöön ja käytänteisiin seurataan ja asiaa tarkastellaan lomituksen kokonaisuudistuksen yhteydessä. Tästä on valiokunnan toinen lausuma.

Edelleen maa- ja metsätalousvaliokunta toi lausunnossaan esiin tarpeen nostaa tuetun maksullisen lomituksen tuntimäärää nykyisestä 120 tunnista 200 tuntiin vuodessa. Sosiaali- ja terveysvaliokunta katsoo, että tuetun maksullisen lomituksen enimmäistuntimäärän riittävyyttä ja rajauksen vaikutuksia maatalousyrittäjien jaksamiseen on tarpeen seurata ja

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

tuon tuntimäärän muutostarpeita tulee tarkastella kokonaisuudistuksen yhteydessä. Valiokunta ehdottaa tästä kolmatta lausumaa.

Vielä, arvoisa puhemies, kerron 8 §:ään tehdyn lisäyksen. Valiokunta ehdottaa pykälän 3 momenttiin lisättäväksi säännöksen siitä, että paikallisyksikön järjestämässä lomituksessa on mahdollisuus pidentää lomituspäivän kestoä eläinsuojelullisesta tai lomittajan työstä suoriutumiseen liittyvästä syystä. Käytännössä vuosiloma- tai sijaisapulomituksen aikana voi tulla esiin ennalta arvaamattomia tehtäviä tai olosuhteita, jotka on hoidettava, vaikka ennalta määrätty tai tarkistettu lomituspäivän kesto ylittyisi. Myös paikallisyksikön lomittajan henkilökohtaiset ominaisuudet voivat osaltaan aiheuttaa tarvetta lomituspäivän keston ylittämiseen.

Arvoisa puhemies! Tässä tämä mietintö, ja toistan ilokseni, että mietintö on yksimielinen.

1.57 Pertti Hakanen kesk: Rouva puhemies! Valiokunnan varapuheenjohtaja ansiokkaasti esitteli sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön lomituspäivälain muutoksista, ja kuten tiedämme hyvin, niin nyt on kyse viljelijöiden ja turkiseläintuottajien sosiaaliturvasta ja tämä on äärimmäisen tärkeä asia tänäkin päivänä ja myöskin jatkoa ajatellen. Kun mietitään, kuinka vanha laki meillä on voimassa tällä hetkellä, niin tämän tarkastelu on vähintäänkin nyt ollut tarpeellista.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunto on otettu hyvin huomioon mietintöä tehdessä. Siellä on tullut hyvät perustelut asioista, joita ei ole viety loppuun asti. Yhden asian kuitenkin haluan tässä vielä tuoda esille, joka mietinnössä on perusteluitta jäänyt: tämän tilapäisesti alle kuuden eläinyksikön tilan lomitukseen järjestämisen tai jopa sitten sellaisen tilanteen, jossa on tilalla tuotantotauko, kuten esimerkiksi broilerintuottajilla, jolloin on myös kuitenkin välittömiä kotieläintöitä tehtävä. Nämä ovat tyypillisiä ja erityyppisiä juuri nimenomaan täällä siipikarjapuolella, ja olisi ollut tarpeellista tässä kohtaa tasavertaisuuden vuoksi niitä tuoda myöskin esille, niin että myöskin tämä tuotantosuunta olisi huomioitu. Mutta tämä, samoin kuin tämä 120 tunnin nosto 200 tuntiin, tulee seurattua tässä kokonaisuudistuksen jatkotyöskentelyssä, ja toivon, että myöskin sosiaali- ja terveysvaliokunta ottaa jatkossa tämän tuotantotauon ja alle kuuden eläinyksikön tilapäisen aleneman huomioon.

Kokonaisuudessaan tämä mietintö antaa tulevaisuuden sosiaaliturvan myöskin kotieläintuottajille ja tuo sitä tarpeellista jaksamista, mitä myöskin viljelijän ammatissa tarvitaan.

1.59 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! Olen tyytyväinen siitä, että sosiaali- ja terveysvaliokunta otti erittäin hyvin huomioon maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunnon. Oikeastaan kaksi syytä oli, milloin siitä poikettiin: joko niin, että sieltä budjetista ei sitten rahaa löytynyt, tai sitten siellä oli tämä EU:n vaatimus takana. Näin ollen esimerkiksi meidän esityksemme siitä, että itse järjestetyssä lomituksessa lomittajana voisi toimia perheenjäsen silloin kun hän on ennakoperintärekisterissä, valitettavasti ei nyt sitten mennyt läpi eikä myöskään tämä maksullisen tuetun lomitukseen nosto. Mutta kaiken kaikkiaan siitä, mitä muutoksia tässä syksyn aikana tälle lomitustilalle tapahtui, meidän on kaikista eniten syytä olla kiitollisia. Nimittäin oli huolena jo välillä, että koko se 20 miljoonan leikkaus kohdistuisi siten uutena, että viljelijämäärän vähenemistä ei otettaisi huomioon, vaikka se on todellinen säästö. Mutta on todella tärkeää, että nämä pahimmat säästövaateet nyt

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

sitten peruuntuivat, ja vaikka niitä kiristysä valitettavasti maatalouslomitukseen tulee, niin tämän lainsäädännön kanssa nyt sitten voidaan elää. Esimerkiksi kasvinviljelytiloilla ja pienillä kotieläintiloilla tämä oli kyllä dramaattinen, valitettava muutos.

2.01 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! Hyvät kollegat! Koska kello on kaksi yöllä, niin puhun lyhyesti tästä erittäin tärkeästä aiheesta, lomituksesta, joka on keskeinen tekijä viljelijöiden työssäjaksamisessa ja myös eläinten hyvinvoinnin turvaamisessa.

Tällä kyseisellä esityksellä on kaksi päätavoitetta: järjestelmän saattaminen EU:n vaatimusten mukaiseksi sekä 20 miljoonan euron säästöjen aikaansaaminen. Muutosten tekeminen mietinnössä linjatuilla tavoilla tulee täyttämään nämä molemmat pääehdot tavalla, joka on sekä palveluiden käyttäjien että niiden tuottajien kannalta parempi kuin se ensimmäinen, lausuntokierroksellakin jo ollut esitys.

Säästöjen aikaansaamiseksi lomituspalveluihin oikeutettujen maatalousyrittäjien joukkoja joudutaan ikävä kyllä rajaamaan, lomituksen saamisen edellytyksiä ja sijaisapuokeutta joudutaan rajoittamaan sekä omavastuuta sijaisavun kustannuksista joudutaan lisäämään. Tässä valtiontaloudellisessa tilanteessa säästöjä joudutaan tekemään, mutta on hyvä, että tässä yhteydessä huomioidaan kotieläintalouden rakennekehityksen eli käytännössä siis kotieläintilojen vähenemisestä syntyvät säästöt. Niillä ja hallinnon keventämisellä tullaan saavuttamaan valtaosa tuosta 20 miljoonan euron säästötavoitteesta. Pidän hyvänä, että mietinnössä on väljennetty ja mahdollistettu lomitusaikojen ja sijaisavun hakemusmenettelyä sekä annettu mahdollisuus suunniteltujen loma-aikojen muutoksiin vielä hakuajan päätyttyä. Tämä on äärettömän tärkeä asia. Tuskin kukaan voi suunnitella päivälleen elämänsä, saatikka tilanpitoansa, vuodeksi eteenpäin. On hyvä, että varallaolon maksullisuuden vaikutuksia arvioidaan mahdollisimman tiukasti, ja jos tarvetta ilmenee, tehdään niihin muutoksia.

Valitettavaa on, että mietinnön mukaan kasviviljelijöiden oikeus maksulliseen sijaisapuun loppuu ja että siipikarjatilojen oikeutta lomituspalveluiden käyttöön tuotantotaukojen aikana (Puhemies koputtaa) ei ole kirjattu mietintöön.

2.03 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Hyviä puheenvuoroja, ja täytyy yhtyä niihin kiitoksiin, että valiokunta mietinnössään on ottanut maa- ja metsätalousvaliokunnan huolet ja kirjannut ne tänne oman lausumaehdotuksensa sisälle. Yhtenä asiana nimenomaan on se, mitä tässä jatkossa seuraa, kun tämä valtionapujärjestely on sitten EU:n kannalta tullut kriittiseen tarkasteluun ja nyt on tarvinnut tehdä niitä toimia, joilla sitten uudistetaan tätä meidän omaa lainsäädäntöä niin, että se on EU-lainsäädännön kanssa sopu-
soinnussa.

On tärkeätä, että mietintöä tehnyt valiokunta on ottanut huomioon maa- ja metsätalousvaliokunnan lausuman, jossa on nämä työturvallisuuteen liittyvät seikat nostettu lausumaehdotukseen hyvin esille, ja tänne sisään kirjoitettuun tekstiin on saatu kuitenkin se tosiasiassa, että tämän osa-aikaisuuden osalta tullaan pohtimaan sitä, saadaanko tälle alalle yleensä vielä toimijoita. Ja täytyy nyt muistuttaa vielä tässäkin, vaikka se jääkin vain ehkä sitten puheen tasolle: tämä muuttaa kokonaisuudessaan tätä koko järjestelmää, kun nämä kuntatyöntekijät eivät enää välttämättä ole niitä palveluntarjoajia tälle markkinalle, koska hankintalaki kuitenkin edellyttää, että kunta ei voi yli 10:tä prosenttia omasta palvelutuotannostaan tarjota yksityiselle puolelle, ja tämä tekee tästä hankalan. Näen erityisen tärkeänä, että kun tätä kokonaisuudistusta sitten tehdään ja sitä tarkastellaan, niin siinä kohdin huo-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

mioidaan tämän työntekijäkunnan asema tässä muutoksessa, mihinkä se johtaa, ja se, että toimintaedellytykset kuitenkin tällä sektorilla edelleen toimivat.

2.05 Timo V. Korhonen kesk: Arvoisa puhemies! Vaikka kello on kaksi yöllä, niin tänäkin aikaan tämä lakiesitys on viljelijöitten kannalta äärettömän tärkeä. Tässäkin on syytä iloita siitä, että tämä lomituspäalvelulaki kaiken kaikkiaan parantui tämän prosessin aikana merkittävästi siitä, mitä tämä esitysluonnos aikoinaan oli, ja täytyy tietysti antaa kiitos tälle eduskuntakäsittelylle, mutta myös erittäin suuri kiitos ministeri Rehulalle, että hänellä oli valmius viedä tätä lakiesitystä koko ajan myönteisempään ja myönteisempään suuntaan ja kuulla kentän näkemyksiä.

Muutama kommentti tämän mietinnön pohjalta.

Ensinnäkin on erittäin myönteistä, että vuosiloman aikainen lomitus säilyy maksuttomana ja sitä saa jatkossakin 26 päivää kalenterivuodessa.

Toinen huomio: Lomituspalvelut kohdennetaan vain kotieläintuotantoa harjoittaville maatalousyrittäjille. Kasvinviljelijöillä ei jatkossa enää ole oikeutta lomituspalveluihin eikä sijaisapuun. Tämä on huononnus. Tämä on ongelma, etenkin työvaltaisille erikoiskasviviljelytiloille sijaisapu olisi tarpeen esimerkiksi perhevapaisiin ja työkyvyttömyystilanteisiin.

Heikennys on myös se, että lomituspalvelun saannin edellytyksenä olevaa kotieläinryksikköjen vähimmäismäärää ehdotetaan nostettavaksi nykyisestä neljästä kotieläinryksiköstä kuuteen kotieläinryksikköön. Tämä kohtelee tiettyjä tuotantosuuntia väärin. Tämä on selkeä huononnus erityisesti sijaisaputarpeen hetkellä. Siksi tämä valiokunnan kanta tässä mietinnössä, että valiokunta pitää tarpeellisenä, että rajausten vaikutuksia maatalousyrittäjien hyvinvointiin ja työssäjaksamiseen seurataan ja mahdollisiin epäkohtiin palataan kokonaisuudistuksen yhteydessä, pitää ottaa vakavasti ja todella myös reagoida, jos tässä selkeästi nähdään, että seuraukset ovat huonot.

Oli myönteistä, että rakennekehitys huomioidaan ja tosiasiallisesti vain noin 4 miljoonan euron vaikutukset sitten haetaan lakimuutosten kautta.

Sitten tämä lomituspalvelujen hakeminen: Jatkossa paikallisen yksikön järjestämää lomitusta on haettava kirjallisesti. No, tätä on ehkä syytä Melassa tai asetuksella miettiä. Vuosilomahakemuksessa on myös ilmoitettava aiottu vuosiloman ajankohdat. Ymmärrän tämän esityksen hallinnon näkökulmasta. Se on kohtuuton viljelijöitten näkökulmasta, ja onkin tavattoman hieno asia, että valiokunta katsoo, että käytännön tilanteissa voi olla kohtuutonta, jos loma-aikoja ei voisi myöhemmin muuttaa, eli valiokunta katsoo, että on perusteltua säilyttää laissa säännös, joka mahdollistaa hakemuksen täydentämisen tai muuttamisen vielä hakuajan päätyttyä. Erinomainen asia. Toki tätäkin on ehkä syytä täsmentää joko asetuksella tai Melan ohjeella, esimerkiksi sitä, milloin viimeistään muutos on tehtävä ja niin edelleen.

Lomittajien saatavuus: Ala tarvitsee koko ajan ammattitaitoisia lomittajia. On hieno asia, että valiokunta painottaa sitä, että tilojen koneellistuminen ja automatisointi edellyttäisivät nykyistä enemmän myös panostamista lomittajien ammattitaidon ja osaamisen vahvistamiseen työnohjauksella ja täydennyskoulutuksella. Tähän on syytä panostaa.

Sitten ehkä viides asia, tämä maksullinen lomittaja-apu: 16 b §:n mukaan maksullista lomitusta voidaan antaa enintään 120 tuntia. Kun sijaisapuperusteita poistuu valtiontuen suuntaviivojen vuoksi, niin olisi ollut ehdottoman tärkeää, että valiokunta todella olisi läh-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

tenyt liikkeelle siitä, että maksullista lomittaja-apua pystyttäisiin vuosittain antamaan se 200 tuntia, jonka ymmärtääkseni maa- ja metsätalousvaliokunta oli esittänyt.

Sitten, puhemies, ihan nopeasti viimeinen, kenttähuomio. Havahduin 8 c §:ään kentän palautteen myötä, eli nämä valvontakäynnit. Mitä valvontakäynti kaiken kaikkiaan tarkoittaa? Ehkä Melan on siihen syytä (Puhemies koputtaa) kiinnittää ohjeessaan huomiota.

2.10 Jari Leppä kesk: Herra puhemies! On erittäin tärkeä ja hyvä, että säästöpainesta ja valtiontukisuuntaviivojen muutoksesta johtuvien uudistusten ja muutosten jälkeen, joita ministeriö esitti ja sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta teki, kuitenkin mahdollistetaan edelleen toimiva lomitusjärjestelmä. Lomaoikeudet eli kotieläintilat ovat 24/7 kiinni siinä omassa toiminnassaan, ja on täysin oikein ja täysin kohtuullista, että heille tarjotaan edes nämä työstä vapautumisen ja irrottautumisen mahdollisuudet, joita nyt tarjotaan. Se on erittäin tärkeää jaksamisen näkökulmasta, ja samalla se on merkittävä työllistymisen ja työllistämisen mahdollisuus, jota lomittajat tuovat tullessaan. Siksi on oleellisen tärkeää — ja kiitoksen sana sanottava sekä valiokunnalle että ministerille siitä — että kaikista näistä muutospaineista huolimatta toimiva järjestelmä meille edelleenkin jää.

Tuo vaatimus 20 miljoonan säästöstä toteutuu varmasti, ja ennustan, että se rakenneuudistus, joka tällä hetkellä kotieläintuotannossa ja tiloilla Suomessa on menossa, tuo tullessaan vielä huomattavasti tätäkin suuremmat säästöt. Se selviää tietysti ensi vuoden aikana, mutta kaikki merkit tähän vahvasti viittaavat. Siksi on tärkeää myös huolehtia siitä, että kun lähdetään uudelleen arvioimaan ja uudistamaan lomituslakia maatalouden teknistymisen myötä, automatiikan, robotiikan lisääntymisen myötä, tämä otetaan myöskin vahvasti huomioon. Täällä on tuotu hyvin esille lomittajien ammattitaidosta huolehtiminen, joka on myöskin äärimmäisen tärkeä asia, että meillä on tarjota sitten näille tiloille osaavaa väkeä.

Puhemies! Pari huomiota näihin yksityiskohtiin.

On merkityksellistä, että lomahakemuksia pystytään täydentämään joustavalla tavalla. Sen täytyy olla mahdollista. Niin paljon ennakoimattomia asioita myöskin tällä toimialalla tapahtuu, että se ei saa olla liian jäykkää. Samoin myös tässä on syytä huomioida se, että hallinnollinen taakka ei saa lisääntyä. Se ei saa lisääntyä. Sekä ministeriön että Melan on huolehdittava siitä, että ne toimintamallit, joita otetaan nyt uudistuksen jälkeen käyttöön, ovat senkaltaisia, että tarpeetonta byrokratiaa ja hallintoa ei tähän tule. Otan yhden esimerkin, itse järjestetyn lomituksen ennakkoilmoitukset. Voidaan kysyä, mihin niitä tarvitaan ja kuka niitä tarvitsee. Tämän tyyppisiä asioita on siellä hyvä edelleenkin käydä lävitse, ettei näin tapahdu.

Sitten, puhemies, viimeinen havainto liittyy siihen, mikä on jo keskustelussa esille tullutkin, eli siihen, että osaan tuotantosuuntia kuuluvat tuotantotauot, ja ne ovat esimerkiksi broilerituotannossa. Ei voi olla niin, että tuotantotauko aiheuttaa sen, että lomaoikeudet jotenkin siitä heikkenevät ja vähenevät, kun niitä eläinyksiköitä kuitenkin on riittävästi näillä tiloilla olemassa. Siksi eri tuotantosuuntien erilaiset toimintamallit pitää ottaa huomioon myöskin tuotantotaukojen osalta, ettei tule sellaisia menetyksiä, mitä lomalaki ei tarkoita.

2.15 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Tulen kaupungista, joka hoitaa lomituspalvelut koko lähiseudulle, ja olemme kaupunkina lausuneet tästä asiasta, ja meidän näkökulmamme oli se, että on tärkeää jatkossakin säilyttää tämä paikallistuntemus. Nostan

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

myöskin esille sen ajatuksen, että jatkokehittelyssä mieltäisimme sitä, voisiko lomituspalvelu olla osa itsehallintoalueen palveluja, sillä tälläkin hetkellä valtio rahoittaa lomituksen ja se on ylikunnallista palvelua. Esimerkiksi meillä Mikkelin kaupungin ympärillä olevat kaupungit ovat mukana tässä — eli Mikkeli, Pieksämäki, Hirvensalmi, Kangasniemi, Mäntyharju, Puumala — eli Mikkeli hoitaa kaikille näille, ja se on noin 100 työntekijää ja noin 1 400 tilaa. Ja tämä jos mikä on semmoinen, mikä aivan hyvin voitaisiin hoitaa sitten itsehallintoalueelta.

2.16 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Olemme tämän yön aikana keskustelleet hyvin paljon työntekijöitten jaksamisesta, lähinnä kun keskusteltiin vuorottelupaalainsäädännön uudistuksesta. Siinä tuli arvostelua hyvinkin paljon siitä, miksi aletaan leikkaamaan, miksi heikennetään työntekijöitten jaksamisasiaa. Jos me olisimme nyt oppositiossa, voitte vain kuvitella, kuinka paljon me tätä asiaa arvostelisimme ja toisimme esille sen, miten tämmöisiä leikkauksia voidaan tehdä, miten voidaan heikentää työntekijöitten, viljelijöitten, asemaa näin paljon. Tämä kertoo hyvin sen, kuinka me olemme joutuneet kovaan tilanteeseen hallituspuolueena. Me kannamme vastuun hyvin laajasti koko yhteiskunnan asioista. Me olemme omiltamme leikkaamassa aika paljon. Mutta tämä on meidän yhteinen työemme — meidän on todella tehtävä tämä asia nytten. (Välihuutoja)

Mitä tästä lomituslaista muuten: Lähtötilannehan näytti todella pahalta. Viljelijäkentältä tuli hyvin pelokkaita lausuntoja asiasta. Onneksi tämä nyt saatiin kuitenkin suurin piirtein kohtuulliseksi, niin että tämän kanssa pärjätään. Erityistä heikkoutta tähän kyllä jäi: semmoinen asia, mikä meidän on vain nieltävä, on se, että kasvinviljelytyöt, muun muassa sijaisapuasioissa, jouduttiin jättämään tästä pois. Todella hankala ja vaikea asia. Itse toivon, että poromiesten sijaisapuasiasia pysyisi nykytilassa eikä siihen lakiin jouduttaisi koskemaan jatkossa.

Tässä valiokunnan mietinnössä tuli hyvin esille, kuinka vaikeaa on saada lomittajia, varsinkin kun työajat eivät ole kokoaikaisia. Ja niille, jotka eivät tätä asiaa tarkemmin tunne, tiedoksi se, että moni lomittaja menee aamulla aikaisin työhön, tekee 2—3 tuntia, menee illalla uudestaan töihin, on 2—3 tuntia, (Puhemies koputtaa) ja on tehnyt todellakin vain osa-aikaisen työpäivän. Mutta menemme tällä tässäkin eteenpäin.

2.18 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Pakko taas todeta, että ilmeisesti tämänkin yksimielisen mietinnön ja yksimielisen lausunnon syylliset löytyvät sieltä, että oppositio on ollut aktiivisesti tässä mukana. Kuulosti aivan sille että omilta otetaan. En tiedä sitten, millä nämä omat oikein rekisteröidään, mutta täytyy sanoa, että jos nyt kerran sitten täytyy arvostella — kun tuossa niitä mietinnön lausumaehdotuksia kehuin, että siellä on hyvin tätä jatkovalmistelua koitettu huomioida — niin kummeksun kovasti kuitenkin ministerin linjaa ja ehkäpä vielä valiokunnan mietinnössä sitä, että kasvinviljelijöitten sijaisapu on jätetty tästä pois. Se on käsittämätöntä, koska sillä alalla aktiivisesti toimivat ja erityisesti puutarhaviilijät ovat sen jatkuvan tavallaan sijaisavunkin tarpeessa juuri niissä tilanteissa, joita edustaja Korhonen omassa puheenvuorossaan toi esille.

Samalla tavalla ilman vaalipuheita on sanottava näin satakuntalaisena — missä alueella on paljon broilertuottajia — että on kyllä käsittämätöntä, että tämä ei mennyt ymmärrettyyn, että se tuotantotauko ei voi olla este sille, etteikö sille jaksolle voitaisi tätä lomaa laittaa. Siinä mielessä tässä on paljon korjattavaa ja vielä kehitettävää. Toivotaan, että kokonaisuuksissa toteutetaan se, että seurataan tämän toimivuutta, viljelijöitten jaksamis-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

ta, sitä, että alalla on lomittajia jatkossa, ja kokonaisuudistuksen yhteydessä näitä virheitä voidaan korjata.

2.20 Hanna Halmeenpää vihr: Arvoisa puhemies! Koska kello on niin paljon, puhun vain hyvin lyhyesti, koska olen puhunut tästä aiheesta jo asian käsittelyn ja budjettikeskustelun aikaisemmassa vaiheessa. Haluan todeta kuitenkin sen, että tämä todella on esitys, jota on kritisoitu niin hallituspuolueitten kuin opposition edustajienkin taholta, ja yhteydenottoja kentältä on tullut kaikille edustajille, ovat sitten omia tai vieraita. On myös tullut sellaisia yhteydenottoja, että tee nyt sinä edes jotain, kun omat eivät puolusta. (Naurua) Mutta valiokunnassa päädyttiin sellaiseen lausuntoesitykseen, jossa tehtiin kaikki voitava, ja mietintövaliokunta on tehnyt kuitenkin sellaisen esityksen, joka on huomattavasti parempi kuin alkuperäinen luonnos, joka meille valiokuntiin lausunnoille ja sitten mietintövaliokuntaan tuotiin. Siihen nähden katsoin, että tässä on oltava mieluummin yksimielisesti mukana, että saadaan edes kohtuullinen kompromissi aikaiseksi.

2.21 Timo V. Korhonen kesk: Arvoisa puhemies! Edustaja Taavitsainen täällä kyseli minusta aivan oikein, voisiko tämä maatalousyrittäjien lomituspäalvelutoiminta olla jatkossa näitten itsehallintoalueitten maakuntien toimintaa. Edustaja Myllykoski, minun täytyy sanoa, että oma näkemykseni kyllä on se, että kyllä voi ja kyllä voisi olla. Se on tietyllä tavalla sosiaali- ja terveydenhuoltosektorin toimialan toimintaa. Vaikka se on samalla myös elinkeinopolitiikkaa, niin tämä on mitä suurimmassa määrin myös viljelijöitten ja maatalousyrittäjien sosiaaliturvaa kaiken kaikkiaan. Kyllä tässä seisoessani ajattelisin hyvinkin herkästi, että tämä voisi olla osa maakuntien toimintaa, edustaja Myllykoski.

2.22 Hannakaisa Heikkinen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tämän mietinnön esittelleenä valiokunnan varapuheenjohtajana haluan vielä lopuksi kommentoida muutamia esille tulleita asioita.

Maa- ja metsätalousvaliokunta tosiaan tuossa lausunnossaan toivoi, että me pystyisimme sosiaali- ja terveysvaliokunnassa edellyttämään, että tuetun maksullisen lomituksen tuntimäärä pystyttäisiin nostamaan 120 tunnista 200 tuntiin. Kuitenkin kyseessä on säästölaki, ja kun pystyttiin löytämään hyvin luovia ratkaisuja, jotta tästä mietinnöstä ja tästä toivottavasti tulevasta laista tulee näinkin inhimillinen, niin edelleenkin haluan kiittää ministeri Rehulaa, että hän antoi mahdollisuuden ja hän omalta osaltaan teki kaiken voitavan, että tämä pystyy näinkin paljon kuitenkin kiitosta yli puoluerajojen ja tuolla kentällä saamaan. Se täytyy sanoa, että siinä edellisessä lausuntokierroksella olleessa hallituksen esityksessä muun muassa EU:n linjaukset asepalveluksesta on poistettu, omaisen kuolema- ja hautajaiskysymykset on tästä hallituksen esityksestä poistettu.

Mutta se täytyy myöskin todeta, että tämän hallituksen esityksen valiokunnan mietintökuulemisen aikana on tullut selväksi se, että Suomi ei ole kyllä EU:n suuntaan menneinä vuosina täysin tehnyt kaikkea voitavaa komission suuntaan, jotta näitä älyttömyyksiä liittyen maatalouslomituskuvioihin olisi voitu hoitaa. Muun muassa tämä vaatimus kirjallisesta hakemuksesta liittyen sijaisapuun perustuu EU:n suuntaviivoihin, ja tähän vaatimukseen Suomi ei ole hakenut komissiosta joustoa. (Puhemies koputtaa) Minä toivon, että tässä me petraamme tulevana vuosina.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 112/2015 vp sisältyvien 1.—2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle energiaverotusta koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

Hallituksen esitys HE 34/2015 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 11/2015 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 18. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

2.24 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! Tässä lakiehdotuksessa ja mietinnössä esitetään lämmitys-, voimalaitos- ja työkonepolttoaineiden hiilidioksidiveroa korotettavaksi. Tämäkin on lainsäädäntö, joka kirpaisee ihmisiä, kansalaisia, mutta se on hallitusohjelman linjauksen mukainen. Halusimme ohjata energiankäyttöä uusiutuvan energian suuntaan, ja tällä lailla on selkeä ohjausvaikutus. Siinä hiilidioksiditonnin arvo nostettaisiin nykyisestä 44 eurosta 54 euroon, mikä merkitsisi keskimäärin 14 prosentin suuruista korotusta kokonaisverotasoisiin. Sen sijaan tässä esityksessä ei chp-tuotannon hiilidioksidiveron puolitusta ole tehty, ja näin biokaasu ja biomassojen verottomuus säilyy tietenkin myöskin ennallaan. Mutta se hiilidioksidiverokysymys meillä pitäisi tämän hallituskauden edetessä nyt sitten viedä maaliin, sillä kun sitä kompensatiota kivihiilelle on — ei meinaa oikein ajatukseen kulkea tässä vaiheessa yötä (Naurua) — se kannustaa käyttämään fossiilisia polttoaineita. Mielestäni myöskin tämä asia pitäisi hallitusohjelman linjauksen mukaisesti viedä maaliin.

2.26 Jukka Gustafsson sd: Joo, aivan lyhyesti. Hallituksen esityksessä hiilidioksiditonnin hinta nousee 44 eurosta 54:ään vuoden 2016 alussa. Ensisijainen syy on fiskaalinen. Muutos lisäisi vuosittaisia verotuottoja 85 miljoonalla eurolla. Teollisuuden energiaverotukien kasvaessa nettovaikutus on noin 75 miljoonaa euroa vuodessa. Verotuottojen ja ympäristövaikutuksen haittapuolena on asumisen kustannusten kasvu. Öljylämmitteisen omakotitalon polttoainekustannukset nousisivat keskimäärin 75 euroa vuodessa ja kaukolämmitetyn omakotitalon 20 euroa vuodessa. Öljylämmitteisessä omakotitalossa yksin elävän eläkeläisen asumismenot nousevat jo yli 50 prosenttiin käytettävistä olevista tuloista. On syytä kantaa huolta esityksen vaikutuksista asumiskustannuksiin ja erityisesti pienituloisten eläkkeensaajien tilanteeseen. Hallitus on tekemässä monta kielteistä päätöstä, jotka osuvat nimenomaan eläkkeensaajiin, ja tätä suuntaa ei voi pitää oikeana. On perusteltua, että hallitus selvittää esityksensä tulonjakovaikutukset ja ottaa ne päätöksenteossa huomioon.

Teen vastalauseen 1 mukaisen lausumaehdotuksen. Se kuuluu näin: "Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa selvityksen esityksen tulonjakovaikutuksista ja erityisesti sen vaiku-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

tuksista pienituloisten eläkkeensaajien asumiskustannuksiin ja ryhtyy tarvittaviin toimiin epäkohtien ilmetessä."

2.28 Riitta Myller sd: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kannatan tuota edustaja Gustafssonin tekemää lausumaesitystä. On luonnollisesti tärkeitä, että me pääsemme fossiilisista polttoaineista eroon, mutta kyllä se pitää tehdä niin, että kaikkein pienituloisimmat henkilöt eivät siitä kärsi erityisesti tällaisessa tilanteessa, josta tässä on kysymys, ja sen vuoksi on tärkeitä, että nämä vaikutukset selvitetään.

2.29 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa puhemies! Lakiehdotuksessa esitetään tosiaankin hiilidioksidiveron korotusta ensi vuodelle ja sitten vuodelle 2017 kaivosten energiaverotukseen helpotuksia. Hiilidioksiditonnin hinta nousee 10 euroa tonnilta 54 euroon 44 eurosta. Suora fiskaalinen vaikutus on tosiaan se 75 miljoonaa, mutta kun sieltä otetaan ne kaivosten energiaverohelpotukset pois, 27 miljoonaa, niin vuodesta 2018 lähtien saa valtio 48 miljoonaa enemmän verotuloja tämän lakimuutoksen myötä.

Ennen kaikkea tämä koskee kivihiilen polttoa. Se koskee myös öljyn polttoa. Kyllähän se tukee näin ollen biomassan ja vähäpäästöisten lämmityspolttoaineiden käyttöä. Suhteellisesti se parantaa myös maakaasun ja turpeen kilpailuasetaama itse asiassa kivihiileen nähden. On toki totta, että öljylämmitteisille omakotitaloille tulee tästä vuosittain noin 75 euron lasku. Kivihiihellä tai maakaasulla tehty kaukolämpöverkon kautta tuleva kotitalon lämmitys kustantaa noin 20 euroa lisää, mutta sitten taas laajasti selvässä enemmistössä meidän kaukolämpöverkoistamme ei kyllä käytetä kivihiieltä polttoaineena. Siellähän tähän ei tule minkäänlaista lisäystä. Ennen kaikkea tämä tietenkin koskettaa niitä isoja kaupunkeja, jotka ovat kivihiihellä lämmittäneet, ja on toivon mukaan sinnekin nyt sitten kannustin siirtyä biopohjaisiin kotimaisiin energiamuotoihin lämmityspolttoaineina ja näin ollen luopua kivihiilen käytöstä.

2.30 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys tulee vaikuttamaan kansalaisten asumisen energiahintaan silloin, jos on öljylämmitys omakotitalossa tai jos ollaan kaukolämmityksessä ja kaukolämpö tuotetaan kivihiihellä tai maakaasulla. Vaikutukset ovat vuositasolla kuitenkin sillä tavalla alhaisia, että en näe, että mitään erityisiä selityksiä tässä tarvitsee tehdä. Se pitää huomata, että jos lämmitys perustuu puu- tai turvepohjaisiin polttoaineisiin kaukolämmityksessä, veronkorotukset eivät vaikuta asumismenoihin lainkaan, ja sitä kautta tällä myös tavoitellaan ohjausvaikutusta, jotta polttoainevalinnat olisivat tämäntyyppiset.

Toinen merkittävä asia tähän hallituksen esitykseen sisältyvänä on tämä kaivostoiminnan muuta teollisuutta ankaramman verotuksen palauttaminen samalle tasolle kuin muulla teollisuudella. Tämäkin on minusta järkevä asia, jotta turvaamme kaivostoiminnan kilpailukyvyn jatkossa.

2.32 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Gustafsson kiinnitti huomiota näiden asumiskustannusten nousuun, ja en lähde nyt sen enempiä toistamaan, mutta täällä tosiaan on todettu, että öljylämmitteisten omakotitalojen lämmityskustannukset nousevat noin 75 euroa vuodessa ja kaukolämmitteisten noin 20 euroa vuodessa, jos kaukolämpö on tuotettu kivihiihellä tai maakaasulla. No, nämä nyt eivät sitten kuukausitasolla toki kovin montaa euroa tee — tietenkin pienituloisilla jokainen euro on tarpeen, en sitä yhtään kiistä

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

— mutta kyllä valiokunnassa käytiin myös näitä vaikutuksia melko tarkkaan läpi asiantuntijalausuntojen perusteella, joten siihen on kyllä kiinnitetty huomiota. Myös tässä mietinnön tekstissä alaindeksissä mainitaan, että esitys on toki pohjimmiltaan aavistuksen regressiivinen, mutta muutos on hyvin lähellä nollaa ja määrälliset muutokset kohdistuvat selvimmin ylimpiin tuloluokkiin, joihin kuuluvat asuvat yleensä keskimääräistä tilavammissa asunnoissa, joten mielestäni tässä vastalauseessa mainittua tulonjakovaikutusten selvitystä ei tarvitse sen enempää tehdä eikä tätä tulonjakovaikutusta avata.

2.33 Jari Leppä kesk: Herra puhemies! Vaikka tämä energiaveron korotus, hiilidioksidiveron korotus, kohdistuukin asumiseen osittain ja myöskin elinkeinonharjoittajiin monella tavalla ja lisää siellä puolella kustannuksia, niin kyllä tämän ohjausvaikutus on kuitenkin merkittävä: ohjataan suomalaista energian tuotantoa ja käyttöä yhä enemmän kotimaisiin uusiutuviin energiamuotoihin ja energiansäästöön, energiatehokkuuteen, ja se jos mikä on kaikkien mahdollisten tavoitteiden mukaista. Sen vaikutukset niin ilmastoon, ympäristöön kuin myöskin meidän kauppa- ja vaihtotaseeseen, työllisyyteen ovat merkittäviä. Siksi erilaisia keinoja täytyy käyttää, ja tällaiset ohjauskeinot ovat siinä yksi.

Tietysti hallituksen pitää myöskin nyt sitten ohjelmansa mukaisesti tuoda myös muita ohjauskeinoja ja muita kannustimia siihen, että me pystymme nopealla tahdilla ensinnäkin luopumaan kivihiilestä kokonaan ja vähentämään merkittävässä määrin meidän tuonti-energiatarvettamme, meidän energiariippuvuuttamme. Se on kaikkien meidän suomalaisten etu, ja se vahvistaa myöskin ilman muuta pitkällä aikavälillä valtiontaloutta ja tuo niitä lukuisia hyötyjä, mitä siitä on saatavilla. Elikkä meidän pitää nyt vastaanottaa vain joitakin kustannusten nousuja sillä varjolla, että me tulevaisuudessa saamme energiaa enemmän omasta maasta ja omilla tuotantomenetelmillämme ja sitä kautta parannamme silloin hyvinvointiamme, työllisyyttämme ja talouttamme.

2.35 Anne Kalmari kesk: Arvoisa herra puhemies! Yksinkertaistettuna voi sanoa, että nyt pellettikattilan hankinnan takaisinmaksuaika lyhenee. Myös tulee kannustimia sille, että eri koneissa ruvetaan entistä enemmän käyttämään polttoaineita, jotka ovat toivottavasti myös kotimaisia mutta ennen kaikkea uusiutuvia.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yleisradioverosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 58/2015 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 12/2015 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 19. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Keskustelu

2.36 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Hallitus on ohittanut sovitun parlamentaarisen valmistelun päättäessään yleisradioveron indeksijäädytyksestä ja siirtämisestä valtiontalouden kehyksiin hallitusohjelman yhteydessä, vaikka 16. päivä joulukuuta 2011 eduskuntapuolueiden yhteisessä julkilausumassa todettiin, että "jos tänään sovitun ratkaisun jatkovalmistelussa havaitaan tarvetta aineellisiin muutoksiin, myös niiden valmistelussa nojaututaan parlamentaariseen tukeen". Hallituksen menettelytapa rikkoo parlamentaarisen käsittelyn periaatteita sekä uhkaa Yleisradion riippumattomuutta.

No, sitten tähän substanssiin. Tuloraja, josta lähtien henkilön yleisradioveroa olisi maksettava, nousisi palkansaajilla nykyisestä noin 8 120 eurosta 10 914 euroon ja eläkeläisillä sekä etuustulon saajilla 7 500 eurosta 10 294 euroon. Esitys pienituloisimpien vapautuksesta on oikeansuuntainen, mutta riittämätön progression kohdistuessa kapealle tuloalueelle. Yleisradion rahoitus on jatkossa valmisteltava yhtiön julkisen palvelun tehtävää ja rahoitusta arvioivan parlamentaarisen työryhmän työn pohjalta tavalla, joka edistää sosiaalista oikeudenmukaisuutta. No, tämä hallituksen esitys on hyvä, hyvä että pienituloisia vapautetaan. Kannatamme lain hyväksymistä, mutta esitämme lausumaa, jossa korostetaan, että Ylen asiat tulee valmistella parlamentaarisesti ja Yle-veroa voidaan jatkossakin kehittää vielä enemmän Yle-veron sosiaalista oikeudenmukaisuutta korostaen.

Tämä meidän lausumaehdotuksemme vastalauseen mukaisesti kuuluisi näin: "Eduskunta velvoittaa hallitusta palauttamaan Yleisradion rahoituksen valmistelun parlamentaariseseen valmisteluun ja päätöksentekoon. Eduskunta edellyttää tässä yhteydessä hallitusta valmistelevaan pikaisesti parlamentaarista tukea nauttivan esityksen, jolla Yle-veron sosiaalista oikeudenmukaisuutta lisätään ja Yleisradion häiriöttömän toiminnan jatkuvuus varmistetaan."

2.39 Sanna Marin sd: Arvoisa puhemies! Koska kello lähestyy jo kolmea yöllä, en aio pitää pitkää puheenvuoroa tästä aiheesta. Tätä on täällä salissa useaan otteeseen käsitelty, ja itsekin olen tästä useita puheenvuoroja pitänyt. Edustaja Gustafsson hyvin esitteli tässä vastalauseen sisällön, ja tyydynkin vain tässä vaiheessa yötä toteamaan, että kannatan tätä edustaja Gustafssonin tekemää lausumavastalauseetta.

2.40 Ari Torniainen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tällä hallituksen esityksellä noin 300 000 pienituloisinta suomalaista on vapautumassa yleisradioverosta vuoden 2016 alusta lähtien. Samalla muutetaan yleisradioverosta annettua lakia siten, että pienin maksuun pantava määrä korotetaan 51 eurosta 70 euroon ja myös tuloalarajat nousevat. Hallituksen esityksellä Yle-vero poistuu kokonaan noin 120 000 eläkeläiseltä ja veron ulkopuolelle jäävät kaikki pelkkää takuueläkettä tai kansaneläkettä saavat. Tämä hallituksen esitys on siis todella hyvä ja oikeudenmukainen uudistus, joka tukee kaikkein pienituloisimpia suomalaisia.

Arvoisa puhemies! Sitten, kun edustaja Gustafsson esitteli SDP:n edustajien vastalauseetta, niin totean siihen, että Yleisradion tulevien vuosien rahoitus on jo parhaillaan pohdittavana ministeri Bernerin asettamassa parlamentaarisessa työryhmässä. Elikkä se on jo siellä myöskin tuleville vuosille pohdittavana.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

2.41 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa puhemies! Yritin tuossa juuri perua tätä puheenvuoroani, koska edustaja Torniainen jo tähän aikaan yöstä niin kattavasti käsitteli, mistä tässä on kysymys. Haluan vain tässä pikaisesti todeta, että tässä on kyseessä erittäin suuri kädenojennus hallitukselta pienituloisille suomalaisille, ja sitä täytyy tukea ja kannattaa.

2.41 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa herra puhemies! Täytyy todeta tässä vähän päällekkäin edustaja Torniainen luettelemia asioita, mutta tämä sosiaalinen oikeudenmukaisuus kyllä tässäkin esityksessä toteutuu. Toki sitä voidaan aina parantaa, niin kuin tuossa edustaja Gustafssonin puheenvuorossa kuultiin, sitä voidaan aina lisätä. Pienituloisia tässä tullaan vastaan, ja on toki myönnettävä, että tätä esitystä ei valmisteltu parlamentaaraiselta pohjalta, mutta uusi työryhmä on asetettu, ja itsekin toivon sitä, että tulevaisuudessa nämä päätökset tehtäisiin Ylen osalta parlamentaarisen toiminnan pohjalta.

2.42 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Kuten puheenvuorossani totesin, tämä hallituksen esitys on hyvä, oikein hyvä. Ja on miellyttävää keskustella nimenomaan keskustan kansanedustajien kanssa Yleisradiosta, koska ajattelen näin, että kansallinen yleisradio on niin keskustapuolueelle, sosialidemokraateille kuin vasemmistolle ja uskoakseni vihreillekin hyvin tärkeä kansallinen kulttuuriväline. Aina joskus haluan rinnastaa näin, että meillä on suomalainen hyvä peruskoulu, kirjastolaitos ja kansallinen yleisradio, joista on pidettävä hyvää huolta.

2.43 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Tässä on nyt tätä aihetta jo aika laajasti käsitelty, mutta totean nyt vielä itsekin sen, että varsinkin tulonjakovaikutusten osalta tämä on todella oikeansuuntainen, kuten myös opposition edustaja Gustafsson tässä äsken totesi. Tämä tosiaan jättää kaikki korkeintaan 857 euroa kuukaudessa ansaitsevat tämän Yle-veron ulkopuolelle jatkossa eli tosiaan esimerkiksi myös kaikki pelkkää takuueläkettä saavat — eli todella oikeansuuntainen uudistus.

No, mitä sitten tulee tähän mainittuun asiaan eli tähän pieneen lapsukseen, joka näihin Yle-asioihin nyt todella liittyi tässä asiaa valmisteltaessa, niin pidän kyllä itsekin tärkeänä tätä perinnettä, että Yleisradio on nimenomaan eduskunnan parlamentarisessa valvonnassa oleva yhtiö. Katsonkin, että tämä Satosen komitea on nyt aivan oikein tätä asiaa ottanut pohdittavakseen. Pidän tätä kyllä ihan täysin oikeana toimenpiteenä. Hallituspuolueiden puolesta totean, että tässä tosiaan oli tapahtunut pieni lapsus alun perin.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yliopistolain 49 §:n ja ammattikorkeakoululain 43 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 38/2015 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 8/2015 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 20. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Keskustelu

2.45 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puheenjohtaja! Sipilän hallitus ehdottaa yliopistolaikia ja ammattikorkeakoululakia muutettavaksi väliaikaisesti siten, että vuosina 2016–2019 yliopistoille ja ammattikorkeakouluille osoitettavaa talousarviomäärärahaa ei korotettaisi yliopistoindeksin ja ammattikorkeakouluindeksin mukaista vuotuista kustannustason nousua vastaavasti. Tämä indeksien jäädytys ylipitkäksi ajaksi on murentamassa osaltaan suomalaisen koulutuksen ja sivistyksen perustusta, kun ne otetaan huomioon yhdessä koulutukseen, tutkimukseen ja sivistykseen kohdistettujen lähes 3 miljardin kumulatiivisten säästöjen kanssa. Yliopistojen rahoitukseen kohdistuvat leikkaukset vaikuttavat merkittävästi yliopistojen perustehtäviin, opetukseen ja tutkimukseen. Useiden yliopistojen perustoiminnat ovat vaarantumassa, ja niin kuin tiedämme, yliopistot ovat aloittaneet, osa on lopettanutkin yt-neuvottelut henkilöstön vähentämiseksi. Samaan aikaan yliopistoilta vaaditaan muun muassa ympärivuotista opetusta ilman lisärahoitusta.

On myöskin syytä todeta, että muun muassa perustuslakivaliokunnan mielestä esityksen vaikutusarvioiden puutteiden vuoksi on välttämätöntä, että opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa huolellisesti yliopistojen perusrahoituksen leikkausten tosiasiallisia vaikutuksia yliopistojen toimintaan ja mahdollisuuteen suoriutua tehtävistään. Erityisen tärkeää on seurata myös sitä, miten perusrahoituksen merkittävä väheneminen vaikuttaa tutkimuksen laatuun ja toteuttamisedellytyksiin sekä tutkimukseen perustuvan opetuksen tasoon ja saatavuuteen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että lakiehdotukset hylätään.

2.47 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Kello on paljon, mutta tämä on erittäin tärkeä asia, joka kyllä vielä edellyttää puheenvuoron. Tämä hallituksen lakiesitys indeksien jäädyttämisestä yhdistettynä niihin rahoitusleikkauksiin, jotka sisältyvät hallituksen esitykseen ensi vuoden talousarvioksi, muodostaa sen kokonaisuuden, joka erittäin merkittävästi tulee heikentämään meidän suomalaista korkeakoulujärjestelmäämme ja myöskin pitkällä tähtäimellä laskemaan osaamistasoa tässä maassa. Sen on kansantaloudellisesti useammassa lausunnossa todettu olevan vahingollista, se heikentää suomalaista perustutkimusta, heikentää tieteen tekemisen edellytyksiä, heikentää myöskin pitkällä tähtäimellä uuden talouskasvun luomisen edellytyksiä. Sen lisäksi se on myöskin sivistyksellisesti vahingollista, koska kuten mainittua, se johtaa suomalaisten osaamisen vähentymiseen sekä mittaviin henkilöstövähennyksiin korkeakouluissa.

Koulutus, sivistys ja osaaminen ovat olleet niin tasa-arvon kuin taloudellisen kilpailukyvyn näkökulmasta aivan keskeinen asia Suomessa, ja tätä perustaa ollaan nyt romuttamassa erittäin merkittävällä tavalla. Tämä perustuslakivaliokunnan poikkeuksellisen tiukka kannanotto on hyvä esimerkki ja osoitus siitä, että tässä ollaan tosiaankin tekemässä niin isoja säästöjä, että ne jopa uhkaavat näitä korkeakoulujen perustoimintoja ja korkeakoulujen mahdollisuuksia suoriutua ihan perustoiminnoistaan.

Näistä syistä kannatan edustaja Gustafssonin tekemiä hylkäsesityksiä.

2.49 Sanna Marin sd: Arvoisa puhemies! Tämä aihe todellakin on tärkeä. Tähän alkuun totean sen, että on kyllä niin, että hallituksen esityksistä on löydettävissä tiettyä systematiikkaa, ja se systematiikka näyttää kohdistuvan ainakin monin osin sivistykseen ja sivistyksen heikentämiseen. Hallitus on tekemässä monenlaisia leikkauksia sivistyksen puolel-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

le. Tänäkin olemme keskustelleet varhaiskasvatuksen merkittävistä leikkauksista, eli aivan todella sieltä varhaiskasvatuksesta peruskouluun, toisen asteen koulutukseen ja edelleen korkeakouluun hallitus on heikentämässä niin nuorten, lasten oikeuksia kuin sitten merkittävästi myös koulutuksen rahoituspohjaa, ja siitä ovat osoituksena myös korkeakoulujen indeksijäädytykset koko vaalikaudeksi, koko täksi hallitus- ja eduskuntakaudeksi, joka on todella merkittävä iso leikkaus, eikä sitä missään nimessä pidä väheksyä.

Maailma on kovassa mullistuksessa. Meillä on elinkeinorakenne muutoksessa, työelämä muutoksessa, tuotantotavat muutoksessa. Meihin kohdistuu monenlaisia muutospaineita, ja tässä muutoksessa olisi hyvä, että tämä maa kykenisi uudistumaan nimenomaan osaamisen ja koulutuksen kautta, koska oikeastaan mitään muuta vaihtoehtoa meillä ei ole. Sen takia pitäisin erinomaisen tärkeänä sitä, että uskaltaisimme tällaisenaikin vaikeana taloudellisena aikana panostaa nimenomaan koulutukseen, osaamiseen, perustutkimukseen, tuotekehitykseen, sivistykseen, kaikkeen siihen, minkä varaan Suomea on tähänkin asti rakennettu. Nyt nämä hallituksen esitykset kyllä lyövät tällaista pitkän aikavälin kehitystä kovasti korville. Tämä on todella ikävää, että me joudumme keskustelemaan näin vaikeista, vakavista asioista keskellä yötä, mutta on tärkeää, että näitä asioita kuitenkin käsitellään.

Sen takia myös minä kannatan tätä edustaja Gustafssonin tekemää hylkäysehdotusta.

2.51 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa puhemies! Hallituksen leikkaukset yliopistoilta ovat kohtuuttomia. Perusrahoitusta leikataan 50 miljoonaa euroa per vuosi koko hallituskauden ajan, ja se ja nyt käsittelyssä olevat yliopistoindeksin jäädytykset yhdessä muodostavat kestäättömät leikkaukset, jotka lamaannuttavat yliopistojen perustoimintaa: ope-
tusta, tutkimusta, koulutusta, sivistyksen tason ylläpitoa. Yliopisto tarjoaa myös tulevaisuuden siemenperunoita tutkimuksen korkealla tasolla, jota kyllä näiden leikkauksien yhteydessä on erittäin vaikea ylläpitää. Monissa yliopistoissa on yt-neuvottelut meneillään, Aalto-yliopistossa, Helsingin yliopistossa, ja täytyy muistaa sekin, että kun Aalto-yliopisto perustettiin, sille luvattiin huomattavasti suuremmat määrärahat kuin mitä se tähän mennessä on saanut.

Tutkijat kaipaavat vapautta. Luovuutta kasvattaa se, ettei tarvitse jatkuvasti olla huolissaan rahoituksen jatkuvuudesta. Tutkijalla pitää myös olla mahdollisuus epäonnistua. Haluan täsmentää tätä, koska myös epäonnistumisesta voi seurata jotakin uutta ja yllättävää. On aivan kohtuutonta, että hallituksen ministerit vaativat muun muassa perustutkimukselta tehoa ja näyttöjä, koska perustutkimus on juuri sitä, mikä on kaikkien uusien innovaatioiden ja keksintöjen taustalla, mutta ei kuitenkaan itsessään sitä tehdessä voida vielä tietää, mihinkä tulevaisuuden menestystarinoihin tutkimus tulee johtamaan. Ministeri Sanni Grahn-Laasosen paimenkirje yliopistoille kyllä halveeraa sitä tärkeää työtä, mitä meidän yliopistoissamme tehdään meidän maamme parhaaksi.

2.53 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Kuten edellä olevat edustajat ovat sano-
neet, yliopistosta leikkaaminen on kyllä hyvin lyhytnäköistä politiikkaa. Me tiedämme, että aikoinaan Suomen nousun resepti oli pitkälle se, että panostettiin koulutukseen ja osaamiseen. Yhtä lailla tänä päivänä se resepti on sama, millä Suomi saadaan nousuun, ja oikeastaan sitä tarvitaan vielä enemmän globaalin kilpailun kiristyessä.

Itä-Suomen yliopistossa aloitettiin nyt seitsemännet yt-neuvottelut kuuden vuoden sisään eli joka vuosi, keskimäärin jopa yli, on yt-neuvotteluja käyty. Samoin Karelia-ammatt-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

तिकorkeakoulussa Joensuussa on tänä vuonna jo toiset yt-neuvottelut päällä, ja nämä leikkaukset kyllä tietävät sitä, että tämä yt-neuvottelujen tahti ei tule vähenemään. Molemmat näistä korkeakouluista ovat sellaisia, jotka ovat olleet etukenossa tekemässä uudistuksia ja tehostamassa toimintaansa. Itä-Suomen yliopisto muodostui, kun Joensuun yliopisto ja Kuopion yliopisto yhdistyivät. Karelia-ammattikorkeakoulu on tiivistänyt verkkonsa niin, että sillä on toimipaikka enää Joensuussa. On kohtuutonta, että myös sellaisia koulutuslaitoksia ja korkeakouluja, jotka ovat jo tehneet tehostamistyötä hyvin pitkään, miettineet, miten saavat toimintansa taloudellisesti aina vain paremmaksi, rangaistaan sillä, että heihin kohdistuvat aivan samanlaiset säästövaateet kuin kaikkiin muihin. Tämä tulee jatkossa tarkoittamaan sitä, että kaikki odottavat viimeiseen asti sitä keppiä. Tässä pitäisi olla myös porkkanaa tarjolla siihen, että meidän korkeakoulut uudistaisivat toimintaansa. Uudistamistyötä on hyvin vaikea tehdä, jos talous kiristetään niin tiukalle, että ei ole varaa eikä mahdollisuuksia etsiä minkäänlaisia uudenlaisia ja luovia ratkaisuja.

2.55 Hanna Halmeenpää vihr: Arvoisa puhemies! Korkeakoulut ovat jo aikaisempien leikkausten vuoksi tehostaneet toimintaansa, karsineet tila- ja hallintokuluista sen, minkä ovat pystyneet. Nämä leikkaukset, joita nyt esitetään, ovat siksi suoria leikkaustoimia korkeakoulujen lakisääteisiin perustehtäviin: opetukseen ja tutkimukseen. Kun otetaan huomioon, että hallitus leikkaa yliopistojen määrärahoista suoraan jo mainitut 50 miljoonaa, ammattikorkeakoulujen määrärahoista 25 miljoonaa ja poistaa apteekkikompensaation eli suomeksi sanottuna leikkaa Helsingin yliopistolta ja Kuopiossa sijaitsevalta Itä-Suomen yliopistolta vielä ylimääräiset 30 miljoonaa, ovat nämä yliopisto- ja ammattikorkeakouluideksien jäädyttämiset aivan kestävämpiä kieltä. Indeksijäädytykset koko hallituskaudeksi tarkoittaisivat talouden kohentuessa, mikä lienee hallituksen ja meidän kaikkien tavoite, sitä, että kun talous elpyy, niin kustannustasokin nousee. Siinä tilanteessa yliopistot ja ammattikorkeakoulut ovat kyllä entistä pahemmassa kerteessä määrärahojensa jäädytysten suhteen. Tätä esitystä ei voi kyllä hyvänä pitää eikä kannattaa miltei osin.

2.56 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa puhemies! Me emme täällä Suomessa pysty kilpailemaan halpatuotantomaiden kanssa massatuotannosta, mutta me olemme onnistuneet teknologian tasossa ja tekemään hyviä, laadukkaita tuotteita. Meillä on ollut korkeatasoista tutkimusta. Esimerkiksi viime laman aikana silloinen hallitus teki viisaasti, kun panosti tutkimukseen ja koulutukseen, vaikka silloinkin kaikkea muuta piti leikata. Kun tutkimuksesta ja korkeakoulusta on viime vuosien aikana jo leikattu, niin valitettavasti Suomen tieteen taso, julkaisujen taso on jo laskenut, ja jos vertaamme Suomea huippuyliopistoihin, kuten Zürichin ETH:hon, niin on merkittävän suuri ero on sillä, kuinka suuria tutkimustii- mit ovat, kuinka paljon on työntekijöitä, kuinka paljon voidaan hankkia reagensseja, laitteistoja. Suorastaan nämä välineet, millä tehdä tutkimusta, ovat nyt jo aivan eri luokkaa meillä kuin huippuyliopistoissa maailmalla.

Minä haluan vielä kannattaa edustaja Jukka Gustafssonin tekemää hylkäysesitystä ja kiittää hyvää puheenvuorosta.

2.58 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! Edustaja Gustafssonin aikaisemmassa puheenvuorossa tulivat jälleen esille nämä kumulatiiviset laskelmat koulutuspuolen säästöistä. Emmehan me tämmöisiä laskelmia tee muistakaan leikkauksista, niin että tämä on ehkä mittasuhteiltaan kyllä hieman vääristelyä. Mutta nimenomaan kyllä, tämä on myös

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

säästölaki. Mutta se on myös hyvä muistaa, että korkeakouluilla, niin ammattikorkeakouluilla kuin erityisesti yliopistoilla, on tällä hetkellä hyvä taloudellinen asema suhteessa niitten toimintaan, jos verrataan, että niillä on ollut rahoitusta aikaisemmin 800 miljoonaa euroa, mikä hyvin lyhyessä ajassa saatiin nostettua 1,8 miljardiin euroon. Tämä kertoo paljon siitä, minkälainen taloudellinen asema niillä on. Tämänhetkinen maksuvalmius on hyvä korkeakouluilla. Ei tietenkään ole hyvä, että leikataan, mutta kaikki tiedämme, miten vakava Suomen tilanne tällä hetkellä on, pahin sotien jälkeisenä aikana.

Elikkä sivistysvaliokunnan lausunnossahan nimenomaan korostetaan sitä, että pitää seurata niitä vaikutuksia jo viime hallituskaudella tehtyjen leikkausten osalta ja myös sitten näitten uusien osalta. Se, mikä on tärkeätä myös ammattikorkeassa erityisesti, kuten myös seuraavassa pykälässä tulee käsitellyksi ammatillisen koulutuksen osalta, on, että kiinteistöissä myös merkittävästi säästetään. Myös Helsingin yliopiston osalta on tullut puhetta siitä, että kiinteistöissä todellakin säästetään, että säästöjä ei tehdä vain henkilöstöltä. Ja nimenomaan sivistysvaliokunta haluaa, että hallitus selvittää pikaisesti mahdollisuuden poistaa ammattikorkeakoulutuksen järjestäjien valtiolta saatujen kiinteistöjen luovutusrajoi-dukset, jotta näistä turhista kiinteistöistä on mahdollisuus päästä eroon.

3.00 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Jarvalle ystävällisesti se, että kun kritisoitte tätä kumulatiivista laskentatapaa, niin me siinä vain seuraamme keskustapuolueen viitoittamaa tietä. Keskustan koulutuspoliittisessa välikysymyksessä 2014 oli laskettu edellisen hallituksen kumulatiiviset säästöt noin 1,5 miljardiksi, ja nyt pääministeri Sipilän johtama hallitus panee tuplat.

Mutta se vakavin kysymyshän tässä on se, että muissa Pohjoismaissa ja esimerkiksi Saksassa panostetaan voimakkaasti tällä hetkellä tutkimukseen ja koulutukseen. Eli Suomi on nyt jäämässä hallituksen toimenpiteitten jälkeen korkeakoulutuksessa ja tutkimuksessa meidän keskeisistä kilpailumaistamme jälkeen. Ja kun nämä hallituksen leikkaukset korkea-asteelle ovat niin suuret, että kun ne summataan, niin ne tarkoittavat 3 300:a henkilöä pois — tutkijaa, lehtoria, professoria, henkilökuntaa — niin totta kai se jättää armottoman jäljen, ja on aivan väärä signaali tässä tilanteessa, missä Suomi nyt on, antaa meidän yliopisto- ja korkeakouluväelle tällainen signaali.

3.01 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Tässä kun puhutaan kumulatiivisista vaikutuksista ja pitkäaikaisesta arvioinnista, niin minusta on ihan hyvä ottaa huomioon, että myöskin aikaisemmalla hallituskaudella tehtiin aika mittavia säästöjä koulutukseen. Nythän on kyse siitä, että siitä huolimatta, että kaikki olivat vielä vaalien alla sitä mieltä, että tämä tie on nyt käyty loppuun, niin tehdään vielä lisää. Kaiken lisäksi tämä indeksijääd-tyslaki on siis radikaalimpi kuin ne, mitä tehtiin viime kaudella, koska tässä ollaan nyt jäädyttämässä korkeakoulujen indeksejä ihan loppuvaalikaudeksi. Eli se on erittäin merkittävä säästö.

Mitä tulee näiden kokonaisvaikutusten arviointiin, minkä edustaja Jarvakin nosti esille, niin kyllähän tässä perustuslakivaliokunta ennen kaikkea on linjannut sen puolesta ja painottanut sitä juurikin sen takia, että tässä ei ole enää sellaista varmuutta siitä, että korkea- koulut tosiaankin pystyvät suoriutumaan näistä perustehtävistään. Tässä on olemassa tämän- möinen aika selvä poliittinen huoli suomalaisen osaamisen ja tutkimuksen tilanteesta ja asemasta.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Sitten kun edustaja Jarva vielä nosti esille näitä seinistä säästämisiä ja rakenneuudistuksia, niin kyllä minun mielestäni kannattaa nyt kuunnella niitä viestejä, joita tulee korkeakoulukentältä ja tulee myöskin korkeakouluyhteisöstä. Eli kun me puhumme näin mittavista säästöistä, niin ei ole kyse mistään rakenteellisista uudistuksista tai sellaisista säästpaineista, joista selvittää vain luopumalla muutamasta kiinteistöstä, vaan puhutaan ihan mittavista muutoksista, jotka tulevat kohdistumaan myöskin henkilöstöön eli niihin ihmisiin, jotka sitä opetus- ja tutkimustyötä meidän korkeakoululaitoksissamme tekevät.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Pyytääkö edustaja Jarva varsinaista puheenvuoroa? Vastauspuheenvuoroa en enää myönnä tässä vaiheessa. — Edustaja Jarva, listapuheenvuoro.

3.03 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! Kun aikaisemmin tuossa oli puhetta siitä, mistä näitä säästöjä on mahdollista tehdä, niin todellakin sehän, että pelkkiä henkilötyövuosia vähennetään, ei ole se todellisuus. Että siellä on mahdollista tehdä... Joudutaan varmasti miettimään myös henkilöstötilannetta, mutta on myös kiinteistöistä mahdollisuus säästää, ja tähän on tullut myös korkeakouluilta itseltään esiin vaihtoehtona. Mutta niin kuin oli aikaisemmin puhetta, niin nimenomaan se taloudellinen tilanne on kuitenkin ollut kohtuullisen hyvä korkeakouluissa. Kukaanhan ei sitä kiistä, etteikö tämä ole ikävä esitys. Ei kukaan tätä mielellään tee, ja tämä on nimenomaan säästölaki, ja tällä tavalla myös korkeakoulut osallistuvat.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

21. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 79/2015 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 9/2015 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 21. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

3.04 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Otan taas lyhyen kaavan mukaan, niin kuin toivottavasti olette huomanneet.

Sipilän hallitushan on päättänyt näiden indeksikorotusten jäädyttämisestä opetus- ja kulttuuritoimen hallinnonaloilla vuosina 2016—2019 osana valtioneuvoston päättämiä valtiontalouden sopeuttamistoimia. Kaikki indeksijäädytykset ja indeksikorotuksia vastaavat säästöt esitetään tehtäväksi pysyviksi. Museoille, teattereille ja orkestereille kohdistetut vuosien 2012—2015 säästöt sekä vuoden 2014 indeksijäädytys muutettaisiin pysyviksi. Lisäksi toteutettaisiin vuosien 2016—2019 kehyspääatöksen mukainen pysyvä säästö vuodesta 2016 alkaen. Vapaasta sivistystyöstä annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi si-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

ten, että vapaan sivistystyön oppilaitoksen yksikköhintoihin määrättäviin ja kansalaisopistojen osalta säädettyihin keskimääräisiin yksikköhintoihin tehtäisiin vuoden 2016 indeksikorotusta vastaavat vähennykset.

Sen lisäksi on vielä pakko todeta se, että myös ammatillisen koulutuksen rahoitus vähennee merkittävästi sekä edellisen että nykyisen hallituksen tekemien säästöpäätösten johdosta. Ammatillisen koulutuksen järjestäjät joutuvat muuttamaan toimintatapojaan ja saneeraamaan koulutukseen tarkoitettujen kiinteistöjen verkkoa.

Haluan kuitenkin vielä painottaa sitä, että museoille, teattereille ja orkestereille kohdistetut aikaisemmat säästöt ja indeksijäädytys esitetään muutettavaksi pysyviksi. Taidelaitosten osalta indeksijäädytys sekä muut vähennykset tulevat näkymään taidelaitosten toiminnassa negatiivisesti, eivätkä kunnat pysty kompensoimaan vajetta. Myös säästöjen kumuloituminen vaikeuttaa vapaan sivistystyön oppilaitosten ylläpitäjien toimintaa pitkällä tähtäimellä. Pidempään jatkuvana vapaan sivistystyön aleneva määrärahakehitys voi heijastua toimintamahdollisuuksiin sekä koulutuksen saavutettavuuteen kielteisesti.

Vastustamme indeksijäädytyksiä, sillä ne nakertavat tärkeiden peruspalvelujen rahoittamista ja jättävät pysyvän aukon näiden toimintojen rahoittamiseen. Hallituksen esityksellä on suora kielteinen vaikutus koulutuksen laatuun, ja sen ainoana tavoitteena on vähentää koulutuksen resursseja perusopetuksessa, vapaassa sivistystyössä, lukioissa ja ammatillisessa koulutuksessa, joten ehdotamme, että hallituksen esitykseen HE 79/2015 sisältyvät lakiehdotukset 1 ja 2 hylätään.

3.07 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Tässä taisi joku edustaja aikaisemmassa keskustelussa sanoa, että on tylsää, kun toistaa itseään, mutta niin aion minäkin nyt tehdä, koska tämä hallitus leikkaa sivistyksestä niin monella eri tapaa, että tässä on välillä jopa vaikea pysyä laskuissa mukana.

Tämä nyt käsitellyssä oleva esitys on siis taas yksi lakiesitys, jolla leikataan suomalaisesta koulutuksesta, sivistyksestä, osaamisesta ja tässä yhteydessä myöskin taiteesta ja kulttuurista. Eli nämä säästöt iskevät perusopetukseen, toiseen asteeseen ja erityisen voimakkaasti juuri ammatilliseen koulutukseen, taiteen perusopetukseen, vapaaseen sivistystyöhön ja tämän lisäksi myöskin kulttuurilaitosten toimintaan. Niin kuin edustaja Gustafsson tässä hyvin toi esille, hallitus tosiaan esittää nyt näitä säästötoimenpiteitä toteutettaviksi pysyvinä. Eli tässä on kyse ihan merkittävästä poliittisesta linjavalinnasta taas kerran tämän hallituksen toimesta.

Näistä syistä kannatan edustaja Gustafssonin tekemää hylkäyksesitystä.

3.09 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa puhemies! Käsitellyssä on hallituksen esitys, jossa on peruspalvelujen indeksien jäädyttäminen: lukiokoulutus, ammatillinen koulutus, taiteen perusopetus, museot, teatterit, orkesterit. Vihreät vastustavat näitä indeksijäädytyksiä, sillä ne nakertavat tärkeiden peruspalvelujen rahoittamista ja jättävät pysyvän aukon näiden toimintojen rahoittamiseen. Kulttuurin osalta esitetään sekä tulevia indeksijäädytyksiä että aiempien vuosien säästöjen muuttamista pysyvästi. Lukion, ammatillisen ja taiteen koulutuksen indeksijäädytykset ovat vain jatkumoa hallituksen räikeille koulutusleikkauksille.

Ennen vaaleja kaikki puolueet lupasivat, että koulutuksesta ei leikata, annettiin joukolla koulutuslupauksia, mutta silti hallitus leikkaa keuhkomaasta lapsilta. Myös OAJ on todennut, että nämä leikkaukset perusopetuksesta ovat keuhkomaasta.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Kannatan edustaja Gustafssonin esittämää hylkäysesitystä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

22. Terveystenhuollon henkilökunnalle lakisääteinen oikeus kieltäytyä elämän lopettamisesta vakaumuksellisista syistä

Kansalaisaloite KAA 2/2015 vp

Valiokunnan mietintö StVM 9/2015 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 22. asia. Eduskunta on ensimmäisessä käsittelyssä yhtynyt sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdotukseen kansalaisaloitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä kansalaisaloitteeseen KAA 2/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

23. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 114/2015 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 2/2015 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 23. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

3.10 Silvia Modig vas: Arvoisa puhemies! Tässä esitetään, että jatkossa ympäristöministeriö ei enää vahvistaisi maakuntakaavoja tai kuntien yhteisiä yleiskaavoja. Tämän hallituksen esityksen tavoite on ihan hyvä: sujuvoittaa kaavoitusta ja lyhentää maakuntakaavoituksen prosessia. On myös hyvä asia, että maakuntien itsehallinnollista roolia pyritään vahvistamaan.

Kuitenkin tähän uudistukseen liittyy suuria riskejä. On olemassa perustellut syyt siihen, miksi ympäristöministeriö vahvistaa maakuntakaavat ja kuntien yhteiset yleiskaavat. Kyse on laillisuusvalvonnasta: valvotaan kaavan laillisuutta ja valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista. Valitusten käsittelyä ei voi jättää vain hallinto-oikeudelle, nimitäin hallinto-oikeus voi ottaa kantaa kaavan lainmukaisuuteen ainoastaan niiltä osin, kuin valituksessa on esitetty. Siis vaikka kaava olisi täysin valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden vastainen mutta kukaan ei ole siitä valittanut, tulee kaava lainvoimaiseksi.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Hallituksen esitykseen sisältyy riskejä myös alueellisesta näkökulmasta. Kun ministeriö vahvistaa maakuntakaavan, voidaan olla varmoja siitä, että kaavat ovat yhdenmukaisia koko maassa. Myös kaavoittajat ovat tyytyväisiä. Maakuntien liittojen kaavoittajista valtaosa pitäisi vahvistusmenettelyn voimassa. Lakiesityksen toteutuessa uhkana on kaavoituksen laadun ja ympäristön tilan heikkeneminen. Tähän asti ympäristöministeriön estämät hankkeet ovat olleet voimakkaasti ympäristöön vaikuttavia. Voidaan olettaa, että mikäli ympäristöministeriön vahvistus poistettaisiin, lisääntyisivät tällaiset hankkeet, kun niiden ympäristövaikutuksia ei arvioitaisi enää ministeriössä. Myös pelkkä tietoisuus valtakunnan tason valvonnasta saattaa suitsia pahimmat haitalliset ideat jo ennakkoon.

Kaavoitusta voidaan sujuvoittaa myös muuten kuin poistamalla vahvistusoikeus. Esimerkiksi maakuntakaavojen käsittelystä voitaisiin poistaa muiden ministeriöiden lausuntojen kerääminen tai määrätä kaava lainvoimaiseksi siltä osin kuin siitä ei ole valitettu.

Arvoisa puhemies! Byrokratian purkamisella tätä muutosta ei voi perustella. Kaavojen vahvistamiseen liittyvä byrokratia on ollut ministeriössä hyvin vähäistä, keskimäärin noin neljä kaavaa vuosittain. On myös arvioitu, että mikäli maakuntakaavan vahvistusmenettelyä luovutettaisiin, lisääntyisi ministeriön konsultoiva työ ja valitusten määrä lisääntyisi.

Maakunnallinen itsehallinto on tulossa suureen myllerrykseen. Emme vielä tiedä, mitä kaikkia tehtäviä itsehallintoalueille jatkossa tulee, miten johtoelimet valitaan ja miten päätöksenteko tapahtuu. Tätä yksittäistä muutosta maakuntakaavan vahvistamisesta ei kannata tehdä erillään muista suurista uudistuksista. Itsehallintoalueen tehtävät ja rooli on käsiteltävä kokonaisuutena.

Siksi, hyvät edustajat, vasemmistoliitossa me näemme, että maakuntakaavojen vahvistusmenettelyn poistamiseen liittyvät riskit ovat suurempia kuin siitä saatava hyöty. Siksi esitän, että lakiesitys hylätään.

3.14 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Lakiesitys on todella hyvä. Se purkaa päällekkäistä tekemistä ja turhaa byrokratiaa, tuo vallankäytön lähemmäksi ihmisiä, maakuntia — sinne, missä näitä toimintoja on tarkoitus hoitaakin. Tämä siirtää ympäristöministeriön roolin enemmän neuvojaksi ja ohjaajaksi, ja siinä se on todella tarpeellinen. Valitusmenetelmät ja -kanavat toimivat jatkossa todella hyvin. Uskon, että tämä laki tulee toimimaan todella hyvin.

3.14 Hanna Halmeenpää vihr: Arvoisa puhemies! Edustaja Modig sanoi kaiken olennaisen siitä, mikä tässä hyvää tarkoittavassa lakiesityksessä ei ole kohdallaan, ja siksi kannatan edustaja Modigin esittämää lakiesityksen hylkäämistä.

3.14 Riitta Myller sd: Arvoisa puhemies! Ymmärrän myöskin sen, että tavoite tässä lakiehdotuksessa on hyvä ja perustuu hyvin pitkälle siihen, mitä hallitusryhmistä puhutaan, tähän byrokratian purkuun. Tässä tuli hyvin esille se, että käytännössä tämä kaavojen vahvistaminen ympäristöministeriössä ei ole kovin paljon tätä byrokratiaa lisännyt, mutta varmasti on myöskin hyviä perusteita sille, että tästä vahvistamisesta luovutaan. Mutta samalla on kyllä kiinnitettävä huomiota niihin ongelmiin, joita tähän liittyy. Sen olemme tuoneet omassa vastalauseessamme esille.

Niinpä sitten teenkin vastalauseen 2 mukaisen lausumaehdotuksen, ja lausuma tästä kuuluu seuraavasti: "Eduskunta edellyttää, että esityksen tavoitteiden toteutumista seurataan erityisesti yleisten ympäristönsuojelutavoitteiden toteutumisen näkökulmasta ja alue-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

hallintouudistuksen edetessä huolehditaan, että alueilla on tehokas kaavoitusta ohjaava ja valvova viranomainen ja että valitusoikeus säilyy riittävän laajana."

Emme voi lähteä todellakaan siitä, että vahvistusmenettelystä luovutaan ja mahdollisesti sitten valitusoikeutta karsitaan. Mehän tiedämme, että hallitusohjelmassa on tähän liittyviä näkemyksiä, ja sen takia halusimme tuoda tämän tässä vahvasti esille, ja myös sen, että kun tuota maakuntaitsehallintoa ollaan muuttamassa, me emme tiedä, mikä tulee olemaan sitten tämä valvonta- ja ohjausviranomainen. Tarvitaan vahva valvova ja ohjaava viranomainen myös alueille.

3.16 Sanna Marin sd: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Myllerin tekemää lausumavastalausesta 2.

3.17 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa puhemies! Edustaja Modig esitteli erittäin hyvin ne perustelut, minkä takia tätä lakiesitystä ei tulisi hyväksyä. Olisi hyvä, että ympäristöministeriö jatkossakin vahvistaisi maakuntakaavat ja yhteiset yleiskaavat. Maakuntakaavasaahan ratkaistaan muun muassa kaupan suuryksiköiden sijoittuminen, maakunnalliset viher yhteydet, louhinta-alueiden sijoittuminen, kulttuuriympäristöt. On tärkeää, että meillä on yhteiset valtakunnalliset maankäyttötavoitteet, jotta saamme kestävä ja laadukasta kaavoitusta ja jotta myös tasapuolisuus ympäri Suomen toteutuu.

3.17 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Minusta tämä hallituksen esitys on erinomainen, ja se on myös sopusoinnussa sen ison ratkaisun kanssa, jossa synnytetään itsehallintoalueet, joille siirretään myös maakuntaliittojen tehtävät, muun muassa tämä kaavoitus. Jo tällä hetkellä maakuntakaavoitushan on maakuntaliittojen tehtävänä, ja nyt sitten tämän esityksen jälkeen maakuntavaltuusto tekee sen päätöksen siitä, mikä on maakuntakaavan sisältö. Minusta ovat ne pelot, joita on tässä esitelty, siinä mielessä turhia, että maakuntakaavahan ei ole sillä tavalla oikeusvaikutteinen kaava, että sehän vain ohjaa alemmantasoisien kaavan eli kuntien laatiman yleiskaavan laatimista. Siinä mielessä minusta ei tarvita enää demokraattisesti valitulle elimelle, maakuntavaltuustolle, tämmöistä päällystakkia, ympäristöministeriötä, siihen katsomaan. Sama lainsäädäntö ohjaa maakuntaliittoja tässä kaavan laatimisessa kuin tänäkin päivänä, ja tämä nykyinen menettely on ollut mielestäni turha siltä osin, että tarvitaan vielä täällä ympäristöministeriössä sitä vahvistamista. Minusta tässä ei kannata pelätä, ja ehkä tässä on tämmöinen ideologinen ero, että osa ei luota siihen, että demokratia tuottaa tuolla maakunnissa riittävän tasokasta päätöksentekoa, vaan ajatellaan, että kyllä täällä Helsingissä tiedetään, mikä on alueille parasta. Minä ajattelen niin, että kyllä siellä paikallisesti tiedetään, mikä on alueelle parasta, kun tunnetaan ne paikalliset olosuhteet.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän tässä vaiheessa yhden vastauspuheenvuoron. Nyt muutoin mennään tämä loppuun listan mukaisessa pyyntöjärjestyksessä, koska huomaa, että edustajat käyttävät puheenvuoronsa paikaltaan. Silloin on syytä mennä noin. Tämän kerran, edustaja Modig, vastauspuheenvuoro.

3.19 Silvia Modig vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Lohelle: ei kyse ole siitä, että me emme luottaisi demokratiaan tai valittujen henkilöiden kykyyn tehdä oikeita ratkaisuja, vaan nämä ratkaisut saattavat vain olla niin suuressa ristiriidassa keske-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

nänsä, että tarvitaan se isompi katsantokanta siihen. Esimerkiksi meillä pääkaupunkiseudulla maakuntakaava on ohjannut hyvin voimakkaasti sitä, mihin me perustamme meidän liikenneinfrainvestoinnit, jotka ovat eri pääkaupunkiseudun kunnilla aivan erilaisten intressien takana, aivan eri päättäjien takana. Meillä ei ole näistä yhteistä näkemystä, ellei meillä ole sitä maakuntakaavaa, jossa on yhdessä se katsottu. Jos nytten sitten jokainen maakunta voisi yksinänsä tehdä, niin siellä tulee niitä klappeja, missä toisen maakunnan toiveet ovat aivan erilaisia kuin toisen maakunnan toiveet. Jos me ajattelemme, millaisissa tilanteissa tätä ympäristöministeriön vahvistamisoikeutta on käytetty, niin että ministeriö on estänyt jotain, niin mielestäni silloin kun kokoomuksen ministeri Jan Vapaavuori toimi asuntonministerinä, (Puhemies koputtaa) hän vaikutti kaupan rakenteeseen voimakkaasti täällä, (Puhemies koputtaa) mitä pidin hyvänä ratkaisuna.

3.20 Ari Torniainen kesk: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys on hyvä ja kannatettava. Nykyisin maakuntakaavojen laatimis- ja etenkin vahvistamisprosessit ovat aivan liian pitkiä. Nykyisin myös ympäristöministeriön kaksoisrooli sekä ohjaavana että myös vahvistavana viranomaisena on ollut hieman ongelmallinen ja se on myös osittain haitannut eri viranomaisten yhteistyötäkin. Tämä hallituksen esitys täsmentää sekä selkiyttää myös ympäristöministeriön ja maakuntien toimivallan jakoa kaavoituksessa. Tämä myös korostaa maakuntien itsehallinnollista päätöksentekoa maankäytössä ja yhdyskuntasuunnittelussa. Eri puolilla Suomea maakunnilla on omat erityistarpeensa, ja kyllä maakunnissa tehdään vastuullista päätöksentekoa - itse uskon näin ja luotan niihin maakuntapäätäjiin. Ja kyllä maakunnissa tiedetään parhaiten, miten maakuntaa halutaan kehittää ja mitä siellä tarvitaan. Tällä hallituksen esityksellä maakuntakaavoitus muuttuu ennakoivaan ja nykyistä vuorovaikutteisempaan suuntaan.

Mitä tulee esimerkiksi vastalauseen 1 esitykseen, jossa todetaan, että hallituksen esitys tulee heikentämään kaavojen laadun ja laillisuuden valvontaa, niin itse en usko tähän, vaan kyllä jatkossa ympäristöministeriö on jo kaavoituksen alkuvaiheessa yhdessä maakuntaliittojen kanssa laatimassa niitä maakuntakaavoja. Tämä hallituksen esitys on todella hyvä ja eteenpäin vietävä.

3.22 Mikko Kärnä kesk: Arvoisa herra puhemies! Haluaisin muistuttaa salissa istuvia opposition edustajia yhdestä EU-lainsäädäntöä ohjaavasta keskeisestä periaatteesta, joka on subsidiariteetti- eli läheisyysperiaate. Tällä periaatteellahan tarkoitetaan sitä, että kaikki päätökset tulisi tehdä mahdollisimman lähellä niitä ihmisiä, joita ne koskettavat. Tämä hallituksen esitys mitä parhaimmalla tavalla tukee tätä tavoitetta, joka käsittääkseni on kyllä hyväksytty aivan yli puoluerajojen, joten hivenen ihmettelen tätä kritiikkiä. Minkä takia läheisyysperiaate ei ole jotakin, minkä oppositiokin hyväksyisi? Se on erinomainen tavoite.

Tämä asia on totta kai erityisen merkityksellinen nyt tämän alueellisen itsehallintouudistuksen kannalta. Hallitus on päättänyt vahvistaa alueellista itsehallintoa, mutta totta kai samalla tämä laadukas kaavoitus on ohjenuorana ja sääntönä edelleen. Siihen pyritään. Meidän tulee muistaa, että vallan mukana tulee aina se vastuu, ja uskon kyllä, että tällaisissa kaavoitusasioissa on parempi se, että se vastuu kannetaan paikallisesti siellä maakunnissa kuin että sitä vastuuta kannetaan täällä ympäristöministeriössä, koska kyllä paikallisesti tiedetään parhaiten, millaiset ratkaisut näille alueille soveltuvat. Kaikki viisaus ei, hyvät kollegat, asu Helsingissä.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

3.24 Timo V. Korhonen kesk: Arvoisa puhemies! Edustaja Kärnän puheenvuoron jatkoksi: Kyllä maakunnat kykenevät tekemään omien alueittensa osalta vähintäänkin yhtä hyviä päätöksiä kuin ministeriöt, tässä tapauksessa ympäristöministeriö. Minä luotan kanssa alueitten omaan osaamiseen enemmän kuin mihinkään isovelji valvoo -menteliteettiin. Minä katson näin, että ympäristöministeriön nykyisen kaltainen kaavoitusvalta on tässä tilanteessa täysin tarpeeton. En myöskään mitenkään usko, että tämän lainmuutoksen myötä tehtäisiin lain tai valtakunnallisten alueidenkäytön tavoitteitten vastaisia kaavoja, tämä jo siksikin, että tässä uudessa lainsäädännössä ikään kuin pakotetaan nykyistä mittavampaan yhteistyöhön eri toimijoiden ja myös ministeriöitten kesken.

Sitten tämä maakuntien välinen yhteistyö: totta kai maakunnat tulevat tekemään yhteistyötä maakuntakaavojen osalta siltäkin osin kuin tarvitaan tämmöistä maakuntien yli menevää ratkaisuvalltaa.

3.25 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa herra puhemies! Minä myös pidän tätä maankäyttö- ja rakennuslain muuttamista ja esitystä erittäin hyvänä. Tässä lähdetään byrokratian purkutalkoiden hengessä liikkeelle ja päätöksenteko siirtyy edelleen lähelle kansalaista, mitä itse kovasti arvostan. Maakunnissa on hyviä ja asiantuntevia päättäjiä, ja tämä sujuvoittaa montaa käytäntöä. Niin kuin täällä on tullut esiin, kaavojen vahvistaminen ministeriötasolla kestää kyllä tänä päivänä ainakin yritystoiminnan kannalta liian pitkään, ja se estää merkittävien yritysten sijoittumista eri alueilla.

Tarkkaan täytyy tietenkin miettiä sitten, miten tämä sopii itsehallintoalueille, mutta itse ainakin näkisin, että tämä on yksi sellainen asia, mikä voitaisiin ottaa itsehallintoalueitten päätökseen ja mikä voisi olla siellä yhtenä osana. Täällä on esitetty myös, että näitä kaavanvahvistuksia tapahtuu tällä hetkellä vain muutamia ympäristöministeriössä, joten ymmärrän, että kun tämä ei kovin merkityksellinen asia myöskään siinä mielessä ole ympäristöministeriölle, niin se voidaan ottaa sieltä ihan hyvin alueille.

3.26 Jari Leppä kesk: Arvoisa puhemies! Kun meillä poliittisesti on laaja yhteisymmärrys siitä, että me haluamme byrokratiaa vähentää ja hallinnollista taakkaa keventää, niin sitä pitää sitten myös tehdä. Se tapahtuu laki kerrallaan, säädös kerrallaan, asetus kerrallaan, viranomaismääräys kerrallaan, ja nyt ollaan sillä kohdalla, jossa hallitus esittää ja valiokunnan mietintö on samansuuntainen. Maakuntakaavaa ei enää tarvitse vahvistaa ympäristöministeriössä. Tämä on erittäin hyvä ja johdonmukainen askel niissä byrokratiatalloissa, joita me kaikki kannatamme. Se on aivan tarpeeton kierros käyttää siellä. Maakunnat kyllä osaavat ja tietävät. Niitä myöskin päätöksenteossa ja valmistelussa ohjaavat monenlaiset muut lait maankäyttö- ja rakennusasioissa, ja ei ole minkäänlaista pelkoa siitä, että tästä tulee mikään villi länsi, vaan tämä säilyy paremmin kuin nyt hallinnassa, ja se paljon paremmin myöskin tukee Suomen investointitavoitteita, työllisyystavoitteita, yritysten toimintaedellytysten kohentamistavoitteita, kuin tähän asti tapahtuu. Aivan tarpeettomia viranomaisten välisiä operaatioita, joita nyt on pilvin pimein, täytyy johdonmukaisesti purkaa. On erittäin hyvä, että tämä nyt on meillä käsillä ja että tästä vihdoinkin viimein eteenpäin päästään.

3.27 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! Pidän tätä esitystä maankäyttö- ja rakennuslain muuttamiseksi siten, että maakuntakaavoja ja kuntien yhteisiä yleiskaavoja ei enää tarvitse saattaa ympäristöministeriön vahvistettavaksi, erittäin hyvänä, byrokratiaa keven-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

tävänä ja oikeasuuntaisena esityksenä. Uskon, että esitys tulee korostamaan maakunnan liittojen itsehallinnollista roolia maankäytön suunnittelussa ja lyhentämään maakuntakaavoitukseen ja kuntien yhteiseen yleiskaavoitukseen liittyvää päätös- ja muutoksenhakuprosessia, ja uskon myös, että uudistus selkiyttää kaavan laatimiseen liittyvää toimivallan jakoa yleispiirteisessä suunnittelussa valtion ja maakuntien välillä. Pitää luottaa osaamiseen alueilla. Tämä on erittäin hyvä uudistus.

3.29 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puheenjohtaja! Tässä on vakuuteltu sitä, että maakunnissa osataan itse kaavoittaa eikä ympäristöministeriötä tarvita kaavoja vahvistamaan. Valitettavasti kuitenkin meillä on esimerkkejä siitä, että maakunnissa on pyritty tekemään sellaisia kaavoja, jotka ovat sitten myöhemmin kaatuneet siihen, että ne eivät ole olleet lain mukaisia. Siinä mielessä pidän kyllä tärkeänä, että ympäristöministeriö jatkossakin kuitenkin siinä määrin vahtii tätä kaavaprosessia, että sitten maakunnissa valmistelu tehdään huomioiden myös kestäväan kehitykseen liittyvät seikat etenkin, kun maankäyttö ja kaavoitus on asia, johon liittyy hyvin paljon taloudellisia intressejä. On myös totta, että meillä on jopa joskus ollut tähän liittyviä erinäisiä rahoitusotkujakin, jotka ovat tulleet hyvin lähelle maakuntapäätäjiä, niin että siinä mielessä tämä nykyinen käytäntö on kyllä syytä pitää voimassa.

3.30 Kari Kulmala ps: Arvoisa puhemies! Kommentoin tätä hallituksen esitystä lyhyesti. Olen ollut Pohjois-Karjalan maakunnan kaavatyöryhmässä viimeiset vuodet, ja kyllä on ollut aika hankalaa se työnteko, kun välillä käydään Helsingissä ympäristöministeriössä näyttämässä, käykö tämä kaava teille vai eikö se kelpaa teille. Jos se ei kelpaa, niin sitten tullaan taas välillä muuttamaan sitä sinne omaan maakuntaan. Se on aivan varma juttu, että maakunnassa tiedetään, paljonko Niiralan rajavartioasemalla on hallitilaa tarvetta laajentaa tai paljonko sitä vaikka Sevettijärven kaupan lähellä tai siellä baarin lähellä tarvitaan. Se on ihan saletti, että siellä maakunnissa todellakin tiedetään, missä on tarvetta laajentaa, ei välttämättä Helsingin ympäristöministeriössä

3.31 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Edustaja Mikkoselle olisin sanonut vain sen, että eivät maakunnat tarvitse vahtijoita. Eikö se ole parempi, että ympäristöministeriö vain ohjaa ja neuvoo näissä asioissa?

3.31 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa herra puhemies! Kyllähän kaikkialla, niin maakunnissa kuin pääkaupungissakin, ihan sitä samaa lakia noudatetaan, niin että hieman kyllä ihmettyttää tällainen epäluotto, mitä sitten kansanvaltaisesti valituille, tuleville itsehallintoalueille tässä oppositiosta esitetään. Kyllä on tähänkin mennessä ollut monenlaisia ristiriitatilanteita siinä, että alueet, kunnat, maakunnat olisivat halunneet tehdä eri lailla ympäristön kehittämistä, kestävää kehitystä ja kaavoitusta, mutta sitten on tultu tukkanuottasille ympäristöministeriön kanssa, ja lopputulos on ollut se, ettei minkäänlaista kehitystyötä ole päässyt tapahtumaan sitten eteenpäin.

Kyllä minun mielestäni nytten, kun itsehallintoalueet tulevat, tämä on tietenkin suuri kansanvaltainen muutos Suomessa, ja on kyllä aivan ensiarvoisen tärkeää, että maakuntakaavojen vahvistaminen on yksi osa sitä, mistä itsehallintoalueet päättävät, ja se on kyllä ennen kaikkea myös osa sitä norminpurkua. Kun täälläkin illan mittaan kysytty, mitä ne konkreettiset normit nyt sitten ovat, niin tällaisia ne ovat.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

3.32 Ari Torniainen kesk: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Mikkonen omassa puheen-vuorossaan totesi, että jatkossa on tärkeää, että ympäristöministeriö vahtii maakuntakaavojen laatimista. En todellakaan näe ympäristöministeriön roolia sillä tavalla, vaan kyllä ympäristöministeriö tulee olemaan yhteistyöelin, joka on mukana myöskin maakuntaliittojen kanssa laatimassa sitä maakuntakaavaa. Siinä otetaan heti alkuvaiheessa jo neuvottelut, joissa käydään niitä periaatteita läpi ja tavoitteita läpi. Sen tulee olla yhteistyötä myöskin, maakuntakaavojen laatimisen.

3.33 Pertti Hakanen kesk: Arvoisa puhemies! Edustaja Torniainen otti esille asian, jota ajattelin tässä vielä pikkasen sivuta: nimenomaan sen vuorovaikutuksen, millä tavalla tulevat jatkossakin olemaan ministeriöt keskeisessä roolissa. Siinä käydään kyllä useamman ministeriön kanssa keskusteluja ja kuullaan ja pyydetään lausuntoja. Täytyy muistaa myöskin se, että tämä tuo sellaista hyvää itsehallintoalueen vapautta myös siihen vuorovaikutukseen siellä omalla alueella, ja minä uskon, että sen maakuntakaavan lopullisen tuloksen hyväksyminen tulee tuomaan sen lähemmäksi sitä itse kuntalaista myöskin, kun se todella päätetään siellä omalla alueella. Ja edelleen korostan vielä sitä, että tässä ollaan menossa nimenomaan sen sääntelyn sujuvoittamisen kautta myöskin lähemmäs sitä kuntademokratiaa.

3.34 Hanna Halmeenpää vihr: Arvoisa puhemies! Haluan muistuttaa tässä keskustelussa siitä, mitä hallituksen itsensä nimeämä selvitysmies Auvo Haapanala tästä lakiesityksestä on todennut. Hänhän on todennut ympäristöministeriölle tekemässään selvityksessä "Maakuntakaavojen vahvistusmenettelyn vaihtoehdot" — tämä on tämän selvityksen nimi — että ei kannata vahvistusmenettelystä luopumista, koska tämän selvityksen mukaan on ilmeistä, että laillisuusvalvonnan siirtyminen pois ympäristöministeriöltä muille toimijoille lisäisi maakuntakaavoista tehtävien valitusten määrää ja siten kaavojen käsittelyaikoja ja byrokratian määrää.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

24. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kirkkolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 63/2015 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 12/2015 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 24. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

3.35 Kari Kulmala ps: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä on osittain kyse hallinnollisten ja oikeusturvaa koskevien kirkkolain säännösten ajantasaistamisesta. Kyseinen muutos on laaja, ja sitä on valmisteltu jo vuosia. Onkin erittäin hyvä, että esitys saadaan nyt maaliin saakka. Esityksen tavoitteena katsotaan olevan yksityisyyden suojan paraneminen

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

käsiteltäessä kirkon jäsentietoja. Samoin tavoitteena on jäsenrekisterin tietoturvallisuuden parantuminen. Molemmat ovat erittäin tärkeitä tavoitteita. Näiden asioiden on oltava kunnossa. Tähän on myös asianomainen valiokunta ottanut kantaa ja pitänyt asiaa tärkeänä.

Esitys myös selkeyttäisi viranomaisvastuita sekä jäsentietoja käsittelyä kuten myös poikkeusoloihin ja kriisitilanteisiin varautumista. Lisäksi esityksen tarkoituksena on ajantasaistaa kirkkolakia vastaamaan yleisen hallintolainsäädännön kehitystä. Huomiota on kiinnitetty myös siihen, että säännökset ovat selkeitä.

On myös muistettava, että kirkkolain erityinen säätämisyjärjestys perustuu kirkkolain 2 luvun 1 §:ään. Näin ollen vain kirkolliskokouksella on oikeus tehdä ehdotus kirkkolain säätämisestä, muuttamisesta tai kumoamisesta. Haluankin vielä muistuttaa, että kirkolliskokous on ollut tätä esitystä tehdessään yksimielinen. Myös minä pidän tätä esitystä erittäin hyvänä.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 63/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

25. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 90/2015 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 13/2015 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 25. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 90/2015 vp sisältyvät 1.-9. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

26. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain 1 §:n muuttamisesta annetun lain ja rikoslain 2 a luvun muuttamisesta annetun lain kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 62/2015 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 3/2015 vp

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 26. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

3.37 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä luovutaan sakkojen muuntorangaistusmenettelystä, jolloin siis sellaisten henkilöiden kohdalla, jotka ovat jättäneet toistuvasti sakot maksamatta, voitaisiin muuntaa sakot vankeusrangaistukseksi.

On selvää, että yleinen — voisi sanoa, että varmasti kansalaistenkin — mielipide on sentyyppinen, että kyllähän näin pitäisi jatkossa olla. Tämä lakihan, joka mahdollistaisi muuntorangaistukset, päätettiin viime kaudella, mutta se ei ole vielä astunut voimaan, ja tässä taustalla, miksi tämä nyt perutaan, on puhtaasti se, että tämä menettelyhän on aika kallis: arvioidaan, että 12,4 miljoonaa tässä säästetään vuodesta 2018 lukien valtion varoja. Tässä vaikeassa taloudellisessa tilanteessa pitää tehdä valintoja, ja jos nyt ajatellaan sitten tähän rinnalle sitä, että meillä on paljon vakavampia rikoksia, (Puhemies koputtaa) joista tuomitaan vankeutta ehdollisena siitä syystä esimerkiksi, että on ensikertalainen, niin moni rikollinen vain heiluttelee sitä lappua ja toteaa, että eihän tämä ehdollinen vankeus ole mitään. Sen takia hallitusohjelmaan on otettukin kirjaus tästä asiasta siten, että tarkistetaan ensikertalaisuussäännöksiä, väkivaltarikosten sekä lapsiin kohdistuvien törkeiden seksuaalirikosten rangaistustasoa sekä ehdollisen vankeustuomion tehostamismahdollisuuksia, kuten lyhyt ehdoton vankeus, yhdyskuntapalvelu ja valvottu koevapaus. Tällä tarkoitetaan sitä, että on syytä tarkastella niin, että tähän ehdolliseen vankeustuomioon lisättäisiin tällainen jakso, ehdoton vankeus tai yhdyskuntapalvelus, ja sillä tavalla näillä olisi selkeästi (Puhemies koputtaa) nykyistä tehokkaampi merkitys.

3.39 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Toimiessani käräjillä tuomarina sain kokea, että ehdollisen rangaistuksen saanut henkilö lähti ulos salista nauraen, että en saanut mitään. Minusta tämä on todella vaarallista yhteiskunnassamme, että ihminen ei koe, että hän on oikeasti tehnyt väärin ja on saanut jonkin rangaistuksen siitä asiasta.

Toinen asia, joka siellä tuli usein keskusteluun, on nämä sakkojen muuntorangaistusasiat. Nyt sitten viime vaalikaudella olin itse todella kannattamassa sitä, että tulisi voimaan tämä laki, joka nyt sitten todellakin kaadetaan, että tätä ei olisikaan. Hyvä on, meidän taloudellinen tilanne on nyt tämä, ja me joudumme miettimään kaikkia säästöjä, mutta toivottavasti jatkossa, kun meillä on pikkuisen parempi taloudellinen tilanne, voisimme ottaa tämän asian sitten uudelleen käsittelyyn.

3.40 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa herra puhemies! Lainsäädännön ennakoitavuuden kannalta on kyllä ongelmallista, että näitä jo päätettyjä lakeja peruutetaan, ja voi kyllä ihmetellä tätä menettelyä. Sakon muunto ajateltiin tehdä mahdolliseksi silloin, kun toistuvasti sakkoja saaneen henkilön voidaan katsoa osoittavan piittaamattomuutta laista. Tämä ilo kuitenkin nyt jäi lyhyeksi, ja erityisesti Kaupan liitto on ollut kyllä tyrmistynyt tämän

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

muuntorangaistuksen palauttamisen perumisesta. Tämä on minusta taas yksi osoitus hallituksen poukkoilevasta oikeuspolitiikasta.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 62/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

27. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi joukkoliikennelain 12 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 110/2015 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 10/2015 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 27. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

3.41 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan joukkoliikennelakia muutettavaksi siten, että esimerkiksi Kotkan seudulla ja Meri-Lapin alueella seudullinen, kunnallinen joukkoliikenneviranomainen tulisi huolehtimaan joukkoliikenteen suunnittelusta alueella yhdessä lähikuntien kanssa. Itse asiassa pidän tätä asiaa hyvänä, ja kotiseudullani, Kotkan seudulla, tätä esitystä pidetään myönteisenä.

Toimivaltaisia viranomaisia tällä alalla Suomessa on tällä hetkellä kaiken kaikkiaan 9 elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusta sekä 26 kunnallista viranomaista, joista 10 on seudullisia, eli tällä on aika lailla kirjava tämä käytäntö, miten tämä alueilla hoidetaan. Välttämättä kaikilla alueilla ei tarvitsisi olla tällainen kunnallinen, mutta ainakin meidän seudullamme tämä on toimivampi järjestelmä, ja toivon, että tässäkin asiassa, kun itsehallintoalueet miettivät niitä tehtäviä, tämä olisi yksi asia, joka siinä yhteydessä pohdittaisiin: voisiko tämä joukkoliikenteen suunnittelu kuulua tälle itsehallintoalueelle.

Myös tuleva sote-uudistus on semmoinen asia, jota joudutaan paljon miettimään. On ehdotettu erilaisia — palvelusetelin käyttöä ja tämän tyyppisiä — ratkaisuja joukkoliikenteessä, millä turvattaisiin muun muassa harvaan asuttujen alueiden julkinen liikenne. Tässä yhteydessäkin olisi vähän isommat ja leveämmät hartiat syytä olla.

3.43 Ari Torniainen kesk: Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Pakkanen jo aiemmin otti esille, niin tässä hallituksen esityksessä esitetään kahden uuden seudullisen toimivaltaisen viranomaisen perustamista joukkoliikenteen järjestämiseen, ja ne tulisivat Kotka—Hamina—Pyhtää-alueelle sekä toinen Meri-Lapin alueelle. Tämä hallituksen esitys on oikeastaan lähtöisin noiden alueiden omasta tahdosta ja oma-aloitteisuudesta. He ovat kokeneet, että he pystyisivät siellä seudullisesti hoitamaan tämän joukkoliikenteen nykyistä paremmin. On hyvä, että ollaan kuultu myöskin alueiden näkökantoja ja lähdetty viemään asiaa

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

eteenpäin. Kyllä joukkoliikenteen kehittäminen koko maassa on erittäin tärkeää, ja se lähtee myöskin alueiden omista tarpeista ja maakunnista itsestään.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 110/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

28. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 12 ja 48 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 120/2015 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 10/2015 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 28. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

3.44 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa puhemies! Tässä onkin harvinainen koulutuspuolen esitys, jossa on yksimielinen tuki tuolta sivistysvaliokunnasta. Tässä erityisen tärkeä on tämä pakolaistilanne ja erityisesti turvapaikkahakijoitten osalta se, että nyt sitten kouluihin voi tulla kesken vuoden oppilaita lisää ja tätä ei ole huomioitu kuntien rahoituksessa. Tällä esityksellä helpotetaan sitten kuntien mahdollisuutta panostaa tähän hyvään kotoutumiseen lasten ja nuorten osalta. Esitys ei koske kuitenkaan yli 16-vuotiaita, mikä on siinä mielessä harmillista, mutta sen ikäluokan osalta pitää sitten panostaa tähän vapaan sivistystyön puoleen elikkä kansalaisopistoihin, aikuiskoulutuskeskuksiin, aikuislukioihin ja kansanopistoihin, jotta siellä voidaan tätä koulutusta heille järjestää.

Se, mikä valiokunnalle oli erityisen tärkeää, oli se, että kotoutumiskoulutuksen määräraha siirretään jatkossa opetus- ja kulttuuriministeriön vastuulle, niin että tätä koordinoitua voidaan tehdä paremmin.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 120/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

29. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Vankiterveydenhuollon yksiköstä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 49/2015 vp

Valiokunnan mietintö StVM 10/2015 vp

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 29. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 49/2015 vp sisältyvät 1.-10. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

30. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi toimeentulotuesta annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 124/2015 vp
Valiokunnan mietintö StVM 11/2015 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 30. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 124/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

31. Hallituksen esitys eduskunnalle yhdistetystä patenttitoimioistuimesta tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laeiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta sekä patenttilain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 45/2015 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 12/2015 vp

Osittain ainoa, osittain toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Osittain ainoaan, osittain toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 31. asia. Ensin päätetään talousvaliokunnan mietinnön TaVM 12/2015 vp pohjalta ainoassa käsittelyssä sopimuksesta ja selityksen antamisesta ja sitten toisessa käsittelyssä lakiehdotuksista.

Keskustelua ei syntynyt.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksessä HE 45/2015 vp tarkoitetun sopimuksen ja annettavaksi hallituksen esityksessä tarkoitetun selityksen. Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 45/2015 vp sisältyvät 1.-6. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

32. Hallituksen esitys eduskunnalle kuluttajariitojen vaihtoehtoista ratkaisemista koskeksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 74/2015 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 13/2015 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 32. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 74/2015 vp sisältyvät 1.-5. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

33. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi maksulaitoslain, maksupalvelulain sekä Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 115/2015 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 14/2015 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 33. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 115/2015 vp sisältyvät 1.-3. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

34. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi palkkaturvalain 11 ja 11 a §:n kumoamisesta ja merimiesten palkkaturvalain, työttömyysturvalain, julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain, vuorotteluvapaalain ja sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 23 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 64/2015 vp
Valiokunnan mietintö TyVM 2/2015 vp

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 34. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 64/2015 vp sisältyvät 1.-6. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

35. Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2014

Kertomus K 6/2015 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 1/2015 vp

Ainoa käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

36. Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestön Suomen valtuuskunnan kertomus: ETYJ:n parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2014

Kertomus K 16/2015 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 2/2015 vp

Ainoa käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

37. Pohjoismaiden neuvosto Suomen valtuuskunta toimintakertomus 2014

Kertomus K 13/2015 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 3/2015 vp

Ainoa käsittely

Asia poistettiin päiväjärjestyksestä.

38. Hallituksen esitys eduskunnalle Metsähallituksen uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 132/2015 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 38. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsä-

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

talousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja ympäristövaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

3.48 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Tämä Metsähallitus-laki, joka nyt on tuotu tänne eduskuntaan, on pitkän prosessin tulosta. Jo viime kaudella suunniteltiin johtuen, voisi sanoa, eurooppalaisista säännöksistä — ainakin näin sitä perusteltiin — tätä metsähallituslain muutosta ja sitä, että metsätalouspuoli tästä erikseen yhtiöitetään Metsätalous Oy:ksi.

On selvää, että kun varsinkin tuolla Pohjois-Suomessa ja erityisesti Lapin alueella Metsähallituksella on erittäin suuri merkitys kansalaisille ihan heidän arjessaan, kun Metsähallitus hallinnoi muun muassa Lapin pinta-alasta noin 65:tä prosenttia, niin siellä ollaan hyvinkin kriittisiä sen suhteen, minkälainen tämä lain sisällön tulisi jatkossa olla. Itse lähdän siitä, että nyt kun tätä ollaan uudistamassa, niin ei riitä se, että me teemme vain pakolliset muutokset, vaan pitää tunnistaa ne tämän hetken tilanteessa olevat ongelmakohdat, jotka vaativat myös korjausta.

Osaltaan tässä kuulemiskierroksella ja prosessin edetessä on otettu huomioon sitä palautetta, joka on tullut alueilta ja eri osapuolilta lausunnoissa ja kuulemisten yhteyksissä, mutta vielä voi sanoa, että tähän lakiesitykseen sisältyy tiettyjä ongelmia, jotka on syytä nyt valiokuntakäsittelyssä tarkkaan harkita. Nostan tässä esille kaksi asiaa. Toinen on se, joka hallitusohjelmassakin otetaan esille, tämä johtamisjärjestelmä ja sen selkeyttäminen. On edelleen sellainen kuva, että ehkä tässä ei ole vielääkään tarpeeksi onnistuttu muokkaamaan sitä riittävän selkeäksi niin, että tulisi, voisin sanoa, (Puhemies koputtaa) johtamisen kanalta optimaalinen malli.

3.51 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Metsähallitus-laki puhuttaa, mietityttää. Meidän tehtävänä on tehdä siitä nyt kelvollinen. En tiedä ketään, joka odottaisi tätä osakeyhtiölakia tyytyväisenä ja innolla, mutta huhtikuussa tulee voimaan uusi direktiivi palveluiden käyttöoikeussopimusten kilpailuttamisesta, ja sitä ennen meidän tulee järjestellä uusiksi Metsähallituksen metsätalousasiat. Ainakaan minä en ole valmis ottamaan sitä riskiä, mitä sitten tapahtuisi, jos tätä ei tehdä. Jos emme muuta lakia, niin sen jälkeen tulisi avata myös valtion metsienhoito avoimille markkinoille. Toivottavasti ei mitään tapahdu, mutta kilpailun voisi voittaa vaikka puolalainen suuryritys. Minä en ainakaan ole valmis ottamaan sitä riskiä, että ulkomaiset firmat saattaisivat olla hoitamassa metsiämme. Yritetään rakentaa sellainen laki, että Metsähallituksen nykyiseen toimintamalliin olisi mahdollisimman vähän muutoksia.

Metsähallitus on nykyäänkin ja pysyy sekä maa- ja metsätalous- että ympäristöministeriön budjetissa ja ohjauksessa. Tämä on koettu ongelmalliseksi. Uudessa lakiesityksessä on yritetty vahvistaa ja selkeyttää johdon roolia, mutta johtajalle ei voida laittaa päätettäväksi ympäristöministeriön alaisia lakisäätötehtäviä, koska tämä johtajan palkkaus on kuitenkin maa- ja metsätalousministeriön alaista toimintaa, eli maa- ja metsätalousministeriön alaisella rahalla ei päätetä ympäristöministeriön alaisista asioista.

Lakiesityksessä on kuitenkin yritetty mahdollisuuksien mukaan ohjata eri ministeriöiden alaisia toimintoja paremmin yhteistyöhön. Vaihtoehto meillä oli se, että ympäristöministeriön ohjauksen alla olevat julkiset hallintotehtävät muuttuisivat kokonaan erilliseksi

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

organisaatioksi, ja se ei ole varmastikaan kenenkään etu. Parempi on se, että meillä on pienillä ongelmilla yhteistyötä, kuin se, että nämä toiminnot ovat kokonaan erillään. Tavoite on, että luontopalvelupuolelle eli ympäristöministeriön ohjaukseen ei pitäisi tulla yhtään lisää valtaa eikä tehtäviä eli tilanne pysyisi entisellään. Kyse on ympäristöministeriön ohjauksessa olevista lakisääteisistä töistä, ja on meidän kaikkien etu, että ne ovat osa Metsähallitusta eivätkä kokonaan erillinen organisaatio.

Tästä esityksestä on tehty hyvin paljon lausuntoja erityisesti meiltä Lapin eri kunnista. Nämä on mielestäni kohtalaisen hyvin otettu mukaan näissä erityisperusteluissa ja lain muokkauksessa. Siitä olen jopa pikkuisen, varovaisen tyytyväinen. Se osoitti sen, että meitä ollaan kuitenkin valmiita kuulemaan. Mutta laki ei todellakaan ole vielä valmis. Meillä on edessä ensi keväänä maaliskuussa vielä iso savotta. On tullut esille, että laissa on vielä perustuslaillisiakin ongelmia todennäköisesti. Kyse on lähinnä johtamisesta, ministeriön työnjaosta ja esimerkiksi saamelaisasioiden päivittämisestä. Nämä ovat korjattavissa siihen mennessä, kun lakia aletaan eduskunnassa hyväksymään maaliskuussa.

Itse olen esittämässä tähän lakiin ainakin 6 §:n yhteiskunnallisiin velvoitteisiin lisäyksiä. Mielestäni paikallinen yhteistyö tulee olla siinä kirjoitettuna velvoittavasti lakiin eikä vain ohjaavalla tasolla toimiviin perusteluihin. Yhteiskunnallisiin velvoitteisiin tulisi lisätä myös metsäautoteiden käyttö, sillä yksityiselle metsänomistajalle tuli yhtäkkiä syksyllä velvoite maksaa 15 senttiä per kuutio per kilometri Metsähallituksen teiden käytöstä. Käytömaksu johtaa siihen, että jotkin yksityiset metsät ovat menettämässä arvonsa kokonaan.

Perusteluihin taas odotan lisää täsmennystä toimitusjohtajan tehtäväkuvaukseen. Siinä tulisi muun muassa määritellä paremmin johtajan rooli maa- ja metsätalousministeriön alaisen metsätalouden ja ympäristöministeriön alaisen JHT:n toimintojen yhteensovittamisessa, jotta vältetään esimerkiksi ristiriitaisten lausuntojen julkituominen. — Otan lisää myöhemmin tästä asiasta.

3.56 Hanna Halmeenpää vihr: Arvoisa puhemies! Uutta Metsähallitus-lakia on todella valmisteltu pitkään ja hartaasti jo vuosien ajan, ja lain valmistelu keskeytettiin viime vaalikauden loppupuolella silloisen maa- ja metsätalousministeri Petteri Orpon toimesta.

On hyvä ajatella niin merkittävästä asiasta kuin mistä tässä on kyse, mitä se todella pitää sisällään. Metsähallitus omistaa noin kolmanneksen Suomen maa- ja vesialasta. Metsähallituksen luontopalvelut vastaavat julkisista hallintotehtävistä, joihin kuuluvat muun muassa kansallispuistojen, muiden luonnonsuojelualueiden ja kulttuuriomaisuuden hoito, kaikilla Metsähallituksen alueilla virkistyskäytön ohjaus sekä metsästys-, kalastus- ja maastoliikenneasiat.

Lain valmistelu aloitettiin uudestaan nykyisen vaalikauden alussa. Uuden valmistelun alusta lähtien tätä prosessia on leimannut melko perusteeton kiirehtiminen ja hieman jopa salamyhkäisen oloinen valmistelu. Esimerkiksi uusi kuulemiskierros merkittävien lakiluonnokseen tehtyjen muutosten jälkeen esitettiin alkuun kokonaan evätyksi aikatauluun vedoten, mutta ehdittiin sitten lopulta kuitenkin käydä, kun herännyt kansalaiskeskustelu tätä sinnikkäästi vaati. Tälle valmistelutavalle ei ole kyllä kunniaksi sekään, että nyt tämän valtavan suurta kansallista omaisuutta koskevan lakiesityksen lähetekeskustelu tapahtuu kello 4 aamuyöllä ilman asianomaisen ministerin läsnäoloa. (Eduskunnasta: Juuri näin!)

Metsähallitus-lain uudistuksessa oli alun perin kyse vain EU:n vaatiman liiketoiminnan kilpailuneutraliteetin takia tehtävistä tarpeellisista säädöksistä, mutta uudistus puuttui moniin muihinkin säädöksiin koskien erityisesti julkisia hallintotehtäviä eli luontopalveluja.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Lakiin ollaan tekemässä Metsähallituksen yhtiöittämisen ohella siis useita sellaisia merkittäviä muutoksia, joilla ei ole mitään tekemistä EU:n kilpailulainsäädännön vaatimuksien kanssa. En nyt tiedä, mikä tässä oikein tietona paikkansa pitää tuon direktiivin voimaantulon osalta, tapahtuuko se huhtikuussa vai vasta tulevana syksynä, niin kuin on myös eräistä lähteistä kuulunut.

Luonnonsuojelun, retkeilyn ja kansalaisten oikeuksien kannalta lakiesityksen selkein puute on se, että yleiset vedet sekä luontaistalousalueet siirrettäisiin pois julkisten hallintotehtävien taseesta, josta olisivat pois myös luonnon ja virkistykseen kannalta tärkeät alueet, kuten valtion retkeilyalueet. Lakiesityksen kokonaisuus, siinä tavoitellut muutokset ja todelliset vaikutukset ovat melko vaikeasti ymmärrettäviä ja monilta kohdilta tulokinnanvaraisia. Siksi aihe onkin herättänyt huolta kansalaisissa ja kansalaisjärjestöissä ja kunnissa poikkeuksellisen paljon. Lakiesitys voi toteutuessaan vaarantaa Metsähallituksen toiminnan ohjaamisen eduskunnasta käsin sekä kansallisomaisuuden säilymisen pysyvästi suomalaisilla. Lakiesityksen toteutuessa Metsähallituksen toiminnasta näyttäisi tulevan aiempaa suljetumpaa ja vaikeammin seurattavaa niin kansalaisille kuin eduskunnallekin.

Arvoisa puhemies! Tässä lakiesityksessä on huomattavia muutostarpeita, joita en lähde tässä kaikkia tarkkaan esittelemään. Totean kuitenkin esimerkiksi näistä valtion vesialueista, että niitä on yhteensä 2,4 miljoonaa hehtaaria. Ylä-Lapin luontaistalousalueita on 360 000 hehtaaria, ja nämä ovat niitä alueita, jotka halutaan sieltä luontopalveluiden taseesta pois. Isoja asioita. Perustuslain näkökulmasta kyse on siitä, pystyykö Metsähallituksen konserni toimimaan niin, että Metsähallituksen metsiin liittyvät tuotantotaloudelliset tehtävät ja budjettivaroin hoidettavat julkiset hallintotehtävät ovat aidosti riippumattomia toisistaan.

Arvoisa puhemies! Kyseessä on kuitenkin myös kuntien ja erityisesti pienten, metsäisten Itä-Suomen ja Lapin kuntien etu, ei vain siis yleinen etu niin kuin kansallisomaisuudesta puhuttaessa on yleensä. Metsähallitus-lain uudistus nimittäin vähentää kuntien verotuloja kunnissa, joissa valtion maita on paljon. Näitä metsävaltaisia ja vähäväkisiä kuntia huolestuttaa, miten valtion metsätalouden yhtiöittäminen vaikuttaa kuntien yhteisöverokertymään. Tämä huoli on aivan aiheellinen.

Arvoisa puhemies! On täysin ala-arvoista, että tätä lähetekeskustelua todella aamuyöstä käydään tämän kokoluokan asiasta ilman ministerin läsnäoloa. Esitän, että hallituksen esitys eduskunnalle Metsähallituksen uudelleenorganisointia koskevaksi lainsäädännöksi jätetään pöydälle ja lähetekeskustelu käydään ministeri Tiilikaisen läsnä ollessa täysistunnossa torstaina 17.12.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Halmeenpää on ehdottanut, että asia pannaan pöydälle 17.12.2015 pidettävään täysistuntoon. Asia siis jää pöydälle. Onko muita ehdotuksia pöydällepanon ajankohdasta?

4.01 Timo V. Korhonen kesk: Arvoisa puhemies! Esitän, että tämä asia käsitellään huomiseksi täysistunnossa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Anteeksi, nyt minä en kuullut. (Timo Korhosen välihuuto) — Asia selvä, huomiseen keskusteluun.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

— Tai itse asiassa ollaan jo tämän päivän puolella, eli seuraavassa täysistunnossa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Siis ei huomissa, vaan seuraavassa täysistunnossa.

Juuri näin.

4.02 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Korhosen tekemää esitystä.

4.02 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa puhemies! Pidän perusteltuna tuota edustaja Halmeenpään esitystä siitä, että ministeri Tiilikainen olisi paikalla. Olen saanut kansliasta tiedon, että hän on tämän viikon ilmastokokouksessa Pariisissa ja ensi viikon alun Brysselissä ja hän on ensimmäisen kerran läsnä torstain istunnossa, joten pitäisin hallituspuolueitten edustajienkin kannalta kohtuullisena sitä, koska tässä on niin paljon avoimia kysymyksiä, kuten tässä edellä puheenvuorossa. Kun myös hallituspuolueen edustajat kysyvät tästä lakiesityksen sisällöstä, niin pitäisin perusteltuna, että myös ministeri olisi paikalla. Toivoisin tätä esitystä myös hallituspuolueiden edustajien kunnioittavan.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Kiinnitän huomiota, että edelleen puheenvuorot voivat koskea vain pöydällepanon ajankohtaa.

4.03 Sanna Marin sd: Arvoisa puhemies! Juuri näistä edustaja Ojala-Niemelän mainitsemista syistä myös minä kannatan tätä edustaja Halmeenpään tekemää ehdotusta, että asia käsiteltäisiin silloin, kun asianosainen ministeri on täällä asiaa esittelemässä. Tässä on niin isosta asiasta kyse.

Asian käsittely keskeytettiin.

39. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain, metsätuhojen torjunnasta annetun lain ja riistavahinkolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 133/2015 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 39. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu

4.03 Timo V. Korhonen kesk: Arvoisa puhemies! Kyseessä on Suomen yksityismetsätalouden kannalta jälleen yksi merkittävä laki eli Kemera-lakiluonnos. Valiokuntakäsittelyn pohjaksi muutama ajatus.

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

Ensinnäkin, on todella harmillista, että varojen puutteen vuoksi nyt jo joudutaan Kemeran työläjejä karsimaan ja tukitasoja laskemaan. On selvää, että tämä heikentää osaltaan työllisyyttä ja tulevia hakkuumahdollisuuksia.

Muutama kommentti ihan pykäläkohtiin, eli ensinnäkin lakiehdotuksen 3 §, kilpailuttaminen, ei minusta ole oikein selkeästi kirjoitettu. Tuen saajan tulee pyytää riittävä määrä tarjouksia. Asetuksella ilmeisesti ajatellaan tätä tarkennettavan, mutta maanomistaja ei ole tähän tottunut ja se jää helposti tekemättä. Eli katson, että tämä pitäisi kirjoittaa ikään kuin selkokielellä, mitä tämä tarkoittaa. Mielestäni tätä ei laissa tarvittaisi lainkaan, koska hankkeet ovat pääsääntöisesti pieniä ja tukimäärät vielä pienempiä useimmiten. Tämä kohta on omiaan vähentämään tehtävän työn määrää.

Lakiehdotuksen 8 § rajaa maanomistajan oman työn tuen ulkopuolelle kunnostusojituksessa, tienrakennuksessa ja kunnostuslannoituksessa. Kuitenkin esimerkiksi vaikkapa pienten boorilannoitusten tekeminen onnistuu usein paremmin omatoimisesti. Tämä on pieni asia, mutta jollekin metsänomistajalle hyvin tärkeä.

Lakiehdotuksen 22 §, tuen hakeminen. Taimikon varhaisoidolle ja nuoren metsän hoidolle vaaditaan edelleen hakemus ennen työn aloittamista. Toteuttamisilmoitus riittäisi erinomaisen hyvin, kuten oli edellisessä Kemera-laissa. Pienten tukimäärien kahteen kertaan vaadittava paperisota lisää aivan turhaan byrokratiaa ja kustannuksia. Hallinnolliset kustannukset usein ovatkin suuremmat kuin tuen määrä.

Juurikäävän torjuntakustannus, noin 1,5 euroa per hakattu kuutiometri, on kova isku kannattavuudelle, metsätalouden kannattavuudelle. Esimerkiksi Kainuussa se tarkoittaa useamman miljoonan euron tulonvähennystä metsänomistajan tuloissa. Vaikka laissa kantokäsittely on hakkaajan velvollisuus, lopussa se otetaan kuitenkin kantohinnasta. Esimerkiksi ensiharvennusleimikon kantohinnasta, 8—10 euroa motti, kustannus on lähes viidenes. Pitäisi siis harkita asiaa uudelleen, sillä pelkona on se, että ensiharvennukset jäävät hakkaamatta.

Nuoren metsän hoitokohteitten rankojen keruutuki on laskenut kuitupuun hinnan alas, eli tuki on menossa hyvin kannattavaa kuitupuun jalostusta tukemaan. Runkolukuvaatimusten nousu ei poista tätä ongelmaa. Ensiharvennukselta hakattua kuitupuun läpimittaisista parrua ei lasketa kertymään mukaan, jolloin tuki valitettavasti jää saamatta. Tästä seuraa se, että sahat eivät saa parrua, kuitupuun ylitarjonta pahenee, hoitoala supistuu ja rahavirrat sekä työllisyys heikkenevät, eli tämä vaikutus ei todellakaan ole myönteinen.

Puhemies! Sitten tähän metsätuholakiehdotukseen. Juurikäävän torjunnan ulottaminen muun muassa Kainuuseen ja Pohjois-Pohjanmaalle koetaan kyllä aika tavalla hätävarjelun liioitteluna. Ainakin samat määrät Etelä-Suomen kanssa tuntuvat metsänomistajista jopa kyykyttämiseltä. Juurikäävän torjunta onnistuu monitoimikoneen hakkuulaitteeseen tehtävän investoinnin ja lisätyön kautta koneellisesti konehakkuissa, mutta näyttää, että kantokäsittely tulisi lakiehdotuksen mukaan tehdä moottorisahahakkuissakin. Moottorisahahakkuissa se tulisi ehdottomasti poistaa. Se on isotöinen ja jopa mahdoton toteuttaa kantojen jäädessä hakkuutähteitten alle.

Arvoisa puhemies! Näillä sanoilla.

4.08 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Tämän kestävän metsätalouden rahoituslailla ja tämän vuorokauden aikana pidetyllä istunnolla on se yhteinen tekijä, että olemme nyt olleet 14 tuntia täällä tässä salissa keskustelemassa eri asioista, ja taasen metsäpuolella, varsinkin meillä Lapissa, puu kasvaa todella hitaasti. Kestävän metsätalouden

Pöytäkirja PTK 77/2015 vp

rahoituslaki pyrkii siihen, että meillä olisi Suomessa kestävästi metsää kasvamassa jatkosakin.

Me viime talvena eduskuntasalissa käsitelimme tämän lain edellisen vaiheen, mutta siihen jäi selvästi vielä useita korjattavia kohtia. Erityisenä ongelmana itse koin siinä, että metsäkeskuksille tuli liikaa lisää töitä ja kokonaisuudesta tuli liian byrokraattinen. Tästä byrokraattisesta kokonaisuudesta pitää päästä jotenkin pois, koska hallinnon pyörittämiseen menee näistä rahoista aivan liian huomattava osa.

Sen takia halusin tulla ennen kaikkea tänne eteen puhumaan, koska tässä Kemera-laissa on yksi selkeä puute — se jäi tähän viime talvena — nimittäin vajaatuottoisten metsien uudistaminen. Aikaisemmassa laissa tämä vajaatuottoisten metsien uudistaminen oli mukana, ja meille pohjoisen metsänomistajille on erittäin tärkeä asia se, että jopa puolet Keski-Lapin metsistä on sellaisia, joitten uudistamisessa tarvitaan vajaatuottoisten metsien uudistamistukea, joka on tullut Kemeran kautta. Tämä poisjääminen nytten viime talvena tästä laista oli todella paha asia, aiheutti todella paljon vaikeuksia. Viime huhtikuussa loppui edellisen lain mukainen hakuaika, ja nyt siihen saatiin niin paljon hakemuksia sisään, että edellisellä lailla tulevalla rahoituksella Kemera-puolella vajaatuottoisten metsien uudistamisessa pärjätään varmaan kaksi vuotta.

Elikkä ihan heti ei ole pakko uuden lain tulla voimaankaan. Mutta minä todella toivon, ja me pohjoisen metsänomistajat toivomme, että tämä Kemera-laki saataisiin vielä tämänkin esityksen jälkeen uudestaan käsittelyyn parin vuoden sisään ja me saisimme sinne tämän vajaatuottoisten metsien uudistamisen ihan sillä tavalla, niin kuin viime talvena, kun tämä laki hyväksyttiin, sinne saatiin lisäksi, että aloitetaan tämän kohdan valmistelu. Silloin selitettiin, että se ei olisi EU-säädösten mukaan mahdollista, mutta kuten esille tuli, se on de minimis -säännön mukaan mahdollista. Elikkä vaikka säästöjä tulee tehdä, niin tämä on semmoinen kohta, mikä tarvittaisiin, että saadaan ne tuottamaan. Suomessa pitää kuitenkin biotuotannolle ja metsien kasvulle saada lisäedellytyksiä aikaiseksi.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

40. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 9.12.2015 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 4.12.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen